

ann.

#8842

Paris 185

R33

Enche Biba

Sabunde: Theologia Naturalis

Di

Scheydes

Des Raymond de Sabunde

Prof. Mag. de l'Université de Paris

Hain 414086

de donner la collation

juste mais 2 temps en 1900

266 ff.

en l'an de 265 ff. ayant

Collection

8 ff. n. ch.

1 f. blanc (margin)

et 265 ff. mol. ch. f.

unplé pour un scap fin 29

fratell blanc (vi ungu)

sur cet exemplaire

547

#225-

Klebo 824.3

No date or place.

ACK lists it as [Lyon], Balbarin (dev.) [1496]

Incunabula

R-34
(Goff)

1

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through. The text appears to be organized into several paragraphs or sections, with some lines underlined. The handwriting is cursive and somewhat slanted.

18

Raymundi Sebeyde in archiepiscopio

Seeyrare

Ad usum fratris Jacobi de Sexto. et p[re]sent loco
n[ost]ro s[an]cte Marie de Anglis apud Luganuz

Liber creaturar[um] siue de hoie compositus a reue[re]n[do]
raymūdo sebeydem artib[us] et medicina ma
gistro. et in sacra pagina egregio p[ro]fessore regente
in alma vniuersitate tholoiana.

Tabula.

Sequitur tabula
presentis opere.

Per sciaz tradicta i hoc ope cer-
tifico solui pōt oīs questio taz de
deo q̄ de hoīe et cognosci pnt om-
nes errores antiquoz phōz pa-
ganoz et infidelium. folio .i.

Hec scia ē alphabetum omniū
scienciaz nā sicut alphabetū ē in
oibz libris et sciencijs incorpora-
tum sic est hec scia in libris omniū
dictorum. folio .i.

Hec scia nulla indiget scia nec
arte nec p̄supponit grāmaticam
aut logicā nec aliquā de septe ar-
tibus liberalibz nec phisicaz nec
metaphisicā qz ē p̄ma oīm aliaz
rum sciaz in vera fundatione ex-
perientia folio .i.

Hec scia arguit per argumenta
infallibilia quibus null⁹ p̄dicere
pōt qm̄ arguit per verā experien-
ciam et per ea que sūt hoī certissi-
ma atqz notissima. folio .i.

Hec scia primo apparz vilis in
fine ē nobilissima qz tractat de ho-
mie ⁊ d̄ deo ac oibz creaturis. folio .i.

Duo sunt libri nobis a deo da-
ti scz liber nature ⁊ liber scripture
prim⁹ ē gñalis et oibz cōis scōs
nō s̄z doctū. folio .ij.

Hac scia null⁹ cognoscere pōt
nisi prim⁹ fuerit a culpa originali
mundat⁹. iō antiqui phōz illā sci-
re aut cognoscere n̄ potuerūt folio .ij.

Hec scia submittit correctioni

sc̄e ecclie rōe tanq̄ ei que ē nigra
et regula fidei ⁊ vitæ. folio .ij.

De radice seu p̄ncipio aut ori-
gine ist⁹ scie. folio .ij.

Duo sunt ascēsus siue dicte p̄-
quas cognoscitur quinqz tractat
tres in hac certissima et experimē-
tali sciencia. folio .ij.

Prima scala est de oibz iferio-
ribz creaturis vsqz ad hoīem se-
cunda scala seu ascēsus est de hoī-
mie vsqz ad deum folio .iij.

Tota rez creaturaz vniuersis-
tas ad quattuor grad⁹ reducitur
ex quibz cōponitur scala nature
folio .iiij.

Cōparatio hoīs ad alias res i-
feriores fm̄ cōuenientiā et differ-
renciam folio .v.

Quod aliquis dñs est necessa-
rio supra hoīem cōcluditur per ea
que dicta sūt supra folio .vi.

In deo sunt ista quattuor vidz
esse viuere sentire et intelligere s̄z
esse est oīm istoz radix et fundas-
mentum folio .ix.

Quod in deo idē sunt viuere se-
tire et intelligere folio .x.

Esse ē fundamētuz radicale et
regula ad cognoscēdum et p̄ban-
dum oīa alia a deo folio .x.

Esse p̄prietates et cōditiones
declaranur folio .x.

De ipso esse regula datur ⁊ doc-
trina ad p̄bandū oīa folio .xi.

De duplici esse et de duplici n̄
ē s̄e de duplici nihil. folio .xij.

Esse oim rex et i ppa natura 2
spis dei n snt idem. fo. xij.

Esse duplex e scz pmu 2 siplici
um qd est pductu in esse. fo. xij

Istoz duoz ee adinuit. fo. xij

Esse dei pduxit oia de nihilo 2
n naturalit ne necessitate. fo. xiiij

Esse dei est ipm ee absq sui in-
digencia. fo. xv

Esse dei pducit oia ppt finē scz
ppt seipm. fo. xv.

Esse mudi respicit ee dei ligam
indissolubili. fo. xvi

Cōparatō ee mudi. fo. xvi

Cōparatio duoz esse ad duo
mundi lularia. fo. xvi

Doctrina dat dicte scale. fo. xvi.

Sequit doctrina d ipo vivere
secundum gradum fo. xvij

Quod duplex vivere pbatur
esse in deo. fo. xvij

Quod silis pcess et ordo sit in
ipo pbatur etiā de vivere. fo. xvij

Generalis doctrina tā ad esse
q ad vivere 2 ad oia alia. fo. xvij

Seq doctrina d ipo scire. fo. xvij

Seq doctrina d ipo itelligere. ibid

Quedē regla gñalis. fo. xxij

Quod p itelligere pbatur deū n
ee corp ne res corporal. fo. ibid

Quod idē pbatur scire. fo. ibid

Quod sol hō pōt itelligere 2
h bz intellectum. fo. ibidem

Quod in ifinitū itellectualia 2
spūalia excedūt corpora et q visi-
bilia nihil sūt respectu. fo. ibidez

Sequit de velle et libero arbi-
rio. fo. xxij

Quod p itelligere seu p intel-
ctuz pcluditur 2 pbatur pfectōes
et voluntates dei. fo. ibidem

Quod nulla alia voluntas est
recta nisi concordet cum volunta-
te dei. fo. ibidem

Sequitur de posse. fo. ibidem

Quo intelligi q de sit summe
potēs et oipotēs. fo. ibidem

Qd p itelligere 2 sapere pbatur in
deo 2 pleitudo ē potēcie. fo. ibid

Quod posse 2 plenitudie potē-
cie pbatur esse in deo. fo. ibid

Quod nō pōt esse nisi vn sol
de oipotēs 2 sume potēs fo. xxij

Epilogatio pdictoz. fo. ibid

Hic ponūt rōes q pbatur pductō
ne ee i deo de ppa natura. fo. ibid

Quod etiā pductōes q reperit
unt in ee pducto de nihilo pōt p-
bari pductio dei d deo. fo. xxvi

Quod idē pbatur ex pleitudie
locūditat que n pōt defficere vbi
est ois perfectio. fo. ibidez

Quod p dare et ex pleitudine
dādi manifestatur i deo eterna esse
ppo 2 eternitate summa. fo. ibid

Quod ex pdictis pcluditur sū-
ma trinitas psonaz in deo sūma
trinitate ē vnus esse. fo. xxvij

Quod pductio p modū itellect-
tus et nature iā repta manifestat
nobis de necessitate ee i deo aliaz
pductōne p aliō modū scz p modū
voluntatis et libertat. fo. xxvij

Quod hō pōt pducī ad cogno-
scendū q vna 2 sba ifinita idiuīsa
pōt ee ppbēibile ab hoīe. fo. xxv

de et
dei

Possit de

De pōt
dei Nota

Trinitas
pbat

Spūalia excedūt
corpalia

Quomodo oia q̄ pbata sūt per
xlv actuum et passuum in gra-
matica. fo. xxx.

General' epilogatio. fo. xxxi

ho br cu
oib' creatis
similitudinib'
est in quarto gradu. fo. xxxi

De cōuenientia hominis spūali
ad res scōi gradu q̄ hnt tātum vi-
uere cum esse. fo. xxxij

De similitudine et cōuenientia
speciali hoīs ad res tertij g'd^o que
sūt aialia bruta. fo. xxxij

Comparatio
hoīs ad
alias crea-
turas
General' vñ colligit ex ista cō-
paratōe speciali. fo. xxxij

Sequit' scōa ps spālis de com-
paratōe hoīs q̄ ē dīaz et h' duob'
mōis scz gñalit' et spālit'. fo. xxxij

Oīa hoīs
ad alias res
Qd pmo ē scienda duplex ppa-
ratio scōm dīam oīm graduū et est
spūal' infra quēlz gradū. fo. ibidē

De cōparatōe hoīs ad alias
res triū graduum. fo. xxxv

Quod ex ista dīa hoīs ad alias
res fōdat vna reglā hoīm certissi-
ma q̄ est necessaria d' deo. fo. ibidē

Sequitur mod' et pētiq̄ istius
regule ad pbādū p ipaz. fo. ibidē

Hic pōit' reglā affirmādi et ne-
gādi oīa necessaria hoī iqtū hō ē
q̄ fādat alias creaturas. fo. xxxviii

Hic pōitur fundamēta omniū
sequentium. fo. xxxix

Hic pōitur cōclusio iq̄ cōcludit
reglā et ars affirmādi. fo. xl

Aliud exemplum de vnitāte
dei. fo. xli

reglā
affirmādi et
negādi
De pductōe dīa it' se. fo. xliij

De oī potēcia dei spīa et boni

tate et cetera.

fo. ibidē

De veritate dei fidelitate et alīs
pprietatibus eius fo. ibidē

De creatione fo. ibidē

De incarnatione fo. ibidē

De cōparatōe filij dei in hu-
mana natura fo. ibidē

De resurrectōe mortuorū. fo. xliij

De ascēsu ad celos fo. ibidē

De iudicio vniuersali fo. ibidē

De aīe immortalitate fo. ibidē

Cōclusio de oib' p'dictis super
fide christiana fo. xliij

Alia cōfirmatio ad debitū cre-
dendum fo. ibidē

Quod ex cōparatōe hominis ad
alias res p dīam gñalē scz libert'
arbitrij gñatur certissima cognitō

de hoīe et opib' ei' q̄ recte imedia-
te et infalibiliter ducit certissimam

dei cognitionem fo. ibidē

Hic oñditur q̄liter cognitō nūc
habita de hoīe et de opib' ei' du-
cit nos et facit ascēdere in dei co-
gnitiōē suaz ppetatū. fo. xlvj.

Quod ex opibus hoīs oñditur
q̄ ille q̄ ē sup hoīez pmiator et pu-
nitor ē sūme potēs sūme sapiēs et

summe iustus fo. xlvij

Qd etiā ē sūme iust' fo. xlvij

Quod necesse ē q̄ sit vn' et idē
et nō plures qui sit punitor pmi-
ator et iudex principalis. fo. ibidē

Quod pncipalis remuneratio
hoīs inqtuz hō et punitio ē itelle-
ctualis et spūalis iuisibilis et
corporalis. fo. ibidē

Quod p p'dicta oīs hō pōt cer-

itudinaliter cognoscere quā legē
debet timere. fo. xlix.

Quod opa hoīs nō statim duz
fuerūt facta punit vel remunerat
deus s; expectat. fo. xlix.

Quod ex opibus hoīs oñdit
duas esse principales ciuitates ⁊
ppetuas habitatōes hoīs scz pa-
radis⁹ et infernus. fo. l.

Quod ex opib⁹ hoīs etiā inq̃-
rū hō oñditur immortalitas et ppe-
tuitas liberi arbitrii. fo. ibi⁹.

Sequitur de pparatione hoīs
ad alias res trium graduum infe-
riorum penis differentiam spū-
ritualem et habent modum differē-
di singularem nulli rei inferiori
communicatum et est vltima et fi-
nalis comparatio in qua cōplect
scientia de homine. fo. lii.

Quod in ista differentia et mō-
differendi p̃tinetur quinq; grad⁹
adinuicem ordinati. fo. liij.

Quod sol⁹ homo potest gau-
dere de hīs que sunt ⁊ alie res
non possunt. fo. ibidem

Quod per istaz dīam hoīs ab
alijs rebus manifestatur et osten-
ditur debitum de iure nature ⁊ ve-
ra obligatō naturalis indebilis q̃
solus homo in vniuerso deo natu-

raliter est obligatus: ⁊ primo tam
pro se q̃ p oibus creaturis. fo. liij

Hic declaratur experimentalr
q̃ omnia homini seruiūt et sūt p-
pter hominem. fo. liij.

Quod etiam omnia sūt ad bo-
num hominis q̃tum ad animam
quia omnia sunt ad gaudiū ⁊ doc-
trina. fo. lv.

Aliaior declaratō gaudiij. fo. ibi⁹

De conditionibus ⁊ circumstā-
cijs et modis istius obligationis
et primo de magnitudine obliga-
tionis fo. lvi

Quod magis est obligatus ho-
mo deo pro hīs que accepit in se
ip̃o q̃ pro toto mūdo fo. lvij

Quod ponderandus est homo
per suas partes vt sciatur q̃tum
valet fo. lix

Quod ponderandus est etiam
homo per aīam et corpus que sūt
partes eius principales fo. lxi

Quod plus obligatur homo p
anima q̃ pro corpore fo. lxij

De magnitudine obligatōnis
ex parte dantis scz dei fo. lxiiij

De magnitudine obligatōnis
ex parte accipientis ipsius homi-
nis fo. lxx

De ceteris conditionibus cir-
cūstancijs et proprietatibus isti-
us obligationis fo. ibide⁹

De expectat
p̃mire et p̃mire

Aras Paradisi et
Inferni oñditur

obligatō hoīs ad deū

Hic ostenditur q̄ homo debet
tenetur et obligatur dare deo q̄d
retribuere quid recompanfare p
omnibus datis ⁊ acceptis fo. ibid

Quod sola amoris retributio ē
conuenientissima et acceptabilis
deo creatori nostro fo. lxxij

Quod solus amor ē in quo po
test homo correspondere creatori
et de simili respōdere vicē. fo. ibid

Quo ordine ⁊ quali modo obli
gatur homo deo et ipsum amare
fo. lxxij

Quod creature incessanter cla
mant ad hominem q̄ reddat deo
debitus amoris quod debet ⁊ ostē
dunt qualiter reddere d̄z fo. ibidē

Doctrina et regula generalis
docens hominem qualiter ⁊ quo
modo debeat dare et reddere deo
omnia illa que ei tenetur dare et
etiam reddere fo. lxxix

Quod nulla potest esse excusa
tio de non reddendo debitum cō
tinuum amoris deo nec propter
penuriam nec propter impotenci
am nec fatigationem seruicij seu
laboris et penam. fo. lxx

Quod omne debitum et om
ne seruicium quod debet et obli
gatur homo reddere et soluere re
dundat et reuertitur in solam bo
-

minis utilitatem bonum et como
dum, fo. lxx

De comparatiōe istorum duo
rum seruiciorum in ter se et ad ho
minem fo. lxx

Quod per seruicium creatura
rum homo quasi ad oculum po
test videre q̄ necessario deus est
qui manutinet oia in esse fo. lxxij

Quod per ista duo seruicia to
tus mundus est obligatus vni
et mirabiliter ordinatus cum deo
fo. ibidē

Quod ex prima obligatione
et ex primo debito amoris ad de
um oritur alia obligatio necessa
ria ad debitum amoris fo. lxxij

Ymago dei in hoīe

Quod totus mundus creatu
rarum dicit et clamat q̄ homo est
tota et completa dei ymago im
p̄sa et cetera fo. ibidē

Quod quilibet homo tenetur
et obligatur amare quemlibet ho
minem fo. ibidē

Amor proximi

Quod omnis homo tenetur a
mare alium quemcunq̄ sicut seip
sum fo. lxxij

Quod istud debitum secundū
et obligatio amoris erga hominē
redundat et reuertitur in solam uti
litatem hominis fo. ibidē

¶¶¶

Amor p^r obligatorius

Quod omne seruiciū creaturaz
differēter sine acceptatiōe psona
ruz cuilz hoi seruiciū iōtū ē yma
go dei maifestat q̄ oēs hoies adi
uicē dñt se reputare tanq̄ vnū
homine fo. ibidem

Recollectio eoz q̄ dicūt q̄ ho
mies oēs se dñt reputare tāq̄ vnū
solum hominez fo. lxxv

Quod p̄ vtutem p̄me 7 secūde
obligatiōis pcluditur duplex frat
nitas et societas scz spālis 7 gene
ralis fo. ibidem

Quod ex vnitāte que d̄z eē de
iure nature iter hoies oritur inuici
bilis fo. ibidez

Breuis epilogatio omnium p̄
dictorum fo. lxxvi

Scia de natura viribz cōditōi
bz seu pprietatibz 7 d̄ fructu amo
ris fo. ibidem

Quod p̄ncipalis fortitudo et
pprietas amoris. fo. lxxvij

Qualis sit ista mutatio et con
uerso fo. ibidez

Quod per istā p̄iunctionē 7 mu
tationē amoris pōt vilificari 7 de
scendere infra se fo. ibidez

Quod nulla res iferior ē digna
de se amare n̄o 7 sic deo d̄z dari p̄
mo cū nlla res iferior habeat amo
rē quē possit reddere et possit amo
rem nostrum meliorare et nobili
tare fo. lxxviii

Quod tm̄ se extēdit amor et eti
am volūtas quātuz se extēdit res
p̄mo amata 7 nō vltra ascēdit nec
descendit fo. lxxix

Ex morale de amore dei.

Similitudo et exēplū reale ad
occulū i quo oia que dicta sunt de
amore maifestātur et hoc ē q̄ sic se
bz res p̄mo amata ad volūtatē 7
amorē sic vir spōs⁷ siue marit⁷ ad
mulierē sponsam fo. lxxx

Exēplū familiare ad q̄ p̄nt dici
de amore de volūtatē et de re p̄i
mo amata fo. ibide

Capitulū de duobz amoribus
p̄mis et q̄ nō sūt nisi duo amores
p̄mi vn⁷ ē amor dei 7 dicitur cōis
et vniuersalis seu volūtas cōis et
vniuersalis et ali⁷ amorē sui ipsi
us q̄ dicitur amor p̄p̄i⁷ seu p̄ua
tus seu voluntas propria et p̄i
uata. fo. lxxxij.

Quod isti duo amores p̄mi sūt
inter se capitales in inimici cōtra
rij et aduersarij. fo. ibid.

Quod bō p̄mo diligens seipz
facit seipm tāq̄ deū. fo. lxxxij

Quod sicut amor dei qñ est p̄i
mus et exordiū oim maloz quā
do est p̄mus. fo. ibid

Et ideo q̄ deus nō indiget cre
aturis. fo. lxxxiiij

Quod amor dei et amor sui ipz
suis sūt due porte due ianue duo
p̄ncipia et duo lumina cogitatio
nis hominis. fo. lxxxv

Quod ex amore sui ipi⁷ nascū
tur duo principales amores mas
li et ex illis aliij. fo. ibid.

Quod sol⁷ amor dei qñ est p̄i
m⁷ facit verā vniōem iter hoies
causat diuisionem et lites inter ip
sos. fo. lxxxvi.

De cōditione
Amoris

Amor
p̄p̄ius

Amor
dei

Quod ois hō qui pmo amat se
ipm amat se primo hunc hoīem ⁊
nō tāq̃ hoīem. fo. ibidem.

Quod homo q̃lz pōt viuere et
scire certitudinaliter per experien
tiā inq̃rū deus est. fo. lxxxvij

De ultimo ⁊ finali fructu q̃ na
scitur ex istis duob⁹ primis amor
ibus. fo. lxxxvij.

Quod graduū duras sine fine
et tristitia q̃ finē nō hz sūt duo fru
ct⁹ qui finalit̃ nascūt̃ i volūtate
tāq̃ i agro de amore dei ⁊ de amo
re pprio sui ipsi⁹ tāq̃ de duob⁹ se
mib⁹ i ea pmo semiat fo. ibidem

Declaratō q̃ ex dei amore q̃n ē
prim⁹ oritur gaudium durans si
ne fine fo. lxxxix

De cōditionib⁹ et pprietatib⁹
quib⁹ ē ist⁹ gaudiū fo. ibidē

Quod ist⁹ gaudiū det vitā hoī
seu volūtati ⁊ cordi fo. lxxxix

De gaudio qd nascit̃ ex amore
dei dū hō viuit i b̃ mūdo fo. ibidē

Quod gaudiū sepiternū qd ori
tur de amore dei pōt esse talī ⁊ sile
in infinit⁹ eē suū ppriū gaudiū sine
impedimēto alterius. fo. lxxxix

De magnitudie gaudiū post hāc
vitā ⁊ augmētatiōe sua fo. lxxxix

De fructu qui nascit̃ de amore
pprio et puato seu suūp̃i⁹ seu vo
lūtatis post gaudiū fo. lxxxix

De cōditionib⁹ ⁊ p̃operatib⁹
et idumētis quib⁹ iductū ē gaudi
um qd nascit̃ de amore sue p̃ope
volūtati seu pprio amore fo. ibidē

De p̃paratiōe duoz gaudioz

adinnicem cum duob⁹ amoribus
fo. lxxxix

Regula ad cōparēdū ista duo
gaudia p̃p̃hēdēt oia fo. lxxxix

De finali fructu qui nascit̃ post
hāc vitā de amore pprio et de suo
malo gaudio et oñdit̃ q̃ vā tristit
cia que finē nō hz ē final⁹ fructus
amoris ppriū gaudiū fo. ibidem

Quod ista tristitia futura nūc
occultissima possit videri i clara ex
periencia fo. lxxxix

Quod nō solū patit̃ aia et̃na tri
sticia a seip̃a intrinsec⁹ s; etiā a pe
na sibi debita a deo iusticia p̃ vindi
ctā et iusticiā exterius fo. lxxxix

De loco ⁊ instrumēto p̃petue et
oñdit̃ q̃ loc⁹ d; eē infinit⁹ oim
quo dñt p̃ci feces tot⁹ mūdi et q̃
ignis etern⁹ vr̃es et nō se p̃sumās
nec lucēs erit instrumētū ad cruciē
dum eternalit̃ aīam fo.

Ut maior fiat declaratiō hic po
nit̃ sūdmētū q̃re pōt hō pugnari ⁊
d; pugnari ⁊ q̃lit̃ debeat fo. ci

Hic oñdit̃ q̃ sit volūtatis dei. fo. ciij

Quod erip̃ a tristitia oñdit̃ q̃
aia que erit eternalit̃ pugnēda re
cuperabit cor̃p⁹ suū ppriū i illo sta
tu in quo erit magis tristabilis et
odibil⁹ ⁊ p̃tra aīe volūtate. fo. ibidē

De magnitudie et multiplicati
ōe tristicie post hāc vitā. fo. ibidē

Quod ex istis duob⁹ amorib⁹
isabilit̃ p̃cludit̃ duas eē ciuitates
perpetuas oib⁹ mōis contrarias
et inimicus. fo. ciij

Seq̃t de odio et oñdit̃ q̃ obli

inferni

Pena eterna
p̃m̃odis

Odium

Fruct⁹
Amoris
3 deiAmor
p̃p̃o

Odm

gatio hoīs oñdit se ad odiū sic ad amorē et q̄ eadē est sciēcia de odio et de amore. fo. ciij

De natura et viribus et pp̄eta tib⁹ odij et de fructu eius. fo. ibid

De duobus odijs sicut de duobus amoribus. fo. ibidem

De fructu amoris. fo. cv.

Sequūtur alia debita que deo debent et q̄ homo d̄z et obligatur dare et reddere deo et vltra amorē. p̄mo in gñali et postea in speciali de quolibet. fo. ibidem.

Quod hō ex hīs q̄ h̄z in seip̄o vltra alias creaturas et ex pp̄ijs cōdicionib⁹ pōt arguere p̄dicōes quas h̄z de⁹ factor suus. fo. cvij

Quodl̄z debitū debeat deo virtute amoris tñ quodl̄z p se h̄z suā pp̄iam rōnem spālem q̄re d̄z hō deo regratiari. fo. ibidem

Qd̄ quis multe sūt spāles rationes q̄re oīa p̄dicta debeāt dari deo ab hoīe ex parte dei et alia ex parte hominis. fo. cvij

Sequit̄ de istis in spāli. fo. ciix

Qd̄ sicut sūt duo amores. Ita sunt duo timoris. fo. ibidem

Quod sicut sūt duo timoris cōtrarij ita sūt duo p̄ceptus cōtrarij siue oppositi. fo. cx

Quod honor et vtilitas seu commodū sūt duo pp̄t q̄ fiūt oīa. fo. cxj

Quod quis siml̄ sint honor et vtilitas. fo. ibidem

Quod sicut deus solum intendit et respicit vnū honorē. fo. ibid

Quod p̄ dei honorē et vtilitatē hoīs seu creature rōalis pōt reddi rō de oīb⁹ q̄ opaf de⁹ ex se. fo. cxij

Quod in diuino honore includit vtilitas hominis seu creature rationalis. fo. ibidem

Quod diuin⁹ honor pbat opā dei exteri⁹ esse potētissime. fo. ibid

Quod quāto opā sūt magni ardua magnifica altiora et cōia magis deo pueniūt et prinēt. fo. cxij.

Qd̄ honor dei cū gl̄ia et laude in eternum durabit et sine fine permanebit. fo. ibidem

Qd̄ honor est duplex. fo. ibid

Quod deus fecit creaturā rationalem et totū mūdum pp̄ter honorē qui acq̄ritur et debetur et seq̄tur pp̄ter opā vt ip̄e cresceret i creatura rationali extra se et ipsa rationalis creatura simul cresceret intra se. fo. cxv.

Quod sicut deus operatur oīa pp̄ter suū honorem laudem et gloriam ita operatur omnia propter suum nomen. fo. cxvi.

Quod nomen dei ex op̄ibus acquisitum respicit semper veraz hominis vtilitatem et commodū. fo. cxvij.

Quid intelligitur p̄ nomen dei acquisitum. fo. cxvij

Quod noticia acquisita d̄ deo per opera eius in hominibus habet multos ḡdus et etiam nomen eius. fo. cxix

De obligatione hominis erga

honor dei
duplex

Gratia
rationalis
creata
pp̄

Nomen dei

Amor et timor

Obligatio hoīs ad honorandū deū

De libro dei. et vbo dei

honorē dei laudem gloriā et
suum nomen fo. cxxi

Quod oīa q̄ pōt hō vlt̄ dare
deo reducāt ad honorē seu cōtēp
nit vel iniuriat fo. cxxij

De multiplicatōe honoris. fo. cxxij

De honore pprio qui ē contra
rius honori dei tanq̄ ei⁹ capitalis
iūmic⁹ direct⁹ iūmic⁹ dei. fo. cxxij

Quod sic ad honorē dei sequit̄
utilitas et dāpnū fo. cxxv

Collectio maloz et dāpnoz et
in utilitatū q̄ sequit̄ hoīem quādo
querit ppriū honorē fo. ibidem

Quod ex pprio honore et ppa
laude et glia hoīs necessario et sē
piternū obpbriū fo. cxxvi

Quod p honorē laudē et gliam
et per distinctō et separatiō ipsi⁹ ho
minis ab animalibus brutis q̄ p
aliquid aliud fo. cxxvi

Qd̄ exide oīdis honor. fo. ibid̄

Probatō q̄ de⁹ vlt̄ deffedere et
manutene suū honorē. fo. cxxvij

Quod p illa q̄ dicta sunt de ho
nore dei etnī et oipotētis. fo. ibid̄

Quod p opa sup̄dicta pbatur
q̄ in summa veritate fo. cxxv

Confortatō et pfirmatō credē
tiū in ihū xpm tanq̄ in vey hoiez
et verum dei filius fo. cxxxi

De mō credendi vbi dei et oī
dere expte honoris dñi q̄ hō dz
credere verbis dei fo. cxxxiij

Quod finalis mod⁹ pcedendi
ē i vbi dei sic i fetis scz in creatu
ris que sunt facta dei fo. ibidez

Hic probatur q̄ deus dicit ver
ba scripta in biblia et q̄ biblia est
liber dei et a deo fo. cxxxiij

Sequitur alia ratio ad probā
dum q̄ deus dicit verba scripta i
biblia fo. cxxvi

Alia probatio q̄ deus dicit ver
ba sacre biblie et q̄ est liber a deo
fo. cxxvii

Hic cōcluditur ex iā pbatis ali
que pprietates circa libroz dei et
qualiter se debeat habere homo
circa illum fo. cxxix

Comparatio verbi dei ad crea
turas fo. cxi

Qualiter creature et vba dei
conueniunt homini fo. cxli

Quod aīa rōalis etnī i hoīe n̄
ē d̄ natura corporis sz pōt viuere
p se et sepata a corpore et ē imorta
lis viuens sine fine fo. cxliij

Alia ratio q̄ aīa non est de na
tura corporis fo. cxliij

Hic iuestigat an sit et realit̄ etnī
stat tertia natura creata q̄ sit tan
spūalis et tota intellectualis per se
etnī sine corpore fo. cxlv

De multiplicatōe nature spiritu
alis create fo. cxlvi

Qd̄ iter ipas craturas spūales
est mltiplex ordo et superioritates et
nō sūt oēs equales fo. ibidem

Quēntis sint ibi mlti ordies tñ
necesse ē q̄ dñt psūmari. fo. cxlvij

Quod natura spiritualis seu
angelica fo. clx

De lapsu nature būane. fo. ibid̄

honor
ppus

Gradere
vbi dei
tenem

Aīa nō ē de
natura corporis

Nā spūalis seu
angelicalis

Lapsus ne būa
ne

P
hic opatur scdm seu facere hois
ad suū propū debitū seu propam
legem vt videatur si p̄trarentur
vel cōcordant. fo. cl.

hic p̄cluditur p̄dictos total' et
lapsus ⁊ corruptio hois. fo. cli

Quod etiā lapsus ⁊ corruptio
hominis. fo. clij.

Quod hō pōt videre p̄dicionē
suū lapsū et corruptōem. fo. clij

Quod etiā p̄dicto lapsus ⁊ cor-
ruptio p̄nitat' ⁊ frānitat'. fo. cliij

Qualiter se debeāt h̄re omnes
homines ad deum que sūt p̄pter
animam. fo. cliij.

Manifestatio lapsus ⁊ defec-
tus hominis. fo. clv.

Quod etiā p̄ditio lapsus ⁊ cor-
ruptio nature hois. fo. clvj

Actū iste due vie que fūdant i
paternitate filiacione. fo. clvij.

hic tractat de duplici statu ho-
minis qui est p̄trarius ad statum
in quo modo est. fo. clix.

Qualiter erat stat⁹ p̄m⁹ hois ⁊
q̄s p̄dicōes debebat h̄re. fo. clxi

Qualiter p̄batur p̄ditōes ⁊ p̄p̄-
etates p̄mi stat⁹ hois. fo. clxij

Quod in p̄mo statu om̄s crea-
ture obediebāt hōi. fo. clxij.

De origine corruptionis ⁊ ma-
li nature hois. fo. clxiiij.

Quod nō sūt nisi duo mala scz
volūtariū et i volūtariū. fo. clxiiij.

Quod ista culpa et iniuria seu of-
fensa p̄tra deū p̄pter quā est pena
misericordia in natura hominis sūt fac-
ta per primū virum et per primaz

mulieram in simul. fo. clxy.

Quod prima culpa seu offensa
sūt inobediētia p̄tra deū. fo. clxyi.

hic inuestigat si homo p̄ se nul-
lo alio instigante vel si sit erit insti-
gatus. fo. clxyij

Quod p̄ ratōez oñditur q̄ lap-
sus seu p̄ditio et corruptio p̄mo
fuerit natura spūali et simplici q̄ i
natura mixta seu hūana. fo. clxyij

De origine corruptionis ⁊ ma-
li in natura spūali seu āgelica ⁊ de
alijs que p̄tinent ad hoc. fo. clxix.

Qualiter angelus qui p̄mo fuit
it malus fact⁹ fuerit malus ⁊ oēs
sibi consencientes. fo. clxx.

De magnitudine malicie ⁊ cor-
ruptionis primi angeli. fo. clxxi

De duplici malo volūtario et i
volūtario in angelo. fo. clxxij

Quali hoies in corporant' ⁊ vi-
uūt cū primo angelo. fo. clxxij

De multiplici carcere et capti-
uate hominis. fo. clxxv

Quo malum et corruptio libe-
ri arbitrij ⁊ carnis seu corporis cō-
trario ordine se hñt in primis pa-
rentib⁹ toti⁹ humane nature ⁊ in
hij⁹ q̄ sequūt ab eis. fo. clxxvi.

Quid necessariū est hōi lapso
p̄dito ⁊ deuiato si debeat et velit
reduci et exire de statu p̄ditionis
et peruenire ad illud donum pro-
pter quod factus est et quod per-
didit. fo. clxxvij

Qualis ⁊ q̄ māgna sit obligatō
hominis pro iniuria dei et offen-
sa. fo. clxxix

*Lapsus
Angeli*

*obligatō
peccatoris
ad deū*

Status hois

De magnitudine pme offense
primi mali duoz primoz hoim
et quata sit obligatio. fo. clxxx.

Qd ois ho si vult et dz liberari
a sua obligatoe ifinita. fo. clxxx.

De pdictionibz qz debz habere
re psona ista infinita q est necessa
ria p satisfactione. fo. clxxxij.

Si talis psona inqtu ho debe
at esse mortal vel in mortal ad suf
ficiendum. fo. clxxxij.

De benignitate amore pietate
paciencia et masuetudine ipsius
boninis. fo. clxxxij.

Qualr ho poterit mori ad ho
nozem dei et quis poterit eum oc
cidere. fo. clxxxij.

Qualiter mors illi? hois qui e
necessarius p satisfactoe oim ho
minu pualet et magis poderat q
nume? et magnitudo oim pctoz
ru et offensa oim hoiz. fo. clxxxvi.

Qualiter ista mors deleat z su
peret pctā et crimina occiderium
talē hoim. fo. clxxxvij.

De circūstancijs z cōditōibz
qz bebit illa pcosissima mors z q
cōueniencia erūt ei. fo. clxxxvij.

Declaratio magis in spiritua
li quō rōabiliter seqt solutio hūana
nature p talē mortē. fo. clxxxvij.

Qualr illa mors se habebit ad
culpās et offensas. fo. clxxx.

Qualr se bebit hēre homo ille
potest suam mortem sponte sustē
tātam. fo. clxxxij.

Qualiter se bebit ille homo ad
creaturas. fo. clxxxij.

Declaratio p exēpluz familia
re qliter due nature scz diuina et
hūana poterūt pcurrere aliquam
psonā sine aliqua mutatione vtri
usqz z nō est ipossibile. fo. clxxxij.

Quod nō sit ipossibile deo nec
repugnat. fo. clxxxij.

Hic uestigat si volūtas pposit
tum itentio et deliberatio dei siue
dare talem hominem mūdo et hu
mane nature. fo. clxxxij.

Quod necesse est q ille nouus
ho tam pcosus des hūane natu
re mō cōueniētissimo. fo. clxxxij.

Qd de? iā dedit istū hoiez no
uū toti hūane nature. fo. clxxxvi.

Quod ihs a iudeis crucifixus
et occisus est ille nou? ho q est de?
et ho quez deus deliberauit dare
mundo. fo. clxxxvij.

Qualit liber dei pueniētissime
h3 duas partes. fo. clxxxvij.

De necessitate credendi fidem
christianam. fo. clxxxvij.

Qualiter iusticia dei z sua mia
sime pcordat in satisfactoe. fo. cc.

Hic ponit ppatio int ihs xpm
crucifixū et hoiez pditū lapsum et
corruptū z qliter se hēant iter se z
ostendit q sūt illa que homo pdi
tus receperit. fo. cc.

Qualit istud adiutoriu seu ista
grā ē totū bñ eē hois z carētia ei?
est totū male esse. fo. cci.

Quod in hoie xpiano sūt tres
res gñales z distincte per qz reci
pit tres res distinctas scdm corp?

Hic
dei de
bit
mor
nari

Mors
x.

Libz dei

Iustia et misericordia

aiaz et bñ esse.

fo. cciiij

Quod in christianis sunt tres fraternitates.

fo. cciiij

Quod istud bñ esse seu ista grā figuratur et exemplificat in corpore hominis.

fo. cciiij

Qd i ho ie xpiano e noua vna obligatio maior q̄ p̄ma.

fo. ccv.

Quod tota intēcio scia cogitatio memoria et applicatio et studiū xpiani debz eē circa mortem iesu christi filij dei.

fo. ccvi

Quod q̄uis hō lapsus reparet et curret q̄tū ad bñ esse aie et q̄tū ad malū volūtariūz tñ nō reparet q̄tū ad bñ esse corpis et q̄tum ad malū qd erat i volūtariū.

fo. ccviij

Sequit de sacramentis.

fo. ccix

De forma et modo i quibz ihs xps dei fili et verus hō vt verus medicus et saluator dat bñ eē

fo. ccix.

Quod primū sacramētū qd deus ordinauit ē baptisim⁹ seu ablutio in aqua et est sacramētuz regenerationis et renouationis i quo hō corruptus et pditus.

fo. ccxi.

Quod sacramētuz baptimi est scala ascēdēdi et descēdēdi.

fo. ccxiij

Quod scdm sacramētū ē sacramētū p̄firmationis per quod hō et iā genit⁹ nouiter p̄ baptismū roboratur et augmētat.

fo. ccxiij

Quod tertiū sacramētum est sacramētum corporis et sanguinis iesu xpi.

fo. ccxv.

Probatio qd verba christi faciunt illō quod significat

fo. ccxviij

Quod significat trāsmutatio q̄ fit in pane et i vino.

fo. ccxviij

Quid significat realis māducatio istius sacramēti visibilis

fo. ccxix.

Quod istud sacramētū nō ē solum sacramētū. ymo etiā est verū sacrificium et p̄fectū placatiū et sanctificatiū p̄ qd redit deo laus et glia et honor et omne debituz soluitur.

fo. ccxx.

De cōparatiōe carnis scdi hominis scz christi ad carnē p̄mi hominis et ostenditur qd sic caro primi hois ē venenosa et mortifera dās mortē aie. ita caro xpi ē saluifera et viuificatiua dās vitē aie.

fo. ccxxi.

Quod duplex societas ē ipsius anime cum carne hominis et vtra q̄ est mortalis.

fo. ccxxiij

Quod sicut caro p̄mi hois per multitudinē et diuisionē ē cā multiplicationis et diuisionis animarum.

fo. ccxxiij.

Declaratio p̄ exēpla q̄lit vna caro xpi seu vnū corpus pōt esse simul et semel in diuersis partibus seu in diuersis locis vnum et idēz in numero.

fo. ccxxiij

Quartū sacramētū ē sacramētum penitēcie et ē scda scala hois itēz lapsi et spūale medicamētuz per quod hō xpian⁹ qui p̄pter offensa cōtra xpm cōmissa p̄st baptismū pdidit nouū esse et vitā spūalem recuperat.

fo. ccxxviij

Quod sacramētū penitēcie ordinatē a xpo fit per modū velun-

Intēcio hois eē
morte x

De Sacramētis

tarij iudicij particularis et secreti
in quo idē ē accusās et accusatus
seu actor et reus vere ē accusatus
vere ē absolut⁹ et q̄to magis fue-
rit vere accusat⁹ tanto magis erit
excusatus. fo. cccxxi.

Quod sicut ī p̄melapsu reman-
et aliqd p̄peruū et indelebile de
p̄mo statu creatiōis. fo. cccxxiiij

Quod sicut batism⁹ relinq̄t reli-
q̄as p̄mi laps⁹ ī carne. fo. cccxxiiij

Quod post sacramētū peniten-
cie d̄z hō sumere sacramētū eua-
ristie ad nutritionē vite spūalis re-
cupate et ad remouēduz et purgā-
dum reliq̄as pctōz relictas post
penitenciam. fo. cccxxv.

Quod etiā tribulatio ⁊ afflictō
seu pena corporalis volūtaria cuz
amore xp̄i purgat aīam a reliquis
peccatoz et satisfaciāt pro penis
et custodit aīam ne inficiatur et
cadat et uiuit eam cum dño ihesu
christo. fo. cccxxvi.

Quod si aīa post sacramētū pe-
nitēcie creat a corpore cuz reliq̄s
pctōz et sine cōplecta satisfactio-
ne pro culpis necesse est eā purga-
re pugnā ī aliquo loco tā diu do-
nec fuerit cōplete purgata et fue-
rit pena per soluta. fo. cccxxvij

Que sūt illa que p̄nt ducere ho-
minē lapsū vt currat volūtarie ad
sacramētū penitēcie fo. cccxxviii

Sequitur aliud inductiuū ad pe-
nitēciā verā. fo. cccxxix

Sequitur aliud iudiciū seu in-

ductiuū ad penitēciā. fo. cccxxix.

Sequitur aliud inductiuū ad
penitenciam. fo. cccxl.

Sequitur aliud inductiuū ad
penitenciam. fo. cccxl.

Quitū sacramētū ē vltia vinctio
et vltimū medicamētū in quo dat
grā per quā hō de lapsu reparat⁹
exiēs de hac vita. fo. cccxli

Sextū sacramētū ē ordo p̄ qd
cōmittit et dat cert⁹ p̄sonis aucto-
ritatis et ptās intellectualis idelebi-
lis et permanēs dispēdī distribu-
endi ministrādī et dādī sacramēta
salutis noīe et vice xp̄i omnibus
hominibus. cccxliij

Qd p̄ istā auctoritatē seu ptatē
cōstituit et sit p̄latura ⁊ ordo ⁊ su-
perioritas ⁊ inferioritas. fo. cccxliij

Quod ista ptās invisibilis ⁊ spi-
ritual⁹ datur p̄ sacramētū visibile et
maifestū signū sic grā dat in alijs
sacramentis. fo. cccxliij

Quod bonitas aut malicia nō
diminuit sacramēta ⁊c fo. cccxliij

Quod ptās spūal⁹ seu sacramētū
corporis et sanguis christi ad alijs
ud ordinatur. fo. cccxlv

Cōparatō istaz ptātū spūaliū
ordines aliaz rez. fo. cccxlvj

Quod sic ptās sacerdot⁹ respicit
sacramētum penitēcie. fo. cccxlvij

Quod administratio sacramenti
ordinis requirit. fo. cccxlviii.

Qualiter excellēcia ptātis p̄sbi-
tero. fo. cccxlix.

Epilogatio.

ccli

Ordo sacer-
talis

Tribu-
lario
p̄ualis

Purgatio

De cōparatione partis clericali ad partē laycalē. fo. cclij

De ppatōe duarū ptātū. fo. cclij

Septimū et vltimū sacramētū ē sacramētū matrimoniū quod est cōiunctio inseparabilis viri et mulieris introducta per libez cōsēsum aiaz ex parte vtriusq; expsum p verbū vt sit officium sacramēti rez medium. fo. cclij.

De cōparatione istaz societatum inter se. fo. cclij

Quod sacramētū matrimoniū ē antiquū et etiā nouū fo. cclv

Quod matrimoniū iqtuz ē sacramētū xpi dat grām et adiutoriū spūale cōtra carnalē pcupiscēciā et ad operādū illa q sūt necessaria i mrimonio. fo. cclvi.

Quod sūme timere dz ois xpi an? ne violet matrimoniū nec suū nec alterius. fo. cclvij

Cōparatio xpi ad eccliam sicut viri ad vxorē et spōsi ad spōsam 3 iudicio vniuersali et resurrectione generali ostēditur q iudiciū vniuersale est vterum de necessitate cum resurrectione generali in quo oīs hoies et tota natura humana. fo. cclvij

Sequē alie rationes que probant hoc idem et alia fundamenta expte hois. fo. cclix

Alia ratio. fo. cclix

Quod iudiciū vniuersale totū humane requirit resurrectionē ge

neralem insimul omnium hominum. fo. cclxi

Alia ratio fo. cclxi

Alia ratio fo. cclxi.

Alia ratio fo. cclxi

Argumētuz quod erit q de terra iterum formētur eandē corpora q puz erant. cclxi

Quod iudiciū vniuersale cū suis conditionibus ostenditur de necessitate esse futurum ex parte honoris dei. fo. lxiij

Quod auctoritas infallibilis libri scripture seu libri dei etiā dicit iudiciū vniuersale esse futurum cui in summo est credendum fo. cclxiij

De cōparatione illius diei iudiciij ad omnes alios dies pcedentes fo. cclxiij

De memoria illius diei vltime fo. cclxv.

De finali exēcutione iudiciij et generali separatione bonorum et malorum. fo. cclv

Explicit tabula
liber creature

Folio. Primo

B 2audem et gloria
sanctissime trinitatis
et gloriose virginis ma-
rie. In nomine dñi no-
stri ihesu xpi ad utilita-
tem et salutem oim xpianoꝝ seq-
tur scientia libri creaturaꝝ seu li-
ber nature et scientia de homie q̄
est propria homi. Inquantū homo
et que est necessaria omni hoī et ē
ei naturalis et cōueniens per quā
suum cōditore cognoscit et diligit
et ad cognoscendū scipm homo
illumiatur et ad omne debitū ad
quod homo tenetur: Inquantum
homo et de iure nature et per cō-
sequēs cognoscet oīa ad que obli-
gatur naturaliter tam deo q̄ xpi-
mo. Et nō solū illumiabitur ad co-
gnoscendū. ymo per istam sciam
voluntas mouebit et excitabitur
cū leticia et sponte ad volēdū faci-
endū et operandū bonū ex a mo-
re. Et nō solū hoc sed etiaꝝ ista sci-
entia docet omnē hominē cogno-
scere realiter infallibiliter sine diffi-
cultate et labore omnē veritatem
homi necessariam tā de homie q̄
de deo et oīa que sūt homi neces-
saria ad salutem et ad suā pfectio-
nez vt perueniat ad vitā eternā:
Et per istā sciam homo cognoscet
sine difficultate et infallibiliter q̄c
quid cōtinetur in sacra scriptura
Et p̄cipue per hāc sciam cum ma-
gna certitudine intellect⁹ huma-
nus adheret et ci edit absq̄ dubi-

tatione totī scripture sacre. qm̄ re-
mouet hominē ab oī errore et du-
bitatione. Item in ista scia et p
ipam potest solui oīs questio que
debz sciri ab homie taz d̄ deo q̄ d̄
hoīe et hoc sine difficultate et co-
gnoscit infallibiliter oīs errores an-
tiquoꝝ philosofoꝝ paganoꝝ et in-
fidelū. Et per istā sciaꝝ tota fides
catholica infallibiliter cognoscit
et pbatur esse vera. et oīs secta q̄
est cōtra fidē cognoscit et pbatur
esse falsam et erroneā. Et ideo nūc
in fine mūdi sūme necessaria ē ista
scia omi xpiano vt q̄libet sit muni-
tus cert⁹ et solidatus in fide catho-
lica cōtra impugnatores fidei vt
nullus decipiat et sit quilibet pas-
tus mori pro ea:

Uterius per istā sciam intelli-
get quilibet facit oīs doctores
sanctos. ymo ista est incorporata
in libris ipoz. s; nō apparet sicut
alphabetū est incorporatū in omi-
bus libris. Ideo ista scia est sicut
alphabetū oim doctoꝝ. et ideo si-
cut alphabetū debem⁹ primo ip-
sam scire. Quare si quis velit intel-
ligere breuiter oīs doctores et to-
tam sacrā scripturā habeat istam
sciam qz est lumē oim sciaꝝ: Ideo
si vis esse solidatus fundat⁹ cert⁹
et firmatus addisce hāc sciam alit-
eris vagus et cōfus⁹. nō habēs sta-
bilitatem in te ipso. qz ista est radix
origo et fundamentū oim sciarū
et q̄ maxime illaz que sunt homi

necessarie ad salutē. Et ideo q̄ habet eā in se habet radicē et fundamentum oīs veritatis.

Uterius ista scia nulla alia scientia indiget nec aliqua arte nec etiam p̄supponit gramaticā logicā nec aliquā d̄ septe artibus liberalibus nec pbificaz nec metbapbificam quia ista est p̄ma et omni homini necessaria et ordinat oīs alias ad bonū finē et ad verā hominis utilitatem: Quia ista scia docet hominē cognoscere seipm̄ propter quid fact⁹ est ⁊ a quo factus quid est bonū suū et quid malum quid debet facere ad q̄d obligat et cui obligatur: Et nisi homo primo cognoscat oīa ista que sibi p̄ficiunt alie scie oīs sunt vanitates hoībus et oībus vitur homo male et ad suū dampnum quia nescit unde venit nec vbi est. Unde etiā docet cognoscere oīs corruptiones et defect⁹ hoīs ⁊ dāpnationem et unde venit ⁊ in quo statum est ip̄e homo et in quo primo fuit et unde cecidit et quo iuit et quantum elōgat a sua prima p̄fectione Et docet qualiter reparari pōt homo et q̄ sunt necessaria ad suā reparationem. Et ideo ē cōis clericis ⁊ laycis. Et pōt haberi infra mediū mensem ⁊ sine labore. Nec oportet aliqd̄ ipectorare nec h̄re aliquē librū in scriptis. q̄ nō pōt tradi obliuioni si fuerit semel scita. Facit etiam hoīem letū humi-

lem benignū obedientem odiēdo vicia et diligendo virtutes.

P̄terea hec scia arguit per argumēta infallibilia quib⁹ nullus potest contradicere qm̄ arguit p̄ ea que hoī sunt certissima per veram experiētiā scz per oīs creaturas et per naturā ip̄i⁹ hoīs ⁊ p̄ ip̄met hoīem oīa pbat et p̄ illa q̄ per certitudinalē experiētiā hō cognoscit de se ip̄o. Nulla autē p̄fectior cognitio est q̄ per experiēciam et maxime per experimentū cuiuslibz infra se ip̄m. Ideo ista scia nō querit alios testes q̄ ip̄met hominem.

Item hec scia in primo apparet vtilis eo q̄ incipit in reb⁹ minimis quas quilibz vilipēdit. Sz tamē i fine sequitur fruct⁹ Infinitus et noticia altissima de homie et de deo. q̄ quāto magis incipit in reb⁹ hūilib⁹ tanto magis ascendit ad nobilissima et ardua. Et iō qui vult habere fructū magnum exercitet se primo in p̄cipiis humilib⁹ hui⁹ scie et nō cōtempnat quia aliter nullū fructū haberet sicut puer si nō sit bñ exercitatus in cognitiōe alphabeti et cuiuslibz littere per se postea nō poterit ad discere ad legendū et ideo non sit alicui graue. vnde plus sciet infra mensem p̄ istā sciām q̄ p̄ centū annos studendo alios doctores. Et postq̄ hūit hanc sciām intelliget oīs doctores.

Item hec scia nihil allegat nec sacram scripturā nec aliquē doctore ymo ista^o cōfirmat nobis sacram scripturā ⁊ per ipam hō credit firmiter eidē scripture sacre. et iō pcedit scripturā sacra quoad omīs. Unde sunt duo libri nobis dati a deo scilicet liber vniuersitatis siue liber nature. Et ali^o est liber scripture sacre. Prim^o liber fuit dat^o hōi dū vniuersitas creaturaz fuit cōdita. qm̄ quilibet creatura n̄ est nisi quedā littera digito dei scripta. Et ex plurib^o creaturis sicut ex plurib^o litteris est cōpositus liber vnus qui vocatur liber creaturarū in quo libro cōtinetur hōmo tāq^{uam} principalior littera ipius libri. Et sicut littere ⁊ dictiones facte ex litteris importāt ⁊ includūt scientiā et diuersas significatiōes et sentētiās mirabiles: ita pformiter ipse creature sibi inuicē cōiuncte ⁊ cōparate important et significant diuersas significationes et sentētiās ⁊ cōtinent scientiā hōis necessariam. Secund^o autēz liber qui est scripture sacre dat^o est hōi et hoc defectu primi libri eo quia hō nesciebat legere in pmo eo q^{uia} cecus erat. Sed tamē primus liber creaturaz est oibus cōmunis. Sed liber scripture sacre nō est oibus cōis quia soli clerici sciunt legere in eo. Et primus liber nature n̄ potest falsificari nec deleri nec false interpretari. Ideo

heretici nō possunt eū false intelligere nec aliquis potest esse in eo hereticus. Sed secund^o potest falsificari et false interpretari et male intelligi: et tamē vterq^{ue} liber est ab eodem q^{uia} idem dñs creaturas cōdidit et sacram scripturaz reuelauit et ideo cōueniunt adinuicē nec vn^o cōtradicit alteri. Sed tñ primus nobis naturalis est secū^{us} dñs vero super naturalis.

Preterea cum hō sit naturaliter rationalis et susceptibilis discipline et doctrine. et cū naturaliter a sua creatione nullā actu habeat doctrinam nec disciplinā. Quis sit bene actus ad susceptionē ei^{us} et cum doctrina et disciplina siue liber in quo scripta sit non possit haberi conuenientissimum fuit ne frustra homo esset capax q^{uia} diuina sapientia librum creauit homini in quo perse sine magistro possit studere doctrinam et disciplinam sibi necessariam propter hoc totum istum mundum visibilem creauit homini et dedit tamē q^{uod} librum proprium generalem infalsibilem digito dei scriptum in quo singule creature quasi quedē littere sunt non humano ingenio sed diuino inuente ad demonstrandum homini sapientiā ⁊ doctrinam sibi necessariam ad salutem. Quāquid sapientiam nullus potest videre nec legere p se in libro illo semper aperto nisi

fit adeo illuminat⁹ ⁊ a peccato originali mūdatus. Et ideo nullus antiquoz phōz paganorum potuit legere nec intelligere hāc scientiaz qz erant execati quo ad salutem ppriam q̄uis in dicto libro legerent aliquā sapienciam. ⁊ oēs quā habuerunt extraxerūt ab eodem. Sed veram sapiam que duxit ad vitam eternā q̄uis fuerit i eo scripta legere nō potuerūt. Ista autem sapientia siue scientia nō ē aliud q̄ cognoscere et videre sapienciam scriptā in creaturis et extrahere eā ab illis ⁊ ponere eaz in anima et videre significationē creaturarum. Et hoc fit cōpādo vnā ad aliam et coniungendo sicut dictionē dictioni. et ex tali cōiunctōne resultat sentēcia et significatio vera. Et qz sacrosancta romana ecclesia ē mater omniū fidelīū xpianorum et magistra et regula fidei et veritatis. Idcirco sue correctioni submittitur quicquid hic dicitur et continetur.

Sequitur radix origo p̄cipiū et fundamentum istius scie.

Via homo naturaliter semper querit certitudinē ⁊ euidenciā claram et naturaliter quiescit dum habet nec quiescere pōt donec peruenerit ad vltimū gradum ⁊ vez certitudinis. Sed certitudo et probatio habet suos gra-

dus et est maior et minor. probatio et maior et minor certitudo. Virtus autem probationis et causa totius certitudinis oritur ex certitudine testimoniorum et testiū ex quibus dependet et causatur tota certitudo. Unde q̄to magis testes certi et manifesti veri et indubitati sunt tanto magis est certus illud quod ex eis probatur. Et sic sint ita certi et manifesti et testimonia eoz ita certa et manifesta q̄ nullomodo possit de eis dubitari. tunc illud quod ex eis probatur sine dubio erit nobis certissimum manifestissimū et euidētissimum. Et quia quanto testes sunt magis extranei distantes et elongati a re d qua dubitat tunc minorem fidem generant et certitudinem. Quanto autem testes sunt vicini proprii et intimi tunc maiore fidem et credulitatem generant. Et quia nulla res magis vicina magis intranea magis propria ⁊ intrinseca alicui q̄ ipamet sibi ipsi. Ideo quidquid probatur de aliqua re per ipsammet et per naturam eius maxime certum est. Et cum nulla res creata sit propinqui⁹ homini q̄ ipsemet sibi ipsi. Ideo quidquid probat de homine per ipsum met hominem ⁊ per suam naturam propriam et per illa que sunt sibi certa de illo est maxime certum manifestus ⁊ euidētissimum ipsi homini. Et ista

ē vltima certitudo et maxima credulitas que potest causari in homine per aliquam probationem. Et ideo ipsemet et sua natura propria debet esse mediū argumentū et testimonium ad probandū omnia de homine scz que pertinent ad salutem hominis vel ad dāpnationē vel felicitatez vel ad bonum vel ad malū eius. Aliter hō nunq̄ erit vltimate cert⁹. Necesse est igitur vt hō cognoscat se ipz et naturā suam si aliquid voluerit probare certissime de se ipso. Et qz homo est extra se ipm et elongat⁹ et distans a se ipso per maximam distanciam et nūq̄ habitauit i domo propria scz in se ipso ymo semper mansit extra domū suam et extra se. eo quia ignorat se ipsum nescitqz se ipsum et de tanto est elongatus et distans a se ipso et de q̄to est extra se ipsum de tāto ignorat se ipsum. Et quia totaliter ignorat se ipsum. Ideo totaliter est extra se ipsum et per cōsequēs quia nunq̄ habitauit in se ipso nec intrauit se nec vidit sed ignorat se et nescit quantum valet. Et ideo dat se pro nihilo.

Quia ergo homo totaliter est extra se. Ideo se debet videre se debet in-tueri et necesse est qz intret in se et intra se et veniat ad se et habitet intra se. Aliter est impossibile qz cognoscat se et videat se

et suū valorem suam naturam et pulchritudinem naturalem.

Et quia homo ignorat se ipsū a natiuitate et nescit domum suā in qua debet habitare Ideo necesse est qz alie res ducant ipsum ad se ipsum et ad domum suā et doceāt iter et viant p quas reddeat in se ipsum.

✓ Eruz quia homo est in alto loco secundum naturā. Ideo si debet ascendere ad se necesse est habere scalam per quam ad se ascendet. Tunc enim homo intrat et ad se ascendit dum se cognoscere incipit quot passus facit et tot gradus ascendit tot cognitiones de se ipso acquirit. Et tunc intrat se ipsum dum cognoscit se ipsum.

Et quia modus hominis cognoscendi est vt per illa que sunt magis et primo nota cognoscat illa q̄ sunt sibi ignota. et per illa que scit ascendit ad ea que non scit. Et cum semper res minus nobiles et inferiores sunt homini primo cognite et res perfecte digniores nobiliores et meliores sunt sibi vltimo cognite. Et ideo quia homo est res dignior superior et perfectior huius mundi. Ideo vltimo cognoscit se ipsum et primo cognoscit alia et ex cognitione aliorum venit ad cognoscendum se ipsum.

Qua ppter: vt homo qui tantum per ignorantia est elongatus a se ita qd totaliter ignorat se est extra se. et vt possit reduci oportet ascendere per cognitionem ad se. Ideo ordinata est res et creaturarum vniuersitas tamq[ue] via et scala immobilis et naturalis huiusmodi gradus firmos et immobiles per quos homo veniat et ascendat ad se ipsum. In qua vna res est superior et alia inferior. vna perfectior alia minus perfecta vna nobilior et dignior quam alia ad modum scale ascendendo.

Et ideo vt homo possit puenire ad cognitionem simplicius necesse est sequentem ordinem obseruare. Primo oportet contemplari ordinem rerum inter se et diuersos gradus rerum ordinarum in vniuerso et considerare qualibet rem in se et quid habet in se ipsa. secundo hoc considerato oportet comparare hominem qui est supremus inter res mundi ad omnes alias res. Ista autem comparatio fiet duobus modis scilicet primo secundum puenientiam et 2o. secundum differentiam ita quod necesse est considerare quam convenientiam habet homo cum alijs rebus. et secundo diuinitatem ab eis. Postea ex ista convenientia et diuinitate manifestabuntur omnia que scire debemus de homine et de deo. quia per illa que sunt inferiora homini itineramus et ascendimus ad hominem et per hominem itineramus et ascendimus ad deum sicut per ve-

raz scalem per quas debemus ascendere in cognitionem. Aliter est impossibile veritatem recte cognoscere ita quod duo sunt ascensus siue due diete: Prima dieta siue primus ascensus est de omnibus inferioribus creaturis usque ad hominem. secunda dieta et secundus ascensus est de homine usque ad deum. De prima scala vel dieta ascendendi in deum.

Tantum ad primum videndum est quomodo sunt multi gradus rerum in mundo distincti ab inuicem immobiles et finiti ex quibus scala nunc ordinatur et componitur et oportet eos numerare et cognoscere quolibet per se. unde tota rerum vniuersitas reduci potest ad quatuor gradus generales ex quibus est composita scala nature. Tamen infra quolibet gradum generale sunt multi gradus speciales qui continentur sub vno gradu generali. Generales autem gradus sic ordinantur ad inuicem. Omne quod est vel est terminum et non viuit nec sentit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est primus gradus. vel est et viuit terminum et non sentit nec intelligit nec discernit nec vult libere et est secundus gradus. Vel est et viuit et sentit terminum et non intelligit nec discernit nec vult libere et est tertius gradus. Vel est viuit sentit intelligit discernit vult libere et spon-

te et est quartus gradus. Sic igitur ista quatuor scilicet esse vivere sentire et intelligere continent omne quod est et omnia includuntur in ipsis quatuor. et nihil est extra ista quatuor. Ideo enim intelligere comprehendit discernere et velle libere.

In primo ergo gradu sunt omnia illa que habent esse tantum et non vivere sentire nec intelligere. et sub isto gradu continentur et intelliguntur res innumerabiles que quousque omnes in hoc conveniunt quia habent esse tantum. tamen sub isto esse multum differunt adinvicem secundum quod una res habet nobilius esse quam altera et nobiliores virtutes et operationes. Unde in isto primo gradu continentur quatuor elementa scilicet terra aqua aer et ignis et unum quod habet suam propriam naturam distinctam ab alijs ut terra habet suam naturam separatam et distinctam ab alijs scilicet aqua aere et igne. et est ordo inter ipsa quia terra est infima quasi nullius nobilitatis. aqua nobiliores et digniores et aer nobiliores aqua et ignis nobiliores aere. Considerandum est igitur quodlibet istorum in se et videatur quid habet in se grosso et vulgari modo.

Sub isto etiam modo siue gradu continentur omnia que generantur in terra sicut sunt omnia mineralia ut metalla et homines que dunt adinvicem secundum maiorem et minorem nobilitatem

et est etiam azurium quod excedit omnia metalla in preciositate et valore. sunt etiam ibi sulphur salpetra et alumina. que sunt alterius virtutis et valoris. In isto etiam gradu sunt omnes lapides tam preciosi quam alij communes. Logita quanta nobilitas est in lapidibus preciosis quanta virtus. quanta valor ratione virtutis et non ratione quantitatatis sicut sunt carbunculus Jacintus. smaragdus cristallus saphirus et ceteri lapides preciosi. In isto etiam gradu continentur omnes celi et omnia corpora celestia ut sunt planete et stelle. Sic ergo in isto gradu continentur principaliter quatuor elementa. id est celi. septem planete et omnes stelle et septem metalla. alia. lapides preciosi et alij communes vitrum et omnes res artificiales. que omnia in hoc conveniunt quia habent esse tantum. et hoc primo gradu scale.

In secundo gradu scale nature sunt omnia illa que habent esse et vivere tantum et non sentire nec intelligere. Unde illa dicuntur vivere que per se ipsa moventur sine alio sursum et deorsum ante et retro ad dextris et a sinistris. Et in isto gradu continentur omnes plante scilicet arbores et herbe que dicuntur vivere quia continue moventur per se sine alio et hoc dum crescunt sursum deorsum ante et retro ad dextris et a sinistris et per se

attrahunt alimenta a terra et nutriuntur continuez augmētantur et generant sua semina suos fructus. Et dicuntur viuentia quia per se nutriuntur generantur et augmētantur et per virtutem propriā quā habent in se de natura propria et ideo per se mouentur in omnes partes. Et hoc viuere nō repitur in elementis nisi per quandā similitudinem. Sub isto autē gradu sūt due differentie scz arbores et herbe. sed dignior et nobilior est arbor q̄ herba. Et sub arbore continentur innumerabiles species et conditiones arborū que differunt ad inuicem et vna nō est alia et vna nobilior est altera. Numera si potes. Sub herba similiter continentur infinite et innumerabiles species conditiones et nature herbarum quaz vna nō est alia et que libet habet suam propriam naturā et virtutem.

Considera igitur innumerabiles species arborum et herbarum operationes et virtutes earum. Et hec de secundo gradu.

In tertio gradu scale nature sunt omnia illa que habent esse viuere et sentire tantum et nō intelligere: Et talia dicuntur sensibilia quia ascendunt vsq̄ ad istam perfectionem et nobilitatez que est sentire et nō vltra. Et isto

sentire continet sub se videre audire gustare odorare tangere et omnes operationes quas habet bruta animalia plusq̄ arbores.

Sub isto gradu continetur omnia bruta siue que habitant in terra siue que volant in aere siue que habitant in aqua sicut sunt animalia terrestria quadrupedia reptilia aues et pisces. Considera quod sunt species animalium que ambulant super terram nobilitates et differentias eorum. species et differentias eorūdem piscium et numerata si potes. In animalibus autem sunt tres gradus per quos animalia ad inuicem ordinantur diuidantur et distinguuntur. Quoniam sunt quedam animalia que habent sensum tactus tantum et nō habent memoriā nec auditum vt conchilia et animalia radicibus affixa. Iste est primus et infimus gradus. Qued sunt que habent sensum tactus memoriā et non auditum vt formica. iste est secundus gradus. Qued sunt que habent omnes sensus et ista sunt animalia perfecta vt sūt canes aues et cetera. et iste est tertius gradus. Quartus gradus nō potest esse scz quod aliqua sint que habent auditum et nō memoriā quia vbi cūq̄ est auditus ibi est memoriā relictā ex auditu.

Prima animalia que nō habent

memoriam nullam habent prudē-
ciam et quia nō habent auditus
non sunt disciplinabilia nec po-
sunt moueri de vno loco ad aliū
locum. quia nullum aīal mouetur
de loco ad locum nisi habeāt me-
moriam. Secūda animalia que
sunt in secundo gradu que habēt
memoriam possunt habere aliquā
prudenciam et moueri localiter
sicut dicim⁹ q̄ aliqua prudentia
est in formica quādo congregat
grana frumētī ad aliquā certū
locum et hoc est ppter memoriā
sed quia nō habent auditum nō
sunt disciplinabilia.

Tertia animalia que sunt in
tertio gradu quia habent memo-
riam habent aliquā prudenciam
et quia hñt auditum sunt discipli-
nabilia vt canes et aues discipli-
nantur ppter auditū. Et ista omnia
siue de primo gradu siue de secū-
do siue de tertio continentur sub
vno gradu scilicet sub tertio quia
oīa dicuntur sensibilia. tamē ani-
malia. primi gradus sunt ppinq̄
sima plantis. et ideo sunt infima
animalia. Animalia secundi gra-
dus sunt magis distētia a plan-
tis. et ideo sunt nobiliora. Anima-
lia tertij gradus sunt adhuc ma-
gis elongata a natura plantarū
et ideo sunt nobiliora illis de se-
cundo gradu. Considera ergo
omnes istos gradus scilicet mini-
ma mediocria et maxima et mī-

hil pretermittas. Et hoc de ter-
tio gradu.

In quarto gradu sunt illa q̄
habēt esse viuere sentire intelli-
gere discernere velle libere et
sponte siue que habent libez ar-
bitriū quod continet rōnem et vo-
luntatem. Et in isto gradu sunt
homines quibus nihil deficit in
natura nec aliquid pōt vltra ad-
di quia supra liberum arbitriū nō
est aliquis gradus nec est ascen-
sus superius in natura. Unde q̄
homines habent rationem pos-
sunt intelligere discernere iudica-
re ratōcinari et sūt capaces et su-
sceptibiles cognitionis experi-
mentalis artis scientie doctrine
et discipline quod non habēt ani-
malia bruta: Et quia habēt vo-
luntatem libertatem et consensuz
spontaneum secundum naturā.
Ideo possunt velle et nolle con-
sentire et dissentire sponte et libe-
re absque coactione quod non
habent animalia bruta. Et hoc d̄
quarto gradu. Et sic est com-
pleta tota scala nature cum suis
gradibus que est prima conside-
ratio in hac scientia radicalis et
fundamentalis scilicet considera-
re istos gradus in se et bene plan-
tare et radicare eos in corde et
figurare sicut sunt realiter in na-
tura.

Sequitur cōparatio hoīs ad alias res inferiores scōm conuenientiam et differentiam.

Consideratis istis gradibus rerum que sūt in mūdo et q̄ sunt nobis note per sensus et experientia et de quib⁹ null⁹ potest dubitare. Nūc oportet pparare vnam rem ad alia et cōparare hominē ad om̄s alias res et hoc scōz puenientia et dīam scz in quo cōuenit hō cū alijs rebus inferioribus et in quo differt ab eis et in ista cōparatione cognoscet hō se ipm et hoc qd̄ est supra ipm scilicet conditorē et deum suū. Consideret ḡ homo primo puenientia quaz habet cū alijs reb⁹ et primo ḡnalem. scōo specialē. Unde hō puenit cū oībus rebus inferiorib⁹ et habet colligātiā cū eis qz habz in se illa eadem que alie res inferiores hnt et easdeꝫ perfectiones et omnes gradus. Unde habet in se esse sicut res d̄ primo gradu vt elementa qz p̄tinet in se quattuor elementa inuisibiliter et occulte et sub alia forma et nutrit per elementa et habitat et viuit in elementis et sine ip̄is n̄ potest cōseruari nec viuere per vnuz momentū. et sic conuenit cum eis et cum omnibus que habent esse tantz et nō viuere et hoc generaliter. Item conuenit cū rebus. scōi gradus scilicet cū plantis arborib⁹ et herbis quia hnt viuere sicut ille nu-

trire augmentare crescere et generare qm̄ homo viuit nutritur crescit et generat sicut et plante.

Conuenit etiam cū rebus terci⁹ gradus scilicet cum animalibus generaliter quia habet sentire sicut bruta. vnde habet tangere videre audire gustare odorare comedere bibere dormire vigilare moueri de loco ad locū sicut animalia bruta. igitur magnam conuenientiam habet cum illis. Illa ergo que sunt in alijs rebus inferioribus trium graduum sunt in homine. habet ergo colligantiaz fraternitatem conuenientiam et amicitiam cum eis omnibus.

Sed tamen considerare d̄z homo q̄ illa eadem que alie res inferiores habent diuisim et separatim habet homo simul et coniunctim. Unde res que sunt in primo gradu vt elementa habent solum esse et deficit eis viuere sentire et intelligere res. secundi gradus vt arbores habent esse et viuere et hoc est earum perfectio s̄ deficit eis sentire et intelligere.

Res autem que sunt in tertio gradu vt animalia bruta habent viuere et sentire deficit tamen eis intelligere et liberum arbitrium. Sed homo qui est in quarto gradu et supremo habet omnia dicta coniunctim et nihil ei deficit nec aliquid pōt sup̄adi nec ali⁹ gradus potest esse supra

hominē in dignitate quia habet
esse viuere sentire intelligere et li-
berū arbitriū. et sic illa que sepati et
diuisim sunt in aliis reb⁹ per suas
perfectiones sūt in hoīe cōiūctim
et nihil ei deficit:

Quomō per p̄dicta cōcludit⁹ et p-
batur necessario q̄ aliquis dñs ē
supra hominem:

Unc oportet cōsiderare qd
debet homo arguere et con-
cludere: ex ista p̄paratione enim
debet exinde arguere et cōcludere
qz hō habet simul et p̄iūctim il-
la que alie res hnt diuisim q̄ ille
idē qui ordinauit diuisis alias res
et naturas dādo cuilibz suā p̄fec-
tionē q̄ ille idē numero et nō ali⁹
p̄iūxit oīa simul in ip̄o hoīe scz cō-
iungēdo simul esse viuere sentire
intelligere et liberū arbitriū. q̄ ille
idem qui dedit alijs reb⁹ inferiori-
bus hoc qd hnt dedit homini hoc
qd habet: Et sicut homo nō dedit
alicui rei inferiori hoc qd habet. ita
nō dedit sibi met hoc qd habet qm̄
sicut nulli rei inferiori hō dedit ēē
viuere nec sentire ita nec sibi met de-
dit. Igitur eadē man⁹ oīa fabrica-
uit. Idē dñs idēz fabricator et idē
artifex oīa ordinauit p̄portiona-
uit limitauit. Queram⁹ igit⁹ qua-
re res p̄imi grad⁹ vt elemēta hnt
tm̄ esse quis limitauit eis vt non
haberēt nisi hoc qd hnt: quare ar-
bores et herbe hnt esse et viuere et
nō plus et ascendūt supra elemē-

ta in certo gradu et determinato
q̄s limitauit q̄s posuit terminum
eis vt vltra nō trāfirēt. quare aīa-
lia hnt esse viuere et sentire et nō vl-
tra q̄s ista tria in simul p̄iūxit et fe-
cit aīalia supra gradū plātaz ascē-
dere de tanto et nō plus. q̄s men-
surauit hoc eis in certa mensura.
Quare homines hnt ista tria scz
esse viuere et sentire et vltra s̄ hnt
intelligere et velle spōte siue libe-
rū arbitriū. q̄s p̄iūxit ista tria cū
libero arbitrio in simul et vltra nō
est ascēsus. Sed in hoīe est finis
et cōplementū et in eo sūt oīa et ni-
hil ei deficit: q̄s eleuauit hoīem
solū sup elemēta arbores et aīalia
quis enī sic magnificauit et ascen-
dere fecit: Queram⁹ an hō p̄iūxit
oīa ista in seip̄o vt nihil ei deficiat
et an ip̄emet se ip̄m sic exulta-
uerit magnificauerit et ascendere
fecit supra oīa alia an alius hoc
fecerit. Queram⁹ an oīa ista ordi-
nauerit et mensurauerit se ip̄a vt
quodlibz tentū et nō plus habe-
rent vel aliq̄s alius ab eis hoc fe-
cerit. An oīa ista dederint sibi met
hoc qd hnt tm̄ et nō vltra. vel ali⁹
q̄s alius hoc dederit eis. Sed est
impossibile q̄ oīa ista hoc fecerint
et se ip̄a ordinauerint mēsurauē-
rint et sibi ip̄is dederint hoc quod
hnt et tm̄ sūt ordinata et mēsurata
ergo aliq̄s alius cristēs superior
oībus oīa ista mensurauit ordina-
uit et dedit eis hoc qd hnt. Ergo

idē magister idē artifex eadē man^o oīa ista mēsurauit ordina-
uit limitauit et cuiuslibet suū prop-
rium gradū dedit. Et ille idē qui fe-
cit ascēdere arbores supra elemē-
ta in dignitate et aīalia supra ar-
bores fecit etiā hoīes ascēdere su-
pra bruta. Et ille idē qui ordina-
uit vt arbores viuerēt et nutrīrēt
capiēdo imēdiatē nutrīmentū aēra
p^{er} radices pūctas īfra trā illemet
ordinauit q^{uod} aīalia viuerēt et nutri-
rēt nō p^{er} radicē s^{ed} p^{er} os separatū a
terra et hoīes similiter. Et quīs
viuere sit cōmune arborib^{us} aīali-
bus et hoībus tamē nobilius vi-
uere et nobilio^{rum} modus viuendi
et nutriendi est in aīalib^{us} q^{uam} ī plā-
tis et hoīb^{us} q^{uam} ī aīalib^{us}: et q^{uod} hoc
ordinauit q^{uod} iuenit istos tres mōs
viuēdi nōne idē dñs idē artifex.
Præterea quis oīa ista cōseruat
vt quodlibet maneat in suo gra-
du statu et ordine. quis facit istos
gradus stabiles vt permaneāt cō-
tinue sine cōfusione. Quis manu-
tenet ea vt terra maneat terra et
aqua permaneāt aqua et sic de a-
lijs. Nōne ille idē qui ordinauit
ea et condidit.

Ergo conclude homo q^{uod} tu acce-
pisti quicquid habes ab illo eo-
dem a quo omīs alie res accepe-
runt hoc quod habent. Quare tu
homo pertines ad ordinē alia^{rum}
rerum et facis vnū ordinem cu^m
eis et ynā ierarchiam. Quare seq^{uitur}

q^{uod} tu es illius cui^{us} sunt alie res et
gubernaris et pseruaris ab illo
codē a quo et alie res. et sicut alie
res nō sunt sui ipius: sed illi^{us} qui
fecit illas. Similiter tu homo nō
es tui ipius sed illi^{us} cui^{us} sūt alie
res. q^{uod} tu es illi^{us} cui^{us} est terra cui^{us}
est aqua. et cui^{us} sunt elementa in
quibus habitas.

Alterius cōclude et argue tu
homo q^{uod} nō ddisti tibi ipi hoc q^{uod}
habes nec res inferiores tibi des-
derunt hoc q^{uod} habes nec fecerūt
te talem. q^{uod} aliquis ali^{us} maior q^{uam}
tu et qui est sup^{er} te dedit tibi hoc
q^{uod} habes q^{uod} ab illo habes postq^{uam}
a te ipso non habes.

Præterea necessario sequitur q^{uod} il-
le qui est supra hominē a quo ha-
bet homo quicquid habz est vn^{us}
dñs et nō plures. Quāuis em̄ sine
plures et innumerabiles res et di-
uerse in istis quattuor gradib^{us} ta-
men nō est nisi vnus ordo vna or-
dinatio. omnia sunt pūcta oīa
sunt colligata vno ordine. omnia
ascendunt gradatim de gradu in
gradum de minori ad mai^{us} sem-
per ad digniora ascēdendo. q^{uod} vni-
tas ordinis demōstrat vnū so-
lum ordinatōrē vnū artificē qui
tam diuersa coniunxit in vno or-
dine.

Item quomō diuerse res et cō-
trarie adinuicē sicut aq^{ua} et ignis
et multe res adinuicē contrariē-
tes possent cōiūgi in vno ordine

nisi per vñū ordinatorem. Igitur
contrarietas rez in vno ordine.
arguit vñū artificem tantum.

Preterea elemēta intrant arbo-
res et herbas et nutriūt eas. ⁊ fru-
ctus earū arborū. Et ipse herbe in-
trant et nutriūt aīalia. Etia fructus
herbe et carnes aīalium intrant ⁊
nutriūt hoīes. Et corpora celestia
vt sol et luna cōtinue influunt in
ista inferiora et dāt vigores et luz-
men ⁊ calorem cōtinue ipis ⁊ ipa
recipiūt. Et sic vñū cedit alteri vt
videmus per experiētiā vñū su-
stinet aliud oīa se iuuāt et inferio-
ra seruiunt maiorib⁹ et supiorib⁹
ordinate et in hoc faciūt vñū ordi-
nem vñā amicitiam vñā vnitatē
Sequitur ergo qd tñ est vñ⁹ qui
omnia ista ordinauit et pūxit in
vna societate.

Item videm⁹ per experiētiā qd
prim⁹ grad⁹. secūd⁹ et terci⁹. ce-
dunt et ordinātur ad quartū tam-
q̃ ad digniorem. et sunt ppter ip-
sum. Sed in primo gradu est ma-
xima rez diuersitas mltē species
et nature. Et in secundo gradu ē
etiam magna rez et speciez di-
uersitas. Et in tertio similit. Sed
in quarto siue supremo nō est nisi
vna natura vna species scilicet
homo et omēs homines sunt eius-
dem nature eiusdē spēi et dignita-
tis naturalis: nec est aliqua diuer-
sitas qz equaliter omēs hñt liberū
arbitrium que est ppria dignitas

hominis et est suprema per quas
homo facit suum pprium gradū
et differt ab alijs gradibus. Sic
igitur plures et innumerabiles
nature rez et diuerse que sunt in
mundo tendūt ad vñā solam na-
turā et nō ad plures tanq̃ ad su-
premā et nobiliozem eis scilicet
ad humanam et vñi soli seruiunt
et nō pluribus naturis. Igit mlt⁹
tomagis humana natura debet
solum tendere ad vñam solam na-
turam sibi superiorem et dñantem
⁊ nō ad plures ⁊ seruire vñi soli na-
ture et nō plurib⁹. vnde em̃ esset
hoc qd alie inferiores nature ⁊ mi-
nus digne tēderēt ad vnitatē ⁊ ad
vnicam solam naturā tāq̃ ad ma-
iorem et humana natura que est
dignior tēdere ad plures naturas
tanq̃ ad maiores et dñantes et
omnes res inferiores homine tē-
derent ad vnitatem et humana
natura dignior omnibus tende-
ret ad diuersitatem. Hoc non pati-
tur natura nec ordo rerum hoc su-
stinet qd inferiora ⁊ minus digna
tendent et ordinentur ad melius
fortius et dignius et superiora et
magis digna tendent ad peius
et debilius: **S**ed melius for-
cius et nobilius est tendere ad
vnitatem quam ad diuersitatem
et ad vñū quam ad plura quia
tendere ad vnitatem et ad vñū
est tendere ad esse ad bonum et
ad fortitudinem et conseruationē

Et ire et tēdere ad diuersitatem et pluralitatē est ire ad nō esse ad maluz ad diuisionē ad debilitatē ad destructionē: Quare si spēs omīs et nature inferiores tendūt ad vnicam naturam tantū scz ad humanā. Multo magis humana natura tēdit ad vnicā: Sed si omnes nature inferiores seruiāt vni soli nature scz humane et ad illaz ordinētur g multo magis humana natura ordinatur ad vnā solā naturā sibi dñantem et supremā et nō ad plures cui debz soli seruire. Igitur vna sola natura est sup hominē que dnatur homini.

Sed restat ostēdere q illa natura que existit supra hoīez et cui subicitur nō solū sit vna sed q sit magis vna q humana natura.

Si em̄ humana natura ad quam tendūt inferiores nature est magis vna q sūt omīs inferiores nature qz ille sūt plures et diuerse nature et spēs et inter ea est magna diuersitas et modica vnitas: In humana aut natura est vnitas in specie. Natura igitur illa que est supra hominē et cui subicitur debet esse magis vna q humana natura et in ea dz maior vnitas esse. Sed inferiores nature que seruiunt hoī sūt plures et diuerse i speciebus et in indiuiduis et hūana natura est vna in spē et plures et diuersa in indiuiduis. Igitur illa natura que est supra hoīem et que

dnat ei dz eē vna i spē et indiuidu et is vna. Ita q i ea nō dz eē nisi vna spēs et vnū indiuiduū et nlla diuersitas indiuiduis aliē n eēt magis vna q natura hūana. Et sicut natura hūana est vna in spē solū. Ita ista natura que ē sup naturā hoīs debet esse vna in indiuiduo et nullo mō multiplicata. quia vltra vnitatem specificā nō est maior vnitas q numero exīte et ita oportz vt sicut omīs nature inferiores hominis sūt colligate cū vna natura que est vna sola in spē scz hūana. Ita natura hūana qē vna sola in spē sit colligata cū vna alia natura superiori q sit vna nūo vt mundus sit colligat⁹ et vn⁹ et teriatur et finiatur in sūma vnitatem et maiori q possit eē. Et sicut hūana natura alia est et distincta et separata ab aliis inferiorib⁹. ita etiā illa natura que ē sup hoīem q ordinatur oīa est summe distincta et separata ab humana et ab aliis oībus naturis hīs suū propriuz esse in se. Et hec est diuina natura oīa ordinās regēs et pseruans.

Proterea diuina natura que est supra omīs naturas debet esse maior q hūana. Sed humana natura est infinita in possibilitate qz ē multiplicabilis quātū est de se in infinitū qz sibi nō repugnat quibuscūqz em̄ hoīb⁹ exītib⁹ adhuc pnt alii generari qm̄ est de ratione nature neqz sibi res-

pugnat. Ita similiter est de natura ignis quia in infinitum potest crescere et multiplicari quantum est de se. Igitur cum divina natura non sit facta nec finita sit, maior quam humana et quam omnes alie nature facte cum natura humana sit infinita in potentia cum sit facta, sequitur quod divina natura est infinita magis quam infinita est in actu. Et quod nullo modo potest multiplicari in indiuiduis sequitur quod tota actu est in uno in diuiduo et extra illud indiuiduum non potest esse. Et divina natura que est super hominem est unum solum indiuiduum iam infinitum actu sicut omnes homines possibiles qui sunt infiniti potentia sed non sunt unus singularis homo et unum indiuiduum. Et probatum est quod illa natura que est supra humanam et que fecit eam eterna sola numero et infinita in actu et persequens quod unum solum est deus et deus.

Si enim essent plures aut eorum contrarii et discordes aut amici et concordantes, si contrarii ordo rerum non esset unum nec mundus etiam esset colligatus et ordinatus sicut est. Si amici et concordantes aut ambo essent necessarii in simul coniuncti aut unum sufficere ageret. Et si ambo essent necessarii in simul coniuncti: tunc unum semper indigeret altero et necessario semper deberet esse coniuncti ad inuicem. et hoc non potest esse quia tunc non possent dare alicui rei nec esse nec vivere nec intelligere nec conservare ordinem rerum in suo statu quia

ambo essent indigentes. Si autem unum sufficeret, quod superfluum esset ponere duos sine necessitate. quia ordo rerum hoc non permittit. Unde non sunt duo soles quia unum sufficit et si essent duo unum esset superfluum et nihil est superfluum in natura nec sunt duo capita in aliqua re quia unum sufficit. Si enim in rebus inferioribus non est superfluitas quomodo erit in suprema natura que omnia ordinavit.

Ecce ergo homo ex ista comparatione cum alijs rebus et naturis considerando convenientiam quam habes cum eis et comparando unam naturam ad aliam et unum gradum ad alium invenisti et conclusisti aliam naturam invisibilem esse super te sicut tu es super alias naturas que omnes istos gradus ordinavit et mensuravit in rebus. Igitur aliquis gradus est supra te que est maior quam tu. Illi autem est opus. Illi est factura. et creatura. Adhuc sue sic te fecerunt. Ille igitur est deus tuus artifex tuus et pater tuus et omnium aliarum rerum que sunt infra te. Et habes dominum habes superiorem habes unum et non plures et illum eundem quem alie res habent.

Ex comparatione istorum quatuor graduum ad deum probatur quod ipse habet esse vivere sentire et intelligere siue liberum arbitrium.

Postquam per istos gradus quatuor comparando unum cum altero homo ascendit ad tantam noticiam quod ipse invenit suum factorem

quem nō videbat esse realiter et
existere et ēē vnū numero et infini-
tuz actu et nō debz desistere ab in-
quisitione ymo magis dz labora-
re si poterit ipm adhuc magis co-
gnoscere in spāli scz qualis sit q̄s
conditiones hz cōparēdo istos
quatuor grad⁹ ad ipm. vñ postq̄
ipse solus et null⁹ alius ordinauit
producit diuisit et mēsurauit istos
gradus scz esse viuere sentire et in-
telligere siue liberū arbitrium dā-
do aliquib⁹ esse tm̄ et nō viuere.
Aliquibus esse et viuere sz nō sen-
tire. Aliquib⁹ esse viuere scire sz
nō itelligere. Aliq̄b⁹ ēē viuere se-
tire itelligere seu liberū arbitrium.
q̄ sequitur q̄ ipemet habeat in se
ipso istos grad⁹ cū dederit alijs.
Quare sequit⁹ q̄ ip̄e est viuit se-
tit intelligit et habet liberū arbi-
trium. q̄ habet esse viuere sentire
et intelligere et velle libere et spō-
tanee.

Quō deus habet ista in se.

Sed quia a nullo recepit ista
quia nihil est supra ipsum
a quo recepit ista. Igitur hz om-
nia ista sine mēsurā termino et li-
mitatione. quia quis sibi limitas-
set quis mēsurasset cū a nullo ha-
beat. nec etiam ipse mēsurauit si-
bi quia ipsemet nō dedit sibi ipsi.
Nam tunc aliquādo nō habuisset
et aliquā non fuisset. q̄ quando
non erat quomō poterat sibi ipsi
dare nec alijs. Igitur ista nō sunt

sibi data nec a se ipso nec ab aliquo.
Ergo ab eterno et sine principio hz
a se ipso. q̄ nihil recipit nec ip̄a sūt
recepta i eo quare post q̄ nō sunt
recepta i eo nec data ei tm̄ sūt i eo
realit⁹ et verissime sequit⁹ q̄ sūt i eo
sine mēsurā sine termino. Quare
p̄cluditur q̄ suū ēē est infinitū im-
mensurātū et sine t̄mino et suuz vi-
uere est sine termino et infinituz et
suū sentire similiter et suuz intelli-
gere ē infinitū et sine mēsurā. hic
tractatur de istis quatuor gradi-
bus put sūt in deo. Et quō esse est
radix et fundamētuz oim̄ alioruz.

Et q̄ nos videm⁹ per expe-
riētiā q̄ esse pōt inueniri si-
ne viuere sine sentire et sine intel-
ligere vt in reb⁹ primi grad⁹ sed
non econuerso quia viuere nō po-
test inueniri sine esse nec sentire si-
ne esse nec intelligere similiter q̄
omne quod viuit est sed non om-
ne quod est viuit et omne quod
sentit est sed non omne qd̄ est sen-
tit. et omne quod intelligit est sed
non omne quod est intelligit ip̄
suz esse. ergo potest inueniri sepa-
ratim sine alijs et alia nunq̄ p̄nt
reperiri separata ab ipso esse.

Sequitur q̄ omnia alia fun-
dantur substinentur et radican-
tur in esse et plantantur. Igitur ip̄
sum esse est radix et primum fun-
damentum omnium aliorū et oia
portat et a nullo portantur nec
substinetur nec in aliquo fundat⁹

Quod in deo idem sunt vivere sentire intelligere et esse et omnia alia et sunt ipsummet esse.

Et quia oia ista sunt in deo nostro vt probatū est. Igitur esse in eo erit primū et radix et fundamentum aliorū. Et cuz a nullo receperit esse et per psequēs nec vivere nec sentire nec intelligere sequitur qd vivere in ipso nō ē receptum in ipso esse nec sentire i vivere nec intelligere sine liberum arbitrium in ipso sentire nec i alijs. quare sequit qd vivere in ipso nō ē adiunctū cū esse nec sentire cū vivere et sic de alijs nec in eo est aliqua cōiunctio istorū qz quispiū fisset ea simul qd cōgregasset vnū alteri cū nullū sit sup ipm. qm si in eo esset aliqua pūctio plurium tūc iam esset factus et sic aliqz cū fecisset et pūnsisset vnū alteri sic aliter nō fuisset. Sed cū ista verissime sint in eo qz alijs dedit seqtur necessario qd in ipso deo vivere sit idem qd esse et sentire. Idē qd esse et sic de alijs oibus que sunt in deo qz omnia sunt idē qd esse qā eē est primū et fundamentū. Ideo in deo nostro idem est esse qd vivere et idē est esse qd sentire et sic de alijs oibus que sunt in deo. Aliū esset in ipso aliqua pūctio ex diuersis quod est impossibile.

Quod esse est radicale fundamentum et regula ad probandū et cognoscendū omnia alia de deo.

Et quia esse est principium et in deo oia alia sunt idem qd ipsum esse. Sequitur qd quid quid dicitur de suo esse dicitur de oibus alijs. et quidquid attribuitur ipsi eē oibus alijs etiā attribuitur. Et eomō quo esse se habet in deo eodē modo se hnt vivere sentire intelligere et velle. Et qz esse ē principium oia cōueniunt ei per suū esse. Ideo si volum⁹ querere quale est suū vivere suū sentire suū intelligere suū velle et alia nō oportet nisi videre quale est suū esse. Igitur totū fundamentū est in esse. et tales cōditiones habet quales suū esse hnt. et per esse tanq per ppiū mediū cōcluditur et pbatur de oibus alijs. Ecce igitur habem⁹ vnum fundamentū radicale ad sciendū et cognoscendum oia de deo nostro. Cognito igitur ipso esse oia manifestabunt nobis. Ecce igitur breuissimā doctrinam cognoscamus ipm esse. si volum⁹ alia cognoscere sine labore et videam⁹ proprietates ipi⁹ eē.

Sequuntur proprietates conditiones et doctrina ipsius esse.

Quia ipsum esse est ianua et principium ad intrandū in oia alia. Ideo queram⁹ cognitionem ipsius esse. Unde qz esse dei nō est receptū nec datū nec pūctū nec alio. sequitur qd in suo eē nulla est pluralitas nec multitudo nec intelligi potest nec aliq cō

iunctio duorum aut pluriū est i suo
 esse qz quis coniunxisset cū nihil a
 nullo receperit. q̄ suū esse nullam
 habet pluralitatē nullā ppositio
 nem nullā diuersitatē sed habz oi
 modam et summā vnitatē indiui
 sibilem et simplicitatē carens oio
 partibz. et per hoc ipm esse dei ē
 summe vnū summe indiuisibile z
 summe simplex et p psequēs pu
 rissimū nihil habens commixtū.
Preterea sequit̄ qz de⁹ est ipm
 met esse et nō est nisi esse et esse ē
 deus eo qz suū esse est simplicissi
 mum et qz a nullo recepit esse et
 ideo de se habet suū esse z est ip
 sumet esse et totū esse et nulla alia
 res est suū esse qz omis alia res
 recipit esse ab alio et p psequens
 de se habz nō esse qz inter esse et
 nō esse nō est dare mediū. Igitur
 nulla alia res ē suū esse sz magis
 dicif de se nō eē et nihil. **I**git̄
 in oi alia re possumus intelligere
 esse et nō eē. nō eē de se ipsa z eē
 ab alio. In deo aut nō possumus
 intelligere nec cogitare nisi esse z
 nullomō nō eē quia de se habz eē
 et nō de aliquo alio. Ideo solum
 est esse et nullomō habet nō esse.
 Et ideo ois alia res dicitur pprie
 habere eē sed nō ē eē. sz deus ha
 bere eē dicitur et est ipmetz im
 pprie dicitur habere esse. Colliga
 mus igitur iam pbata de ipso eē
 vnde esse dei nō ē ab alio accep
 tum et est simplicissimū esse. et est

ipsemet de⁹ et deus est ipmet
 esse. et exinde sequitur qz eē dei ē
 in infinitū elōgatum a nō esse et
 ab ipso nihil. vnde qz deus est su
 um esse et est ipmet esse z nō est
 ab alio acceptū suū esse nō venit
 de nō esse nec de nihillo nec d̄ ali
 quo sed est totaliter principū qz
 si nō esset principū tūc nō esset z
 nihil essz principū z sic. nūq̄ ipz
 esse posset existere. Igitur neces
 sario ipm esse est principū totale
 et ideo totaliter fugat nō esse z ni
 hil. et ideo nō esse et nihil nullos
 modo possūt in ipso esse aliqd nec
 possunt ipm destruere nec dimi
 nuere ipz esse quod ē de⁹ nec pōt
 nō esse. Ideo necesse ē semp ipm
 esse et impossibile est nō eē et per
 psequens nūq̄ est deficiens nun
 q̄ incipiens sz est eternū sine p̄i
 cipio et sine fine.

Alterius qz ipm esse cū sit p̄i
 cipium et fugat totaliter nō esse.
 sequitur qz ipm esse qd est de⁹ est
 infinitum interminatū illumina
 tum nō clausū qz esse nō pōt res
 stringi nec terminari nisi per nō
 esse qd est suū oppositū. Et quia
 nullū nō esse potest esse in ipso eē.
 sequitur qz esse istd se extēdit in in
 finitum. et per p̄ns ipm esse quod
 est deus habet in se qdquid perti
 net ad esse et p p̄ns habet omēs
 modos et gradus essendi infini
 tos sicut si esset infinitū in q̄ritas
 te vt infinita magnitudo vel infir

nitus numerus qui plectitur et cōprehēdit omēs gradus et modos essendi quātitatē et infinitus numerus plectitur infinitos mōs et gradus numeroꝝ. Ita et infinitū esse infinitos modos et gradus essendi. et sic fugit a se infinitos mōs et gradus nō essendi et i infinitū nō eē et quicquid pertinet ad non esse. Quare sequit̃ q̃ sicut nihil ē in nō esse simpliciter ita et nihil pōt esse recipere qd̃ est tam pfectū et nlla pōt sibi fieri additio cū nllum esse sibi deficiat qz tūc in ipso eēt aliqd nō eē et deficeret sibi. Nam non eēt adhuc hoc qd̃ pōt eēz addi ei ideo necesse est q̃ sit actu quicqd̃ potest esse. Et exinde sequit̃ q̃ est actualissimū ppletissimū pfectissimū et maximū. Et qz in infinitum elongatura nō esse. ideo ē inmutabilissimū qz si mutaret haberet aliqd nō esse. Igitur semp̃ permanet id qd̃ est sine aliqua variatione nec discurrit de vno ad aliud. Igitur nō habet pteritū nec futurū sed tm̃ esse pns. Nihil g̃ nō ui potest acquirere nec aliquid quod habet perdere.

Item qz deus est esse in finitū nō terminatū. Ideo est fons et mare infinitum essendi sine termino sine mēsurā sic fūdo. Concludam⁹ et colligam⁹ oīa que dicta sunt de ipso esse qd̃ est deus. Dicam⁹ ergo q̃ esse dei nō est acceptum ab aliquo et ideo est principiū tota:

le simplissimū fugās totaliter ipsum nō esse et nihil et in infinitū elongatur ab eo. Et ideo est infinitissimū actualissimū ppletissimū immutabilissimū et eternū. Et oīa ista pbāt p vnū fūdamētū. Sequit̃ doctrina et reglā ad pbandū oīa de ipso esse.

O autē habeamus regulas et modum ad pbandū oīa de ipso esse et ordinato modo pcedam⁹ oportet facere vnū fundamentum et vnā radicē in quibus oīa fundant̃. Primum autē fundamentum et prima radix est q̃ ip̃s esse dei nō est acceptus ab aliquo nec a se ipso. et exinde sequit̃ omīa que dicuntur de ipso. Item ad istō fundamentum sequitur vnū aliud scz q̃ esse dei in infinitū elongat̃ a nō esse et ab ipso nihil et fugat totaliter nō esse. Per ista duo oīa radicaliter pbantur et pcludunt̃ vnde qz ipsum esse dei nō est acceptum ab aliquo sequit̃ q̃ est totaliter primum. Et vltērius sequitur q̃ esse ei⁹ est simplicissimū et sine partibus. Et exinde sequit̃ q̃ esse dei est ipsemet de⁹ et q̃ de⁹ ē ipsummet esse. Et exinde sequitur q̃ elongatur in infinitū a nō esse et fugat totaliter nō esse et nihil. et q̃ nō esse et nihil nullū esse habent contra ipsum exinde oīa concluduntur. vnde qz ipsum esse primum quod est de⁹ totaliter fugat ipsum nō esse. Ideo ipsum esse qd̃

Deus nō h̃et ab aliquo

est ipsemet deus nō pōt non esse
nec deficere s; necesse est ipm eē
et ideo eternum. et sibi nō potest
fieri addicio nec diminutio nec
mutatio. Et sequitur q; necessario
est cōpletissimū pfectissimuz bñs
omne pulcritudinem essendi ⁊ iō
est fons infinitissim⁹ essendi. vn
de in infinitū elongatur a nō esse
et a nibillo et ipm nō esse et nihil
in infinitū ab esse distāt. Et q; esse
est principiū et eternuz. ideo tota
liter nō esse est fugatū ab ipō esse
Et quicquid ptinet ad nō esse elō
gatur a deo qui est esse et q; quid
ptinet ad ipm necessario ē in ipō

Ideo si vis intelligere veritatem
clarissime cōpara primo ipm esse
ad ipm non esse. q; quicquid pōt
dici vel cogitari pertinet ad eē vñ
ad nō esse. Cōiunge aut ista infi
mul sc; esse dei nō est acceptū. de
tis est suū esse. ⁊ ipm esse totaliter
fugat nō esse. Ista tria simul pūn
cta manifestāt oia de ipso esse. q;
quicquid sequitur ad ista necessa
rio ver; est et quicquid repugnat
istis flm̄ est et impossibile abigra
tia si queratur si pñt eē duo talia
esse quoz quodlibet nō est accep
tum. Et sint ipm esse quod fugat
omne nō esse et dicatur q; sic sta
tim apparet repugnātia. Si enī
sint duo iam et ipm esse nō totali
ter fugat nō esse. q; ipz esse qd̄ est
deus habet nō esse alterius quia
nō est ipm postq; sunt duo diuisa

esse nec vnum est de altero q; qd̄
libet est indiuisibile et sic vnu def
ficit alteri. Nec pñt duo infinita
esse quia tūc quodl; deficeret al
teri. et ideo in quolz esset infinitū
nō esse q; tantum est nō esse quā
tum est esse. Et q; non esse vnus
esset in esse alteri⁹. Ideo in quod
libet esse esset infinitū nō eē. et sic
simul in eodē essent infinitum eē
et infinitum nō esse quod est ipos
sibile. Quare sequitur q; impossi
bile est esse nisi vnū tale esse vt di
ctum est. q; impossibile est nisi vnū
deum esse qui est ipm esse et est su
um esse.

Preterea si queratur vtrum in
deo sit omis fortitudo omis virt⁹
omis potestas. statim soluit q; sic
quia deus est ipm esse et in infini
tum elōgatur a nō esse et necessa
rio in eo est quicquid cōuenit et
ptinet ad ipm esse et fugatur ab
eo quicquid ptinet ad nō esse. Et
ideo q; debilitas fragilitas ipotē
tia pertinet ad nō esse. Et fortitudo
potestas et virtus pñent ad
esse. Ideo debilitas fragilitas im
potentia in infinitum elōgatur a
deo. Et fortitudo potestas virtus
in infinitū sunt in eo. Et ideo esse
dei est fortissimū potentissimum
virtuosissimum elongatū in infini
tum ab omni debilitate fragilis
tate ⁊ impotentia.

Item si queratur vtrum in deo
sit potentia creandi ⁊ faciendi ali

quid ex nibillo. Jam soluitur ista
questio quia in deo est quicquid p-
tinet magis ad esse quam ad non esse.
et ideo quod potestas creandi perti-
net ad esse et impotentia ad non esse.
Ideo necessario est in deo ista po-
tentia. Aliter in deo esset aliquod
non esse quod est impossibile.

**De duplici esse et de duplici
non esse siue de duplici nihil.**

Quia dictum est quod esse dei fu-
gat a se omne non esse et per
hunc nullum esse deficiat ei. nullum
esse est supra siue extra ipsum
sicut per contrarium dicimus quod
homo non habet esse terrenum nec aque
nec plante nec equi et sic de alijs.
Ita quod homo habet tot non esse quot
sunt res que remouentur ab eo quia
homo non est equus. Ideo habet
non esse equi. Et quod non est lapis ideo
habet non esse lapidis. Et sic esse
hominis non fugat totaliter omne
non esse sed solum fugat unum non
esse scilicet non esse hominis. Sed esse
dei fugat totaliter non esse. Ideo
fugat omne non esse. Ideo necessa-
rio habet omne esse et per hunc se
quitur quod esse dei habet in se esse ter-
re esse aque et esse omnium quatuor
graduum et omnium que pertinen-
tur in ipsis gradibus quia nullum
esse ei deficiat. Et ideo esse dei est
esse vniuersale omnium.

**Sed tamen duplex est esse ter-
re et aque et omnium aliorum sci-**

licet unum in se et in propria na-
tura quod videmus. Aliud in ip-
so esse dei quod non videmus sicut
domus habet duplex esse. unum
in propria natura ad extra quod
videmus. Aliud in anima artifi-
cis quod non videmus. Sicut etiam
duplex est. a. vnus extrinsecum
quod videmus. Aliud in anima
quod non videmus. Res autem quod
tunc ad esse quod habent in pro-
pria natura non habent esse in deo
quia esse dei non potest esse tale
quia esse dei non est ista terra nec
ista aqua et sic de alijs quod esse dei est
indivisibilissimum et mutabilissimum et
nunc ut probatum est: terra autem et alia
sunt per oppositum. Sed cum ne-
cesse sit quod esse dei sit omne esse quia
extra esse dei nullum esse potest esse.
Ideo oportet quod si deus sit esse om-
nium rerum quod habeant aliud esse
quam proprium quod videmus
quia necesse est quod omnia habeant
esse in deo illud autem esse est si-
cut esse domus in mente artificis
et esse ipsius. a. in anima. Sed
est differentia quia artifex recipit
esse domus in anima quia non sem-
per habuit et etiam recipit esse. a.
quia non semper habebat. Sed
esse dei nihil potest accipere nul-
la additio potest ei fieri quod in eo est
infinita simplicitas nulla coniu-
ctio. Et ideo necesse est quod esse
dei ab eterno et in eternum habe-
at in se ipso esse omnium rerum.

Et sic necesse est qd esse oim reruz sic eternū in deo et necesse est qd sit idem qd esse dei qz in eē dei nulla pōt esse pluralitas s; sūma simplicitas. Et ideo oia sūt vnū eē in esse dei qd est summe vnuz. Et sic nihil nouum apud deum sed omnia sunt ab eterno.

Quod esse oim rez in propria natura et etiam in esse dei et i deo non sit idem.

Et qz esse dei fugat nō esse. Ideo nulluz esse pōt esse extra ipm. Et cuz creature habeant propriū esse reale distinctum et separatū ab esse dei. Igitur illō tale esse reale nō est in deo. Et dicēdū est qd tale esse reale oim rez necesseario est in deo nō quidē qd sit idē qd esse dei. Sed necesse ē qd veiat ab esse dei et oriā ab esse ipsi dei totaliter qz esse dei ē primū et non est acceptum. igitur necesse est qd oīe aliud esse oriā ab ipso esse et pululz ab ipso esse tanq; a radice. Et qz esse dei est indiuisibile summe simplex. Igit tale esse rez im- possibile est qd sit decisū nec sumptum ab esse dei qd est infrangibile. Igit necesse ē qd sit et venerit de nō esse et nihil qn non pōt venire de esse qd est deus. Et qz nō eē et nihil nō pōt aliquid pducere. Igit necesse est qd esse dei qd ē primū pducent oīe aliud esse de nō eē et nihil. vnde solum esse pōt pducere esse sicut ignis ignē et simile

suū simile. **C**ū igitur esse reale oim rez nō sit esse dei sed aliud. qd necesse est qd sit pductum ab esse dei qd est principiū de nō esse et nihilo. Et ideo sequit qd tale eē reale pro tanto est in deo qz totaliter venit a deo et ab esse suo est pductum de nihilo et totaliter cōseruatur in tali esse ab ipso eē dei qd nō venit ex nō esse. et sic oīs res hnt esse in deo ab eterno et sūt id quod esse dei. et hnt esse reale in se et tūc nō sunt esse dei sed sunt producte ab esse dei. Et si primo non haberēt esse in deo et in eē dei ab eterno nō possent habere esse reale in se ipsis qz istud esse reale qd hnt venit ab illo esse quod hnt in deo ab eterno. **S**ic g inuenimus duplex esse rez vnū est esse primū nō acceptuz simplicissimū fugans totaliter oīe non esse qz nunq; habuit nō esse. qd est eternum et immutabilissimū. Et aliud est esse quod differt ab ipso esse et est aliud ab eo quod pductū ē ab ipso esse primo de nō esse et de nihilo et hoc est esse oim aliarz rerum. Primū esse est simplicissimū et indiuisibilissimū. Sed scdm eē est diuisū per multas partes scilz per tot partes quot sūt res et est multiplicatū vnde primo est diuisum per quattuor grad; in generali. et postea quilibet gradus est diuisus per multa esse in speciali et per multas spēs. Et quilibet

species per multa indiuidua.

Postquam ergo sunt duo esse vera realia et indubitabilia quorum primum non est acceptum ab aliquo et est simplicissimum per se exis immutabilissimum in se ipso substantiatum. Necessesse est quod aliud esse quod non est idem quod primum oriatur et veniat a primo esse. Aliter esset equale alteri esse quod non esset acceptum sed hoc est impossibile quod sint duo equalia esse et prima. Ergo necesse est quod reperiatur aliud ab esse primo et quod oriatur ab ipso esse primo ex nihilo quod primum esse non potest diuidi diminui nec mutari ideo impossibile est quod aliud esse possit accipi ab ipso esse primo. Igitur necesse est quod sit ortum ex non esse totaliter, sequitur ergo necessario quod omne aliud esse sit productum a primo esse de non esse. Ergo omnes quattuor gradus qui faciunt aliud esse a primo sunt producti de non esse et de nihilo ad esse.

Sequitur comparatio istorum duorum esse ad inuicem.

Et quod primum esse quod est per se quod non venit de non esse producit aliud esse de non esse. Ideo necessario habuit esse in ipso antequam produceret ipsum quod omne quod producit ab aliquo necessario prius est in illo a quo producit antequam producat. Sicut domus est prius in anima artificis quam producat ab artifice. Aliter impossibile esset quod artifex posset producere domum ab ex-

tra in esse reali. nec pictor ymaginem ergo omne productum necessario fuit in primo esse ab eterno antequam produceretur. Et ideo quod aliud esse quod est productum est de non esse productum. Igitur habet alias conditiones quam ipsum esse quod non est productum ab aliquo unde non potuit esse equale ei. Non necessario habuit esse diminutum et in completum et non esse sibi adiunctum quod de non esse venit nec potuit habere esse de per se sed per participationem primi esse. Ergo necessario habuit esse finitum limitatum terminatum et mensuratum. Et quod primum esse non est acceptum ab aliquo et secundum est acceptum ex non esse. Ergo omnes conditiones que conueniunt primo esse quod non est acceptum ab aliquo nec de non esse remouetur ab alio esse per hoc quod est acceptum ab aliquo et de non esse. et opposite conditiones ei conueniunt. Et ideo primum esse est primum quia non acceptum ab aliquo. Ideo aliud esse est secundarium quod est acceptum ab alio de non esse. Et sicut esse dei quod est ipsum esse est summe simplex nullam habens pluralitatem eo quia non est acceptum et est primum ita omne aliud esse est compositum habens aliquam pluralitatem quod acceptum est et non est primum. Ideo in omni alio esse est intelligere aliud preter esse scilicet non esse quod venit de non esse et potest redire in non esse. In esse autem dei nihil possumus intelli-

gere hoc esse qz nō venit de nō eē
nec pōt redire in nō esse. Item si-
cut de² est suū esse et nō est aliud
nisi esse eo quia nō est acceptum
de nō esse et etiā qz ē summa sim-
plicitas sine vlla pluralitate. Ita
nullū aliud a deo est suū esse sz ē
aliud q̄ esse qz de se est nō esse eo
quia acceptū ē d nō esse et hz ali-
quam pluralitatē. Item sicut esse
dei fugat omē nō esse totaliter et
in infinitū elōgatur a nō eē eo qz
nō est acceptū a nō esse nec de ali-
quo. Ita nullū aliud esse fugat to-
taliter nō esse nec in infinitū elon-
gatur anō esse. ymo necessario de
se tendit ad nō esse. vnde venit qz
productum est de non esse.

Preterea q̄admodū esse dei ē im-
mutabilissimū et inuariabilissimū
eo qz nō est acceptū et fugat tota-
liter nō esse. Ita omē aliud esse est
mutabilissimū et variabile eo q̄a
est pductum de nō esse nec fugat
nō esse totaliter. Sic igitur qz sūt
duo esse realia distincta scz eē dei
et esse mundi. Etia sunt due radi-
ces ad probandū pditiones am-
boz et hnt radices oppositas. qz
radix ad probandū oia de esse dei
est qz nō ē acceptum nec receptū
nec datum ab aliquo. Radix au-
tem ad probandum omia de esse
mundi qz est acceptum et recep-
tum et datum et de nō esse produ-
ctum. Rursum aut reuertētes cō-
parem² vnū esse ad aliud esse vt

nobis magis manifestetur et dici-
mus qz vnu esse scz esse mundi qd
p̄tinet quattuor grad² est nobis
primo manifestū per se. ymo ma-
nifestissimū et certissimū et pdu-
cit nos ad aliud esse et fecit nobis
ipm iuenire esse quod erat occul-
tissimum. Et repertū est infallibi-
liter per illud esse mūdi qd ē pdu-
ctū et venit de nō esse. Et aliud eē
quod est ipm esse per se existēs nō
pductū nō venit d nō esse. et qz eē
mundi postq̄ est pductū oportet
qz sit pductum ab ipso esse nobis
occultissimo quod est de². Et ideo
eē dei qd ē occultissimū ē tanq̄ ra-
dix et origo ipsius esse mundi. et
esse mundi est sicut trunc² frōdes
et brāche arboris. Et ideo sicut in
arbore sunt duo scilicet vnū qd vi-
detur scz quicquid est supra terrā
et aliud quod nō videtur scz radix
occulta. Et tñ illud qd videtur ori-
tur ab illo qd nō videtur. Ita sūt
duo esse tantū vnū quod videtur
et apparet nobis scz totū esse mū-
di cū trunco branchis frondibus
ramis folijs florib² et fructibus
quod est diuisus per multos gra-
dus. Aliud ē eē quod nō videtur
nec apparet scz ipz esse dei per se
extīs occultissimū. Et tñ illud esse
quod videtur primo mund² ori-
tur ab illo esse qd nō videtur idē
ab ipso esse dei. Sed tñ in hoc ē
dissimilitudo qz radix est pars ar-
boris. sed esse dei nō pōt esse pars

alicuius neq; ex istis duob; esse
fit vñ esse. Sic igitur eē mundi
erat nobis manifestū primo s; ne
sciebam; vnde venerat. S; istō
esse manifestavit nobis aliud esse
scz esse dei quod ē primū esse et co
gnouim; q; istud eē a nullo vene
rat. Deinde istud esse manifesta
uit nobis esse mūdi quod ē nihil
lo et de nō esse venit. Et sic modo
cognoscim; mundū de non esse et
de nibillo venisse et pductum fuis
se quod primo nesciebam;. Et ita
fuit ibi ascens; et descensus et vñ
eē manifestavit aliud esse et ad in
uicem se manifestāt et reuelāt. Et
exinde possum; dicere q; esse toti
us mundi est quasi punct; et cen
tū respectu esse dei q; ipsum eē
dei est infinitum actu et in infini
tum elongatū a nō eē. Sed esse
mundi est finitum de nō eē et de
nibillo pductus igitur. Compara
vñ ad aliud et vide q; eē toti
mundi nō est nisi punct; quidem
dum cōparatur ad ipm eē dei ma
ximum et sine mensura.

Quod ipm eē dei pducit totus
eē mundi de nō eē et de nihil vo
luntarie et p modum artis et non
naturaliter nec necessitate.

Et q; eē mundi de nibillo p
ductus est ab esse dei. videam
us si pductum est naturaliter et
ex necessitate sicut ignis naturali

ter pducit calorem vel voluntarie
sicut artifex domum. Et est dicen
dum q; ipsum esse dei pducit eē
mundi sicut artifex domum et per
modum artis et nō naturaliter ne
q; ex necessitate. q; enim esse dei
est idem quod intelligere et velle
seu liberum arbitrium. Ideo pro
ducere dei est per intellectum et vo
luntatem et intelligendo et volen
do producit omne illud quod pro
ducit. Alterius quia esse mundi
est extraneum ab esse dei et non
est de natura sua quia est de non
esse et de nibillo et esse dei nunq;
habuit non esse. Ideo sequitur q;
esse mundi productum ē sicut res
artificialis producitur ab artifice
Et sicut res artificialis nō ē d; na
tura artificis. ideo suus esse est ex
traneum ab artifice. Ita esse mun
di non est de natura dei ymo ex
traneum est ab ipso. et ideo totus
esse mundi est quasi vna res arti
ficialis et vna domus vel palaci
um productum per artem artifi
cis. Et ideo sicut artifex produ
cit domum voluntarie et non ex
necessitate nec naturaliter. Ita
deus producit mundū volunta
rie et artificialiter et non natura
liter. Quare sequitur q; sicut ar
tifex anteq; producat domus ha
bet in intellectu totam formam
vel ymaginem vel similitudinem
et ydeam domus aliter impossi
bile esset q; produceret domum.

Ita ipm esse dei pducens mūdū qd est ipm intelligere et intellectus habuit in intellectu formā et ydeā mūdi ante qm ipm pduceret aliter esset impossibile qd mundū pducisset. Et qz de? nihil pōt recipere ut pbatum est iō a nullo alio potuit recipere formā mundi nec similitudines et ideo ab eterno habuit intra se formā totius mūdi et per pns tot? mund? ab eterno fuit in deo et in esse dei. Et qz in esse dei simplicissimo nlla ē pluralitas sequit qd mund? ut est in deo est iō qd deus et esse dei. Et qz esse dei ē nobilissimū et dign? qd ēē pductū de nihilo. Ideo sequit qd nobili? et dign? esse habet mund? in deo sine aliqua cōparatione qm in propria essentia et natura qz in ppria essentia est de nihilo pduct?. Et in deo habz esse eternū qd nunq habuit nō esse. Uerūptamē artifex indiget materia in qua ponat formā domus. Sed ipsuz esse qd est de? totum de nihilo pducit qz quicquid est pter ipm est ab ipso de nihilo pductū. Et exinde sequitur qd sicut artifex pōt pducere infinitas domos per domū suā qd habet intra se absq diminutione dom? que est in mēte. Ita de? qui ē ipm esse pōt pducere infinitos mundos p mūdū quā habet in intellectu suo absq diminutiōe illi? mundi et maxime qz totum de nihilo pducit quia pducit oia intel

ligendo et volēdo. Ideo totū mūdū pducit sine labore sine fatigatione et sine pena. Sed qā artifex pducit domū meliori modo quo pōt iuxta exigentiam domus. Ita deus pducit mundum meliori modo quo fieri potuit iuxta exigentiā mundi. Ita qd nihil ultra potuit addi nec minui nec ē aliquid supflū in eo. Sed qz artifex solum ponit formā in materia et nō facit ipsam formam. Id non est necesse qd artifex sit semp cum domo ymo dom? facta pōt per se stare et remanere et conservari sine pñcia artificis. Sed nō est ita de mundo respectu dei. qz enim ipse artifex de? non solum ponit formam in materia sed totum de nō esse et de nihilo producit. Ideo cōtinue necessaria est pñcia ipsi? esse dei in toto mundo. neqz mund? pōt per se stare nec conservari absq pñcia incessabili dei artificis per vnū momētum qz statim rediret in nō esse et in nihilū tot? mund? qz de nihilo venit. Ideo necessariū est mūdo si debeat cōservari ne redeat in nihilū qd totū esse dei sit pntissimū per totū esse mundi. Nō tñ qd sit inclusū in eē mūdi qz etiā est extra mundū in infinitum. Et sic summ? artifex deus continue portat et cōservat ac cōtinet totū mundum in pugilo et in manu sua et ipsum substat net sine labore tantum volendo.

Item ex hoc sequitur qd summ^o ar
tifer deus nūq̄ dormit sed semp
vigilat qz si dormir^{et} tot^u mūd^u ad
nihiluz rediret. Itē q̄uis potētia
ip̄i^{us} eē dei nō possit deficere mū
do qz necessario esse dei est vbi
libz. ac tñ qz sola voluntate. et nō
naturaliter mūdū cōseruat. Itē
etiā sola voluntate mūdū posset
deserere si vellet et sic rediret in ni
hilū. vnde venit. **P**reterea sequit^{ur}
qd ip̄m esse dei sumi artificis mū
dum de nihilo pducit eo qz ip̄m
cōtinue cōseruat continet et ma
nutinet ne redeat in nihilum. Et
iō ip̄m cōtinue cōseruat sic vt sol
ptine radios pducit in aere. Ali
ter si nō pduceret radij deficerēt
et desinerent esse sicut ptingit de
nocte qz tunc solares desinūt eē
Ita mūd^u desineret eē nisi con
tinue conseruaretur a deo.

Quod deus est ip̄m esse p se sub
sistēs. pducens esse mundi de ni
hilo absqz sui indigentia:

Et qz iam indubitāter pclu
sum est qd deus est ip̄m esse
in infinitū elōgatum a nō esse et
nihil et fugat a se om̄e nō esse et ē
infinitū. Et qd esse mundi est pdu
ctū de nō eē et de nihil. Ideo seq̄
necessario qd de^{us} sine indigētia p
ducit mūdū qz tunc sequeretur
qd ip̄m esse eternū per se ex̄ns elō
gatum in infinitum a nō esse in
digeret ip̄o esse. pducto de nō eē
et de nihil qd est absurdissimū et

impossibilissimū et dicere nephā
dissimuz cū ip̄m esse qd est deus
sit perfectissimū ppletissimū bñs
i se ip̄o om̄ez plenitudinē. Quō ei
posset hoc esse qd tale esse indige
ret alio esse. pducto ab ip̄o de ni
hilo. q̄ concluditur qd de^{us} qz ē ip̄
sum esse per se ex̄ns pducit to
tum esse mūdi de nihilo et de nō
esse absqz aliquali sui indigētia.

Quod deus qui est suum esse pro
ducit esse mūdi de nouo quodq̄
dem non est eternum sed nouū.

Et quia duo sunt esse vnum
quod est ip̄m esse qd nō est
acceptum de nō esse et aliud quod
nō est ip̄m esse s̄ ē acceptuz d nō
esse et de nihilo qd in infinituz
elōgatur a primo esse et habet cō
ditiones oppositas primo esse vt
pbatum est. Rursum etiā qz eē p
ductum de nihilo est summe ine
quale ipsi esse qd est ip̄mmet esse

Et iteruz qz deus qui ē suuz eē p
ducit mūdum absqz sui indigētia
de nō esse voluntarie et nō natu
raliter. Sequitur ex oibz istis
qd taliter debuit pducī eē mundi
vt manifestaretur oīs in equali
tas et taliter qd per esse mundi nul
la indigētia apparet ip̄i^{us} dei nec
intelligi nec cogitari posset. Que
quidē indigentia destrueret rotas
liter esse dei et suā pfectionē. S̄
potius vt cognosceretur sūma li
beralitas et bonitas et qd sine mū
do haberet suum perfectū eē. **E**t

ideo si mūdus esset pduct⁹ ab et⁹
no et nō de nouo sed esset ei equa
lis in duratiōe et nō pcederet mū
dus duratiōe iam notaret aliqua
equalitas in eternitate et notaret
q ipse de⁹ indigeret mūdo ⁊ q nō
potuit esse sine mūdo ⁊ sic natura
li⁹ ⁊ ex necessitate pduxit mūdū
⁊ nō ex mera liberalitate. S⁹ oia
ista sunt absurdissima et nephādis
sima ipi deo excellētissio. Si aut
mūd⁹ sit pduct⁹ de nouo ⁊ ipse
de⁹ pcesserit mūdus duratiōe
totū oppositum signatur et deno
tatur excellentia et nobilitas et p
fectio ipsius esse dei. Et q de⁹ nō
pduxit mūdū contra se ipsum
sed per modum artis intelligēdo
⁊ volēdo. Ideo pcluditur q mun
dus ē pduct⁹ eo modo q magis
puenit ipsi esse dei excellētissimo
et ipsi mūdo non repugnat et p
sequens non fuit eternus s⁹ de
nouo est pductus aliter pducisset
mūdum contra seipm. Nec p
pter hoc in esse dei est aliq noui
tas neq nouuz velle q ab eterno
voluit pducere mūdus in eē rea
li altero ab ipso de non esse et vo
luit ab eterno q mūd⁹ produce
ret p illum modus per quē magis
suus esse excellētissimū manifesta
ret et appareret et distingueretur
ab esse de nihilo pducto. Ideo ab
eterno voluit q suū esse pcederet
esse mūdi duratiōe q si aliter vo
luisset ptra se voluisset. Et sic ab

eterno voluit q tunc produceret
quando productus est.

Quod ipsuz esse qd ē de⁹ pduxit
totum esse mundi ppter vnum fi
nē picipalē sc⁹ propter se ipsum.

Omni autē iam probatum ē ⁊ in
fallibilē ⁊ vez ē q de⁹ pro
duxit totus mūdus de nihilo p
modū artis ⁊ sicut artifex domus
et qz ois artifex opat propter aliz
quē finē seu intēciōnē ⁊ iō necesse
est ⁊ impossibile est aliter esse q ipse
summ⁹ artifex de⁹ nō producerit
mūdū totū ppter aliquē finē ⁊ p
pter aliquā intēciōnē. Et qz nihil
erat pter ipm iō nō potuit pduce
re mūdū propt aliquē aliū q p
pt semetipsū. Nō ei potuit produ
cere mūdus propt nō esse q ppter
eē q proter semetipsū q solū ē esse
rursū etiā qz eē de nihilo pductus
nō potuit eē nisi propt esse qd nū
q habuit nō eē cū nō sint nisi ista
duo eē q vñ ē propt aliū. S⁹ cū
ipse de⁹ nō indigeret mūdo
quō q fecit mūdus propt semetip
sūm diccō ē igr q fecit mūdus n
q idigeret mūdo nec ipso eē pro
ducto de nō eē. s⁹ vt ipsuz eē eter
nus pfectissimuz pleissimuz idēfi
ciēs qd ē de⁹ sine sui diminiōe
cōicabile alicui alēi ex se daret et
cōicaret seipsuz ⁊ iō pduxit ipsuz
eē nouuz de nihilo vt istō eē par
ticiparet aliū eē pmut. Nō qdē
q vnuz eē mutaret in aliū eē qz
ē impossibile s⁹ vt ipsuz eē ⁊ de nī

Elo productus vniuersus ipsi esse inmutabilissimus ut perficeretur in eo ut sic essent duo bona scilicet ipsum esse productum et communicatio vel unio seu participatio ipsius excellentissimi et optimi esse ut sic manifestaretur sua liberalitas et quod si ne indigentia ipsius voluit producere aliud esse ut ei se conuocaret. Nec indigebat ipsius esse plenissimus quod est deus ut se conuocaret alicui esse extrinsecum. Sed sua mera et purissima liberalitate voluit se conuocare. Id ex rationibus istorum duorum esse est conclusum quod ipsius esse mundi de nihilo est productus eo quod est deus non esse et necessarium est ordinatum ad aliud esse quod non venit deus non esse et est propter ipsius esse quod est deus eo quod est perfectissimum et est finis et completum ac perfectio alterius esse.

Quod ipsius esse mundi deus non esse productus respicit ipsius esse quod est deus et ligatur cum eo triplici respectu et ligamine indissolubili seu indissolubili.

Quoniam autem omne artificatum ut domus necessario ad tria respicit scilicet ad artificem ut ad causam producentem et ad formam et similitudinem in anima artificis existentem sicut ad causam exemplarem et ad finem propter quem est. Ergo cum totus esse mundi est productum a deo per modum artis et rei artificialis. Ideo necessario respicit ipsum deum sub tertio respectu. Primo respicit ipsius sicut artificem suum et causam efficientem. Secundo respicit ipsius sicut causam exemplarem

hanc in se formam totius mundi eternam et tanquam causam finalem propter quam est. Causa autem materialis mundi non respicit deum quia deus nihil est. Et sic ipsum esse mundi nihil aliud respicit nisi deus. Ideo totus mundus est a deo et secundum deum et propter deum. et sic deus est causa mundi efficiens et exemplaris et finalis. et sic producit mundum ex se secundum se et propter se.

De comparatione istorum duorum esse ad duo non esse et duo nihil.

Quoniam autem duo sunt esse reatum et existentia in re et natura. Primus est eternus et ad nouum. Et quia esse respicit non esse et nihil tanquam suum oppositum et inimicum. Ideo sicut sunt duo esse ita sunt consideranda duo non esse et duo nihil eis correspondentia unum non esse seu nihil quod oportet ipsi esse eterno et ipsum respicit. Aliud non esse et nihil respicit ipsum esse nouum et ei dem opponitur et aduersatur. Considerandum est igitur diligenter quomodo unumquidam istorum duorum esse habeant ad non esse et ad nihil sibi oppositum. unde aliter se habet ad non esse et nihil primum esse eternum. Aliter ipsum esse nouum. quoniam ipsius esse eternus precedit non esse et nihil sibi oppositum. Et ideo est primum de necessitate ex se ipso. Et ideo quia est primum quam non esse sibi oppositum et habet possessionem primitatis in infinitum

*Duo esse
non esse
aliud*

opponit

trip

expellit nō esse et nihil et p̄ p̄ns
 sine mēfura se extendit. Et ideo n̄
 esse et nihil nullū locuz p̄nt habe
 re in ip̄o esse: q̄ esse totū p̄ocupat
 eo q̄ primuz. Sicut etiā si nō eē
 et nihil esset primū et p̄cederet
 esse ⁊ haberet possessionē p̄muta
 tis in infinitū se extēderet et totū
 occuparet et ip̄m esse nullū locuz
 haberet. et sic totū esset nihil ⁊ nō
 esse: et ipsum nihil esset eternuz
 et esse nō haberet. Unde veniret
 q̄ ip̄m nō esse et nihil nō p̄duce
 ret nec faceret ip̄m esse sibi oppo
 situm. Et q̄ esse est primū. Ideo
 destruit et expellit in infinitū nō
 esse et nihil: Et q̄ ip̄m nō esse et
 nihil nō habet vnde veniat in ip̄o
 esse q̄ nō potest venire de ip̄o
 esse. Et ex hoc necessario cōcludi
 tur ex tali p̄paratione q̄ esse ne
 cessario habet in se ex se et de se. ⁊
 de natura sua ei p̄uenit q̄cquid ē
 cōtra nō esse in infinitū ⁊ sine mē
 sura. q̄m si aliquid deficeret eidē
 q̄ potest p̄tinere ad esse iam nō
 esse ⁊ nihil posset eē in ip̄o eē q̄ ē
 impossibile. Ideo esse necessario
 est primariuz absolutū a nullo de
 pendens eternū simplicissimū ac
 tualissimuz perfectissimū ⁊ sum
 me vnū unmutabilissimū et imen
 sum: quia oīa ista p̄tinēt ad esse.
 Et nullo mō intellect⁹ intelligēs na
 turā ip̄s⁹ esse pōt cogitare oppo
 sita istoz ymo ista sunt ita certa
 q̄ nullo mō p̄nt dubitari nec in

ip̄o esse potest cogitari nō esse. et
 tale eē vocamus deū. Et exinde
 cōcluditur necessario q̄ de⁹ ha
 bet omnē potestatem om̄e dñiuz
 supra nō esse et nihil. et ista est pri
 ma potestas ⁊ maior que possit es
 se. ⁊ ista est prima cōparatio.

Unde cōparatione mūdi ad su
 um non esse et nihil.

Nunc restat videre qualiter
 alterū esse. reale scilicet esse
 mundi se habeat ad nō esse et ad
 nihil. Unde manifestum est q̄ ali
 ter ymo opposito modo se habet
 q̄ primū esse q̄m nō esse et nihil p̄
 cesserunt eē mūdi et oppositum.
 Et ideo nō esse mūdi et nihil p̄cef
 serunt esse ip̄s⁹ mūdi in p̄pria es
 sentia et istud esse q̄d est de⁹ ha
 bet suum p̄prium nō esse ⁊ n̄lūm
 in infinitū potest se ⁊ a se elōgatū
 q̄ nō pōt n̄ eē Istud q̄ nō esse mū
 di habuerit primariū esse ⁊ posses
 sionem p̄mutatis respectu scōi es
 se mūdi. Et ideo esse mūdi sibi op
 positū nō potuisset habere etiā
 nisi primū esse q̄d ē de⁹ qui h̄z ple
 num imperium sup̄ nō esse extrax
 isset mūdum de tali nō esse et de
 tali nihil q̄ per se nō potuisset exi
 re de nō esse. Et ideo nisi p̄se de
 us qui est ip̄m esse manuteneat ⁊
 defendat cōtinue et incessanter
 per suā manū sortem totū eē mun
 di contra nō esse et ip̄m nihil sta
 tim rediret i nihil. vnde extractus
 est. Et ideo semp esse mundi ē in

v. q. 2

potentia ad nō esse de se et semp
potest nō esse d natura sua. Et qz
nō esse z nihil nullā resistantiā pos
sunt facere cōtra ipm esse quod ē
deus. Ideo sequit' q de² qui est eē
habet omne preceptū omne imperi
um omnē potestātē et omne dñiuz
supra non esse et nihil. Et ideo po
test sine impedimento quocūqz
z sine quacūqz resistantiā facere qz
quid vult qz quid sibi placet solo
velle de nō esse et de nihil et pdu
cere in esse reali et per pñs sine fa
tigatione sine labore qz nō est fa
tigatio qñ nulla fit resistantiā. Et ex
inde sequitur q totū esse mundi ē
tanq' nihil in respectu esse dei.

Ecce igitur habem² deū nostruz
fortissimū oipotentissimū eternuz
et infinitum immutabilissimū z su
me vnū qui nō potest nō esse. qui
totum mūdū de nihilo fecit. Er
go cū tu hō sis principalior pars
mūdi sequitur q es totus factus
et product² de nō esse et de nihil
lo. Gaude igitur qz tam nobilissi
mū excellentissimuz et oipotentis
simum habes conditorē qui tam
nobilē et excellentem creaturam
sicut tu es potuit facere d nihilo.

Cōparatio duorū esse ad duo
luminaria. et q esse dei est tanq'
sol et esse mundi tanq' luna et ym
bra.

Ecce quomodo habem² duo
esse tanq' duo lūiaria ma
gna scz lūiare maius et lūiare mi
nus

Primū esse eternū est lūiare
maius. **Scdm** esse scz mundi est
lūiare minus. primū esse est tanq'
sol scdm esse tanq' luna. **Et** sicut
luna d se nullū habz lumē sz totū
recipit a sole. Ita esse mūdi nullū
habet esse q̄tum est de se sz totuz
suum esse recipit a primo esse eter
no. **Et** sicut sol de se habet lumē z
nllū recipit ab alio corpore. **Itō**
semper est plenū lumē nūq' defici
ens. Ita primū esse de se ipō ha
bet suū esse et a nullo alio recipit
esse. **Et** ideo semp habet plenū eē
nunq' deficiens. **Et** sicut per luz
men lune quod videm² de nocte
cogitam² lumen solis quod tunc
est occultum. Ita per esse mundi
quod videmus cogitam² esse dei
quod nō videm². **Et** sicut lumen
lune in pñcia solis nihil apparet
Ita esse mundi in pñcia ipsi² esse
dei nihil apparet. **Et** dum magis
appropinquat ad esse dei tūc mi
nus apparet. **Sed** dum per se cō
sideratur tūc apparet magnū esse
sicut lumē lune dū elongatur a so
le apparet mai². Ita ergo duo es
se sunt duo luminaria. primū lu
men est eternū et indeficiens se
cundum lumē est nouū et factuz
habens tot radios quot sūt crea
ture. **Primo** lucet lumen nobis fa
ctum et ipm possumus videre si
ne periculo et dāpno oculorum
sicut lumē lune. **Et** postea per istō
lumen debile cogitamus aliud lu
men

Mauius
Lūiare
Minus

men fortissimuz solis. Et sicut oculi nō possunt substinere lumen solis directe per se sine destructione oculorū tñ lune lumē videm⁹ sine dāpno. Ita oculi nostri interiores nō pñt per se videre de directo ipm esse eternū luosum ⁊ excellentissimū in hoc mūdo sine destructione oculorū. Et ideo esse mundi est tanq̃ vmbra per quam possum⁹ intueri et respicere lumē eternū et infinitū scz esse dei infinitum. Aliiter est nobis impossibile sicut per vmbra videmus lumē solis sine periculo. Et ista ad pñs sufficiāt d̃ ipso esse quod est ianua omnium aliorum.

Sequit̃ doctrina de ipso viuere et primo q̃ viuere per se facit secundum gradum.

Postq̃ dictū est fundamētāliter cū dei auxilio d̃ esse qd̃ est fundamentū et ianua oim aliorum. Nunc dicem⁹ de viuere. Sicut aut̃ esse se habet ad viuere ad sentire et ad intelligere. Ita viuere se habet ad sentire et ad intelligere qz sicut esse potest inueniri sine viuere et alijs et ideo semper facit primū gradū. ita viuere pōt inueniri separatū ab ipso sentire ⁊ intelligere sz nō ecōuerso. Nam omne quod sentit viuit sz nō omne qd̃ viuit sentit. Et etiā omne quod intelligit viuit sz nō eō. Et sic viuere potest inueniri sine sentire et sine intelligere sed non sine esse

quia omne quod viuit est. Et ideo viuere facit per se scdm gradum. vnde nobili⁹ est viuere q̃ esse tñ. Et ideo oportet cōsiderare ipsuz viuere p se sicut cōsideratū ē ipm esse per se.

Quod duplex viuere probat̃ esse in deo.

Quoniam aut̃ esse reperitur separatū per se in pmo gradu. Ideo sicut cōsiderat̃ ipm esse in deo p se sine alijs scz sine viuere sentire et intelligere. Ita qz viuere reperit̃ separatū sine sentire et intelligere. Ideo similiter cōsideram⁹ ipm per se sine sentire et intelligere. Sicut aut̃ per esse quod videm⁹ et est manifestū argum⁹ aliud esse scz ipm esse dei. ita p viuere qd̃ videm⁹ argum⁹ aliud viuere quod nō videm⁹ scz viuere dei a quo puenit viuere quod est manifestū nobis et hoc ita pbatuz est. Sed alit̃ pbatuz viuere eē in deo et hoc per ipm esse qz oia conueniūt deo p suū eē. vnde qz de⁹ est ipm esse et esse ē primū q̃ non esse. Ideo necessario de⁹ hz esse ⁊ est quicquid ē cōtra nō eē ⁊ qcqd̃ puenit cū esse. Et qz viuere puenit cū esse et ē nobilissimū esse. Ideo necessario in deo ē viuere et in eē suo. Et p eūdē modū dicam⁹ de ipso sentire ⁊ de ipso intelligere qz pueniūt cū esse et iō sūt in deo necessario. Et silt̃ dicendū ē de posse de velle de boitate de veritate et

de oib⁹ que pueniūt cū esse q² p
esse oīa pban^t. et ipm esse dei oīa
necessario includit. Et dū noīo ip
sum esse dei dico ipm viuere sen
tire et intelligere velle posse bo
nū et verū et oīa nec aliqd addo
sup suū eē qm suū esse est oīa ista
de necessitate. S³ in alijs rebus
dū dico esse nō intelligo viuere se
tire nec intelligere q² esse inueni^t
sine illis. Et dū dico viuere nō in
telligo sentire nec intelligere q² vi
uere inueni^t sine illis. Et dū dico
sentire nō dico intelligere. q² viue
re sine sentire inueni^t et scire re
peritur sine intelligere. S³ i deo
dū dico esse oīa intelligo. Sic g^o
duob⁹ modis viuere pbat^{ur} esse
in deo. vt p creaturas quas fecit
quib⁹ dedit viuere. et per suū esse
et ita de alijs sicut de viuere.

Quod similis pcess⁹ et ordo sit
in ipso viuere sicut in ipso esse et oīa
que pbata sunt de esse probantur
etiam de viuere.

Quāuis aut p cognitionē ha
bitā de ipso esse dei oīa alia
cognoscāt^{ur} et sint manifesta q² oīa
claudūt^{ur} in ipso esse ac tñ q² ma
gis gaud^z hō dum audit quodl^z
p se et iūctū cū alio. et magis gau
det dū audit deū esse viuere senti
re et intelligere q² esse solū. Et dū
audit deū esse viuere sentire intel
ligere velle posse vey bonum et
sic de alijs q² dum audit tñ esse.

Ideo cōgruū est vt de quol^z per

se loqmur. Forma aut et mod⁹ di
cendi de oibus est similis et talis
sicut fuit de ipso esse q² oīa in deo
sunt idem q² esse et sunt ipmmet
esse. Et ideo sicut esse dei nō ē ac
ceptum ab aliquo nec venit de nō
esse nec de aliquo. Ita viuere dei
non est acceptum ab aliquo nec
venit de nō viuere. Et ideo sicut
esse dei est primū et simplicissimū
ita viuere dei est totaliter pimum
et simplicissimū et p pns sicut de⁹
est suū esse et ipm esse est idē q²
deus ita de⁹ est suū viuere et est
ipmmet viuere et viuere est idem
quod deus et per pns de⁹ est vi
ta et nō est nisi vita. **I**tem sicut
nulla res alia q² deus est suū eē
quia recepit ab alio esse et per pse
queus de se habet nō esse. Ita nū
la alia res est suū viuere quia re
cipit ab alio viuere et per conse
quens h³ de se nō viuere et in oī
alia re que h³ viuere possum⁹ in
telligere non viuere. In deo autē
non possumus cogitare nō viue
re quia de se ipso h³ viuere et est
ipm viuere. **P**reterea sicut esse
dei in infinitum elongatur a non
esse et fugat totaliter non esse. ita
viuere dei in infinitū elongatur
a non viuere et fugat totaliter ip
sum nō viuere. Ideo sicut esse dei
est eternum nunq² incipiens nun
q² desinens inmutabilissimum in
uariabilissimum actualissimum p
fectissimum completissimum.

Ita viuere dei est eternū nūq̃ incipiens nūq̃ desinēs et sic de alijs Ideo habet optime viuere. Et illa oia que dicta sunt de ipso esse. Ita p̃portionabiliter dicas de ipso viuere q̃ idem sunt in deo.

Generalis doctrina tam ad eē q̃ ad viuere et ad oia alia.

Quāuis aut̃ doctrina habita de ipso esse sufficiat ad viuere et ad oia alia t̃m vt de quolibet per se sine alio habeatur plena cognitio hic datur generalis doctrina ad oia et sūme facilis et leuissima. Et primo de ipso esse et per esse ad oia alia que sunt in ipso descendim⁹. vnde debemus cōparare esse ad nō esse duobus modis scz ante esse et post esse et dicam⁹ sic q̃ nō esse duob⁹ modis cogitatur. vno mō q̃ sit ante eē. Aliomō q̃ sequatur ipm esse. **P**rimū non esse quod intelligitur ante esse vocatur negatiuū vt est purissimūz nihil scdm nō esse quod sequitur post esse vocat̃ nō esse priuatiuū seu corruptiuū. Et sic ipsum esse pōt cōparari ad nō esse añ et post. **D**einde querendū ē quid est primum an esse vel nō esse et si eē habuit esse ante nō esse. Respondendum est q̃ esse est primū necessario et nō habuit ante se nō esse. Et exinde sequitur necessario q̃ post ipm esse nō potest sequi nō esse et sic ipm esse caret nō esse añ et post et sic caret nō esse negatiuo et pri

uatio seu corruptio et per p̃ns est eternū inefficiens et istud esse ē deus. Aliud aut̃ esse mūdi habuit nō esse ante se et potest habere nō esse post se. et sic stat in medio nō esse negatiui et priuatiui q̃ venit de nō esse et potest ire in nō esse. **S**icut aut̃ fecimus de ipso esse ita consimiliter fecim⁹ de ipso viuere et de oibus alijs. vnde sicut ē duplex nō esse ita est duplex non viuere. **P**rimū nō viuere est qd̃ pōt cogitari ante viuere et istud ē nō viuere negatiuum. scdm nō viuere est qd̃ sequit̃ post viuere ē istud nō viuere est priuatiuū et corruptiuū et h̃z speciale nomē scz mori seu mors. **Q**uerendū est postmodū quod est primū an viuere aut nō viuere et si viuere habuit ante se nō viuere. Et respondēduz est q̃ de necessitate viuere est primū et q̃ nō habuit ante se nō viuere q̃ si nō viuere esset primū tunc viuere nō posset esse q̃ viuere nō pōt venire de nō viuere. Et exinde sequitur q̃ viuere ab eterno fuit et nihil habet de nō viuere s̃z est primitiuum elongatū in infinitūz a nō viuere q̃ viuere totum occupat. **E**t q̃ viuere est primū et nō habuit ante se nō viuere. Sequitur necessario q̃ ipm viuere quod est primū nō pōt habere post se nō viuere nec per p̃ns mori seu mortem. et tale viuere est de⁹. Et ita deus qui est viuere caret nō viuere

uere ante et post et sic caret nō vi
uere pūatiuo et negatiuo. **E**t iō
ab eterno et i eternū viuit sine pī
cipio et sine fine. Et ipm mori siē
ipsa mors nō hz posse sup ipsum.
Ideo solus immortalis de sua pro
pria natura et de se ipō. Et eride
sequit qm in suo viuere et in sua vi
ta nulla pōt esse mutabilitas nul
la additio nulla diminutio qz nō
pōt mutari in nō viuere nec i ali
ud viuere qz nō viuere iam esset
in ipō nec pōt pdere suū viuere.
Et qz iam pbatū est q totum esse
mūdi est ab eterno i deo. Et quia
deus est ipm viuere et totū est vi
ta sequit q omē quod factuz ē vi
uit in deo et est vita in deo et oia
viuūt ab eterno et i eternū in deo
et ideo nihil morit sz oia viuunt
in eo. **R**ursus qz deus est ipm
viuere. Igitur omē aliud viuere ē
pductū ab ipō de nō viuere sicut
oē aliud esse ē de nō esse. Et ideo
omē aliud viuere ab ipō pmo. qz
venit de nō viuere pōt hēre post se
nō viuere. i. mori. Et sic omē qd vi
uit preter pmoz venit de nō viue
re negatiuo et pōt ire in nō viuere
pūatiuuz. i. mortē post viuere q
tū est de se. Et iō nisi manuteneat
ab ipō q est viuere et pseruet con
tinue statim xteret in nō viuere et
in mori. **P**reterea sequit q ipē hz
omēz potestātē omē imperiū omē
dñium omē pceptum sup non vi
uere et supra mortē. Et iō pōt ex

trahere quicqd vult de nō viuere
ad viuere sine aliquo ipedimētoz
resistētia. Et etiam de morte pōt
quicquid vult reducere ad vitam
solo velle et sola volūtate. Et sic
ipē solū ē de vīte et mortis.

Ecce igit habem⁹ duas vitas
et duo viuere realia vnū occultū
et aliud maifestuz vnuz eternum
et aliud nouuz de nō viuere acce
ptum. Cōpara ipa duo adinuicē
et postea ad nō viuere sicut fecisti
de ipō esse et habebis noticiā cō
pletam de ipō viuere. vide igitur
hō quomō inuenisti tuū pditōrē
qui viuit in eternuz et est vita eter
na q nō pōt mori. qui tibi dedit d
nō viuere viuere et te cōseruat ne
reuertaris in nō viuere in mortē
et nō ipse immortalissimus.

Sequit doctrina de ipso sentire.
Sicut dictū est de ipō esse et
de ipso viuere ita dicēduz ē
de ipso sentire qz sentire per se fa
cit terciū gradū in natura. **N**ā
esse et viuere pōt esse sine sentire et
ipm sentire sine intelligere. **S**icut
autē sunt duo eē et duo viuere scz
vnuz quod videm⁹ et aliud occul
tissimū quod nō videm⁹. Ita sūt
duo sentire vnū maifestissimū qd
videm⁹ et aliud occultissimū quod
nō videm⁹. Et per illud quod vide
mus cognoscim⁹ et puenim⁹ i co
gnitiōē illi⁹ quod nō videmus.
Et probam⁹ sentire esse in deo qz
dedit alijs. Item etiam pbatū est
cuij

sentire esse in deo quia sentire est esse nobile et ideo necessario ē in deo aliter esset in ipso nō esse nec haberet q̄cquid est contra nō esse nec esset omne esse quod est impossibile. Et quia deus est suū esse et suū viuere ita est suū sentire et est ipm sentire q̄ idē est esse et vi- uere q̄ sentire i deo. Et ideo in deo est videre audire et omne sentire. **N**ō tñ tale sentire ē in deo sicut ē in alijs reb⁹ q̄ hoc ē impossibile s̄ nobilissimo modo et perfectissimo sicut ei cōueni. **R**ursum sicut dictum est de ipso viuere ita dicēdū est de ipso sentire sc̄z q̄ sentire potest cōparari ad nō sentire ante et post. primū nō sentire est negatiuum. sc̄m nō sentire est priuatiuum et vocatur insensibilitas. Et q̄ sentire in deo est p̄us q̄ nō sentire et ante se nō habuit nō sentire. Ideo sequitur q̄ post sentire nō pōt sequi nō sentire neq̄ insensibilitas. Ideo ab eterno et in eternum sentit. Sed omne aliud sentire p̄ductum est ab ipso de nō sentire et habuit ante se nō sentire et ideo pōt redire in nō sentire et in insensibilitate nisi manu teneatur ab ipso qui ē ip̄z sentire. Et q̄ sol⁹ nō potest esse insensibilis. et ideo omne aliud qd̄ habet sentire per ip̄sum videt audit tangit odorat gustat etc. Et sicut omne qd̄ ē et uiuit p̄pter ip̄z p̄ ip̄z ē et uiuit. Ita omne quod sentit per ipm sentit. Et

sicut habet omnē potestatem et imperium supra nō esse et supra non viuere. Ita supra nō sentire. Ideo potest extrahere q̄cquid vult s̄ nō sentire ad sentire et oia que dicta sunt de esse dicantur de sentire. **S**equitur doctrina de ipso intelligere.

Quia ipsum intelligere est ultimus grad⁹ in scala nature et per p̄ns nobilissim⁹. Ideo de ipso est loquendū ampli⁹ q̄ de viuere et sentire. unde q̄ p̄batum est q̄ om̄s quattuor gradus p̄ducti sunt de nō esse. et ideo sequit⁹ q̄ intelligere quod est in mūdo p̄ductū ē de nō esse et de nō intelligere. Et ideo necessario sequit⁹ q̄ ille qui p̄ducit et dedit intelligere habet in se ipso intelligere quod ē nobilissimū esse. p̄terea p̄ ipm esse hoc idem p̄batū ē iam qm̄ ipsum esse est deus et de⁹ est ipm esse et h̄z quicquid pōt p̄tinere ad esse. Et q̄ intelligere p̄tinet ad esse p̄mo est nobilissimū esse et excellentissimū q̄ in esse dei necessario est intelligere aliter deficeret in suo esse illud qd̄ est nobilissimum. Sed cū eē dei sit summe simplex et in eo nulla sit cōpositio sequit⁹ q̄ ip̄met esse dei est ip̄met intelligere et q̄cquid p̄batum est de esse dei iam p̄batum est de intelligere nec oportet p̄bare de nouo sed solum applicare ad ipm intelligere. **D**icam⁹ q̄ per ordinē sicut dict⁹

est de esse. unde sicut esse dei nō ē acceptus ab aliquo nec datum nec cōdicatum ita nec ipm intelligere dei. Et sicut esse dei est primū totaliter ita intelligere. Et sicut esse dei est simplicissimū ita intelligere. Et sicut esse dei ē summeynum ita intelligere. Et sicut de⁹ est suū eēz est ipmet eē. ita etiā ē suū intelligeret ipmet intelligere. Et q̄ admodū esse dei eo qz est primū elōgat in infinitū a nō eēz fugat totaliter nō esse et ante se nō habuit nō esse nec post se pōt habere nō esse. Ita intelligere dei eo qz ē primum et est idē qd ipm esse. Ideo elōgat in infinitū a nō intelligerez fugat totaliter nō intelligere privatiū qd est ignorare. Et sicut esse dei nūq̄ est incipiens nūq̄ d̄ sinens. Ideo est eternū et p pns ipm intelligere. Item sicut esse dei est infinitum sine mēsurā ita intelligere. Et ita sicut esse dei nō pōt restringi per nō esse ita intelligere dei nō pōt restringi per nō intelligere et iō in suo intelligere est oē intelligere et qcqd p̄tinet ad intelligere. Et sicut ad esse dei nō potest fieri additō nec diminutō nec aliqua mutatio. Ita nec ad intelligere dei. Et ideo sicut esse dei nō est in potencia ad aliquod eē nedaliud pōt recipere. Ita intelligere dei nō est in potencia ad aliquod intelligere nec in suo intelligere potest aliquid recipi. Et ideo sicut su

um esse est semper in actu cōpletissimum pfectissimum ita suū intelligere.

Alterius sicut suū esse est immutabilissimū et ideo nō decurrit ab vno in aliud nec hz p̄teritum nec futurum sz tantum esse pns. Ita suū intelligere non decurrit ab vno in aliud nec hz p̄teritū nec futurum sz tm̄ presens et ideo omnia sunt ei p̄cia ab eterno et in eternum. Item sicut de⁹ non indiget aliquo alio ad essendū ita nō indiget aliquo alio ad intelligendū. et sicut de se ipso est ita de se ipso intelligit. Et qz esse dei est infinitum et ipse p̄tinue intelligit suū esse. Ideo semper intelligit in infinitū. Et qz in ipso est tot⁹ mūz dus et quicquid potest esse in eo. Ideo quia semper intelligit suū esse continue intelligit et videt totum mundum et omnia que possunt esse. Et quia in suo esse sunt omnia simul. Ideo simul omnia intelligit videt et cognoscit per suū esse quod est speculum vniuersale.

Propterea quia perfectissime intelligit se ipm qz tm̄ ē suū intelligere q̄tū ē suū eē iō intelligit se h̄re eē eternū et se viuere in eternū et eē immortalissimū p̄pletissimū om̄ipotentissimū totalit̄z plenissime intelligit suū eē tale q̄le ē. et qz idē ē esse ei⁹ qz suū intelligere. Iō sēp et cōtinue intelligit suū intelligere

Item qz in ipso esse dei sunt infiniti gradus essendi actu vt probatum est. Et qz ipse intelligit totaliter suum esse. Ideo simul intelligit infinitos gradus essendi intelligendo suum esse. Ulterius qz duo sunt esse tñ vt probatum est scz esse dei infinitum et esse mundi productum ab eodem dei communes quattuor gradus generales et quilibet gradus pertinet quasi in numerabilia esse. Et qz totum esse mundi est productum ab eo ideo simul actu intelligit cognoscit et videt totum esse mundi omnes gradus species et naturas et omnia individua et quicquid continetur in toto mundo et quicquid fuit est et erit et potest esse. Ideo simul et actu videt et nunciat totam arenam maris omnes guttas eius omnes partes terre et omnia que continentur in terra et in visceribus terre. Omnes stellas celi omnes dies omnes horas omnia momenta temporis que fuerunt sunt et erunt. Et omnes herbas et virtutes earum omnes arbores et omnia folia omnia seia et grana. omnes aues pisces et animalia omnes homines qui fuerunt sunt et erunt. Et cogitationes intentiones corda et desideria omnium hominum. opera et verba omnia simul cognoscit et videt clarissime et nihil est ei occultum. Ecce qualiter suum intelligere est infinitum et incogitabile et ita necesse est ipsum esse et Omnia sunt tanquam nihil apud eum. Preterea quod nunc non potest multiplicari in infinitum et

etiam figure. et ideo ipse intelligit simul et actu infinitos numeros et infinitas figuras vt triangulum quadrangulum et sic de alijs que multiplicatur in infinitum. Et ideo scientia dei est infinita in numerabilis incogitabilis et sapientie eius non est numerus. Rursus sicut comparatum fuit esse ad non esse. Ita potest comparare intelligere ad non intelligere. quod sicut est duplex non esse negatiuum et priuatiuum. Ita est duplex non intelligere scz negatiuum et priuatiuum. Et ideo quod intelligere dei est primum. et ipse deus est intelligere et ideo non venit de non intelligere nec potest habere non intelligere priuatiuum quod vocatur ignorare siue ignorancia. Sed omnes alia res que intelligit recipit de non intelligere suum intelligere sicut de non esse. Ideo non potest habere ipsum totum intelligere sicut nec totum esse. Ideo omne aliud intelligere est finitum et mensuratum nec potest aliqua alia res intelligere infinita simul nec successive. Et quod omnes alia res quam intelligit habuit de non intelligere suum intelligere. Ideo potest habere post intelligere non intelligere sic post esse non esse. Et nisi manuteneatur ab ipso deo qui est esse et intelligere statim rediret in non esse et non intelligere. Et sicut deus habet omnem potestatem supra non esse quia est ipsum esse et supra non viuere quia est ipsum viuere et supra non se

*Negans et sua ppata i deo.
dicit deū nō esse.*

xxii.

tire q̄ est ip̄m sentire. Ita etiā supra nō intelligere et ignorare eo q̄ est ip̄m intelligere. Ideo potest deducere quicquid vult de non esse et de nō intelligere. a desset intelligere et similiter de ignorare ad scire.

Quedam regula generalis ad oia que dicuntur de deo.

Rursūm ponēda est quedam generalis regula ad oia p̄dicta et sequēcia et est ista

Quod sicut in deo idē est esse q̄d viuere idē est esse quod sentire. idē est eē quod intelligere idē est esse q̄d vez esse idē ē esse quod bonū esse sic de oibz. Ita p̄ oppositū in deo idē est nō esse q̄ nō viuere q̄ nō sentire q̄ nō intelligere q̄ nō bonū esse q̄ nō vez esse et sic de oibz. Ergo qui dicit deū nō viuere dicit deū nō esse et q̄ dicit deū nō intelligere dicit deū non esse. et qui dicit deū nō bonū eē vel non vez vel nō iustū vel non posse vel aliquā aliā impfectionē dicit deū nō esse. Ergo sicut impossibile est deū nō esse ita impossibile est deū non viuere nō intelligere non esse bonū et sic de oibz alijs. Et sicut deus fugat a se per suū esse om̄e nō esse. ita fugat om̄e nō intelligere per suū intelligere. om̄e nō posse p̄ suū posse om̄e non esse iustum om̄e non bonū esse n̄ vez et sic d̄ alijs.

Quod per intelligere p̄batur

deū nō esse corpus nec res corporalis.

Quoniam quidē iam p̄batū est q̄ in deo idē est eē quod intelligere et intellect⁹ q̄ vero intelligere est nobilissimū esse et supremū. et altissimū. Ideo intelligere trahit ad se oia alia scz esse viuere sentire et cōuertit ad se

Ideo totum esse dei ē intellectuale spirituale et similiter totū viuere dei est intellectuale et similiter totum sentire. Et quicquid in deo est totū est spūale et intellectuale Et q̄ esse dei est simplicissimū p̄ se ex̄is sine partibus. Ideo totus est pure intellectus et ideo intellectualissimū et spūalissimū. Et exinde sequitur q̄ esse dei nō est corpus nec corporale q̄ intelligere seu intellectus nō est corp⁹ nec corporalis nec de natura corporis. et hoc p̄batur per quartū gradū scale q̄ intelligere nō est operatio corporalis nec fit i corpore.

Quod idem p̄batur per sentire et viuere.

Item etiam nec viuere. est corpus nec sentire q̄uis viuere sit iunctum et alligatū cum corpore et etiam sentire q̄ viuere seu vita et corpus duo sunt realiter distincta. vnde nō est de natura corporis q̄ viuatur nec sentiatq̄ inuenitur corp⁹ sine viuere et sine sentire vt patet in primo gradu scale q̄ oia sunt corpora que

non viuunt nec sentiunt. q̄ viuere
seu vita nec sentire seu sens⁹ n̄ sūt
corpus nec de ratione coporis q̄
tunc om̄e corp⁹ uiueret et sentiret
sed sunt iuncta cū corpore et recep-
ta i corpore. Et iō corp⁹ pōt sepa-
rari ab ip̄o viuere et sentire vt p̄t̄
q̄ qñ arbores perdunt vitā et vi-
uere remanent corpora sine uiue-
re et sentire. q̄ aliud est corp⁹ ali-
ud viuere et aliud sentire vt qñ aīa
lia moriūtur remanent corpora si-
ne sentire. Igitur aliud est viuere
et sentire ab ip̄o corpore Et q̄ i deo
est viuere nō receptū nec iunctū
cū aliquo s̄ simplicissimū sequit̄
q̄ in deo nullū est corp⁹ nec de⁹
est corporalis s̄ totus spūalis.

Quod solus homo pōt intelli-
gere et cognoscere deum in hoc
mūdo et ppter hoc h̄ intellectum

Et q̄ deus est totus intelle-
ctualissimus ideo non visi-
bilis oculo corporali q̄ nullum
colorem h̄ nec aliquā figuram
nec est palpabilis nec per aliquē
sensum corporalem sensibilis q̄
sensus qui sunt cōes nobis et be-
stis solū apprehendūt et sentiūt
corpora et accidēcia corporū. v̄ vi-
sus apprehendit colores figuras
et lucem corporalem et auditus
sonos qui fiunt in aere qui ē cor-
pus. et odoratus odores et gust⁹
sapores. et tactus calidum et fri-
gidū et cetera. Et quia deus est
solum res intellectualis et spiri-

tualis nō potest cognosci nec vi-
deri nec apprehēdi nisi per intel-
lectū et per intelligere quare seq̄t̄
q̄ solus hō in mundo pōt cogno-
scere et apprehēdere deū et q̄ aīa
lia bruta nullomō pnt cognosce-
re ipsum deū. Et ideo ppter hoc
hō h̄ intellectū vt possit cognosce-
re conditorem suum.

Quod i infinitū intellectualia et
spūalia excedūt corporalia et sen-
sibilia et q̄ visibilia nihil sūt respe-
ctu inuisibilium.

Quoniam aut̄ iam infallibili-
ter monstratū est q̄ esse dei
est infinitū et sine mēsurā et q̄ in
esse suo sunt oīa esse actu. Et quia
totum esse suū est intellectuale spi-
rituale et inuisibile. Et ista corpo-
ra visibilia et sensibilia sunt p̄du-
cta de nō esse et sūt finita et men-
surata. Sequit̄ q̄ q̄ inuisibilia itelle-
ctualia et spūalia sine mēsurā ex-
cedunt corporalia et sensibilia et
per p̄ns q̄ ista visibilia que appa-
rent nobis sunt quasi nihil p̄ cō-
parationē ad inuisibilia q̄ nō ap-
parent q̄ inuisibilia nō h̄nt men-
suram nec terminū. Ideo ciuitas
et regnū inuisibiliū nō habēt mē-
suram nec clauditur ip̄a ciuitas
nec terminat̄ neq̄ ip̄m regnum.

Et cū intellectus hoīs sit factus
ad intelligendū intellectualia et i-
uisibilia et sensus ad sentiendum
sensibilia. Cū etiā sicut sensibilia
sunt bona ipsi⁹ sens⁹ ita itellec-
tua

ha sunt bona intellect² Sequitur
q^d bona intellectus sūt infinita et
bona sens² sunt finita. Et q^d bona
intellect² sunt eterna immutabi-
lia in enarrabilia ⁊ semp² exīcia s^z
bona sens² sunt de nouo facta mu-
tabilia variabilia nō semper exi-
stētia.

Sequitur de velle et libero ar-
bitrio.

Quia dedit deus alijs velle
sponte et libere absq^e coac-
tione et libez² arbitriū et liberta-
tem volendi sequit^r necessario cū
hoc q^d sit nobilissimū et q^d de² ha-
bet in se ipso velle libere et sponte
sine coactione et libez² arbitrium
et plenissimā libertatem volendi
hoc idē probatur per suū esse in-
tellectuale q^d vbiq^e est intellige-
re seu intellect² ibi necessario est
velle seu voluntas libera et p²ns
libez² arbitrium. Et q^d voluntas
dei que est idē q^d velle est prima
voluntas. Ideo nullā aliam pōt
sequi voluntatē. Et ideo quicquid
vult sola sua propria volūtate vlt.
Et q^d in deo idem est velle q^d eē
Ideo sua volūtas que idē ē quod
velle ē imutabilissima inenarrabi-
lissima eterna cōpletissima nobili-
sima pfectissima nullo indigēs ex-
tra se plenissima omnipotentissi-
ma sicut suum esse.

Rursum q^d suum esse ē primū
nobilissimū optimū et perfectissi-

mū ideo q^d ipse intelligit primo se
et suum esse sequitur q^d p²mo vult
se ipm et suum esse et suā pfectio-
nem et inde sequit^r q^d oīa a se vult
ppter se ipm nō q^d indigeat s^z vt
se cōicet alijs extra se. Et q^d p²mo
vult se ipm esse ideo p²mo vult si-
bi ipsi bonū. Et ideo nihil potest
velle cōtra se ipm nec per p²ns
facere cōtra ipm. Ideo nō potest
velle se nō esse. Et q^d habet in se
ipso quicquid vult et omēm pleni-
tudinem. Ideo ē in cōtinuo gau-
dio et leticia sine quacūq^e tristi-
cia. Et ideo h² eternū gaudiū in
se ipm et eternam leticiam.

Quod per intelligere seu p² in-
tellectum cōcludūtur et p²bantur
perfectiōes et nobilitates volun-
tates dei.

Et quia iam conclusū est q^d
intellectus dei intelligit ac-
tu omnia et infinita nec potest es-
se aliqua ignorantia. Et cum vo-
luntas in deo sit idem quod intel-
lectus et velle idem quod intelli-
gere. Ideo impossibile est q^d volū-
tas dei possit aliquid velle con-
tra rationem neq^e contra rectum
iudicium intellectus nec contra
rectum ordinem. Et inde sequitur
q^d nihil potest velle iniustum ni-
hil inordinatum nihil iniquūz ni-
hil contra veritatem quoniam si
posset iam voluntas sua deuiaret
ab intellectu et sic non esset idem
q^d intellectus.

Et ideo sequitur quod voluntas dei est rectissima iustissima ordiatissima et regulatissima et hoc ex se ipsa et a nullo ordinatur siue regulatur. Et quia est idem quod intellectus et non solum in hoc sed est prima rectitudo ipsamet iusticia et regula prima que non potest obliquari nec tortuosa esse quia non potest declinare a veritate cum sit ipsamet veritas. Et exinde sequitur quod voluntas dei est sanctissima summe bona ymo est ipsa bonitas et prima bonitas. Et sequitur exinde quod nullum malum potest facere nihil iniustum nihil inordinatum quia non potest ipsa velle et nihil potest facere nisi quod potest velle. Et quis permittat fieri malum tamen nunquam relinquit istud inordinatum sed ordinat illud malum in bonum.

Quod nulla alia voluntas est recta nisi concordet cum voluntate dei.

Quoniam autem voluntas dei est prima et est ipsamet rectitudo ipsa iusticia et prima regula. Ideo nihil est rectum nihil est iustum nihil est bonum si non conformetur cum ipsa. Et ideo omnis voluntas que deuiat a voluntate dei et discordat ab ea est tortuosa iniusta et mala eo quia deuiat ab ipsa prima rectitudine. ideo per voluntatem libertatem possumus omnes perfectiones concludere de deo. Conclusum est autem quod in deo est liberum arbitrium et quod est primum et eternum. Ideo sua libertas est prima eterna plenissima et summa li-

bertas. Ideo nullo modo potest violari. Et inde sequitur quod habet omnia illa que pertinent ad summam libertatem sine quibus non posset esse summa et plenissima libertas. Ideo quicquid vult est et quicquid non vult non est et eodem modo quod vult et sicut vult. Et inde sequitur quod est talis qualis vult esse et tantus quantus esse vult. Aliter sua voluntas esset restricta et per primum in eo non esset summa libertas. Et ideo necessario est omnipotens et est summe bonus summe benignus summe iustus summe pius summe misericors summe sciens de nihilo omnia produciens quia talis est qualis vult esse. Item sequitur quod in eo est summe dominus omne imperium et quod est summus dominus summus imperator et solus et vnicus et nullus alius preter ipsum potest esse quia talis vult esse et tantus et omnia ista fundantur in voluntate et libertate quia deus vult esse infinitus in omnibus perfectionibus et si non esset talis qualis vult esse et tantus nunquam posset esse quia nullus alius posset ipsum facere talem et quantum nec ipsemet et tamen vellet esse et non posset et sic esset in eterna pena et miseria quod est nequamissimum dicere. Et sic necessario ipse in se ipso est talis et tantus qualis et quantus vult esse. Et extra ipsum nihil potest esse nisi sicut ipse vult esse vel permittit esse.

Et sic per voluntatē et libertatem possum⁹ oia probare de deo si volum⁹ ac tñ specialiter per libertatem pbatur dñum esse in deo qz ibi est plena libertas ibi est plenū dñum et ideo uaturale dñum ē in deo et primū et eternū qz sua libertas est prima et eterna. Ideo ex se ipso est dñs et primus dñs et eternus dñs et oipotens dñs ⁊ solus est verus dñs qz sua potestas suum dñum nulla potestate pōt imperiri qz nec esse sibi pōt resistere nec nō esse. Et ideo in eo ē summa maiestas que nullo mō subici potest.

Sequitur de posse.

Quamuis autē ipm posse nō fuerit positum in scala nature. quattuor graduū expresse ac tñ includitur necessario in quolibet gradu scale et quilibet p̄supponit ipm posse et includit. Unde omne quod est pōt esse s; nō omne qd pōt esse est. Similiter omne quod uiuit potest uiuere s; nō omne qd pōt uiuere uiuit. Eodemodo omne quod sentit vel intelligit vel vult potest sentire vel intelligere vel velle sed nō ecōuerso. Sed tñ ipm posse nō facit aliquē gradū in rebus quia potest reperiri posse in aliqua re separatū a suo esse. ac tñ mūdus pductus de nihilo habuit primo posse esse q̄ eē quia primo potuit esse q̄ esset qz si nō potuisset eē nū q̄ fuisset. Sed istud posse eē non

erat ad extra deum. Ideo mūdus potuit habere esse qz deus potuit ipm pducere in esse. s; de se potest habere nō esse. In deo autē idem est esse qd posse. vnde qz deus est ideo pōt esse et qz potest esse ideo est. Et similiter de sentire de viuere et intelligere et velle et id est uiuere qd posse. Intelligere quod posse et velle qd posse. Et sicut eē dei est infinitū sine mēsurā ita et suum posse. Et oia que dicta sunt de esse dicuntur de posse. Ideo posse dei est primū eternū i mutabile infinitū et in infinitū elongatū a nō posse et ab impotēcia et ideo est oipotens. Et inde sequit⁹ qz deus nō potest nō esse qz idem ē esse quod posse. Deus autē nō potest nō uiuere qz idē est in deo uiuere qd posse uiuere. Deus nō potest nō intelligere qz idem est in eo intelligere qd posse intelligere. **U**ltērius sequitur qz des est pur⁹ actus. qz in eo id est esse quod posse.

Sicut autē in deo idē est eē qd posse. ita idē ē nō esse qd non posse esse. Et ideo est nō posse esse qd impossibile esse. Igitur qui dicit deū nō esse dicit eū nō posse esse et impossibile esse. q̄ si de⁹ nō est n̄ potest esse et ita de oibus vt si deus nō est bonus q̄ nō potest eē bonus et impossibile est ipm esse bonum. et sic de alijs. Et hoc confirmatur qz nullus posset ipm facere eē si nō esset. Null⁹ posset ipm facere

bonum si nō esset bon². Nullus posset aliqd sibi dare nec ipemet sibi ipi pōt dare esse nec aliqd. q̄ vel totū habet vel est impossibile q̄ habeat.

Quomodo intelligit q̄ de² sit summe potens et omnipotens.

Po^a dei

Est oipotēs. dicitur qz omnia potest quēcūqz arguūt potēciā et perfectionē qm̄ posse corūpi posse i nūllū redigi. posse descre scere posse deficere posse mētur et sic est multis alijs magis dicunt nō posse. et posse ista nō est potēcia s̄z in potēcia. Et ibi in potēcia intelligit p potēciā qz quāto aliud h̄z hanc potēciā tāto pl² ad uersitas et pueritas in eo sūt potēciores et ip̄e cōtra eas impotētiores. **Q**uia igitur illa potest de² et sola que posse pfectū est que posse potēcia est aliqua. ymo magis et veri² oipotētē dicim² qz ab eius potēcia remouem² oia p̄dicta et alia imperfectionē indicantia.

Quō p̄telligere et sapere pbat in deo om̄e posse et pleitudo potēcie

Quia p̄clusus est q̄ intelligere et noscere seu sapere dei et ei² posse seu potēcia vnum sūt et sunt idē qd suū eē. Ideo nihil maius nihil melius est in ip̄o intelligere seu nosce q̄ in ei² posse. quicqd igr̄ optimū h̄z ab ei² sapiēcia intelligit et totū hoc iuxta eandē plenitudinē ab ei² potēcia p̄pre-

bendit et totū in suo esse includit. **N**ā si aliqd q̄tu² ad p̄fectionis sūmitatē intelligeret quod n̄ realiter haberet in se ip̄o. Itaz lacius p sapiēciā intelligeret et se extēderet q̄ per potēciā. et sic vna et eadē res esset se ip̄a maior et minor. **S**i igit deus intelligat aliqd de plenitudine qd habere nō posset mai² erit aliud in ei² intelligere q̄ i ei² posse. quoz vtrūqz nihil aliud est q̄ ip̄m eē. Erit igr̄ vñū et idē esse se ip̄o mai² et se ip̄o min² quod natura nō patit. **S**ed cum intellect² dei intelligat om̄es gradū potēcie. q̄ necessario h̄z in se ip̄o om̄es gradū potēcie et p̄ om̄e posse et sic plenitudinē potēcie. Et h̄c argumentū pōt fieri d plenitudinē ois p̄fectōis. **S**equitur q̄ de² nihil mai² nihil meli² se ip̄o pōt itelligere et q̄cqd p̄fectionis pōt intelligere totum habet.

Quō p̄ posse et plenitudinē potēcie pbat plenitudo sapiēcie et etiam ois p̄fectionis esse in deo.

Sicut aut ex plenitudinē sapiēcie pcludit plenitudo potēcie. Ita ex plenitudinē potēcie pbat plenitudo sapiēcie. qm̄ vbi om̄i potēcia ē nō pōt deficere plenitudo sapiēcie. **N**ā si aliqd deficeret de plenitudinē sapiēcie qd h̄re nō posset absqz dubio oī potēcia nō esset et p̄formit de plenitudinē bonitatis et veritatis. vbi q̄ oī potēcia ē ibi necessario plenitudo ois

perfectiōis et omnibonorum est.

Quod nō potest esse nisi vnus solus deus omnis et summe potēs.

Qui autē vere omnipotēs ē omnes gradū potēcie huius. quod sine difficultate potest facere vt nullus alius possit aliud et statim quod perdat potēciā alie nō eēt vere opus si hoc nō potest et vltro sequitur quod nullus talis ē omnipotēs qui potest fieri nihil potēs. Concluditur igitur quod vnus solus ē omnipotēs et summe potēs. Et quia iam conclusum ē deū eē omnipotentē sequitur quod sicut nō potest esse nisi vnus omnipotēs. ita nō potest eē nisi vnus solus.

Epilogatio predictorum. deus

Et predictis possumus colligere quod licet eē mundi quod ē quasi quoddam corpus diuisum et distinctum et ordinatum per quatuor gradus fecit nos ascendere ad aliud eē et ipsum nobis manifestauit a quo totum eē mundi ē productum de nihillo et de nouo. Et in illo esse necessario iuicimur eē quatuor gradus scilicet eē viuere sentire et intelligere seu libere arbitrium. Et vltra iuicimur ipsum posse quod nō facit gradus sed fundat omnes gradus et includit in omnibus gradibus. Et sic iuicimur infallibiliter adiutorē mundi esse viuere sentire intelligere velle et posse. Et quod omnia sunt idē quod eē. Et vltra iuicimus proprietates predicationes et nobilitates diuini eē scilicet quod licet ē icreatum primum sempiternum incommutabile incorruptibile eternum infinitum immensum simpliciter summe vnum maximum actualissimum plenissimum optimum et verissimum

maius infinita alia. Et omnes iste proprietates conueniunt equaliter ipsi quoniam tale est suum viuere suum intelligere suum velle suum posse quousque autem omnia conueniunt deo per suum eē tamen magis appropriate aliqua conueniunt ei per viuere aliquam per intelligere aliquam per velle aliquam per posse vt per viuere quod ē immortalis. per intelligere quod ē sapiēs sciēs verus iudex. per velle quod est benignus bonus sanctus rectus iustus liberalis per posse quod ē omnipotens. Sic igitur primo cognoscimus deū eē viuere sentire intelligere velle posse. et per ista postea cognoscimus conuenire ei omnia alia et omnia alia includuntur in suo eē. Coniunge igitur vnum cum alio et compara adinuicem et cum ipso eē et intelliges mirabilia de deo: vtrūque coniunge intelligere et velle cum posse quia tamen ē suum posse quoniam ē suum velle et suum intelligere et euerſo. Et quia omnia sunt eidē quod eē et sic habemus maximam sciām de deo cum ipsi ad iutorio. Hic tractatur et ostenditur quod productio mundi adeo facta de nihillo nobis iam certa manifestat et arguit aliam productionē summam actualissimam et eternam in deo quod ē de sua propria natura ex suo proprio eē inquantum producit deus de deo et per quam ostenditur trinitas summa in deo.

Ostenditur per eē mundi per gradus quatuor diuisum et ordinatum per experientiam nobis manifestissimam ascendimus ad videndum et cognoscendum infallibiliter aliud esse quod erat occultissimum quod est summum et

in infinitū et cognomin? infallibili
per q totū esse mūdi est pductum
de nihillo de nouo ab illo esse su
premo et q est quasi punct? et ni
hil respectu immēsitatis et infini
tatis illi? esse eterni et sic per pns
manifestata est nobis vna pduc
tio que erat nobis occulta scz pro
ductio mūdi de nihillo facta ab
illo esse eterno et in pmutabili qd
est deus. Postq aut ista pductio
est cognita. Hūc vltcrius laborā
dum est fortius si per istā pductō
nem nobis iam dei grā manife
stam potimus ascēdere ad viden
dum et cognoscēdum aliā produ
ctionē excellentiorē nobiliorē et al
tiorē q sit ista vt ascendam? de
gradu in gradū et de vna pducti
tione ad aliā sicut de vno esse ad
aliud esse. vnde prima pductō no
bis cognita est de nihillo et de nō
esse et est nobilis excellēset potēs
Et manifestauit nobis excellētiā
potentiā sapientiā et bonitatē di
uini esse. Sed sine comparatione
aliquali nobilior et excellētior me
lior altior ac dignior et maior est
pductio de ipsomet esse dñio eter
no infinito q pducto de nihillo et
magis radicalis et naturalis ipsi
deo et de tanto de quāto esse dñi
num eternū distat a nihil. Sicut
homo artifex qui pducit domum
in qtu artifex et nō in qtu homo
de alia natura a se pducit hoiez
sibi similē viuētem de ppria na

tura sua in qtu hō et nō in qtum
artifex. Sed nobilior et altior et
magis radicalis et cōueniens ho
mini in qtu hō est pductio qua p
ducitur hō q illa qua pducit do
mus. qz in vna pducitur hō d ho
mine viuens de viuēte et de pro
pria natura et nō de aliena. Sed
in alia nō pducitur dom? de ho
mine sz d extranea materia ab ho
mine. Cōformiter cū deus qui est
ipm esse eternū pducit totum esse
mundi tanq artifex nō de pprio
esse nec de propria natura sed de
nihillo qd in infinitū elongat ab
ipso esse. Si pducatur alter in qtu
deus et nō in qtu artifex de sua
ppria natura excellētissima vt p
ducatur de? de deo viuēs de viuē
te. Hōne ista pductio erit magis
radicalis naturalis et pueniens
deo in qtu deus et maxime ppria
hoc igit nunc inuestigēdum est
an sicut de? in qtu artifex pducit
totū mundū de nihillo. ita in qtu
de? producit de sua natura ppria
et de suo pprio esse aliquē alium.
Et sic per vnē pductionem possu
mus arguere aliā esse de necessita
te sicut per vnū esse arguimus ali
ud esse de necessitate.

Hic ponūtur rationes que pro
bant pductionē esse in deo de sua
propria natura.

q aut in deo sit pductio de
sua ppria natura de necessi
tate et nō aliter possit eē hoc ostēs

ditur multis rationibus et hoc cō
parendo productionē artificialē
ad naturalem primo sic. Produ-
ctio q̄ cōuenit deo in q̄tū de⁹ ma-
gis est cōueniens deo q̄ pductio
que cōuenit deo in q̄tū artifex.

Sed pductio q̄ pducitur deus
de deo et d̄ proprio esse dei ē con-
ueniens deo naturaliter in q̄tūz
deus.

Et pductio qua pducitur
mund⁹ a deo de nihillo est cōue-
niens deo artificialiter in q̄tū ar-
tifex op̄s q̄ pductio qua pducit
deus de deo et de pp̄ia natura
dei est magis cōueniens deo q̄ p-
ductio qua pducitur mund⁹ de ni-
billo. vnde prima est cōnaturalis
radicalis pp̄ia et intrinseca. Et
alia artificialis et extrinseca. Si

ergo pductio que necessari⁹ pue-
nit deo in q̄tū deus existit in re
multo magis existit illa que cōue-
nit deo maxime in q̄tū de⁹ ē et pri-
or est. q̄ que magis cōuenit deo
prior est.

Item sicut homo sibi
magis cōplacet naturaliter q̄ p-
ducit hominem sibi simile de na-
tura sua q̄ q̄ producit domū per
artem de natura aliena. Ita con-
formiter magis sibi cōplacebit d̄
us naturaliter si pducit aliquem
sibi similem de natura sua qui sit
deus q̄ in pducendo mundū per
artem qui nō est de natura sua s̄
de nihillo. Et sine comparatōne
magis diligit pductum ab eo si-
bi simile de natura sua q̄ produ-

ctum de nihillo sibi extraneum s̄
necesse ē esse in deo illud in quo
magis sibi cōplacet et quod ma-
gis diligit. q̄ necesse est q̄ sit aliq̄s
alius product⁹ de natura dei qui
sit deus sicut est aliquod pductū
a deo d̄ nihillo quod nō est deus
et hoc est mundus

Item si dñs voluit producere
aliquod esse de nihillo ergo multo
magis voluit producere deus de
deo et de se ipso si potuit. Unde
postq̄ deus pducit mundū q̄ n̄
erat et q̄ sibi cōplacet in produ-
cēdo quia si nō cōplacisset non p-
ducisset. q̄ multo magis cōplacet
in producendo sibi simile de suo
proprio esse q̄ de nihillo et quan-
to magis pductum erit sibi simile
equale et ei p̄naturale tanto ma-
gis cōplacebit in illo. Sicut pa-
ter homo magis cōplacet in filio
producto q̄ in domo ab ipso pro-
ducta. Cū ergo magis sit delecta-
bile desiderabile et amabile deo
producere de sua pp̄ia substētia
alteruz qui sit deus q̄ producere
mundū de nihillo qui nō est deus
nec pōt esse de⁹ nec sibi similis in
natura. Et q̄ de⁹ vult quod ē ma-
gis amabile et delectabile sibi q̄
necessario habet actu quia h̄z sē-
per quod vult. Nam si vult et nō
pōt habere ē in maxima tristitia
et pena intrinseca et per p̄ns ha-
bet infinitam tristitiam et eternā
displicenciā et cōtinuam q̄ in

telligit se nō posse habere in eter-
num quod vult necessario et non
potest n̄ velle qz necessario vlt qd
est magis amabile sibi et delecta-
bile. Et exinde sequit̄ qd si de² hz
intra se eternā displicētiā qd nō
opabatur nec pducet aliqd eē de
nibilo qz nihil pōt pducere nisi p
cōplacenciā q̄ sequit̄ qd mundus
nō est qd falsum est. Sic q̄ cōclu-
ditur qd si de² nō pducit aliquem
de natura sua qd nihil est pductū
in esse. ¶ Propterea de² magis si
bi cōplacet in pducēdo creaturas
sibi magis similes et q̄to magis
sūt similes t̄to magis cōplacet.
q̄ sequit̄ qd sūme sibi pplacebit i p-
ducēdo aliquē sibi simile et pfor-
men. s; null² pōt sibi esse sūme si-
milis et pformis nisi sit pduct² de
sua ppria natura et de suo pprio
esse. qz oīs creatura est pducta de
nibilo. ¶ Ideo n̄ pōt deo esse sūme
similis et pformis. Et qz necesse ē
in deo esse summā pplacenciā et
vltimū gradū cōplacencie qua n̄
possit cogitari maior. q̄ necesse est
qd deus habeat aliquē aliū pdu-
ctum de sua ppria natura summe
simile et pformā sibi vlt ei deficiet
sūma pplacēcia qd est impossibile.
¶ Deus etiā cōplacet in socie-
te et cōgaudet qz aliter nō pducif-
set mūdū de nibilo. Sed si deus
cōplacet i societate alicui² alteri²
ab ipso pducti de nō esse. q̄ sine cō-
paratione magis pplacebit in so-

cietate alicui² pducti de sua pro-
pria natura q̄ sit oīo conformis ei
q̄ necessario hz societate pductas
de sua ppria substantia natura vt
ei nō deficiat sūma pplacēcia so-
cietat sūme cōformis. Itē de² rea-
lissime ē ifinit² ifinite virtut ifini-
ti vigoris et sua natura ē sūme ac-
tiua sūme in actu. igit̄ necessario
est qd in eo sit pductio ifiniti vt
sit in eo sūma pductio qua nō pos-
sit cogitari maior vt pducatur scōz
totū suū vigorē et totā suā vir-
tutem naturalē. Aliter esset octio
sua fm suā naturā. Sed produ-
ctio mūdi de nibilo est quasi pro-
ductio vni² pūcti² cēti respectu sue
infinitatis. Et impossibile est qd in
finitū i actu possit producti d̄ nubi-
lo. q̄ necesse est qd pducatur ifinitū
de sua propria natura et de sua
substantia et de suo ifinito eē. vñ
postq̄ i deo reperit̄ productio ne-
cesse est qd in eo reperiatur sūma
productio qua nulla possit intelli-
gi maior. Et ista est productio tal²
ifiniti sicut ipemet est et hoc nō
pōt esse nisi productio sue ymagi-
nis. Postq̄ aut̄ producit finitū de
nibilo necesse ē qd pducatur ifinitū
de se ipso vt sit in eo plenitudo p-
ductionis et ista ē productio na-
turalis et nō artificialis. Sic igit̄
pparēdo productionē artificialē
ad naturalē reperim² qd impossi-
bile est productionē artificialē de
nibilo esse. Primā ymo necesse ē

in deo productionē naturalē p̄cedere artificialē et productum f̄m naturā p̄cedere productū f̄m artem. Et sic p̄ productionē mūdi d̄nibilo factā a deo manifestatur nobis alia productio in deo que est de suo esse proprio.

Quod etiā p̄ductiones q̄ reperiūnt in esse p̄ducto de nihilo pot̄ probari productio dei de deo.

Outeri⁹ possum⁹ idē pbare p̄ p̄ductiones reptas in creaturis arguendo p̄ illas p̄ductiones dei. vñ cū in hoīe qui ē i quarto gradu scale et q̄ plus appropinquat deo q̄ alij grad⁹ reperiātur due p̄ductiones vna naturalis et alia artificialis q̄ hō producit hominem de hoīe et domū per artē non de hoīe s̄z de aliena natura. quare ergo in sūmo deo qui dedit homini nō erūt due productionēs s̄z naturalis et artificialis. Sed in deo reperiē p̄ductio artificialis s̄z productio mūdi de nihilo. q̄ erit etiā productio naturalis in q̄ producz deū de deo. s̄z ista occultissima est quia deus est occultissimus et productus similiter.

Item totū esse mūdi est a deo productū de nihilo. s̄z quelz res creata nobis nota p̄ducit naturaliter suā ymaginē continue et incessanter vt sol suoz radiū qui est ymago solis. et ignis suū splēdorem qui ē ymago ignis. et quēcūq̄ alia res producit suā ymaginē

sibi conformēz vt p̄t̄ in speculo. quare ergo similiter de⁹ qui dedit hoc alijs reb⁹ nō producet suam naturalē ymaginē de se ip̄o cōtinue et incessāter. Sed cū sit ymago dei producta naturaliter ab ip̄o de se ip̄o necesse ē q̄ sit viuēs et intelligēs sicut ip̄e. Si em̄ de⁹ de nihilo producit res viuentes et intelligentes. q̄ quāto magis sine cōparatione ymago dei p̄ducta de sua natura et substēcia erit viuēs et intelligēs ymo necesse ē q̄ sit ei equalis et totaliter cōformis et nō minor eo q̄ de ip̄o metozitur tanq̄ radius splēdor et figura et ymago sue substancie.

Quod idē pbatur ex plenitudine iocūditatis que nō potest deficere vbi est oīs perfectio.

Quoniam autem nihil meli⁹ nihil dulcius amabilius sūma iocūditate. **I**gitur necessarie ē esse in deo summa iocūditas qua non possit intelligi maior. s̄z summa iocūditas non potest esse sine societate alterius summe p̄similis et conformis in qua sit ver⁹ amor et vera dilectio et tantus amor q̄ non possit esse maior. Que iocunditas summa nō potest esse solitaria. Si autem deus producit alium aliquē de sua substēcia qui sit deus perfectus sicut ip̄e est erit ibi summa societas et summa dilectio q̄ diliget alterum a se productum de sua natura infinitum.

Et productus diligit ip̄m producentem in infinitum. Et sic ibi erit mutua dilectio infinita et summa ex parte vtriusq̄ et per p̄ns summa et plena iocunditas. Si aut̄ deus careat societate sue nature tunc carebit summa iocunditate quā n̄ potest habere sine p̄ducto et quā nō potest h̄re cū creatura de nihilo p̄ducta. q̄ vt in deo sit plena iocunditas necesse q̄ producat aliquem alterum de suo proprio eē quē diligit sicut se ip̄s et a quo diligatur in summo quod si non pōt tūc priuatur per suam impotentia infita iocunditate quā n̄ potest habere q̄ si nō potest producere de sua natura aliquaz sibi cōformē tūc est defectuosissimus in sua natura q̄ nō potest illud qd̄ ē sibi melius dulcius amabilius. Et oia ista sunt absurdissima q̄ iam totum p̄trarium probatum est scilicet q̄ nihil deo pōt defficare q̄ ipse h̄z ab eterno om̄e cōplementum in se ip̄so et per p̄ns summaz iocunditatem.

Quod p̄ dare et ex plenitudine dandi manifestatur i deo eterna productio de suo eē prior et eternitate summa.

Quoniam aut̄ dare est in deo naturalissimum et summe proprium. per naturam ipsius dare tamq̄ per illud qd̄ deo summe cōuenit probare possumus in deo summam et eternam productionē et

summam trinitatē. Sed oportet primo manifestare q̄ de natura dei sit dare. hoc aut̄ ostendit primo per mūdi productionē q̄ cuiuslibet rei dedit suuz eē cōpletū iuxta suam naturam et suā capacitatem et quodl̄z adimpleuit scōz q̄ recipere potuit quod non fecit nisi sua propria natura esset dare. Et tñ nulla creatura sibi p̄us dedit aliquid. Item etiā hoc ostendit res ab eo producte que q̄to maiores et digniores sunt et superiores magis dant et nihil recipiūt vt videm⁹ q̄ corpora celestia cōtinue et incessanter dāt istis inferioribus et in fluūt et nihil recipiunt ab eis et tñ nūq̄ diminuiunt nec decresciūt in dādo nec vmq̄ cessant dare. Sicut sol incessanter dat suas in fluencias suuz lumen et calozē istis inferioribus nec vmq̄ subtrahit suā in fluenciam et hoc ostēdit q̄ summa nobilitas est dare et per p̄ns q̄ in deo cū sit nobilissim⁹ et creator omniū est ip̄m dare in summo gradu. Et etiam inter hoies nobilior est magis dans. Sic igit̄ cōcludere possumus q̄ dare est naturalissimum p̄riusimū et deo cōuenientissimum.

Et q̄ idem est deo dare q̄ esse ideo sicut esse suū est infinitū sine mensura. Ita necesse est q̄ dare i deo sit infinitū sine mēsurā et q̄ tota sua natura sit dare et q̄ in infinitum elongatur a nō dare et per

In istis duob⁹ capitulis
probat̄ trinitas p̄
mora q̄ ē p̄dicabile

cōsequēs nihil possit retinere qui det nec possit desinere dare. **N**ō necesse est qd sit infinit⁹ dans et in finitus cōicās vt nō possit cogitari maior et etern⁹ dans. **N**ō autem pōt esse talis nisi det et cōic⁹ totam suā substantiā et naturam infinitā et totū suū esse excellētissimū et nobilissimū vni alteri scz vt sit aliquis product⁹ ab ipso et eq⁹ nobilis sicut ipse producēs qui sit per oīa ei equal⁹ ita magn⁹ sicut ipse in oībus perfectionib⁹. **E**t qz maior est datio actualis q̄ potencialis et intrinseca q̄ extrinseca et sbālis q̄ accidentalis et de propria natura q̄ de nihilo. **I**deo necesse est qd in deo sit ab eterno talis datio et per pns pductio cōsubstantialis et actualis et alteri⁹ et q̄ nobilis sicut est producēs. **M**ā dare quod fit ex parte creatoris dum dat esse creaturis de nihilo ē quasi pūctus et nihil respectu infinite bonitatis sue et immēsitatis. **U**n̄ maius est dare qm̄ dans cōicāt alteri totā suā sbām et naturā nisi qd det totū suū esse vt alter habeat sicut ipse nihil dat de suo proprio nec dat qd meli⁹ est ymo retinet sibi totū et iō summe avar⁹ est et summe retinēs et nō dans qz esse ipsi⁹ creature est de nihilo et veribile in nihil. **I**deo nō potest esse summū datū. **S**ic igr̄ vel deus n̄ est deus vel necesse est qd det totā suā naturā alteri ab ipso pducto

de se ipso vt nihil habeat quod n̄ sit cōicātū et datum. et hoc ē summe manifesticē et summe glōsuz nihil habere nec velle habere quiz sit alteri cōicātū. **E**t sic pbata ē eterna pductio dei de suo eē ppo. **Q**uod ex predictis pcluditur summa trinitas psonaz in deo summa trinitate est vnus esse simplicissimi et indiuisibilissimi.

Et qz dare nō pōt esse sine recipere nec dās sine recipiēte et ideo necessario in esse et in natura diuina sūt duo. vn⁹ dans et alter recipiēs vn⁹ producēs et alius product⁹. **E**t qz esse dei infinitum est indiuisibilissimū et summe simplex et impartibile nō hñs partes et iō nō pōt vna pars dari et alia retineri. **S**ed totū necesse ē qd detur et cōicetur et totū recipiatur. **I**deo totū datur aut totū retinetur ppter hoc dans et recipiēs hñt vnū eē reale indiuisibile vnā naturā tantūmodo et vnā et eādē sbām simplicissimā et in nullo differūt nisi qz vn⁹ est dās et alter recipiens. hic habēs esse diuinū a se ipso. iste ab alio hic producēs h̄ product⁹. **E**t qz dans inq̄tū dās nō est recipiēs nec recipiens inq̄tum recipiēs est dans nec producens est ipse product⁹ ymo necessario sunt duo realiter distincti.

Ideo iam inuenim⁹ in esse diuino duos realiter distinctos ita qd vn⁹ nō est alius habentes idem esse.

Et qz totum esse diuinū datur et
 nihil retinetur quin cōicetur. **Nō**
 necessario ē ibi sūma coequalitas
 summa pformitas sūma cōfigura
 litas sūma p̄bālitas germanitas
 et inseparabilitas et hoc ex summa
 cōicabilitate et p̄ p̄ns summa co
 eternitas et eadē potestas et nihil
 plus in vno q̄ in alio de pfectio
 ne. **Nec** est maior vn⁹ q̄ alius. qz
 dans et pducens alter minor q̄a
 recipiēs et product⁹ qz idē esse est
 in ambob⁹ et iō sunt vnū effēcia
 liter et substencialiter et per p̄ns
 sunt vn⁹ de⁹ tantum et nō duo di
 quia nō hnt nisi vnū et idem esse
 numero indiuisum. **Ite** nec vn⁹
 est prior altero s̄m durationē et ali
 us posterior qz licet vn⁹ oriatur et
 pducatur ab alio tñ simul sunt ab
 eterno qz ab eterno et sine inicio
 dans est dans et qz sua natura est
 dare et ideo ab eterno et sine ini
 cio est alius recipiēs in eadē na
 tura qz cōtinue et semp sunt siml
 dans et recipiēs nec possunt sepa
 rari. ideo istud dare et istud recipe
 re est sine principio et sine fine. Et
 semp vnus est dans et alius reci
 piens nūq̄ desinēs qz si desineret
 esse dans et producēs desineret es
 se. Ecce igitur iam cū dei adiuto
 rio inuenim⁹ vnam productio
 nem in natura diuina queq̄dem
 productio est naturalis et necessa
 ria siue per modū nature Et quia
 de⁹ ē spūalis et intellectualis na

ture et tot⁹ est spūs et nullomō est
 corpus nec corporalis. **Nō** neces
 se est qz producat et det naturā su
 am alteri s̄m modū nature intel
 lectualis et spūalis. et qz in oī na
 tura intellectuali est intellect⁹ et
 voluntas et intellect⁹ est natural
 et operatur naturaliter et de ne
 cessitate. et volūtas est liberalis et
 nō necessaria et operatur libere et
 voluntarie. et ideo necesse est qz
 ois productio que ē in natura di
 uina fit per modū intellect⁹ et vo
 luntatis naturalis vel volūtaria
 quia ois productio vel est intelle
 ctualis naturalis et necessaria vel
 voluntaria et liberalis. **Nec** sunt
 alij modi producēdi nisi isti duo.
 prima aut productio in esse diu
 no est naturalis et iō est p̄ modū
 intellectus. vñ deus intelligendo
 suum esse et suā s̄bām producit ne
 cessario ymaginē et figurā sui esse
 et sue substancie sicut sol radium
 sui esse et coicat et dat sue yma
 gini totā s̄bām suā et qz ista pdu
 ctio est per modum nature. iō vo
 catur gñatio. Et qz product⁹ est
 eque nobilis et per se subsistens si
 cut producēs et ē pfecta ymago
 ideo vocatur filius ei⁹ et pducēs
 vocatur pater. Et qz pater produ
 cit filium intelligēdo se. iō filius
 vocatur verbum patris et qz istō
 qd̄ producitur p̄ modū nature et
 intellect⁹ vocat̄ verbū intellectua
 le siue noticia siue sapia. Et sic p̄

ductus per modū nature et intel-
lect^{us} in diuino esse vocatur fili^{us}
ymago et verbū patris. et q^{ui} qui-
libet est per se subsistēs et nature i-
tellectual^{is} ieu ratiōalis. iō v^{er}q^{ue} vo-
catur p^{er}sona. et sic sūt due p^{er}sonē i
diuina natura per vnā productō-
nem coequales et cooipotentēs et
cōceterne nec pōt esse nisi vna pro-
ductio in deo per modū nature et
per vnū modum q^{ui} de^{us} producit
naturaliter tm̄ q^{ui}tm̄ potest et fm̄ to-
tā suā virtutē. Et iō q^{ui} ē pur^{us}
actus et infinite actiu^s totū quic-
quid pōt per modū nature produ-
cit in vna vice iō nō pōt esse nisi
vnus product^{us} p^{er} modum nature
et sufficit ei vn^{us} productus q^{ui} in
ist^o teriatur tota productio nec
pater pōt vltra producere p^{er} istū
modum q^{ui} producit quicquid po-
tuit p^{er} modum nature et sufficit ei
vnus product^{us} et vn^{us} fili^{us} et vna
productio per istū modū q^{ui} pro-
ducens est infinit^{us} et productio ē
infinita et sic nō pōt esse nisi vn^{us}
sol^{us} fili^{us} vna ymago vnū v^{er}bū p^{er}is

Quod productō p^{er} modū intel-
lect^{us} et nature iam repta manifestat
nobis de necessitate eē i deo aliā
productionem per alium modū
scz p^{er} modū voluntatis et libertat^{is}

Et q^{ui} semp oportet nos p^{er}-
cedere ordinate et de g^{ra}du in
gradum. iō per istā productionē
summā et infinitā dei grā inuētā
debem^{us} vlt^{er}ius currere ad inue-

niendum si est in esse diuino alia
productio. Et q^{ui} pater dāns ē in-
telligens. et filius product^{us} et re-
cipiens est similiter intelligens et
nō ignorās. Et ex dare et recipere
cū sint p^{er}fectissima oportet q^{ui} seq^{ui}-
tur et procedat aliud q^{ui} nō est
dare neq^{ue} recipere scz amor. Igit^{ur}
cū in natura diuina sit dare et re-
cipere. et dāns et recipiens opor-
tet q^{ui} p^{re}cedat amor a dante in reci-
pientem et a recipiente in dantē
et sic est ibi processio amoris. ab
vno in alterum et ecōuerso. Et sic
est ibi tertia res p^{ro}ducta scz amor
que quidem res nō est pater dāns
nec fili^{us} recipiens sz procedit ex
ambobus. vnde pater nō potest
nō amare suā ymaginem suū
filium ab ip^{so} productum cui de-
dit omne quod habet. Nec filius
potest nō amare patrem qui ge-
nuit eū equalem per oīa sibi. Et
sic p^{er} productionē primā inueni-
mus scdā. et prima probat et ma-
nifestat scdā et sic sūt due pro-
ductiones in natura diuina mul-
tum differentes. quia scdā est p^{er}
modū voluntatis et libertatis q^{ui}
productus per istā productionē
est amor v^{el} caritas qui amor a vo-
luntate procedit. Rurs^{us} ista scdā
p^{ro}ductio fit a duob^{us} siml^{iter} scz a p^{re} et
filio q^{ui} ambo producūt tertiu^m
sz p^{ri}ma p^{ro}ductio fit ab vno tm̄ scz
a p^{re}. Sed q^{ui} pater nō est prior
filio sed ab eterno simul sunt.

Ideo nō prius pcedit amor a patre in filiū q̄ a filio in patrē. Ideo nō sunt due pductiones amoris patris et filij s; vna t̄m. Ideo producit̄ur amor ab ambobus et per vnum modū. Rursus sicut pductum per modū nature et intellectus noiatur ymago verbū et filius et ymago noiatur ipsum tamq̄ similitudinē expressā et cōformē. Verbum noiatur ipm tāq̄ similitudinem exp̄ssiuā et intellectualē et filius tāq̄ similitudinē per se subsistentē et p̄nālem. Ita productus per modū volūtatis et libertatis nomiatur donuz amor seu caritas seu nexu seu vinculū et spūssanct⁹ patris et filij qz ista sūt voluntaria. Et donuz noiatur ipm vt voluntariū donū seu datuz amor caritas nexu vinculū noiatur ipm vt donū voluntariū primuz et principium spūssanct⁹ noiatur ipm vt donū voluntariū primū et per se subsistēs siue ypostaticū qd idem est. **E**cce ergo distinctos mōs pducēdi et duos pductos distinctos realiter qui sunt equales in oibus qz hnt eandē essenciā et idē esse in diuīsi. Sicut em̄ filius est equalis p oia patri nec vn⁹ maior altero. Ita spūssanct⁹ ē equal⁹ p oia patri et filio qz producit̄ ab ambobus neqz est posterior eis ppter hoc qz est etern⁹ qz ab eterno siml̄ sūt. **N**ā ibi nō est ordo durationis s; t̄m ordo originis. **J**ō

pater est prim⁹ qz a nullo recipit esse diuinū nec oritur ab aliquo filius est scōs qz primo oritur a patre nō p̄oritate durationis. Spūssanct⁹ est tertius qz ab ambobus procedit et t̄m om̄s tres equales sūt qz hnt idem esse diuinum eandē substenciā indiuisā. Sed per tres modos qz pater tāq̄ fons h; a se et p modū dantis t̄m filius h; esse diuinū per modū recipiētis ab alio ad modū generationis et q̄cquid h; tamq̄ datum ei a patre h;. Sed spūssanct⁹ h; diuinū esse per modum pcedētis ab vtroqz seu producti ab vtroqz ad modū voluntatis. Ideo sua productio vocatur processio seu spiratio et sic in esse diuino est **h**a origo et **h**a distinctio et t̄m idem esse nec est p̄oritas nec posterioritas durationis nec processio sicut ptz in sole qz quīvis radij exoriātur a sole t̄m nō prius ē sol q̄ radius et similiter de igne qz licet splēdor et calor oriātur ab igne t̄m simul sunt nec ignis ē pri⁹ or suo splēdore et calore. Sic igitur pater filius et spūssanct⁹ eq̄les sunt et pater infinit⁹ filius infinitus spūssanct⁹ infinit⁹ qz necesse ē qz amor q̄ procedit a patre in filiū et ecōuerso sit infinit⁹ qz pater amat filiū q̄tū pōt et filius amat patrē q̄tū pōt. **E**cce igitur qualiter necesse ē ponere et recto ordine cū dei auxilio iuuenim⁹ in eē

Huius dei dr

Ymago noiatur ipm tamq̄ similitudinē exp̄ssam et cōformē
Nōm̄m noiatur ipm tamq̄ similitudinē exp̄ssiuā et intellectualē
Filius noiatur ipm tamq̄ similitudinē p se subsistentē et p̄nālem

Sp̄s sc̄s dr

Donū noiatur ipm vt voluntariū datū
Amor Charitas Nexu Vincit̄m noiatur ipm vt donū vō p̄ et p̄m
Sp̄s sc̄s noiatur ipm vt donū voluntariū p̄ et p̄ se subsistens siue ypostaticū qd idē ē

diuino duas eternas pductiones indefinētes et tres psonas reales eq̄les distinctas et tñ nō ē nisi vna sbā vna natura vnū esse in diuisus infinitū in tribus.

Quod hō pōt pducī ad pcedē dū q̄ vna et eadē sbā infinita indiuisa pōt eē in tribus realiter distinctis quāuis sit in cōprehensibile ab homine.

Quoniam autē valde incomprehensibile ē intellectui hūano q̄ vna eadē sbā indiuisa realit̄ sit in pluribus iō hic p aliqua iam nobis nota in reb⁹ creatis sit manifestatio vt nō videat̄ impossibīle ymo valde possibile. Si em̄ vna natura creata de nihilo finita eadem spēs nō nūo potest esse in pluribus realiter qd̄ patet q̄ vna natura hūa est in pluribus realit̄ eadē spēs vt in petro et iohāne. Quare igit nō debem⁹ credere vnū gduz maiore in vnitatē in eē ip̄i nature in create infinite sine mēsurā exēntiz sic q̄ ip̄a natura diuina vna nūo indiuisa realit̄ sit et possit eē i pluribus psonis realit̄ distinctis. Vñ maior vnitās et idētitas et supra vnitatē in spēs ē vnitās in nūo. igit sicut natura diuina icreata et infinita ascendit sup naturā creatam et finitā sine mēsurā ita vnitās nature infinite et increate ascendit sup vnitatē nature finite et create et hoc sine mēsurā. ḡ postq̄ natura creata eadē spēs iuenit̄ realit̄ i plu-

ribus et eis nō repugnat. igit ip̄a natura infinita eodē numero realiter iuenitur in tribus psonis et sibi nō repugnat. **E**tē vbi amor vnitās ibi maior perfectio maior cōcordia maior pax et inter psonas diuinas necesse est q̄ sit summa vnitās qua nō possit esse maior nec cogitari et illa ē q̄ sit vna sbā numero in tribus aliter nō esset maxima vnitās nec maior q̄ possit esse et cogitari nec maior q̄ inter psonas creatas sicut inter hominem et boiē et sic possibile esset diuisio et discordia inter psonas diuinas sicut inter hoīes vel posset intelligi esse qd̄ ē impossibile. Sicut ḡ necesse est esse pluralitatem psonarū in sūma natura diuina. Ita necesse ē eē summā vnitatē inter psonas diuinas. **D**ebz autē hō hoc pcedere licet nō possit cōprehēdere quō pōt esse q̄ non sequit̄ q̄ si nō possit cōprehēdi ab hoīe q̄ ita nō sit. vñ multa hō cognoscit per experianciā que tñ nō potest cōprehēdere p rōnem quō est vt vidz hō q̄ aīa et corp⁹ cum sint ita diuersę nature faciūt vnā psonaz. et tñ quō hoc pōt fieri rō humana nō pōt cōprehendere. Si igit istud est incōprehensibile quomō sit q̄ tñ hō cognoscit per experianciā q̄ tomagis istud per nullā experianciā hūanaz potest videri. Et etiā multa pōt hō per racionē cognoscere que tñ p expe-

riencia nullomō pōt videre vt rō
pbat vt qđ idē ē posse itelligere ⁊
velle et sūt idē qđ eē in deo ⁊ tria
sunt vnū. ⁊ tñ quō hoc pōt eē nul
lus pōt cōprehēdere tñ em̄ est in
cōphēibile qđ esse dei sit hec tria
scz posse itelligere ⁊ velle ⁊ qđ tres
psone sit vna sbā et vnū esse et tñ
primum omnes concedunt.

Quō oia q̄ pbata sūt d̄ diuinaz
psonz pluralitate ⁊ vnitae pnt
maifestari per verbum actiuuz ⁊
passiuum in gramatica.

Quoniam aut oia p̄dicta sunt
altissima et sup̄ nrm̄ intellē
ctum. Ideoyt fiāt aliqliter nobis
pportionata debēt declarari per
exēpla q̄ maxime sunt nobis fami
liarissima. Et cū quilibz cleric⁹ habe
at noticiā a puericia de vbo acti
uo et passiuo iō p̄ ista que quilibz
cognoscit de ip̄is erit valde p̄gru
um ascēdere ad intelligendū illa
que dicta sūt et est exēpluz valde
p̄ueniēs et nos illuians et cōpa
ratio multū p̄pinqua. vñ sicut se
bz verbū actiuuz ad passiuum et
ecōuerso sic se bz in diuinis pater
ad filium et ecōuerso qz pater est
actiuum et p̄sona actiua et filius
est passiuū et p̄sona passiua. Si
cut em̄ verbū actiuū est plenuz ⁊
p̄fectum vbo et a nullo alio ori
nec producit in q̄tū vbum actiuū
est ymo est primum in se ip̄o. ita
pater in deitate est plen⁹ de⁹ et p̄
fect⁹ de⁹ nec a nullo alio p̄ducit

ymō est p̄sona p̄ma et primū p̄in
cipium in esse diuino. Et sicut ver
bum actiuū de se ip̄o bz plenam
significationē ⁊ suū totū significa
tum cōtinet in ip̄o ita pater de se
ip̄o bz plenā deitātē et totū eē di
uinū cōtinet in se ip̄o. vñ signifi
catum et res significata vbi acti
ui est sicut esse diuinū seu sbā diui
na in patre. Et sicut vbum acti
uiū q̄uis ex se ip̄o sit p̄fectum et
plenuz producit ex se ip̄o vbo pas
siuum ita qđ passiuum ori⁹ ab acti
uo et nō ecōuerso et est scdm̄ et n̄
primū et actiuum est primū et nō
scdm̄ ita pater q̄uis ex se ip̄o sit p̄
fect⁹ et plen⁹ de⁹ producit de se
ip̄o filiū tanq̄ suuz passiuū et fili⁹
ori⁹ a patre tanq̄ a suo actiuo ⁊ n̄
ecōuerso et fili⁹ est scda p̄sona ⁊ n̄
prima et pater prima p̄sona et nō
scda. Et sicut verbū actiuū de
necessitate producit suū passiuuz
Ita qđ impossibile est esse vbo acti
uiuz quim producat suū passiuū
et simul sunt vbo actiuuz et passi
uum qz nō est p̄us vbo actiuum
q̄ passiuuz qz actiuuz nō pōt esse
sine passiuo nec p̄u⁹ est actiuū vt
postea habeat passiuum sz simul
sunt vel nō sūt. Ita pater qui ē to
tus actiuus de necessitate produ
cit suū filiuz passiuū. ita qđ impos
sibile est esse deum actiuū qui p̄
ducat suū passiuū nec est primus
pater actiu⁹ q̄ fili⁹ passiu⁹. Itē
sicut verbū actiuū cōicat suo vcr

bo passiuo dum ipm pducit quic
qd hz scz totū suū significatū z qd
quid se tenet ex parte rei significa
te et oia sibi cōicat dēpto suo pro
prio mō et sua pprietate per quā
est actiuū qz suū propriū modū
nō pōt cōicare. Et iō similiter ver
bum passiuū hz suū ppriū modū
z suā pprietatē quā nō hz actiuū
qz actiuū nō ē passiuū nec passi
uum actiuū. Sed tñ oia alia sunt
cōia demptis pprijs modis q̄ nō
possunt siml stare in eodē. Et ideo
necesse ēq̄ sint duo verba nec pnt
esse vnū verbum et tñ hnt vnū et
idē significatū z eād rē significāt
et nihil est in actiuo qm sit in pas
siuo verbo sz sub alio mō et sic v
bum actiuum et passiuū sunt duo
verba et distincta ppter duas p
prietates distinctas que non pnt
esse simul in eodē. Ita similiter in
diuino esse pater qui est tot⁹ acti
u⁹ cōicat suo filio passiuo dū ipz
pducit qcqd hz z totā suā essēciā
z totū eē z qcquid se tenet ex par
te ipi⁹ esse et essēcie diuine et sic
oia cōicat dempto suo pprio mō
et sua pprietate actiua per quam
pater est actiuus qz nō pōt cōica
re suā propriam pprietatem. z si
militer filius su⁹ passiuus hz suū
modum ppriū et suā pprietatē
passiuā correspondentē pprietati
actiue patris quā pprietatē passi
uam nō pōt habere pater et ideo
pater non est fili⁹ tñ oia alia sunt

cōia dēptis pprijs modis qui nō
possunt stare simul in eadem per
sona. **E**t omnia que sunt in pa
tre sub modo actiuo et proprietate
paternali sunt in filio sub mo
do passiuo et proprietate filiali.
et sic necessario sunt duo distincti
pater et filius propter duas i cō
municabiles proprietates. **I**te
sicut verbū passiuū per omnia ē
equale suo verbo actiuo nec vnū
est maius altero quia in verbo acti
uo reperitur significatum et mo
dus proprius significandi. **E**t
in verbo passiuo reperitur simili
ter idem significatum et propri⁹
modus significandi ita q̄ vnum
et idem significatum sub duobus
modis equalib⁹. **I**ta cōformit
per omnia filius est equalis pa
tri nec vnus est maior altero q̄a
in patre non est nisi esse diuinum
et proprius modus. et in filio idē
est esse diuinuz et suus proprius
modus ita q̄ idem esse sub duo
bus modis equalibus et vtrobi⁹
q̄ idem esse et vtrobiq̄ proprie
tas sz non eadem sed correspon
dens et sic tantum est in vno si
cut in altero.

Item sicut nos videm⁹ q̄ vers
bum actiuum inq̄tum actiuū hz
vnum propriū casum scilicet ac
cusatiuū et hoc est sibi propriū in
q̄tum actiuū et iō nūq̄ cōicat il
lū accusatiuum suo vbo passiuo.
Et similiter inq̄tuz passiuū habz

suū propriū casū scz ablatiū quā nō
h3 actiuū. ymo isti casus sunt
incoicabiles inter ipa qz pueniūt
eis p suas discretas pprietates.
Sed tñ si verbū actiuū h3 aliquē
aliū casum vltra pprium accusati
uū vt grm v'l datiuū actm v'l abla
tiuū quia illud nō habet inquā
tum actiuū ē nec rōe sui propij
modi significādi sz rōe sui signif
cati et rei significate vt xbigra ao
cuso pter propriū actm h3 grm vt
accuso te sceleris. Et do h3 dcm
vt do tibi panē. Et doceo aliū ac
cusatiuum vt doceo te gramaticā.
Et audio ablatm vt audio lectionē
a magistro. totū et qcquid h3 acti
uum pter suū ppriū actm h3 et su
um passiuū pter suū ablatiuū z
sic actiuū totū qd h3 coicat suo
passiuo et sic pmo h3 actiuū z se
cundo passiuū. Jō dicimus accu
sor ate sceleris. fili? dat tibi a pa
tre. doceor ate gramaticaz. lectio
audis ame a magistro. Et cā hui?
est qz hnt idē significatū et eandē
rem et illi cas? se tenēt ex parte si
gnificati et rei significate et nō ex
parte mōi propij significādi. Jō
sunt cōes casus. **I**ta cōformit
in deitate pater inq̄tū pater ē ac
tiu? et h3 aliqua que ei soli cōue
niunt vt esse primū p̄cipiū non
de aliquo principio in deitate eē
ase z nō ab alio esse in nascibile eē
iproductū esse p̄mā psonā simili
ter generare. Et qz ista pueniunt

ei p suū modū ppriū inq̄tū pa
ter nō coicat ea suo filio passiuo
pducto ab ipō. Et similē fili? in
q̄tū filius et passiu? h3 aliqua q̄
sibi soli cōueniūt vt esse productū
p modū nature et intellect? eē na
tum esse scdā psonā esse ymagi
nem esse verbū. qz ista cōueniunt
ei per suū propriū modū. Jō sol?
h3. Sed tñ qcquid h3 pater inq̄
tum de? ex parte ipsius esse et es
sentie et om̄s pprietates q̄ cōue
niunt esse diuino totū coicat suo
filio. Et ideo qz eternitas oipoten
cia summa sapia sūma bonitas ve
ritas vita et multa alia que se te
nēt ex pte eē et essencie z pueniūt
patri inquātū de? ē iō oia illa coi
cat suo filio et sūt cōia et nō pro
pria. **P**reterea sicut verbū passiu
uum qcquid h3 vt datū et recep
tum h3 z tñ h3 totū qcquid h3 ac
tiuū. **I**ta fili? qcquid h3 vt da
tum et receptū h3 et tñ totum h3
qcquid pater h3. **E**t si verbum
actiuū esset ab eterno necesse ē
verbū passiuū esse ab eterno. z qz
pater est ab eterno necesse est filii
um esse ab eterno. Et sicut vnū
verbū actiuū nō h3 nisi vnū ver
bum passiuū nec potest habere
ymō sufficit ei. Ita pater non h3
nisi vnū filium nec pōt alium ha
bere qz sufficit ei. **E**cce igitur
qualiter est magna similitudo in
ter patrē z filiū ab vna parte z ver
bū actiuū z passiuū ab alia parte

Ita quod multum relucet nobis misterium diuinarum personarum in ista comparatione quod utrobique unum et idem esse et due proprietates et verbo actiuo et passiuo id significatum et duo modi. Nam idem significatum intelligo dum dico amo et amor sed sub duobus modis significandi. Similiter in patre et filio est eadem essentia communis et duo modi seu due proprietates. Et sicut in verbo actiuo et passiuo est operatio intellectualis ita in patre et filio quod pater intelligendo generat filium et producit sicut verbum actiuum per virtutes intellectuales producit verbum passiuum de necessitate. Et sic habemus exemplum valde conueniens et familiaris re ad duas personas diuinas.

Sed quod verbum actiuum et passiuum non sunt res intelligentes id non producant amorem inter se. Sed tamen si verbum actiuum intelligeret suum passiuum ipsum diligere tanquam ymaginem suam et verbum passiuum diligere suum actiuum quod ab ipso habet omnia et sic esset ibi similitudo tertie personae in trinitate scilicet spiritus sancti quod actiuum et passiuum semper sunt in similitudine. Ideo in simul semper producerent unum amorem. Sed tamen largo modo possumus comparare verbum impersonale passive vocis ipsius spiritui sancto quod verbum actiuum et passiuum producant idem impersonale et ab eis procedit et sumit omnia que habet et est tertium verbum productum ab eis

unde capit vocem passiuam a passiuo et significationem actiuam ab actiuo nec habet suum proprium modum significandi et suam proprietatem ab actiuo passiuo et non est actiuum nec passiuum unum distinguuntur ob actiuo et passiuo quod significat indeterminate sine certa persona et sine numero et tamen habet idem significatum et eandem rem significat quod significat actiuum et passiuum et idem significat ut cum dicitur legit lectionem et cum dicitur personaliter lectio legitur et legit impersonaliter sumptum sed tamen non eodem modo et sic est idem significatum et tres modi et idem sunt tria verba distincta et sic applica per te ipsum.

Generalis epilogatio.

Recoligentes igitur in generali omnia que manifestata sunt nobis per scalam quattuor graduum nature nec possumus videre qualiter per comparationem hominis qui est in quarto gradu ad alias res inferiores seu ad alios tres gradus inferiores et ipsorum adiuuante et hoc finem conuenientiam generale ascendimus ad cognitionem vnius nature supreme infinite que est super homines et qualis sit et quanta. **I**nuenimus in illa natura suprema esse viuere sentire et intelligere aliud quam in scala nature et ibi fecimus aliam scalam incipiendo ab ipso esse diuino et procedendo ad alios tres gradus. Et cognouimus quod in illa natura summa que est deus noster idem

est esse qđ viuere qđ sentire qđ intelligere. **R**ursū inueim⁹ istud eē in pductū nō acceptū s; eternū et qđ ab illo esse eterno et ab illa natura est pductū totū esse mundi et tota scala nature et hoc ē nībilo ⁊ de nouo etiā p istā pductō nē mundi de nībilo iam inuentā ascendim⁹ ad vnā aliā pductio nē nobilissimā et eternā et ipaz pclusim⁹ esse que ē in ipso esse diuino per quā inueim⁹ in natura diuina esse necessario duas psonas eternas et deū de deo esse pductū et hoc p modū nature. **R**ursū per istā pductionē quā inuenim⁹ i eē diuio p modū nature repim⁹ ibid eē necessario aliā pductionē de esse diuino que est pmodum volūtatis ⁊ libertatis p quā producit tertia psona in esse diuino. Et sic in generali per scalē nature inuenim⁹ quattuor s; esse diuinū et tres pductiones et tria pducta adeo. **P**rima productio inuenta est pductio mūdi ē nībillo extra se. scđa productio est productio dei de deo intra se ab eterno per modū nature. tertia pductio est dei natura diuina p modū volūtatis et iste due sūt eterne sine principio et sine nūq̄ cessātes. **T**ria igr sūt pducta s; mūd⁹ filius dei et spūssanct⁹. Et vnū i productum s; pater filius a patre. Et a patre et filio spūssanct⁹. Et a patre et filio et spūssancto tanq̄ ab

vnio deo mūd⁹ ē product⁹. Et ex istis oibus possum⁹ cōcludere tales diuisione in qua claudūtur oia. **O**mne qđ est vel ē ab eterno et a se ipso vel non est ab eterno nec a se ipso vel ē ab eterno et nō a semetipso s; ab alio. in pma parte dionis est pater. in scđa mūd⁹. in tertia filius et spūssanct⁹. Et sic p istum processum inueim⁹ deū trīnū et vnū. vnū in essentia ⁊ trīnū in psonis a quo oia in quo oia et p quē oia viuūt. **Q**ui viuūt ⁊ regnat in secula seculorum benedictus amen.

Sequitur de cōparatione hominis qđ est in quarto gradu ad alias res inferiores triū graduū s; cōuenientiam specialem et de fructu qui inde colligitur.

Considerata pparatione hominis ad res inferiores triū graduū s; cōuenientia generalē ex qua collect⁹ est fruct⁹ ieslimabilis. Et qđ adhuc est alia cōuenientia et similitudo spālis. Ideo nūc cōsideranda est. vñ homo h; cōuenientiā ⁊ similitudinē specialem vltra generalem. **P**rimo cū rebus que sunt in primo gradu que tantum hnt esse s; cū elementis et corporib⁹ celestib⁹ qđ sicut ista sunt ordinata inter se sic hō in se ipso. **N**am in illis que hnt esse tantum nobiliora et digniora sūt superius ⁊ altius. Et minus nobilia

Et min⁹ digna sunt inferi⁹ et infima vt celū sursum terra et elemēta deorsum. Et inter elemēta simili⁹ quia terra minus digna et ideo infima. et aqua que est dignior q̄ terra superior et aer q̄ aqua et igitur q̄ aer. Ita similiter in corpore hominis caput est supremū in altissimo loco qz nobilissimū et dignissimū inter mēbra exteriora et alia mēbra min⁹ digna sunt infima vt pedes. Et sicut terra qz infima portat alia elemēta ita pedes qui sūt infimi portant oīa alia mēbra. Sicut igitur inter elemēta est superius et inferius ita in hoīe. Item sicut superiora corpora et celestia regūt inferiora corpora. ita mēbra superiora sicut caput et man⁹ regunt inferiora. Et sicut inter corpora celestia sol influat oībus alijs et dat eis lumē et vitā oībus corporib⁹ uiuentibus. Ideo existit in medio septem planetarū et influat superius et inferius sedēs in medio eorum. Ita in homine cor influat vitam et calorem naturaliter omnibus membris et existit collocatum in medio et ibi sedet influens superius et inferius.

Ecce ergo magnam conuenientiam et similitudinem.

De conueniencia hominis spālī ad res secundi gradus que hñt tantum uiuere cum esse.

Ab hac aut tu hō habes magnam similitudinem cū rebus secundi grad⁹ scilicet cū plantis arboribus et herbis quia sicut semen et granum de quo est talis arbor siue planta ponitur et seminatur in terra et ibi clauditur per certum tempus tamq̄ in ventre. Ita granum et semen de quo tu homo pululas ponitur et seminatur in terra sine agro id est in ventre matris tue et ibi clauditur.

Et sicut istud granum siue semen de quo nascitur arbor vel planta recipit materiam et augmentum dē terra. vñ fiunt radices truncus et oīa alia. Ita istud granum dē quo tu pululas recipit materiā et augmentū de terra sua scz de sanguine menstruo mulieris in ventre vnde membra fiunt et crescunt.

Et sicut de vno semine siue grano modico arboris in quo nulla ē diuersitas apparens sed magna similitudo exeunt et pululāt tot diuersa sicut sūt radices lignum truncus cortex medula frondes folia flores fructus semina. Ita conformiter de illo modico grano et semine patris tui in quo nulla est dissimilitudo nec diuersitas exeunt et pululant tot diuersa innumerabilia et mirabilia membra q̄ habes exteriora et interiora. Sicut sunt caput oculi aures nasos dentes lingua brachia manus digiti dissimiles tibi pedes ossa

dura carnes molles nervi arterie
 vene cor epar sple stomac^{us} pul
 mo renes intestina que oia creūt
 et pululant ex modico semine pa
 tris. Ex quo potes cōcludere q
 tu hō es opus magnū dei qui de
 ita modico grano tot membra di
 uersa et mirabilia extraxit. Et q
 iste idē qui de vno grano in arbo
 rib^{us} ordinavit fieri tot diuersita
 tes in numerabiles et mirabiles
 sicut radices trūcum frondes etc.
 Ipsemet ordinavit q de ita modi
 co grano patris tot mirabilia et
 diuersa mēbra sicut sunt in corpo
 re tuo exierūt. Quis em̄ ordina
 uit q tot partes et nō plures^{que} ta
 les pulularēt de illo modico gra
 no arboris. Et q tot mēbra^{que} nō
 plura et talia taliter disposita et
 mēsurata inter se sic pportionata
 cū mēsurā in certo numero in cer
 to mō exirēt de isto modico gra
 no patris in due man^{us} quinq^{ue} di
 giti in qualibēt diuersi duo oculi
 et nō plures nec pauciores caput
 altū et sic de alijs. Quis ita ordi
 nauit fabricauit disposuit mēsurā
 uit collocauit cui^{us} que suū officii
 um tribuit. Nōne iste idē qui in
 arboribus ordinavit similiē et in
 hoībus. Nō g^o pater tuus nec mā
 ter tuā formauerūt ista mēbra qā
 ipsis nescientibus et dormiētib^{us}
 mēbra formātur occulte in vtero
 et multoties fit generatio patre^{is} et
 matre nollētibus et qñ vollūt nō

fit. Nōne aut manifestissime^{que} cla
 rissime manifestatur in formatōe
 tui corporis potentia immēsa sa
 pienā mirabilis et bonitas be
 nignissima tui creatoris q sic po
 tenter sic rōnabiliter cū maxima
 sapia et bonitate oia membra tui
 corporis organizauit disposuit di
 stinxit diuisit et mēsurauit dulciē
 et in sensibiliter matre nō scientiē
 te ita pulcherrime sup oia mundi
 corpora. Item sicut hō operat^{ur}
 ita rōnabiliter et per intellectum
 opera sua ordinate pcedendo si
 ne ipetu vnū post aliud faciendo
 et vnū ppter aliud donec pueni
 at ad finē intentū. ita similiter ar
 bores et plāte operātur ad modū
 rationis et intellect^{us} sine impetu
 ordinate pcedendo^{que} vnū post ali
 ud operādo ac si cognocerēt finē
 ad quē tendūt vt producāt folia
 post flores et fruct^{us}. et qñ fructus
 est matur^{us} cessat operari exterius
 pterea arbores et plāte seminant^{ur}
 nascūtur nutriunt^{ur} ipsis nesciētib^{us}
 Ita hō te nesciente et ignorāte fui
 sti semiat^{us} plātatus generatus
 natus nutrit^{us} et sic mirabilis for
 matus. Igitur bene es similis ar
 boribus et plātis. Itēz sicut to
 tum augmētū quod hūt arbores
 receperūt a terra mixta cū aqua^{que}
 recipiūt cōtinue. Ita tota magni
 tudo tui corporis venit d^o ipsa ter
 ra mixta cū aqua^{que} et alijs element
 scz decibis et potib^{us} sumptis de

terra et aqua.

De similitudine et conuenientia speciali hominis ad res tertiū gradus que sunt aīalia bruta.

Sed ad huc homo natus est magis similis aīalibus brutis q̄ arboribus et plantis et maiorem cōuenientia h̄z cū eis.

Ham sicut ista generant per coytum et per masculū et femellez in utero et ibidem mēbra aīaliū formantur. Ita tu homo generaris in coytu et per masculū et femellam in utero matris tue. Et sicut aīalia habent caput et oculos aures os linguam dentes pedes tibias colluz cor iecur splen ventrem et sic de alijs ita tu hō omnia ista habes. **E**t sicut per se ambulat de loco ad locū vident audiunt viuunt cōmedunt nutriunt digerunt in stomaco expellūt superfluitates dormiūt vigilāt quiescūt lassantur. Ita etiam tu homo oīa ista habes.

Item ē alia magna cōuenientia hoīs cū aīalibus arboribus et plantis q̄ sicut arbores plātez herbe et etiā aīalia reuertūtur in terram. Ita corpus hoīs reuertitur in terrā. q̄ de terra sumptus erat.

Eadem igit ē materia tui corporis arborū plantarū et aīaliū post q̄ reuertuntur in eandem materiam tecum.

Generalis vtilis colligitur ex ista cōparatione speciali.

Quid aut colligere debemus ex ista cōparatione et conueniēcia spālī hoīs ad alios q̄d? quid significāt oīa ista quid dicunt quid loquuntur nobis? **H**ōne oīa ista et hec spālīs cōuenientia et hec similitudo arguūt et dicūt primo q̄ tm̄ est vn⁹ et idē artifex vn⁹ et idem dñs vnus ordinator oīm illoz graduū vnum cōsiliū vna puidēcia. scōdo arguūt summā potēciā summā sapiēciā et summā bonitatē eiusdē. arguūt ergo vnitas artificis summe potētis summe sapientis et optimi.

Hō em̄ eēt tanta cōuenientia et similitudo hoīs cū arborib⁹ plātez et aīalibus si essent duo p̄silia in rebus duo rectores duo artifices nec opera arborū et plātarū sic ordinate procederēt et rōnabiliter ad modū operum hūanorū nec eis assimilarētur nisi ille idēz regeret et dirigeret opera ipsarū arborū et plātarū qui dedit hōi intellectū et qui dirigit opera arborum que fiūt ad modū intellectus cū in arboribus et plantis n̄ sit ratio nec intellect⁹. **S**ed mlt⁹ fortius vnitas materie et idēp̄titas tam hoīum q̄ aīalium et arborū arguit vnitatē artificis cū ergo eadem sit materia hominū aīalium et plantarū oīa reuertunt in terram et per p̄ns de terra facta sunt a principio oīa. **S**icut

nix sumpta est de aqua q̄ reuertit̄
in a quā et gelu et sal similiter.

Sed tñ nec hō seu corpus hoīs
per se ipm factuz est de terra nec
tot spēs aialium per se facte sūt d̄
terra nec tot spēs arboꝝ et plan-
tarum nec ipa fecerūt se ipa d̄ ter-
ra. hoc em̄ est op⁹ alicui⁹ hñtis ar-
tem sapienciā et intellectum. Se-
quitur ḡ q̄ vnus est artifex qui d̄
eadez materia oīa ista fabricauit
Quia si essent duo cōtrarij nō cō-
uenirēt in eadē arte formandi nec
esset tanta similitudo nec eadē eēt
materia q̄ vnus nō cōicāret ma-
teriam alteri. Itē oñditur et p̄clu-
ditur sūma potencia et sapia sum-
ma bonitas sūmi artificis qui de
vna eadē materia tot inūabiles ⁊
mirabiles ⁊ diuersas spēs pducere
potuit et sciuit et voluit. vide qđ
spēs plantaz arboꝝ et herbaruz
Et quot spēs auium. et tñ oīa de
eadem materia. Sed mltō mira-
bilius est de materia tā vili in-
fima ⁊ grossissima posse et scire for-
mare tam nobile corp⁹ sicut ē cor-
pus humanū quod est capax aīe
rationalis intelligētis que ē yma-
go summi artificis. vide quanta
distantia ē in nobilitate inter ter-
rā et corpus humanū. maior em̄
est subtilitas et sapia atq̄ poten-
cia de materia vili et infima sci-
re et posse formare res nobiles q̄
de materia nobili. Ergo tñ hō
tertitudinaliter argue summā po-

tenciā summā sapienciā cōdito-
ris seu creatoris tui ⁊ cōsidera q̄
qui potuit sciuit et voluit te tam
nobilem et excellentē super omīs
alias res facere de terra infima ⁊
ita te exaltare super oīa q̄ta pote-
rit tibi facere. Quō poterit te ma-
gis exultare si voluerit de statu
in quo es ad maiore statum et di-
gniore. Ecce igitur quot fru-
ctus quot vtilitates quot viles
cognitiones potes tu hō collige-
re ex dicta cōparatione tui ipsius
ad creaturas inferiores. **N**ō igr̄
spernas creaturas inferiores ama-
illas cogita similitudinē tuā ⁊ fra-
ternitatē quā habes cū oīb⁹ crea-
turis. **N**oli dimittere fraternita-
tem illaz s̄ humilia te cū oīb⁹
frica animū tuum cū eis ipse em̄
reddunt te excellentē et mirabile
q̄ es super eas nobilitate dignita-
te et excellēcia. Sed tñ cogita q̄
creatura es nō em̄ propter tuam
excellēciam desinis esse creatura
Noli igr̄ obliuisci te esse de nūo
creaturaz ne separeris a cōsortiō
eaz q̄ magnā cōuenienciam ha-
bes cū eis eandē materiā eūdem
artificem. Excercita te igr̄ i cog-
nitione eaz q̄ quāto magis cogno-
sces ipas tāto magis tuā dignita-
tem agnosces et acq̄res maiore ⁊
certiorem et profundiore cognitiō-
nem de tuo cōditore. Si ḡ vis q̄
fiat in te cognitio tui ipsius ⁊ tui
cōditoris. fiat p⁹ i te cognitō crea-

turarum qz q̄to magis appropin-
quabis ad creaturas t̄to magis
appropinquabis ad te ip̄m et etiā
ad tuū creatorē et q̄to magis elō-
gabis te ab alijs creaturis tanto
magis elongaberis a te ip̄o et a
tuo creatore. Si igitur in te cre-
scat cognitio ip̄arum creaturarū
crescet etiā cognitio et certitudo
tui ip̄ius et tui cōditoris in te ip̄-
so. Et si illa diminuitur hec di-
minuet̄. Et si illa adnibilletur h̄
adnibillabitur et si illa maneat hec
manebit qz ex ista nascitur illa.

Et sic est finis isti⁹ partis que est
de cōparatione hoīs ad res gra-
dus inferiores s̄m cōuenienciam
generalē et sp̄alem. deo gr̄as. A.

Sequitur secūda pars sp̄alis
de p̄paratione hoīs qui ē in quar-
to gradu ad alias res inferiores
triū graduū penes differēcias et
h̄ duob⁹ mōis scz ḡnālī et sp̄ālī.

Ost̄q̄ cū dei auxilio cōpa-
raim⁹ hominem ad alias
res inferiores penes cōuenienci-
am nunc sc̄do debem⁹ cum cōpa-
rare penes differēciā. dum enī
cōparamus vnā rem ad aliā duo
manifestantur nobis scz p̄ueniē-
cia et differēcia vni⁹ rei ad alte-
ram. Et per istā duplicē cōparatō-
nem manifestatur nobis natura
cuiuslibet rei naturaliter qz ista ē via
nature et via intrādi in noticiam
cuiuslibet rei. Et ideo ad b̄ndū ve-
ram cognitionē de hoīe et p̄p̄ns

de deo per hominem oportet q̄ cō-
paremus hominē ad alias res vt
videamus quomodo puenit cum
eis et quō differt ab eis. Et qz iaz
vidimus dei gr̄a quanta sunt no-
bis reuelata cōparendo hoīem p
conuenienciam nunc videamus
que et quanta reuelabuntur no-
bis cōparando ipsum hominem
ad alias res inferiores cū quib⁹
conuenit per differēcias et si ma-
gna cognouerim⁹ per p̄uenienci-
am magna etiam cognoscemus p
differēciam et magis nobis vti-
lia ymo ibi erit cōplēmentū toti⁹
nostre cognitionis nobis necessa-
rie ad salutem. nec prima cogni-
tio iam habita p̄ficit nobis quic-
q̄ sine sc̄da

Quod p̄mo est scienda duplex
cōparatio sc̄z dīam oīm quattu-
or ḡduū. p̄ma ḡnālī vni⁹ ḡd⁹ ad
aliū et sc̄da ē sp̄ālī infra quēlibet ḡdū.

Itēq̄ aut ad predictā cō-
parationē attendem⁹ oportet
cōsiderare oīs quattuor gra-
dus rez ḡnālī iam dictos et hoc
penes dīam inter se scz vt videa-
mus excellēciam excellēciā digni-
tatem nobilitatē et sup̄ioritatem
vni⁹ grad⁹ super alterū et quar-
ti gradus super oīs tres ista dif-
ferēcia est p̄mo cōsideranda et
iam ex antedictis manifestata est
secundo oportet cōsiderare sp̄ālī-
ter infra quēlibet gradum ḡnālī
m̄ltos et dīntes gradus speciales
e ip̄

quia quous omnis res vnius gradus
conueniant in vno gradu genera-
li tñ adhuc infra istum gradū sūt
multi differentes spāles gradus
rerū et plures nature et spēs. Et
ideo cōsiderandū est qualiter vna
natura dñt ab altera. et qualiter vna
est superior dignior nobilior et ex-
cellentior q̄ altera. et verbig. in p-
mo gradu. quattuor elemēta con-
ueniunt in illo gradu generali qz
solū hñt esse et nō viuere. s; tñ in-
ter se differunt qz nobilius digni-
us et pulchrius esse habet vnus
q̄ aliud et quodlibet h; suā singula-
rem et propriā naturā vt videlicet
terra h; suam naturam inferiorē
oibus minus nobilē et min⁹ di-
gnam et min⁹ pulchrā. Aqua h; suā
naturā superiorē nobiliorē dignio-
rem et pulchriorē q̄ terra et aer q̄
aqua et ignis q̄ aer. Et similiter
est inter metalla qz nobili⁹ est ar-
gentū q̄ alia metalla infima et
aur⁹ q̄ argentū et azuriū q̄ aur⁹.
Et vnus lapis precios⁹ nobilior ē
altero. Et celi atq; corpora celestia
nobiliora sūt q̄ oia ista. Et sol q̄
luna et vna stella plusq̄ alia. Et
tñ oia cōueniunt sub vno gradu
generali qz oia solus hñt esse et nō
viuere. Et similiter in rebus que
sunt in scōdo gradu generali que
omnis cōueniunt generaliter qz hñt
esse et viuere s; nō sentire s; inter
se multū differunt qz arbor conti-
net infinitas spēs et naturas et si-

militer herba ptingit in se innume-
rabiles spēs quaz quolibet h; su-
am singularem naturā distinctaz
a natura alteri⁹. Cōformiter in re-
bus que sunt in tñio gradu gene-
rali. vñ infra istū gradum sūt mul-
ti gradus spāles et innumerabi-
les spēs nature aialium vt iam de-
claratum est. Itā quedē ambulāt
super terrā quedē volant in aere
quedē natant in aqua. et cōsidera-
quot differentes spēs sunt in omi-
bus quot nobilitates quot super-
rioritates quot dñe sñm naturam

In rebus autē quarti gradus
que hñt libez arbitrium vt sunt
hoies nō est sicut in tribus gradi-
bus precedētibz qm̄ in tribus
gradibus p̄dictis infra quēlibet
graduū sunt multe spēs et natu-
re. Sed infra istū gradū quartū
nō sūt multe spēs nec nature nec
multi grad⁹ naturales qz in isto
gradu nō est nisi vna spēs vna na-
tura et omnis res istius grad⁹ sunt
vnus nature. Nec vn⁹ hō ē no-
bilior et dignior altero sñm naturā
ymo sūt omnis equales per naturā
qz equaliter hñt libez arbitrium
per qd cōstituunt et ab alijs disti-
guntur licet autē omnis hoies sint
eiusdem nature tñ intra istū gra-
dum et intra naturā hūanam sūt
multi gradus accidentales et mul-
te difference et dignitates et no-
bilitates accidentales et superiori-
tas et inferioritas. vñ hoc fit p̄t-

accidēcia et p̄ illa q̄ adueniūt post naturā et hoc vel p̄ acquisitionez vel per dationē. Et iō sicut in reb⁹ p̄mi sōi et tertij ḡduū intra quolibz gradū ḡnalem sūt mlti grad⁹ spāles d̄rntes naturaliter et s̄m naturam. Ita infra quartū ḡduū qui n̄ hz nisi vnā spez sūt mlti ḡdus accidētales et d̄rntes p̄ accidēcia magis nobilia et min⁹ nobilia magis digna et min⁹ digna superiora et inferiora. Sicut igr̄ illud qd̄ i alijs gradib⁹ facit natura: in reb⁹ quartū gradus scz in hoib⁹ facit accidens nobile nō corporale s̄ intellectuale. vñ qz hō facit quartū ḡdum per intelligere et libez arbitrium. Ideo p̄p̄ia d̄ra inter hoīs nes et dignitas et nobilitas superioritas et grad⁹ deb̄nt accipi penes accidēcia intellectualia que adueniunt intellectui et volūtati et aīe et nō penes accidēcia corporalia q̄ cōueniūt alijs gradib⁹ inferiorib⁹ sicut hōi et ērōnāle vt qz res p̄mi sōi et tertij graduū opantur naturaliter et nō volūtariē. iō distinctio nobilitatis et dignitatis fit in eis s̄m naturā. Et qz hoīes opantur s̄m voluntatez et libertatē dignū ē qd̄ distinctio nobilitatis et dignitatis fiat in eis p̄ accidēcia liberi arbitrij que sūt volūtaria et intellectualia. **I**sta aut̄ accidēcia intellectualia per q̄ d̄rnt hoīes et faciūt mltos ḡdus spāles sunt ista potestas siue in

ridicio. officiū scia ars et virt⁹ q̄ acquirūtur per hoīem et aliqñ dātur adeo liberaliter. Et qz sūt accidēcia que perdi p̄nt. tñ qui p̄dit illa remanet hō. et iō nō sunt naturalia hōi licet aut̄ sint accidēcia tñ mltum nobilitāt dignificāt et exaltāt naturā hūanam et faciunt vnū hoīem digniorē et nobiliores alio et sic istis natura hūana esset nuda et spoliata. Et iō dignior habit⁹ vestiētes ip̄am naturāz propter qd̄ qui sūt induti exteri⁹ nobilioib⁹ vestib⁹ apparēt nobiliores. ita qui sūt induti in aīa nobilioib⁹ habitibus sunt nobiliores. Et est simile de pāno crudo nūq̄ preparato qm̄ quīs plures pāni a principio sint oīo eq̄les et eiusd̄ valoris tñ per nobiliores tincturas et colores nobiliores et aliores vn⁹ pānus nobilitatur et exaltat sup̄ alterū et fit superior. Et tñ oīa sunt accidēcia nobilitācia et facientia mltos grad⁹ in ip̄is pānis de se equalib⁹. Et ita fit similiter de hoībus. Si em̄ natura hūa est de se nobilissima sup̄ om̄s alias naturas inferiores qualiter debēt esse accidēcia nobilissima q̄ ip̄am faciūt magis nobile et exaltant. Et ideo p̄ ista accidēcia hoīes ascēdunt et fiunt propinqui deo altissimo.

De p̄p̄atiōe hoīs ad alias res triūz ḡduū penes d̄raz ḡnālē. Ostēd̄ aut̄ vīsa ē duplex cō-

paratio et cōsiderata superiorita
te et inferioritate dignitate et no
bilitate vnius g̃dus ad aliū 7 vni
us nature ad alterā intra eundē
gradum. **N**ūc videam⁹ qualiter
differt hō ab oībus reb⁹ inferiori
bus trium graduū q: hic est cla
uis et secretū et fundamētum tot
ius vere cognitionis hūane et
totius boni. vñ duplex est oīa ho
minis ad alias naturas. vna cō
munis et generalis et alia valde
sp̃alis. **P**rima g̃nalis seu cōis dicif
que etiā reperitur inter alios gra
dus q: sicut vn⁹ grad⁹ differt ab
altero et vna natura ab altera q:
est nobilior et dignior q̃ altera vt
arbor q̃ terra 7 asin⁹ q̃ arbor. Sic
cōformiter differt hō ab alijs gra
dibus per suā nobilitatē et digni
tatem eo q: hz nobiliorē 7 dignio
rem naturā super alias res. et p
istam dīam sue nobilitatis et di
gnitatis bñ cōsideratā cognoscim⁹
q̃ hō hz maximā dignitatē natu
ralē et nobilitatem inter oīs res
quas videm⁹. hz em̃ dignitatē li
beri arbitrij ita q: hz racionē per
quā iudicat intelligit et discernit
oīa et hz voluntatē liberalē et na
turalem libertatem. ita q: nō pōt
cogi s; operatur ex libertate 7 nō
ex necessitate. Et iō ppter ea quia
habem⁹ istam dignitatem super
alias res reddit duas naturales ex
tellecias. **P**rimo q: p̃est et p̃ferit
et p̃ponitur oībus alijs reb⁹ triuz

graduū vt aīalib⁹ aīib⁹ piscibus
arboribus et ceteris. **S**ecundo
q: hz dñum super oīa inferiora 7
oībus dñatur ex dignitate liberi
arbitrij et nulli rei create subicif
q: talis dignitas liberi arbitrij est
maior dignitas nobilitas 7 excel
lencia naturalis que possit esse in
rebus. **N**ec aliqua dignitas pōt
esse superior q̃ dignitas liberi ar
bitrij et iō nō pōt esse ascens⁹ sup
hanc dignitatē in natura. Et ista
dignitas nō pōt cognosci nisi p
parationē ad suum oppositū qd
reperitur in alijs rebus qm̃ oīs
alie res inferiores hominis operāf
ex necessitate nature et ex impē
tu nature faciūt id qd faciūt nec
pnt aut bñt potestatem faciendi
aliud. Et ideo omēs dicūt natura
liter serue et subiugate respectu
hoīs. **S**olus aut hō liber est q̃ so
la dignitas liberi arbitrij separat
hominem ab alijs reb⁹ inferiori
bus. **I**deo homo dicitur sede
re super oīs res inferiores.

Quod ex ista dīa hoīs ad ali
as res fūdatur vna reglā hoī cer
tissima que ē fundamētuz firmissi
mum ad cognoscendū firmissime
sic difficultate oīa necessaria de
deo

Quoniam aut hō hz sup aīalia
et alias res inferiores intel
lectum et voluntatē. **C**ōsiderā
dum est quid et quantū pōt hō p

suum intellectū et suā voluntatē quod aialia nec alie res pñt vt clarius dīa cognoscatur. vnde hō potest intelligere verba et sermones et sentencias et percipit significatā dictionū. et hoc nō faciūt aialia qz solum pñt audire sonū verborū s; significationē et sentēciāz nō pñt itelligere. Sed hō audit sonum et vltra intelligit et cogitat significationē et sentenciam verborū. et hoc est primū intelligere hoīs et per hoc in mēte separatur ab aialibz et ascēdit s; illa ita q; ista est prima operatio intellectus. et est quēdā porta ad omnia aialia et hoc est magnū et magna dignitas in hoīe qz quicquid habz hō vltra aialia est magnū et magna dignitas. Sed hoī nō videt q; posse hoc facere sit magnum ymo apparet sibi q; nihil sit. Et cā est qz ipse non cōparat se ipm per hanc differēciā ad aialia que pñt hoc facere. Jō si hō vult clare videre q; illa que hz sunt magna et magne dignitatis cōparet se ipm ad inferiora et ad aialia q; nō receperūt hoc nec hñt hoc. et hic est totū secretum et clavis totius cognitionis hoīs de se ipō. et nisi hō faciat hoc nō cognoscz se ipm nec cōtētabitur de deo. Et si hoc faciat et cōtinue magis cognosceat se ipm et cognosceat per experientia; q; magna sūt illa q; accepit vltra aialia et gaudebit ac

relinquet oīa extra se et erit semper cōtēnt^{us} de deo creatore suo et hoc sit pceptū vniuersale in oīb^{us}.

Sic igitur magn^{us} factus ē hō super animalia qz accepit hoc q; possit intelligere et percipere in corde suo sentencias et significatā verborum vltra sonū et q; possit per se cogitare in corde suo sentencias diuersas.

Et nō solum hoc sed ascendere de vna sententia ad aliam et de vna cogitatione ad aliam et de minori ad maiorem vt hoc intelligat et cogitet q; facere aliquid de aliquo ē magna potestas. Sed vltra intelligit et cogitat istam sententiam maiorem q; facere aliquid de nihilo est maior potestas ymo maxima.

Ita q; homo percipit in corde suo et potest cogitare istas sentencias et discernere inter vnā scalam et aliam quod non faciunt alia animalia. Et quicquid homo habet dignitatis et potestatis totum accepit et totum datum est sibi a suo conditore.

Et ille idem qui dedit eē et non viuere rebus primi gradus. et esse se et viuere sed non sentire rebus secundi gradus et esse viuere et sentire sed non intelligere rebus tertij gradus. Ille inquam dedit homini esse viuere sentire et super addidit intelligere et velle et quicquid homo vltra animalia habet.

Et qz creatura nō pōt ascēdere su-
pra suū creatorē. Jō ipossibile ē
qz hō per intelligere suū siue cogi-
tare siue desiderare ascendat sup
illū qui dedit ei oia ista q̄ ipossibi-
le est qz intelligere cogitare desi-
derare ipius hoīs possit esse mai-
us et altius q̄ ille qui dedit ista
hōi. Ergo seq̄tur qz hō nō pōt in-
telligere nec cogitare i corde suo
aliqd mai⁹ et meli⁹ suo cōditore.
Aliter hō esset maior cogitēdo q̄
creator suus existēdo et esset ali-
quid mai⁹ in creatura q̄ in crea-
tore scz cogitatio nostra ⁊ sic i cor-
de creature esset aliqd mai⁹ suo
creatore qz qd cogitat in corde ē
et hoc est absurdissimū. quō igit
creator tribuisset hoc sue creatu-
re vt posset cogitare mai⁹ vlt meli-
us ipō hoc natura nō substinet.
Et qz cogitare intelligere ⁊ deside-
rare hoīs pōt crescere ad infinitū
ad modū numeroz qui nō hnt fi-
nem nec terminū qz intellecto co-
gitato aut desiderato quocūqz fi-
nito adhuc pōt hō ascēdere cogi-
tādo et intelligere cogitare ⁊ desi-
derare maius et melius. q̄ post q̄
ista p̄as data est hōi per suū in-
telligere et velle et nō alijs reb⁹
sequitur qz ille qui dedit hōi hāc
potestatem est infinit⁹ et sine mē-
sura. Ex ista dīa hoīs ad alias res
per potestātē intelligēdi cogitādi
et desiderandi extrahit vna regu-
la infallibilis de deo que ē funda-

mentum et radix ad pbandum et
cognoscendū certissime et sine la-
bore oia de deo. Et iste mod⁹ co-
gnoscedi est p̄pinquissim⁹ homi-
ni quia ex propria cogitatione et ex
proprio intelligere potest proba-
re oia de deo nec oportet qz que-
rat alia ex se nec aliō testimoniū
q̄ se ipm. Regula aut est ista que
radicatur in hoīe. Qd de⁹ ē quo
nihil maius cogitari pōt. Et inde
sequitur qz de⁹ est mai⁹ qd cogi-
tari possit. Et inde sequit qz deus
est quicquid melius est esse q̄ nō
esse. Quicqd q̄ pōt hō cogitare p̄-
fectissimū optissimū nobilissimū
dignissimū et altissimū est deus.
Ergo pōt secure et certissime affir-
mare de deo et attribuere ei quic-
quid meli⁹ et mai⁹ pōt cogitari i
corde suo. Et in ista regula fūdas
tota scia et cognitio certissima de
deo.

¶ Sequitur mod⁹ et practica
istius regule ad probandum per
ipsam omnia de deo.

¶ Et qz ista regula se extendit
ad oia que de deo dicuntur
et oritur ex nobis et ex natura ho-
minis et ideo vtile et desiderabi-
le est videre practicam eiusdem ⁊
fundare oia in homie. **¶** Qm au-
tem melius est esse q̄ nō esse ideo
necessario esse dicitur de deo ⁊ at-
tribuitur ei. Ideo de⁹ nō pōt co-
gitari nō esse. Et qz melius est esse

nō acceptum nec productū de nō
esse q̄ esse acceptum et productū
de nō esse. q̄ maius est q̄ de⁹ sit
suum esse q̄ si nō esset. Ideo neces-
sario de⁹ est suum esse. Postq̄ hō
potest cogitare q̄ hoc est maius.
Similiter q̄ mai⁹ est esse eternū
sine principio et sine fine q̄ non
eternū. Ideo necessario esse dei ē
eternū. vñ possum⁹ cogitare esse
quod h̄z principium et finē et eē
quod h̄z principium et nō finem
et hoc ē mai⁹ q̄ p̄mū. ⁊ possum⁹
cogitare esse qd̄ caret principio et
fine et hoc est maius nec vltra po-
test mai⁹ cogitari. Ideo neces-
sario de⁹ est tale esse q̄ deus est ma-
ior q̄ cogitari possit et quo. nihil
mai⁹ cogitari potest. Et quicqd̄
melius est esse q̄ nō esse. **I**tem
sequitur q̄ deus est eē sūmū v̄ez
solum. et n̄s p̄ se ip̄m oīa alia fe-
cit ex nihilo q̄ si nō esset hoc iam
nō esse maius qd̄ cogitari possit
vmo esset minus q̄ cogitari pos-
sit q̄ hoc potest cogitari quod est
absurdum. **I**tem sequitur q̄ de-
us est oīo bonus q̄ iustus verax
beatus viuēs intelligens q̄ me-
lius est esse bonū q̄ non esse bo-
num et iustum q̄ nō iustū ⁊ vera-
cem q̄ nō veracē et beatum q̄ nō
beatum et viuētem q̄ nō viuē-
tem et intelligentē q̄ nō intelligē-
tē. At q̄ melius et maius est eē
ip̄am bonitatem q̄ bonū et iusti-
ciam q̄ iustum et vitā q̄ viuēte

et sapienciam q̄ sapientem et ip̄a-
sam veritatem q̄ v̄ez et sic de oī-
bus alijs. **I**deo necessario de⁹ ē
ipsa bonitas ipsa iusticia ipsa vi-
ta ipsa sapiencia et veritas.
Alterius q̄ melius est esse in-
diuisibile q̄ diuisibile et simplicē
q̄ cōpositum. ideo necessario de⁹
est esse indiuisibile sūme simplex
summe vnū ideo est ipsa vnitas
simplicitas bonitas vita sapiencia
iusticia ⁊ oīa illa n̄ sūt partes dei
s̄ sunt vnū et quodlibet est totū
quod deus q̄ deus nō habz par-
tes qm̄ quicquid partib⁹ ē vnū
nō est vnum oīo s̄ quodmō plu-
ra quia omne diuisū in se ip̄o di-
solui potest vel actu vel intellectu
que oīa aliena sūt adeo quo nihil
melius cogitari possit. **I**tem esse
quod nullo loco clauditur aut n̄
lo tempore mai⁹ ē q̄ illud qd̄ clau-
ditur loco et tempore qm̄ aut ni-
hil est mai⁹ deo nec cogitari pōt
ergo sequitur q̄ deus nullo loco
clauditur nec tempore nec ē coar-
tat⁹ in aliquo loco. **I**tem pos-
sum cogitare q̄ vna res sit simul
et semel in vno loco solum s̄ ma-
ius esset si siml et semel sit in pluri-
bus locis. **S**ed adhuc maius
esset si tota simul et semel sit in oī-
bus locis et extra omnem locum
ergo quia hoc est maius ergo pos-
sum cogitare q̄ hoc est maius. q̄
deus est tot⁹ simul et semel in oī-
loco et extra omnem locum.

Item sequitur ex dicta regula
 q̄ deus p̄t plura facere que nul-
 lus hō potest intelligere q̄ hoc ē
 maius q̄ si solum posset facere il-
 la que hō potest intelligere ⁊ ego
 possum hoc cogitare q̄ deus p̄t
 multa facere que hō nō potest in-
 telligere quia aliter nō esset mai⁹
 quod cogitari possit. **I**tem per
 istam regulam certissimā in natu-
 ra fundatā p̄t hō certitudinalit̄
 attribuire dō cōditori suo sine du-
 bitatione infinitas pprietates et
 dignitates per quas habebit ma-
 gnam cōsolationē et gaudiū per
 istum modum dicendo de⁹ est ita
 bon⁹ q̄ nō p̄t cogitari melior.
 Ita potens q̄ nō p̄t cogitari po-
 tencior. **I**ta sanct⁹ q̄ nō potest
 cogitari sanctior. Et ita cōformiter
 dicam⁹ de benignitate dulcedi-
 ne clemēcia pietate mīa fortitudi-
 ne sapiēcia libertate largitate p-
 fectione amore magnitudine cōi-
 catione caritate amicia consola-
 tione diuicijs habūdancia pleni-
 tudine magnificēcia veritate fi-
 delitate saluatione beatitudine
 gaudio leticia virtute gloria ho-
 nore laude salute protectione au-
 rilio duratione immutabilitate
 dignitate amabilitate timore da-
 tione spūalitate cōitate visione
 auditione cognitione honestate
 fecunditate ordinatione consilio
 prudēcia pulchritudine odio pec-
 cati mendaciū doli fraudis amo-

reueritatis et iusticie. Castigatio-
 ne correctione luce maiestate ac-
 tuitate productione cōseruatio-
 ne prudēcia libertate imperio res-
 gno penetratione subtilitate cla-
 ritate operatione subita. Et sic de
 multis alijs. Si aut̄ cuilibet isto-
 rū addas ista duo adiectiua eter-
 num et infinitum multū cōsolas-
 beris vt dicas. Deus est eterna ⁊
 infinita bonitas. Deus est eterna
 et infinita sapiēcia eterna et infi-
 nita lux. eterna et infinita mage-
 stas et sic de alijs. Et sic isto mo-
 do multiplicādo habebis mari-
 mam noticiā de deo et cōsolatio-
 nem. **I**tem per istā regulā p̄t
 etiam oñdi sāmā trinitas in deo
 q̄ oportet q̄ in deo sit tāta pduc-
 tio et talis q̄ non possit cogitari
 maior et tāta cōicatio qua nō pos-
 sit cogitari maior. **I**deo oportet
 q̄ sit in deo productio infinite p-
 sone et ita nobilis sicut ip̄e de sbā
 propria aliter nō cēt sūma pductō
 ymo posset cogitari maior ⁊ q̄ sit
 cōicatio infinita i actu ideo opor-
 tet q̄ det totam suā sbām infinitā
 vni alteri aliter nō esset maior cōi-
 catio que cogitari p̄t. Et oportet
 q̄ in eo sit productio per modum
 nature et per modū voluntatis
 ⁊ amoris. Et ideo oportet q̄ sit du-
 plex productio in deo de ip̄a sbā
 diuina et sint due persone pdu-
 ctē equales aliter aliquid defice-
 ret deo et posset cogitari mai⁹ eq

quod est impossibile.

Ecce qualiter hō ex virtute et magnitudine sue cogitationis et sui intellectus et ex propria et intrinseca operatione sibi certissima potest certitudinaliter cognoscere qualis et quantus sit suus conditor qui ipsum creauit de nihilo quam necessarium habet dicere et non potest negare quod conditor suus est id quod nihil maius cogitari potest et per primum quod est maius quod cogitari potest. Et ideo est quicquid melius est esse quam non esse.

Item non solum necessario habet hoc dicere primo tenetur facere attribuire et dare de iure nature suo conditori quicquid nobilitatis dignitatis magnitudinis pretestatis excellencie et bonitatis potest cogitare, et tenetur affirmare de ipso quoniam sicut conditor suus magnificauit exaltauit et dignificauit ipsum hominem super omnes mundi creaturas sua libertate.

Ita homo tenetur de iure nature quantum potest exaltare magnificare et dignificare suum conditorem. Ideo tenetur sibi attribuire et dare quicquid magnum et bonum potest in corde cogitare et non remouere sibi nec facere ipsum minorem sed maiorem quantum tuus poterit cum acceperit posse cogitare ab eo. Aliter homo esset inimicus sui conditoris capitalis quia homo cum hijs que suus conditor dedit est contra ipsum et ipsum di-

minuit et facit ipsum inferiorem quantum tuus in eo est cum possit facere supremum. Ideo esset malus pessimus peruersus et contra ordinem omnium creaturarum si non faceret ipsum maiorem quantum tuus posset cum hijs que acceperit ab eo attribuendo sibi quicquid maius et melius est. unde si conditor hominis per unum gradum supra hominem est mirum est quod si sicut homo qui est creatus ascendit usque ad infinitum cogitando et etiam per virtutem a deo sibi datam desiderando quod conditor eius non habeat ultra unum gradum scilicet quod ascendat usque ad infinitum existendo. Et istum gradum debet dare et attribuire homo suo conditori ut ponat ipsum omnibus modis supra se quia maius est esse infinitum in existencia reali quam in sola cogitatione intellectus.

Et ideo illud quo maius cogitari non potest. Non potest esse in solo intellectu et cogitatione quia maius est si sit in intellectu et in re quam si sit in solo intellectu, quia si dicatur quod in solo intellectu et non in re tunc illud quo maius cogitari non potest est illud quo maius cogitari potest quod est impossibile. Ergo necesse habet homo confirmare et concedere quod illud quo maius cogitari non potest est in intellectu et in re realiter existens.

Hic ponitur regula affirmandi et negandi oia necessaria homini in quantum homo est que fundatur in deum et in comparatione hominis ad alias creaturas.

Quoniam autem homo habet intellectum ultra animalia et alias res. Iam per intellectum et eius operationes et officia differt homo ab alijs oibz. Et quia vna est vna pars intellectus seu officium et vna operatio quia homo per intellectum potest cogitare et intelligere verba sermones et sententias. Et ista erat prima porta ad omnia alia. et in ista operatione fundata fuit vna regula. Et quia post istam operationem sequitur vna alia operatio seu officium ipsius intellectus quod est nobilior per quem homo adhec magis differt a brutis animalibus scilicet affirmare et negare. Vnde nulla res inferior homini potest affirmare vel negare. Hoc autem officium soli intellectus est. Et quia homo dum affirmat aliquid recipit illud nec dicitur esse receptum ab intellectu donec est affirmatum quia per affirmare oia intrant intellectum et per negare refutatur. Et dum intellectus affirmavit et concessit vnum iam recepit illud et tenet et obligatur est de necessitate ad affirmandum et precedendum oia que sunt ligata et coniuncta cum primo affirmato et processu et que sequuntur ad illud. Et si est de negatione. Et ideo affirmatio et negatio obligant et ligant ipsum intellectum. Et ideo maximum periculum

est affirmare et negare et hoc in illis rebus que tangunt bonum vel malum hominis in quantum homo est. Et quia aliquis homo affirmat et precedit illud quod est falsum et malum suum et ad suam destructionem. Et negat illud quod verum est ad bonum suum et ad suam saluationem quod est valde utile et necessarium omni homini habere artem et regulam affirmandi et negandi ut sciat homo quicquid debet affirmare et precedere seu credere. et quod negare ut sit certus de hoc et non dubitare. Non quod ut habeat artem et regulam affirmandi oia vel negandi. Sed solum illa. illa que pertinet ad hominem in quantum homo est et que sunt necessaria homini. Si enim homo habet artem et regulam loquendi scribendi et dicendi multo magis debet habere regulam affirmandi et negandi que magis pertinent ad hominem in quantum homo est et in quibus maximum est periculum perditionis hominis. Iam hic dabitur ars et regula affirmandi et negandi et maxime oia illa que sunt supra naturam et intellectum et supra hominem non quod homo propter hoc de facto concedat et affirmet et recipiat et credat. sed quia cognoscat debitum et obligationem affirmandi et credendi. Ita quod quilibet homo videbit se esse obligatum de iure nature et teneri ad affirmandum et credendum quous de facto non credat nec affirmet.

Aliud est enim cognoscere et videre se obligatum ad faciendum aliquid. et aliud est facere de facto illud. quod non propter hoc facit quous cognoscat se esse obligatum ad faciendum illud sicut homo potest cognoscere et videre se esse obligatum de iure nature ad credendum et affirmandum aliquid tamen non propter hoc affirmabit nec credet. unde regula potest poni quod quando aliquid probatur de homine pertinet ad operationes hominis in quantum homo est. Concluditur quod debet vel obligatur vel tenetur non quod est vel quod facit sed quod homo debet esse talis vel tenetur seu obligatur esse talis. vel debet tenetur et obligatur facere hoc et non dicetur. quod est talis vel facit hoc et si et iste est modus concludendi aliquid de homine sed per modum debiti vel obligationis et non per modum facti et hoc est ratione libertatis quod est dominus suorum operum et libere operatur et non cogitur. **I**n alijs autem rebus potest concludi per debet et per tenetur et per est et per facit quod necessario faciunt quod faciunt. **I**gitur sufficit ostendere et probare homini debitum suum et obligationem naturalem. Et quod ista scia est de homine in quantum homo est ideo hic debemus probare debitum et obligationem hominis in quantum homo est. et ad quid tenetur et quid debet facere ut homo est et hoc est habere sciam de homine. **N**on enim oportet probare

re quod homo est quod per se notum est nec quod homo vivit vel intelligit etc. quod per experientiam notum est. **S**ed mundum est notum per se qualis debet esse homo et tenetur esse et quid debet et tenetur facere. Et ideo in partibus precedentiibus per illa que nota erant per experientiam de homine et de alijs rebus quod notum erat hominem esse vivere sentire intelligere. et alias res vel esse tamen vel vivere tamen etc. **P**robatur fuit deus esse et qualis debebat esse et quantum et quod necessario talis semper erat et tantus qualis debebat esse. **I**deo tota pars precedentis fuit magis scia de deo quam de homine. **E**tiam tota pars sequens erit magis de homine quam de deo quod ut plurimum concludemus aliquid de homine et hoc fiet per comparisonem hominis ad alias creaturas aliquam per dram. **A**liquam per convenientiam aliquam per totum in simili. **A**liquam per comparisonem hominis ad deum et aliquam per comparisonem hominis ad se ipsum. **Q**uoniam autem homo in quantum homo habet intellectum et voluntatem cum libertate et per hoc est homo et differt ab alijs rebus inferioribus ideo omnia que concluduntur et probantur de homine in quantum homo est concluduntur vel ratione intellectus tamen vel ratione libertatis vel ratione utriusque simili. **Q**uia quicquid homo tenetur facere et debet in quantum homo vel pertinet ad intellectum vel voluntatem vel ad utrumque simili. **E**t etiam quicquid est

conuenit in quatuor hō conuenit ei rōe
illoz. Et quod intellectus conuenit affir-
matio et negatio et hoc ē suū offi-
ciū. idē probam⁹ quod dicitur et tenetur obli-
gatus de iure nature affirmare et ne-
gare.

Hic ponitur fundamētum om-
nium sequencium.

Alindamētū autē in quo tota
ars affirmandi et negandi fū-
datur est hoc scilicet quod omnis res dicitur te-
netur uti hijs quibus habet ad suā utilita-
tem et ad suū bonum et ad suū me-
lius et ad augmentum sui boni et sue
meliorationis et hoc quatuor potest et nul-
la res dicitur hijs uti que habet contra se
ipsum et ad destructionem sui boni
et sue utilitatis et dignitatis. Quia
primo dicitur naturā suā dignificare et
exaltare et destruere omnia illa et ex-
pellere a se que ipsum pertinent minus
rare et admirabile. Hoc autē mai-
festum est quod quales res habet quicquid
habet ad suā utilitatem et non ad suum
dampnum. Et cuius rei data sunt omnia
que habet propter bonum suum et suū
complementum et non ad suā destru-
ctionem nec ad suū malum nec fa-
cit contra se ipsum aliquid. Hoc autē
per experientiam videmus in rebus
primi secundi et tertijs ordinis siue gen-
dum. Verbigra in clemēt qdlibet
enī multiplicat se ipsum quatuor potest
et auget suū bonum et conseruat
sicut ignis qui se multiplicat se ipsum
quatuor potest et destruit suum primum

et hūc facit aliquid contra se ipsum
nec contra naturam suā sed attrahit
oleum in lichino ut uiuat et con-
seruetur in esse. Idem videmus in
arboribus et plantis quod attrahunt
alimentum ad sui utilitatem et attra-
hunt hoc quod est eis conueniens et
nunquam discōueniens et ponunt ra-
dices firmas ut uiuant et attrahunt
alimentum de terra et profundant
radices suas quatuor pertinent et multipli-
cant suā naturā ut durent in esse.
Cōsimiliter faciunt animalia iuxta na-
turam suā. Cū autē hō sit de nūo
illoz et sit res naturalis in quarta
to gradu nobilior et excellentior
cunctis rebus mundi dicitur et tenetur
et obligatur de iure nature uti om-
nibus que habet in se et que sibi data
sunt ad sui utilitatem et ad suū bo-
num et augmentum et ad suā melio-
rationem et hoc quatuor potest et nullomodo
dicitur uti hijs que habet contra se ipsum
ad destructionem sui ipsius et mio-
rationem et admirabilem quā
aliter esset contra naturā et contra
totum ordinem vniuersi et omni crea-
turarum et esset deuiatus a toto or-
dine rerum. Ex isto fundamēto fir-
missimo per omnes creaturas con-
firmato sequitur de necessitate quod
cū hō habeat intellectum et volū-
tatem ultra animalia et per illa differt
ab eis et est hō quod dicitur et tenetur et
obligatur de iure nature uti suo
intellectu et sua voluntate ad uti-
litatem suā ad suū bonum ad suum

gaudium et leticiā et ad maiorez
ipſius cōſolationem pacē quietē
ſecuritatem et cōfidenciam cōtra
ſuum dāpnū et ſuū malū ſc3 cō
tra triſticiam inquietem despera
tionem et cetera mala vnde ho
mo per intellectū et voluntatem
d3 acquirere totū ſuū bonū et to
tam ſuā perfectionē dignitatem
nobilitatem inq̄tū hō eſt. q̄ nullo
modo debet vti ſuo intellectu cō
tra ſe ipm nec contra hominē ſed
pro homine.

Hic ponitur conclusio in qua
concluditur regula 7 ars affirmā
di et negandi.

Quoniā ad intellectum p
tinet affirmare credere vel
negare et eſt act² ſecundus qui ſe
quitur poſt cogitare qui etia3 eſt
diuiſus in duas partes oppoſi
tas quia affirmare 7 negare ſunt
oppoſita. et hoc eſt propter hoc
Quia omne quod cogitatur 7 di
citur habet ſuum oppoſitum ſibi
repugnans cōtradictorium que ſi
mul nō poſſunt eſſe. **S**ed ne
ceſſario illud quod cogitatur vel
dicitur eſt verum vel ſuum oppo
ſitū. **I**deo homo debet vnum
negare et aliud affirmare. vnam
partem recipere et affirmare tan
q̄ veram. et aliam repellere et ne
gare tanq̄ falſam. et cōcludere q̄
homo de iure nature debet et te
netur et obligatur credere affir

mare et recipere illam partē tan
q̄ veram que erit magis ad vtili
tatem bonum perfectionem me
liorationem dignitatem et exal
tationem hominis inq̄tuz homo
eſt et per quam in homine gene
rabitur leticia gaudium conſola
tio ſpes cōfidencia ſecuritas. et
fugabitur triſticia desperatio ab
ipſo homine. et per cōſequens ſe
quitur q̄ habet affirmare illam
partem tanq̄ veram que erit ma
gis amabilis et deſiderabilis de
ſe et de natura ſua et que magis
habet de eſſe et de bono. Et alia3
partem oppoſitā tenetur et d3 ne
gare tanq̄ falſā et a ſe ipſo fugare
tanq̄ ſibi inimicā. **S**i autē ho
mo faciat oppoſituz tūc vtitur in
tellectu ſuo contra ſe ipſum et cō
tra hominem et contra ſuum bo
num et ad ſuum dampnum ad ſu
am deſperationem et tunc facit
contra ordinem rerum quia que
libet res inferior homine vtitur
hijs que habet ad ſuum bonum
et homo ad ſuum malum ideo fa
cit contra curſum nature et omni
um rerum et contra hominem iō
tunc non debet dici homo quia
facit contra hominem et habet in
tellectum deuiatum 7 corruptuz
et deceptum. **E**t q̄uis non in
telligat quomodo fieri poteſt nec
quomodo poteſt eſſe verum non
eſt excuſatus homo quim teneaz
tur affirmare et credere.

Et si aliquis dicat quare affirmas et credis quod non intelligis quia forte est falsum. Respondetur quod ille excusatur est quia credit illud quod est ad suum bonum et ad suam utilitatem quia hoc tenetur naturaliter facere de iure nature et qui facit secundum naturam suam facit quod debet et quod facit quod debet excusatur est nec intellectus in hoc potest errare postquam illud quod credit et affirmat est summum bonum sibi et oppositum est privatio sui boni quia tunc facit maximum bonum sibi ipsi et voluntati et hoc tenetur facere quia factus est intellectus et datus homini ad suam utilitatem et non contra se. Et ideo quia melius est homini sine comparatione affirmare et credere illam partem que est pro se et pro bono suo quam illam que est pro privatione boni sui. Ideo tenetur facere quod melius est pro se quia quolibet res tenetur facere quod sibi melius est. Et hoc sufficit homini ad videndum et cognoscendum certitudinaliter quod affirmare et credere debet quia nemo non intelligat quod est. Si enim homo affirmet et credat partem oppositam que est privatio sui boni tunc recipit in se ipso inimicum suum et illud quod est contra se et expellit a se ipso et fugat amicum suum et illum qui est pro se. Ideo est pervertissimum et maximum inimicum et adversarium sui ipsius et nocens sibi ipsi et nulli proficiens et sic est reprehensibilis ab omni creatura et merito condemnabilis.

Et ideo est stultissimum et sine sensu et istud est certissimum signum et argumentum quod si aliquis homo ista facit et nolit credere et affirmare quod melius est pro se quod ipse possidet ab inimico suo mortali qui donatur intellectui suo et tenet ipsum ligatum et vinculatum ut non possit uti intellectu suo nec eius officio affirmando et credendo ad utilitatem suam sed suum dampnum contra se ipsum et contra ordinem creaturarum et talis homo est sicut ille qui habet stomachum corruptum et plenum malis humoribus qui non potest recipere aliquem bonum cibum sed statim euomit. Sic intellectus talis hominis et voluntas non possunt recipere illud quod est bonum et melius credendo quia est corruptio in eis. Ecce igitur conclusa est ars et regula affirmandi et credendi vel negandi debitum in hijs qui pertinent ad hominem in quantum homo est cui concordat tota natura.

Sequitur practica et modus utendi predicta arte et regula per quam probatur quod tota fides catholica siue christiana est affirmanda et credenda et omnes homines de iure nature debent tenentur et obligantur eandem tenere et affirmare.

Oportet autem predicta magis clarescant declarare per practicum et exemplum. Modus autem exercendi est iste quod si alicui proponatur aliquid ad affirmandum et credendum vel negandum quod

nō possit intelligi p rationē statim
debet accipere oppositum cōtra-
dictoriū illius et facere duas par-
tes oppositas quas impossibile
est simul esse veras vel simul fal-
sas. **S**ed de necessitate opor-
tet solum vnam esse verā et aliam
falsam. Et tūc si vult cognoscere
quā partem debet et tenetur affir-
mare et credere cū solum vna ne-
cessario sit vera debet comparare
ābas partes inter se et postea ad
hominem et ex ista cōparatiōe vi-
debit que pars est magis amabi-
lis et desiderabilis de se et q̄ ma-
gis cōuenit cū esse et bono et cū
maiori eē et maiori bono. **E**t deus
comparabit ambas partes ad ho-
minem videbit que illarū parciū
est ad bonum hoīs scz ad maius
gaudium cōsolationem securitatē
et sic de alijs et sic statim appare-
bit que pars est pro hoīe et que ē
contra hoīem vel que est magis
pro hoīe. Et tūc facto isto discursu
debet statim affirmare et crede-
re illam partē que est p hoīe vel
que magis est pro homine. et illā
que est contra hominē vel minus
pro hoīe negare et refutare quia
postq̄ vna sola potest affirmari
concedi et credi et nō simul ābe-
debet illa affirmari et credi que ē
pro hoīe et nō illa que est contra
hominē. **V**erbigratia si ppos-
natur hoc q̄ deus est statim fiat
due partes oppoite scz deū esse et

deum nō esse et comparentur iste
due partes inter se et videamus
que magis cōuenit cū esse et cum
bono vel cū meliori bono. Et nō
ne ista pars deus esse que ponit
infinitum esse et infinitū bonum
quo mai⁹ cogitari nō pōt qz deū
esse signat hoc. **E**t alia pars op-
posita scz deū nō esse priuat infini-
tum esse et infinitū bonum. ecce
maximā differentiā inter illas du-
as partes. vltērius videam⁹ que
pars est ad bonū hoīs vel deum
esse vel deū nō esse. **N**onne ista
pars deū esse qz ex ista parte de⁹
est. sequitur maximū bonū homi-
nis scz gaudiū cōsolatione spes fiducia
et sic melius est hoī deū esse q̄ nō
esse qz ex ista parte deum nō esse
nullū bonū sequitur hoī. ergo bō
tenetur de iure nature affirmare
et credere deū esse et recipere in
se ipso tanq̄ magis amabilez et d̄
siderabile in se meliorē et vtiliorē
sibi. et nō aliā partem nullomodo
amabile nec desiderabile in se ho-
mini ymo priuatē bonū suum.
Alter hō vtitur suo intellectu cō-
tra se ipm et suam despationem
et est pessima creaturaz. Sed hō
tenetur vti intellectu suo ad bo-
num suū et nō ad suū malum qz
aliter reciperet in se malū suū et
expelleret et fugaret a se bonum
suū. sic igitur melius est coniungere
se et habere societate cū parte fru-
ctuosa. que ponit bonū suum.

None sic melius est dare sibi lo-
cum et fidem suā. Si em̄ homo
societ se cū ista parte deū esse et re-
cipiat eam in suo intellectu cre-
dendo affirmando et adherendo
ei et plantet eam in se ecce bona
que sequuntur intellectus ei⁹ effi-
citur magnus exaltatus nobilior
excellenter dignior et perfectior
et recipit magnū incrementū et
ascensum ⁊ vadit d̄ nō esse ad eē
eo quia cōiungit ⁊ vnit se cū par-
te magis amabili et que magis
cōuenit cū esse et cum bono et re-
cipit influentiā ab ea quia intel-
lectus efficitur illius nobilitatis
dignitatis ⁊ pfectionis quale est
illud qđ credit et affirmat. Ideo
debet se totum dare parti meliori
nobilitiori et pfectioniori. Si autem
hō societ se cū parte opposita q̄ ē
deum nō esse tūc intellect⁹ effici-
tur paruus et tendit ad nihil et
nō esse ⁊ infinita mala sequuntur
ipm ex illa societate. quare. cōclu-
ditur qđ homo de iure nature d̄
et tenetur et obligatur affirmare
et credere istā partē deū eē et aliā
partem debet negare et fugare ⁊
hoc dicit ois creatura homini qđ
hoc debet facere. Ulterius se-
quitur qđ vez est deū esse qđ post
qđ homo de iure nature tenetur ⁊
obligatur hoc credere ⁊ affirmare
et natura nō mēitur sequitur qđ
hoc ē affirmabile credibile ⁊ vez
quia hō naturaliter nō obligatur

ad fīm. qđ hoc est vez. Si igit pri-
mo cōcluditur debitū et obliga-
tio affirmādi et credendi. scđo ex
hoc cōcluditur qđ illud est verum
ex tali debito nature qđ in natura
nullū fīm est nec est obligatio na-
turalis ad falsum. Ecce qđ modū et
praticā trabēdi hoīes nō creden-
tes ad credendū et affirmādum
illa que nō intelligunt per rōnes
et per istū modū intellect⁹ hūan⁹
roboratur et pfortatur vt firmiter
credat.

Aliud exemplū de vnitāte dei.

Uterius vt magis ars vis-
deatur ponatur aliud exē-
plū An sit tm̄ vnus deus. statim
fiant due partes vt dictū est. Et
sunt iste deū esse tm̄ vnū et deum
nō esse tm̄ vnū s̄ plures qđ neces-
sario pars vna est vera et alia fal-
sa tm̄ et nō ambe siml. vt ergo co-
gnoscas quā partem tenemur af-
firmare et credere cōparētur iste
due partes inter se et postea ad
homīnē et eūdem processū facia-
mus sicut in alio exemplo. vñ sta-
tim apparebit qđ ista pars sc̄ de-
um esse solum vnum singularem
est magis amabilis et desiderabi-
lis de se et magis cōuenit cū esse
et cū bono est etia⁹ magis ad bo-
num hominis. vide quot mala se-
quuntur et nullum bonum si sint
plures dii et plures dñi separati
et diuisi inter se per sbām et volū

tatem qz si sint plures quilibz habebit suaz ppriam voluntatē et p pns poterit esse diuisio et discordia inter eos et quilibz diliger p priuz honorē. et tūc homo erit in maxima tribulatiōe et pena ymo totū vniuersum destruetur ex eorum discordia et nūqz hō esset securus nec in quiete nec in pace. ymo natura nō posset pati cōduos deos nec duos dñs. Sed si sit tm̄ vnus singularis dñs et deus vitabunt oīa mala p̄dicta et sequentur infinita bona. Et sic bonum est hōi esse tm̄ vnū deum et dñm. et esse plures deos. est malū hōi et cōtra hōiem. Ideo dñs hō tenetur affirmare istam et credere se esse vnū solū deū singulārē et negare aliā partem. Et vltimius sequitur qz vñ est qz tm̄ est vnus solus de⁹ quod ex obligatione vt supra in alio exemplo homo tenetur credere et affirmare.

De pductione diuina inter se
Tem si ponatur hoc. Si deus producit filiū de natura sua sibi equalē vel si in deo est productio de propria sbā et natura. Certe magis est desiderabile et amabile et melius. est hōi qz de⁹ producat filiū de propria sbā qz si nihil produceret qz potentior ē deus si pōt producere aliū sibi equalē de sua propria sbā et natura qz si nō posset. et etiā est melior et summe cōicatu⁹ si cōicat totā su-

am sbām et deitatem vni alteri. si aut non cōicat non est ita bonus nec summe cōicatu⁹. Et hoc est bonum hōi habere deū summe potentem et ita bonū et cōicatuū quod nō possit cogitari melior nec magis cōicatu⁹. vnde ex hoc potest generari in hōie mai⁹ gaudiū et maior spes maior cōfidentia erga deū si totū q̄cquid hz cōicat et nihil retinet. Sed ex alia parte scilicet qz in deo nulla sit productio de sua ppria natura nullū bonum sequitur homini et etiā melius est hōi h̄re deum secūduz qz sterile et ita secundū qz de natura sua pducatur aliū sibi equalē.

Et ideo qui credit partē oppositaz diminuit deū et per pns bonū hominis et sic ē cōtra hōies. qui aut affirmat deū h̄re plē d̄ sua sbā generatā dicit deū esse sumū bonū et per pns affirmat bonū hōis. Quare sequit qz hō tenet affirmare et credere in deo esse plurimā pductionē de sua natura et negare oppositū. qz pars p̄ma ē ad bonū hōis et scōda ad malū eiusdē qz diminuit bonū hōis qz quātū bonū sequit hōi ex vna pte tm̄ malū sequitur ex alia opposita qz p̄uat totū bonū quod sequitur ex alia.

De omnipotencia dei sapientia et bonitate etc.

Tē ē bonū hōi h̄re deū omnipotentē summe sapientē summe bonū et oppositū ēēt malū hōis

Et etiam est bonū hōi q̄ deus sit illud q̄d maius cogitari nō possit et oppositum esset malū homī. Quare sequitur q̄ hō debet affirmare et credere deū suū esse omī potentem summe sapientē summe bonum et id quo mai⁹ cogitari nō possit.

De veritate dei fidelitate et alijs proprietatibus eius.

Item bonū est hōi deū esse veracem summe fidelē summe benignū summe piū summe clemētem et summe misericordē. Et oppositum est malū homini. Ergo homo tenet affirmare et credere deū esse ver⁹ summe fidelē etc. et negare oppositū et obligatur facere bonū suū et nō suū malum.

De creatione.

Clia etiam bonū est hōi habere deū ita potentē q̄ creauerit oīa de nihilo celū et terram mare et oīa que in eis sūt et oppositum est malū hōi vel nō bonus est hōi. Et etiā bonū est hōi q̄ fuerit creatus de nihilo et meli⁹ est homini q̄ si fuisset fact⁹ d̄ aliquo qm̄ maior confidēcia maior spes maior securitas gñatur in homīe de deo si totus est fact⁹ de nihilo q̄ si de aliquo. Et magis gaudebit se habere deū ita potentē qui ipm̄ potuit creare de nihilo et p̄ p̄ns magis spabit in eo et nō poterit diffidere de deo nec de sua potencia. Si autem fecerit hoīez

de aliquo nō sequitur tale bonus. Ideo hō tenetur affirmare iuxta regulā superius datā q̄ de⁹ creauit oīa de nihilo et q̄ ip̄e hō creatus est de nihilo. Et quo melius est hōi q̄ suū oppositum. Et vltērius sequitur q̄ ita est et q̄ ver⁹ est q̄ de⁹ creauit oīa de nihilo eo modo quo iam dictum est.

De incarnatione.

Ropterea melius est homī q̄ deus fact⁹ sit hō et hūa et nitas vnita sit deitati in vna persona q̄ eius oppositum ymo ē sūma perfectio sūma dignitas summa nobilitatio sūma exaltatio sūmum bonū hoīs et maius quod possit esse. Et q̄ affirmat et credit q̄ nunq̄ de⁹ fiat hō nec possit fieri remouet quātum in eo est summam perfectionē et exaltationē ab hoīe et summū bonū et priuat naturā humanā tāto bono. ergo talis est inimicus hoīs inq̄tū hō est. Igitur melius est hōi affirmare et credere q̄ de⁹ factus sit hō q̄ eius opositum.

De comparatione filij dei in humana natura.

Item meli⁹ est hōi et dignius credere et affirmare q̄ ille hō cui⁹ humanitas vnita est deitati sit concepi⁹ de spū sancto q̄ de virili semine et sine carnali cōcupiscencia et melius nobilius et etiam digni⁹ est credere q̄ sit natus de virgine q̄ de corrupta

quia in omnibus hijs nobilitatur homo et humana natura. quia cum ille homo sit excellentior cunctis hominibus et non possit esse nobilior nec magis exaltatus melius est et nobilius quod habeat omnem nobilitatem ex parte sue generationis et natiuitatis. Et melius et dignius est credere hoc quod eius oppositum quia hoc ponit maximam nobilitatem in natura humana scilicet quod habet talem hominem. et oppositum poneret indignitatem et innobilitatem et remoueret nobilitatem et dignitatem. Et hoc etiam est summe amabile et desiderabile homini in quantum homo est quod humana natura sit tantum dilecta a deo et exaltata. et ideo hoc est pro homine et oppositum est contra hominem ergo etc.

De resurrectione mortuorum

Tertius melius est homini affirmare et credere resurrectionem mortuorum in corpore et anima quam eius oppositum et quod humana natura resurgat a mortuis et accipiet immortalitatem quoniam affirmare et credere hoc ponit hominem et naturam humanam in maximo gaudio in maxima spe et consolatione dignitate et exaltatione et in maximo ornatu ad bonum et exaltat hominem su-

per omnia animalia. Credere autem et affirmare oppositum nullum bonum ponit in natura humana immo remouet omne bonum et priuat. ergo ille qui credit et affirmat oppositum est contra hominem et inimicus hominis in quantum homo immo est et per consequens est contra se ipsum. unde etiam summe amabile et desiderabile est homini in quantum homo est quod resurrectio erit generalis et oppositum est odibile. Item melius est homini affirmare et credere quod iam a mortuis aliquis resurrexerit ad vitam immortalem quam si nullus resurrexerit quoniam hoc ponit hominem in maiori et infirmiori spe et consolatione future resurrectionis generalis. Si autem nullus adhuc resurrexerit non est tanta spes nec tanta securitas in homine de futura resurrectione. Si enim aliquis credat futuram resurrectionem generalem et non credat adhuc aliquem resurrexisse a mortuis ad vitam immortalem non habet tantam spem nec tantam securitatem de resurrectione futura sicut ille qui credit quod iam aliquis de humana natura resurrexit a mortuis. Igitur melius est homini credere quam eius oppositum.

De ascensu ad celos.

Quarta melius est homini affirmare et credere quod iam

aliquis homo ascendit ad celos et q̄ sedet ad dexteram dei patris in eternum q̄ eius oppositum q̄ ex hoc sequitur maxima spes cōsolatio securitas et gaudium humane nature et ponit maximam dignitatem et exaltationē in humana natura et maximuz desiderium eundi ad celum et relinquēdi terram et vitam bestialem. Ex opposito autem eius nullum bonum sequitur homini.

De iudicio vniuersali.

Tem melius est homini credere et affirmare q̄ erit vniuersale iudiciuz in quo omēs homines recipient mercedem sūi opera sua q̄ credere eius oppositum quoniam ex hoc homo inducetur et conabitur ad bonuz operandum et ad meliorem opera sua vt remuneretur et ad malū fugiendum et opera mala ne puniatur et condempnetur ymo si est necessarium homini credere et affirmare si vult esse bonus et cōuenit homi ratione liberi arbitrii quia cum homo per liberum arbitrium possit facere bonum et malum et nō cogatur ab aliquo et tamen tenetur esse bonus et nō malus summe necessarium et vtile ē homi credere et affirmare q̄ erit iudiciū vniuersale in quo vnusq̄ q̄ recipiet sūi opera sua summa retributionem boni vel punitio-

nez mali et summū bonorem vel summam confusionē. Si autē nō credat non conabitur ad bonum ymo faciet mala et viuet non vt homo sed vt animal brutum sūi propria desideria brutalia et delectationes carnales.

De anime immortalitate.

Tem melius est homini credere et affirmare q̄ homo habet animam immortalem q̄ eius oppositum quoniam inq̄tum homo est eam immortalem affirmare et credere est magna exaltatio dignitas et bonum humane nature et per hoc magis separata a bestiis et magis appropinquat deo et etiam ex hoc generatur in homine maximum gaudium magna spes et iō ista fides ista credulitas de sue anime immortalitate est sine comparatione melior vtilior q̄ suum oppositum quia si credat suum oppositum nullum bonum sequitur homini sed priuatur bono. et homo tenetur credere illa per que generatur in eo maior spes quia habere magnam spem est magnum bonum hominis et magna spes prouenit ex magna fide. Et ideo qui non vult credere illa per que potest generari magna spes facit contra se ipsum et contra hominem inq̄tum homo est et ē causa sue desperationis.

Conclusio de omnibus predi-
ctis super fide christiana

Quia ergo quicquid continetur in fide christiana est magis amabile et desiderabile homini in quantum homo est quam eius oppositum. Et nihil est magis desiderabile nec amabile et magis conuenit cum bono et cum esse hominis quam eius oppositum. Et etiam utilis melius et dignius est homini in quantum homo est credere et affirmare quicquid continetur in eadem fide quam eius oppositum. Immo nihil dignius et melius hominibus humane nature potest credi quia ex tali credulitate et affirmatione sequuntur infinita bona homini in quantum homo est. Et ex eius opposito nullum bonum sequitur homini nec nature humane immo priuatio boni. Sequitur et concluditur quod quilibet homo in quantum homo est debet tenetur et obligatur de iure nature et secundum ordinem nature affirmare et credere fidem christianam et eius oppositum negare et refutare. Quia cum oporteat postquam fuit audita et intellecta eam affirmare et credere et negare eius oppositum nec debet de ea dubitare. Sed postquam melius est homini credere cum tenetur homo uti hijs que sunt ad suum bonum sicut alie creature sequitur quod debet uti intellectu suo

ad suum bonum eam affirmando et credendo et oppositum negando. Aliter sequitur quod talis homo est deuiatus a toto ordine creaturarum nec facit ut homo immo facit contra hominem in quantum homo est et ad suum malum contra suum bonum. Et quia homo in quantum homo non est contra hominem sequitur quod qui non vult credere fidem christianam quod ipse habet in se ipso scilicet in suo intellectu et voluntate aliquid quod est contra hominem et inimicat homini et destruit bonum ipsius in quantum homo est. Ulterius sequitur quod fides catholica nullo modo est contra naturam immo est pro natura et pro bono nature et ad complementum nature et ad eius perfectionem quia ad bonum perfectionem et exaltationem humane nature cui seruiunt et propter quam fiunt omnes alie nature inferiores. Et per consequens oppositum fidei christiane est contra naturam et pro malo nature quia vilificat diminuit destruit et priuat quantum in eo est bonum perfectionem et exaltationem humane nature et ei nocet et per consequens nocet omnibus alijs rebus et eas diminuit diminuendo hominem quia omnes seruiunt homini et sunt propter hominem et qui nocet domino nocet et seruis eius.

Uterius sequitur q̄ quicumq̄ credit et affirmat fidem ch̄stianam nullomodo propter hoc est increpabilis nec adeo nec a natura quia credit quod melius est p̄ humana natura. Et q̄uis fides catholica non esset vera q̄d est impossibile excusatus est coram deo et omni creatura. quia affirmat et credit partem meliorem et magis amabilem et desiderabilem et que magis est pro bono utilitate et perfectione hominis inq̄tum homo est et hoc debet facere quoniam hoc dicit omnis creatura. Et qui facit quod d̄z nullomodo ē increpand⁹. et per p̄ns qui facit oppositum est increpand⁹ et culpabilis a deo a natura et ab omni creatura quoniam nullā excusationē habet quia reliquit quod bonū est et recepit quod n̄ bonum est et partem non amabilem non desiderabilem nec utilem.

Alia confirmatio ad debitum credendum.

Item etiam quia non solus fides ch̄stiana est magis amabilis et desiderabilis q̄ eius oppositū sed etiam est publicata et predicata denūciata et preconizata per vniuersum mundum per homines sanctissimos cū cōminatione dampnationis eterne credere nolentibus et promissione vite eterne credere volentibus et pro cōfirmatione eius mortui

sunt voluntarie infiniti homines et martirizati. Sed oppositum fidei ch̄stiane non est preconizatum per vniuersum orbem cū cōminatione nec cum promissione boni aut mali eterni nec etiam p̄ sustentamento oppositi. fidei ch̄stiane nullus voluntarie mortuus est. Et etiam infiniti homines sancti vite tenuerunt eā et vixerūt in ea laudabiliter vsq̄ ad finem vite.

Et omnia ista et plura alia simul congregata reddunt homines non credentes nec affirmantes fidem ch̄stianam in excusabiles et crepabiles. et reddunt credentes ifirmos securos et in fide solidos immobiles et omnino excusabiles et nullomodo increpabiles. Tutissimum est igitur et securissimum stare vivere et mori in fide ch̄stiana. Ecce igitur quanta cognitio et certitudo generatur in nobis dum comparamus hominem ad alias res inferiores p̄ conuenienciam et per differenciam. quoniam ex hoc magis cognoscimus nosmet ipsos et nostram naturam debitum et obligationem nostram et sic generatur sciencia de homine inq̄tum homo est.

Quod ex comparatione hominis ad alias res per differenciam generalem scilicet liberi arbitrij generatur certissima cognitio de homine et operibus eius q̄

recte immediate et infallibiliter
ducit in certissimam dei cognitio-
nem.

Quoniam autem cognitio d
deo que oritur ex propria
natura est certior et magis fami-
liaris et placens. Ideo inquan-
tum possumus laborare debemus
ut naturam hominis cognoscamus
ut per nostram naturam quam intra
nos habemus cognoscamus de-
um quia talis cognitio est nobis
valde propinqua quamvis autem mul-
tis modis per comparationem
hominis ad tres gradus inferio-
res cognouerimus deum esse et su-
as proprietates. Tamen adhuc
restat alius modus valde securus
et grossus qui ab omnibus statim
potest videri per quam nascitur
cognitio de homine et de operi-
bus eius que ultra ducit in cogni-
tionem dei certissimam. Iste
autem modus est per differentiā
totius liberi arbitrii unde omnes
res trium graduum inferiorum
carent libero arbitrio et ideo ope-
ratur sua opera non libere nec vo-
luntarie sed ex necessitate nature vel
ex impetu nec habent potestatem
et diuinum suarum operationum
nec cognoscunt sua opera nec iu-
dicant de suis operibus nec sciunt
quid faciunt et hoc est quia non
habent liberum arbitrium. Sed
homo qui est in quarto gradu p-

pter hoc quia habet liberum ar-
bitrium habet potestatem et dñi-
um suarum operationum. Ideo ope-
ratur tanquam liber et dñs et ex liber-
tate et non ex necessitate nec ex coac-
tione et potest iudicare de suis ope-
ribus antequam ea faciat et delibera-
re. Ista est ergo generalis differen-
cia hominis ex vna parte et omnium
aliarum rerum trium graduum ex
altera quia homo in quantum homo
operatur ex libertate. Sed alie
res ex necessitate nature vel ex im-
petu. Et ex inde sequitur quod ope-
ra hominis in quantum homo est sunt
alterius conditionis vel nature
ab operibus omnium aliarum trium gra-
duum. Et ideo quedam proprie-
tates conueniunt operibus homi-
nis que non conueniunt operibus
aliarum rerum. Unde opera homi-
nis in quantum homo est sunt dignis-
sima et nobilissima de natura sua
eo quia facta sunt cum libertate
voluntatis que non capit extima-
tionem et excedunt in dignitate
sine mensura opera aliarum rerum
Item propter istam differentiam
sequitur quod opera hominis dicun-
tur sua quia sunt in potestate sua
Sed opera aliarum rerum non sunt
in sua potestate et ideo non sunt
sua quia potius aguntur quam agant
Item ex hoc sequitur quod opera ho-
minis imputantur homini.
Sed opera aliarum rerum non
imputantur eis. Item ex ista dñs

sequitur q̄ opera hominis in q̄tū homo est de natura sua sunt laudabilia et honorabilia vel vituperabilia approbabilia vel reprobabilia remuneratiua vel punitiua. Unde in homine propter opera sua remanet respectus qui non est opus s̄ sequitur ad op̄.

Et hoc est meritum vel demeritum seu culpa ita q̄ ista opa post q̄ sunt facta relinquunt in homine meritum vel culpam et hoc est q̄ operatur cum libertate ratione et voluntate. Sed opera aliarum rerum non habent tales proprietates eo quia non sunt talia.

Et ideo opera hominis ornant hominē vestiunt maculant et turpant per illud quod remanet ex ipsis. Alterius quia homo potest bene operari vel male et hoc voluntarie. Et ex hoc generatur et remanet in homine culpa seu meritum. Ideo ultra opera hominis debetur de iure nature aliud scilicet premium vel punitio seu pena quod n̄ debetur operibus aliarum rerum.

Unde homo tenetur operari q̄tum poterit et nō esse ociosus ab opere bono. Et debet implere mundum suis operibus sicut alie res continue operantur et nū q̄ sunt ociose. Et tenetur operari melius quo poterit sicut faciunt omnes alie res. Nam ex hoc decoratur vniuersum et totus

ordo creaturarum quia non propter hoc habet libertatem vt non operetur vel vt male operetur q̄ tunc haberet quod habet ad malum suum et non ad bonum suum.

Sed habet libertatem propter hoc scilicet vt voluntarie libere et sponte ac continue operetur et bene operetur et melius quo poterit operetur vt sic cum suis operibus ornet et decoret vniuersum.

Quia quicquid habet homo in quantum homo totū habet ad bonum suum et ad decorem. Sed quia ratione libertatis potest operari et non operari et esse ociosus.

Et potest bene operari et male operari si vult et quando vult. Ideo si non operetur et sit ociosus vel si male operetur quia hoc facit ex libertate et propria voluntate.

Et quia etiam in hoc ledit propriam naturam et diminuit suum bonum et corrumpit se ipsum et facit malum voluntarie et per consequens destruit et deturpat ordinem rerum et armoniam totius vniuersi cuius ipse est principalis pars quia non debet hoc facere et facit et voluntarie facit et nulla res inferior hoc facit. Ideo tūc est in culpa in iniuria et offensa q̄ iniuriavit et offendit totum ordinem rerum et per consequens debetur ei de iusticia naturali punitio pena et vituperium. Si au

rem bene operetur ⁊ melius quo
poterit operetur tūc decorat vni
uersum et ornat et facit quod de
bet quia hoc facit voluntarie et
sponte. Ideo tunc habet meri
tum et ei debetur premium et est
laudabilis et premiabilis. Et
sic quattuor sūt que sequuntur ad
opera hominis de natura sua et
non ad opera aliarum rerum scilicet
meritum et culpa premium
et pena et est tāta colligatio q̄ nō
possunt separari. Quia primo
ad opus hominis postq̄ factum
est sequitur culpa vel meritum et
postea ad culpam debet sequi pe
na et ad meritum premium. Sic
igitur recolligendo opera homi
nis inq̄tum homo habens has
conditiones et proprietates inse
parabiles vltra aliarum reruz o
pera scilicet q̄ dicuntur sua et im
putantur et ex eis nascitur culpa
vel meritum et ideo debetur eis
premium vel pena. Ideo sunt lau
dabilia hōrabilia vituperabilia
et in crepabilia remunerabilia vlt
pugnibilia Et si sunt bene facta sūt
dignissima et decorant vniuersū.

Si male facta indignissima ⁊
pessima et deturpāt vniuersum.

Et hoc totum ex vna radice
scilicet quia sunt voluntarie et ex
libertate facta.

Ecce igitur qualiter ex compa
ratōne hominis ad alias res pe

nes differentiam liberi arbitrii
generatur et nascitur magna co
gnitio de homine ⁊ sciencia inq̄tū
homo est ex operibus que vltteri
us ducent nos in magnam dei
noticiam certam et ineffabilem
vt sequitur.

Hic ostenditur qualiter co
gnitio nunc habita de homine et
de operibus eius ducit nos ⁊ fa
cit ascendere in dei cognitionem
et suarum proprietatum

Quoniam autem homo i
q̄tum homo est talis na
ture q̄ facit opera sua ta
lia ad que de natura sua sequitur
meritum vel culpa et per conse
quens eis debetur de natura pro
pria premium vel culpa siue pe
na. Et dicuntur meritoria vel
culpabilia. et ideo premiabilia vlt
pugnibilia et per consequens in
dicabilia vel examinabilia.

Et q̄ homo nō potest remune
rare se ipsum vel premiare nec
natura humana potest se ipsam
remunerare nec etiam nature in
feriores homine possunt remune
rare nec premiare hominem in
q̄tum homo.

Ideo cum natura hominis de na

eura sua requirat remunerationē vel punitionem. Ideo necesse ē q̄ sit aliquis supra hominē maior homine qui possit premiare et remunerare hominem vel punire et corrigere ipsum secundum q̄ opera eius requirunt.

Si enim non esset aliqua natura supra naturam humanam q̄ posset remunerare ipsam nec aliquis supra hominem qui posset premiare vel punire ipsū de operibus suis sequeretur q̄ homo operaretur frustra et in vanum.

Sed quia sunt talis nature opera eius supra opera aliarum rerum q̄ sunt remunerabilia vel punibilia. et si nullus sit qui cor respondeat suis operibus premiando vel puniendo sequitur q̄ totum vniuersum esset frustratum et totum inordinatum quia omnia inferiora seruiunt homini et sunt propter hominem sed homo est frustra ergo totum est frustra.

Sed tamen nos videmus ad superiora q̄ omnia inferiora vsq̄ ad hominem sunt ordinata et tamē homo non ordinauit ipsa igitur sequitur q̄ etiam homo erit ordinatus vt aliquis respondeat homini sibi suam naturam aliter erit dare vacuum in vniuerso et maximū vacuum ymo totum erit vacuū q̄ opera hominis sunt vacua et vana et quia de natura sua sunt capacia premij vel punitionis. et si

eis non detur remanebūt vacua nec aliter erunt plena. Et tamen impossibile est esse vacuum et in minimis rebus et insensibilibus quia citius celum rumpetur q̄ patentur vacuum in vniuerso

Igitur quomodo erit in maximis rebus sicut sunt opera hominis inq̄tum homo. Unde videmus in natura q̄ cuilibet rei correspondet quod sibi propriū est et sibi proportionabile et quod sibi debitū est et nulla capacitas remanet vacua sed cuilibet rei secundum suam naturam correspondet illud quod exigit et sibi debetur. Verbigratia rebus visibilibus correspondet oculus ad videndum rebus audibilibus auris ad audiendum rebus odorabilibus odoratus rebus tangibilibus tactus et rebus intelligibilibus intellectus. et sic de omnibus alijs et hoc est vt omnia ista non sint frustra. Quare ergo si similiter correspondebit rebus premiabilibus premiator ad premiandum et rebus punibilibus puniens ad puniendum et rebus iudicabilibus. Iudex ad iudicandum et hoc in natura vt non sint frustra nec in vanum talia hoc si potest pati ordo vniuersi. Igitur necessario correspondebit homini iuxta opera sua aliquis premiator et punitor maior homine

Item qz opera hois imputatur
hoi et ideo si male agit ipe e i cul
pa illius mali et iam in eo est cul
pa. igitur in culpa est ho qn male
operatur et qn no facit quod de
bet facere sibi totum imputandu
est qz hz pte faciedi. et n faciedi
Igit postq e i culpa alicui sit offe
sa et alicui sit iniuria q e i natura.
Igit obligat statz ho alicui du e i
culpa ligatus et debitor factus e
quia culpa inqtum culpa de na
tura sua obligat ad pena et facit
hominem debitor naturaliter et
tot quot sunt culpe tot sut debita
tot obligationes et est impossibi
le aliter esse. Igitur naturaliter et
de iure nature remanet ho obli
gatus propter culpaz sequit q q
aliquis est superior hoie cui est
obligat homo propter culpa qui
est debitor qn male operat et etiā
cum culpa no possit remoueri ni
si per venia vel q soluatur totuz
debitum pro culpa. Et cu ho no
possit dare sibi met veniam de sua
culpa nec soluere nec remittere si
bimet illud debituz pro culpa igit
necessario est aliquis superior ho
mine ad que pertinet dare venia
vel exigere debitum vel remitte
re totum. q necessario culpa hois
arguit et cōcludit deum esse. Et si
militer meritum hois arguit deū
esse. Ideo bonū argumētum est.
homo pōt peccare et male opera
ri et habere culpā. q deus est. Si

militer homo pōt bñ operari ha
bere meritū. q deus ē. Sic q ope
ra hominis inqtum hō est neces
sario cōcludūt esse aliquē maiore
supra hominem qui sit pmiator et
punitor remunerator et retribu
tor.

Quod ex operibus hois oñdi
tur q ille qui est supra hominem
premiator et punitor est sūme po
tens sūme sapiens et sūme iust.

¶ quia ad recte et debite
remunerandū et ad dēdū
cuiuslibet operi quod fñi naturam
suam debetur. necesse est q omia
opera pōderent examinetur dis
cussiantur et recte iudicetur. aliē
esset inordinatio et cōfusio in vni
uerso qd natura no patitur qz vi
demus q nobilior est aia i corpo
re humano q in corpore asini co
quia debetur ei et alteri nō. Et qz
opa hois sunt magis vel min⁹ re
munerabilia et magis vel minus
premiabilia fñi q cū maiori com
placencia et voluntate vel mino
ri fuerūt facta. Et fñi maiore vel
minorem cognitionē etia sunt ma
gis vel minus bona vel mala.

Ideo necesse est q ille qui debet
pmiare vel punire cognoscat et
discutiat et discernat oia opera ho
minis et ponderet vt nullomodo
possit falli et vt recte et infallibili
ter iudicet quod debetur cuiuslibz
et quantum et quale vt recte oia
sint pportionata et in natura ne

bil sit in ordinatā quod esset si qđ
 libet opus hoīs nō haberet quod
 sibi debetur. et ideo necesse est qđ
 habeat plenā cognitionē et ifali-
 biles de oībus operibus hūanis
 et plenā sciām et per pñs necesse
 est qđ cognoscat et videat perfectis-
 sime opera totius humane natu-
 re. Et ideo oportet qđ videat oīs
 cogitationes oīa verba et oīa ope-
 ra exteriora et interiora iō homī.
 Et qđ opus hoīs est magis vl' mi-
 nus remunerabile vel pūibile
 scđm latentem intentionē et volū-
 tatem per quā fit necesse est qđ il-
 le qui est pmiator et punitor vide-
 at clarissime et discernat oīs in-
 tenciones et voluntates occulta
 omnium hoīm aliter esset impossi-
 bile qđ posset remunerare recte vl'
 punire aliquod op' hoīs qđ totū
 oritur ab intencione et volūtare.
 et ibi est radix totius remuneratō-
 nis vel punitōnis. Et qđ oīs ho-
 mines qui simul viuūt simul ope-
 rantur. Ideo necesse est qđ siml' et
 semel videat oīa opera oīm hoīm
 viuenciu et ymo etiā omniū hōmī-
 num pterito et necesse est qđ ni-
 hil obliuiscatur sz oīa retineat in
 memoria vt nō sit aliquod opus
 minū qñ habeat quod ei debet
 Cogitemus g' quid est cognosce-
 re et videre clarissime et certissime
 simul oīa opera oīs cogitationes
 vnius hoīs tm a principio sue dis-
 cretionis vsq' ad finē vite sue. sed

plus esset duoz et plus triū et pl'
 decem nullum. Sed cogitemus
 oīs hoīs simul qui fuerunt sunt et
 erunt et oīs cogitationes oīa ver-
 ba oīa opera cuiusq' quid et quā-
 tum erit simul oīa discernere et di-
 scutere et iudicare et cognoscere
 quid et quātum et quale debetur
 cuiuslibet. Ecce ergo bñ possum' cō-
 cludere de scia et sapientia illius
 qui est supra hoīem qđ necesse est
 qđ nō habeat mēsurā nec terminū
 Est ergo sūme sapiens sūme sciēs
 sūme cognoscēs et clarissime oīa
 videns. Oīa ergo nuda et aperta
 sūt oculis ei' et nihil est inuisibile
 in cōspectu eius. Est ergo iudex
 sapientissim' et scientific' et nul-
 lomodo fallibilis. Et ita necesse ē
 esse vt hoc pbāt arguāt et exigūt
 de natura sua opera hoīs in qm
 hō est. vide g' sciām dei infinitā
 latissimā pfundissimā et tantā sci-
 enciam requirūt opera hoīs in qm
 tum homo est vt recte remuner-
 tur et premiatur.

Quod etiam est summe potēs

Et qđ ad remunerēdū et pu-
 mendū non sufficit scia nec
 sapientia et rectū iudiciū ymo
 requiritur potencia vt possit de fa-
 cto dare et retribuere cuiuslibet qđ
 ei debetur et punire qđlibet opus
 iuxta suā exigenciā et fm qđ ei de-
 betur per quā po tenciā possit da-
 re execucionē per rectū iudiciū
 qđ iudicatū est. Et qđ opera hoīs

et totius humane nature sunt quasi infinita numero et diuersa et requirunt de natura sua maiores vel minores retributiones et penas et punitiones secundum quod opera sunt magis vel minus bona vel mala. Et secundum quod homines sunt maiores vel minores. Ideo necesse est quod ille qui est supra hominem non solum omnia videat et cognoscat et recte iudicet sed etiam quod habeat omnem potentiam ad plenissime et potentissime remunerandum et puniendum ut nihil per defectum potentie remaneat impunitum nec iremuneratum quia aliter vniuersum esset inordinatum et esset vacuitas in rebus quia non omnia haberent quod eis debetur quod fieri non potest nec natura patitur. Est ergo summe potens remunerator et punitor et talem exigunt opera hominis in quantum homo est cui nihil possit resistere.

Quod etiam est summe iustus.

Clia etiam non sufficit habere scienciam et sapientiam ad recte iudicandum et discernendum et potentiam ad potenter remunerandum et puniendum nisi cum hoc habeat etiam bonam voluntatem ad hoc recte volendum et per consequens oportet quod habeat summam et rectissimam iusticiam et quod velit iustissime et equissime dare cuiuslibet quod sibi debetur nec sit acceptor personarum sed retribuatur et puniatur secundum merita et culpas ut nullum opus bonum relinquat

absque remuneratione et nullum malum opus relinquat absque punitione debita ne vniuersum inaneat inordinatum quod fieri non potest. Et ideo necesse est quod habeat iusticiam inflexibilem invariabilem et incommutabilem alter ordo vniuersi periret quod fieri non potest. Recoligentes ergo dicamus quia homo in quantum homo est habet liberum arbitrium per quod potest voluntarie bene vel male operari. Ideo opera sua sunt meritoria vel punibilia et ideo sunt iudicabilia examinabilia et discussibilia. Et ideo necessario correspondet eis et homini in quantum homo aliquis in natura premiato vel punito et iudex summe potens summe sciens et summe iustus qui possit sciat et velit remunerare et punire qui non possit falli nec corrumpi nec vinci et per ipsum nullomodo indigens aliter homo non esset hoc quod est quia hoc exigit natura hominis in quantum homo est. Ideo si homo est. ita necesse est nec aliter ordo vniuersalis rerum non haberet complementum ymo totum esset frustra quia hoc clamat tota natura hoc clamat opera hominis bona et mala.

Quod necesse est quod sit vnus et idem et non plures qui sit punitor premiator et iudex principalis etc.

Quia opera hoīs sunt re-
muneranda et puniēda et
hoc ex vna et eadē radice scz qz p-
cedunt ex libero arbitrio quod est
vni⁹ et eiusdē nature in oībus hoī-
nibus. Etiam oīa opera debēt re-
cte remunerari vel puniri et nul-
lum dē relinqui. Et qz si essēt plu-
res principales remuneratores et
punitores et iudices esset cōfusio
et inordinatio maxima in remu-
nerādo et puniendo et opera hoī-
minum nō possent recte premiari
nec puniri nec iudicari nec exaīa-
ri. vnde oportet qd tantā potenci-
am haberet vnus sicut alius sci-
enciam tanam et tantam iusticiā
et volūtātē. Et quod vn⁹ sciret alē
sciret et sēper essent cōcordes. Et
hoc nō potest esse ymo repugnat
nature plures tales esse quia si es-
sent equales et quilibet haberet
potestatem distinctam ab alio et
scienciam et voluntatem possent
esse discordes vel esset superflui-
tas in natura et sic humana ope-
ra nō possent habere debitam re-
munerationē vel punicionē. Si
ergo opera hominis inq̄tū hō re-
quirunt vnum tm̄ et eundē remu-
neratorē punitorē et iudicem qā
aliter impossibile esset qd haberēt
quod eis debetur et yniuersū esset
inordinatum nec posset stare. Et
etiam quia liberū arbitriū ē eius-
dem et vni⁹ nature in oībus hoī-
nib⁹ quod est radix remunera-

cionis et punitionis iō requirit
tm̄ vnum et eundē p̄miatorē et re-
muneratorē et iudicē et n̄ plures

Quod principalis remunera-
tio hoīs inq̄tū homo et punicio
est intellectualis et spūalis inuisi-
bilis et non corporalis.

Vniā autē opera hoīs sūt
remunerabilia vel punibis-
lia propter liberū arbitriū qd est
causa et radix remunerationis et
punitiōis. Et cū homo sit hō pro-
pter liberū arbitriū et per hoc ses-
paratur ab brutis sequit̄ qd cū libe-
rum arbitriū sit intellectuale spūa-
le inuisibile et nullomō corporale
nec sensibile nec visibile. sequit̄ qd
p̄ncipalis remuneratio hoīs inq̄tū
hō est intellectualis spūalis et inui-
sibilis quia remuneratio correspō-
det radici remunerationis. Non
enī esset proportionata nec cōue-
niens nec recta nec debita nec ius-
ta remuneratio corporalis post q̄
tota radix. vnde oritur meritis
est spūalis nec esset remunerare
dare aliquid corporale quia nul-
lum coporale potest equiparari
rei intellectuali et spūali nec oēs
res corporales possent remunera-
re vnum op⁹ hoīs inq̄tū homo ē
si sit remunerabile. Si ḡ opus ho-
minis inq̄tū hō est requirit oī na-
tura sua remunerationē itelectua-
lem et spūalem et similiter est de
punitione et pena hoīs inq̄tum
homo est. Et sua principalis puni-

nitio est spūalis et intellectualis et nō corporalis. Et qz remuneratio dī recipi ab hoīez esse in hoīe et nō extra hoīez. Jō necesse est q remuneratio hoīs inq̄tū hō est recipiat in libero arbitrio a quo oriū meritū et sic necesse est q in libero arbitrio sit capacitas ad p̄mū et ad punitionē. Et iō cū libez arbitriū p̄prehendat intellectū et voluntatē sequit̄ q principalis remuneratio vel punitio hoīs inq̄tū hō est in ip̄a voluntate et intellectu. Et per p̄ns tota capacitas p̄mij vel pene. ḡ totū quod debet hoī i q̄tū homo ē ex suis opibus et est bonū et remuneratō voluntatē et intellectū vel malū et punitio voluntatis et intellectū. Sequit̄ ḡ q principale bonū hoīs inq̄tū hō est bonum intellectū et voluntatis. Et p̄ p̄ns principale malū hoīs inq̄tū hō est. est malū intellectū et voluntatis. Et ex inde sequit̄ q diuicie et thesauri hoīs inq̄tū hō est sunt intellectuales spūales et inuisibiles et nō sensibiles per aliquē sensum corporalē. Et etiā sequit̄ q regnum hominū est intellectuale et nō corporale et qz libez arbitriū abstrahit a loco et tpe et nō subicitur eis de natura sua nec est locale nec tpale. Sequit̄ etiā q bonum hoīs inq̄tū hō est nō est locale nec tpale. Nec diuicie hoīs sunt locales nec tpales. Ideo sūt extra locū et extra tpus. Et iō seq̄

tur q nō trāseunt nec fluūt a p̄nti in preteritū sed semp manēt i eod̄ statu et iō sunt eterne et in mutabiles in variables in corruptibiles et fixe. Et ex inde sequitur q bonū hoīs inq̄tū homo est nō cōsistit in aliquo qd sit cōe hoībuz et bestiis et iō nō consistit in aliqua re que possit videri oculis corporalibus nec audiri neq̄tāgi gustari nec odorari nec ymaginari nec in aliqua re lōga latapfunda nec extensa extensione corporali. et p̄ p̄ns bonū hoīs nō consistit in aliqua dilectione corporali. Et similiter dicendū est de malo hoīs. Sic igitur cōsiderantes dicam̄ q principalis remuneratio hoīs inq̄tū hō est et suū malū principale nō cōsistit in aliquo qd sit cōmune hoībuz et bestiis. Ideo malum hoīs inq̄tū hō est nō ē p̄ncipaliter in aliqua re sensibili per aliquē sensum corporis et per p̄ns nō est principaliter i pena corporali. Sic igitur p̄cludentes dicamus q principalis remuneratio hoīs inq̄tū hō est et etiā punitio est intellectual spūalis inuisibilis et nō corporalis nec per aliquem sensū corporis app̄hensibilis qz quale est libez arbitriū necesse est q sit talis remuneratio et punitio eius.

Quod per predicta oīs hō p̄ certitudinaliter cognoscere quaz legem debet tenere.

Et quia remuneratio principalis hominis in quantum homo est est intellectualis spiritualis inuisibilis et nullomodo corporalis nec visibilis ut iam probatum est. Sequitur necessario quod omnis lex seu secta que ponit principale bonum hominis et principale eius remunerationem in rebus corporalibus visibilibus sensibilibus per aliquem sensum est mediosa falsa deceptuosa et est contra hominem in quantum homo est. Et quod tales homines tenentes talem sectam seu legem sunt decepti et querunt vanitatem et medacium et omnes sunt perditum. Et ideo quicunque talis legem vel sectam inchoauit ipse fuit deceptus in seipso et deceptor aliorum medax dolosus et fraudulentus. Et per oppositum possumus concludere quod illa lex que ponit principale bonum hominis et principalem eius remunerationem in rebus intellectualibus spiritualibus inuisibilibus incorruptibilibus et eternis et que magis elongatur a rebus corporalibus et delectationibus corporis est verissima sanctissima purissima et est lex que est hominis in quantum homo est. Et ideo sequitur quod omnes homines talem legem habentes sunt in veritate et tendunt ad verum bonum ad veras diuitias ad veros thesauros hominis in quantum homo est. Et ideo sequitur quod ille qui talem legem fundauit et instituit quod fuit verus sanctus perfectus sine dolo sine fraude diligens bonum hominis in quantum homo est et cognoscit

verum bonum ipsius. Ex hoc sequitur quod omnis homo potest certitudinaliter cognoscere et discernere quam legem debet tenere et in qua debet vivere.

Quod opera hominis non statim dum fuerunt facta punit vel remunerat deus sed expectat.

Utrum autem quid ex libero arbitrio tamquam a radice oriatur meritum vel culpa et ex merito sequitur premium et remuneratio. et ex culpa pena et punitio si tollatur liberum arbitrium tollitur meritum et culpa premium et pena. Loquor autem de homine in quantum homo est. Et quia totum bonum hominis in quantum homo est est habere meritum et totum malum hominis habere culpas quod ex meritis premium nascitur et ex culpis pena. Ideo quanto homo plus habet merita tanto magis crescit bonum suum et sibi debetur maius bonum. Et ideo sequitur quod non statim dum bonum opus factum est remuneratio est sed finalis remuneratio quod tunc amplius homo non posset habere alia merita si esset facta remuneratio finalis. Et ideo quod homo potest continue mereri et merita cumulare debet expectari remuneratio totalis omnium meritorum usque in finem ut simul remuneretur de omnibus et recipiat totum premium in finem. Et sic natura hominis non exigit sua merita premiari usque in finem ymo non esset bonum hominis si statim remuneraretur quod tunc amplius non posset mereri. Rursum etiam quod si statim homo dum

habet culpā puniretur finali punitione et pena sibi debita et statim fieret excusio et iudiciū. iam esset p̄ditus totaliter et cōdēpnatus et ampli⁹ nō posset reparari nec restaurari. Et q̄ hō q̄ diu viuit est p̄uertibilis de malo in bonum et ecōtra ex pte liberi arbitrii et si male operat⁹ est pōt cognoscere culpā et malū suū et reuocari ad bonū et hoc nō ē impossibile. Ideo expectād⁹ est si p̄uertatur ad bene opandū et relinquat malam viā. Et hāt exigit expectatio nē naturā liberi arbitrii ipsi⁹ hoīs nō ex merito q̄ ei nō debetur ex merito sed solū punitio ymo cum⁹ pena debetur s̄ ex eo q̄ mutari et cōverti pōt et iō necesse est punitorē et iudicē eē sūme misericordem ad expectand⁹ vt nō statim iudicet et puniat p̄m̄ finale sentēciā q̄ melius est hoīez saluari q̄ perdi. Sic igitur natura hoīs ex parte liberi arbitrii exigit talē remuneratōrē et punitōrē et iudicē qui neq̄ statim remuneret neq̄ statim puniat s̄ semp respiciat ad bonum hoīs et per p̄ns q̄ sit sūme misericors ad expectandū et ad parcendū homini si velit relinquere malum et facere bonum.

Quod ex operibus hominis ostenditur duas esse principales ciuitates et perpetuas habitationes hominis scilicet paradisus

et infernus

Ubi autem omnes homines sint eiusdē nature et cōueniāt i libero arbitrio tñ quia liberum arbitriū potest tēdere ire per duas vias et duo itinera p̄ria et opposita adinuicem quia potest ire per viam meriti bene operando et per viā culpe male operando et ociosus existendo et q̄ culpa et meritum sunt vie repugnantes adinuicem nec possunt simul esse in eodem. Et exinde sequitur q̄ homines possunt diuidi et separari adinuicem et esse contrarij et inimici inter se quia q̄dem possunt ire per viam meriti quidem per viam culpe. Et q̄a non sunt nisi iste due vie in hominibus et sunt contrarie. ideo tota natura humana non potest diuidi nisi in duas partes que sunt adinuicem repugnantes et i duas cōgregationes. Et q̄ pars hominum qui ambulant per viam culpe et operum puniendorum contrariatur et inimicatur q̄tū potest alteri parti homini qui ambulāt per viam meriti et operum remunerādoz. Et ideo necesse ē q̄ iste due partes adinuicem finaliter et p̄petue sep̄tur tanta sep̄atiōe et elongatione et distancia qua non possit maior esse. vt sicut elōgātur adinuicem per voluntates et per culpam et meritum tanta

elōgatione qua nō pōt esse maior
ita elongentur inter se distācia lo
cali tanta qua nō possit esse maior
Et talis separatio debet eis ex p
pria volūtate et ex suis operibus
nec esset pueniēs remuneratio ni
si fieret ista separatio localis quia
malis debetur separatio a bonis et
bonis amalis debet etiam sepa
ratio. Et iō deus qui est pmiator
et rectissim⁹ iudex debet finaliter
sperare istas duas partes hoim
adinuicē maiori separatiōe q̄ pos
sit fieri in rebus. et iō q̄ maior se
paratio localis que possit esse est.
q̄ vna pars ponatur sup̄ celos ⁊
super oīa loca. Et alia pars pona
tur i medio terre. vñ circōferēcia
et centū sūme distāt. Et iō q̄ me
dium terre est centū mundū. Jō
ibi dōz habitare vna pars. Et alia
pars hoim debet poni sup̄ circū
ferenciam celi vltimi ⁊ ibi dōz habi
tare perpetuo. Et pars maloz in
cētro terre seu in medio. Et talis
habitatio conuenit vterq̄ parti
ex ppria natura. Item q̄ remu
neratio bonoz opez et pugnatio
maloz debet fieri in distinctis lo
cis et cōgruis. Jō debēt esse due
habitationes et due ciuitates se
parate et opposite et sic de⁹ qui ē
premiator et pugnitor rectissim⁹
debet habere duo loca distincta ⁊
summe opposita vnū in quo fiat
remuneratio pmiandoz et alius
puniendoz. Sic igr̄ ex operib⁹

bonis pcludere possum⁹ duas
esse principales et ppetuas habi
tationes hoim adinuicē opposi
tas et sūme distantes localit̄ qua
rum vnaz paradisi nūcupatur ⁊
alia inferi⁹ quaz vna est in qua
nō est nisi purus vez bonū hois
in quantū hō est. Et in alia nō ē
nisi malū et vez malus hois. In
vna sola pmiatio bonoz operuz.
In alia sola pena et pgnatio ma
loz operum. Et sic tria loca rea
liter distincta possum⁹ pcludere
in effabiliter scz vnū qui est loc⁹
bñ operādi et habendi merita vñ
male operādi et hñdi vel acqui
rendi culpas et talis loc⁹ ē i. quo
nunc sum⁹ in quo nūc acquirim⁹
merita et culpas. Alia duo loca
sūt remuneratiōis et pugnitiōis
que dicta sunt quoz vn⁹ est altis
simus scz loc⁹ remunerationis ⁊
alius infim⁹ et pfundissim⁹ scilz
pgnitionis. Et inter ista duo lo
ca est medius scz bñ vñ male ope
randi de loco aut purgatiōis ali
bi dicitur sz sufficit nūc ostendisse
se que dicta sunt.

Quod ex operibus hois etiaz
in q̄tum hō ostenditur immortalis
tas et ppetuitas liberi arbitrij.

⁊ q̄ ex operibus hois in q̄
tum hō est nascitur culpa
vel meritū quib⁹ debetur pena vñ
premiū. Et cū hō q̄diu viuit acq̄
rit merita vel culpas ⁊ de illis nō
recipiat debitā remunerationem

nec punitiōez dū viuit. Et ordo vniuersi nō patitur qd aliqd q̄tum cūqz modicū remaneat impunitū vel in remuneratū. ideo necesse ē dū homo morit̃ qd remaneat liberū arbitriū quod fuit radix mitoruz et culparū vt recipiat debita z rectā retributiōz vel pugnitiōē quod fieri nō posset si post mortē nō remaneret liberū arbitriū vñ cū culpa remaneat post mortē hominis et etiā meritū necesse est qd remaneat liberū arbitriū in quo ē culpa vel meritū z cui debetur punitio vel p̄miacio z in quo est capacitas p̄mij vel punitiōis. Itē etiā quia meritū pōt esse perpetuum et etiā culpa perpetua quia tādiu durat aliquid donec est destructū. Sed nulla res destruitur nisi per suū oppositū ergo meritoruz nō potest destrui nisi p culpā nec culpa nisi p meritū cō sint opposita. dū enī meritū recipit p̄mijū tūc nō destruit̃ meritoruz ymo manet s̄z solū complet et sūt duo semper et vnum correspōdet alteri et vñ p̄ficit aliud. Et sicut forma perfecit materiā complet z faciat. Ita premiū perfecit meritoruz complet et faciat. Et sicut materia nō destruitur dum recipit formā. Ita meritum non destruitur dū recipit premium ergo sequitur qd meritum hominis in quātum homo est semper est perpetuus quātum est de se nec potest destrui nisi

si per culpā. S̄z culpa nō potest esse q̄diu meritū est et meritum semper est dū est p̄iunctum cū premio qz vbi est premiū nulla culpa pōt esse. q̄ sequitur qd meritū pōt esse perpetuū et per p̄ns liberum arbitrium in quo est meritū. Similiter qz culpa nō pōt destrui nisi per meritū qz pugnitiō nō destruit culpā nec delet ymo eaz cōplet et p̄ficit qz pena ei debetur et hoc est suū cōplemētum. Ideo dū culpa recipit debitā punitiōem nō destruitur ymo manet et ē iuncta cū sua forma z suo p̄plemēto. Bare enī debitā penam nō est destruere culpā qz culpa et punitio concordant z conueniunt ita qd nō possunt magis p̄cordare. q̄ vñ nō potest destruere aliud.

Culpa enī nō deletur nisi per veniam et venia non datur nisi merenti eam. Et null⁹ meretur veniam q̄diu imputatur ei culpa Et semper imputatur donec p contrarium expellatur. Ita qd sicut generata est culpa volendo et voluntarie intrauit et libere cū p̄placencia. Ita nolendo et displicendo libere et voluntarie expellat̃ et odio habeatur et tunc meretur veniam. Aliter semper manet culpa et ei imputatur. Et ideo culpa potest esse perpetua maxime q̄a post mortem nō potest deleri z p̄ p̄ns liberū arbitrium est perpetuum. Item punitio manet q̄diu
g iij

culpa manet quia punitio nō destruit culpam s; punitio nō pōt esse sine illo qui punit. ergo si punitio potest esse perpetua et liberū arbitriū potest esse perpetuū quod punit. Sicut autē dolor que est sequella infirmitatis maneret q̄dū manet infirmitas. Ita punitio et pena que est dolor et seq̄lla culpe manebit q̄dū culpa manebit. Et simile iudiciū est de merito et premio quia q̄dū manebit premiū tādiū manebit meritū s; meritum potest semp manere qz nō destruitur nisi per culpā. S; si premium semper manet ergo sepe manet ille qui est premiatus qz premiū nō pōt esse sic premiatus et hoc est liberū arbitrium igitur liberum arbitriū semper potest maneret quod semper manet est perpetuū et natura sua est talis. Ecce igitur quomodo liberum arbitrium bene operatur et male operatur vel octiosum ē. et exinde generatur meritum vel culpa in eo. Et sic necesse est liberum arbitrium in eternum manere premiatus vel punitus et esse in premio vel in pena neq; est dare aliam viam mediam per quam possit ambulare neq; fugere.

Ecce igitur qualiter ex operibus hominis in quantum homo ē. ostenditur clarissime liberi arbitrii immortalitas et perpetuitas et

per consequens sequitur quod intellectus et voluntas sunt immortales et perpetui quia constitunt liberum arbitrium et per consequens anima hominis est immortalis et perpetua et manet in eternum et sine fine mortuo corpore. Tractare autem de modo et forma et qualitate premiorum et penarum et de forma iudicandi in speciali nō est presentis intentionis sed sufficit generalit̄ ostēdisse ea que dicta sunt de homine et de deo. Ostensum igitur est qualiter comparando hominem ad alias res per dīam generalē liberi arbitrii nascitur vera et magna cognitio de homine et de operibus eius que ducit nos in cognitionē dei ineffabilem ac ineffabilem. et p̄pinq̄. Et in ista differentia generali liberi arbitrii. fundatur tota cognitio in generali de homine in q̄tū hō est Optimū ergo ē se exercitare in ista comparatione per differentia gēnāles

Sequitur de comparatōe hominis ad alias res triū graduum inferiorū penes dīam spālem et modū differēdi singulārē nulli rei inferiori cōicatum et est vltima et finalis comparatō in qua completur sciencia de homine.

Ostēdū dictū est d̄ comparatōe hominis ad alias res penes dīas et modū dīandi gēnālē q̄ erat p̄māps istius comparatōis et qua comparatione oritur est magnus fructus

Nūc restat cōsiderare scđam par-
tem istius pparatōis que est de cō-
paratiōe hoīs ad alias res penes
dīam et modū differendi spālem
et singularem. Et ista est finalis ⁊
vltima cōparatio de qua extrahi-
tur vltim⁹ fruct⁹ et finalis ⁊ totū
cōplementū hoīs et cōpleta noti-
cia de homine. Prima em̄ dīa
et prim⁹ mod⁹ differendi gñalis
et cōis fuit per habere. et iste mo-
dus cōuenit oīb⁹ rebus et oībus
gradibus qz quilibz grad⁹ differt
ab alio qz hz aliquā dignitatē su-
pra aliū. Et infra eundē gradū si-
militer vna res differt ab alia qā
hz aliquā naturam aliquā perfe-
ctionē q̄ nō hz alia et talis mod⁹
differendi cōuenit nō solum homi-
nimo oībus rebus. Sicut em̄ hō
habet dignitatē sup alias res ita
dicim⁹ q̄ vna res hz maiorem di-
gnitatem in natura q̄ alia ⁊ ideo
differt ab illa vt aīalia q̄ arbores
et arbores q̄ lapides aurū q̄ ar-
gentum. Ignis q̄ aqua sol q̄ lu-
na rosa q̄ vtiqua. Sed est vnus
alius mod⁹ dīndi spālis qui solū
cōuenit hoī per quē modum spāli-
ter et singulariter differt hō ab oī-
bus alijs. Et iste mod⁹ non est p
habere sed p cognoscere se habere.
Oīs em̄ res inferiores hoies
hnt suas dignitates suas naturas
suas perfectiones suas propeta-
tes et suos decorez ⁊ eos accepe-
runt a suo pditore et vna res hz

plusq̄ alia et est nobilior q̄ alia sz
tamen q̄uis habeant nō cognos-
cunt se habere nec possūt cognos-
cere se habere nec habent cū quo
possint hoc facere. acceperunt ḡ
hoc a conditore. Nulla igitur res
inferior hoie pōt cognoscere se il-
lud habere quod hz nec tm̄ vales-
re q̄tum valet nec cognoscit se es-
se in illo gradu in quo est nec in il-
la dignitate in qua ē vt aīalia nō
cognoscunt quid et q̄tum hnt et
acceperūt plusq̄ arbores nec q̄-
tum valet id quod hnt nec cognos-
cunt quid et quantum habēt ar-
bores nec alia inferiora similiter
nec arbores cognoscunt quid ha-
bent nec quantum acceperūt plus
quā lapides ⁊ elemēta et sic de alijs.
Sed solus homo hoc specia-
liter et singulariter habet et acce-
pit a suo conditore qđ n̄ solū hz
dignitatez et excellenciā sup oīa
alia ymo habet et accepit cū quo
possit se cognoscere ⁊ habere talē
dignitatē accepit em̄ homo nō so-
lum maiorem dignitatem q̄ alie
res sed etiā cū quo cognosceret se
hēre ⁊ accepisse pl⁹ et maiorem di-
gnitatem q̄ alie creature. Et ac-
cepit et habet cum quo potest co-
gnoscere qcquid hnt ⁊ acceperūt
alie creature et quantū et in quo
gdu sunt et q̄tum valent ⁊ illud qđ
acceperūt ⁊ hz cū quo cognosce-
re pōt qđ ē et q̄tuz hz ⁊ cognosce-
re homo q̄ alie creature non habēt
g iij

nec acceperunt hanc excellenciā
 q̄ possunt cognoscere se habere et
 accepisse hoc q̄ hñt et cognoscit
 q̄ ip̄e solus h̄z et accepit hoc. 2o
 gñoscit q̄ h̄o se esse hoīem ratio
 nalem et vtentem rōe et se habere
 libez arbitriū et cognoscit aīalia
 bruta esse hoc q̄ sunt et esse irra-
 tionabilia. Et cognoscit arbores
 esse nō sentiētes nec intelligētes.
 Et cognoscit q̄ lapides s̄ lapides
 n̄ viuentē nec sentiētes nec intelli-
 gentes. Accepit em̄ h̄o solus cu-
 quo pōt cognoscere discernere et
 iudicare q̄ res que sunt et existūt
 sunt meliores q̄ que nō sunt et q̄
 res viuentes sunt meliores digni-
 ores et nobiliores q̄ nō viuentes
 et res sentiētes q̄ nō sentiētes
 et res intelligentes q̄ nō intelli-
 gentes. et res immortales q̄ mor-
 tales

Quod in ista differencia et mō
 differendi continētur quinq̄ gra-
 dus adinuicem ordinati.

Et aut dicta dīa homis ad
 alias res magis clare vide-
 atur. Considerabim⁹ quique gra-
 dus ordinatos inter se. qui conti-
 nentur in p̄dicto modo differēdi
 vel sunt colligati cū eo. Prim⁹ ḡ-
 dus est habere sc̄z habere aliquā
 perfectionem vt habere esse vl̄ vi-
 uere. etc. sc̄dus grad⁹ ē cognosce-
 re se habere et cognoscere etiā qd
 alia hñt. tertius ḡdus ē cognosce-
 re q̄ a se ip̄o nō h̄z hoc q̄ h̄z sed

ab alio accepit s̄ qd h̄z et q̄ alie
 res n̄ hñt a se ip̄is nec ab ip̄o ho-
 mine sed a deo illud hñt qd hñt.
 quartus gradus ē posse querere
 et inuenire et cognoscere illum a
 quo accepit hoc qd hab̄z et a quo
 alie res acceperunt hoc qd hñt.
 quintus grad⁹ est posse tenere il-
 lum a quo accepit dñ inuent⁹ fu-
 erit et regratiari illi indefinēter et
 posse habitare cū eo inseparabiliter

Primū gradū hñt oīa que sunt
 sc̄z habere q̄ quilibet res dicitur
 habere hoc qd h̄z sc̄z suaz p̄fectō-
 nem et suam proprietatē. Alios
 aut quattuor gradus solus h̄o in
 mundo sc̄z cognoscere se habere et
 cognoscere se accepisse et posse q̄-
 rere et inuenire illum a quo h̄z et
 ip̄m cognoscere et inuentū posse
 tenere et illi regratiari.

Quod solus homo pōt gaude-
 re de hīs que sunt et alie res nō
 possunt.

Uid aut valet quid prodest
 quid p̄ficat alicui rei habere
 re dignitatē nobilitatē superiori-
 tatē et excellenciā. Et habere no-
 biliorē naturam q̄ alie res et q̄
 nō cognoscat se habere. Quid p̄-
 dest habere thesaurum infini-
 tum et nescire nec cognoscere se
 habere quale gaudium qualē le-
 ticiam dat certe nullā ac si nō ha-
 beret. Hoc aut est in oībus q̄ sunt
 infra hoīem. Que gloria quale
 gaudiū qualis leticia est aque q̄

sit nobilior q̄ terra. Et igni q̄ sit
 nobilior q̄ alia elemēta. Soli q̄
 sit nobilior q̄ alia corpora celēstia
 Et rose q̄ sit pulcherrima floz.
 Et auro q̄ si nobilius metaloz.
 Et arborib⁹ q̄ sint nobiliores q̄
 elemēta. Et aialibus q̄ sint nobi
 lioza q̄ sint arbores. Certe nulluz
 gaudiū nulla leticia et nulla glia
 est eis. et cā est qz nō cognoscunt
 nec sciunt se habere talē naturam
 pulchram et talem dignitatē nec
 cognoscūt q̄ alia inferiora sit mi
 n⁹ digna. Ergo gaudiū orit⁹ ex h
 qz aliqua res cognoscit et scit se
 habere id quod hz et nō ex hoc q̄
 hz tm̄. Sz ex hoc qd alie res hnt
 Quid ḡ pficeret hoi habere tan
 tam dignitatē et excellenciā sup
 omnes alias res et habere digni
 tatem liberi arbitrij et nō cogno
 scere nec scire se habere q̄le gau
 dium qualis gloria eēt tunc nlla.
 Ecce iam hic incipit gloria hois
 et gaudiū leticia et bonū. qz co
 gnoscit se habere. sed adhuc non
 sufficit et modicū. pficit cognosce
 re et scire se habere nisi cognoscat
 et sciat a quo hz et q̄ a se ipso non
 hz sed ab alio accepit. Et adhuc
 nō sufficit cognoscere se accepisse
 ab alio et q̄ a se ipso nō hz nisi pos
 sit querere inuenire et cognosce
 re illum a quo hz. Nec adhuc suf
 ficit inuenire et cognoscere illum
 a quo hz nisi possit illū tenere fir
 miter dum inuenit et illum ama

re et illi regraciari. Ista aut omia
 solus hz homo in vniuerso solus
 homo accepit et nulla alia res ac
 cepit inferior. hō igitur hz et co
 gnoscit et scit se habere cognoscit
 se accepisse et pōt inuenire et co
 gnoscere illū a quo accepit et illi
 regraciari. Ecce igitur qualiter oia
 ista sūt ordinata adinuice et vnū
 nō valet sine alio et qualiter hō
 hz oia pro se et pro alijs et q̄ non
 soluz cognoscit se habere ymo co
 gnoscit alias res habere hoc qd
 hnt. Et nō solū cognoscit se acce
 pisse ab alio et a se ipso nō habere
 ymo cognoscit alias res accepis
 se ab alio hoc quod hnt et nō a se
 ipis nec ab ipso hoie et ppter hoc
 sequitur q̄ solus hō pōt gaudere
 de bono qd hz in q̄tuz hz. Et alie
 res nō possunt gaudere de hijs q̄
 habent inquātū hnt qz eis defici
 unt quattuor gradus ex quibus
 nascitur gaudium et leticia.

Quod per istam dīaz hois ab
 alijs rebus manifestatur et oñdi
 tur debitum de iure nature et ve
 ra obligatio naturalis indebilis
 qua solus hō in vniuerso deo na
 turaliter est obligatus et primo
 tam p se q̄ p omnib⁹ creaturis

Quoniam aut dictum est q̄
 habere et nō cognoscere se
 habere nullum gaudiū generat
 rei hnti nec est aliqua gloria. Et
 cum cōditor et creator omnū de
 us dederit oibus creaturis infe

rioribus hoīe esse et nobile esse et
 vni plus alteri min⁹ et tñ nulli
 earum dedit cū quo possit cogno
 scere se habere illud quod hz nec
 dedit eis cū quo possint cognosce
 re se accepisse quod hñt vel illuz
 a quo hñt nec cū quo possent ei
 regratiari sol⁹ aut hō in vniuer
 so hz hoc et accepit q̄ pōt cogno
 scere se habere et accepisse et co
 gnoscere illū a quo hz et illi regra
 tiari. Et ideo querendū et inuesti
 gandum est quale signū est hoc
 quid significat quid ē arguendū ex
 hoc q̄ scz soli hoī hoc datū sit ex
 nō alijs creaturis. Et verissime di
 cere possum⁹ q̄ hoc ē signū veris
 simū et argumentū in falibile q̄
 ip̄e creator deus n̄ fecit alias crea
 turas inferiores propter se ipsas
 nec ppter bonum earū sed oīa or
 dinauit et fecit ppter hoīem et p
 pter bonū hoīs et ppter vtilitatē
 eius vel ppter seruiciū vel neces
 sitatem vel solaciū et gaudiū ho
 minis vel ppter doctrinam. Et
 q̄cquid deus dedit creaturis de
 dit ppter hoīem et quicquid hñt
 et acceperūt creature inferiores
 a creatore totū hñt et ceceperunt
 propter hoīem et nō ppter se ip
 sas quid em̄ pficit eis habere qd
 hñt qz nesciunt se habere. Et exin
 de apparet q̄ creature inferiores
 sūt colligate cū hoīe qz quod eis
 deficit hō hz pro ipsis qz ip̄e hō
 potest cognoscere se habere id qd

habet et etiam qd hñt alie crea
 ture et q̄tū hñt et iō qz solus hō
 hoc accepit pro oibus q̄ oīa faci
 unt cū ip̄o vnum corp⁹ vnā ciui
 tatem vnū regnū vbi ip̄e hō est
 caput et rex. Cum em̄ oīs creatu
 re inferiores et ip̄e hō acceperint
 quicquid hñt ab vno et eodez so
 li hoī datū est vt possit cognosce
 re se ip̄z et quicquid ip̄e accepit
 quid alia hñt et acceperūt. Et cū
 solus ip̄e pōt cognoscere illū qui
 dedit et illi regratiari. Signū ve
 rissimū est q̄ hoī data sunt oīa et
 oīa sunt vnū cū hoīe et ideo solus
 homo dicitur accepisse pprie et
 alie creature nō dicūtur pprie ac
 cepisse qz n̄ p eis sz pro hoīe acce
 perunt illud qd acceperūt qz si p
 ip̄is accepissent haberent cū quo
 cognoscerent se habere et accepis
 se et possent illū cognoscere a quo
 acceperunt et illi regratiari sicut
 homo pōt. Sic q̄ tu sol⁹ homo ac
 cepisti quicquid habes in te ip̄so
 et accepisti quicquid habent alie
 creature qz alie nihil acceperunt
 p se ipsis sz p te qz q̄cqd eis datū
 est pro te datū est. q̄ tu solus hō es
 accipiens et acceptor in vniuerso
 et solus deus est dans et dator.
 Omnia ergo que sunt claudūtur
 in tribus scz in dante. accipiente
 et dono. Tria ergo tñ sunt scilz
 dans seu dator et accipiens seu ac
 ceptor et donū seu datum. Deus
 ē dans et dator. solus hō ē accipi

ens et acceptor inter creaturas et mundus ē donū seu datū seu munus. Et q̄ ex dare et accipere ex dando et accipiendo oritur obligatio naturalis ex pte recipientis et ois qui dat aliquod donum libere voluntarie et nō ex necessitate obligat illum qui recipit et hoc maxime q̄n ille qui recipit nō pōt esse sine tali dono ymo est sibi necessariū. q̄ ergo solus deus dat et solus homo recipit et oia data sūt homini libere voluntarie et non ex necessitate nature. Ergo ex omnibus hys concluditur infallibiliter naturale debitum et naturalis et necessaria obligatio hoīs ad creatorem omnium. et q̄ solus homo ī mūdo naturaliter ⁊ necessario tenetur et obligatur deo q̄ alie creature nō obligantur deo creatori nec tenentur de hys que habent sed solus homo obligatur et tenetur pro omnibus creaturis infimul et pro qualibet in particulari et sic omnes creature clamant et testificantur naturaliter solum hominem in mundo esse obligatum pro ipsis. Et non solum homo est obligatus deo pro creaturis sed etiam pro se ipso et pro hys que accepit in se ipso q̄a quicquid habet totum accepit.

Et sic deus dedit mundū homini et etiam dedit homini quicquid habet in se ipso. Ideo dedit ipsummet hominem sibi ipsi.

et sic est datum et accipiens.

Abundus autem est tantum datum et non accipiens. Et homo accepit mundum et se ipsum. et ideo obligatur et tenetur et pro se ipso accepto et pro mundo.

Conclusa est ergo et inuenta obligatio naturalis hominis ad deū indelebilis infallibilis indestructibilis et nullomodo negabilis s̄ summe manifesta et clarissime visibilis.

hic declaratur experimentaliter q̄ omnia homini seruiunt et sunt propter hominem.

Quia probatum est q̄ omnia sunt propter hominem et quicquid omnes creature acceperunt totum acceperunt propter hominem. Ideo oportet videre qualiter seruiunt homini et sūt ad bonum hominis vt homo magis cognoscat se esse obligatum p̄ experientiam visibilem. Unde quia homo non habet nisi animā et corpus et ideo quicquid seruit homini ad bonum hominis vel seruit anime vel corpori vel ē ad bonum anime vel corporis.

Et primo declaremus de corpore scilicet qualiter omnia seruiunt corpori vel ad necessitatem vel ad delectationem ad solaciū vel adiutorium.

Unde aliquæ sunt creature que
sunt necessarie homini quo ad corpus
sic quibus nullomodo potest esse nec per-
manere sicut sunt aer victus sol et
multa alia. necesse est enim hominibus uti
aere victu et sole. Ista autem necessi-
tas et indigencia melius videtur co-
gitando inblationem et remotionem
creaturarum ut cogitemus quod si terra
auferatur a nobis vel amoveatur
quomodo possumus permanere. Item si
aqua subtraheretur a nobis quomodo pos-
semus vivere. Et similiter de aere
igne et sole. quod necessaria sunt omnia
ista sic quibus homo non potest esse. Item
si plante et herbe ut verbigra. si
blada non essent quomodo viveret homo.
Et si arbores non essent que produ-
cerent homini fructus quomodo viveret homo in-
cunde. Etiam si animalia non essent co-
gita quomodo esset homini quoniam aliqua da-
tur homini in cibum aliqua ad porta-
tum aliqua in solacium et delecta-
tionem ut aves canes. et omnia quod ista
vel aliqua sunt necessaria homini quo
ad corpus et homo non potest esse quoniam
accipiat beneficium istarum rerum velit
aut nolit et hoc continue et incessan-
ter. Sic ergo omnia que sunt in mundo
pro homine die ac nocte laborant in-
cessanter pro homine operantur contin-
ue homini seruiunt indefinenter et to-
tum universum est pro homine et pro-
pter hominem et propter bonum suum sic
mirabiliter ordinatum. Et si forte
dicat homo quia ista que serviunt ho-
mini etiam seruiunt bestiis et animalibus

sicut spiram aeris lumen so-
lis terra aqua herbe et fructus.
respondetur quod omnia ista seruiendo
homini seruiunt animalibus propter ho-
minem quia animalia et bestie sunt propter
hominem et non propter se et ideo servi-
cium quod fit animalibus fit homini. sic igitur
que serviunt homini sine illa seruiant
animalibus sic non omnia data sunt homini.
omnia opsequium impendunt homini
vide igitur homo istum universum mun-
dum considera si sit aliquid in eo
quod tibi non seruiat. Omnis enim
natura ad hoc laborat ut obse-
quii tuis famuletur et tue utilita-
ti deserviat tuis quod necessitati
et delectamentis ut secundum afflu-
entiam indeficientem bona. Su-
scipias hoc celum hoc terra hoc
aer hoc mare cum omnibus que
in eis sunt complere non cessant. Et
etiam circuitus temporis per quat-
tuor tempora anni innovando et
renovando omnia quolibet anno con-
tinue ministrant. Cogita ergo homo quis
hoc instituit quis istud precepit na-
ture ut sic unanimiter tibi seruiat
beneficium omnium negare non po-
tes. quare ergo datorem tanti be-
neficij non cognoscis quoniam hoc non est
debitum tuum sed beneficium alie-
num. vide quomodo accepisti ea que
habes non a te ipso. Igitur nec alie-
res que seruiunt tibi acceperunt
illa que habent a se ipsis quia tunc erant
maiores quam tu nec acceperunt a te

Sed cū tu capias seruiciū aliarū
cōtinue et bñficiū et tu nō dedisti
rebus hoc qđ hñt per qđ seruiūt
tibi nec ordinasti ipas res vt ser-
uirent tibi cū semper recipias ser-
uiciū et bñficiū ab ipis rebus. qđ
obligat⁹ es, p illo bñficio suscepto
sz nō obligaris ipis reb⁹ que tibi
seruiūt. qđ alicui alteri obligaris nō
alicui inferiori qđ superiori. Multū
enī tibi dedit. qđ illi obligaris ⁊ te-
neris multū illi debes qui tm̄ vo-
luit tibi dare. vñ oīs creatura cla-
mat tibi accipe seruiciū et bñfici-
um ⁊ redde debitū. Celū dicit mi-
stro tibi lucē i die vt vigiles tene-
bras in nocte vt panes ad tuā o-
legationē fatio gratas renouatio-
nes et mutationes temporū sz tē-
peramentū veris feruorē estatis
pleitudinē autūpni et frig⁹ hyeis
Ego vario dies ⁊ noctes nūc bre-
ues nūc lōgas vt varietas tollat
fastidiū et ordo faciat delectamē-
tum. Aer dicit prebeo tibi flatū vi-
talem et mitto ad tuū obsequium
oīe gen⁹ auīū. Aqua dicit potū
tibi pbeo sordes tuas ablūo rigo-
ficta et arencia et ad tuū cibū mi-
stro oīa gñā pisciū. Terra dicit
ego te porto ego te nutrio pane
cōforto vino letifico oīm generū
fruct⁹ oblecto diuersis aialibus
mēsas tuas repleo. Quid⁹ tot⁹
dicit vide hō qđ te amauit qui pro-
pter te me fecit seruo tibi qđ pro-
pter te fact⁹ sum et vt seruias illi

qđ me fecit ⁊ te. et te ppter se me p-
pter te. Si sentis bñficiū redde o-
bitum. Ecce igr̄ oīa que sunt serui-
unt expūctaliter hōi ⁊ sūt ad bo-
num hoīs ex parte corporis.

Quod etiam oīa sunt ad bonū
hominis qđrum ad aīam quia oīa
sunt ad gaudiū et doctrinam.

On soluz aut totus iste mū-
dus vniuersus est ad serui-
ciū hoīs et obsequium qđtuz ad
corpus ymo qđ maius ē quo ad
animam qz nō est aliqua creatu-
ra qđtūqz modica quin hō possit
extrahere ab ea aliquā doctrinā
vel documētum vel aliqđ bonū
vñ aīis creature sunt vel ad gau-
diū hoīs vel ad doctrinam Et
primo videam⁹ qualiter oīs sūt
ad gaudiū hoīs. vñ dictū est qđ so-
lus hō gaudet et potest gaudere
de hīs que hz et de hīs que habent
alie creature et qđ alie crea-
ture non pñt gaudere de hīs qđ
habent. qz gaudiū oritur ex habe-
re qñ aliqua res cognoscit se hñe
illud qđ hz. et qz solus homo co-
gnoscit se habere id qđ hz et etiā
cognoscit quid hñt alie creature
ideo hō pōt gaudere de se et de
alijs creaturis et totū gaudiū est
hoīs. Et alie creature hñt id qđ
habent ad gaudiū hoīs et ipse
nullū gaudiū hñt de hīs qđ hñt
sed totum gaudiū qđ quelibet res
deberet habere de hīs que habz

ut d. sua p[re]b[er]itudine etiā sol⁹ hō
h[ab]et q[uod] sol⁹ hō cognoscit ip[s]as res.
h[ab]et h[oc] q[uod] h[ab]et mat[er]ie q[uod] cognoscit
q[uod] pro ip[s]o h[ab]et et ideo sicut gaud[et]
homo de hijs que habet in se ip[s]o
ita gaudet de hijs que h[ab]et crea-
ture ut verbigratia. totū gaudiū
q[uod] deberet habere aqua de sua
claritate et pulchritudine hō h[ab]et. si-
militer de rosa sole et stellis etc. et
ita de oib[us] creaturis. Et sic pat[et]
q[uod] oib[us] creature sunt et h[ab]et quic[un]q[ue]
quid h[ab]et ad gaudiū ho[m]inis et non
ad gaudiū ip[s]arum.

Maior declaratio gaudij.

Item adhuc evidencius po-
test declarari quō oib[us] crea-
ture sunt ad gaudiū ho[m]inis ymo n[on]
lum gaudiū haberet hō nisi ef-
sent alie creature inferiores eo q[uod]
nō cognosceret se esse nobilem et
excellētē creaturam nec cognos-
ceret se ip[s]m. Nam dum homo
comparat se ip[s]m ad alias creaturas
inferiores tūc cognoscit q[uod] sua na-
tura est dignior nobilior et melior
q[uam] natura oim[is] aliar[um] creaturar[um]
ita q[uod] alie creature faciunt appa-
rere et videre nobilitatem nature
ho[m]inis sicut subditi milites et baro-
nes faciunt apparere nobilitate[m]
regis. Et tunc homo gaudet q[uia]
habet pulchriorem digniorem et
nobiliorē naturam super omnes
alias creaturas et gaudet quia si-
bi plus datum est q[uam] oib[us] alijs
creaturis. Et q[uia] natura sua exal-

tata est super elemēta lapides ar-
bores herbas et supra aīalia bruta
et de hoc hō h[ab]et magnum gau-
dium. et maxime gaudet q[uia] videt
se t[em]p[or]e esse dilectum p[ro]mib[us] crea-
turis a suo cōditore quia sua sola
voluntate bonitate et benignita-
te voluit ip[s]m ho[m]inem talis nature
facere et p[re]ferre oib[us] creaturis
et ip[s]m dignificare et magnificare
super oib[us]. Ista autē oia non cog-
nosceret nec cogitaret hō nisi ef-
sent alie creature inferiores sub eo
quib[us] se ip[s]m cōparet et que min[us]
acceperunt q[uam] ip[s]e que reddunt
ip[s]m ho[m]inem pulcherimū nobiliss-
imum dignissimū dū fit cōparatio
ad alias creaturas infim[as] et ad q[uod]
libet per se. Si ergo homo vult ha-
bere gaudiū de hijs que h[ab]et et q[uod]
data sunt sibi cōparet se ad infe-
riores creaturas et tunc videbit
se ip[s]m et cognoscat se ip[s]m et di-
gnitatem suā nec aliter p[otes]t se ip[s]m
cognoscere. Dum em[en] hō cōparat
staturam sui corporis ad staturā
aīaliū tunc cognoscit suā dignita-
tē et suā pulchritudinē ut q[uod] aīa-
lia semper respiciunt terrā et h[ab]ent
caput et facies[us] versus terrā hō au-
tem respicit celum et h[ab]et caput et
faciem versus celus. Et aīalia ha-
bent staturam curvā et hō h[ab]et res-
ctam. Et dum etiā hō videt quali-
ter ambulāt aīalia videt magnā
differantiam. dū etiā cōparat pul-
chritudinem sue faciei ad faciem

aīaliū brutoz. pedes magn⁹ et aīa mēbra ad mēbra aīaliū tūc certe hō cognoscit suā nobilitatez et multum gaudet et reputat se ex hoc soluz esse diuitē qz cognoscit qd cōditoz oīm sibi tantam voluit conferre dignitatem et extellenciam et nobilitatem pōibus creaturis et maxime qz voluit eū facere rationabilē creaturā et alias creaturas irrationabiles et brutas. Et quia voluit ei cōferre nobilitatem liberi arbitrij et nō alijs creaturis que oīs sunt sue. respectu hominis. Et dum etiam voluit homini dare suam ymaginē et nō alijs creaturis et istam prerogatiuam et dignitatem cognoscit hō propter alias creaturas quibus se cōparat. Et sic apparet qd oīs creature sunt ad gaudiū hoīs qā per ipas hō cognoscit se ipm et h est magnuz bonū hoīs cognoscere se ipm et magnum malum est ignorare se ipm. Item etiam res inferiores hoīs sūt ad magnā doctrinam et cognitionem hoīs. vñ per aīalia bruta homo cognoscit qd suum vltimū finale et verū bonum non est ī rebus corporalib⁹ nec in delectationibus corporis sicut in comedendo bibēdo luxuriando qz ista sunt cōia bestiis etiam. Et ideo arguit homo qd ipse debet habere alia bona que nō conueniunt aīalibus et alias delectationes que nullomodo possūt

esse in animalib⁹. Item ipse hō excedit oīa animalia et ideo cognoscit qd summa felicitas nō est vti istis rebus corporalibus quibus etiam vtūtur aīalia. Et si aīalia non essent forte crederet qd nō essent alia maiora bona pro ipso sed solum ista et ideo istā cognitōnem hō propter aīalia. Ulterius non est aliqua creatura aqua homo nō possit extrahere aliquā doctrinam aliquod exēplū ad suum bonū ad suā vtilitatē et ad suum aduīsamētū. Et sic oīa sūt vel ad bonū corporis vñ aīe vñ vtriusqz in sū. Preterea declaratū est in scala nature que cōposita ē ex oībus creaturis qualiter hō p oīs creaturas ascēdit ad cognitionez sui creatoris et acquirit magnā sciām de deo ita qd omnes creature iuuant ipm hoīem ad acquirēdum verā sciām hoī necessariā vt iā declaratū est et nō solū hoc vñ plures alias scias q nō sunt hoī necessarie. Sed in eis pōt hō delectari quas extrahit hō d creaturis sicut sūt geometria astrologia naturalis phia et methasifica et q oēs sūt oīe a creaturis. pcludim⁹ igit itez ex dicti q oīa q facta sūt in mūdo facta sūt ppter hoīez et q nulla creatura inferior hoīe ē ppter se ipam nec ad bonum sui ipsius sed ppter hoīem et hoc vel ad seruiendū corpori vñ aīe scilicet vel ad necessitatē vñ ad vtilitatez

vel ad iuuenē vel cōsolamē et gau-
dium vel doctrinam et exemplū
Quare sequitur qd hō est obliga-
tus deo pro oībus creaturis et p
toto mūdo q: propter ipm fact⁹ ē
verissima q et realis est obligatio
hoīs ad deū scripta in oībus cre-
aturis et ista obligatio est primū
ligamē et vinculū quo hō ligatur
a deo. Sic ergo creature ligātur
cū hoīe q: sunt propter hoīes. Et
exinde homo ligatur cū deo per
obligationē. Obligat⁹ ē q homo
deo a quo accepit et ei debitor fa-
ctus est.

De conditionibus et circōstā-
cijs et modis istius obligationis
et primo de magnitudine obliga-
tionis.

Quoniam manifestata ē obli-
gatio inter hoīem et deum
que orta est ex acceptione et datō
ne visa q radice et fundamēto ip-
sius obligatiois vt magis cogno-
scatur considerande sūt pditionēs
et circōstancie ipsius obligatiois
et modi que oīa oriūtur ex parte
actipientis vel ex parte dātis vl
ex parte doni et rei date. Et pmo
cōsideranda est obligatiois ma-
gnitudo et quātitas scz qta ē obli-
gatio et q magna est. Et quia do-
num acceptū est manifestissimū
Ideo primo videbim⁹ magnitu-
dinem obligationis rōne donoꝝ
acceptoꝝ. vñ magnitudo obliga-
tionis crescit ex magnitudine et

multitudine donoꝝ et tāta ē obli-
gatio quantū est illud qd est accep-
tum. Ideo ponderēda et mensurā-
da et numerāda sunt oīa dona et
accepta pro quib⁹ hō est obliga-
tus deo et tenetur qtu fieri pote-
rit. Et q: primo homo obligatur
pro toto mundo et pro oīb⁹ crea-
turis. Ideo tm obligatur qtu va-
let tot⁹ mund⁹ et oēs creature. Et
incipiam⁹ primo in ipa terra. vñ
ipa accepit qcquid hz a deo q: ac-
cepit eē d n eē et d nullo et hz plus
q nihil in natura et q: accepit p
hoīe. Ideo homo obligat⁹ deo p
terra ad tm quātum terra obliga-
retur si accepisset pro se ipa et ad
tm obligatur qtu terra valet et
terra valet tm qtu valet suū eē
plusq nihil. vñ magis valet eē q
nō esse et aliquid q nihil. Item n
solum hō obligatur pro terra de
tanto qto valet plusq nihil ymo
etiam de tāto qtu terra valet hoī
Aliud em est dicere qtu terra va-
let hoī et aliud qtu valet in se et
alius est iste valor et alius ille. Itē
obligatur hō pro seruitō qd facit
et impedit terra homini. Ulte-
rius hō obligatur pro a qua et
tm obligatur et tenetur qtu aqua
teneretur deo si p se ipsa accepis-
set hoc qd hz. Et q: a qua hz no-
bilius esse q terra eo quia est cla-
ra lucida. Ideo de tanto hō plus
obligat⁹ p a qua de quanto a qua
nobilior est q terra que est opaca

nigra et obscura vnde alius est
valor terre et alius est valor aque
Unde postq̃ aqua accepit adeo
plusq̃ terra et maiorem pulchri-
tudine ideo plus tenetur deo. Et
quia p̃ hoie accepit ideo hō tene-
tur p̃ tota aqua et q̃cquid d̃z red-
dere aqua pro hijs q̃ habet plus
q̃ terrea hō debet reddere. Item
etiā obligatur homo p̃ seruicio q̃
suscepit ab aqua et de tāto quāto
aqua valet homini et p̃ tāto quā-
to homo vellet habere aquā. Al-
tra quia aer accepit q̃cquid h̃z a
deo et quia accepit esse de nō esse
et accepit nobiliozem naturā q̃ a
qua et terra ideo pl̃ tenet aer deo
q̃ aqua et terra. It̃ quia nō cogno-
scit se accepisse et habere q̃ habet
et homo cognoscit. ideo tenet ho-
mo p̃ aere facere deo quicq̃d aer
deberet facere et hoc quia p̃ hoie
accepit q̃cquid accepit ideo hō ē
obligatus deo p̃ aere et etiā pro
seruitio q̃ aer tribuit hoī et pro tā-
to p̃ quāto hō nollet p̃uari aere.
Propterea q̃ ignis plus accepit
q̃ alia elemēta et nobiliozem na-
turā ideo pl̃ obligat deo p̃ hijs
que accepit q̃ alia elemēta de tā-
to quāto plus accepit q̃ illa. Et
q̃a ignis nescit se habere nec ac-
cepisse et homo cognoscit p̃ ipso
et quod p̃ hoie accepit et propter
hominē datū ē sibi ideo totaliter
homo obligat p̃ igne et loco ignis
Ita ergo duplici capite hō obli-

gatur p̃ qualz creatura deo p̃ma
quia nulla creatura cognoscit se
habere nec accepisse hoc quod si-
bi datum est ideo nescit quid de-
o debet nec q̃tum debet et tamē
accepit ideo ad debet reddere de-
o p̃ hijs que accepit. Et quia sol⁹
homo scit et cognoscit hoc ideo ip-
se homo tenetur facere p̃ qualibz
creatura illō quod quelibet crea-
tura deberet facere deo q̃ ipse so-
lus in mūdo potest et scit. Sicut
si in aliqua ciuitate non esset nisi
vn⁹ sapiens et omnes alij essent
ignorātes vel pueri. si aliquis p̃n-
ceps faceret quoddē magnū bo-
num ciuitati et cuilibz. Nōne ille
sapiens deberet loqui pro oībus
et gratias agere p̃ ipis. et si nō fa-
caret nōne imputaretur illi sapiē-
ti et nō alijs. Ita similiter q̃ de⁹
qui est summ⁹ princeps dedit cui-
libet creature hoc q̃d h̃z et alteri
plus et alteri min⁹ et oīs faciūt
vnā ciuitatē cū hoīe. Et cū oēs
creature sint nesciētes et sol⁹ hō
est sapiēs sciēs itelligēs et cogno-
scens. Ideo solus homo debet lo-
qui deo pro oīb⁹ creaturis et red-
dere debitum pro ipis. Itē scōo
capite hō obligatur deo p̃ quali-
bet creatura q̃ creature acceperūt
adeo quicq̃d h̃nt et de⁹ dedit eis
propter hominem et pro homine
ad ei seruendū et iō sicut dñs obli-
gatur pro oībus bonis que dan-
t seruīs suis propter ipm et nō ipi

serui. Ita homo obligat p omni-
 bz que dicta sūt alijs creaturis et
 nō ipse creature qz propter ipz da-
 ta sūt eis oīa vt faciāt ipi ideo sūt
 serue ei? et ideo ad recognoscēdū
 magnitudinē obligatōis p quali-
 bz creatura considerāda est crea-
 tura q̄tus valet ise ipsa et q̄tū pl?
 valz vna q̄ altera in nobilitate et
 pfectione in natura et i vniuerso
 secūdo. cōsiderandū est seruiciuz
 et beneficiū quod recepit homo d
 creatura et q̄tus creatura valet ho-
 mi et q̄tū homi est necessaria. Et
 p̄siderāda est nobilitas vl ignobi-
 litas creature seruientis. Unde q̄-
 nis creatura min? nobil? et ifima
 sit hoī magis necessaria et magis
 fuit q̄ creatura magis nobilis
 et supior at tñ nobilius et dignius
 et mai? ē seruiciū q̄ impēdit crea-
 tura magis nobilis et magis tene-
 tur homo pro seruitō creature no-
 bilioris q̄ minus nobilis. quia si-
 cut creatura excedit creaturaz in
 nobilitate. Ita seruiciuz excedit
 ūiciū in nobilitate quāuis nō in
 necessitate vt declarat p exemplū
 plus em̄ tenetur aliquis dñs pro
 ūicio vni? militi q̄ p decē alioz
 inferiorz. Et plus p seruicio vni?
 comitis q̄ viginti militū Et plus
 p seruicio vni? ducis q̄ pluriū co-
 mitū quāto igit res que seruit est
 nobilior tāto ūiciū est nobilius
 et preciosius et magis obligatur
 recipiens seruiciuz. Hoc enim est

ad magnū honorem et magnā di-
 gnitatem et exaltationē alicuius q̄
 res nobiles et excellētes seruiant
 ei. Sic ḡ cōsiderāda est nobilitas
 seruientis et necessitas et nobili-
 tas excellit necessitatez Et ex hoc
 sequitur q̄ pl? tenetur hō p serui-
 cio aque q̄ terre. Et pl? p seruicio
 aeris q̄ aque. Et ignis q̄ aeris.
 Et plus p seruicio celi solis lune
 et oīm stellaz q̄ elemētoz. Et pl?
 pro seruicio rez viuenciū q̄ non
 viuencium. Et pl? p seruicio aia-
 lium q̄ arboz. Et pl? pro seruicio
 hoīm q̄ aialiuz et totuz hoc ē rōe
 nobilitatis creature seruientis cui?
 vñū seruiciū p̄ciosi? ē q̄ mille ser-
 uicia creature min? nobilis. Sic
 etiā seruiciū mēbroz superiorz si-
 cut sūt caput lingua man? et d est
 nobili? q̄ seruiciū mēbroz iferio-
 rum sicut sūt pedes et cetera men-
 bra occulta. Ex oībus hijs funda-
 tur vna regula ad cognoscendū
 magnitudinē obligationis. videli-
 cet q̄ cōsiderandū est de qualibet
 creatura q̄tū hz et accepit et q̄tū
 sibi datū est et per pñs quātū obli-
 garetur deo p hijs que data sūt ei
 et intantū obligatur hō deo p illa
 creatura qz tñ est ac si hō accepis-
 set illud in se ipso qd talis creatu-
 ra hz qz pro ipso accepit. Et quia
 oīs creature sunt ordinate p gra-
 dus. Ideo possum? cōsiderare va-
 lorem creaturaz et gradū. Et etia
 am in quolz gradu sunt multi gra-

dus. Unde ille creature q̄ sunt
 in primo gradu que hñt tm̄ esse ⁊
 nō viuere tenent deo pro eē qđ ac
 ceperūt qz hñt plus q̄ nō esse ⁊ plus
 q̄ nihil et ideo de tātō tenētur de
 quanto esse valet sup̄ nō esse et ni
 hil. Et qz in illo esse sūt adhuc mlti
 ti grad⁹ et difference nobilitatis
 et pulchritudinis qz vna hz nobi
 lius esse et pulcherrim⁹ q̄ altera.
 Ideo magis tenēt ille q̄ hñt nobi
 lius esse et pulchr⁹ esse q̄ alie. Et
 qz hō obligatur loco creaturarum
 Ideo hō tenetur pro creaturis in
 oibus in quibus ip̄e tenēt. Alteri
 us ille creature que sūt in scđo ḡ
 du plus tenētur deo q̄ ille q̄ sunt
 in primo qz pl⁹ acceperūt in q̄tuz
 acceperūt esse et viuere et ille de
 primo solum esse iō nobiliores sūt
 q̄ ille que hñt esse tm̄ s̄ tanto igit
 iste magis obligātur et tenēt deo
 de quāto viuere plus valet q̄ nō
 viuere et de tanto viuere q̄ esse
 tantum. Item etiam iste crea
 ture scđi gradus obligantur et te
 nentur quia recipiunt seruiciū ⁊
 beneficiū a primis que tantū ha
 bent esse. Sed qz propter homi
 nez acceperunt et non propter se
 Ideo homo pro ipsis obligatur
 Item etiam inter creaturas isti
 us gradus est magna differen
 cia in nobilitate pulchritudine ⁊
 natura et plus tenentur ille que
 habent nobiliores naturas q̄ alie
 et quia pro homine acceperunt

Ideo pro omibz istis obligat hō
 ⁊ tenet deo. Uide igitur quanta
 est ista obligatio et quomodo sē
 per crescit. Alterius ille creatu
 re que sunt in scđo gradu magis
 obligantur et tenentur deo q̄ ille
 que sunt in primo vel scđo gra
 du quia acceperunt esse de non ef
 se et de nihilo et acceperunt nobi
 lius esse q̄ prime et q̄ scđe et non
 solum esse ymo etiam viuere ⁊ no
 bilius viuere q̄ creature secundi
 gradus et non solum viuere ymo
 etiam altiozem gradum scilz sen
 tire quod est sine comparatione
 dignius q̄ viuere tantum de tan
 to igitur iste magis obligātur deo
 q̄ ille de primo gradu vel secun
 do de quanto sentire valet supra
 non sentire. Et in isto gradu
 sunt adhuc tres gradus in scala
 nature dictum est q̄ quedam aia
 lia habent tantum vnum sensum
 scilicet tactum ⁊ aliqua vltra hoc
 habent memoriā et aliqua su
 pra habent auditum et omēs qui
 q̄ sensus. Ideo plus tenentur
 q̄ alia quia plus acceperunt.

Itē sunt ibi pisces aues ⁊ ani
 malia ambulancia supra terram.

Uide quot sunt species anima
 lium que ambulant supra terram
 et quomodo adinuicem differūt
 et quomodo quedam acceperunt
 naturam pulchriorem q̄ alia et
 maiorem nobilitatem

Uide etiā quāta pulchritudo est i auib⁹ et quō vna accepit pulchriorem naturam q̄ alia. Uide etiā quot sūt spēs piscium. vltim⁹ obligantur oīa ista qz recipiūt seruiciū et bñficiū a creaturis p̄mi et scōi. graduū. s; oīa ista acceperunt pro hoīe. Ecce igitur quāta est obligatio hoīs qz pro oībus obligatur hō deo qz propter hōminem acceperūt oīa. vid⁹ igitur p quibus creaturis hō tenetur deo

Itez corpora celestia hñt vnū graduū nobilitatis scz ppetuitatē qz nūq̄ mutantur nec pñt corrūpi nec mutari a sua natura et etiā sol inter oīa corpora et sup̄ oīa habet suū splēdorem et lucē sic defectu. q̄tum igitur obligatur sol qui est ita pulcher ita nobilis sēper plen⁹ luie sine defectu. Cogitata igitur q̄tum valet sol in se ⁊ q̄tum valet hoī et exinde q̄tū obligatur hō pro sole qz sol ppter hōminem est et seru⁹ est et seruit rebus p̄mi scōi et tertij gradus ppter hoīem. Ecce igitur q̄ magna est hoīs obligatio ad deū et quātum tenetur hō deo pro toto mūdo. tñ aut tenetur q̄tum valet illud qd mund⁹ accepit et quelibz creatura adeo pro hoīe satis igit est obligat⁹ hō pro mundo si adhuc nihil pro se accepisset.

Quod magis est obligat⁹ hōmo deo pro hijs que accepit in se ipso q̄ pro toto mundo.

⁊ quia homo accepit a deo quicquid hz in seipso sicut alie creature. Igitur si hō obligat⁹ pro hijs que acceperūt alie creature qz pro ipso acceperūt et solus ipse cognoscit eas accepisse qd acceperunt et quātū acceperūt igit multo magis debet esse obligat⁹ deo pro hijs que ipemet hz in se ipso cū ipse sciat se habere et accepisse et q̄tum valet qd accepit cū etiā cognoscat q̄tū plus accepit q̄ alie creature et q̄tum valet illud quod plus accepit sicut igit hō tenetur pro toto mūdo ita tenet⁹ pro se ipso qz sicut de⁹ dedit hoī mundum ita dedit hoīez sibi ipi. Ideo tñ tenetur homo p se ipso quātū valet homo. Quod aut homo valeat et sit multū p̄cios⁹ in natura sua hoc oñdit et manifestat totus ipse mund⁹ et oēs creature q̄ sunt in eo qz iste mund⁹ factus ē propter hominem et pro homie. Igitur magis ponderat hō ⁊ magis p̄cios⁹ est et pl⁹ valet q̄ totus mund⁹ et oēs creature insil. Sed cū in mundo sunt tam excellentes creature et tam p̄ciosae et magne que oīs sunt propter hōminem et seruiūt homini sicut sūt elemēta et viuencia et sciencia et corpora supra celestia incorruptibilia et ppetua et inter oīa maxime sol. Cum em̄ ex p̄ciositate ⁊ magne seruitorum cognoscatur p̄ciositas et magnitudo illius cui

seruiunt cogitare possum? quanta est magnitudo preciositas et valor nature hois cui tot? mūd? tā magn? et precios? plen? creaturaz p̄tinue seruit et sine dubio preciositas et nobilitas creaturaz homini seruiēcium manifestant et dicunt nobis q̄ in hoie ē aliquid immortale et incorruptibile perpetuū et semp̄ viuens et nūq̄ moriens quia qued? creature que seruiunt homini sat incorruptibiles perpetue et semper durabiles in suo esse sine aliqua sui diminutione sicut sol et corpora celestia. Unde em̄ esset hoc quis ordo esset iste q̄ ordinatio q̄ creature que homini seruiūt p̄tinue et ad hoc facte sūt et ordinate eēnt tāte nobilitatē preciositatē et p̄fectōi q̄ eēnt incorruptibiles et p̄petuez q̄ homo cui seruiūt essent totus corruptibilis et mortalis et nihil esset in eo immortalis et semper durans. ergo i homine ē aliquid immortale et hoc nō est corp? quia moritur ergo i homine est aliquid vltra quod ē immortale et perpetuū hoc autem nō potest esse nisi illud qd̄ est i homine excellenti? et hoc est liberū arbitriū radicatū et plātatur in aia. Ergo magnitudo et preciositas creaturarum hoī seruiētūz. Vera ceter ostendūt quāte preciositas est hō cui veracit? sic tāta diligentia seruiūt p̄tinue et seruiēcium impendunt ergo magni precij est homo

et magni pōderis atq; magni valoris. Igitur multū et magnū dedit deus hoī quādo dedit hoī ip̄met hoīem. plus igit dedit q̄ quando dedit totū mundū de quāto plus valet hō q̄ totus mūd?. Ideo p̄ tanto hō obligatur deo pro se ipso q̄tum hō ponderat.

Quod pōderand? est hō p̄ suas partes vt sciatur q̄tum valet.

Unia aut hō nō pōt scire q̄tum obligat deo p̄ se ipso nisi sciat q̄tu? valeat et pōderet. et q̄ hō tot? simul est maximū pōderis q̄ plus pōderat q̄ totus mūdus. Ideo sicut mūd? nō potuit ponderari nisi diuisus in suas partes generales ita hō multo minus poterit pōderari nisi diuisus in suas partes generales pōderetur et sic meli? sciem? pōdus totius hominis insimil? et valorē et precium quantū fieri poterit. Et primo diuidatur in suas partes generales et magnas et postea itez ille partes diuidant in partes sp̄ales et puas q̄ quolibz pars i hoie est magni valoris et precij. Partes aut magnę et grosse i quas pōt diuidi totus hō sunt esse viuere sentire et intelligere siue liberū arbitriū vel partes hoīs magnę sunt corpus et aia. Sed partes speciales et parue sunt partes corporis et partes aie q̄ corpus h̄z suas partes et similiter aia. Ponderand? ē igit

homo sūm oēs suas ptes magnas
scōdo sūm oīs suas partes paruas
Ponderet g se ipm primo scōm su
um esse que est prima pars. vnde
debet cogitare hō q aliqui nō fuit
et nihil erat. accepit igitur hō pri
mo hoc vt esse inciperet cū nō es
set et aliquid fieret cū nō foret.

Adhūc g bonus accepit cū esse
accepit qui nihil erat et nihil ha
bebat et quūis alie creature simili
ter acceperit esse cū nō essent fa
cte sunt cū nihil fuerint an et eis
deus dederit esse post nihil ac tñ
datum est eis esse cū nō essent p
pter esse hoīs. igitur p̄ciosi⁹ est eē
hoīs q̄ esse aliarū creaturaz vñ eē
aliarū rez respicit ad esse hoīs et
ad ipm tendit tanq̄ ad principa
lius ⁊ p̄ciosius esse propter qd est
oīe esse creaturaz. Ecce igit q̄
tum ponderat esse ipsius hoīs qd
accepit q̄tū valet et q̄tū p̄cij est.

Adultū igr obligatur hō deo pro
esse qd accepit. Et quūis nihil pl⁹
accepisset. plus em valet esse ho
minis supra nihil q̄ esse oīm alia
rum creaturaz. Item nō soluz ac
cepit hō esse ymo ampli⁹ accepit
pulchrū ⁊ formosū ēē ⁊ artificiosū. B
ē em mai⁹ q̄ eē tñ ⁊ aliqd tñ plu
ra em sunt q̄ hñt esse s̄ nō hñt pul
chrum esse nec formosum sicut hō
bz. Et si aliqb⁹ sit datū pulchru
et formosum esse at tñ esse hoīs ē
pulchrū ⁊ formosū q̄ eē oīm alia
rum creaturaz. Et etiam si habe

ant pulchrum esse hñt pulchrum
propter hoīem quare multū tene
tur deo p̄pterea q̄ dedit ei tā pul
chrum esse et formosum tanta art
fitiositate fabricatū. Itē scōdo hō
debet cogitare et pōderare se ipm
per suum viuere. vñ nō solum da
tum est hoī esse et pulchru esse s̄
plus voluit de⁹ eleuare hoīem in
altiori gradu vnde est ei datū vi
uere et vitam vñ mai⁹ bonus sine
cōparatione. est viuere q̄ esse tñ
et maius est accipere viuere et vi
tam de nō viuere q̄ esse de nō esse
Et quūis alijs creaturis datum sit
viuere at tñ datū est eis propter
viuere quod est in hoīe. Ideo pre
ciosior est vita hominis q̄ vita oīm
aliarū creaturaz q̄ oīa prop̄ ho
minem viuunt. vñ oīe viuere et
oīs vita creaturaz tendit et respi
cit ad ipm viuere hoīs tanq̄ ad
principalius et nobilius viuere.
Ideo viuere hoīs tāq̄ principali
us viuere excellit oīe aliud vi
uere. Adhūc igr p̄ciositatē est vi
uere quod est in hoīe et pl⁹ pōder
rat q̄ viuere oīm aliarū creatura
rum. Adultū igitur obligatur hō
deo p̄pter suū viuere qd accepit
Ulti⁹ et tertio post eē ⁊ post
viuere datū est hoī sentire vt hō
adhuc alius eleuetur ad gradū
superiorem. et quūis alijs creatu
ris datū sit sentire tñ propter ho
minem datum est eis. aīalia autē se
ntiunt et hoc hñt propter hoīem.

Item etiā ē nobili⁹ sentire hos
minis q̄ oīa alia⁹ creaturaz et
nō solum datū est hoī sentire vno
modo ymo multis mōis qz datū
est hoī audire videre odorare gu
stare et tangere. O quanta eleua
tio est ista. O quant⁹ ornatus est
O q̄tum accepit hō et tñ ante ni
hil habuit. O quāti ponderis est
in natura istud sentirez quāte no
bilitatis. vide q̄tum eleuatur hō
per suum sentire supra terrā sup
lapides supra arbores in quibus
nō est sentire. Ecce igitur quantū
obligatur hō pro tanto dono.

Alterius debet se ipm ponde
rare et videre suum valorē per su
um libez arbitriū. nō em̄ soluz ac
cepit esse et pulchrū esse nō soluz
vivere et nobile vivere. Non solū
sentire et p̄pletum sentire ymo pl⁹
supra oīa ista accepit libez arbi
trium rem in natura gratissimā
dignissimā nobilissimā et valde
preciosā. Ecce p̄ciositatē liberi
arbitrij qz nulli alteri datū est nisi
homini et spāliter hoī datum est
ecce spāle p̄uilegium et hoīs p̄
rogatiuam. qz esse vivere sentire
etiā alijs creaturis data sunt si
cut homini. Igitur sunt alijs crea
turis et homi cōmunes. Sed
hoc solum scilicet libez arbitriuz
specialiter est homini nō em̄ ē cō
mune alijs ab homine. Igitur
ista specialitas significat preciosi
tatem et dignitatem liberi arbitrij

Plus igitur ponderat libez arbi
trium q̄ oīa alia esse vivere et sen
tire. Igitur est supra oīa eleuatū
dignissimum et altissimū in natu
ra. Ecce ibi magestatē nature in
peratorem et regem totius natu
re ecce dignitatē nature. Omne
igī esse vivere et sentire est ppter
libez arbitriuz. vnde sicut omne
esse quod est in creaturis et omne
vivere et omne sentire sūt ppter eē
vivere et sentire que sunt in hoīe
Ita esse vivere et sentire que sunt
in hoīe sunt ppter libez arbitriū
immediate. Ecce mirabile regnū
nature libez arbitrium est rex esse
et vivere et sentire in homie sunt
sedes ipius liberi arbitrij in q̄bus
immediate sedz libez arbitriuz et
que immediate et sine me⁹ seruiūt
ei cōtinue. Jō sūt nobilissima ista
in hoīe qz immediate seruiūt et sūt
cōiuncta libero arbitrio et seruiunt
ei et portant ipm sicut equus por
tat dñm suum. Deinde omne
aliud esse extra hoīem in creatu
ris et omne vivere et omne sentire
sūt ppter esse vivere et sentire que
sunt in hoīe. Oīa em̄ que sunt
viviūt vel sentiunt continue labo
rant vt seruiant esse vivere et sen
tire que sunt in homine vt sedeāt
et maneat continue ipse rex ipse
īperator scilicet liberum arbitriuz
quod est immortale et perpetuuz
et diuinum.

Ideo tota natura extra hoīem sollicitat p hoīe ⁊ sede liberi arbitrii vt cōseruetur et duret et permaneat. vñ oīa que sunt inferiora homine hñt quoddō esse in hoīe et includuntur in hoīe qm̄ elemēta habent quoddō esse i hoīe et arbores et plante qz tota natura plantaz est in hoīe scz vita vegetatiua cū oībus suis virtutibus. Et etiam aīalia hñt esse in hoīe qz sensitiua que est in brutis tota est in hoīe. Ac tñ nobilius esse hñt elementa in hoīe q̄ in se ipsis et natura arborz similiter hz nobilius esse in hoīe q̄ in arboribus. Et similiter sensitiua nobiliori modo ē in hoīe q̄ in aīalibus. Et hoc ideo qz hñt esse humanū in hoīe et sunt pūcta cū libero arbitrio qd ē dignissimuz supra oīa creata per quod i hoīe est imperiū principatus dñi et regnū et ideo que pūngūtur cū eo nobilitant et dignificantur. Et exinde sequitur q oīa elementa arbores et aīalia hñt aspectum ad illud esse nobile qd hñt in hoīe et ad ipm̄ ordinantur ⁊ sūt propter illum et appetunt naturaliter cōseruare illum qz in hoc nobilitantur. Non aut oīa ista immediate pūngūtur cū libero arbitrio nec equaliter appropinquāt ei qz nō sunt eque digna sz p quēdem pulcherrimū ordinē fm̄ maiorem vel minorem dignitatē magis vel min⁹ appropinquāt. vñ cē ele

mentoz qd est in hoīe est infimū et ibi collocatur et portat vita vegetatiua eo nobilioz deinde vita vegetatiua portat sentire et ipam sensitiuā qz dignior est ista q̄ illa. Ultimo ipa vita sensitiua sic ipm̄ sentire cū oībus suis partib⁹ portat libez arbitrium et ideo in ea sedet libez arbitriū. ibi regnat ⁊ imperat ibi dñatur. Alterius aut libez arbitrium nihil portat creatū in eo qz nihil creatū est supra ipm̄ sz ipm̄ est supra oīa ḡ solus creator debet ibi sedere qz valde rationale est qz sicut libez arbitriū qd est supra omia creata sedet supra oīa ita creator qui est supra libez arbitrium sedeat supra ipm̄. Ecce libez arbitrium factum est sedes dei et ibi solus de⁹ dñs regnare et impare. Ecce libez arbitrium portat deū et est equ⁹ dei in quo de⁹ portatur et eq̄tat. Vnde igitur qualiter libez arbitrium immediate et sine medio pūngit cū creatore suo tangit ipm̄ sine medio ⁊ portat ipsum ⁊ nō pōt magis ei appropinquari. Ecce summā hoīs dignitatē et exaltationem per libez arbitriū qz factum ē ei hitaculū vñū ppetuum et immortale. Omia aut clamant libez arbitriū esse p̄ciorissimum et dignissimū in natura sup̄ omnia. et ordo creaturaz hoc clare manifestat. vide qualiter ipm̄ esse reperitur in oībus creaturis generaliter qz est infimū oīm. Be

inde vide quō ipm viuere q̄a est nobilius reperitur in paucioribus q̄ ipm esse. Deinde vide ascendēdo qualiter ipm sentire reperitur in paucioribus q̄ ipm viuere eo q̄ est nobilius. Et ultra attende quō libez arbitrium adhuc i paucioribus reperitur q̄ in solis hominib⁹. Iste igit̄ ordo clare manifestauit summā dignitatem in natura ipius liberi arbitrij qd̄ p̄iungit oīa cū deo q̄ elemēta p̄iunguntur cū vita vegetatiua et vita vegetatiua cū sensitiua et sensitiua cū libero arbitrio et libez arbitrium immediate cōiungit cū deo. Ecce igitur qualiter de⁹ eleuauit hoīem per quādam scalā scz de gradu in gradum et uiuit ⁊ trahit ad se ipm nec potuit hō magis eleuari per naturam nec maiorē recipere dignitatem naturalem q̄ eleuatus est et tractatus vsq̄ ad dei similitudinem et ymaginem uiuā. Nam libez arbitriū est ymago et similitudo dei uiuā. Quid ampli⁹ quid sublim⁹ qd̄ digni⁹ et qd̄ melius q̄ esse ymaginē et similitudinem dei uiuā. Multū igitur dedit de⁹ homini q̄n fecit eū esse cū nō esset sed magis fecit q̄ fecit eū viuere scz adhuc magis quia fecit eum sentire scz maximū dedit q̄n libez arbitriū dedit immortale et perpetuū suam ymaginē suam similitudinem qua tūc fecit eū similem sibi in natura et quasi de suo

genere. et nullam aliā creaturam mūdi ad hanc dignitatē eleuauit vnde in hoīe sine dubio est cōpleta dei ymago ⁊ similitudo creata vnde ultra nō est ascens⁹ et hō oīdit ip̄e ordo nature. vnde plus imitantur deū illa que viuunt q̄ illa que sunt tm̄ et pl⁹ illa que sentiunt q̄ illa que viuūt. Igit̄ maxime imitatur deū hō et in eo est finis imitandi in scala nature quia supra ip̄z nulla creatura est ⁊ ip̄e est supra om̄s huius mūdi creaturas. q̄ in eo est cōpleta similitudo ⁊ ymago dei creata. vide igit̄ quāti ponderis est q̄ti valoris et quāti p̄cij p̄ libez arbitriū. vide quātum accepit hō quale donum cū accepit libez arbitrium immortale et perpetuū. vide quantum obligatur et tenetur hō qui solus tm̄ donū accepit specialissimū et etiā q̄ accepit alia dona cōtia et ante nihil habuit. Sic q̄ diuidendo totum hoīez per suas p̄es magnas et eas ponderando cogitare possumus pond⁹ precium et valorē rocius hoīs. Plus em̄ sine dubio obligatur homo deo pro se ip̄o q̄ pro toto mundo. vigilare igitur debet homo vt sciat quid accepit postq̄ cognoscere potest et scire.

Quod pōderand⁹ est etiā hō per aīaz et corp⁹ que sunt partes eius principales.

Quoniam autem totus homo non solum diuiditur in partes pre dictas ymo etiam aliter potest diuidi et cōter diuiditur in duas partes principales que sunt corpus et anima ex quibus cōpositus est homo Ideo si volumus scire quantum accipit homo aliter quam per modum supradictum et clarius ponderemus valorem hominis ex parte corporis et anime et videamus quantum sunt nobiles quantum excellentes iste due partes scilicet corpus et anima. unde vide primo nobilitatem corporis qualiter corpus hominis est mirabilissime dispositum organizatum sapientissime ordinatum et fabricatum supra omnia mundi corpora. Ecce quanta proportio qualis ordinatio est inter membra eius quod sunt inter se cōnexa inter se proportionata. Unum iuuat alterum vnum seruit alteri. Ecce quam pulcherrima organizatio inter membra eius summa artificiositate et summo decore ecce faciem hominis pulcherrimam ecce manum pulcherrime organizatas nihil superfluum nihil diminutum in omnibus membris ecce staturam hominis pulcherrimam superius erectam. Quanti igitur ponderis quanti valoris sit. Quis potest extimare quis potest ponderare plus enim ponderat corpus humanum plus preciosum est quam omnia corpora mundi plus enim tenet homo deo pro suo corpore quam pro toto mundo ut autem magis valor totius corporis manifestetur.

Logitemur ipsa membra inter se quantum valent et quantum homo appreciat quodlibet membrum. videmus quantum homo appreciat manum suam pro quanto vellet perdere manum suam quantum daret ut manus eius non auferrentur quantum daret ut manus perdita restauraretur. ecce homo nollit perdere manum suam pro toto mundo ymo daret totum mundum si posset ut manus eius non auferretur. et si manus ablata esset daret totum mundum ut sibi restitueretur. Sed quantum reputaret se homo obligatum alicui qui restitueret sibi manum. Et quod loquimur de tota manu loquimur solum de vno solo digito ymo quod minus est de iunctura vnius digiti pro quanto homo vellet perdere. Ecce igitur tamen homo pro vno digito solum quid sit igitur pro duobus quid pro tribus digitis quid pro tota manu quid pro duabus manibus. Plus enim appreciat homo duos digitos quam vnum et plus duas manus quam vnam et plus dextram quam sinistram. et tamen homo nollet perdere vnum digitum pro toto mundo. vide igitur quantum homo obligatur deo pro omnibus digitis suis et duabus manibus et quam mirabiliter et cum summa sapientia et artificio est fabricatus. Et vide similiter discurrendo per omnia membra sua considerando valores cuiuslibet membri sicut de manu et postea cōgregando totum valorem omnium membrorum insimul ut pedum oculos lingue caput

et oim membrorum interiorum et exteriorum insimul et videbis magnitudinem obligationis hominis ad deum postquam obligatur tamen pro vno membro si enim homo obligatur et sentit se obligatum medico sanati vnum membrum quantum autem obligatur deo qui dedit sibi totum membrum et quis solueret medico adhuc sentiret se obligatum ipsi medico et quis postea perderet membrum illud postquam restaurauerit semper se sentiret illi medico obligatum igitur similiter et multo magis tenetur deo qui dedit membrum et quis perderet ipsum quia semel deus dedit sibi et homo semel accepit.

Quod plus obligatur homo per animam quam pro corpore.

Sicut enim homo habet corpus mirabiliter organisatum et fabricatum supra omnia mundi corpora in quo sunt multa corpora et instrumenta dissimilia plerumque visibilia et manifesta ita habet animam excellentissimam et nobilissimam correspondentem corpori iuxta suam capacitatem et dignitatem suam et impleret suum corpus et omnia organa sua viuificando et inducendo vitam sensum et motum in omnibus membris. ita quod si cut in corpore est multiplicatio organorum plerumque et magna diuersitas seu dissimilitudo inter ea et tamen omnia coniunguntur et faciunt vnum corpus mirabilissimum. ita propter

nalitatem ipsa anima habet multipliciter et multitudinem officiorum nobilissimorum et mirabilium seu virtutum et potestatum naturalium et inuisibilium. iuxta exigentiam organorum corporis ita quod quot sunt membra organizata et instrumenta in corpore distincta. differentia et dissimilia tot potestates tot virtutes inuisibiles et dissimiles et tot officia habet anima ita quod ipsa anima intrat ipsum corpus tota plena officiis virtutibus et potestatibus ut totum impleat corpus et nullum membrum sit vacuum. Et ideo sicut organa et instrumenta corporis sunt distincta dissimilia et diuersa ita officia anime sunt diuersa et dissimilia et virtutes et potestates.

Sicut enim vnus homo potest habere multa officia et dissimilia et multas artes et illa exercet per diuersa instrumenta et dissimilia naturaliter et per diuersa et dissimilia organa et instrumenta corporis diuersitas igitur et dissimilitudo organorum in corpore arguit et manifestat diuersitatem et dissimilitudinem officiorum virtutum et potestatum naturaliter in anima. Et adhuc plus habet alia officia et potestates plures que non exercentur per organa corporis. Et quia omnes operationes producuntur ab anima necesse est quod tot sint officia tot virtutes tot potestates in anima quot

sunt operationes dissimiles int̄ se
 Et quia omnia q̄ sūt ext̄ hominē
 sūt ordinata p̄ pulcherrimū ordi-
 nē scōm sup̄i⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ scōz ma-
 iorē et minorē dignitatē ita q̄ nō
 oīa sunt equalia ⁊ etiā sicut ciuita-
 tes et regna sūt ordinata scōz di-
 uersitatē officioz ita q̄ officia nō
 sunt similia nec equalia in digni-
 tate et cū oīa facta sint p̄pter ho-
 miez igit̄ mlt̄o magis debent esse
 ordinata officia naturalit̄ in ani-
 ma et virtutes et potestates scōm
 superi⁹ et inferi⁹ et scōm maiorē
 vel minorē dignitatem et nobi-
 litatez. ideo nō omnes virtutes ⁊
 potestates similes sūt et equales
 nec officia cōlia i ipsa aia. S3 ali-
 que potestates sunt ifime alique
 interiores alique exteriores aliq̄
 supreme alique nobiles aliq̄ ma-
 gis nobiles. Ideo aia est quoddā
 regnū in se q̄ h3 suas pt̄ates ⁊ of-
 ficia ordinata ad modū regni q̄ su-
 periores virtutes et pt̄ates impe-
 rant precipiūt et dñantur inferio-
 ribus et regūt eas et gubernāt et
 pt̄ates et virtutes inferiores obe-
 diunt eis et famulātur et seruiūt ⁊
 recipiunt mādatum ab eis ⁊ regū-
 tur ab eis Et iō sicut regnū est bñ
 dispositū et i pace qñ superior po-
 testas vt regina vl̄ imperatrix bñ
 regit et impat ⁊ inferior pt̄as obe-
 dit vel famulatur ita in regno aie
 est bona dispositio bona pax ⁊ trā-
 quillitas qñ superiores pt̄ates q̄

sunt in aia bñ regūt et impant ad
 inferiores. et inferiores bñ obedi-
 unt et famulātur. Incipiam⁹ em̄
 ab infimis pt̄atibus que sūt in re-
 gno aie. vñ ifime operationes q̄
 apparent in hoīe sunt nutrire au-
 gere et generare qz in hoīe prius
 apparet nutritio q̄ augmētatio ⁊
 augmētatio q̄ generatio. Et iō qz
 iste tres operatiōes sūt dissimiles
 necesse est q̄ sint tres virtutes et
 pt̄ates in aia eis correspondētes
 et dissimiles. Ideo ē in aia virtus
 nutriendi augmētandi et gñandi
 primo virt⁹ nutritiua virt⁹ aug-
 mētatiua ⁊ virt⁹ gñatiua. Et sunt
 ibi tria officia naturalia ⁊ iste tres
 pt̄ates virtutes et officia cōtinen-
 tur sub vna generali pt̄ate seu vir-
 tute que est vegetatiua ⁊ iste tres
 pt̄ates sūt in regno aie ad modū
 laboratoz agricolaz et mercato-
 riz qñ sūt iste pt̄atē laborantes
 ad substinendum alios status no-
 biles regis. Aliter nullus status
 posset durare nisi iste semper ⁊ cō-
 tinue operantur. Ideo iste por-
 tant totum pondus regni et om-
 nes status superiores Ita con-
 formiter iste tres virtutes anime
 substinent et portant alias virtu-
 tes et potestates superiores et no-
 biles in regno anime continue et
 incessanter laborant pro eis ⁊ por-
 tant totum pondus regni anime
 et omnes status superiores pote-
 statum et officioz et etiam.

Iste tres virtutes hñt quattuor
alias correspōdentes et famulan
tes que sunt appetitiua atracti
ua quaz officia sunt appetere ci
bum et atrahere et retentiua cui
officiū est retinere cibum iā atra
ctum. Et dīgnā cui² officū est de
coquere cibū retentū et coquina
re. Et etiā virt² expulsiua cui² of
ficiū est expellere supfluitates
et impuritates cibi coquinati vt
purificetur pro nutriendo et nu
trimēto mēbroz oīm et oīa ista of
ficia exercet aīa cū instrument
et organis corporalibus ita q̄ iste
potestates et virtutes sunt ligatē
et pūuncte cū corpore et operatio
nes eaz fiunt mediante corpo
re. Ideo debilitantur et fortificā
tur operationes iste pñi debilita
tiones et fortificationes corporis
Itā q̄ quanto corp² est forcius
tanto iste virtutes forcius operā
tur et ideo dicūtur virtutes corpo
rales. Post istū statū infimaz
virtutū sequitur in regno aīe ali²
status supioz virtutum et potesta
tum et officioz magis nobilium.
pñ in hoīe sūt alie operatiōes ma
gis nobiles q̄ predictē que tñ nō
sūt supreme s; mediocres que sūt
notissime sicut tāgere gustāre seu
saporare odorare videre et audire
Et quia iste operationes sūt dissī
miles igitur necesse ē q̄ in aīa sint
tot dissimiles et dīntes vtutes. iō
in aīa sunt quinque potestates dis

similes istis correspondentes scz
virtus tactiua seu tactus cui² of
ficiū est discernere calidū frigidū
humidū et siccū et omēs q̄ti
tates tangibiles et ista virtus est
per totū corp². Alia est potestas
gustatiua seu gustus cuius offici
um est gustare siue discernere sa
porem a sapore et ista virt² est cū
lingā ligata et per lingā aīa ex
cercet istam operationē. Alia po
testas est virtus odoratiua cuius
officiū est odorem discernere ab
odore et hoc aīa exercet cū naso
et iō ista potestas est iuncta cum
naso matrimonialiter. Alia pote
stas est visiva seu ^{visus} ~~efficiū~~ cuius of
ficiū est discernere colores lucez
figuram et q̄cōia sensibilia et ista
virtus est pūngata cū oculis et ibi
aīa exercet istud officium. Alia
virtus siue potestas est auditua
seu auditus cui² officium est ~~de~~ ^{discernere}
struere sonos et voces et armoni
as et cōsonancias et ista potestas
ē copulata cū auribus et ibi exer
cet aīa hoc officium. Ecce miras
bile matrimoniū inter mēbra cor
poris organisata ex vna parte et i
ter virtutes et potestates seu offi
cia anime ex alia parte. — Ecce
corpus cū multitudine organoz
pulcherrimoz. Ecce aīam cū mul
titudine et varietate potestatum
virtutum et officioz nobilium.
Omēs autē iste virtutes et pñates
cōtinentur sub vna virtute et pñ

te generali et cōi que dicūt sensitī-
ua et iō oēs iste virtutes dicunt sē
sitiue seu sens^{us} et vocātur corpora-
les vel organice qz sunt pūcte cū
corpore cū carne et cū organo et
operationes eaz fiunt cū adiuto-
rio organi corporalis. Ideo fortis-
ficātur vel debilitant. Item etia
iste ptātes dicuntur pūiles et fūe
et nō libere qz sūt ligatē cū corpo-
re et qz subiecte sunt alijs ptātib^{us}
superiorib^{us} naturaliter q̄uis em̄
iste potestates dicantur vno noie
qz dicūtur sensus corporales. Ac-
tū est ordo dignitatis et nobilitat^{is}
inter eas nec sunt equales qz sic
vnus sens^{us} excellit aliū in diuersi-
tate et nobilitate loci. Ita excellit
in virtute sentiēdi. vñ odorat^{ur} ex-
cellit gustū in situatione sui loci ⁊
per longitudinē sentiēdi qz longi-
us sentit Silr audit^{ur} excellit odo-
ratū lōgius em̄ audit^{us} q̄ odora-
mus. Et vis^{us} auditū qz longi^{us} vi-
dem^{us} q̄ audiam^{us}. Sens^{us} aut tac-
tus est inferior oim et est p totum
corpus expāsus. Preterea au-
tez istas virtutes seu sens^{us} exte-
res hz aia alios sens^{us} interiores
et nobiliores et occultos qui hnt
organa interiora et occulta in ca-
pite ⁊ cerebro. queq̄dem virtutes
sunt sens^{us} cōis ymaginatiua fan-
tasia ⁊ memoria. Post p̄dictas v-
tutes et officia est alia virt^{us} et po-
testas i regno aie scz potestas mo-
tūa de loco ad locū et per istā vir-

tutem cōstringit et dilatat mēbra
et progreditur de loco ad locū et
operatur opera mechanica et arti-
ficialia et oia ista sunt per organa
corporalia vidz per nervos man^{us}
et pedes post istū statū p̄dictaz
virtutum et potestātū seu officio-
rum que hnt cōiunctionē cum or-
ganis corporeis et opantur medi-
ante corpore. Sequitur in regno
aie alius stat^{us} supremus et altissi-
mus alia^{rum} ptātū virtutū et offi-
cio^{rum} que hnt regimē oim virtutū
p̄cedenciū. vñ in hoie sūt due al-
tissime ptātes snp quas nulla est
virtus nec ptās in hoie que sunt
intellect^{us} et voluntas que hnt di-
stinctas opationes et distincta of-
ficia qz aliud ē officiū itelligēdi
aliud officiū volēdi et iste due ptā-
tes vnū faciunt statū sepatū ab
alijs statib^{us} alia^{rum} virtutū i regno
aie qz iste nō sunt colligate nec cō-
iuncte cū corpore nec cū organo
corporali s; sunt p se exntes in aia
et operātur sic corpore et iō nō di-
cunt corporales nec carnales nec
organice nec debilitātur nec forti-
ficant. ppter fortificationē vel de-
bilitationē corporis. Dicunt aut
incorporales spūales ⁊ intellectua-
les sic in materiales. Et iō aia per
istas ptātes et vtutes supmas est
separata ab oibus terrenis ab omi-
bus tpalibus et nulli rei corpora-
li subiect s; est in libertate sic quo-
cunq; ligatē corporali. ⁊ iō status

istarū virtutum dī eē in regno aīe
 status imperialis et regalis et quid
 principat⁹ et quedē suprema cu-
 ria. qz sunt in statu regali et impia-
 li sunt cōsiliarij et radicātes cōsi-
 liantes discernētes ⁊ sentēciātes
 et postea est rex seu impator impe-
 rans mādans et p̄cipiens qđ cō-
 silium decreuit et iudicauit. ita cō-
 formiter in regno aīe et in statu su-
 premo eius est intellect⁹ seu rō tā
 q̄ cōsiliarius iudicans p̄silians
 et discernēs. Et volūtas impans
 p̄cipians et executionē faciēs ⁊ b-
 sīe quocunq; impedimēto. Et iste
 vltim⁹ status dicit libez arbitriū
 Et ideo libez arbitriū est vltimus
 status. Et sic patz qz aīa hoīs vna
 et eadez nūo exīis est qđdē re-
 gnum naturale in se ipā cōtinēs
 naturaliter distinctos status mi-
 rabiliē ordinatos diuersarū virtu-
 tum prātum seu officiorū scz infi-
 mos medios et supremos. Ecce
 igitur aīam hoīs dotatā ornataz
 indutam et vestitam tot mirabili-
 bus prātibus virtutib⁹ et officijs
 naturalibus et nō solū aīa hz in se
 prātes virtutes et officia natura-
 lia ymo etia z pōt de nouo dotari
 ornari et super vestiri nouis virtu-
 tibus potestatib⁹ et officijs nō in
 naturalib⁹ sz gratuitatis et accidē-
 talibus et hoc tam per grām sui
 creatoris q̄ per acquisitionē pro-
 prij laboris. Sic igitur videre
 potest hō magnitudinem obliga-

tionis ex parte aīe sue quaz acce-
 pit adeo tam mirabilem tam ex-
 cellentem naturaliter diuitem ha-
 bundantem plenam tot officijs
 tot potestatibus aptamq; ad reci-
 piendum nouas et dignissimas
 et nobilissimas super primas na-
 turas ponderet igit aīam suā hō
 fīm partes suas et videbit p̄cium
 et valorem incogitabilem in ap-
 ciabilem et extimabile. Quis
 pōt extimare quātū valet intelle-
 ctus quātū voluntas q̄tū libez *um arbitriū*
 q̄tū memoria. et similiter de ta-
 ctu gustu odoratu auditu et visu
 et sic de alijs virtutib⁹. Cogitet q̄
 hō magnitudinē obligatiois sue
 erga deū creatorē suū et hoc tam
 pro illis que accepit extra se scz p
 toto mūdo qui factus est propter
 hoīem. tam etiam pro illis que ac-
 cepit in se ipso scz pro toto corpo-
 re et oibus mēbris eius et pro to-
 ta aīa et oibus potestatib⁹ eius.
 Et sic taliter manifestata ē magni-
 tudo obligationis naturalis ipsi-
 us hoīs per p̄dicta ratione dato-
 rum et acceptorū que sunt ita ma-
 nifestata qz nullus negare potest.

De magnitudine obligatiois
 ex parte dantis scilicet dei.

Et qz obligatio nō soluz cre-
 scit ex magnitudine et mul-
 titudine datorum sed ex volūate
 magis et affectu dantis et ex mō-
 dandi qz magis pensat voluntas

et liberalitas et modus dantis quod ipsum
donum. Et ideo presentanda est magni-
tudo obligationis principalis ex
voluntate dantis scilicet dei. Et quod sunt
duo dona unum est sensibile visibile et
manifestum. Aliud est invisibile et
occultum donum. Manifestum est to-
tus mundus et omnia que sunt in ipso.
Sed donum occultum et invisibile
est amor dantis qui est invisibi-
lis et occultus. Unde primus quod
datur est amor et primum donum scilicet
quia est occultus et invisibilis ideo
quasi non reputatur donum scilicet tamen est
radix et primum fundamentum omni-
um aliorum donorum et omnia alia do-
na sequuntur amorem et procedunt
ab amore tanquam a radice et a princi-
pali dono. Et ideo omnia alia dona non
sunt nisi signum amoris et manife-
stant et declarent ipsum amorem ocul-
tum et invisibilem eo quod ipsa dona
videntur et iste amor non videtur
in se ipso sed bene videtur in alijs do-
nis quod sicut fumus videtur et argu-
it ignem infallibiliter. Ita dona
exteriora arguunt amorem dantis.
Et quis amor primo datur et sic
primus donum tamen primo apparent
dona exteriora et manifestant pri-
mo ipsum amorem qualis et quantus
sit unde hic est simile sicut de pro-
ductione mundi visibilis et mani-
festi que manifestat nobis aliam
productionem in deo que est amor
infinitus et eternus. Ita donum visi-
bile quod videmus manifestat nobis

donum invisibile dei occultum scilicet
amorem suum qui precessit omnia alia
dona quod nisi prius dilexisset nunquam
dedisset. Sic quod ipsa dona dei ex-
teriora sunt via et scala ad ascen-
dendum ad amorem dei et ipsum inve-
niendum quod igitur ipsa dona sunt si-
gna vera et argumenta amoris dei.
Ideo ex quantitate et proportiona
donorum recte possumus concludere
quantitatem et proportionem amoris
et quod deus totum mundum fecit propter
hominem et principaliter et omnia alia di-
lexit propter hominem et sic primorin-
cipaliter et non dilexit nisi hominem.

Item quod super omnes creaturas
exaltavit hominem dotavit et ornavit
in corpore et in anima sequitur quod super
omnes creaturas et precectis dile-
xit hominem et quam amor dei qui est
donum occultum eius excellit et supe-
rat omnes creaturas et omnia dona
creata qui etiam dei amor erga ho-
minem est verissimus et purissimus
et summe liberalis gratuitus quod ipse
primo dilexit hominem et amor suus
precessit nec dilexit hominem propter
aliquid quod habet ab homine nec aliquid
prius dedit ei homo ut deus sic enim
diligere et tanta dona donaret scilicet
sola sua voluntate pura et liberalita-
te pervenit hominem amando eum ante
quam esset et gratis et gratuite ei da-
do sua dona inextimabilia. Se-
quitur ergo quod homo obligatur deo
creatori suo plus sic comparatione
pro amore dei liberalissimo et sin-

cerissimo quo pmo dilexit eum q̄
pro oibus alijs donis et q̄to ma
gis valet amor dei q̄ omnes crea
ture duo igit sunt p̄sanda dilige
ntissime scz dona dei et amor ipsi
us que p̄cesserūt magna est autē
obligatio ex parte donoꝝ sz ma
xima ē ex parte amoris. Ecce igit
duo ligamia p̄ que deus sibi ob
ligat hoīez et reddit ipsum maxi
me sibi obligatum scz donum dei
et amor ei⁹. Igitur cogitare debz
homo continue et incessanter si vult
cognoscere magnitudinē sue obli
gationis dona dei sibi data ⁊ ma
gnum eius amorē erga ipsū. Be
clarata est igitur magnitudo obli
gatiois ex parte dantis scz dei q̄
orū ex puritate et sinceritate sui
dignissimi amorū omnia dona p̄
cedentis qui amor ī tñ est excel
lens q̄tum ille qui amat et quid
est excellentius deo quid potenti⁹
amore dei.

De magnitudine obligatiois ex
pte accipientis ipsi⁹ hominis.

On solum aut magnitudo
donoꝝ ⁊ amor dei sincerus
et potentissimus purissim⁹ ⁊ libe
ralissim⁹ causant magnitudinem
obligatiois. Sed etiā necessitas
inestimabilis ipsius accipiens scz
hominis. Non em̄ sicut est libera
volūtas et gratuita ex parte dā
tis et non ex necessitate. Ita est li
beralitas ex parte accipiens qz ve
lit hō aut nolit necesse ē ei qz ac

cipiat dona et bona dei sine quib⁹
bus non potest esse per vnū mo
mētum/refutet em̄ si possit dicere
non indigeo donis dei. Nec indi
geo aere terra aqua igne et sole.
Jam sine hijs possū esse amplius
non recipiā dona nec bñficia dei
Dico tibi qz nō potes eē sine mi
nimo. Videte igit manutentione
necessitatem degētiam hominū
accipiēdi dona et beneficia dei ⁊
ptinuā et incessabilem. Videte
quō homo summe indiget conti
nue donis dei. Videte vltterius
quō deus cōtinue et incessanter
gratis et liberaliter tribuit sua do
na et succurrit indigencie homis
nunq̄ deficit nunq̄ se denegat.
Rursum est alia necessitas et ma
ior in hoīe qz cōtinue et incessant
indiget cōseruari et manuteneri
in esse qz de nichilo est et in nubi
luz rediret nisi adeo manutene
tur vt iam ostensū ē. Ecce igit quō
homo indiget deo quia sine ipso
nullomodo pōt esse nec pōt dura
re per vnū momētum qz igitur hō
semper est in summa necessitate et
indigentia qz nullomodo pōt vi
uere nec esse sine ipso ⁊ donis ei⁹
Et deus continue liberaliter ⁊ g̃
tuite subuenit hoī sue neecessitati
et indigentie et nullus alius pōt
ei subuenire Sequitur ergo qz
soli deo obligatur homo et sume
obligatur tamq̄ amico suo sumo
et intimo qui in sūma neecessitate

et continua non deserit non deficit.

Sic ergo summa et extrema necessitas et indigentia in qua continue est homo et continuū auxiliū et incessabile adiutorium concludunt et causant summā obligationem hominis ad deum.

De ceteris condicionibus circumstantiis et proprietatibus istius obligationis.

Uia autem obligatio ligat hominem cum deo et dum magis cognoscitur magis ligat et hoc est totum bonum hominis scilicet quod sit cum deo ligatus et ab omni alia re separat quia nihil prodest homini cognoscere deum nisi iungatur et societur cum eo. Ideo summe utile est homini cognoscere cogitare et inquirere conditiones circumstantias et proprietates ipsius obligationis quantum fieri potest et poterit quod tunc erit suum bonum. Uia est autem magnitudo obligationis dei et unde oritur sed sunt adhuc quod plures conditiones eius.

Unde una alia eius condicio est scilicet primitas obligationes quia ista obligatio est prima et precedit aliam obligationem omnem et ideo omnis alia obligatio vera et iusta fundatur in ista et oritur ab ista et ideo in ista obligatione fundatur primum ius et prima iusticia et ab ista oritur prima actio. Item ista obligatio est infallibilis et indelebilis et infalsificabilis immortalis incorruptibilis et instrumenta in carta

eius sunt indelebilia quia sunt dei digito scripta in qualibet creatura et in ipso homine in corpore et in anima et est omnibus patens et quilibet potest eam legere in libro nature. Item est communis generalis et naturalis et ipse homo et omnes creature dicunt et sunt testimonium istius obligationis. et ideo nullomodo potest negari ab aliquo quod testimonia sunt semper credibilia. Alterius huius obligatio est obligatio toti universi et pro toto universo. Sunt autem multe alie conditiones que de presenti relinquuntur quas quilibet per se potest investigare. Et sic cum dei adiutorio manifestata est obligatio hominis in quantum homo ad deum cum suis conditionibus et circumstantiis.

Hic ostenditur quod homo debet tenere et obligatur dare deo quid retribuere quid recompensare pro omnibus datis et acceptis.

Quoniam quid demonstratum est hominem in quantum homo esse verissime et summe obligatum deo et debitorem pro omnibus que accepit et continue accepit. Ideo necesse est demonstrare quid debet et tenetur homo dare deo quod qui obligatus est et debitor ad aliquid est obligatus et aliquid debet. Et quod homo soli deo est debitor et obligatus et quicquid habet a deo accepit. Ideo tenetur dare deo et retribuere quicquid potest et

quantū pōt et omne qđ magis preciosum h̄z et melius amabilius et nobilius quod possit dari et meliori modo quo pōt. Igitur q̄cquid h̄z homo in se qđ possit dari ē iaz totū deo debitū et obligatū de iure nature. Cōsiderare aut̄ oportet an hō habeat aliquid qđ sit vere et pprie suū qđ possit dare et sit deo acceptabile. et necesse est qđ ita qz postq̄ est ostensū infallibilit̄ hoiez esse summe deo obligatū de iure nature ymo ipse hō nascitur totū obligatus. Et cū hō cognoscat verissime se esse obligatū qz cognoscit se oia accepisse a deo. Sequitur qđ necesse ē qđ hō habeat naturaliter i se aliqd quod possit dare et retribuere deo p̄ bñficijs acceptis. Aliter inuanum esset obligatū et obligatio naturalis eēt frustra qđ est impossibile et hō naturaliter esset cōstitut⁹ i maxima pena qz cognosceret se oia accepisse et per p̄ns obligatum et debitore esse. Et vltra cognosceret se nihil habere de quo posset soluere debitum nec retribuere nec recōpensare pro tantis bñficijs acceptis cōtinue et incessanter et tñ vellet et nō posset. qz naturale est qđ ois qui accepit bñficiū vellit aliquid recōpensare p̄ bñficio. Que autē pena maior qđ cognoscere se obligatum et debitorem et velle retribuere et nihil habere vnde debitum possit soluere. igitur necesse

est qđ homo habeat aliquid quod possit dare pro oibus que accepit. Et quia nullus vere iuste et pprie potest aliquid dare alicui nisi qđ est vere et pprie et totaliter suū quia aliter nō esset donum perfectū nec reconpensatio nec retributio conueniens nec acceptabilis ideo necesse ē qđ homo habeat aliquid quod sit vere et pprie suum et totaliter et qđ sit in sua mera et libera voluntate potestate et dominio. Nihil aut̄ potest dicere homo qđ sit vere et pprie suum quod possit ab eo auferri aliquo modo vel tolli per violētiā ipso nolente et inuito. Si em̄ homo non habeat in se tale donum quod possit dare non erit acceptabile deo quia opz quod retributio et recōpensatio correspondeat ipsi obligationi et modis conditionis ipsius dantis. Et quia ipse dans scilicet deus dedit libere sponte voluntarie et gratis sine necessitate sine coactione et sincero et puro amore et extali liberalitate et spontanea voluntate et gratuita et tali amore tanq̄ a radice orta est obligatio ideo necesse est quod reconpensatio et retributio sit correspondens et cōformis scilicet quod sit libera spontanea voluntaria et nō coacta nec d̄ necessitate. Unde nullum donum est acceptabile nisi sit tale et procedat de intimo cordis affectu.

Oportet autem inquirere si homo habeat tale donum et aliquid vivere et proprie suum et in suo domino et pura libertate quod nemo possit ab eo tollere ipso invito. Unde talis rex non potest esse aliquid extra hominem quia omnia que sunt extra hominem possunt tolli ab homine et auferri per violentiam ipso nolente et invito et ideo si sunt proprie sua nec in sua mera libertate quare de ipsis non potest fieri recompensatio deo ulterius talis res non potest esse corporalis sic corpus hominis nec aliquid de corpore nec vita corporalis quia totum corpus et quodlibet membrum et vita corporalis possunt tolli et auferri ab ipso homine ipso invito et involuntarie et per violentiam et per dominum non sunt vere et proprie sua nec in sua plena et libera potestate nec etiam omnia ista supradicta sunt magis preciosa et meliora que habeat homo. et homo debet dare illud quod magis est preciosum et melius et nobilius quod habet in se. Restat igitur quod talis res sit anima vel aliquid quod sit in anima.

Non enim potest esse tota anima quia aliquae partes et aliquae virtutes anime sunt coniuncte cum corpore et cum organo corporali et ideo ille partes et ille virtutes non sunt in libera et pura potestate hominis sicut nec corpus. Restat igitur quod talis res sit nobilior pars et precior ipsius anime vel sit in illa parte que sit separata a corpore et ab organo corporali et nullo

modo sit coniuncta cum corpore. Sed autem est liberum arbitrium quod est nobilissima res et altissima in anima purum spirituale et hoc convenit cum deo quoniam est totus spiritualis et nullomodo corporalis. Sed in libero arbitrio sunt due partes scilicet intellectus et voluntas et sola voluntas est libera et spontanea et in ipsa est vera libertas dominum et imperium et nulla coactio nec violentia potest in ea esse. ipsa sola est domina sui ipsius et omne donum procedit a voluntate aliter non esset donum.

Igitur talis res quam querimus vel erit ipsa voluntas vel donum liberale vel spontaneum quod fit in pura et mera voluntate et libertate et acceptabile divine voluntati. Tale autem donum est solus amor procedens libere et sponte a voluntate. Sola autem voluntas potest dare primum quod potest dare est amor. Igitur amor est premium et premium donum voluntatis et maius donum et preciosius quia est donum liberalissimum spontaneum voluntarium et nullomodo potest cogi nec potest tolli nec auferri per violentiam ipso homine invito nihil igitur habet homo quod sit vere et proprie suum nisi amorem que est in mera voluntate que sola est domina sui imperatrix et regina hominis imperium et dominum in homine. Igitur amor est totus thesaurus hominis et res nobilior et preciosior et carior et propior que sit in homine que potest dari.

Inuenim⁹ igitur rem quā inq̄
rebamus et talem qualibet quere
bamus nō extra hoīem s; in hoī
mie nō in corpore s; i anima nec
in tota anima sed i suprema ⁊ no
bilissima parte ei⁹. Dabet igit̃
homo in potestate sua aliquid qđ
potest dare deo ⁊ de quo potest re
tribuere et recōpensare sibi nō igit̃
tur frustra est obligatio. Tenetur
igitur homo et debet ⁊ obligatur
dare soli deo et retribuere totū su
uz amorē quantū potest ⁊ meliori
modo quo potest cui soli totus et
totaliter est obligatus. Totus igit̃
tur amor hominis deo est debit⁹
et de iure nature. Inuenim⁹ igit̃
tur rem quam debet homo et tes
netur et obligatur deo dare retrī
buere et recompensare pro omni
bus datis et acceptis scilicet ip̃s
amorem liberalissimum.

Quod sola amoris retributio
est conuenissima ⁊ acceptabilis
deo creatori nostro.

Quoniam autē iam declaratū
est in precedētib⁹ quod ex
parte dantis sc; dei duo processerunt
sc; amor et dona ei⁹ exteriora
et manifestata ⁊ qđ amor dei p̃
cessit oīa dona q; nisi precessisset
nihil a deo datū fuisset et nihil ab
eo acceptū fuisset. Primum igitur
qđ deus dedit hoī est amor suus
et exinde per amorē oīa alia data
sunt et accepta. Et q; amor requi
rit amorem et amare requirit ama

ri de natura sua nec aliter satisfic
amori nisi per amorem ymo con
queritur nisi sibi reddatur amor
pro amore. Igitur reddend⁹ et re
tribuend⁹ est amor q; etiam p̃mū
donum dei est amor eius et est p̃
ma radix oīa dandi. Sequitur ex
hīs qđ illud quod est p̃i⁹ aī oīa
et cōueniens quod debet retribuī
et reddi ex parte hoīs. Ipsi deo p̃
us amanti est amor vt amor retrī
buat pro amore et homo d; p̃mo
correspōdere radici et fundamen
to et cause oīm bonorū sc; amor
ipsius dei vt sunt p̃mo dilexit ⁊
amauit hoīem anteq̃ aliquid sibi
daret et exinde per amorem dedit
oīa que dedit. Item homo d; p̃
mo ante oīa Ip̃m deus amare di
ligere et dare ei suum amorem et
exinde per amorē dare oīa alia vt
correspondeat deo p̃portionalit̃
et cōueniēter aliter nō ē ordinata
retributio nec p̃ p̃ns deo placens
quia nihil in ordinatū placet deo
Itē etia sicut amor liberalissim⁹
sine cōparatione est nobilior prez
ciosior amabilior et iocundior et
acceptabilior q̃ oīa alia dona ex
teriora et excellit ea in infinitum
ita p̃portionaliter amor liberalis
ip̃ius hoīs sine cōparatione ē no
bilior ⁊ preciosior amabilior dulci
or et acceptabilior q̃ oīa dona q̃
posset dare et oīa alia sine cōpara
tione excellit. Ergo p̃mū qđ hō
debet retribuere deo pro amore

fuo liberalissimo est amor liberal' postq̄ h̄z et ē fundamētum radix origo et causa radicalis quare homo debet ipsū amare ⁊ dare ei suū amorem debet etiā quia de⁹ ipm hominem p̄mo dilexit ⁊ amauit liberalissime sponte et gratuite. Aliter si propter aliā cāz ipsuz amet non erit cōueniens retributio nec correspondens nec deo acceptabilis. Præterea ad confirmandum oīa facit q̄ amor per se placet et solus s̄n omībus alijs ē amabilis per se acceptabilis per se iocundus ⁊ dulcis. Sed nulla alia per se placet s̄n amore. nihil amabile nihil acceptabile nil iocūduz nil dulce sine amore. Timor enim sine amore nō acceptatur nec honor nec alia dona. Amor autē ē acceptabilis nunq̄ respuitur nunq̄ refutatur nunq̄ displicet. Et ideo q̄tuncumq̄ sit aliquis potens diues et plenus oī bono semp vult amari semp vult amorē et nunq̄ refutat amorem. Et iō sequitur q̄ quīs deus sit potentissim⁹ ditissimus et plenissim⁹ oī bono tñ semper vult amari vult amorem nunq̄ refutat amorē. Magna ymo maxima res est amor qui solus p se est amabilis solus per se acceptabilis et nunq̄ refutabilis debz igitur homo talē rez preciosissimā et acceptabilem tribuere et dare deo postq̄ hō in se h̄z et obligat dare deo quicquid melius et pre-

ciosius habet. Concluditur ḡ q̄ sola amoris retributio est conuenientissima et acceptabil' deo.

Quod solus amor ē in quo potest homo correspondere creatori et de simili respondere vicem.

St aut magna amor dignitas preciositas et excellencia q̄ solus amor est de quo et in quo pot hō correspondere suo creatori quīs nō ex equo nec equalit' licet de simili respondere vicē. Un si de⁹ irascatur hōi nō illi irascebit homo s̄z magis p̄temiscet ⁊ pauebit. Si de⁹ arguat hōiem n̄ argueatur ab hōie. Si iudicet hōiem nō indicabit ab hōie. Si saluet hōminem nō querit saluari ab hōie. Si faciat hōiem diuitē nō querit ditari ab hōie. Si dñetur hōi hō nō dñabitur ei et sic de alijs. Sed videam⁹ de amore qualiter sit. vñ cū deus amet hōiem nō aliud vult q̄ amari. vult ḡ hōiez correspondere sibi in amore et de fili respondere vicē in quo ordinatur maxima amoris preciositas.

Quāuis aut hō nō possit ex quo correspondere nec tñ amare quantum amatur a deo eo q̄ minor est creatura et amor eius. Ideo minus diligit homo deū ymo si hōmo se totum cōuertat in amorem nihil erit in comparatione amoris dei erga hōiem q̄ amor dei in infinitum superat et vincit amorem

hominis quātūcūq; magnus sit. Ac tamen debet homo ex toto se ipso ex toto corde ex tota sua virtute correspondere amorī sui creatoris ut ipsū amet quātū poterit ex toto se ipso amet et modo meliori et puriori quo poterit quod deus principaliter vult amorē sibi retribuī pro suo amore et suis beneficijs. Ideo vult illū purissimū sanctissimū sincerissimū sanissimū castissimū non corruptū nec in mūdū sicut amor suus erga hominem est sincerissimus purissim⁹ castissim⁹ et sic de alijs. Aliter si esset correspondere de simili sed de dissimili et contrario. Que enim correspondencia respondere amorē corruptū pro amore purissimo respondere amorē inmundū pro mūdissimo. Si ergo homo debet respondere amorē pro amore postquam hoc ita debet respondere similē pro simili. Unde te quod qualiter per amorē potest homo correspondere deo et assimilari ei. Maxima igitur et dignissima res est amor qui reddit hominem deo similem et conformem.

Quo ordine et quali modo obligatur homo deo et ipsum amare.

Uoniam autem hic tractamus de debitis in speciali in quibus homo obligatur deo et inuestigamus omnia illa que homo tenetur dare deo et tota cognitio omnium illorum que debet homo reddere deo ori-

tur ex obligatione iam fundata in eternū. Id si volum⁹ habere veram et infallibilem certitudinē de omnibus illis que homo obligatur reddere deo necesse est semper recurrere ad ipsam obligationē quā ipsa est radix origo et lumen inefficiens ad cognoscendū quod homo debet reddere deo. et ideo ista obligatio est plantanda et radicanda in corde tanquam solidum et novum fundamentum.

Sicut enim ipsum esse fuit fundamentum et radix ad cognoscendū omnia alia de deo. Ita ista obligatio est fundamentum ad cognoscendum quid homo debet facere et reddere deo. et ideo qui non cognoscit istam obligationem non cognoscit quid debet aut quid tenetur reddere deo. Et quia obligatio causatur ex dare et accipere quia scilicet deus dedit et homo accepit quā si deus nihil dedisset et homo nihil accepisset nulla obligatio esset et etiam mod⁹ ordo et forma reddendi et dandi deo debitum oritur ex modo et forma accipiendi. Ideo si volumus cognoscere modum ordinem et formam dandi et reddendi deo debitum obligationis oportet considerare per quos modum formam et ordinem homo accepit quia homo obligatur deo quia accepit et sicut et qualiter accepit taliter obligatur reddere quod debet.

Et quia homo tenetur et obligatur reddere et dare deo amorē suum ut prepositū est. Ideo videamus modū ordinem et formā quibus hō obligatur et dē dare deo amorēz vñ qz hō quicquid hz boni accepit a dō et nihil accepit a se ipso nec ab alio q̄ adeo. Ideo nulli obligatur nisi deo nec sibi ipso obligatur dare aliquid qz nihil accepit a se ipso exinde sequitur q̄ pmo debet et tenetur dare deo amorē. Ita q̄ n̄ solum tenetur deo dare suū amorē s̄ etiam primo et nō sibi ipsi primo. Et qz totū accepit a deo q̄c quid hz et per p̄ns soli ipso est obligatus et iō sequitur q̄ totaliter et totum amorēz tenetur et obligatur dare deo et reddere et nulli debet reddere partem de suo amore nec ipm diuidere qz tot⁹ ē deo debet⁹ et sic homo tenetur dare deo primo totum et totaliter. Et qm hō continue et incessanter conseruat a deo ne reuertatur in nihilūz et continue et incessanter creature impēdunt seruiciū et bñficiū homini sine quo nō potest durare per vnū momētum et sic indefināter sine intermissione debet et tenetur hō reddere deo amorē et ipm amare et pro oī momēto. Patz igr̄ quo ordine et quali mō obligatur homo reddere amorē deo et ipm amare qm primo totū et totaliter cōtinue et incessanter et pro omni momento.

Quod creature incessanter clamant ad hoīem q̄ reddat deo debitum amoris quod dē et ostendunt qualiter reddere debeat.

On solum aut amor dei cōtinu⁹ nūq̄ cessans erga hominem clamat q̄ hō debet continue et incessanter reddere bñficiū et debitū amoris primo totaliter fortiter ex se ipso et corde totum et q̄tū poterit et meliori mō et puriori quo poterit qm de⁹ prius dilexit hoīem inter om̄s creaturas mūdi ymo in toto mūdo n̄ dilexit pmo nisi hoīem qm totum mundū et om̄s creaturas fecit ppter hoīem et sic pmo dilexit solū hoīem. verūptamē om̄s creature et totus mund⁹ hoc idē clamant ad hoīem incessanter sicut em̄ totus mund⁹ et quelibz creatura ex mandato et voluntate dei seruit hoī et impēdit bñficiū de meliori quod hz et totū qd meli⁹ hz dat hoī ut manifestū est per experientiam. Ita hō debet seruire deo et impendere et dare deo de meliori quod hz et totū quod meli⁹ hz. Sed illud qd meli⁹ hz hō ē amor igitur oīs creatura dicit q̄ hō dē seruire deo de amorēz reddere debitum et seruiciū amoris tanq̄ s̄ meliori sicut ipse creature seruiunt hoī de meliori et per p̄ns dē hō s̄ uire de tota voluntate et libertate sic etiā creature seruiūt hoī et ipse

dunt bñficiū ex volūrate dei me-
liori mō quo pñt puriori et verio-
ri et nō mō ficto. Item etiā debet
hō seruire deo ⁊ dare debitū amo-
ris meliori mō quo pñt et puriori
et magis sinceror n̄ ficto mō. Mō-
ne etiā sicut creature mundi ex or-
dinatione dei q̄tum pñt totis su-
is viribus ex totis se ip̄is seruiūt
hoī et p̄stant bñficiū sibi. Ita etiā
hō tenetur q̄tum pñt suis virib⁹
ex toto se ip̄o seruire deo et p̄stare
debitum et seruiciū amoris quod
d̄z vere sibi. Mōne etiā sicut crea-
ture incessanter et cōtinue p̄ om̄e
momētū die nocteq⁹ et oī tēpore
seruiunt hoī ex mandato dei et ni-
hil aliud faciūt nisi seruire soli ho-
mini nec ad aliud intendūt rōtio-
nabile est q̄ hō soli deo seruiat et
nulli alteri suū amorē tribuat ⁊ ni-
hil aliud intendat. Mōne etiam si-
cut creature conātur et faciūt ser-
uiciū placens acceptabile et de-
lectabile hoī ita etiā debet hō red-
dere deo debitum ⁊ seruiciū amo-
ris placens acceptabile ⁊ delecta-
bile. Item etiā q̄admodū creatur-
re seruiūt hoī p̄m suā p̄prias natu-
ram quā hñt et scdm suum modū
p̄prium quē hñt. ita d̄z hō deo ser-
uire iuxta suā p̄priā naturā et pro-
prium modū nature sue. Et iō sic
creature hoī seruiūt naturaliter ⁊
ex necessitate quasi coacte ad mo-
dum seruor⁹ q̄ ista ē p̄pria natu-
ra ear⁹ q̄ nō hñt libertatē. Ita eti

am hō debet seruire deo ex liber-
tate spōte et libere q̄ talis est sua
natura vt operetur ex libertate et
spontanea volūrate et nō ex coac-
tione q̄ aliter nō operaret⁹ vt hō
Et ideo sicut creature seruiūt hoī
scdm q̄ sunt tales et suo mō. Ita
homo d̄z seruire deo scdm q̄ ē talis
et suo mō. Ideo seruiciū hoīs
quod facere d̄z deo d̄z esse vt hoīs
minis et ideo d̄z esse vt libez spō-
taneum et voluntariū et nō coac-
tum. et iō q̄cquid hō d̄z reddere
deo d̄z reddere libere spōte volū-
tarie et nō coacte. Et q̄ nihil magis
spontaneū nec voluntariū q̄
amor: qui nullomō pñt esse coac-
tus nec d̄ necessitate dat⁹. Ideo
solum seruiciū amoris est hoīs
inq̄tum hō et est solū deo accep-
tabile et pacibile. Sic ḡ duplex ē
mod⁹ seruēdi vn⁹ ex⁹ necessitate
et naturaliter et alius ex libertate
et voluntarie. p̄mus est creatura-
rum erga hoīem. scdus est hoīs er-
ga deum. q̄uis etiā seruiciū crea-
turar⁹ ex parte dei mandantis or-
dinantis et volentis sit libez ⁊ vo-
luntariū. videte igr̄ quō ip̄e amor
dei verissim⁹ purissim⁹ et libera-
lissim⁹ pueniens hoīem et cōtin⁹
erga hoīem ex vna parte ⁊ seruici-
um quod faciūt creature soli hoī
ex dei voluntate et ordinatiōe de
meliori qđ habeant et meliori et
puriori modo quo pñt sine fictio-
ne et totis viribus incessanter in-

desinanter et continue et per omne
momentum placibilis et accepta
bilis quo pnt et scdm suam pro
priam naturam et proprium mo
dum clamant incessanter quid dz
homo reddere deo. Ita etiam
clamant incessanter homini q ipse
dz et tenetur servire soli deo et da
re ei soli id qd melius bz et red
dere et soluere ei soli debituz amo
ris meliori modo puriori et verio
ri quo poterit sine fictione forcius
quo poterit et totis viribus inces
santer et continue et in omni mo
mento et placibili? et etiam accep
tabili? quo poterit et scdm prop
am naturam et suum modum et io
libere sponte et volutarie. Clamant
igitur incessanter ipse creature et
dicunt ipsi homini qd debet deo
reddere et qliter dz reddere sibi.

Doctrina et regula generalis
docens hoicm qualiter et quomo
do debeat dare et reddere deo oia
illa que ei tenetur dare et etiam
reddere.

Quoniam autem deus vult
q ei detur et reddatur illud
quod sibi debetur ab hoie et i qui
bus ei obligatur de iure nature et
hoc requirit et erigit et n solu hoc
sed etia vult et erigit q sibi detur
et solvatur eo modo quo debetur
qa nihil e acceptabile deo nec ser
uicium nec aliquid qd debetur ei
nisi sit scdm modum et formam sicut
et qualiter ei debetur. Et ideo ne

homo perdat tempus suum et seruici
um necesse est q sciat et cognos
cat certe qualiter et quomo debz
dare et soluere deo illud qd ei dz
vt sibi sit acceptabile. Istud autem
potest homo cognoscere infallibi
liter p creaturas que hoī seruunt
ex dei ordinatione voluntate et bñ
placito qm in hoc q de? fecit cre
aturas et ordinauit ad seruendu
homini solum et ad dandū ei bñ
ficiū significauit et declarauit
q ipse vult q homo seruiat ei sicut
suomodo. Unde qz seruiciū crea
turarum quod impenditur homi
ni est primum ideo est regula et
doctrina scōi seruiciij quod homo
debz reddere deo qz seruiciū crea
turarum est iuxta voluntatē dei.
Ideo bene ordinatum et quale de
bet esse. Et ideo in omib? que ho
mo debet reddere et soluere deo
recipiat pro exemplo et magistro
qualiter creature inferiores serui
unt et dant bñficiū hoī. Unde
arbores non solum dant homini
fructus sed fructus maturos dul
ces bonos placibiles et accepta
biles et hoc ex ordinatione dei et
ad hoc laborant qz hō n accepta
ret aliter. Non em homo accepta
ret fruct? i maturos virides ama
ros vel corruptos ymo refutaret.
Ita q arbores in vanū laborarēt
Ita cōformiter nō soluz hō debz
reddere seruiciū deo amorem et
timorem sz etiam debet reddere et

dare amorem maturum dulcē bonum et pfectum et ad hoc quantum potest laborare debet quia aliter deus nō acciperet nec acceptaret. Non enim deus acceptat amorem malū corruptū nec timorem nec honorē nec seruiciū ymore refutat et homo in vanum laborat. Et sicut arbores non seruiunt homini cum dolo et fraude. Sed simpliciter pure sine aliqua fictione. Ita homo debet seruire deo et reddere illud quod ei reddere debet simpliciter sine dolo et fraude pure sine aliqua fictione sed cum bona intencione vt sit ei acceptabile Est igitur doctrina et regula certa infallibilis et gñalis homini q̄ ita se debet habere erga deū ad dādū ei seruiciū amorē timorē et honorem et omne q̄ debet suomodo sicut creature inferiores se hñt erga hoies ad pstandū ei seruiciū et bñficiū suomodo. Ideo ad hoc quantum pōt debz laborare vt sicut creature seruiunt ei suomō ita ipse seruiat dō suomodo nec cessare debet donec ita faciat. Et sic potest homo cognoscere per creaturas inferiores q̄ nihil fictum nihil dolo sū nihil fraudulentū nihil corruptū nihil i purū ē acceptabile deo s; magis refutabile et odibile.

Quod nulla pōtest esse excusatio de non reddendo debitum continuum amoris deo nec propter

penuriam nec propter impotenciam nec fatigacionem seruicij seu laboris et penam.

Uoniam autē homines equiter habent liberum arbitrium et tantū habet vnus sicut aliter de libertate et volūtate cū nulus possit cogi in voluntate quia hoc est propria natura volūtatis vt cogi non possit. Et inde sequitur quod quilibet est dñs sue voluntatis et per consequēs cū amor procedat a voluntate secundū purā libertatē sequitur quod quilibet est dñs sui amoris equaliter et potest dare cui vult et nullo modo potest impediri cōtra voluntatem et cum voluntas semper habeat amorem et plena amore et nunq̄ deficiat in amore quin semper habeat amorem nec diminuitur propter amorem quia etiam homo continue et incessanter obligatur reddere deo continuū debitū amoris de iure nature vt certissime probatum est. Exinde sequitur quod nulla potest esse excusatio alicui homini de non reddendo et exsoluēdo deo istud debitum amoris propter aliquā penuriam nec impotenciam de non soluendo continue et incessanter quia nulla operacōe potest amor impediri quin homo continue et incessanter possit amare deū nec comedēdo nec bibēdo nec opando

Et ideo sicut semper et incessanter obligatur amare deum et dare sibi amorem ita similiter si vult potest continue et incessanter sine impedimento ipsum amare o die de nocte et omni tempore.

Rursu quia in amando nulla est fatigatio nulla pena nullus labor nulla tristitia nullus dolor nullum odium ymo amor releuat a labore et pena a fatigatione et tedio et omnes labores alleuiat et reddit suaues quia dulce e amare et delectabile dat gaudium et leticiam Exinde sequit q nulla pot esse excusatio alicui de no reddendo et soluendo deo continue debitum et seruicium amoris nec excusatur propter fatigationem vel tedium seu penam laboris in continue amando. In omnibus autem alijs operationibus potest esse fatigatio labor pena et tedium p q i amando Et ex hoc cognoscere pot homo qualiter obligationis debitum radicale pimum et principale quod tenet reddere et soluere deo p bnficijs no est graue nec importabile ymo leuissimu suauissimu et delectabile valde. Et in hoc manifestatur clarsime summa dei dulce do et benignitas erga hoiem qui noluit hoiem obligare ad rem penosam et fatigabilem sz ad rem dulcem suauem et delectabilem et infatigabilem. Concluditur q nulla dz esse excusatio nec pot de n red

dendo et exsoluendo debitum contrarium amoris deo nec propter penuriam nec impotenciam nec fatigationem nec fucij sic laboris penam

Quod omne debitum et omne seruicium q dz et obligatur homo reddere et soluere redundat et reuertitur in solam hominis utilitatem bonum et comodum.

Via vero iam in pcedentibus partibus infallibiliter demonstratum est deum esse infinitum plenissimum perfectissimu nullo indigentem qz hz in se omne complementum

Ideo non indiget utilitate nec quomodo. Et cum seruicium creaturarum inferiorum no sit vanum ymo venit ad magnam hominis utilitatem bonum et commodum ut experientia manifestat sequitur q seruicium hominis quod tenetur exsoluere deo non debet esse vanum et in utile ymo debet esse ad maximam utilitatem maximum bonum proficuum et commodum alicuius. Si autem tam utile et fructuosum sit seruicium aliarum creaturarum. Nonne magis sine comparatione seruicium hominis qui excelsit omnes creaturas debet esse utile fructuosum et ex eo maxima debet sequi alicui utilitas et perfectio et de tanto de quanto homo excelsit alias creaturas.

Et quia seruicium hoīs nō potest venire ad dei vtilitatem nec com-
modū qz deus nulla indiget vtili-
tate aut cōmodo nec idigerē pōt

Sequitur et cōcluditur q̄ ser-
uiciū hoīs quod dī reddere deo
redundat et reuertitur ad solam
maximā et inestimabilē hoīs vti-
litatem. Et sic tam seruicium crea-
turaz q̄ seruicium hoīs ad eū to-
tum venit et redundat ad solam
hoīs vtilitatē fructū et cōmodū. Et
ex hoc hō magis debet inclinari
totis virib⁹ ad deū seruicēdum vñ
magis tenetur hō sibi ip̄i et ad su-
am vtilitatem q̄ alie creature te-
neātur ei. Sed cum alie creature
seruiant ip̄i hoī ad ip̄i⁹ vtilitatez
Igitur mltō magis debet hō ser-
uire deo ad sui ip̄i⁹ vtilitatez.

Aliter hō esset cōtra se ip̄m. Ecce
admiranda dei bonitas ⁊ amor er-
ga hoīem qui totū ordinauit ad
bonum hoīs cōmodū et vtilitatē
et nō sui ipsius. Et ex hoc ma-
xime obligatur hō ad ip̄m deum
amandum sine mensura.

De cōparatione istoz duoz
seruicioz inter se et ad hominem

Quoniam duo sunt seruicia
primū ē seruicium creatura-
rum ad hoīem scđm est seruicium
hoīs ad deum ⁊ cū ambo sint ad
bonum hoīs sicut dictū est. Ideo
oportet videre quō cōparātur ad

ip̄m hoīem et qualiter inter se dif-
ferunt. Unde primū seruicium
creaturaz ad hoīem est naturale
et ex necessitate et nō ex liberalita-
te qz creature naturaliter et ex ne-
cessitate seruiunt hoī nec possunt
oppositū facere. Sed seruiciū
scđm scz hoīs ad deū est volunta-
rium spōtaneum pcedēs ex liber-
tate et exinde sequitur vna diffe-
rencia scz q̄ seruicium creaturarū
nō est remunerabile nec premiabi-
le qz nō est factū ex libertate. Ideo
creature nō sunt remunerabiles
de seruitio hoī impēso. Sed serui-
cium hoīs qz est voluntariū ex li-
bertate et nō ex necessitate cōactō-
nis est de natura sua pmiabile et
remunerabile. Nam de tanto ser-
uiciū hoīs qđ impēdit deo est ma-
ius alti⁹ et nobilius de quanto li-
bertas excelsit seruitutem et neces-
sitatē. Cū quis hō obliget⁹ debet
at seruire deo de debito. Et tñ q̄a-
tale seruicium fit spōte et ex liber-
tate. Ideo fit remunerabile. patz
igitur q̄ manifesta ē dīa istoz duo-
rum seruicioz inter se. Sed re-
stat cōparare ābo seruicia ad ip̄m
hoīem cū ambo sint ad eius vtili-
tatem et cōmodum et cōsiderare
oportet quare sunt necessaria ista
duo seruicia hoī et quid hz et reci-
pit per primū seruiciū et quid per
scđm et per quod recipit mai⁹ bo-
num et quod est sibi magis neces-
sarium et vtile an primū vel scđm

Propter qđ autē cōsiderādū est qđ
homo nō solū indiget esse et dura
re in esse ymo etiā indiget bñ esse
et optime esse. Un̄ nō sufficit ho
mini esse tm̄ nisi etiā habeat bñ eē
et optimū esse. Talis est em̄ natu
ra hominis qđ nō pōt contentari
nec q̄lescere donec habeat bñ eē et
optime eē et ad hoc cōtinue labo
rat q̄tum pōt. Quia igitur hō in
diget esse et etiā indiget durare et
permanere in esse et etiā indiget
bñ esse permanere in ipso bñ esse.
Ideo sunt duo seruicia que respici
unt hoīem. prīmū seruiciū scz
creaturaz respicit esse hoīs et du
rationē ipsius in esse. Secundū
seruiciū respicit bñ esse et optimū
esse hoīs. creature em̄ seruiūt hoī
vt sit et duret in esse et permaneat
et ipse homo dē seruire deo vt ei
bñ sit et optime et vt per tale ser
uiciū recipiat bñ esse et optime
a deo. vñ cū vtrūq; seruiciū sit ad
bonū hoīs et nō pōt habere nec
accipere alia bona nisi ista duo
scz esse et durare in esse et habere
bene esse et durare in ipso bñ esse
sequit̄ qđ ista duo seruicia erūt p̄p̄
esse et p̄pter bonū esse hoīs. Et cū
per p̄mū seruiciū scz creaturaz
homo permaneat in esse seq̄tur qđ
per scđm seruiciū cū sit mai⁹ et
excellenci⁹ hō recipiat et p̄mane
at i bñ eē. Sicut em̄ ē mai⁹ bñ eē
qđ esse ita mai⁹ est seruiciū scđz qđ
p̄mū. Quāadmodū igitur serui

cium creaturaz est hoī continue
necessarium vt duret et perma
neat in esse ita necessariū ē hoī
vt ipse cōtinue seruiat deo vt ha
beat et recipiat bñ esse et in ipso
maneat. Et qđadmodū si seruiciū
creaturaz deficiat hoī statim mo
ritur deficiat perdit suū esse vt ex
perientia maifestat qđ homo non
pōt durare per vnū momētum si
deficiat aer vl' terra aut vict⁹. ita
similiter si deficiat seruiciū qđ ho
mo debet facere deo et hō nō ser
uiat deo statim p̄dit suū bñ esse et ha
bet malum eē. Sicut igit̄ pro def
ectu seruiciū creaturaz p̄dit hō
suū esse ita per defectū sui serui
cij qđ debet facere deo p̄dit suū
bene esse. et iō sicut dicitur homo
mori qñ perdit suū esse ita dicit̄
mori et magis qñ perdit suū bñ es
se. ideo hō qui nō seruit deo mori
tuus est. Sicut igitur creature in
desinēter seruiunt hoī vt duret in
esse ita ipse hō incessanter dē seruire
deo vt ei bñ sit et habeat bene esse
quia nihil p̄ficit hoī seruiciū qđ
faciūt creature nisi ipse seruiat deo
Et qđadmodū magis est necessa
rium hoī et magis amabile bene
esse qđ esse tm̄. Sic plus indiget
bñ esse qđ esse tm̄. Item magis est
necessarium hoī seruiciū qđ ipse
debet facere deo qđ seruiciū qđ
ei creature prestant et magis dē
esse ei amabile. Sicut qđ hō plus
indiget bene esse qđ esse tm̄ ita pl⁹

indiget seruitio quod debet facere deo quod seruitio creaturarum

Sicut igitur se habet esse hominis ad suum bene esse. ita se habet seruitium creaturarum quod faciunt homini ad seruitium quod debet homo facere deo. Et quod admodum esse est propter bene esse. Ita seruitium creaturarum quod faciunt homini est propter seruitium quod homo debet facere deo. Et ideo si cut creature sunt ut seruiant homini. Ita homo est ut seruiat deo. Ideo si secundum seruitium deficiat primum est frustra ideo perditum est seruitium creaturarum quando seruiunt homini non seruienti deo et talis homo quantum in eo est frustra totum vniuersum. Et sicut ordinatum est quod homo non possit durare in esse nisi creature seruiant ei. ita ordinatum est quod homo non capiat bene esse si non seruiat deo. Ecce igitur qualiter ista duo seruitia habent comparationem adinuicem et ad ipsum hominem

Quod per seruitium creaturarum homo quasi ad oculum potest videre quod necessario deus est qui manutinet omnia in esse.

Quia ipse homo non potest durare in esse nisi alie creature manuteneant ipsum in esse ut experientia manifestat. Sequitur etiam quod nec ipse creature que ma-

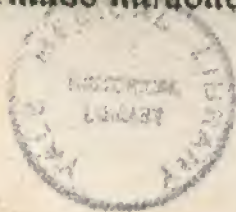
nutenit hominem non possunt durare nec in esse permanere nisi etiam manuteneantur ab aliquo. Si enim homo qui est maior et nobilior inter omnes res mundi non potest durare in esse nisi adiutorio creaturarum inferiorum manuteneatur sic impossibile est quod ipse res inferiores et creature possint durare in esse et permanere per se ipsas sine adiutorio. Aliter creature essent maiores ipso homine quod homo esset indigens et ipse creature nullomodo indigerent. Sed homo non manutinet creaturas immo manutinetur ab eis igitur sequitur quod aliquis alius manuteneat ipsas ut durent in esse et per primum. Ille idem manutinet hominem quia manutendo creaturas manutinet hominem et ille est deus. Et sic per seruitium inferiorum rerum homo ad oculum videt quod necessario deus est qui manutinet omnes creaturas in esse ut durent in esse et manuteneant hominem. Et per primum sequitur quod homo non obligatur creaturis licet ei seruiant et manuteneant eum in esse sed solum ipse deo qui manutinet creaturas inferiores ut permaneant in esse.

Quod per ista duo seruitia totus mundus est obligatus vni et mirabiliter ordinatus cum deo.

Ecce mirabile colligatione ecce mirabile ordinem in vniuerso per ista duo seruitia quoniam creature

inferiores seruiunt hoī et sūt ppe
hoīem et seruendo hoī sunt collig
gate et vnite cū hoīe et sic primus
seruicius colligat oīa inferiora cū
hoīe. Deinde homo debet seruire
deo per amorem et hō seruendo
deo colligatur cum deo sicut alie
creature seruendo hoī colligātur
cū hoīe et sic seruiciū primū colli
gat creaturas inferiores cū hoīe
et seruiciū scōm colligat hoīez cū
deo et sic obligatio amoris cōplet
cōseruat et colligat totū mundū
v. idē primo oīa ab amore pcedūt
et pcesserunt et in amore cōsomā
tur. et ideo amor oīa cōplet quia
primo per amorē deus omīs crea
turas ordinauit ad hoīem. Deinde
de hō per amorē pūngit cū deo
et ideo si hō nō cōiungatur cū deo
ei seruendo tūc mund⁹ est deui
tus in ordinat⁹ et dissigatus et h
duo fūctia sūt ad bonū totale hoīs
et null⁹ alit⁹ qz primū ē ad esse to
tale hoīs scōm aut est ad bene esse
qm creature seruendo hoī nullā
vtilitatem recipiunt ab hoīe sed
hō recipit totam vtilitatē et cōmo
dum nisi qz nobilitantur seruien
do hoī. Sed hō seruendo deo so
lus recipit vtilitatem et cōmodū
seruiciū et nobilitantur seruendo ei.
Videte igitur qualiter p ista duo
seruicia tot⁹ mund⁹ est colligat⁹
et vnitus intra se et cum deo et ad
ipm ordinat⁹ mirabiliter. Ecce
duas ligas in mūdo mirabiles p

ma est naturalis et necessaria scz
creaturaz ad hoīem et scōa liga
est hoīs ad deū. pma est ex parte
creaturaz que necessario seruiūt
licet ex parte dei sit liberalis et vo
luntaria. scōa que est hoīs ad deū
est liberalis spōtanea et voluntar
ia. Et ideo prima liga semp dur
rat et pseuerat qm est ex parte
creaturaz sz scōa nō semper du
rat in oībus hoībus ymo multoti
ens desinit et frangitur. Prima li
ga est magna pulchra et mirabil
is. Sed scōa est maior pulchrior
et mirabilior. Prima liga est sensi
bilis visibilis et oībus manifesta.
sed scōa est in sensibilis inuisibilis
occulta et secreta. Prima liga scz
creaturaz ad hoīem est corporal
et extrinseca scōa liga scz hoīs ad
deum est spūalis cordialis intelle
ctualis et intrinseca et ideo de tā
to excellit primā ligā de quanto
spūale excellit corporale et sic opz
qz hō sit quoddā mediū inter crea
turas et deum per qd creature in
feriores cōiungunt cū deo. Ecce
duo extrema scz creature inferio
res et de⁹. Ecce mediū cōiungēs
extrema scz ipse hō. Et ex hoc ap
paret qz mirabilis et valde bona
est obligatio hoīs ad deū que to
tum cōplet et cōsumat vniuersū
et hoīem ad deū colligat vt ab eo
bene esse et optime esse recipiat.
Quod ex prima obligatione et
ex primo debito amoris ad deum

aut alia obligatio necessaria ad
debitum amoris

Uoniam aut probatum est
pbatone visibili et experit
metali q hō debet deo totū suū
amorem et hec est pma obligatio
et principalis et pma debitu. Et
ideo etiam sequit q soluere et red
dere istū debitū ē pma iusticia et
principalis ipius hoīs. Et qz qd
est totaliter obligatū et iuste debi
tum alicui nō pōt dari alteri nisi
iniuste et cōtra iusticiā. Sequitur
exinde q cū tot⁹ amor hominis sit
deo iuste et iustissime totalit oblig
gatus et debitu q hō non pōt da
re alicui alteri q deo amorē suū
nisi iniuste et cōtra iusticiā nec p
pns debet nec etiā pōt nisi iuste
facere partē sui amoris alicui al
teri nec ipm diuidere nec obliga
re. Et ideo ex hoc seqtur q hō nō
tenet dare amorē alicui creature
ppter aliqua bñficia vel seruicia
recepta s; soli deo. Et per pns se
quitur q nulla creatura facit hoī
aliquod bñficiū s; de⁹ per creatu
ram qz oīs creatura dei est. Et iō
totū bonū q creatura facit deus
facit qm aliter sequentur q totus
amor nō esset debitu et obligatus
deo. Et etiā sequitur q null⁹ hō
d; sibi ipsi attribuere qm facit ali
quod bonū alicui s; dō nec debz
exigere sibi ab eo ex debito obli
gationis amorē nec honorē nec ali

quod seruiciū s; totū d; attribue
re deo. Sed qz hō d; attribuere
deo pmo suū amorē totum et dare
tanq sibi debitū et vere obligatū
Ideo etiā d; dare et obligare amo
rem oībus hīs que dei sūt inq̄tū
dei sūt. Et cū oīs creatura sit dei
sequitur q hō d; etiā amare om
nes creaturas qz dei sūt inq̄tum
dei sūt et in hoc obligatur et hoc
debet facere in virtute pme obli
gationis et pmi debiti et sic ex pri
ma obligatione et pmo debito ori
tur scda obligatio et scdm debi
tum qd cōtinetur in pma obligas
tione. Et iō pprie nō sūt alia obli
gatio nec aliud debitū a primis.
Et qz nō oīs creature sūt equa
les et inter oīs illa est maior q ē
dei ymago viua et que portat suā
ymaginem et suā similitudinē. Et
ideo hō statim et immediate post
deū tenet d; et obligat amare suā
ymaginē viuētem et illā creaturā
que portat suā similitudinē quia
post deum immediate sequitur sua
ymago. Et qz hō super oīs crea
turas mundi est ymago dei viua
creata et portat suā ymaginē et si
militudinē et iō immediate et sta
tim d; amor dari post deū hoī tā
q ymagini viue create ipius dei
qz sicut homo obligatur amare d
uz. Ita obligatur amare suā yma
ginem viuētem inq̄tum est dei
ymago.

Quod totus mundus et ordo

creaturarū dicit et clamat q̄ ho-
mo est tota et completa dei yma-
go impressa et creata.

Uod aut̄ homo sit dei yma-
go tota et cōpleta per ordi-
nem creaturarū hoc cognoscere
possum⁹. Unde inter creaturas ē
ordo et sunt multi gradus vt iam
declaratum est ⁊ omnis creatura
aliquo modo immitatur deū sed
aliqua magis et aliqua minus.
Unde magis immitatur deū vi-
uēcia q̄ nō viuēcia et magis se-
situa q̄ nō sensitua et adhuc ma-
gis intelligēcia q̄ nō intelligen-
cia. Ideo cū in creaturis sit quedā
scala immitandi deū secundū ma-
gis et minus vt ad oculum vide-
tur et creature habēt ordinem in se
ad immitandum deū ita q̄ in
homine est finis et status et gra-
dus nulli⁹ immitandi in naturā
in ipso completur scala immitacio-
nis ⁊ signū est q̄ nulla creatura ē
supra hominē in hoc mūdo ⁊ in
isto ordine q̄ in homine est com-
pleta immitacio. Aliē enī inuanū
esset inchoata scala immitacōis
nisi impleretur immitacio Et p̄ cō-
sequens sequitur quod homo est
ymago dei cōpleta et tota quia ī
eo finitur scala immitacōis ⁊ sic
hō secundū naturā ⁊ in q̄tūz ho-
mo est ipsa ymago dei tota et cō-
pleta et creata ita q̄ sicut sigillum
ip̄mit suam totā ymagine in

cera. Ita quodōmodo deus imp̄s
sit suā totā similitudinē et yma-
ginē in homine et ideo homo totū
deū represētat ⁊ p̄ cōsequens q̄
videt hominem videt deū q̄ vi-
det suā ymaginem viuētem et
homo est quasi deus quia repres-
sentat totum deū et sic patet q̄ or-
do creaturāz maifestat ip̄s hoīez
esse cōpletā dei ymaginē viuēte
Et q̄ deus est tot⁹ intellectualis
et spūalis et nullomō corporalis
Ideo etiam sua ymago cōpleta ⁊
perfecta est tota spūalis et intelle-
ctualis et nullomō corporalis.
Exinde sequit⁹ q̄ cū homo habeat
in se duas partes scz corp⁹ ⁊ aīaz
et aīa sit intellectualis et spūalis
q̄ hō est ymago dei cōpleta scdm
aīam et ibi querenda est ymago
cōpleta. Et ideo cū hō post deum
primo teneatur amare snā ymagi-
nem sequitur q̄ post deū imedia-
te d̄z amare aīaz que est dei yma-
go et tanq̄ ymaginē dei spūalem
et intellectuāle.

Quod quilibet homo tenetur
et obligatur amare quēz hoīem.

Et q̄ oīs hō īquantū hō h̄z
dei ymaginēz. Cū hō vt hō
sit dei ymago. Ideo cū quilibet te-
neatur post deū intelligere ⁊ ama-
re eius ymaginē imediate. Seq̄t⁹
q̄ quilibet hō tenetur et obligat⁹
amare om̄em hoīem in q̄tū hoīez

et inq̃tum dei ymaginem. Et q̃
hō inq̃tu3 hō semper est dei yma
go viua. Ideo sequitur q̃ quicun
q̃ hō tenetur et obligatur amare
om̃em hoīem siue sit amic⁹ siue in
imicus siue sibi pficiat siue nocet
at quia semper est homo et per cō
sequens dei ymago

Quod ois homo tenetur ama
re aliū quēcunq̃ sicut se ip̃m.

¶ Et q̃ ois homo tenet amare
se ip̃m inq̃tū est hō et iquā
tum est ymago dei viua. Et quia
ois hō inq̃tum hō est equalit̃ dei
ymago q̃ equaliter ē hō sequitur
q̃ om̃is hō tenetur amare om̃em
aliū hoīem sicut se ip̃m ⁊ tm̃ sicut
se ip̃m. Et cū om̃is hoies sint eiusd̃
nature inq̃tū hoies ⁊ eodmō sint
dei ymago et vniformiter sequit̃
q̃ om̃is debet se habere adinuicē
tanq̃ ex̃ntes vnā et eandē dei
ymaginē et per p̃ns quilibz d̃z re
putare aliū tanq̃ se ip̃m et nō di
uersum nec diuisum ab eo. Et q̃
om̃e bonū puenit hoī inq̃tum hō
et in q̃tū dei ymago ē vnū et idē
bonū respectu oīm hoīum et tm̃
cōueit vni sic alteri. Et cū quilz te
neatur amare alterū sicut se ip̃m
vt est ymago dei sequit̃ q̃ totū bo
nū qd̃ quilibet hō d̃z sibi met vel
le et optare inq̃tum est hō et dei
ymago tenetur velle et optare oī
hoī inq̃tum est hō ⁊ dei ymago ⁊

eiusdem nature cū se ip̃o. Et cum
vnus hō teneatur amare alterum
eo q̃ ip̃e est dei ymago et ecōuer
so alter tenetur amare eundem eo
quia est dei ymago. Et quilibet
etiam tenetur amare se ipsum eo
quia est dei ymago. Sequitur
ex hoc q̃ inter omnes homines de
bet esse de iure nature maxima li
ga maxima vnitas maxima con
cordia et pax et vera societas. q̃
omnes debent et tenentur seinui
cem amare ppter vnā causā
et vnā rōnem scilicet quia sunt
dei ymago viua vniformiter.
Et per consequens debet esse tā
tum vnus homo et non plures.
Et quia istud debitum et ista obli
gatio oritur a primo debito et a p̃
ma obligatione per quam obliga
ti sunt omnes homines. Seq̃
tur q̃ postq̃ prima obligatio est
iustissima et rectissima et in iure
nature fundata ita ⁊ secunda.
Et per consequens sicut prima obli
gatio seu primum debitū est p̃
ma iusticia. Ita et scda obliga
tio seu scdm debitum est scda iusti
cia naturalis. Et quia quilibet
homo est dei ymago scdm animā
sequitur q̃ omnis homo tenetur
amare animā alterius sicut suā
propriam. Et ex omnibus
istis apparet q̃ scdm ius et ordi
nem nature et vniuersi duo de
bent esse ligamīa et vincula amo
ris in hominibus. k ij

primum d3 esse hoīs cuiuslibz ad deum qz quilz hō obligat^r ē deo dare amorem primo et sic d3 esse primo ligatus deo per amorē. scz cū dū ligamen et vinculū amoris d3. esse inter omīs hoīes adinuicē ita qd omīs hoīes debēt esse inter se ligati per amorē. et istud scōm ligamē et vinculū oritur a primo ligamē et virtute illi⁹ qz omīs debent se amare adinuicē qz sūt dei ymago et iō qz scōm ligamen orit^r a primo Si primū nō est secundū esse nō pōt et si primū est neccessario secundū erit. Et sicut creature ligantur cū hoībus seruiendo et hoīes ligantur cū deo amando. Et exide qz seiuicē ligant^r hoīes inter se amando. Et qd totū vniuersus per debitū ordinē d3 esse ligatum. Ecce mirabilē ordinē deus pmo nos dilexit et diligit hoīes cōtinue. et creature manifestāt istaz dilectionē cōtinue seruiendo hoībus. et sic deus trahit hoīes ad se diligendo et amādo prinue et obligat ad amādum cū pmo deinde obligati sunt amare se inuicem et continue.

Quod istud debitū scōm et obligatio amoris erga hoīem redūdat et reuertitur in solaz hominis vtilitatem

Uia vero vt iam pbatū est omne debitum et omne seruium ad qd hō obligatur de iure nature et debz reddere et soluere

deo redūdat et cōuertitur in solā hoīs vtilitatē ideo exinde sequit^r neccessario qd cū istud secundū debitum quod quilz hō debet alteri oratur et descendat totaliter a pmo debito quo hō obligatur deo qd totū reddūdat et cōuertatur in solam hoīs vtilitatē et nō dei. Jō sequitur qd si homines se amarent adinuicē qz sunt dei ymago qd totum est ad bonū comodū et vtilitatem hoīs. Et qz hoc est pimum quod hoīes debēt et tenētur facere scz qd amare deus pmo et hoīes qz sunt dei ymago qd pīmū bonū hoīs radicale et principale. et iō omīe aliud bonū hoīs neccessē est qd oratur ab isto bono iō est vey bonum hoīs et sic apparet qd quāto magis multiplicatur debitū hominis erga deū et crescit rāto magis multiplicat^r bonū hoīs et cōmodū. Et per pns apparet qd oīa facta sunt ppter hoīs vtilitatez et nō dei. et ipē hō nō est factus propter alicuius alteri⁹ vtilitatē sed tantum propter se ipm et sui vtilitatem.

Quod omīe seruiū creaturaz indifferenter sine acceptione psonarum cuius hoī seruienciū inq̄tū est ymago dei manifestat qd omīs hoīes adinuicē debent se reputare tanq̄ vnum hominem.

On solum aut ex virtute prime obligationis qua omīs

homines sūt obligati ad deū debent se reputare adiuicem tamq̃ vnū hominem et quilibet debet amare alterū tamq̃ seipsū ymo etiam ipse creature hoc idem signāt et manifestant. Ipse em̃ creature que sūt facte ppter hominē ad seruendum ei ex voluntate dei nullam differenciā faciunt inter homines seruendo et beneficiū impendendo ymo quantū in eis est nō plus seruiūt vni homini q̃ alteri. Sed equaliter omnibus nec plus laborāt pro vno q̃ pro alio nullum reputant maiore nullum minorem. Hoc aut̃ clare patet discurrendo per creaturas. Hā terra equaliter seruit omnibus hoībus equaliter omnes portat. Similiter aqua vel ignis plāte et animalia indifferēter q̃tuq̃ in eis esse habent et maxime hoc declaratur in sole qui est nobilis creatura que plus super omnes creaturas seruit hoībus non plus vniq̃ alteri nō est acceptor personarū nullum reputat maiorem superiorem nec inferiorem s̃ omēs equalēs. Quid igitur significat q̃ creature communiter et indifferēter absq̃ acceptione personarū seruiāt hominibus et hoc ex ordinatōe dei. Nisi q̃ omnes hoīes reputātur tanq̃ vnū hō et q̃ oēs debent se reputare tanq̃ vnū hoīem adiuicem. Unde creature sūūt cuilibz hoī inq̃tum hō ē ⁊ ymago dei

Et ideo equales reputātur hoīes et ideo q̃ seruiūt hoī inq̃tū ymago dei ē seruiūt fm̃ q̃ puenit ymagini dei et ideo honorabiliter diligenter et pure. Et hō debz recipere seruiciū a creaturis inq̃tū dei ymago est nec aliter est dignū q̃ hoī seruiatur. Et ideo mund⁹ tal⁹ et tant⁹ tam pulcher tam nobilis tam nobilibus creaturis plenus fact⁹ propter hoīez inq̃tū portat dei ymaginē q̃ tam nobilis et honorabilis est dei ymago viua vt talis mund⁹ et tam nobiles creature ei debēt s̃uire. Hō g̃ estimet se hō q̃ mundus ei seruiat nisi q̃ dei portat ymaginem viuente et nō propter hoc q̃ est talis hō vel talis. Igit si creature que nō sunt de natura hominis tam nobile ⁊ honorabile seruiciū faciunt cuilibz hoī q̃ portat dei ymaginem multo magis hoīes ipi adiuicē se debent amare q̃ vnusquisq̃ portat dei ymaginē. Creature g̃ manifestant q̃ omēs homines sub vna ratione et propter vnā causam se debent adiuicem amare q̃ vnusquisq̃ portat dei ymaginē et per oīs debēt se reputare tanq̃ vnū hominē. sic igit cōe seruiciū creaturarū indifferenter sine acceptione personarū cuilibet hoī seruiciū inq̃tum ē dei ymago manifestat q̃ omnes hoīes debēt se reputare adiuicē tanq̃ vnum hoīem et p consequēs debēt seinuicē amare

si essent vnus hō et quilibz debet
amare alteruz sicut seipsum.

Recolectio eoz que dicunt q
hoies om̄s se debēt reputare tan
q̄ vnum solum hoīem.

Concludam⁹ ergo q cōitas
vnius solius dei eternaliter
viventis cur⁹ quilibet hō inq̄tum
hō est viua ymago et vniformis.
et cois amor ipius dei q̄ homies
om̄s inq̄tus sūt hoies et sue yma
gines eadem acceptio bonoz ea
dez indigencia eadē obligatio et
pro eadē cā qz quilz hō obligat
vni et eidez dño pro eadem con
seruatione dei a quo om̄s hoies
cōseruant in esse idē et cōe serui
um oim creaturaz indifferentē
hoī seruiciuz absq̄ acceptione p
sonaz. Et insuper etiā pformitas
et vnitās eiusdē nature et rōnis
in oibus hoibus hec oia siml' col
lecta clarissēdīcūt ⁊ pcludūt om
nes hoies debere se reputare ad
inuicem tanq̄ vnū hoīem ⁊ debe
re habere adinuicem maximam
vnitatem.

Quod per virtutez p̄me ⁊ scde
obligationis concluditur duplex
fraternitas et societas scz specia
lis et generalis.

Et hic ex oibus supradictis
manifestatur duplex frater
nitas hoīs vna generalis ad om
nes creaturas qz hō est creatura

dei et hz esse a deo ⁊ alie creature
similiter idō habet hō rationē istū
us generalis originis ab vno et eo
dem patre fraternitatē gñalez cū
oi creatura. Alia fraternitas est
spūalis inter om̄s hoies qz om̄es
sunt a deo tanq̄ ab vno patre et
quilibet est eius ymago et ista est
fraternitas maior que esse possit

Quod ex vnitāte que debz esse
de iure nature inter hoies oritur
inuisibilis fortitudo

Quoniam autem ois fortitu
do oritur ex vnitāte et debi
litas ex diuisione et q̄to maior ē
vnitas tanto maior est fortitudo
⁊ vbi summa vnitas ibi sūma for
titudo. Et quia ista vnitas de
bet esse inter homines oritur ex h
qz quilibet homo primo est vnit⁹
cum deo per amorē et deinde qz
quilibet est dei ymago vera et vi
ua ideo ex consequenti debent se
amare et inter se habere vnitatez
Impossibile ē q aliquis amet de
um quin amet eius ymaginez vi
uam et quanto magis deum ama
bit tanto magis amabit ei⁹ yma
ginem. Et ideo cū vnusquisqz
homo sit dei ymago viuens quā
to magis aliquis amabit cum tā
to magis amabit quilibet hoīem
et q̄to magis vnus homo ama
bit alium tanto magis vnietur ei
et ista vnitas durabit q̄ diu amor
durabit et amor potest semper du

rare ideo vnitas potest semp durare. Et inde sequitur q̄ inter homines potest ēē perpetua vnitas. Quia igit̄ ista vnitas que puenit ex tali amore facit homines vnū. Ideo mutat vnum hominē in alium et transfert et ecōuerso et ideo homines per istam vnionem sūt tantuz vn⁹ q̄ nō possunt esse magis vn⁹. Et quia ex maxima vnitate ouē maxima fortitudo ideo homines dum sūt vniti per istum modum habent maximā fortitudinem et inimicibilē. Et sic patz q̄ homines dum respiciunt ad deū tunc vniūtur inter se et fiunt vnū et ideo fortificant se ex tali vnitate et dum magis respiciunt deū magis vniuntur inter se et magis fortificātur. Sed dum homines respiciunt ad se ipsos et nō ad deū sed quilibet ad se ipsum tunc diuidūtur inter se et fiunt plures et psequens debilitant et tota fortitudo destruitur que soluz oritur ex vnitate et ideo ista vnitas est totū bonum hominis et tota fortitudo et quanto magis crescet tāto magis crescet et bonum homi. Et quia ista vnitas potest semper durare ideo bonum homi potest esse perpetuum. Et quia omnes possunt esse i ista vnitate ideo omnes possunt participare vnuz bonum et simul sine diminucōe nec vnus impedit alterum. Et cum ista vnitas procedat ex nostra vo-

luntate et libertate ideo non pōt destrui per aliquaz violenciā nec per aliquam penuriam. Ideo sequitur q̄ in ea est fortitudo inuincibilis et sic vez bonuz hominuz est incorruptibile et immortalē. Videte igitur quātuz bonuz aduenire pōt homini ex obligatione amoris scilz societatis cum deo societatis cū hoibus et hoc ē totum bonum homi perfectum et verum.

Breuis epylogatio omnium predictorum.

Pilogantes autē generalit̄ totum huius libri processuz iam dictum aiaduere et videre possunt qualiter primo incipēdo ab infimis creaturis et a primo gradu et inferiori scale nature ascendendo prouenient paulatim ad noticiam veram et cognitionem infallibilem dei omnipotentis summe sapientis et summe boni. Ita q̄ creature duxerunt nos et eleuauerūt per quandā scalā ordinatissimā ad deū creatorem omnium tanq̄ ad vnuz summū principiū patrem et creatore ac rectorem omnium. Et iterū iste creature dixerunt nos profundius et intimius ad ipm deū et duxerunt nos ad amandum ipm et in amorem eius et ostenderunt nos esse summe obligatos ipsi omnipotenti deo ad amandum totaliter ipsum.

de fructu amoris.

Et sic inq̄tum est eis vnierunt et
 p̄iunxerūt nos cū deo quasi ma-
 trimoniū faciētes. Deinde descē-
 dimus de ip̄o deo sūmo creatore
 ad ipsas creaturas ita quod per
 amorē creatoris descendimus ad
 amores oīm creaturaz q̄ amā-
 do deū creatores amam⁹ oīa que
 sunt sui inq̄tū sunt sui. et sic amā-
 mus om̄s creaturas, p̄pter ip̄m et
 sic fit ascens⁹ a creaturis ad creato-
 rez et descens⁹ ab ip̄o creatore ad
 creaturas om̄s. p̄mo aut amaba-
 mus creaturas q̄ erant pulchre
 et bone et q̄ nobis seruebāt et p̄-
 pter nosmet ip̄os sc̄do autem eas
 amam⁹ p̄pter creatorē ⁊ q̄ s̄ ip̄i
 et q̄ creauit eas ymo etiā diligi-
 mus nosmet ip̄os q̄ sum⁹ dei et
 iste amor est perfect⁹ bonus no-
 bilis durabilis et permanēs quia
 oritur a creatore nobilissimo altis-
 simo ⁊ sūmo. Et sic appet q̄ amor
 p̄mo datur deo ⁊ nō perditur nec
 diminuit ymo crescit et multipli-
 catur in infinitū et in potencia ex-
 tenditur sine mēsurā. q̄ per amo-
 rem dei amātur om̄s creature et
 oīa que sūt dei ⁊ sic oīa amātur p̄
 vnū amorem et in virtute vnus
 amoris. Et nulla res est quin sit
 amata per virtutē istius amoris
 et iō amor duz datur deo fit altis-
 simus vniuersalissimus cōissim⁹
 et latissimus

Sciencia de natura virib⁹ cō-
 ditionibus seu proprietatibus et

Clonā autē manifestus ē
 q̄ nihil habemus in nobis
 quod sit vere nostrū et totaliter in
 nostra voluntate et potestate nisi
 solū amor. et ideo totus thesaur⁹
 noster totū bonū nostrū est amor
 bonus et totū malū nostrū est
 amor mal⁹ q̄ postq̄ nihil habē-
 mus quod sit nostrū nisi amorem.
 Si igitur amor noster bon⁹ est. ē
 bonus q̄cquid habem⁹ et si amor
 noster malus est malū est q̄cquid
 habem⁹. vnde si amor noster bo-
 nus est boni sumus. si malus est
 mali sum⁹. si corrupt⁹ est corrup-
 ti sum⁹. Solus em̄ amor facit ho-
 minē bonū vel malū et sicut ni-
 hil est meli⁹ in nobis q̄ amor bo-
 nus ita nihil peius q̄ amor mal⁹
 Quia etiā nihil habem⁹ quod sit
 vere nostrū nisi amorem. Ideo qm̄
 dedim⁹ amorē nostrū oīa q̄ habē-
 mus dedim⁹ et nihil ampli⁹ habē-
 mus q̄ dare possum⁹ q̄ totū de-
 dim⁹. et iō si perdim⁹ amorē totū
 perdimus q̄cquid habem⁹ et per
 p̄ns perdim⁹ sum⁹. Tūc aut perdi-
 mus amorē nostrū cū damus eū
 cui nō debem⁹ q̄ etiā totū bonū
 nostrū est amor bonus et totū
 malū nostrū est amor malus.
 Sequitur q̄ virtus nihil aliud ē
 q̄ amor bonus. et vicium nihil
 aliud q̄ amor mal⁹. Quia igitur
 ipse amor est totū quod habet

mus et totū bonū nostrū consistit in amore. Sequitur q̄ qui habet sciam et cognitionē de amore habet cognitionē de toto bono hoīs et q̄ ignorat naturā amoris ignorat totū bonū suū. Igitur qui libet q̄tū potest debet habere noticiam et sciam de amore. Et ideo hic tradetur in spālī scia et cognitio de amore q̄tū sufficit de natura viribus conditionib⁹ pprietatib⁹ et fructib⁹ ipsi⁹ amoris.

Quod principalis fortitudo et proprietates amoris est q̄ vnit amantem cū amato et mutat conuertit et trāformat amantē in rem amatā

Abet autē amor vim et virtutes vniendi mutādi conuertendi et trāformādi et ista est propria natura et cōditio in separabilis amoris et ideo amantē vnit cū re amata et transformat exinde et cōuertit et mutat amantē in rem amatā. Et quāvis hoc sit notū per experientiā tñ per naturā amoris potest manifestari q̄ amor de natura sua est donū et pmo donū ita q̄ est res donabilis de natura sua et iō nō pōt retineri quin def. Et q̄ amor nō pōt cogitō est donū liberaliter et sponte datū. Et quia donū sponte datū est illius cui donatū est et totaliter translatus et transportatus in donum eius. Et ideo q̄ amor est totaliter donum et tale donū. Ideo

amor est illius rei cui donatur et totaliter transfertur in dñum rei amate. et ideo res amata possidē et optinet in suā potestate in suo dñio ipm amorem sibi datū libere et spōte q̄ su⁹ est postq̄ sibi datus est. et cū amor trahat et ducat secum totā voluntatē totū hñtem imperiū in hoīe. ideo hoīs amor quocunq̄ vadat ducit et trahit secum totū hoīem et per pñs cuiq̄ datur ipse amor datur tota voluntas et totus hō. Et per pñs amor et volūtas mutant cōuertuntur et trāformantur in dñum rei amate et ideo amor mutat amantem in rem amatam et amantem vnit cum amato et facit vnum de duob⁹ q̄ amans sit vnū cum re amata virtute amoris. Ecce igitur vires amoris et pprietates q̄ viz vnitivā mutatiuā cōuersiuā et trāformatiuā vnius in alterū.

Qualis sit ista mutatio et conuersio.

Ista autē mutatio seu conuersio non est naturalis nō est coacta nec violenta periculosa nec laboriosa. Sed est libera sensibilis spontanea voluntaria ex libertate facta placibilis delectabilis et dulcis. Et quia amor quocunq̄ vadat semper vadit libere sponte voluntarie placibiliter delectabiliter et dulciter et iō voluntas que per amorem vnitur

et coniungitur cū re amata nō pōt
separari ab ipa nisi libere et spon
te et volūtariē quia cogi nō potest
quia tūc nō esset volūtas nec amor
si cogeretur et ideo ista vniō et cō
iunctio est fortissima quia nō pōt
voluntas separari a re amata per
violenciā s; solum volūtariē et spō
te. Licet autē amor mutet volūtate
in rem amatam tūc amor remanet
semp amor et liberalis quia amor
quocūq; vadit semp manet i na
tura sua et voluntas semp rema
net volūtas nec destruit dū mutat
sed ipa voluntas recipit modum
formā et naturā rei amate et in
ducitur et vestitur indumentis rei
amate et portat habitum ei⁹ et de
minuat a re amata q; q̄alis ē res
amata talis est amor et talis ē vo
luntas qualis est amor. Res autē
primo amata dat nomē amori et
voluntati. et quia volūtas de se nō
est nisi volūtas nec h; aliō nomē
nec amor est nisi amor nec habet
aliud nomen de se. Sed res ama
ta sibi dat suū nomē in q̄tū mu
tatur in ipam. Ideo si volun
tas amet terram tunc dicitur ter
ra et terrena et amor dicitur terre
nus et si amet res mortuas tunc
dicitur mortua et muta. Et si
amet res brutales et bestiales tūc
dicitur bruta et bestia et brutalis
et bestialis et amor etiā. Et si
amet hōiem tunc dicitur humana.
Et si deum tūc dicitur dea seu di

uina voluntas nostra et amor di
citur diuin⁹. et si amet vanitatem
est vanitas et ita hō per amorem
pōt mutari transformari et cōuer
ti in omnē aliā rem voluntariē et
sponte sine quacūq; coactione.

Quod per istam coniunctionem
et mutationē amoris volūtas po
test exaltari et nobilitari et ascen
dere supra se et etiā potest vilifica
ri et descēdere infra se.

¶ Quia voluntas per amor
rem cōuertitur pmo in rem
amatam et recipit naturā et for
mam eius ideo ipa volūtas exal
tatur vel depmitur nobilitatur vl
ignobilitatur seu vilificat ascēdit
vel descendit s; q; res pmo ama
ta est dignior et nobilior vel in di
gnior et in nobilior voluntate.
Unde res primo amata pōt esse
dignior inferior vl equalis nostre
voluntati. Si igitur voluntas
det pmo suū amorē rei superiori
nobiliori et digniori q̄ ipa sit tūc
ipsa mutatur et cōuertitur in g
dum superiorem et nobiliorem et
ipa fit nobilior et dignior et ascē
dit supra se. Sed si det suū amo
rem equali nō ascendit nec fit no
bilior q̄ ante. Si autem det suū
amorē rei inferiori et min⁹ no
bili q̄ ipa sit tūc ipa vilificatur
et descendit a sua nobilitate a suo
gradu a statu sue nature quia sem

per conuertitur in rem pmo amata
tam et ab eadem denotatur. et qz
omnis bona mutatio puerio seu
translatio debz esse in nobiliori in
altiori et in meliori et nō in mino
ri et inferiori in peiori in yiliori.

Ideo volūtas nostra non debz
dare amores suos nisi rei superio
ri et digniori q̄ ipa qz aliter non
mutaretur nec cōuerteretur i no
bilius nec ascenderet. 7 qz nihil ē
supra ipam voluntatem nostram
nisi de^o immediate. Ideo sequit
tur qz voluntas debet pmo dare
amorem suū soli deo vt ipa mute
tur in meli^o et dignius hoc autē
clare docet ipa natura per experi
enciam in ipis. quattuor gradibz
quia inferiora et min^o digna mu
tantur in supiora et magis digna
vt ea que sunt de primo gradu
et elemēta mutantur et cōuertunt
in res scōi gradus et res scōi gra
dus in res tertij gradus quoniaz
aqua et terra mutant in naturam
arborum et ibi hnt esse nobilius
arbores per fruct^o suos mutantur
in naturam aialiu et ibi hnt esse
nobilius et alti^o et sic est ordo na
ture. Mōne igitur similiter ipsa
voluntas cū sit libera et spōtanea
et in sua libertate debet mutari in
melius et in altiorē graduz scilicz
vt mutetur in esse diuinū. Aliter
ipsa faceret contra totū ordinem
vniuersi et contra seipz qz tota na

tura clamat qz res pmo amata de
bet esse de^o. Aliter fieret sibi in
iuria naturalis cū sit nobilior et
dignior omnibus. Et sic patetqz
nostra volūtas per istam mutatio
nem pōt ascendere et descendere

Quod nulla res inferior est di
gna de se amore nostro et sic deo
dz dari primo cū nulla res inferi
or habeat amorē quez possit red
dere et possit amorem nostrū me
liozare et nobilitare.

Uontam autē amor noster
est donum nobilissimū 7 di
gnissimū eo quia liberalissimū
est et mutat ipam voluntatez i na
turam alterius et in dñū rei ama
te ita qz res pmo amata domiatur
volūtatī. Et quia nō est dignū
nec iustum nec debitum qz res in
ferior habeat dñum rei superior
is nec dñetur ei. Ideo nulla
res inferior volūtatē nostra est di
gna amore nostro de se nec per se
quia tunc dñaretur volūtatī no
stre. Et ideo qz voluntas est in
tellectualis et spīritualis de natu
ra sua ideo est superior omni rei
corporali. Ideo nulla res cor
poralis de se est digna amoris no
stri quare nec corpus nostrū nec
animalia nec arbores nec elemē
ta nec aux nec argētū nec sol nec

luna nec stelle sunt digna de se a
more nostro liberali et volutario.
Item non est dignum quod aliqua res
equalis dñetur equali ideo quia
voluntas nostra est creata et om-
nis voluntas creata est ei equalis
ut creata ideo nulla voluntas cre-
ata de se et primo est digna amo-
re quod tunc haberet dominium volunta-
tis nostre. Sed quia solum iustum
et debitum est quod res superior et ma-
ior habeat dominium rei inferioris et ei
dominetur. Ideo quia solus deus
est superior voluntate nostra et ma-
ior ideo solus deus de se per se et
primo est dignus amore nostro et
sic per naturam amoris ipsius concluditur
quod solum dignum est quod deus a-
mictur de se per se et primo a vo-
luntate nostra et nulla alia res.
Rursus quia amor est donum primum
et totum quod habemus et quod volun-
tas habet et non aliud quod sit su-
um. Et ideo quando dat amorem totum
quod habet dat et nihil ei retinet et
quia non est iustum nec debitum quod
voluntas det totum quod habet
et quod nihil recipiat. Et quia qui
dat amorem debet recipere amo-
rem cum amor requirat amorem et vo-
luntas non curat nisi de amore quod
solus amor est bonum suum et thesau-
rus suus ideo sequitur quod nulla res
de se est digna amore nostro libe-
rali nec ei debet dari amor nisi ipsa
possit rependere amorem et dare et quod
possit cognoscere amorem sibi da-

tum quantum valet. Et quia etiam amor
est donum voluntarium et liberum ideo
nulla res est digna ipso amore nisi
si etiam habeat voluntatem per quam
possit voluntarie et libere repen-
dere amorem quia libertas requi-
rit libertatem. Et ideo concluditur quod
nulla res inferior etiam minor vo-
luntate est digna amore nostro nec
eidem debet dari amor. quare se-
quitur quod nec terra nec aqua nec ele-
menta nec aurum nec argentum nec ar-
bores nec animalia nec corpus de-
se sunt digna amore nostro quod non
habent amorem quem possent repen-
dere et dare per amorem. Quare sequi-
tur quod quando amor noster datur
talibus rebus que non possunt re-amare
naturaliter liberaliter nec habent
amorem liberalem quod voluntas accipit
maxima dampna. Primo quod ipsa vo-
luntas efficitur vilis inferior cor-
poralis et degradatur a natura sue
dignitatis et excellentie et vitatur
ac perungitur cum rebus totaliter extra-
neis eo quod voluntas mutatur in rem
amaram et efficitur similis rei que
amat et talis sicut ipsa. Secundo reci-
pit maximum dampnum et perdit totum
quicquid habet quod perdit suum amorem quod
nihil accepit de alijs rebus quoniam illius
amorem potest ab eis recipere. Et si
ipsa voluntas cum amore suo est extra
patriam suam extra naturam suam habi-
tat in terra aliena ubi nullus est amor
et ideo est pauperrima denudata
nihil habens et mutata ac con-

uersa in res extraneas: et ideo perdit se ipsam et quicquid huiusmodi quod ipsa dedit se ipsam et ipse res non dant se ipsas voluntati quod non possunt et facit iniuriam rebus nobilibus et dignis suo amore quibus noluit dare. quare sequitur quod tales res non sunt digne nostro amore ymo est contra naturam. Item quod voluntas dum dat amorem suum non solum requirit amorem sibi dari a re amata sed etiam debet recipere nobiliores amorem et digno rem illo quem dat. Et etiam requirit quod amor suus quem dat nobilitetur a re amata cui datur. Et quod solus deus qui est superior nostra voluntate potest nobis dare nobiliores quam noster amor et infinitum quod amor suus est diuinus et increatus et etiam solus ipse potest meliorare et nobilitare nostrum amorem sibi datum. Sequitur ex omnibus quod solus deus dignus est amore nostro. Quare concluditur quod nulla res de se est digna amore nostro nisi possit se amare et habere amorem quem possit reddere et possit amorem nostrum meliorare et nobilitare quare si alia res sit primo amata quam deus fit ei summa iniuria naturaliter et maximus contemptus in natura.

Quod tamen se extendit amor et etiam voluntas quantum se extendit res primo amata et non ultra ascendit nec descendit.

Uoniam autem amor mutat amantem et voluntatem in rem

amatam et in suum dominum ita quod res amata assimilatur sibi voluntate et sibi concipiat suam similitudinem et format eam sua forma et deiciat ipsum amorem ita quod ille amor totus est de natura rei amate. et ideo quod amor est ita ligatus unitus cum re amata et per hanc voluntatem ita ut transformatur in rem amatam sequitur quod amor non potest ascendere supra rem primo amatam neque voluntas. Et quod ipse amor se extendit ad omnia ad que extenditur res primo amata et ad omnia que sunt ligata cum ipsa et non ultra. Et ideo quanto res primo amata erit magis communis et vniuersalis tanto etiam ipse amor erit magis communis et vniuersalis et ideo voluntas conformiter. Et quanto res primo amata erit magis particularis et minus communis tanto etiam voluntas erit magis particularis. Unde quod ipsa voluntas per amorem transformatur et mutatur in rem primo amatam et sequitur eam ideo res amata primo totaliter possidet ipsam voluntatem et huiusmodi totam possessionem amoris. Et sicut res primo amata est una ita generatur et sit unus primus amor in voluntate qui totus est de natura rei primo amate ita quod sicut non possunt esse plures res primo amate ita non potest esse nisi unus solus amor in voluntate. Ideo res que primo amatur radicat plantat stabilitat et fundat primum amorem qui est radix caput et origo omnium aliorum amo

rum q̄ pullulant a voluntate.

Sic igit̄ in voluntate nostra ē vna res p̄mo amata vna prima radix oīm amoꝝ que radix capit suā totā virtutē a re p̄mo amata ⁊ ab illo primo amore pullulāt exeunt p̄cedunt om̄s alij amores ⁊ it̄o in aīa sit quedē magna arbor cuius radix est prim⁹ amor q̄ se multiplicat in tot amores quot p̄nt ēē res que h̄nt colligantiā cum re primo amata. Et om̄s illi amores sunt inclusi ī illo p̄mo amore qui ē basis et cā oīm. Sicut em̄ ab vno semine seu grano pullulāt infinita grana Ita ab vno amore tāq̄ ab vno semine pullulāt infiniti amores.

Et sic oīa grana que exeūt a p̄mo grano sūt illi⁹ nature cui⁹ est p̄mū granū. vnde exeūt ita omnes amores qui exeūt a p̄mo amore sunt illi⁹ nature cui⁹ ē p̄m⁹ amor q̄ qualis est radix qualia sūt oīa que pullulāt a radice. et qualis ē fons tales sūt riuuli. Et it̄o si prim⁹ amor sit bon⁹ om̄s sūt boni et si iustus iusti et si ordinat⁹ ordinati. Et si prim⁹ est mal⁹ et corruptus omnes sunt mali et corrupti et om̄s non sunt nisi vn⁹ amor q̄ nō est nisi vna res p̄mo amata et oīa alia amātur in virtute rei amate. primo q̄ p̄pter illa amant̄ eo q̄ sunt cū illa colligata ⁊ inde sequitur q̄ amator necessario q̄c quid p̄iunctus est cū re p̄mo amata amat et necessario odio habet

quicquid est cōtra rez p̄mo amata ⁊ tot odia generātur quot res apparēt esse cōtra eam s̄z tñ prim⁹ amor est radix alioꝝ. Et it̄o sicut radix est semp̄ occulta et nō apparet extra et oīa alia que exeunt a radice vident̄. ita p̄m⁹ amor sēper est occult⁹ et nō apparet extra. S̄z alij amores q̄ ab eo exeūt apparēt et sunt manifesti. Itēz q̄ res primo amata eo q̄ est p̄mave hemētissime et fortissime cōiungitur cū voluntate et trahit totā ad se. Et ip̄a volūtas etiā fortissime p̄iungitur cū ea q̄z nihil est qd̄ impediāt Ideo talis prim⁹ amor est ita fortis ita solidat⁹ ita firm⁹ ita radicat⁹ q̄ nullomō pōt destrui nisi veniat res forcior et maior q̄ res que primo amabat̄ que expellat totaliter rem primo amata et erradicet illū amorē a voluntate ne q̄ ip̄a volūtas pōt hoc facere nec vult nec pōt velle per se ip̄am. Et q̄z tota nobilitas tota fortitudo et virt⁹ ⁊ extensō ip̄ius volūtat̄ et amoris oritur a re primo amata. Ideo quāto res p̄mo amata ē fortior magis virtuosa magis potēs et magis vnita in se ip̄a tāto ip̄a volūtat̄ est magis fortis magis potēs et magis virtuosa ⁊ magis vnita. Et q̄z deus est fortissim⁹ potentissim⁹ immortalissim⁹ nobilissim⁹ virtuosissim⁹ et maximus sūme vnus. Ideo quando deus est res primo amata ⁊ ip̄a voluntas

vnitur ei primo per amorem tunc efficitur fortissima potentissima et vnitissima et ideo tunc summe confortatur et roboratur et hoc totum fit virtute rei primo amate que est deus. et tunc ab illo primo amore pullulant infiniti amores quod primus amor est communis vniuersali sumus ad omnia se extendens sicut deus unde quod deus ab omni creatura respicitur et est dei creatura. Ideo amor ille primus qui est dei extendit se ad omnes creaturas et omnes creature amatur in virtute primi amoris et sic amor dei quando est primus includit in se omnes amores. et sicut omnes creature respiciunt deum Ita omnis amor creaturarum includetur in amore dei. Si autem res primo amata sit creatura et non deus tunc amor primus quod est fundatus in creatura est totus secundum naturam creature et non se extendere potest ad creatorem nisi secundario et propter creaturam. Ita quod deus non possit amari nisi in quantum respicit illam creaturam primo amata et habeat colligantiam cum ea et ideo non amatur tunc deus secundum creaturam quia non amatur nisi in virtute creature et propter creaturam. Concluf est igitur quod quantum se extenditur res primo amata tantum se extendit voluntas et amor. Et exinde sequitur quod primus amor qui est vnus solus radicatur in voluntate virtute rei primo amate qui est radix fons ori-

go principium et causa omnium aliorum amorum. Et exinde concludi extrahi et elici possunt multe conditiones alie.

Similitudo et exemplum reale ad oculum in quo omnia que dicta sunt de amore manifestantur et hoc est quod sic se habet res primo amata ad voluntatem et amorem sicut vir sponsus siue maritus ad mulierem sponsam.

Quoniam autem ipsa res primo amata habet dominium principalem et superioritatem respectu voluntatis nostre ita quod voluntas ipsa transformatur in eam et ipsa res primo amata denotat determinat et specificat voluntatem et amorem et nobilitat exaltat et dignificat et etiam fortificat roborat et confirmat vel innobilitat deprimat vilificat debilitat et hoc fit ratione vniouis et coniunctionis voluntarie et spontanee que fit inter nostram voluntatem et ipsam rem amata primo per amorem liberalem et spontaneum. Et ideo fit quoddam matrimonium inter ipsam nostram voluntatem et rem primo amata et talis vniouis seu coniunctio libere et spontanee facta matrimonium seu coniugium potest appellari eo quia ipsa res primo amata habet modum viri et sponsi et conditiones eius et ipsa voluntas habet modum et conditiones mulieris siue sponse.

Sicut enim in matrimonijs seu cō
nigio vir hz dñum principalitas
tem et superioritatē et mulier ha
bet subiectionē et min⁹ principa
litatē et inferioritatē. Ita similiter
se hz res primo amata ad ipam
voluntatē et vtraqz cōiunctio est
volūtaria spontanea et libera et
per amorē libere et sponte et qua
si om̄s conditiones quas habet
vir respectu mulieris Et ecōuerso
similes hz res primo amata respe
ctu volūtatis et ecōuerso. Unde
sicut mulier nō hz nisi vnū virum
sive sponsū. Ita volūtas nō hz ni
si vnā rem pmo amatā cū qua fa
cit suum matrimoniū. et sicut ma
trimonium postq̄ factū est nō se
paratur nisi per mortē. Ita matri
monii voluntas et rei amate pmo
nō separatur nisi per mortē et hoc
de se et per se. Et iō rōe istius con
uenientie oīa que dicta sūt d̄ amo
re et voluntate et de re pmo ama
ta possum⁹ clare videre per expe
rientiam ad oculū in matrimo
nio reali quod fit inter virū et mu
lierem qz vtrobiqz fit sili⁹ et eodmō
sez iter voluntatē et inter virū et
mulierē et re amatā. Et ideo resu
mam⁹ ea que dicta sūt de amo
re volūtate et re primo amata vt
manifeste videantur p matrimo
nium viri et mulieris. Unde dicit
etum est qz per amorē voluntas
mutatur cōuertitur et trāsformat
in rem amatam. et etiam dictū est

qz voluntas exaltari nobilitari et
ascendere supra se pōt et etiā pōt
vilificari et descēdere infra se et h
scdm cōditionē et naturā rei pri
mo amate et etiā qz tñ ascēdit vo
luntas et tñ se extendit quantū
res primo amata et cetera alia vt
ista igit clare videam⁹ exemplū
tale habeamus.

Exemplū familiare ad oīa que
possunt dici de amore de volunta
te et de re primo amata.

It igitur aliqz homo paup
rimus super om̄s hoies de
genere infimo null⁹ nobilitatis
in mundo hñs sex vel octo filias
sive puellas eiusdē cōditionis.
Certū est om̄s istas esse eiusdem
cōditionis equales i natura i gñe
i nobilitate et paupertate vna non
excellit aliam et nō pñt esse magis
infime. Deinde sit qz vna illarum
puellarū cōiūgatur alicui viro ru
stico infimo sicut ipa est. Et alia
detur in sponsam vni viro merca
tore seu burgenfi. Et tertia des
i vxorem vni nobili. Et quarta des
in cōiugium vni militi. Quinta de
tur vni comiti. Sexta vni duci.
Septima detur vni regi. Et octa
ua detur vni iperatori. Ecce om̄s
iste puelle a principio et de natu
ra sua propa erant equales nulla
nobilior erat alia nulla diñior alia
nulla ditior altera. nulla potenti
or altera. Sed tñ nūc videamus

maximā oīam inter eas maximā
inequalitatē que nunc est quādo
sunt coniugate quia prima est rusti
ca et quasi nullomō exaltata nec
dignificata. Sed scōa ascendit
qz est exaltata et dignificata quia ē
cū burgenſi. Et tertia adhuc ma
gis exaltata et dignificata qz cū
nobili. Et quarta adhuc plus qz
cum milite. Et quinta magis qz
cum comite. Et sexta adhuc pl⁹
quia cū duce. Et septima adhuc
magis quia cum rege. Et octaua
maxime super omēs quia cū im
peratore est coniugata qui est sum
m⁹ indignitate et honore. Sed
ista nobilitatio ista exaltatio iste
ascensus totaliter prouenit ex p^{te}
virozum et nō ex parte puellar
um quia omnes erāt equales Et
sic apparet qd mulier spōsa muta
tur in virum sponsū et ab ipō de
noīatur et specificatur et deteria
tur. Simuliter aut ē de nostra vo
lūtate ita qd ipa pōt exaltari et ascē
dere supra se vel descēdere scōm
naturā rei pmo amate et scōm gēu
suū. Ideo ipa volūtas denoīat
terrena si res primo amata sit res
terrena. Et si res pmo amata sit
brutalis ipa denoīabitur brutalis
Et si res sit hūana ipa volūtas di
cet hūana Et si res pmo amata sit
de⁹ ipa voluntas denoīatur et est
dea v^l diuina seu deificata. Et qz
de⁹ est radix de⁹ est imperator sum
mus. Ideo ipa volūtas dicetur

regina et imperatrix oīm sicut de⁹.
Et sic volūtas nō pōt ascēdere ad
maiorē dignitatem nec excellen
tiorē nec pōt habere maiorē spō
sum et tñ omīs volūtates pmo sūt
equales in natura. Sed postea
vna ascendit et est exaltata supra
aliā scōm sponsū cui adiungitur
idest hūm qd res primo amata cui
primo coniungitur est magis v^l mi
nus digna. Item sicut videm⁹ qd
mulier que est vera sponsa cū vi
ro spōso hz vñū amorē nouū qui
nouiter causatur qui est vn⁹ et in
virtute illi⁹ amoris pmi amatur
de nouo omīs illi qui hñt colligā
ciam cū viro et omīs quos vir dili
git et oīa que vir amat mulier de
nouo diligit et tñ ante nō amabat
mulier vel si amabat oīa que vir
amat nō ppter virū sz nec virtute
viri amabat sic nūc sz nouiter ge
nerantur amores et tot amores na
scūt⁹ de primo amore quot sūt il
li quos vir amat et qui hñt vnita
tem cū viro et in oībus nō hz nisi
vñū qz ppter vñū amat et vñū
tute viri. Et si omīs homines essent
amici ipius viri vel parentes oēs
diligere in virtute viri et in amor
re ei⁹ includerētur infiniti amores
tanq̄ in pma radice. et ille amor
prim⁹ cōtinet in se omīs amores
illos. Si aut vir moriat⁹ et mulier
recipiat aliū spōsum tūc destruit⁹
prim⁹ amor qui erat radix aliorū
amoz et sic cessant omēs amores

qui orti erant ab illo et causat vnus
alius nouus amor. Sicut fit de
muliere respectu viri ita de volun-
tate respectu rei primo amate. Sed
istud matrimonium est inuisibile
spirituale et occultum. Unde si deus
sit res primo amata necesse est quod
virtute illius amoris amemus omnia
que deus amat. Et sic voluntas est
potentissima ad amandum quod ha-
bet amorem summe communi summe
vniuersalem per quem potest ama-
re omnia sine labore sine difficul-
tate ita quod per vnum amorem omnia a-
mabit nec in seipsa diuiditur quia
semper manet in vno amore semper
manet in vna re amata ita sicut mu-
lier si coniungatur cum viro bono di-
uiti fortis et potenti tunc manet in
securitate in pace in gaudio. Et
cum coniungitur cum malo nunquam in pace
nec in gaudio est sed tunc semper est in
tribulatione et miseria. Ita simili-
ter quando voluntas coniungitur cum re pri-
mo amata que sit bona fortissima
ditissima potentissima et solida im-
mobilis eterna et immutabilis nul-
lo indigens habens in se omnem suffi-
cientiam quod ipsa est in pace in solati-
tationem in gaudio in securitate et
nullomodo potest turbari nec ledi nec
affligi nisi in rem que amat et dili-
git. Et ideo qui solam rem illam amat
que auferri non potest non potest ledi quod
neque extra illam rem aliud appetit ha-
bens sufficientiam in illa nec solli-
citur de amissione illius quod igitur

illa res est sufficiens non patitur indi-
gentiam et quod inflexibilis et immutabilis
est non potest substinere aliquam indi-
gentiam nec violentiam nec sentire
aliquam mutabilitatem. Et ideo
quando deus est res primo amata
talis est voluntas nostra. Sed
quando coniungitur per amor-
em cum re primo amata que est infi-
ma infirma variabilis fluens indi-
gens et per se non habens sufficientiam
in se tunc ipsa voluntas est in tribula-
tione nullam habens securitatem in se ip-
sa quod sequitur rem primo amata et
multa mala veniunt sibi propter ip-
sam. Unde oportet quod voluntas dis-
ligat tot quot sunt res quibus res pri-
mo amata indiget sine quibus non
potest esse et quod ille res sunt corrupti-
biles fluxibiles perdibiles. Ideo
voluntas semper est in tribulatione
nunquam secunda est quod talis res primo
amata est creata et talis est volun-
tas quando res primo amata est creata
et tamen non propter hoc illa voluntas non
desinit amare illam rem quod postquam pri-
mo amata est amor ille non potest de-
strui nisi per aliam rem primo ama-
tam sicut si mulier sit vera sponsa
nunquam desinit amare virum. Item si-
cut ineptissima et contra totam natu-
ram esset coniunctio mulieris cum
bruto ita etiam contra naturam esset si
voluntas nostra que est de natura
spirituali coniungeretur per amorem cum re
primo amata extranee nature vt
cum auro argento et rebus mutis

et irracōnabilib². Item sicut mulier dicit perdita quādo dat in spōsam viro malo et neq̃ ita volūtas dicit perdita qñ amore p̃iungit̃ curare mala et pessima. Et ut oīa p̃cludam² in oībus que dicūtur de amore et volūtate et re p̃mo amata recurrendū est ad istud exemplū. Jam dictum de puellis quia ibi clare omnia videre possum². ¶

Capitulū de duobus amorib² p̃mis et q̃ nō sūt nisi duo amores p̃mi vn² est amor dei et dī cōis et vniuersalis seu volūtas cōis et vniuersalis. et ali² amor est sui ip̃i² qui dicitur amor p̃p̃ri² seu p̃uati seu volūtas p̃p̃ria et p̃uata.

Uoniā aut̃ iam dictū est q̃ ex re p̃mo amata et ex voluntate fit in nobis vnus primus amor qui postq̃ est generatus est radix origo principiū et fūdamētum oīm amorū et q̃ in virtute illi² p̃mi amoris oīa alia amantur et q̃ per illum amorem de nouo nascunt̃ innumerabiles amores ṽl possūt nasci. Et hoc declaratū est etiam per exemplū familiare. Et ideo sequitur q̃ qui vult habere solidam et veram cognitionez de amore q̃ necesse est q̃ cognoscat naturā p̃dicōnes p̃p̃rietates p̃mi amoris. Et q̃ nūc debz tradisciā de amore iō ad cōplendū ei² sciam est ytile scire q̃tum no-

bis sufficit q̃ duplex ē amor scz p̃mus et scōnsuet q̃ duplex ē amor prim² tradendū ē igit̃ de ip̃o primo amore iq̃taz p̃mi² etiam aut̃ dictū est q̃ nō possūt ēē in nobis nec in volūtate nostra duo primi amores s̃l̃s vnus tm̃. p̃pterea qz nō pōt esse in nobis nisi vna res primo amata a volūtate et nō due siml² et dī. Cōsiderandū ē quod possunt esse amores primi et quomō se hñt inter se. Unde tot possūt ēē amores primi quot possūt ēē res primo amate a voluntate. Et qz res primo amate non possunt esse nisi deus ṽl aliqua res creata de nihilo seu aliud quod non est de² ideo primus amor nō potest esse nisi amor dī ṽl amor creature facte de nihilo sine alicui² quod nō est deus. Et ideo si amor dei non est primus necesse ē q̃ amor creature sit primus et q̃ si deus nō est res primo amata necesse ē q̃ creatura sit res primo amata vel aliquid quod non est deus. Rursū inter omnes creaturas illa erit p̃mo amata ab illa voluntate que ē sibi magis amica cara et propinqua. Et ideo quia voluntas potest reflectere suum amorem ad se ipsam et dare suum amorem sibi ipsi. et pōtēst vti se ipsa vt duab² rebus. Et per consequēs ipsa voluntas primo amabit se ipsā tanq̃ maxime caram amicam et propinquam sibi ipsi.

Et sic inter om̄s creaturas res p̄mo amata erit ip̄a volūtas p̄p̄a siue ip̄emet hō ita q̄ si deus nō esset res p̄mo amata hō p̄mo dabit amorem sibi ip̄i et nō alicui alii. Et sic si amor dei nō est p̄mus necesse est q̄ amor sui ip̄ius sit p̄mus. Et sic habem⁹ duos p̄mos amores et ad istos duos reducuntur oēs amores. Due igitur p̄nt esse res p̄mo amate et p̄p̄is duo p̄mi amores. habem⁹ cognitionē de istis duobus amoribus et hēmus p̄pletā cognitionē de amore q̄tum erit nobis necesse scire. Queram⁹ igitur p̄p̄ietates et cōditiones cuiuslibet et quomodo se habent inter se.

Quod isti duo amores p̄mi sunt inter se capitales in inimici contrarij et aduersarij.

Et qm̄ nō possūt eē due res p̄mo amate siml̄ ab ip̄a voluntate sicut nec duo sponsi p̄mo eiusdē sponse nec duo rectores seu episcopi simul eiusdē ecclesie. Quia si duo viri voluerūt habere vnam sp̄sā necesse est q̄ sint inimici inter se et pugnent. Et ideo necesse est q̄ isti duo amores sint in se i inimici capitales quia nō possunt esse simul et quod quilibet sit p̄mus. Et iō i q̄tum quilibet vult habere p̄mitatē et esse p̄mus repugnaret et nō possent siml̄ stare in vuitate et ista repugnācia oriatur a cōditione p̄mitatē que nō possūt dari

nisi vni. Et ideo si amor dei sit p̄mus et nō amor sui ip̄ius p̄mo si voluerit esse in volūate op̄z q̄ sit sc̄us. Aliē nō posset stare sub rācōne p̄mitatis. Et sic amor dei i q̄tus p̄mus nūq̄ potest habere aliquē inimicū in volūate nostra nisi amorē sui ip̄ius q̄ solus p̄t esse p̄mus et vult esse p̄mus et ille solus vult sibi facere bellum. Et iō isti duo amores q̄ sūt in inimici in q̄tum p̄mi habent p̄trarias p̄p̄ietates et cōditiones. Et ideo cognitis p̄p̄ietatib⁹ vni⁹ cognoscitur p̄p̄ietates et cōditiones alii⁹. Quod p̄rogatiua p̄mitatis de iure vni istorū amorū potest competere et solum vni debetur.

Et quia isti duo amores in pugnāt super p̄cessionē p̄mitatis et cum non possit esse nisi vni⁹ primus amor et oportet q̄ sit. Ideo necesse est q̄ vni soli debeatur diure p̄cessio p̄mitatis seu p̄rogatiua. Et quia omnia iura nature et omnes creature concluderūt que nō possunt mentiri q̄ amor dei de iure debet esse p̄mus et q̄ deus debet esse res primo amata et q̄ sibi soli debetur totus amor p̄mus et nulli alteri et hoc ex naturali obligatione que non potest negari. Et sic iam determinatum est q̄ amor dei debz habere de iure et iusticia p̄cessionem p̄mitatis et p̄rogatiuam et q̄ deus debet esse res primo amata et

etiam natura amoris sic requirit
ut scz deo primo debeat dari iam
em probatum est q nulla res di-
gna est pmo amore nostro nisi de-
us. Exinde concluditur q amor
dei qui solus debet esse pmus in
nobis de iure et debito obligati-
onis si sit primus ut debz esse. Ipe
est ordinatus iustus verus rectus
sanctus et est pma iusticia prima
rectitudo bonitatis. Sed si amor
sumptus sit primus ita q primo ali-
quis det amore sibi ipse et ipsemet
sit res primo amata tunc iste amor
per oppositum pmi amoris dicti est
inordinatus iniustus falsus inde-
bitus contra deum contra veritate co-
tra totum ordinem nature et est p-
ma in iusticia prima in ordinatio
prima iniuria dei pma offensa dei
primu malum pmiu vicium prima in-
iquitas. Unde quia non dat amo-
rez primo deo cui totum debz et cui
primo est debitus et obligatus et
qui primo est dignus amari et dat
alteri cui primo non debz et qui non
est dignus pmo amari scz sibi ipse
tunc facit deo maximam iniuriam ma-
ximam in iusticia maximam vitupe-
riam maximam dedecus quantum in eo
est. et est contemptus dei maximus
et primus. Et ideo quando homo dat
sibi ipse primo et sue voluntati p-
prie amorem duobus modis est con-
tra deum primo quia ipse est res p-
mo amata et solum deus debet esse
res pmo amata ex obligatone na-

ture et ex sua dignitate. et sic ipse
homo vel ipsamet voluntas reci-
pit locum prerogatiuum pmitatem
que ei soli scz deo debetur. Secundo
quia ipse homo dat amores pmo
sibi et in hoc facit deo iniurias
et in iusticia et sic in quantum dant pri-
mo amores et in quantum pmo recipi-
ens amores inimicat deo et est con-
tra deum. Si autem res primo ama-
ta esset alia res quam ipse homo tunc so-
lum unum iudicaret deo scz in quantum
dat iuste alteri quod soli deo debet
Quod homo pmo diligens se ipsum
facit se ipsum tanquam deum.

Et quia prerogativa pmitatis
soli deo debetur et nulli alteri
et sibi soli pmo debetur amor ideo
qui primo dat amores et prerogati-
uas pmitatis alteri quam soli deo cui
debet facit et constituit illas res tanquam
deum. Si igitur homo det pmo amo-
re sibi ipse amat seipsum primo et ip-
se fit res primo amata et tunc facit
seipsum tanquam deum et non solum est
contra deum quia aufert deo quod
ei debitus est. sed est contra deum
magis et maxime quia facit seipsum
tanquam deum quia recipit dignita-
tem et prerogativas dignitatis et
tunc homo quantum in eo est destruit
et annihilat deum et facit deum non
deum et hoc est summa in inimicitia
summa contrarietas qua non potest esse
maior sicut qui facit se regem con-
tra regem inimicatur regi. Et sic homo
efficitur summus inimicus et aduer-
sarius

farius dei capitalis et totalis et de
directo pugnat contra deum. Et quia
amor conuertit mutat totaliter et
transformat voluntates amantes in
res amatas ideo tunc ipsa volun-
tas sic homo mutat et transforma-
tur in seipsum seu ipsa voluntas totaliter
mutatur et conuertitur in seipsam et
facit in seipsam suum primum funda-
mentum extra deum et contra deum et se-
quitur solum se ipsam et amat seipsam
solum. Et quia primo et ante omnia a-
mat se ideo alta que amat. amat pro-
pter seipsam et in omnibus non diligit
nisi se. Et quia voluntas est res pri-
mo amata ideo habet totum dominum
et totum imperium sui ipsius et so-
lus dominatur sibi ipsi et nullam aliam
sequitur voluntatem sed ipsa est pri-
ma in se ipsa et facit seipsam primam
Et ideo tunc maxime est contra de-
um quia aufert deo quod soli deo
proprius est scilicet habere propriam vo-
luntatem et sequi suam voluntatem
et nullam aliam habere supra se quam
sequatur et esse primam voluntatem
et velle quicquid vult propria volun-
tate. Sed quando homo primo amat se ip-
sum et propriam voluntatem tunc vult
illud quod vult propria voluntate et
nullam aliam sequitur voluntatem
et tunc aufert deo quasi coronam
suam quia sicut corona soli regi con-
petit sic propria voluntas deo soli
conuenit. Et sicut regem aliquem
in honoraret et iniuriaret in sum-
mo qui sibi auferret suam coronam

Ita in honoraret et iniuriaret deum
qui aufert ei privilegium volunta-
tis proprie cum ipse solus debeat ha-
bere. Et sic quia ex amore sui ipsius se-
quitur propria voluntas. Ideo sequi-
tur maxime quod fit maxima iniuria
contra deum de directo domino. Et quod
tunc homo facit se tanquam deum. Ideo
ex presenti appetit vult et desiderat
illa que soli deo debentur scilicet pro-
prium honorem laudem et gloriam. quia
postquam homo facit se tanquam deum oportet
ex presenti quod vellit illa sibi dari que
soli deo debentur sicut ille qui facit
se regem vult habere ea que regi de-
bentur. et sic homo in se ipso facit suum
regnum proprium diuinum extra deum
et inchoat aliud regnum quod est con-
tra deum. Igitur homo qui primo amat
se ipsum quia facit se ipsum tanquam de-
um constituit se deum et continue aufert
deo quod ei debet et sibi met
quod potest acquirat Sic igitur solus
amor sui ipsius ex quo sequitur pro-
pria voluntas constituit ipsum homi-
nem inimicum dei capitalem.

Quod sicut amor dei quando est pri-
mus et prima radix origo et fons
omnium bonorum ita amor sui ipsius est
radix prima origo et exordium om-
nium malorum quando est primus.

Quoniam autem isti duo sunt pri-
mi amores et ideo sunt pri-
me radices aliorum amorum et omnium
aliorum que sunt in homine quia pri-

mus amor est causa omniū et p
primū amorem omnia sūt. Et q
sunt isti duo amores capitales in
unici. Ideo si vnus est bonus al
ter est malus. Et quia amor dei
debet esse primus solū et tunc est
sanctus verus iust^{us} ordinatus et
scdm deū vt iam dictū est. Et iō
quia ipse amor dei est pma radix
op^{is} q omnia oriantur ab illo et
omnes amores et omnia que fiēt
fient scdm illum amorem. Et quia
est primus bonus. ideo est radix
de necessitate omniū bonorū
amorū origo et fons. Quia qualis
est radix qualia sunt omnia que o
riuntur a radice. Et ideo quia a
mor dei qn est primus in nobis ē
primū bonū nostrū. Ideo omnia
bona nostra oriuntur ab ipso et ni
hil est bonum nisi oriatur ab ipso
et nullū malū potest oriri ab ipso
Et ideo quia est pma iusticia no
stra oritur ab ipso. Et quia est pri
mum bonum nostrum oritur ab
ipso. Ideo est prima lux nostra p
muū lumen nostrum aquo oritur
omne lumen nostrum. Et ideo est
etiam prima veritas nostra aqua
oritur ois veritas nostra et etiam
prima rectitudo nra aqua ois no
stra rectitudo oritur et ē pma ordi
natio recta aqua oriē ois recta or
dinacō. Et est prima amicitia ve
ra et bona et nra fortitudo aqua
oritur ois nra fortitudo et est pma
vita nra aqua nascit tota vita no

stra. Et est pma bonū op^{is} nrum
aquo oriē omne bonū op^{is} nostrū
et est pma quies aqua oriē omis
quies et etiam prima tranquillitas
pma pax vera aqua oritur omis
pax vera. Sic igit quia amor dei
pmū est bonū nostrū exis in no
bis et ideo est radix oim bonorū
nostrorū sequitur etiam q est ra
dix in nobis fons et origo omnis
iusticie ois lucis lūis et vere pa
cis et consolationis vere leticie ve
ri gaudiū vere quietis vere amicit
cie omnis virtutis ois veritatis
ois fortitudinis ois vite oim bo
norū operū omis habundantie
ois vere cogitacōis ois securitatis
in corruptionis pietatis dulcedinis
mansuetudinis ois boni desiderij
et oim bonorū bonis quecūq sunt
Qui igit in se hz amorem dei pmo
habz radicē i se tot bonorū scz ois
et oia ista pcedūt pmo ex re ama
ta que est de^{us} qui est omne bonū et
q amor cōuertit volūtatē nostrā
in rez amatā ideo trāsformat tota
liter et pvertit hoīez in deū et in su
az volūtatē et sic facit hoīez diui
nū vnū cū deo amicū dei. Et q
de^{us} ē cōissim^{us} et vniūsalissim^{us} ad
oia iō etiaz q tantū se extendit as
mor sic res amata sequit^{ur} q amor
dei facit volūtatez nram cōem et
vniuersalē cōicabilē et extensibilē
ad oia ideo amat oia nō ppter se
ipz sz ppter deū nec ppter neces
sitate vel indigentiaz sz q dei sūt.
liij

Et ideo qz deus nō indiget creaturis. Ideo tūc etiā volūtas nulla indiget creatura et per pñs talis volūtas nulla hz indigenciā non est fluens nō est variabilis sed stabilis firma et solida. et hec hz qz res primo amata est deus.

Sicut autē amor dei qñ est primus est prima radix omnīz bonoz in nobis qz est primus bonū nostruz exñs in nobis. Ita per oppositū necesse est qz amor pprius seu priuatus qui est amor sui ipius qñ est prim⁹ sit radix prima oīm maloz et necesse est qz oīa mala nostra oriātur ab illo qz primū maluz est radix origo et exordiu⁹ oīm maloz. Et ideo amor sui ipius seu amor pprius qñ est primus est prima radix prima origo in nobis oīs iusticie oīs vicij oīs pcti oīs cecitatis oīm tenebrarum oīs obscuritatis oīs ignorācie oīs falsitatis oīs erroris fraudis doli deceptionis deuiationis discordie imūdicie oīm maloz operuz crudelitatis amaritudinis impietatis falsoz desiderioz oīs mali amoris desolationis tristicie mortis corruptiois debilitatis miserie oīs pene oīs inordinatiois oīs macule oīs turpitudinis et oīs ingratiū mendam infidelitatis inuidie superbie auaricie oīs neq̄tie timoris desperationis odij de tractionis et murmurationis. Et hoc ideo qz amor sui ipius qñ est

primus in nobis est primū malū prima iusticia prima cecitas prima tenebrositas prima ignorācia prima falsitas prima obliquitas prima iūmicicia primū maluz op⁹ prima credulitas impietas inq̄tas mors corruptio miseria inordinatio macula turpitudine ingratiū primū mendaciū primū venenuz p̄mū vir⁹ voluntas. Ideo necesse sario ab ipso oriūtur tot mala tot venena. Qui igitur hz in se ipso amorē sui ipius primā hz i se ipso plantatā radicez oīm maloz et oīa procedūt ab ista eo qz res primo amata ē ipa volūtas seu ipse hō nō quia est amata sed qz ē primo amata nec qz ē amor sui ipi⁹ sz quia est prim⁹ et iūq̄tū est p̄m⁹ et iō est contra deū extra deū sine deo. Et ideo sicut de⁹ est fons origo et radix oīm bonoz. Ita ipsa volūtas qñ est res primo amata et est ppria et non deus facta est origo oīm maloz. Et qz ipa res p̄mo amata est creata denibilo formata creata et in se ipa nullā hñs firmitatē sed semp est tendēs ad n̄ esse de natura sua et est semp indigens. Ideo cū amor mutet amantem in rem amatā tūc hō nullam hz in se firmitatē nullā securitatē sz semp fluctuat semp indigēs nū q̄ quiescens eo quia est mutatur i creaturā scz in se ipm. et iō qz creatura est in se ipa vaitas iō hō est tunc cōuersus in vanitatez. Et

quia hō indiget alijs creaturis si ne quib⁹ n̄ pōt eē. Ideo tūc amat alias creaturas, ppter ingentē indigenciam et necessitatē et ideo est subiet⁹ eis. Et qz creature corrumpūtur et mutātur et nō pmanēt. Iō ip̄e est in continua sollicitudine et tribulatiōe. Sic igr̄ amor sui ip̄i⁹ qñ ē p̄m⁹ facit hoiez iūm cum dei capitalē facit ip̄m malū et nequissimū et plenū oibus malis et subiectū alijs creaturis. Et sic habem⁹ duas radices primas oppositas vnā oīm bonoz et aliā oīm maloz. et necesse est vnā sēper v̄l aliaz esse in voluntate ⁊ in hoie. Et operātur cōtrarias res ī volūtate. qz prima radix scz amor dei qñ est prim⁹ facit voluntatez dinam cōem et vniuersalez cōicabiles. Sed alia radix scz amor sui ip̄ius qñ est prim⁹ facit volūtate cōtra deū et ppriā et p̄uatā et totam sui ip̄ius et ī cōicabile. Amor dei facit voluntatē sanctā iustam bonā benignā ⁊ hūilez. S3 amor sui ip̄i⁹ reddit valūtatem iniustā malāz malignā ⁊ supbaz. Et amor dei facit quietē ⁊ pacificaz voluntatez et amicabilē. Sed amor sui ip̄ius reddit ip̄am inquietez litigiosam et discordataz. Amor dei facit voluntatez āplessimā largissimā et maximā. Sed amor sui ip̄ius reddit ip̄am sanctissimā ⁊ minimā. Amor dei facit libertatē suāz ī volūtate nulli creature sub

iectā sed omi creature inferiori dominantē. Sed amor sui ip̄is pōt eas ponere in sūma capacitate et oī creature subiectā. Amor dei facit voluntatē immobilē. stabilez firmaz et inuariabilem. Sed amor sui ip̄i⁹ reddit ip̄am fluctuantez instabilē mobilē et variabilem. Amor dei facit voluntatē vnitissimāz inse ⁊ iō fortissimā. S3 amor sui ip̄ius reddit ip̄am diuisibilez frangibilez et valde debiles. amor dei facit voluntatē plenā securaz nullomodo alio indigentē sed sēp habētem. S3 amor sui ip̄i⁹ facit voluntatez vacuā famelcentez sūme pauperez ⁊ idigētē. Amor dei facit volūtate habitare ī pp̄a patria ī pp̄ia domo. Sed amor sui ip̄i⁹ facit ip̄am exire de terra propriā ⁊ de patria de domo sua ⁊ habitare in terra aliena in patria extranea et facit eam vagam extra domū suā. Amor dei facit voluntatem pulcherrimā et valde amabilem. S3 amor sui ip̄ius reddit ip̄am turpissimāz et valde odibilem. ¶

Quod amor dei et amor sui ip̄ius sūt due porte due ianue duo principia et duo lumina cogitatio nis hominis.

¶ Qz ab istis duobus amoribus procedūt oriūtur et fiunt oīa ⁊ gubernātur scz que fiūt

ab hoibus volūtarie. et ideo cum isti duo amores sint causa omniū alioꝝ sequit̃ q̃ ex ipsis dependet tota cognitio alioꝝ scz bonoꝝ et maloꝝ qz amor dei est principiu ad cognoscēdum oīa bona hoīs. Et amor sui ipsius seu pprius est principium ad cognoscendū oīa mala hoīs. Et qui ignorat amorē dei ignorat oīa bona hoīs. Et qui ignorat amorē sui ip̃i ignorat oīa mala hoīs quia ignorat radices oīm bonoꝝ et maloꝝ et causas ⁊ nō videt bonū et malū hoīs quia nō videt ianuas ⁊ portas bonoꝝ et maloꝝ. Sed tñ est magna dīa inter istas duas radices quia q̃ hz amorē dei in se primo talis cognoscit ipsum et per ipsū etiā cognoscit amorem aliū scz sui ip̃i et oīa que secūtur ex illis. Sed q̃ hz soluz in se amorē sui ip̃i nec illa que sequuntur ex illo cognoscit nec ipsū amorē. Et cā est q̃a amor dei est lux et lumē illuians et ideo facit videre se ipsum et suū oppositum scz amorē sui ipsius et illa q̃ oriūť ab eis. Sz amor sui ip̃i q̃ est tenebros⁹ et obscur⁹ primo et de natura sua. Ideo abscondit̃ obstruit seipm et celat vt nō videat̃ et excecatur intellectu ne videat̃ ipsum amorem. Et ideo q̃ hz illum amorem primū oīa bona et mala ignorat et nihil videt de bonis et malis hoīs qz tenebras oīno possidet et nulla lux est in eo ⁊ hoc est

ignorare eā. Et qz etiā radix ē semper occulta et latens. Ideo difficile est cognoscere istam radicē q̃ est cā latentissima oīm maloꝝ. Sic igr̃ sicut habem⁹ duas radices oīm bonoꝝ et maloꝝ summe Igitur habem⁹ videre istas portas ne ignorem⁹ duas ciuitates scilicet ciuitatem bonoꝝ et ciuitatem malorum.

Quod ex amore sui ipsius nascuntur duo principales amores mali et ex illis alij.

Et qz hō hz aīam et corpus que sunt diuersa nec appetunt idem. Ideo ab amore sui ipsius fluunt et oriūtur duo amores distincti quoz vnus nō causatur ab altero. Vñ em̃ est rōne aīe et ali⁹ ratione corporis. Ratione aīe causatur amor pprii honoris ⁊ excellentie sed rōe corporis amor dēlectationis et voluptatis corporalis. Vñ qui amat seipm primo statim amat honorē propriū seu excellentiā. Vel amat delectatiōes carnis et ita amat duo tanq̃ ip̃i bona maxima. Et deinde ad istos duos amores sequūtur alij amores qz necessario oīa amat q̃ valent vel ad pprium honorē ageñdō conseruandō et multiplicandō et deffendēdō vel ad ppriā corporis delectationē et cōtrahitur magna familiaritas amicitie cuz istis reb⁹ et iō necessario amat bona exte

moza scz res corporales et diuicias
 et habundantiā exteriorē et magis
 amat illa que magis valent ad b
 Et quia peccunie multum valēt ad
 vtrūq; ideo sūme amat peccunias
 Et sic p̄trahitur maxima amicitia
 et familiaritas singularis cū peccu
 nijs. Amat etiā sciencias officia et
 dignitates que valent ad honore
 et excellentiā p̄prias et sic ex amo
 re sui ipsi? oriūtur quattuor amo
 res viciosi mali et corrupti que di
 cuntur. quattuor vicia scz supbia
 que est amor p̄prij honoris et ex
 cellentie et luxuria et gula q̄ sunt
 amor corporalis delectationis et
 carnalis voluptatis et auaricia q̄
 est amor inordinatus rez exterio
 rum et maxime peccuniaz. Et q̄a
 qui amat honore p̄prium vel pro
 priam delectationē corporale bz
 in odium om̄e quod pōt destrue
 re vel diminuire vel venire p̄tra
 se ip̄m et cōtra ip̄m honorem vel
 ip̄am delectationem et exinde na
 scit ira que ē amor vindicte p̄tra
 illos qui ledūt honore p̄prium vl
 delectationē corporale. Mascitur
 etiā inuidia que est odiū de alie
 no bono iqtuz pōt diminuire p̄
 priū bonū. Mascit etiā ex ip̄o
 amor ē p̄pe delectatōis amor cor
 poris q̄et et fuga laboris et exer
 ciciij. et hoc est pigricia seu negli
 genciā. Et sic oia vicia ex amo
 re sui ipsius oriuntur.

Qd sol? amor dei qñ ē p̄m? fa

cit verā vniōē inter hoies et facit
 eos vnum et solus amor sui ip̄
 sius seu p̄prios causat diuisione et
 litem inter ip̄os.

Clonaz aut amor mutatio
 luntatē in rem primo ama
 tam et ideo si res primo amata sit
 vna numero tm̄ ex his cōis oibus
 hoibus et illa res sit primo ama
 ta a quolibet tūc om̄s illi sūt amo
 res similes et cōformes et neces
 sario om̄s illi amantes habebunt
 vniōē inter se. et iō si amor dei sit
 p̄m? in quolibet hoie vt p̄ma ra
 dix tūc quia res primo amata ab
 oibus est vna nūō indiuisibilis et
 cōcabilis oibus et tunc sup eam
 om̄s tales amores fūdati sūt simi
 les et p̄formes et oriū ab vna et
 eadē re ab vno et eodem capite.
 Ideo tūc necessario ē vnitas cō
 cordia pax vera inter hoies quia
 null? amat suā p̄prium voluntatē
 sz tm̄ dei. Null? amat suū p̄prium
 honore sed tm̄ dei. et ideo tunc di
 scordialis diuisio nō hnt itrare in
 tra hoies nec habent portam per
 quam possent intrare quia amor
 dei qui est primus in quolz clau
 dit totum vt nō intret malum et
 necessario oportet q̄ oēs amēt
 se adinuicem quia amor cuius nō
 oriū ab altero loco. et sic amor dei
 qñ est p̄m? in quolz causat verā
 vniōē et p̄cordiā inter hoies et
 vnit eos et in quolibet facit vnū
 Sed qñ quolz primo amat se ip̄m

et suā ppriā volūtātē Ita q̄ amor
sui ipsius est p̄m^o in quol^z tūc res
p̄mo amata a quol^z nō est vna
numero cōis oib^z ymo sūt tot res
p̄mo amate quot sūt hoies quia
quil^z est mutat^o et cōuersus in se
ipm singulariter et in suā propriā
voluntatē et amat suā propriā
voluntatē et sequit^{ur} eaz et p̄ p̄ns
amat p̄mo suū p̄p̄iū et singula
rez honorē et suā singulārē excel
lentia^z et suā ppriā delectationē
corporalē et iō nō pōt amare aliū
honorē nec aliā excellētiā nisi suā
et p̄pter suū p̄p̄iū honorez nūq̄
auget p̄seruat et multiplicat nisi
p̄p̄iū honorez et m̄d̄al reputat ho
norez aliū et iō preponūt suū p̄
p̄iū honorē oī alteri honorē nec
cessario h^z odio oēm aliū honorē
qui pōt diminuerē suū propriū
honorē. Et quia iāz supra mōstra
tum est q̄ qui p̄mo amat se ipsū
facit se deūz q̄tuz in eo est eo q̄
amat suā prop̄az voluntatē et suū
singulārē honorez p̄mo et ideo
quot erūt hoies amātes se ip̄os p̄
mo et suā ppriā voluntatē et pro
p̄iū honorē tot erūt dī in mun
do diuisi et separati inter se nō hñ
tes ad inuicē vnitatē quia nō est
vna res nūo p̄mo amata ab oib^z
bus a qua oritur inter hoies vni
tas et societas vera et iō neccessa
rio tūc op̄z q̄ sit diuisio discordia
inimicitia odiū. ita q̄ sit bellū in
ter hoies quia q̄libet vult p̄seruaz

re custodire augmētare et deffen
dere suū propriū honorē quē pri
mo amat hoc nō pōt fieri sine di
scordia lite et odio q̄ hoies vni
unt in eod mūdo et sil^o et de eisdē
rebus et null^o h^z in se ip̄o sufficiē
enciā. Sicut aut dictū est de pro
prio honore. ita pōt argui de pro
pria delectatōne corporalī. Et sic
manifestū ē q̄ sol^o amor sui ipsius
seu prop̄us ex quo ppriā volun
tas et pprius honor causat facit
veram diuisionē et discordia^z ri
tam litē et inimicitia^z bellū et odiū
vindictā et quicquid exinde sequi
tur inter hoies. Et p̄ p̄ns sol^o amor
pprius est radix oīm maloz que
pōt fieri inter hoies omnes.

Quod oīs hō q̄ p̄mo amat se
ipm amat se p̄mo tāq̄ hūc hoiem
et non tanq̄ hoiem.

Clonā aut q̄quid est sicut ē
cōe aut singulare quia sin
gularitas et cōitas sunt duo mor
di oppositi cōes oib^z. Et ideo q̄
p̄mo amat se ipsum neccessē est
q̄ amet se ipm p̄mo vt hūc hoiem
vel vt hoiem et quilib^z hō est hic
hō in se singularis exñs idem nu
mero hñs suā propriā existen
ciā et singlarem personā et ē diui
sus et sepat^o a quol^z alio hoie. Et
q̄ ē hic hō et nō alius hō et sic q̄
libet q̄ amat p̄mo se ipm amat se
p̄mo tāq̄ hūc hoiez singulārē et
sub rōne singularitatis et nō tāq̄
hōminem ratione communitatē.

Et qz amor mutat amantē in ama-
tum iō qz res primo amata ē hic
hō singularis et hoc indiuiduū. iō
tunc qui primo amat seipm ē mu-
tat? cōuersus et trāsformat? in se
ipm singlarem hoīem. et iō talis ē
ligat? cū seipso tanq̃ cū hoc hoīe
singulari et qz hic hō tanq̃ singu-
laris et tāq̃ hoc indiuiduū est di-
uis? separatus ab oī alio hoīe et
ab oī alia re singlari quocūqz mō
sit illa et cū nulla alia re cōuenit? et
ppter hoc amor iste ē singularis
pprius et priuat? et nō cois. Et
qz tm̃ se extendit amor q̃tū exten-
dit se res primo amata et nō ascē-
dit sup̃ ideo qz res primo amata ē
hic hō singularissim? inq̃tū ē hic
hō Ideo iste amor n̄ pōt se extēde-
re nec ascēdē ad aliā rōz vlrē cōez
ideo se pōt extēdere nime ad ho-
minē inq̃tū hō qz est rō vlrē res cō-
munis et altior et iō tunc nō pōt
amare alios hoīes inq̃tuz hoīes
quia nō pōt amor iste solus plus
ascēdere q̃ hic hō. Et qz iste amor
est prim? ideo alij amores exhibūt
de isto amore et om̃s essent priua-
ti amores et diligit suū bonū pri-
uatum primo scz suū honorē suū p-
uataz excellēciā nec iste amor se
pōt extendere nisi ad illa que re-
spiciunt suū bonū priuatū et ho-
norem propriū suam delectionez
et voluntatem ppriam et iō dili-
git alios hoīes inq̃tū respiciunt? et
valēt ad suū priuatū bonum et

suū pppriū honorē et suam p-
pnam voluntatē ad suaz ppriā de-
lectionez et sub isto respectu et
sub ista cā et ratione amabit oīa q̃
amabit et in oībus nō amabit ni-
si se ipm singulariter qz oīa ama-
bit ppter se. Et sic possum? cōclu-
dere qz cū amor sui ipius seu pua-
tus sit radix oīm maloz ex hoc qz
res primo amata est hic hō tanq̃
hic. quod origo oīm maloz est qz
quilibet amet primo se ipm tanq̃
hūc hoīem singlarem ab oībus
alijs diuisum et separatū. sz qz de-
us est cois et vniuersalis hoībus
oībusqz creaturis qz ab ipō veni-
unt et ab ipō sustentātur et pser-
uantur iō qn̄ de? ē res pmo amas-
ta tunc talis amor cois et vniuer-
salis est et ideo radix oīm bonoz
scz cōitas et vniuersalitas reddit
amorem bonū singularitas et pro-
prietas reddit amorē malū qz qz
origo amoris est magis cois tā-
to melior et quāto magis particu-
laris tanto peior et totū oritur pri-
mo a re primo amata fm̃ qz est cō-
munis et vniuersalis pluribus vlr
singularis et etiam priuata. 7

Quod homo quilibet pōt viue-
re et scire certitudinaliter p expe-
rientiam exemplar pprium et sciē-
ciā sibi ipsi ex se ipō et per amorē
sui ipi? qualē se debeat h̄re erga
deū et qd debeat deo inq̃tū de? ē
Vniam aut? quilibz hō de-
bet conari q̃tum poterit vi-

certissime oīa videat q̄ d̄z q̄ hoc
est bonū suū et q̄ nō pōt esse ma-
gis certus q̄ q̄n per se ip̄m et inse-
ip̄o videt quid d̄z deo. Jō dabit
hic quēd breuissima doctrina q̄ fū-
datur in amore sui ip̄ius seu p̄po
per quā doctrinā oīs hō potest vi-
dere in seip̄o tanq̄ in exēplo pro-
pinquissimo qualis se debeat h̄re
erga deū et nō idigebit nisi seip̄o
ad hoc cognoscendū nec oportet
bit querere alios testes extraneos
Un̄ tam mōstratū est q̄ sol⁹ deus
de iure nature d̄z esse res primo
amata et ei soli hoc debet vt amor
p̄mo sibi detur. Et exinde mōstra-
tum fuit q̄ qui primo amat seip̄z
et primo dat amorē sibi met q̄ ip̄e
facit se tanq̄ deū q̄ ip̄emet est res
primo amata quod soli deo debi-
tum est. Si q̄ diligit primo seip̄m
et det amorē sibi met facit se tanq̄
deum et sic tenet sibi ip̄i locū dei.
Un̄ postq̄ amor est primū debitū
quod d̄z dari primo soli deo et hic
homo dat sibi ip̄i primo et p̄ p̄ns
dat sibi met oīa illa que sequūtur
amorem primū et que ligant̄ euz
amore primo. et q̄ oīa illa que ali-
quis dat sibi met ip̄i vel vult dari
et fieri eo q̄ primo amat se ip̄m et
inq̄tuz primo diligit seip̄m oīa il-
la d̄z dare soli deo et velle q̄ soli
ip̄i deo dent̄ eo q̄ primo d̄z ama-
re deuz. Si aliquis vult scire que
sunt illa que d̄z dare deo videat il-
la que vult pro se ip̄o et que vult

sibi dari et quid p̄ se ip̄o facit eo q̄
primo amat se ip̄m. Un̄ illa q̄ vlt
et facit p̄ se ip̄o et vult sibi dari et
fieri p̄pter hoc q̄ primo amat se
ip̄m vult et facit tanq̄ sibi ip̄i deo
q̄ tunc est tanq̄ deus et tūc erit
cert⁹ q̄ oīa illa d̄z dare deo q̄ fa-
cit p̄ se ip̄o et vlt soli deo dari q̄ vlt
let p̄ se ip̄o fieri. Ponet igit̄ deū lo-
co sui ipsius. et iō q̄ q̄n p̄mo amo-
memet ip̄m primo amo volūtate
et sequor eā et nullam aliā. Et iō
similiter q̄ primo debeo amare d̄-
um primo debeo amare volūtate
suā et solum scire eam et nullā ali-
am. Similiter q̄ amo memet ip̄-
sum primo et sequor voluntatem
meāz desidero amo volo p̄mo ho-
nozem meū et illum volo p̄serua-
re et erigere et exaltare et honorē
meum prepono alteri honorē et vo-
lo q̄ oīs dent mihi honorē et cō-
seruent et augmētent illū. Igitur
hoc p̄ueniēter debeo deo scz desi-
derare amare velle primo honorē
suum p̄seruare illuz exaltare aug-
mētare. honorez dei debeo p̄po-
nere oī alteri honori et debeo vel-
le q̄ oīs dent sibi honorē et amēt
illum. Ita q̄ debeo preponere de-
um loco mei. Similiter q̄ primo
diligo honorem meū habeo odio
omnē alium honorem qui nō cō-
cordat cū meo et qui potest dimi-
nuere vel destruere honorez me-
um et contra illum pugno. Ita si-
militer debeo habere odio omnē

alium honorē qui nō cōcordat cū
honore dei et qui nititur destrue-
re vel diminuire ipm et debeo pu-
gnare contra oēm talem honorē
qui vult diminuire honorem dei

Conformiter si primo amo me
ipm amo primo laudē meā et vo-
lo laudari ab oībus et volo q om-
nes dicant bonuz de me et null⁹
dicat malum et volo habere ma-
gnam famā magnū nomen. Ita si-
militer qz primo debeo amare de-
um debeo ponere deum loco mei
et ideo primo debeo amare lau-
dem suam et velle q laudetur ab
oībus et velle q oīs dicant bo-
num de ipō et nullus dicat malū
et velle q habeat magnā famam
et magnum nomē et q null⁹ con-
paret suam famā et suum nomē qz
postq mibimet ipi volo ista quia
primo amo me ipm signum est q
ista debeo velle deo quia primo
debeo amare ipz sicut em illa mi-
hi ipsi facio et volo quia primo d
facto amo meipm. ita debeo face-
re ista et velle pro deo quia primo
debeo amare deum. Item et pri-
mo amo meipm primo credo mi-
bimet ipi et do fidem et credulita-
tem primo mihi ipi et volo q alij
dent fidem et credulitatem mihi
et nullus reputet me mendacem

Ita qz primo debeo deuz ama-
re debeo ponere deuz loco mei et
debeo primo credere et dare fidē

et credulitatem ei et velle q alij
dent fidem et credulitatem sibi et
nullus reputet ipm mendacem

Similiter si diligo primo me
volo q omnia mea conseruent et
que pertinent ad me. Ita quia
debeo primo dare amores deo d
beo velle vt omia que sunt dei et
que pertinent ad deum crescant
conseruantur et nunq diminuen-
tur et conformiter est dicendum
de omibus que facio et fieri volo
mibimet ipi qz primo diligo me
ipm. Sic igitur manifestum ē
q qlibet homo potest habere ve-
ram cognitionem et certitudinē
de hijs que debet dare deo et hoc
per amorē sui ipsius qm omnia q
quilibet facit vel sibi fieri vult ip-
tuz ipemet est res pmo amata de-
bet facere et velle fieri deo qui so-
lus debet esse res primo amata qz
in hoc quilz tenet locum dei et oc-
cupat locum dei quia deus debz
esse vbi ipemet est. debet igitur se
ipsum remouere de illo loco et de
illa sede et ponere deum loco sui
et tunc faciet omnia deo in veri-
tate et veraciter vl fieri vellet que
sibimet et veraciter et non fiete fa-
ciet vel fieri volet quia ista in ve-
ritate debet. Et sic amor sui ipsius
et proprius fortiter nobis manife-
stat et declarat per experienciam
modum et formam qualiter nos
debemus habere erga deum.

Et sic patet q̄ quilibet i se ip̄o portat modū formā ⁊ exemplar scriptum et depictū qualiter se debeat habere erga deū. ⁊ hec est scia certissima indubitissima quā null⁹ negare pōt i se ip̄o per quā experienciam videt.

De ultimo et finali fructu qui nascitur existis duobus primis amoribus

+ Noniam aut̄ ultimū et finale quod spectatur de oī ref̄et desideratur est fructus ei⁹ et nihil aliud spectatur ultra. et hoc manifestum est in seminibus et plantis ⁊ arboribus q̄ propter fructum finaliter oīa fiunt. q̄ illud quod ex qualibet re colligitur est fructus eius. Diuersi autē fructus hñt diuersa scia et diuersas plantas ⁊ arbores ex quibus nascunt̄ et pullulant et etiā diuersa semina pducūt diuersos fructus ita q̄ quodl⁹ semen. habet suum propriū fructum et quīl⁹ fructus suū p̄p̄iū semē. Et ideo q̄ in voluntate nostra sicut i terra et agro spūali possunt esse et seminari seu plantari ⁊ radicari duo amores primi nō simul tanq̄ duo prima semina. et p̄ me due plāte et due p̄me radices. Et ideo cōsiderandū est cūz sūma diligencia quē fructū et qualem producet nobis quodl⁹ semē et q̄ libet radix finaliter et quē fructū colligem⁹ de dei amore qñ erit p̄mus in nobis et quē de amore p̄-

prio qñ erit primus. et q̄ nō sunt nec esse pñt nisi due p̄me radices amoris et duo prima semina. Ideo etiam nō possūt esse nisi duo fructus finaliter finales et vltimi.

Et q̄ radices et semina p̄riantur ⁊ opponantur seu inimicantur adinuicem ita q̄ nō pñt aliquomodo i simul esse in eadez terra q̄ vna radix destruit aliā. Ideo etiā necesse se erit q̄ fruct⁹ finales et proprii istarum duar⁹ radicū inter se p̄riantur opponantur ⁊ inimicentur et nō pñt aliquō insimul esse. ⁊ necesse est q̄ vnus totaliter occidat ⁊ destruat aliū. Considerandū est igit̄ qui sunt isti fructus.

Quod gaudium durās siue fine et tristitia que finē nō hz sunt duo fruct⁹ qui finaliter nascūtur in voluntate tanq̄ in agro d̄ amore dei et d̄ amore p̄p̄o sui ip̄ius tanq̄ de duobus seminibus in campo primo seminatis.

+ Quia ex oibus que hō facit ⁊ operatur nō remanet finaliter in hōie nisi gaudiū vlt̄ tristitia ita q̄ gaudiū et tristitia sūt duo vltima que nascūtur et oriuntur in voluntate et corde hoīs ⁊ ad ista duo terminantur oīa que facit hō q̄ quicquid facit hō nō potest in se ip̄o aliud colligere q̄ portet secū et in eo maneat nisi gaudiū vel tristitiam. hoc est em̄ totum lucrum quod reportat de qual⁹ re. Unde ista duo colligata sūt in oī

opere hoīs. Et necesse est q̄ se-
quatur gaudium vel tristitia in
eo. et ideo gaudium et tristitia sūt
duo fructus quos colligit hō de
oībus. 7 p̄p̄ hoc q̄cquid hō ope-
ratur. operatur p̄pter gaudium vt
habeat finale gaudium nec aliqd
vult nisi gaudium et q̄n h̄z gaudi-
um nihil aliud querit quia gau-
diū implet ip̄m et nulla alia res po-
test ip̄m faciare nisi gaudium. Et
q̄ tristitia opponitur gaudio 7 cō-
trariatur ei. et ideo hō semp fugit
tristitiā et querit gaudiū. et quia
vex gaudiū est ver⁹ fruct⁹ hoīs 7
bon⁹. et tristitia fruct⁹ eius mal⁹
et quīl⁹ fruct⁹ h̄z suum p̄p̄riū se-
men. Ideo necesse est q̄ istud ve-
rum gaudiū habeat suum p̄p̄riū
semen de quo nascitur et etiā ip̄a
tristitia. Et cū i hoīe nō possint eē
nisi duo p̄ma semina et due p̄me
radices sc̄z duorū amorū iaz dicto-
rū. Ideo necesse ē q̄ oīa alia na-
scātur et oriātur ex istis duobus
seībus. Et iō sicut nō sūt nisi duo
p̄ma semina p̄ria inter se et due
p̄me radices. Ita nō p̄nt esse ni-
si duo fruct⁹ p̄rii finales sc̄z gau-
dium et tristitia. Sic igitur ha-
bem⁹ duas p̄mas radices 7 duos
finales fruct⁹ illaz radicū. Et
quia gaudium est bon⁹ fruct⁹ desi-
derat⁹ et amabilis. Ideo necesse
est q̄ nascatur et oriātur de bono se-
mine et bona radice. Et q̄ tristi-
tia est mal⁹ fruct⁹ odios⁹ et fūgi-

bilis. Ideo necesse est q̄ oriatur
et nascatur a malo semine et mala
radice. Et ideo necesse ē q̄ vex.
gaudium oriatur de amore dei 7 tri-
sticia plena oriatur ex amore pro-
prio sui ip̄ius et sic habem⁹ p̄mū
animū sc̄z voluntatē. Secundo
habemus duo sc̄ia sc̄z amorē dei 7
amorē sui ip̄ius et habem⁹ duos
fructus finales sc̄z gaudium et
tristitiā. ¶

Declaratio q̄ ex dei amore q̄n
est p̄m⁹ oritur gaudium durās
sine fine.

¶ Clonā autem p̄bi amor nō
est nullū gaudium pōt esse
quia ex solo amore nascit⁹ gaudiū
Unde gaudiū generat q̄n volun-
tas h̄z illud quod vlt et amat. Si
em̄ nihil amaret nec vell⁹ tūc nul-
lum gaudiū habere posset. Et si tris-
ticia geueratur q̄n volūtas h̄z
quod nō vult nec amat sed habet
odio. et ideo q̄n deus est res p̄-
mo amata a voluntate tūc ex tali
amore necessario generatur pers-
petuū gaudiū q̄ de⁹ non potest
mori nec pōt deficere ip̄i volūta-
ti semp est p̄s ip̄i volūtati 7 iō sē-
per voluntas habet quod vult sē-
per h̄z rem amataz sibi p̄ntem in-
deficientem immortalem semper
viuentem immobilem inuariabilē
nullo indigentē. et ideo amor
dei semper potest durare 7 perma-
nere quia talis est amor qualis ē
m

+

res amata et ideo talis amor erit
 immortalis indeficiens fixus fir-
 mus immobilis semp viuēs nul-
 lo alio indigēs continuo durans
 Unde quia volūtas nostra ex qua
 gñatur amor et semiatur est imor-
 talis et ppetua et spūalis et res p-
 mo amata scz de^o immortalis im-
 passibilis inuariabilis sūme bon^o
 sūme amabilis summe spūalis et
 cōuenientissim^o voluntati qui so-
 lum ē dign^o primo amari et cui
 primo et pācipaliter debet amor
 Sequitur q talis amor qui ha-
 bet talia fūdamēta imortalia erit
 imortalis perpetuo durās sine fi-
 ne termino nūq̄ deficiens qz ipa
 volūtas per amorē mutat in rem
 pmo amatā. Ergo sequitur q qd
 quid ex tali amore sequit nascitur
 et oritur erit imortale inuariabile
 firmū solidū et fixū nūq̄ deficiens
 durans sine termino. Et qz ex tali
 amore de necessitate nascetur et
 oriatur gaudiū sequit q illd gau-
 dium erit sine fine durās nunq̄
 deficiens nūq̄ defluēs sz inua-
 riabile firmū fixū solidū et imorta-
 le manēs in ipa volūate. Sicut
 em̄ ex amore sequit gaudium ita
 ex eterno amore oritur eternū fū-
 damentū gaudiij et eternū gaudi-
 um Et sic declaratū est qlt ex dei
 amore qñ ē prim^o in volūate ori-
 tur in ipa gaudiū sine fine durās.

De pditionib^o et pprietatib^o
 quib^o inducū q̄lud gaudium.

¶ Qz gaudiū est fruct^o amo-
 ris Ideo tale erit gaudium
 qualis est amor et talis est amor
 qualis res amata et qz iā mōstra-
 tum ē quas cōditiones certissime
 et quas pprietates hz ipse amor
 dei Ideo sequitur q similes pdi-
 tiones similes pprietates erūt in
 ipso gaudio orto et nato de tali a-
 more qz qualis amor est talis est
 fruct^o. et iō qz amor dei qñ est pri-
 mus est sol^o iust^o sanct^o ver^o or-
 dinatus pur^o sincer^o immaculat^o
 mūdissim^o diuinus optim^o et re-
 ctus et fm naturā hoīs inq̄tum
 hō ē Exide sequit q istd gaudiū
 quod nascitur de tali amore est so-
 lum iustū scm̄ ver^o ordinatū pu-
 ruz sincer^o imaculatū mūdissimū
 diuinū et optimū et rectū. et est
 gaudiū quod puenit hoī inquan-
 tū hō ē et scdm naturā hoīs et est
 totū scd^o deū qz sicut amor ē to-
 t^o scd^o deū. ita totū gaudiū qd ori-
 tur ab illo amore est scdm deū. Et
 sic totū gaudiū orit^o nascitur d
 deo et radicatur in deo et in crea-
 tore et nō in creatura et iō durabit
 tandū qdū deus durabit et de-
 us semp durabit et pmanebit ine-
 ternum. Et qz vbi ē ver^o gaudiū
 necessario est vera leticia iō tale
 gaudiū icludit vā leticiā iocū
 ditatē hylaritatē delectationē et d
 lectatū pplacenciā q̄etē trāsq̄lita-
 tē diuicias exultationē iubilatio-
 nē suauitatē dulcedinē securitatē

et saturitatē. Et ideo quia gaudium erit eternū semp durans sine fine sequit̃ q̃ cū tali gaudio erūt oia ista scz leticia eterna et vera sine fine delectatō etrena ṽa et rec̃ta iocunditas eterna hylaritas sẽper durās p̃placētia perpetua et quies et trāsq̃uilitas eterna delicia sempiternae sine fine exultatio et iubilacio perpetua suauitas sine termino societas eterna et dulcedo perpetua. Ecce igitur condiciones et proprietates quibz erit vestitum ipsum gaudiū.

Quod istud gaudiū dat vitāz homini seu volūtati et cordi.

Et q̃ istud gaudiū est fructus ideo q̃ fructus nascitur et orit̃ p̃pter vitam et ad dādum vitam et nutrimentū et sustentatū sequit̃ q̃ istud gaudiū dat vitam et nutrimentū homi et volūtati ei⁹ et de ipso ipsa volūtas viuet et nutrit̃ ē p̃p̃a vita hoīs et cordis. sicut em̃ tristitia ē mors hoīs ita gaudiū est vita ei⁹. Ubi aut̃ nullū gaudiū nulla vita. Ubi nisi tristitia ibi nisi mors. Gaudiū aut̃ viuificat hoīem aīam delectat̃ eam dilatat et āplificat eā et facit eā crescere p̃fortat fortificat sustentat lenificat cibāt dat dulcedinē et om̃ez suauitatē sapori faciat implet saturat eam et iō hō nihil aliud vlt̃ nec desiderat sẽper nisi gaudium et sufficit sibi.

Per p̃trariūz aut̃ ip̃a tristitia mor

tificat animā p̃stringit diminuit debilitat destruit et ad nihilūz reducit et nullus vult null⁹ appetit null⁹ desiderat ipsam tristitiaz.

Quis enim vult esse i tristitia cōtinua semp quilibz vult esse i gaudio. Sicut igit̃ tristitia est mors anime ita gaudiū est vita ei⁹. qui igit̃ habet ṽez gaudium et perpetuū hz vitam veram et perpetuā et qui habz tristitiā perpetuā hz mortem p̃petuāz. Ergo qui habz amorem dei in se habz vitam veram et p̃petuam que de ipso dei amore nascit̃ scz veruz gaudium quod est vita vera Qui igit̃ hz totum bonū qd̃ hō vult h̃re hz gaudiū veruz qd̃ est totum p̃plemētū hominis quia igitur totuz bonū quod homo vult habere non est nisi ipsum gaudium quod est vita eius et qñ homo habet gaudium habz totum quod vult habere qz omnia vult habere propter gaudium et vt habeat gaudium. Et quia istud gaudiūz generatur de amore dei solum et non de alia re ideo sequitur q̃ ad habendū totuz bonum nostruz totam vitam nostram et totū nostrum p̃plemētum sufficit habere vnicam rem scilicet ipsuz amorem dei. Et quia amor est intra hominez et nō extra qz est in voluntate et in corde iō sequit̃ q̃ ad habēdū totū bonū ñm et totū qd̃ finalit̃ volum⁹ scz ipm gaudiū nō ē necesse habere

alicuā rem extra nos et p̄ p̄sequēs
nec aurum nec argentū nec lapi-
des p̄ciosos nec vestes p̄ciosas
nec honores nec dignitates nec of-
ficia nec sciēcias nec bona tēpora-
lia nec delectationes corporales
nec cibos nec potus. Sufficit igitur
habere ip̄m amorē dei de quo
nascitur totum bonū nostrū et to-
tum gaudiū. Et q̄ amor dei por-
tat in sola voluntate ergo hō pōt
portare totū suū bonū in sua vo-
lūtatē et q̄ volūtas est semp̄ in sua
libertate et in suo dñio et nullomō
pōt cogi nec pōt ab ea aliqd̄ auf-
ferri nisi ipsa volente. Sequit̄ qd̄
ipsa volūtas si vult nūq̄ in etnū
pōt p̄dere suū bonū nec suū gau-
diū nec per p̄ns vitā suā q̄ nemo
potest sibi auferre amorē dei nul-
la res pōt sibi tollere nisi ip̄a velit
et de suamet libertate. Concluda-
mus igit̄ qd̄ ip̄m gaudium qd̄ na-
scitur de amore dei ē tota vitā ho-
minis et voluntatis.

De gaudio quod nascit̄ ex amore
dei dūz hō viuit in hoc mūdo.

Ubi aut̄ ipsum gaudiū
sequitur amorem q̄ est fruc-
tus eius ideo necesse est qd̄ sicut
dilatur et extenditur amor sicut
crescit amor et multiplicatur. Ita
dilatur multiplicetur et extēdat̄
gaudiū. Et quia iam monstratum
est qd̄ necesse est qd̄ ex amore dei
qñ est prim⁹ generetur et multipli-
centur infinite amores quia nec

cesse est qd̄ qui primo amat deū qd̄
amat omnia que sūt sui inq̄tū sui
sunt. et ideo amor dei se extēdit ad
omnes creaturas inq̄tum dei sūt
Sed primo se extēdit ad dei yma-
ginem et ad creaturas que sūt dei
ymago. Et ideo q̄ quelibz crea-
tura est dei ymago ideo qui p̄mo
amat deum statim amat suā yma-
ginem viuam et per consequens
amat omnē hominē et exinde ori-
tur statim gaudium de tali amore
q̄ sicut de amore dei nascit̄ gau-
diū ita etiam de amore sue yma-
ginis viue inq̄tū est sua ymago
et sic tot gaudia hēbit quot ama-
bit ymagines inq̄tū sūt dei yma-
gines et sic de quolibz hoīe quez
amabit inq̄tū est dei ymago po-
terit habere habebit q̄ gaudium
et sic multiplicatur gaudiū in hoc
mundo et sic quilibz gaudebit de
se ipso inq̄tū est dei ymago viua
quia amabit seipm̄ inq̄tū est dei
ymago. Ulterius etiam quia ama-
bit omnes creaturas inq̄tum dei
sūt etiam gaudebit de omni crea-
tura inq̄tū est dei. Et sic de amo-
re dei qñ est primus nascentur ho-
mini innumerabilia gaudia que
omnia habent ortū ab vna radi-
ce ab vno semine scz ab amore dei
et id̄ iam hō viues in hoc mūdo re-
cipit et coligit iestimabilē fructū
de amore dei q̄a sēp est in amore
recto et bono et p̄ p̄ns cōtinue est
in vita et p̄tinue viuit et istud gau-

dium nemo pōt tollere. Nec opz in hoc mūdo acq̄rere auz nec ar gentuz nec habūdaciā rez tpali um ad bñdum suum gaudiū qz q̄ hz amorē dei in hoc mundo hz suas diuicias oēs in seipso et ifra seipz quas nemo videt nemo scit nemo cognoscit nisi q̄ hz. Et iō q̄ hz amorē dei nihil extra d̄siderat nihil extra p̄cupiscit. iō nulli inui det nihil alienū d̄siderat qz iā in se habundat iaz plen⁹ ē suo bono scz gaudio quod ē vita aie et corz dis et iō oīa alia p̄ nibillo reputat. Et iō nō sūt nec esurit bona corz poralia nec carnalia sz solū curat de amore ex quo oritur totuz gau dium. Patet igr̄ et mōstratū ē gau diuz quod nascit̄ de amore dei dū hō viuit in mundo.

Quod gaudiū sempiternū qd̄ oritur de amore dei pōt esse tale z filē in infinitis hoibus sicut z i vno et in quolz pōt esse suuz p̄prium gaudiū sine ipedimēto alteri⁹.

+ Qz vna res (pōt esse p̄mo amata ab oibus hoibus scz de⁹ et in quolz hoie esse amor dei filis et iō sequit̄ q̄ etiā istud gau dium pōt nasci et gñari in quolz hoie et talis pōt esse vn⁹ sicut ali us qz sicut oīs pñt habere amor rem dei ita pñt h̄re gaudiū quod nascit̄ de amore dei nec gaudiū vn⁹ pōt ipedire gaudiū alteri⁹ et sic oīs hoies pñt h̄re filē gau

dium et pñt ipleri gaudio et tñ ppter hoc null⁹ habet min⁹. et tale gaudiū vn⁹ pōt h̄re sicut alter z quilz pōt habere suum gaudiū singlare et p̄prium et tñ tale erit vnū sicut ali⁹ qz sunt filia sic amor est talis vn⁹ sicut alter. z ist⁹ gau diuz semp pōt de nouo mltiplica ri semp pōt fieri gaudiū z mltipli cari et gñari. Quia q̄uis innume rables hoies habeāt istud gaudi um tñ adhuc pōt de nouo gñari i infinitis hoibus si nascatur et sint. Nūq̄ igr̄ istud gaudiū pōt fini ri nūq̄ terminari sz semp mltipli cari et tñ ppter hoc gaudiū alic⁹ nō minuitur q̄to igr̄ hoies multi plicabuntur tāto magis de nouo gaudiū multiplicabit̄ et tota cā est qz res p̄mo amata scz ipe de us est in quolz hoie z in quolz est amor dei et per pñs gaudiū. Si igr̄ ex vna re gaudiū pōt in ifini tum multiplicari sine sui d̄nutio ne qz nō ppter hoc de⁹ aliquid p dit de suo. Ecce igr̄ qualiter oīs hoies et si sint infiniti pñt habere in fil' totum suuz bonū totā suā vi tam scz totuz suuz gaudiū et hoc in ipso solo deo et qualiter ipe sol⁹ per seipm̄ est sufficiens dare vitam in fil' oibus hoibus sine sui d̄nuti one et hoc per amorē suuz. Vi dete igr̄ qualiter vera bona hoīz nūq̄ d̄minuunt̄ sz semp crescere pñt et nō hñt mēsurā neqz termin um. sz dum magis mltiplicatur m iij

boies magis etiam bona possunt multiplicari.

De gaudio quod nascitur ex dei amore post vitam corporalem et ostenditur per perfectionem gaudij et amoris quod homo deum creatorem suum facie ad faciem et sine obstaculo et merito videbit.

Quoniam autem ipsum gaudium est fructus amoris dei et ideo necesse est quod istud gaudium finaliter impleatur et veniat in tantam plenitudinem in tantam habundantiam quod non possit ultra crescere. ita quod anima non possit ultra plus accipere de gaudio et gaudium sit plenum. et quia anima per voluntatem amavit deum primo et ideo ex tali amore sequitur ipsum gaudium et cum ex cognitione dei sequitur amor dei quia ubi maior cognitio dei ibi maior amor dei quia quanto magis cognoscitur deus tanto magis amatur eo quia est summe bonum summe benignum. Ideo non potest cognosci et non amari. Ex cognitione igitur dei maiori sequitur maior amor deo et ex maiori amore dei sequitur maius gaudium. Et ideo ut gaudium sit plenum necesse erit quod anima videat ipsum deum facie ad faciem et hoc visione clara et certissima ad nutum suum. id est ad voluntatem et tamen quantum voluerit sine medio ut sic ipsum magis diligat et amet. Et per primum maius gaudium orietur ipsi anime et hoc non poterit esse nisi ipse deus fuerit primo amatus ab ipsa anima

et ostendet se ipsum et manifestabit se ipsum ipsi anime et ita facie et non donec gaudet se nec abscondet se et hoc requirit ipse amor et meretur quia amor facit revelari et manifestari omnia secreta. et ideo qui primo amavit deum videbit clare eum facie ad faciem et quanto magis videbit magis amabit et quanto magis amabit magis gaudebit quia res quam aliquis habet quam est bona et optima quanto magis cognoscitur tanto magis amatur et per oppositum de re mala quia quanto aliquis magis cognoscit rem malam tanto magis habet ipsam in odio et tanto magis contristatur de ea. Igitur ille qui primo amavit deum cum deus sit optimus et benignissimus quanto magis ipsum videbit et cognoscet tanto magis ipsum amabit et per primum magis gaudebit. sic igitur ipsa cognitio erit causa maioris amoris et maior amor erit causa maioris gaudij et tamen gaudebit anima quantum amabit et tamen amabit quantum cognoscet et videbit. et ut perfectissime gaudeat oportet quod perfectissime amet et ut perfectissime amet oportet quod perfectissime videat et cognoscat. Et ideo plenitudo gaudij arguit et ostendit quod anima nostra clare videbit et cognoscet deum ipsum esse creatorem summe bonum benignum dulcem suavem amabilem pulchrum potentem sapientem et nullo indigentem summe sufficientem quia quando videbit et cognoscet

clarissime ipsum esse talem forti⁹
cū amabit et fortius gaudebit.

Et q: pfectissimū gaudiūz orit⁹ ex
perfectione et nobilitate amoris
Ideo vt gaudium sit perfectūz ⁊
perfectissimūz oportebit q: amor
sit perfectissim⁹ et q: amor ascen-
dat ad vltimū gradūz perfectio-
nis et dignitatis. Nō aut⁹ erit tal⁹
nisi sit talis qualis cōuenit deo.

Et ideo quia de⁹ de se et ppter se
est sūme amabilis eo quia est sū-
me bonus ⁊ totus bonus ymo ip-
sa bonitas est ⁊ purissima bonitas
sūme benign⁹ et summa benigni-
tas et tota benignitas et perfec-
tissime amās sūme liberalis sūme
dulcis suauis sūme verus summe
potēs sūme sapiens. Et propter
hoc sequitur q: amor non erit per-
fectus nec ascendet vsq: ad vlti-
mūz gradum dignitatis et puri-
tatis nisi anima amet ipm deum
creatorem suū propter suam solā
bonitatem benignitatem liberali-
tatem ⁊ pulchritudinē suam et nō
ppter bona data nec ppter obli-
gationem quia de se est amabilis
deus et est purissimus et nobilis-
simus amor et ex tali amore sequi-
tur perfectissimūz et purissimum
gaudiūz. Et quia ad perfectionē
gaudiūz sequit⁹ sūma securitas ita
q: anima sit certissima et securissi-
ma q: nunq: perdet tale gaudium
et ideo vt perfecte anima gaudeat
erit sūme certa et segura q: nū-

q: amittet tale gaudium sicut cer-
ta erit q: nūq: vellet amittere tale
gaudiū spōre et q: deus nūq: auf-
fert ipaz vitam nec aliq: res potē-
tior poterit eam remouere a deo.
Et ista securitas oriatur ex hoc q:
aia clarissime cognoscet deū et p-
fectissime amabit et cognoscet ita
q: nō poterit ipm nō amare eo q:
cognoscet q: de⁹ qui ē sūma boni-
tas in eternū diliget eam ⁊ sic aia
erit securissima q: ipa i eternū ama-
bit deū ⁊ q: in eternū de⁹ creator
suus eam amabit et q: in eternūz
videbit cū et q: nulla alia res po-
terit destruere amorē ⁊ p pns erit
securissima de suo eterno gaudio
et q: in sempiternum nō amittet
sed sempiternaliter tenebit.

Qd ex natura gaudiū et amoris
ostenditur q: anima recuperabit
corpus suum in statu suo magis
amabili et per omnia sibi confor-
me ⁊ i quo poterit anima magis
gaudere.

Et q: aia q: pmo amat deūz
amat etiā seipaz i q: tū ē dei
ymago viua ⁊ iō postq: aia amat
se ipaz vult bonū sibi et amat
bonū suū ⁊ gaudet de bono suo iō
etiā aia amat suū corp⁹ amore na-
turali et hz naturalē inclinationē
ad ipm quia deus copulauit aiaz
cū corpore et corp⁹ cū aia et obli-
gauit corp⁹ aie ⁊ fecit quoddā na-
turale matrimoniū iē ipa. ⁊ aia co-
gnoscit suū corp⁹ esse factū ppter
m iij

ipsam et ideo ipsa anima amat corpus suum et omnia membra sua. Exinde sequitur quod ipsa anima vult suum corpus recuperare et vult bonum sui corporis. et etiam quod anima non est homo sed pars principalis ipsius hominis nec corpus est homo sed simul anima et corpus constituit hominem et ideo hoc est ad perfectionem anime quod ipsa recuperet suum corpus quod melius nobilius et amabilius est totum quam pars et esse hominem quam animam tantum. et ideo anima quam amat suam perfectionem amat suum corpus et cupit renouari ipsum cum ea et per primum vult et appetit ut corpus suum sibi restitueretur nec potest velle primum quod ad hoc habet inclinationem. et ideo ut gaudium anime repleatur necesse est quod ei restituatur suum corpus et hoc in illa forma in illo statu in quo erit magis amabile ipsi anime magis conforme et magis proportionatum et magis pueniens secundum statum ipsius anime et in quo poterit ipsa anima magis gaudere et per primum erit necesse ut sit plenum gaudium quod restituatur sibi corpus in maxima pulchritudine et in maximo decore impassibile immortale spirituale agile clarum sicut sol fulgens et resplendens quod in illo statu erit magis amabile ipsi anime magis conforme et magis proportionatum secundum statum ipsius anime. Sed hoc deus poterit facere cum deus potuit animam facere de nihilo et de non esse et potuit de terra facere tale corpus et potuit facere terram ad tale digni-

tatem ascendere ut ex ipsa fieret corpus ita mirabile ut coniungeretur anime spirituali rationali et intellectuali suam ymaginem viuam portanti. Quare poterit facere ipsum corpus ad altiore gradum quam te ante puenire sic anima est mutata in statum altiore et digniore. ita quod corpus suum mutabitur in statum etiam nobiliorem digniorem et altiore anime proportionatum. Et sicut anima ascendit ita ascendet corpus suum. et sicut anima est mutata in deum et in naturam dei per voluntatem et amorem. ita mutabitur corpus in animam et in naturam anime quantum fieri poterit et quantum nature corporis non repugnat. ut sic anima facta est diuina. ita corpus fiat spirituale et hoc concludit et ostendit perfectio gaudij et natura amoris. Sic igitur anima vult corpus tale sibi restitui scilicet impassibile subtile agile et clarum sicut sol et cum omni decore et pulchritudine et hoc poterit deus facere ut omnibus modis anima gaudeat. Et rursum quod anima amat omnes creaturas in quantum dei sunt ideo ut anima magis gaudeat et pluribus modis gaudeat totus mundus et creature debent disponi et renouari et in tali statu poni in quo erunt magis amabiles et placibiles ut sic eis sequatur maius gaudium. Si anima est in nouata et mutata in digniore statum et corpus propter animam fuerit etiam mutatum in nobilem statum ita totus mundus qui est factus propter hominem re-

nouabitur et mutabitur in altiore et digniore statum ad gaudium hoīs vt sicut aia est vestira noua veste amoris pfectissimi in seipsa et corp² suum est etiā vestitus nouo habitu et pulcherrima veste i passibilitatē claritatis luciditatis ita tot² mund² et creature mūdi que sunt ppter hoīem induentur etiā noua veste vt totum sit pportionatum cū ipso hoīe qui est rex et dñs mundi in nouati et exaltati sū se et oīa que sunt ppter ipz in nouantur. et sic oīa processerunt ex amore et sūt ppter amorē et ex amore nascitur gaudium tāq̃ fructus eius. Ita oīa sunt in gaudio et totaliter disponūtur vt eripis seq̃t maius gaudium quod est fruct² oīm. Sic igit natura gaudij concludit et pbat innouationē debere fieri toti² mundi oīm creaturar² ad gaudior² multiplicationē.

De magnitudine gaudij post hanc vitam et augmentatione sua multiplici.

¶ Noniam aut gaudiuz ē fructus vltimus qui expectat et nihil aliud expectatur nisi gaudium. Et qz videm² per experientiam qz fruct² in fine et vltimate veniunt in maxima habūdancia et multitudine sicut apparet i arboribus. Unde videm² qz de vno semine vt scz de vna parua nuce vel vno amigdalō si plāteretur vel seminētur eribit vna magna ar-

bor et de illa arboze eribūt infinite nuces vel infinita amigdala et tñ oīa veniūt de vno paruo semine. Et ideo qz gaudium ē finalis fruct² qui venit de amore necesse est qz ipm gaudium finalit et vltimate veniat in maxima habūdancia et multitudine. Si em̃ fruct² corporales tñ multiplicētur multo magis debz multiplicari fructus spūalis. Videam² igitur multitudinem et magnitudinē ipsi² gaudij quod expectatur. Et qm̃ gaudium nascitur de amore dei ideo necesse est qz ipm gaudiū extendatur tantū q̃tū extendit amor. et multiplicatur tñ q̃tuz amor multiplicatur et magnificetur tñ q̃tum magnificatur amor. Uñ qā quilibet post deū amabit se ipsuz et per pñs de bono suo gaudebit quia quāto aliq̃s amat aliquē tāto melius gaudet de bono suo et ideo quilibet gaudebit de bono suo tñ q̃tum amabit seipm et quātum gaudebit vbi habebit gaudium sempiternum vbi erit sempiterna leticia sempiterna iocunditas eterna hylaritas eterna delectatō complacencia pfecta summa trāsq̃uilitas summe diuicie sūma dulcedo et summa suauitas vbi quicqd̃ volet erit vbi erit ppetua immortalitas incorruptibilitas impassibilitas agilitas corporis subtilitas et claritas ad modū solis. dei perfecta cognitio et clarissima sū

ma amicitia cum deo creatore suo
 quantum igitur poterit gaudere qui
 talibus bonis habundat et quia quan-
 tum aliquis amat alium tanto gau-
 det de bono eius. Et ideo si quis
 alius haberet simile bonum et simile
 gaudium quem alter amaret tanquam
 se ipsum tamen gauderet de bonis illi-
 us sicut de bono suo et sic multi-
 plicatur gaudium. Et si esset alius ter-
 tius quem amaret sicut seipsum habe-
 ret simile gaudium et nomen etiam
 gauderet de illo quam de seipso et sic
 triplicaretur gaudium eius. Et si
 essent decem quos diligeret sicut
 seipsum qui haberent simile bonum
 sicut et ipsemet tot gaudia haberet
 quia quantum gaudium aliquis
 habet de aliquo tantum gaudet in seip-
 so et quantum gaudet aliquis de bo-
 no alterius tamen ipse diligit. Si au-
 tem essent mille quos amaret sic
 seipsum qui haberent simile gaudium
 sicut ipse tamen gaudebit de quolibet
 sicut de seipso et sic haberet mil-
 le gaudia quia ad multiplicationem
 amoris multiplicatur gaudium.
 Et quia iam monstratum est quod qui pri-
 mo amat deum amabit omnem ali-
 um hominem sicut seipsum et omnis qui-
 cunque amabit deum primo habe-
 bit omnia bona supradicta. Igitur si
 innumerabiles sint homines habentes
 similia et eadem bona innumera-
 bilia erunt gaudia cuiuslibet quia
 nullus minus alium quam seipsum dili-
 get et ideo non aliter gaudebit quam

pro singulis aliis quam pro seipso.
 Si igitur homo de tanto suo bono
 non vix poterit capere suum gaudi-
 um. quomodo capax erit tot et tan-
 torum gaudiorum. Et insuper quia ut
 dictum est quantum aliquis diligit
 aliquem tamen gaudet de bono eius et
 ideo quia post hanc vitam unum quisque
 plus amabit deum sine comparatione
 quam seipsum et quam omnes alios secus
 et ideo ita gaudebit plus absque esti-
 matione de bonis ipsius dei que
 habet et de suo gaudio quam de suo pro-
 prio gaudio et omnium aliorum secus quia
 quantum amor crescat necesse est ut
 gaudium crescat. Ecce igitur multitudi-
 nem multitudinem gaudiorum et habun-
 dam quam quisque primo amavit de-
 um colliget ex amore dei si plan-
 taverit in seipso primo. Ecce quos
 fructus et in quanta multitudine
 multiplicatione colliget. Et ideo omnia
 ista erunt eterna que nunquam deficien-
 t et quia amor dei ex quo omnia oriuntur
 erit eternus et indeficiens et sic ra-
 dix et fructus in eternum durabunt
 et sic in eternum vivet homo de tot et tan-
 tis fructibus eternis et indeficientibus.
 Ecce quot et quales fructus
 colliget anima de ipso amore dei tan-
 quam de uno semine et de una radi-
 ce in voluntate plantata tanquam in
 agro spirituali. declaratus est igitur
 finalis et ultimus fructus qui nascitur
 scitur ex dei amore quem erit primus.
 Videte igitur et notate ordinem
 totius processus. Primo enim fuit in-

uenta obligatio amoris scdo natura amoris et tertio fructus amoris qui est gaudium. Sic igitur omnia nos obligant ad amorem et omnia facta sunt et data nobis propter amorem et amor est propter gaudium et gaudium propter nihil aliud quam gaudium ipsummet. In tribus igitur terminis totum concluditur in obligatione in amore et in gaudio. Totus igitur ordo creaturarum tota scala nature ostendit nobis obligationem ad deum et debitum amoris et gaudium ex creaturis manifestatur obligatio ex obligatione manifestatur debitum amoris. Et ex amore manifestatur gaudium et sic per scalam nature continue ascendimus de bono in melius et de infimis ad bona suprema et summa et hoc cum dei auxilio.

De fructu qui nascitur de amore proprio et privato seu sui ipsius seu voluntatis proprie et ostenditur quod de tali amore non potest nasci verum gaudium sed sophisticum deceptivum et apparens quia intus portat tristitiam latentem que nascitur post gaudium.

Uoniam autem iam dictum est quod quando homo habet rem quem vult et amat vel etiam sperat certitudinaliter habere tunc exinde sequitur gaudium et ideo de amore sue proprie voluntatis potest generari gaudium quia qui

amat suam propriam voluntatem vult et amat sibi ipsi propriam laudem proprium honorem propriam excellentiam et gloriam et hoc est ex parte anime. Vult etiam et amat sibi met voluptates et delectationes corporis et per consequens vult et amat omnia alia que valent ad habendum illa sicut sunt bona exteriora dignitates officia et sciencie. Et ideo quia homo dum vivit in hoc mundo potest habere omnia predicta scilicet honorem laudem excellentiam gloriam et delectationes corporis et illa que valent ad hoc. Ideo potest gaudere et habere gaudium. Et quia omnia ista perdi possunt et destrui et non durant sed transiunt et homo timet perdere ea.

Et etiam quia qui amat aliquam rem habet odio omne illud quod destruit eam vel potest diminuire. et ideo qui amat omnia supradicta necessario habet odio omnia illa que possunt destruere et diminuire proprium honorem propriam laudem excellentiam et propriam voluntatem et omnia que valent ad hoc. et exinde sequitur quod ex tali gaudio nascitur tristitia et sic tale gaudium convertitur in tristitiam quia ex tali timore et odio sequitur tristitia et ex perditione et destructione talium. Et ideo tale gaudium falsum est vanum deceptivum apparens et sophisticum quia intus portat et abscondit tristitiam maiorem quam sit gaudium.

Et sic de amore proprio non potest nisi falsum gaudium nasci sophisticum apparens et deceptivum.

De conditionibus et proprietatibus et indumentis quibus indutum est gaudium quod nascitur de amore sue proprie voluntatis seu proprio amore.

Quia qualis est radix tale est illud quod ex radice sequitur ideo necesse tale gaudium erit qualis est amor ex quo oritur. Et ideo ex proprietatibus et conditionibus amoris proprii concludimus proprietates et conditiones istius gaudij. Et quia iam conclusum est quod amor proprius et sue proprie voluntatis est inordinatus in iustis in debitum tor-tuosus falsus viciosus corruptus inmundus contra naturam hominis contra hominem est et contra totum ordinem universi contra omnes creaturas pessimus turpissimus nequissimus malignus ymo est primum malum et radix omnium malorum. Primus vicius primum venenum prima mors prime tenebre prima cecitas prima falsitas primum mendacium et radix omnium mendaciorum prima in iusticia prima turpitudine. Et ideo gaudium quod nascitur de tali amore necessario est inordinatum in iustum in debitum falsum viciosum corruptum malum pessimus nequissimum inordinatum turpissimum venenosum mortale tenebrosum quod talis est radix unde nascitur. Tale autem est gaudium quod quis ha-

bet de amore honoris proprii laudis proprie excellentie et glorie et de voluptate carnis et de omnibus que habet propter ista. Et quia ubi est gaudium ibi est leticia delectatio exaltatio ideo etiam tali leticia talis delectatio talis exaltatio talis complacentia sunt maline pessime inordinate in iuste. Et quia iam declaratum est quod amor proprius seu proprie voluntatis est directe et totaliter contra deum preter deum et sine deo adversus deum extra deum inimicus deo et constituit hominem in inimicum dei capitalem eo quod qui amat primo propriam suam voluntatem facit se ipsum deum et aufert quantum in eo est suam propriam coronam a deo scilicet privilegium sue proprie voluntatis. Non sequitur quod istud gaudium quod habet homo de tali amore est contra deum adversus deum et contra suam voluntatem et contra suum creatorem et operatur contra suum artificem. Et quia etiam ubi est amor proprie voluntatis ibi est contemptus dei qui est tantus quantum est deus qui solus est dignus amari. Primo igitur tale gaudium quod oritur de tali amore oritur in contemptum dei in offensam dei et in iram dei. Et ideo istud gaudium est summe dei inimicum et auget et complet et multiplicat et conformat contrarietatem et inimiciciam contra deum quia amor proprius in quo est dei contemptus initium et radix est inimicicie dei iniurie et offense.

Et gaudiū qđ nascitur exinde cōplet ip̄am inimiciā et augmētat et multiplicat qz dum hō magis p̄tra deū letatur tūc efficitur eius inimic⁹ magis. Et qz gaudiū p̄firmat amorē cōtra deū et ideo confirmat inimiciā cōtra deū. Et ideo istud gaudiū portat abscondit infra se latenter summū venenū maximū vir⁹ pessimam mortē qz portat secū et abscondit iuriā creatoris quo nihil est pei⁹ nihil magis nociuū nihil magis lesiuū malū est em̄ amare cōtra deū et peius et pessimū et neq̄simū gaudere delectari letari cōplacere et exaltare cōtra deū in iniuriā et offensam dei. Sic igit̄ patent̄ vidēt̄ cōditiones et p̄prietates quibus inductū est gaudiū quod nascitur de amore sui ip̄ius de amore p̄prie voluntatis de proprio honore de p̄pria laude de delectatione carnis et de omnibus. que seq̄untur ad p̄prium amorem qm̄ tale gaudiū est inordinatum iniustū i debitū falsum viciosū mēdax corruptū imūdū malignū pessimū venenosum mortale cōtra naturā hominis cōtra totū ordinem vniuersi cōtra om̄s creaturas sine deo p̄ter deū extra deū et cōtra deū momētaneū fluens nō permanēs in momēto trāsiliēs portans secū et abscondens intra se tristiciam et dei iniuriā et offensas. Ecce igitur que nascuntur de

amore proprio dū homo viuit in hoc mundo.

De comparatione duoz gaudiorum adinuicem cum duobus amoribus.

Sicut autem sunt duo amores contrarij et capitales inimici. ita sūt duo gaudia adinuicē contraria et totaliter inimica et ideo sicut duo amores p̄mi scilz amor dei et amor sui ip̄i nō possūt simul esse in valūtate sz neccesario ad inuicē se destruunt et expellūt vnū fugat aliud p̄mū gaudiū qđ oritur de amore dei nascitur de veritate. et ē verū scđz gaudiū quod nascitur de amore sui p̄p̄ius nascitur de falsitate et est falsū. P̄mū qđ nascit̄ de amore dei nascit̄ de iusticia p̄ma scđm gaudiū oritur de p̄mo vicio et radice oim viciōrū. P̄mū nascit̄ ex radice oim bonoz et scđm de radice oim maloz p̄mū oritur de eternitate scđz orit̄ d̄ vacuitate et vaitate p̄mū orit̄ d̄ icorruptibilitate scđz de corruptibilitate p̄mū orit̄ de deo et est scđm deū. scđm oritur sine deo et extra deū et est p̄ter deū. P̄mū gaudiū p̄iungit solidat sociat et p̄firmat hoīez cū deo scđz elōgat separat et p̄firmat ex̄ deū P̄mū gaudiū auget et multiplicat amicitia cū deo scđm gaudiū multiplicat et auget iimicitia cū deo. P̄mū cōplet faciat et dulcificat voluntatē. scđm amarificat debili

rat euacuat voluntatē et facit eas
 fluctuātes inq̄tū instabilē esurīē
 tem et famelcentē. Prīmū ē scdm
 naturā hoīs inq̄tū hō ē scdm est
 cōtra naturā hoīs inquātuz hō ē
 Prīmū ē scdō naturā vniuersi et
 oīm creaturaz. scdm ē cōtra natu
 ram vniuersi et oīm creaturaz. pri
 muz ē durās ppetuū et pmanēs
 scdm ē fluens nō pmanēs nisi per
 momētuz. Prīmū gaudiū qd̄ na
 scit ex amore dei pōt haberi sic la
 bore sine expensis sine adiutorio
 alioz. S3 scdm quod nascitur ex
 amore sui ipsi? nō pōt haberi nisi
 cū expēsis cū labore cū multitudine
 rez cū dāpno alioz et destru
 ctione. primū nūq̄ puerit in tristi
 ciam. S3 scdm semp puerit i tri
 sticiā et dolorē. Prīmū facit hoīez
 benignū suauē et mēsuētū. Sed
 scdō gaudiū facit hoīez malignū
 crudelē et pessimū. Prīmū gaudi
 um multiplicat auget pseruat nu
 trit pacē veritatē pcordiā amicitia
 am et oīm bonū inter hoīes. S3
 scdm multiplicat auget fortificat et
 crescit lītē diuisione discordiā ini
 miciciā et destructionē oīm virtu
 tum et oīm malū inter hoīes. Itē
 ex primo nullū pōt sequi malum
 nec vllū scandalū sequi. Sed ex
 scdō nūq̄ pōt sequi nisi malum et
 scandaluz. Prīmū excitat ad op
 andum oīm bonū. Sed scdm ex
 citat ad opandū oīm malum.
 Prīmū est vtile salutifex laudabi

le amabile desiderabile glōsū hō
 nestum et fm naturā et rōnē. S3
 secundū ē inutile et mortifex vi
 tuperabile odibile ignominiosuz in
 bonostum cōtra naturā et ptra rō
 nez. Prīmū est cā rō et motiuuz
 quare sit oīm bonū op? Sed secū
 dum gaudiū ē cā motiuuz et rō
 quare sit oīm op? maluz. Prīmū
 gaudiū semp pficit hñti. S3 se
 cuduz gaudiū semp ē dāpnosum
 et nocet hñti. Prīmū gaudiū ē quo
 nihil placibilius deo ē. S3 secun
 dum gaudiū ē quo nihil deo di
 splicibili? et magis odibile. pū
 gaudiū auget amorē et desideri
 um oīm bonoz. Sed secundum
 gaudiū auget amorē et desideriū
 oīz malo z et vicioz. Prīmū gau
 dum est pueniētissimū nature ho
 mis iq̄tum hō ē. Sed secundum
 gaudium ē discōueniētissimuz ex
 transeūssimuz et prium nature ho
 mis iq̄tum hō est. Et ideo nihil
 peius in hoīe nihil mortali? nihil
 magis dāpnosuz. Prīmū gaudiū
 um illuiat et clarificat intellectu
 Sed secundū gaudiū obtenebrat
 et excecatur intellectu ymo cōplet
 cecitatem aīe. Prīmū gaudiū est
 summe remunerabile. S3 scdm
 est sūme pugnibile et cā oīs pu
 gnitionis et ppter ipm debet sū
 ma pena. Ecce q̄ quātum malum
 natum est generatuz et ortum in
 corde et volūtate quādo in ea na
 tuz ē et ortum tale gaudiū vene

nosum quanta malignitas quanta malicia etc.

Regula ad comparanduz ista duo gaudia vt comprehendantur omnia ista.

Tantez predicta oia facilis cōprehendantur debēt ista duo gaudia comparari pmo penes conuenientiā scdo penes differentiam. Penes conuenientiā pueniunt qz ista gaudia conueniunt i noie qz vtrūqz vocatur gaudium qz vtrūqz hz esse in voluntate. Item pueniūt qz oia que sunt fiunt ppter gaudium vñ vnuz vel reliquum. Sed dīa istoz gaudiorum capis cōparando ipa vel ad radices. vnde oriunt scz ad duos amores primos. vel ad deum vel ad operationes et effectus quos faciunt in natura hominis vel ad ipsas creaturas. et sic diuersimode poterimus videre que attribuantur vni gaudio et que alteri et que proprietates et cōditiones vtrorūqz. Igitur exercitate nūc in duobus amoribus nunc i duobus gaudijs modo considerando vnum perse mō comparando vnum cum alio et sic habebis magnam cognitionem de bono et malo hois inq̃tum hō est. Cōsiderandum tamen est qz gaudium est illud quod super omia appetitur desiderat et queritur et om-

nia deriderantur propter ipsum gaudium et ideo ipm gaudium statim trahit hoīem ad se qz talis nature est. et iō ois deceptio fit rōne gaudij et null⁹ decipitur nisi ppter gaudium. et iō gaudiū iquātum gaudium semp attrahit et sēper appetitur. Sequit etiā qz malum gaudium atrahit ad se et appetitur nō qz maluz s3 qz gaudiū quod importat delectationem. Inde excecatur hominē et totū cōuertit ad se et dñatur totaliter homini. nihil aut fortius qz gaudiū et delectatio quia oia vincit omnia ad se trahit omnia ad se conuertit oibus dominatur. Ideo super omnia malignum gaudium et deceptorium est fugiendum.

De finali fructu qui nascitur post hanc vitam de amore proprio et de suo malo gaudio. Et ostenditur qz vera tristitia que finez nō habet est finalis fructus amoris proprii et sui gaudij.

Quoniam autem iam monstratum est quale et quantum gaudium nascitur in voluntate post hanc vitam ex amore dei. Exinde concluditur qz vbi non erit amor dei est priuatio illius talis et tanti gaudij. Erit etiaz priuatio infinitorū gaudiorum sed nō solū erit priuatio talis gaudij

sed priuatio perfecta et pura ois
gaudij et per pñs nō erit nisi pu-
ra tristitia. Unde voluntas est ta-
lis nature q̄ in ea pōt gñari gau-
dium vel tristitia q̄ aliquñ h̄z qd̄
vult et uō h̄z quod nō vult et ali-
qn̄ nō h̄z quod vult et aliquñ hab̄z
quod nō vult et aliquñ h̄z quod sū-
me h̄z odio et nō pōt ase expelle-
re. Non em̄ maior tristitia ē q̄ nō
habere nec posse habere illud qd̄
homo semper vult et cōtinue des-
siderat. Neq̄ maior est tristitia q̄
habere semper et p̄tinue in se ip̄o
illud quod hō nō vult et summe
h̄z odio et nō posse ase expellere
si illud sit in sua volūtate. Et qū
aia post hanc vitā priuabitur om-
nibus que amabit et nihil habe-
bit quod amet q̄ nō habebit nec
propriū honorē nec laudē et iō
priuabitur oī gaudio qd̄ habebat
dum viuebat in mūdo et nullum
gaudium bonū nec malū poterit
habere et q̄ erit etiā dei amore
priuata q̄ secū nō portabat amo-
rem dei q̄ erit totaliter extra amo-
rem dei. etiam nullū gaudiū pote-
rit habere et sic erit priuata omni
gaudio tam bono q̄ malo. Et q̄a
aia post hanc vitā erit exuta a cor-
pore et a carne. Ideo etiā ip̄a aia
tota reducetur ad seip̄am et co-
gnoscat seip̄am q̄ erit pñs sibi ip̄i
Ideo cogitabit certe seip̄am et se-
ciet et intelliget ppter quē facta
erat et quot bonū habitura erat et

quantum bonū perdidit et ip̄a co-
gnoscat q̄ ipsamet fuit in cā quare
priuata est tāto bono et q̄ ip̄a fuit
in culpa et ideo sibi met imputa-
bit. et cognoscat clarissime q̄ in e-
ternū perdidit et q̄ nūq̄ habebit
et tñ vellet habere et deridera-
bit et quāto magis itelliget illō bo-
nū quo priuata est tanto magis
illud desiderabit. Ecce igitur sum-
ma tristitia cognoscere bonū qd̄
habitura erat et quod sibi debeba-
tur scdm suam naturā et neccessa-
rio vellet et desideraret illud ha-
bere. quia quelibet res neccessa-
rio desiderat bonū suū q̄n̄ cogno-
scit et vltra nō posse habere et sci-
re ineternū se nō posse habere. Cō-
iūge ista simul et vide qualiter tri-
sticia sequitur exinde. Et q̄ aia n̄
erit occupata ad cogitandū nisi
circa se ip̄am. Ideo cōtinue hoc
cogitabit et incessanter et nō pos-
terit hoc nō cogitare. et ideo ista
cogitatio dabit sibi maximāz tri-
sticiā cōtinuā et eternā. Ulter-
ius etiā q̄ tunc aia erit reducta
ad se ip̄am et clare videbit se ip̄az
et ideo clarissime videbit suam vo-
luntatem esse inimicā deo cē totū
tuosam difformā totam perversā
et cōtra naturam suā turpissimāz
abominabilissimā orribilissimā
et totā deuīatā. Unde aia clarissi-
me videbit se totā talem qualis ē
Et ideo q̄ totaliter erit cōtra deū
et quicqd̄ est p̄riū deo neccessario

est turpissimū horribilissimū et to-
taliter deviātum eo qz deus ē pul-
cherimus ordinatissim⁹ etq. et iō
aia que erit cōtraria deo neccessa-
rio erit per oppositum. et iō qz ani-
ma cognoscet et videbit se esse sic
medio et videbit se esse talē vt di-
ctum est et qz totū hoc erit contra
naturā suā z nō desiderabit habe-
re et tñ habebit. etiā qz neccessa-
rio habebit odiosum malū suam
difformitatē suā turpitudinē suā
p̄fusione suam abhominatiōem
Quomodo em̄ non habebit odio-
ria illa in se ipsa cū habeat odio i
alijs rebus. Et ideo ex tali odio
gñabitur summa tristitia in aia. et
qz habebit semp odio suū malum
et vellet expellere a se illud quod
summe odio habet. et sic ip̄a aia erit
sibi ipsi cā summe tristicie et talis
tristicia erit p̄tinua z eterna quia
aia erit semper p̄ns sibi ip̄i z ita ex
ip̄amet oriē sibi sua tristicia z iō
habebit odiose ip̄am summe z vel-
let nō esse eo qz nō poterit sustine-
re nec tollerare se ip̄am p̄pter horri-
bilitatē difformitatem z turpitudi-
nē. qz nulla maior turpitudō nul-
la maior difformitas nulla maior
horribilitas q̄ ipsi⁹ voluntatis et
aie nihil magis odibile nihil ma-
gis displicibile q̄ volūtas turpis z
difforis. z sic i ip̄a aia erit fōs ori-
gor radix eterne tristicie. z oia ista
hñt ortū ex amore sui ip̄i⁹ ex eo qz
aia p̄mo amavit suā volūtatē z oia

amavit p̄pter suā volūtatē extra
deum cōtra deū extra voluntatē
dei z cōtra dei voluntatē. Et sic ex
amore tali sequitur sumus odium
sui ip̄ius et ex sumo odio summa
tristitia. et loco amoris proprij ge-
neratum est odiū et ip̄m odiū est
radix et origo tristicie. et ip̄a aia
erit tota plena odio qz nihil erit i
ipsa nisi odiū Sicut em̄ amor dei
est radix eterne gaudiij. ita odium
sui ipsi⁹ erit radix eterne tristicie
et ex odio sui ip̄ius sequitur odiū
gaudiij dei qz aia tñc vellet nō esse
et nō poterit nō esse. Et ideo nec-
cessario habebit odio deū qui de-
dit ei esse et qui manutinet ip̄am
in esse. Et iō vellet deū nō esse vt
ip̄amet nō esset. Et qz de⁹ nō pōt
nō esse. Ideo erit summa tristicia
ex hoc in aia. Item habebit o-
dio om̄em creaturā qz vellet q̄ ni-
hil esset nec ip̄a nec res nature et
hoc non poterit esse. Etiam ex
odio sui ip̄ius sequitur odiuz om̄i-
um que sunt vt sicut p̄us ama-
uit se ip̄am et p̄pter se amavit oia
alia. Ita postea p̄mo hēbit odio
seipsam z om̄ia alia habebit odio
p̄pter se. z sicut p̄mo nō gaudebit
nisi p̄pter seipsam s̄m seipsam z de
seipsa extra deū totaliter. Ita po-
stea ois tristicia oriētur sibi s̄m se
ip̄az p̄pter seipsam z de seipsa. Et
sicut prius nihil placet sibi nisi p̄-
pter seipsam. Ita oia sibi displicēt
p̄pter seipsam et ip̄amet sibi displi-

Et sicut sibi ipsi prius complacuit
 Et sicut prius fuit amica sui ipsius
 ita postea fit inimica sui ipsi primo.
 Et sicut ipsa anima prius fecerat se tan-
 quam deum contra deum dādo sibi metipsum
 primo amorē et propter se et per prius fece-
 rat in seipsum suum principium suū fun-
 damētum suū caput extra deū po-
 nendo se loco dei et faciendo se
 ipsam esse primo amatam. et ideo sicut
 deus si fuisset res primo amata esset
 fons et origo omnium gaudiorum ipsius
 anime. Ita per oppositū ipsamet sibi
 ipsi fit principium fons et origo omni-
 um tristitiarum. Et quia anima tunc non dormi-
 et nec poterit cessare a cogitatione
 sed semper erit in continua cogitatione
 semper erit in actu sicut ignis et sem-
 per continue intellectus operabitur et
 memoria et voluntas et ideo tunc anima
 cogitabit omnes suas operationes
 quas fecit et habebit similitudines
 omnium suarum operationum in intellectu
 et in seipsum. Et quia omnia opera sua fue-
 runt facta extra deum contra deum contra natu-
 ram contra rationem et contra veritatem
 ideo fuerunt inordinata turpia diffor-
 mia horribilia de natura sua odio-
 bilissima falsissima contra seipsum
 contra suam propriam naturam et ipsa anima
 necessario habebit odio omnia illa
 opera et cognoscat turpitudinem
 difformitatem horribilitatem profusio-
 nem illorum operum. et quanto magis co-
 gnoscat tanto magis habebit odio et
 tunc erunt sibi primo in memoria in eter-
 num et nunquam delebunt de memoria sed

semper vivet in memoria. sed tamen ipsa
 anima nolet videre ea nec cogitare
 nec recordari sed semper vellet obliuisci
 et non poterit et sic erit ex hoc in anima su-
 ma tristitia et continue habebit illud in
 se quod summe habebit odio quod nollit
 videre et continue recordabit de il-
 lis de quibus nollit. Et sic omnes sue
 cogitationes omnes actus sui omnis me-
 moria omnis cognitio hominis visio omnis
 recordatio omne suum velle omne nol-
 le omne desiderium et quicquid in anima
 debet esse erunt summe aspera et summe
 amara et summe prius ipsi anime et erit in
 tormentis continuis in eterna tristi-
 cia et erit pena ipsi anime sine fine
 eo quia semper vivet semper erit semper
 durabit et in eternum nunquam sentiet
 dulcedinem nec suavitatem quia conti-
 nue erit in tristitia et odio sed sen-
 tiet puram amaritudinem et asperita-
 tem contra naturam suam que spiritus appe-
 tit dulcedinem suavitatem et delecta-
 tionem et gaudium. Et sic possumus con-
 cludere quod anima dum vivit in mundo et
 vivit extra deum et facit sua opera
 contra deum ipsa semper et continue
 multiplicat thesaurizat et congregat
 illa bona. Unde oritur sibi post
 ea eterna tristitia et ita ipsamet anima
 facit sibi ipsi suam penam suam tristitiam
 suum tormentum. quanta autem pena
 sit quantum dolor quantum tormen-
 tum habere talem tristitiam continu-
 am infra seipsum et de se ipsa et de
 his que habet infra se ipsam cum
 omnia sunt propinquissima ipsi anime quia

ipsamet ē sibi ipsi p̄ntissima et oia opera sua et cogitationes sue. Nō est intellectus nō est memoria nō est cor hominis qđ posset hoc cogitare cū ista tota tristitia sit intellectualis et spūalis et ideo exedit sine cōparatione om̄em tristitiaz corporalē et dolorē. Et sic manifestū est et declaratū qđ tristitia pura que sinez nō h̄z est finalis fructus qui nascitur ex amore propositi ipsius et proprie volūtat̄is et hoc est mors eterna.

Quod ista tristitia futura nūc occultissima possit videri in clara experientia.

Sta aut̄ tristitia ista pena istud tormētuz iste dolor potest manifestari in vera experientia multis modis et exp̄mētis manifestissimis p̄mo sic. Nam p̄ experientiam videm⁹ qđ qñ aliquis poterit h̄re vnū maximū bonūz sibi p̄ueniētissimūz per qđ esset dicit⁹ vel exaltatus et per totā vitāz suā complet⁹ vt verbigratia papatuz cardinalatū vel episcopatum vel aliquod magnū beneficiū vel etiam aliquod regnum vel ducatus vel aliquod officium et maxime in pp̄ria patria. Et si iste talis perdat tale et tātum bonum per culpā suā et ali⁹ habeat et ipsemet sit in causā et non alius. Nonne totiens quoties iste cogitaret se

perdidisse tantum bonū per suā culpā videndo qđ vnus alius esset ibidem esset ei tūc maxima tristitia ita qđ sola cogitatio daret sibi maximā tristitiam in corde suo secrete ⁊ quanto magis cogitaret magis tristaretur et quāto magis cognosceret illud esse maius bonum magis tristaretur et tamē tota sua tristitia oriret ex hoc qđ sua culpa perdidit. Sic igitur iste in se haberet p̄tinuam causā tristitie. Ad propositum sic erit de aia quia tunc cogitabit et videbit et cognoscet clarissime se perdidisse per suā culpā propriāz infinitū bonum infinitū gaudium et eternū nō habebit et tamē alij habent. Nonne ipsam in eternū continue hoc cogitando tristabitur ⁊ quia incessanter hoc cogitabit incessanter tristabitur et talem cognitionem perdere non poterit. Secūdo potest manifestari ista tristitia ex parte difformitatis et turpitudinis ipsius anime et suorum operum quia quilibet quantumcūqz malus sit abhorret et habet odio turpitudinem ⁊ difformitatem in omnibus rebus suis siue in omnibus que habet ⁊ amat pulchritudinem in eis. Et quanto magis ille res sunt sibi propinquę et intraneę et magis care magis abhorret et habet odio in eis turpitudinem et difformitatem ⁊ magis amat i eis pulchritudines.

et de ipsaz pulchritudine gaudet
vt magis abhorret turpitudinē i
domo sua q̄ in orto et magis i ve
stibus q̄ i domo ⁊ in ppria psona
q̄ in in aliena etq̄. Ad ppositū sic
iḡ aia naturaliter amat pulchri
tudinē et abhorret turpitudinem
et difformitatē et quāto maior est
turpitudō et difformis tanto ma
gis abhorret et q̄nto magis ē i no
biliori re et digniori sibi ppinq̄ tā
to magis dolet ita q̄ hō nō possz
pati turpitudinē in reb⁹ suis. Ad
pposituz cū aia que est p̄ria deo
sit turpissima difformissima in ordi
natissima eo qz deus ē pulcherri
m⁹ ordinatissim⁹. Si aia videat
in se ip̄a tantā esse turpitudinem
tantā difformitatē necessario ab
horrebit odio habebit illā nec po
terit amare ymo nec patiet⁹ ⁊ quia
cōtinue videbit se ip̄am et p̄tinue
tristabitur et quāto magis vide
bit se ip̄am tāto magis odio habe
bit illā turpitudinē. Et q̄tū habe
bit odium in seip̄a nemo pōt co
gitare. Si em̄ de⁹ est summe dele
ctabilis et summe amabilis et dat
suum gaudiū de natura sua nec
cesse est qz q̄cquid est cōtra deum
sit summe tristabile summe odibile ⁊
tristiciā habeat de natura sua. Er
go necessario ip̄a aia que erit cō
tra deū ⁊ p̄ria deo erit valde trista
bilis et odibilis et dabit tristiciā
sibimet cū seip̄az videbit. Et si oia
facta s̄m deū s̄m rōnē s̄m mēsurā

et s̄m regulā sunt pulcherrima de
lectabilia et amabilia de natura
sua. Ergo cū ip̄a aia portet secū in
seip̄a tamq̄ in vno libro oia opa
turpia difformia que fecit contra
rōnē contra ordinē et cōtra deum
ē necesse qz habeat ea odio ⁊ ab
horreat nec ea pōit amare ymo
necesse erit qz sibi displiceāt sine
mēsurā. Nō tñ ei displicebūt quia
sunt cōtra deū s̄z qz de natura sua
sunt odibilia et difforma et qz sūt
cōtra naturā ppriam suā et p̄tra
rationē. Et sic cū aia nō possit cur
rere nec ambulare nisi per duas
vias scz per viā amoris dei vel p
viā amoris sui ipsi⁹ semp̄ multipli
cat sibi ⁊ auget cām sue tristicie vl
gaudij. Si ambulet per viā amo
ris pprie voluntatis tūc qz ambu
lat extra deū et cōtra deū. Ideo
tūc multiplicat ⁊ auget malū suū
et totum apparebit sibi dū separa
bitur a corpore et a carne. Item
tertio pōt manifestari tristicia aie
qz ipsa aia sentit i corpore suo do
lorem infirmitatē vulnera et mala
corporis et lesionē et statim quic
qd est contra corp⁹ et q̄cquid nō
cōuenit corpori et om̄e supflūū in
corpore vt patet in oculo in dē
tibus ⁊ in oibus mēbris. ita qz nō
pōt pati nec substinere talia i cor
pore. Iḡ multo magis qñ aia sen
ciet i seip̄a sua vulnera suaz infir
mitatem suū malum et q̄cquid in
ea fuerit superfluum et cōtra na

turam suam dolebit et tristabit et sine comparatione. Amplius de quanto malum erit sibi propinquius de tanto dolor et tristitia erit maior. cum anima portet secum suum totum malum dum separabitur a corpore necesse erit quod sentiat illud in eternum et doleat. Unde tunc anima vulneratur et leditur quando voluntas inclinatur voluntarie per consensum contra deum contra rationem contra ordinem rerum contra naturam et contra seipsum et talis inclinatio est suum malum suum vulnus sua lesio sua turpitudine sua difformitas sua obliquitas sua malignitas sua casus sua perversitas iniustitia inordinatio obprobrium suorum vituperium suum vicium et sua deviatio. Et ideo tot quot habet inclinationes tales et toties quoties inclinatur contra deum et vulnera facit in seipsum. Et ideo quando anima separabitur a carne sic vulnerata sic inclinata contra deum contra rationem contra se ipsam fit tortuosa fit turpis fit difformis fit deviata fit inordinata necessario sentiet sua vulnera et tristabit necessario et maxime quia in eternum remanebit talis quia ista vulnera semper remanebunt in voluntate. et ipsa anima tunc cognoscet per intellectum suum quod totum hoc est contra rationem et contra veritatem et cognoscet quod totum oppositum deberet esse et ideo tristabitur in eternum et quanto magis cognoscet magis tristabit. et maxime tristabit quando cognoscet quod ipsa met vo-

luntarie per seipsum sua libertate nullo cogente seipsum tales fecit. Sic igitur declarata est ipsa tristitia futura nunc occultissima et eterna per rationes et exempla sensibilia quam anima patietur sine fine in se ipsa per seipsum et a seipsa quam tristitia ipsa met fecit et causavit radica vitavit et fundavit in seipsa dum erat coniuncta cum propria carne.

Quod non solum patietur anima eternam tristitiam a se ipsa intrinsicce sed etiam apena sibi debita a deo iustitia per vindictam et iustitiam exterius.

Et quam anima que primo amavit suam propriam voluntatem fecit maximam iniuriam maximam offensam maximum vituperium maximum dedecus deo creatori suo quam deus debet esse res primo amata solum et ei soli debet prerogativa premita ut dictum est et ipsa anima remouit deo istam dignitatem istam prerogativam et dedit sibi ipsi et sue voluntati iniuste cui nullomodo debebat et sic dupliciter fecit contra deum scilicet in quantum datus et recipiens premitatem amoris et per dominum fuit ibi maximus contemptus sui creatoris qui solus est dignus primo amari et deus creator est vilissime contemptus et per dominum iniuriatus et offensus sine mensura ab ipsa anima et maxime quia ipsa se posuit loco dei et per dominum fecit se ipsam deum quantum in ea fuit et omnia que ei debebant de iure sibi met tribuit et ab alijs tribui voluit et a deo remouit quantum

in ea fuit. privilegium etiam proprie voluntatis quod soli deo debetur singularissime et etiam honores laudem et gloriam que soli deo primo debentur ab eo abstulit et sibi met dedit quia etiam semper que sunt proprium et singulare honorem et propriam laudem et non dei. Et voluit quod illi qui debebant dare deo laudem et gloriam et honorem darent sibi et laborarent pro laude et honore suo et non dei. Et sic ipsa anima in hoc fecit se ipsam inimicam capitalem deo et contempsit iniuriavit et offendit in infinitum deum creatorem suum volendo suam laudem propriam et laudes dei destruendo et non solum hoc sed ipsa anima habuit gaudium et delectationem in honore proprio in laude et in illis que sunt contra deum et hoc est maior officia maior iniuria habere gaudium letitiam delectationem contra deum habere placitum complacentiam contra deum et complacere sibi contra deum. Et non solum hoc sed ipsa anima que primo amavit suam propriam voluntatem promisit contra deum creatorem suum summam ingratitudinem quia non cognovit summa beneficia et innumerabilia recepta que sibi deo contulit incessanter gratias ex sola sua bonitate sine meritis propter que ipsa anima erat perpetuo obligata totaliter deo ad ipsum amandum primo totaliter et super omnia ad ei fruendum et tamen illa nullo modo fuit deo nec amavit deum nec solvit sibi debitum obligationis

sed fuit sibi ipsi amavit solum seipsam contempnendo deum et suum amorem. Et tamen non obstantibus istis deum offendendo iniuriando et summam ingratitudinem committendo ipsa anima ad se ipsam est continue recipiendo beneficia creatoris sui et servicia ab omnibus creaturis eius augumentando ingratitudinem. Quia ergo anima contempsit et iniuriavit et offendit omnipotentem deum et contempsit et iniuriavit summam bonum summe benignum summe largum et contra ipsum ingratitudinem fecit infinitam. Quia ipsa ex his etiam creatura sua et operum suum iniuriavit suum opificem et habuit voluntatem contra ipsum creatorem suum et ipsum ipugnavit totis viribus toto corde et posuit se supra suum creatorem et erexit se in deum creatorem suum et inferius ipsum posuit et per nihilum valde reputavit quantum in ea fuit admirabilem et omnia propter seipsam amavit et omnia ad suam voluntatem tanquam ad finem ultimum ordinavit et tanquam ad deum quod deum et omnes creaturas quantum posuit ad seipsam ordinavit contra dei voluntatem et etiam quod ipsa anima que portabat ymaginem pulcherrimam sui creatoris et nobilissimam defformavit demigravit fedavit eam et fecit turpissimam summe difformem summam horribilem in iniuriam et contemptum sui creatoris necesse est quod de ipsa fiat summa iusticia summa vindicta. Et quod creaturam contempnere suum creatorem est summa iniuria

et cōmittere igratitudinē est summa offensa et summa nequitia eo qz tanta est iniuria et offensa q̄tus est ille qui est offensus et tanta est ingratitudo quanta sūt beneficia accepta et quanta est largitas et libertas tribuentis. et idcirco ipsa aia lucrata est infinitā penaz in eternū quotiens multiplicauit cōtemptū dei iniuriā et offensā. Si enī ordinatū est q̄ qui committit crimen cōtra regiam maiestatem corporales capite trūcato pugnatur que pugnatio d̄z esse aie p̄tempnētis deū omnipotentem et summā maiestatem et q̄s poterit cogitare pugnitionē sibi debitā. Et quia aia dum separatur a carne iūmica est capitalis contra deū et cōtra suā omnipotentiam et iustitiam ideo necesse est q̄ ira dei et vindicta et indignatio veniat supra ipsam tā q̄ supra suam inimicam formatā et q̄ dei iustitia eternalit̄ veniat et exerceat suaz vindictā cōtra eā. Unde quia contemptus iniuria et offensa facta sūt contra deum qui est iustitia ideo necesse erit q̄ ipsamet iustitia irrita et cōtemptra et offensa vindicet suum cōtemptū suam iniuriā suam offensam. et quia om̄ps poterit et quia summe sapiens sciet vbiqz facere suā vindictam. Sic ergo contemptus dei et gaudium seu delectatio contra deum et inordinata amicitia ipsius anime que omia necessario

sūt diūcta cū amore pprie volūtat̄is concludūt de necessitate penā et pugnitionē infligēduz aie exteri⁹ per vindictam iustitie. quia aia nō pōt amare p̄mo suā ppriā volūtatē nec deuiare se nec facere malū nisi cōtēpnēdo iuriādo offēdendo deū et gaudēdo et delectādo p̄tra ip̄set faciādo se iūmicā ip̄i⁹ cōtra ip̄m infinitaz igratitudinē cōmittēdo. Ideo vltra malū et tristitiaz perpetuā quā ip̄amet fecit sibi ip̄i iqtuz cadit p̄cipaz incurrit aliā penaz aliam tristitiā p̄ iustitiā qz incurrit indignatōem dei et irā ppetuaz ei⁹ et iūmicā iustitiā ppter p̄ceptuz et iniurias.

De loco et instrumēto pugnitōis ppetue. Et oñditur q̄ loc⁹ d̄bz esse infim⁹ oim in quo debent pici feces totius mūdi et q̄ ignis etern⁹ vrens et nō se p̄sumēs nec lucens erit instrumentum ad cruciandū eternaliter animam.

Et quia necesse est q̄ pugnitio ipsius aie fiat in aliquo loco et p̄ aliq̄d instrumētum. Jō opz inquirere in quo loco aia eternalit̄ collocet et pugniat et p̄ q̄d instruētū fiet vindicta pugnitōis efne. Et qz causa et origo pugnitōis p̄ vindictā iustitie est ip̄e cōtēpt⁹ dei et gaudiū seu delectatio cōtra deū Jō necesse erit vt pugnitō correspōdeat ip̄i p̄ceptui dei et gaudio seu delectatōi. et jō

neccesse erit qd qd aia ptempnit de
um qd ipa sume cōtempnat et qd
cōtempnit creatore oim creatura
rum neccesse erit qd ipsa aia ab oi
bus cōtempnat et iō neccesse ē qd
piciatur in locū infinitū et maxie
longincū a celo et hoc erit in mez
dium terre in quo dī esse infernū
pfundissimū. et vt cōpletissime cō
tempnatur neccesse erit qd feces
oim rez ipralium et corporalium
ibidē piciātur in quibz ipa aia to
taliter infigat vt ipsa que ē spūal
in ipsis fecibus rez corporalium
imergetur cōtra suā voluntatē et
appetitum naturalē et sic ab infi
ma materia patiatur et iō neccesse
erit qd oīs creature a suis fecibz
purgent et oīs feces in dicto lo
co ponantur. Et qd delectatio dī
pugnari per suū cōtrarium scz per
tristitiā et afflictionē et qd ignis su
per oīs creaturas ē valde afflic
tiuus et iō neccesse erit qd ipa ma
ligna delectatio per ignē pugnia
tur corporalē qui cōburet et non
cōsumet se nec interimet et ineter
nuz nō extinguetur nec morietur
nec crescit nec dīnuetur vt scz ipsa
aia sit aligata inseparant cōtra su
am voluntatē in igne corporali.
Sicut em aia qūis sit spūalis po
tuit delectari et cōplacere in rebz
cōplacētibus corporalibz inordi
nate et cōtra deū et rōnem. ita po
terit cōtristari et pugnari et affligi
in eis per iusticiā et ita ipsa dīa

iusticia poterit facere talē ignē ei
ppetuuū in quo poterit ipaz aiaz
eternaliter pugnare. Un sicut aia
potuit alligari corpori per dei vo
luntatē et ordinationē vt hō fieret
ita poterit alligari igni corporali i
separabiliter ad suā iusticiā ex
cercendā nō vt aia influat vitam
igni corporali scz vt suscipiat penā
in eo. Sicut em deus potuit cōiun
gere aiam corpori et inclinationē
et appetitū dare sibi vt amaret
corpus et appeteret illud naturali
ter et inclinaret ad illud et sciret
in illo pfectionē nature. Ita pote
rit ipse alligare corporali igni et da
re sibi inclinationē et appetitum
cōtra illū et habere odio et imit
tere timorē et horrore vt sit alliga
ta cū eo cōtra suā voluntatē et vt
senciat ipsum ignē ad cōplemētū
iniusticie sue. Cū qd ipsa aia sit pu
gnienda per iusticiā exteri et af
fligenda et hoc debeat fieri p na
turam corporalē inferiorē. et cum
nulla res corporalis sit tm̄ acuta
tm̄ afflictiva sicut ignis cōueniē
tissimū erit qd aia pugniat eter
naliter in ipso igne qui cōcremet
vrat et nō cōsumat nec interimat
nec luceat qm̄ ei oīs pugnitio oīs
pena sit rōe tristitie et vbi nulla ē
tristitia nulla est pena et oīs tristi
tia nihil aliud est qd facere contra
voluntatē et ideo neccesse erit qd
pugnitio fiat p illa p que fiet ma
ior tristitia et per illū modū per

II.

quem maior poterit fieri tristitia et ideo necesse erit quod fiat per illa que magis erunt contra voluntatem ipsius anime et ideo necesse est oportet quod ipse ignis eternus sit affligens concrescens et vrens non presumens et nullo modo lucens et sic maiorem infert tristitiam et fit magis contra voluntatem suam.

Ut maior fiat declaratio hic ponitur fundamentum quare potest homo pugnari et debet pugnari et qualiter debeat pugnari.

Et autem tota cognitio pugnationis diuini facilius videatur. tria sunt fundamenta videnda in quibus consistit tota certitudo pugnationis. Primum fundamentum est scire quare homo potest pugnari nisi quia habet voluntatem unde nulla res potest pugnari nisi habeat voluntatem. Unde aliqua res potest pugnari quia potest fieri aliquid contra suam voluntatem. Si autem nihil possit fieri contra voluntatem alicuius tunc non potest pugnari. Et quia homo habet voluntatem et potest fieri aliquid contra suam voluntatem. ideo homo potest pugnari. Exinde sequitur quod possit pati tristitiam quia potest aliquid fieri contra suam voluntatem. Et quia voluntas hominis est immortalis et perpetua. ideo potest pugnari perpetuo et potest pati perpetuam tristitiam quia perpetuo potest aliquid fieri contra suam voluntatem fieri. Et exinde sequitur quod deus non potest

pugnari nec pati tristitiam quia nihil potest fieri contra eius voluntatem quia ipse volente vel permitte omnia fiunt. et etiam quia deus semper vult honorem suum et bonum. ideo omnia reducit ad suum honorem et bonum. et nullus potest facere contra istam voluntatem quin semper impleatur. Sic igitur habemus fundamentum quare anima potest pugnari et tristitiam pati. Et exinde sequitur quod quanto voluntas est maior et fortior et altior tanto apta est ut maiorem possit recipere pugnationem et maiorem tristitiam intensius et extensius. Ideo si voluntas esset infinita et aliquid fieri posset contra voluntatem ipsam talis voluntas posset pati infinitam tristitiam. Secundum autem fundamentum pugnationis et quare debeat homo et est dignus pugnari radice et fundamentum est quia potest facere contra dei voluntatem. et quia facit contra dei voluntatem. Unde nunquam deberet pugnari nisi faceret contra dei voluntatem. quoniam enim quando homo facit contra dei voluntatem quantum in eo est facit deo infinitum tristitiam quia voluntas dei est infinita. Et ideo est iustum quod deus faciat contra hominis voluntatem. Similiter et homo dignus est recipere infinitam tristitiam non insimul et intensius. Ideo saltem duratione potest recipere infi-

nitam tristitiā. et etiam q̄a homo fecit cōtra dei voluntatē ppetuo eo q̄ semp māsit in eadem voluntate et in eodē pposito cōtra dei voluntatē. Ideo cōueniens est vt de⁹ perpetuo faciat contra hoīs voluntatem. Et exinde seq̄tur q̄ q̄ magis facit contra dei voluntatē magis d̄z pugniri et magis d̄z pati tristitiā et magis de⁹ d̄z facere cōtra ei⁹ voluntatē. Tertiū fūdamētū sequitur sc̄z qualiter hō debeat pugniri. Un̄ q̄ voluntas nō pugnitur nisi q̄ patit tristitiā. Ideo pugnire aīam est dare sibi tristitiā. Ideo predicta ars pugnendi sumet ab ip̄a tristitia sc̄z scire administrare ea que dāt tristitiā et que maiore dabunt tristitiā et ideo perfectissime pugnire est completissime administrare illa que cōpletissime dabūt tristitiā. Quāuis autēz oīa que fiunt p̄tra volūtatem dent tristitiā alicui f̄m magis et min⁹ f̄m q̄ magis et min⁹ sunt cōtra voluntatem. Et q̄ ipsa voluntas mala et inordinata p̄mo appetit honorem et laudē et vult excellentiā. Ideo de⁹ d̄z dare sibi p̄rium sc̄z vituperium cōfusionem cōtemptū opprobrium et decus et hoc in ppetuū et maxie contra voluntatē et per p̄ns magnā dat tristitiā. Et ideo cū aīa que est spūalis et excellentis nature sit ligata cū re corporali et infima et paciā ab ip̄a cōtinue qd̄

est cōtra honore ipsius aīe. Ideo ē maxia pena ei vt q̄ sit ligata cū igne corporali et adhuc magis ē ligata contra sui voluntatē quā re ipsa volūtas contra naturā suā am cremat et vrit in igne et ē magis pena q̄ si corp⁹ cōbureretur. et q̄ etiam aīa mala voluit delectationes corporales et voluit d̄lectari corporaliter. Ideo dat sibi corporalis dolor et afflictio in re corporali vt in igne et hoc est sibi dare magnā tristitiā. Et sic habemus tria fundamēta in quib⁹ cōsistit noticia retributiōis sc̄z quare hō pōt remunerari q̄ h̄z voluntatem et q̄ pōt aliquid facere ad suā voluntatē. Et exinde pōt hō habere gaudiū. Ideo ea que non h̄nt voluntatē nō sunt apta vt possint remunerari q̄ nō h̄nt in quo. Sed cā quare hō d̄z remunerari est q̄ facit sc̄dm dei voluntatē q̄a tunc q̄tum in eo ē dat et facit deo infinitū gaudiū. Ideo dign⁹ ē q̄ de⁹ det ei infinitū gaudium salte duratione q̄ intensiue nō pōt habere infinitum gaudiū. et etiā q̄a ppetuo fecit sc̄dm dei voluntatē q̄tū i eo ē dign⁹ ē igr̄ vt de⁹ ppetuo faciat ad sui voluntatē et p p̄ns q̄ habeat ppetuū gaudiū et leticiā. Sed qualis hō debeat remunerari fundamētū capiet a gaudior leticia. q̄ remunerare hominē ē facere ad suā voluntatē et hoc ē dare gaudium. Et sic remuneratio n̄

est aliud q̄ dare gaudiū. et cōple-
tissime remunerare est dare illa q̄
gaudiū dant. Et q̄ illa que sunt
magis p̄p̄inqua volūtati et ma-
gis sūt p̄m naturā voluntatē ma-
gis dant gaudiū. Ideo est ordo i-
dando gaudiū. Et cū voluntas q̄
primo amat deū nō velit nisi amo-
rem bonū. p̄mo ⁊ p̄cipaliter qui
amor bon⁹ scōm naturā est bñ or-
dinatē. Ideo necesse est q̄ detur
amor ei et augmētetur ei⁹ amor ⁊
cōpleatur et p̄ficiat. Et iō de⁹ cō-
plebit ip̄i voluntati ip̄m amorē et
q̄ hoc vlt ip̄a voluntas ordinata
cōpletissime scilicet amare deum
Et tunc dabit ei plenū gaudiū. et
deinde cōplebit in clara v̄sione ⁊
p̄fecta fruitione q̄ hoc vlt volun-
tas et de⁹ faciet ad ei⁹ totale vel
le postq̄ aīa fecerit scōm dei volū-
tatem.

Hic oñditur q̄ sit voluntas dei

Ed que sit volūtas dei hoc
manifestāt nobis creature ⁊
ordo creaturaz q̄ q̄cquid signifi-
cant nobis creature et dicūt nob̄
totū est scōm voluntatē dei ⁊ hoc
vult de⁹ hoc dicit de⁹ q̄ q̄d om̄s
creature dicūt nobis totū ē scōm
voluntatē dei. q̄ om̄s creature sūt
scōm voluntatē dei ordinate. Et
ideo q̄ creature dicāt vel signifi-
cent nobis aliquid hoc est p̄m suā
voluntatē q̄ nihil est in creaturis
ordinatum cōtra dei voluntatem

Et q̄ q̄cquid cōclusum est in hoc
libro totū extractum est a creatur-
is et ab ordine et comparatione
creaturaz. Ideo quicq̄d cōclusū
est in hoc libro totū est scōm volū-
tatem dei. q̄ qui facit cōtra illa q̄
scripta sunt in hoc libro facit con-
tra dei voluntatē et qui facit ea q̄
scripta sunt hic facit p̄m dei volū-
tatem

Quod ex ip̄a tristitia oñditur
q̄ aīa q̄ erit eternalit̄ pugnēda re-
cuperabit corp⁹ suū p̄p̄iū in illo
statu in quo erit magis tristabilis
et odibilis et cōtra aīe volūtatem

Et q̄ tota pugnitio aīe ē tri-
stia et nihil pugnit eā nisi
q̄ dat ei tristitiaz et nisi sit contra
volūtate ei⁹. ⁊ iō necesse ē q̄ aīa
recuperet suū corp⁹ cōtra ei⁹ volū-
tatem et in illa forma et in illo sta-
tu quo magis erit cōtra ei⁹ volū-
tatem. Et p̄ p̄ns in quo maiore in-
ferat tristitiā vt sicut v̄sa ē suo cor-
pore p̄p̄io et fecit in corpore con-
tra dei volūtate ita hēant corpus
cōtra suā voluntatē. Et sicut hō fe-
cit cōtra dei voluntatē. ita de⁹ fa-
ciat cōtra hoīs voluntatē. Et sic q̄
hō pugniat ⁊ n̄ t̄m aīa q̄ ē p̄s hoīs
Et q̄ magis erit cōtra voluntatē
aīe corp⁹ si sit passibile q̄ ip̄passibi-
le. iō recuperabit ip̄s passibile. Et
etiā q̄ magis erit cōtra aīe volun-
tatem si sit passibile et t̄m immorta-
le q̄ si esse mortale. Ideo recu-
perabit ipsum immortale.

Et quia magis erit contra volū-
tatem si sit tenebrosus q̄ si esset lu-
cidū. Ideo recuperabit ipsū tene-
brosus. Quia etiā magis erit p̄tra
eius volūtatez si sit ponderosissi-
mū q̄ si sit leue ideo recuperabit
ip̄m ponderosissimū. Et vt omnia
p̄cludatur erit tale quale magis
erit contra volūtatez et magis dis-
plicebit aīe. Recuperabit ḡ ip̄m
passibile imortale tenebrosū pō-
derosissimū grauissimūz obscuris-
simū et difformissimū. Et oia ista
concludūt ex parte tristitie.

De magnitudine et multipli-
catione tristitie post hanc vitā.

Quoniam anima que primo
amat suam ppriam volun-
tatem et per consequēs suūz pro-
priū honorem et suam propriam
laudē et fecit contra dei volunta-
tem et destruxit quātum in ea fu-
it et annihilauit deum et suū ho-
nozem et sic fecit se inimicam dei.
Sequitur q̄ etiā in hoc contem-
psit eius creaturas et omnes eas
iniuriauit et inimicam oīm earum
se constituit postq̄ creatori omīz
inimica semper fuit et ab vsa est
omnibus creaturis et eis maxi-
maz iniuriam fecit q̄ eas ad ho-
nozem dei factas supra deū ama-
uit et in iniuriam dei conuertit.

Et ideo necesse est q̄ omnis crea-
tura vindicet iniuriam sui creato-
ris et ppriam contra ipsam aīam
que tota fuit dedita iniurie crea-

toris oīm cum ipsa esset creatura
Et ideo necesse erit q̄ oīs crea-
tura sit contra voluntatem ipsius
aīe ad tristitiā ei⁹ vt nullū gaudi-
um nullā letitiam nullaz cōsolati-
onez recipiat ab aliqua creatura
sz solū tristitiā nec a seipsa q̄ crea-
tura est. Et sic creator ipse et omnis
creatura et ip̄amet aīa et sua pro-
pria natura quā iniuriat et offen-
dit et cōtempnit omnia erunt con-
tra aīam et in tristitiā eius anī-
me. Sz etiā mala que fecit et dif-
formitas et turpitudine erūt cōtra
aīaz ad tristitiā eius. Et sic omne
bonū et omne malū et qcquid est
erit in tristitiā aīe. Et ab omnib⁹
debz pati vt nec ī bono nec ī ma-
lo consoletur nec gaudeat nec le-
tetur nec etiā in malis aliorū con-
soletur nec solamen sit ei in malis
aliorū. Sed omnia sint in augmē-
tum sue tristitie et sic in omnibus
tristetur et in nullo consoletur ī et-
num et sit et ipse creator et omnis
creatura et omne malūz tam cul-
pe q̄ pene et gaudium aliorūz et
malū aliorūz omnia sint in tristitiā
anime que primo amauit suam p-
priam volūtatez et seipsam q̄ de-
um. Sic per oppositū et ipse cre-
ator et omnis creatura et omne bo-
num et omne malūz tam culpe q̄
pene et gaudium aliorū et ma-
lum aliorūz omnia erunt in gaudi-
um aīe que primo amauit deū et
nihil poterit ei dare tristitiā.

Et sic apparet magnitudo et multitudo ipsius tristicie et etiam longitudo et duratio que generabit in anima ex amore proprio et puato. Et sic tradita est vera et infalibilis certitudo de duobus finalibus fructibus qui sequuntur de duobus primis amoribus.

Quod ex istis duobus amoribus infalibiliter concluditur duas esse ciuitates perpetuas omnibus modis contrarias et inimicas.

+ Icut autem purissimum gaudium et purissima tristitia totaliter adinuicem sepantur et elongantur. Ita oportet esse duas ciuitates et duo habitacula et duo loca que adinuicem separentur et elongentur totaliter tanta elongacione et tanta distancia quod non possit esse maior. Quare ciuitatum una sit gaudij alia sit ciuitas tristicie. Una sit amoris alia odij. Una vite eterne alia mortis eterne una ad promissum et ad pugniendum et vnde dictandum. Una in qua recipiatur amici alia in qua recipiatur inimici dei una bonorum alia malorum. Una in qua sit purus amor et alia in qua sit purum odium. Una in qua sit palacium dei et alia in qua sint carceres et tormenta. Una in qua sit purum bonum. Alia in qua sit purum malum. Una in qua sit pura pax alia in qua sit pura discordia. Una ordinatissima alia in ordinatissima. Una in qua sit omne bonum alia

in qua sit omne malum. Una altissima alia profundissima. Una clarissima in qua sit pura lux. Alia in qua sit obscuritas et tenebra. Et ut omnia concludantur in vno verbo in vna erit bonum quod non potest cogitari in alia erit malum quod etiam cogitari non potest. Et istas duas ciuitates necesse est esse et non plures. Cum enim non sint nisi duo amores et necessario oportet quod homines vel habeant vnum vel aliud. Et isti duo amores sunt inimici capitales et adinuicem se destruunt. Et persequens etiam ipsi homines per istos duos amores sunt inuicem inimici inter se. Ideo cum inimici non debeant simul habitare necesse est quod sint due ciuitates distincte et separate et opposite et non plures. Unde videmus per experientiam quod omnes res vnius nature vnius inclinationis tendunt ad vnum locum et collocantur in vno loco et congregantur adinuicem et separantur ab alijs. Ergo cum omnes homines qui primo amauerunt seipsos sint vnius inclinationis et vnius nature et rationis omnes debent situari in simul et congregari et in vno loco poni quia faciunt vnum corpus. Et cum omnes homines qui primo amauerunt deum sint etiam vnius inclinationis et vnius nature et rationis. Ideo etiam debent in simul congregari et ab alijs separari et per se collocari. Et cum non sint nisi due inclinationes

nes hominū et nō plures nō dnt
esse nisi due ciuitates hominum
Et quia locus et habitatio debet
dari cuilibz rei secundū suaz natu
ram. Ideo necesse est q̄ iste due
ciuitates seu habitaciones sint or
dinate ⁊ situate scdm q̄ conuenit
nature hominū habitātium. Et
ideo quia illi qui primo amaue
rūt se ipsos sūt inimici dei capita
les quia quilibz fecit se deum ⁊ per
psequēs sūt inimici omnis crea
ture. Ideo necesse est q̄ ponan
tur in loco remotissimo adeo scd̄z
naturam et dignitatem q̄tūm fie
ri poterit. et hoc in mediū terre ⁊ i
loco remotissimo ab oī creatura ⁊
nobilitate oīs creature. Et etiam
necesse est q̄ qui pmo amauerūt
deum qz sūt amici ponātur in lo
co p̄p̄inquisimo deo scdm natu
ram et dignitatē. et hoc est celum
Ergo vna ciuitas est in celo ⁊ alia
in medio terre. Item illi qui pmo
amauerunt suā p̄p̄iam volunta
tem sunt extra deū extra om̄em
creaturā. Ideo fecerūt se nō crea
turas et fecerunt se ip̄as nihil. ⁊ a
deo elongauerūt se totaliter. q̄ de
bent collocari extra eoz naturaz
Et per p̄ns debent poni scdm des
bitū ordinē infra om̄s creaturas
prope nihil. talis locus est medi
um terre qz terra est p̄pe nihil.

Sed homines qui primo amaue
runt deū qz facti sunt dii p̄ amorē
et sunt intra deum debēt poni suz

per om̄s creaturas localiter et iō
supra celū. Et sequit̄ q̄ p̄mi de
bent poni infra om̄es locū et scd̄i
supra om̄es locū. Item hoies qui
primo amauerūt se ip̄os hnt ciui
tates stricissimā. Sed hoies qui
primo amauerūt deum hnt āplis
simā ciuitatē. Ergo p̄mi debēt ha
bere locū stricissimū. et hoc ē medi
um terre. Et scd̄i debēt h̄re locum
amplissimū et hoc est sup̄ celum.
Prererea nihil leui⁹ ē q̄ amor dei
et nihil graui⁹ q̄ a mor sui ipsius
et nihil pōderoli⁹. q̄ cū loc⁹ debet
at dari cuilibz scdm p̄p̄iā naturam
sequitur q̄ illi debēt ascendere ad
supremū locū ⁊ supra om̄em locū
et alij debēt descendere in p̄fundis
simū locū. quare sequitur q̄ duo
amores arguūt duas ciuitates ⁊
necessitate quaz vna ē in profū
dissimo loco et alia in altissimo.
Quaz vna est exiliū et alia est pa
tria. Et hoc summe cōgruit ymo
necessarium est oī regi quare ma
gis deo qui est sup̄ om̄s reges q̄
est summ⁹ iudex sūme iust⁹ sūme
patiēs sūme sapiēs ⁊ sūme potēs
Et ideo sicut fecit hoies qui pnt
tendere per duas vias oppositas
et pnt fieri amici sui vel inimici
sui. Et pnt esse digni premiari vel
pugnari eternaliter Ita necesse
fuit q̄ ordinauerit a p̄cipio duo
loca sp̄alia ⁊ duo habitacula iux
ta naturā cuiusl̄z. Aliter vniuersū
nō fuisset cōpletum qz exigit to

tum vniuersum vt nihil remaneat
at inordinatū et maxime in hoīe
propter quē facta sunt oīa etc. ¶

Sequitur de odio et ostenditur
q̄ obligatio hominis ostendit se ad
odium sicut ad amorem et q̄ eadē
dem est scia de odio et de amore.

Uonā aut tractatum ē cū
dei auxilio de obligatione
amoris et de ipso amore. Et quia
odium primum est amoris. Ideo
tractatum est de odio sicut de
amore. Et q̄ eadem est sciencia de
amore et de odio. Ideo oīa q̄ tra-
dicta et probata sūt de amore p̄nt p̄-
bati de odio suōmō. Vñ sicut vo-
luntas habet amorem. Ita habet
odium. et sicut pōt amare. Ita po-
test odire. ita q̄ in voluntate est
amor et odium. Sed amor est pri-
mo et odium scōdo. Amor est prin-
cipalis quod est in voluntate et
odium est secundarium. Et semp̄
ad amorem sequitur odium. Et
quia iam probata est obligatō de
amore scz q̄ homo obligatur ad
amandum deū primo ex toto cor-
de et tota voluntate. et tota sua
potestate et q̄tum poterit et me-
liori modo quo poterit et conti-
nue indefinenter fortiter et sic d̄
alijs conditionibus. Et ideo
exinde necessario concluditur q̄
etiam homo obligatur de iure na-
ture ad odiendum quicquid est

vel potest esse contra deum quicquid
quid inimicatur et contrariatur
deo et hoc primo ex toto corde ex
tota voluntate q̄tum potest et me-
liori modo quo potest continue in-
definenter et fortiter. Ita q̄ eadē
est obligatio de odio sicut d̄ amo-
re. Et q̄ nulla creatura inquantū
est creatura est contra deū. Ideo
homo nō debet habere odio ali-
quam creaturam sz sicut homo p̄-
mo debet amare deū. Ita primo
debet odire illud quod primo est
contra deum. et istud quod p̄mo
inimicatur deo et primo est rebel-
le deo propria voluntas et prop̄-
us amor et priuatus vt iam pro-
batum est nō inq̄tum voluntas
nec inq̄tum amor sed inq̄tum p̄-
pria voluntas et inq̄tum primus
amor. Et ideo sequitur q̄ omnis
homo primo principaliter et sup̄
omnia ex toto corde q̄tum pote-
rit fortiter continue et indefinenter
obligatur et debet de iure nature
odire propriam voluntatem inq̄-
tum propria est. Et sicut qui p̄-
mo tenetur amare deum tenetur
omnia amare que sunt dei. Ita
qui primo debet odire propriam
voluntatem. Ita debet odire
omnia que sequuntur ex propria
voluntate et colligantur cū ea et ori-
untur ab ea. Et q̄ amor proprii
honoris et pprie laudis et excel-
lentie sequuntur ppriā volūtate
et etiā amor delectatiōis carnalis

Ideo homo debet habere odio p
prium bonorem pprium laudē et p
prium excellentiā et etiā delecta
tionē carnalem. Et qz ad ista se
quuntur auaricia inuidia ira acci
dia. Ideo hō obligatur et tenetur
de iure nature oīa ista odire. Ita
qz sicut ex vno amore sequebātur
multi amores ita ex vno odio se
quuntur multa odia. Item qz ex p
pria voluntate sequitur cōtemp
tū dei vituperiū dedec⁹ dei offensa
dei iniuria dei. Ideo hō obligat⁹
et tenetur odire q̄tū pōt contem
ptū dei om̄em offensam et iniuri
am dei et vituperium dei. Item si
cut hō obligatur in imēdiate post
deum amare suam ymaginē viuā
ita etiā obligatur odire q̄cquid ē
contra ymaginē dei viuā et quic
qd inimicatur ei et detur patet de
struit eaz. Item sicut quilibz hō de
bet et tenetur amare om̄em aliū
hoiē sicut seipm. ita tenetur odi
re q̄cquid ē p̄tra om̄ez aliū hoiez
sicut q̄cqd ē p̄tra se ipm. Item si
cut quilibet tenetur amare seipm
qz est dei et qz est dei ymago. Ita
debet odire quicqd est cōtra seip
sum eo qz est cōtra deum qz est cō
tra seipm inq̄tum dei est et inq̄tū
est dei ymago.

De natura et viribus et p̄p̄e
tatibus odij et de fructu eius.

Sicut etiā principalis for
tudo et p̄p̄etas amoris
est qz vnit amantē cū amato et in

mutat et cōuertit. Ita principalis
fortitudo odij est qz diuidit sepat
elongat odientē a re quā hz odio
Et sicut oīs vnitas oīs vnio oīs
apropinquatio hoīs fit per amo
rez et n̄ aliter. Ita oīs diuisio oīs
separatio et elongatio hoīs fit p
odium et nō aliter. Et sicut q̄to
magis amatur aliqua res sit ma
ior vnio. Ita q̄to magis habetur
odio sit maior diuisio et elongatō
Sic q̄ elongatio distancia et diui
sio voluntat⁹ ab aliqua re nō ē nisi
odiu⁹ vel ab odio. Et ideo tūc vo
luntas est perfecte elōgata qn̄ hz
perfectu⁹ odiū. Et sicut amor trāf
format amantē in rem amatā. Itō
voluntas recipit formā rei amate
Ita odiu⁹ expoliat volūtate a for
ma rei exose. Et hoc est vez quo
niā amor rei p̄rie est p̄m⁹ et ha
betur. Item sicut amor nō pōt co
gi nec violentari s̄z libere et volū
tarie quocunqz modo vadat va
dit. Ita odiū nō potest cogi ymo
voluntarie vadit q̄ etiā sicut tūc
se extendit amor q̄tū se extendit
res primo amata. ita tūc se extēdit
odium q̄tum se extēdit res p̄mo
exosa.

De duobus odijs sicut d̄ duo
bus amoribus.

Sicut etiā sunt duo amores
primi et principales. Ita sūt
duo odia prima et principalia eis
contraria. Sicut enī est amor dei

et amor sui ipsius seu amor pprie voluntatis. Ita etiā est odium dei et odium sui ipsius seu odium pprie voluntatis. ita q̄ quilibz amor habet suū ppriū odium sibi oppositū. Et sicut duo p̄mi amores sunt inter se capitales et inimici p̄rii ⁊ aduersarij et nō possūt esse in similitudine ista duo odia sūt inter se capitālia inimica aduersaria et p̄tra:na. Et ideo amor dei et odium dei opponūtur inter se. Et amor sui ipsius et odium sui ipsius etiā opponūtur. Et odium dei et odium sui ipsius opponūtur. Et ideo amor dei et odium sui ipsius seu pprie voluntatis cōueniunt. Et amor sui ipsius p̄mo et odium dei etiam pueniūt et similitudine stare possit. Et possum⁹ dicere q̄ amor dei et odium dei opponūtur p̄dictorie. Et amor sui ipsius ⁊ odium sui ipsius opponuntur etiā am p̄dictorie. s; amor dei et amor sui ipsius opponūtur p̄rie. Et odium dei et odium sui ipsius subcōtrarie. Sed amor dei et odium sui ipsius subalternāt. Etiā amor sui ipsius et odium dei subalternātur. q̄ odium sui ipsius seu pprio voluntatis sequitur ad amorem dei.

Et ad amorem dei sequitur odium sui ipsius seu pprie voluntatis. Et amor dei fugat totaliter odium dei. Et amor pprius fugat etiā odium sui ipsius. Et iō qui recedit ab amore sui ipsius vadit ad amorem dei et nō potest ire alibi sicut q̄ recedit

a frigiditate vadit ad caliditatem nec pōt ire alibi. Et similiter q̄ recedit ab amore dei necesse est q̄ veniat ad amorem sui ipsius seu priuatum amorem nec pōt venire ad aliū locū sicut qui recedit a caliditate necesse ē q̄ vadat ad frigiditatem. Et similiter ē de odio q̄ qui recedit ab odio sue pprie voluntatis statim vadit ad odium dei. Et qui recedit ab odio dei vadit ad odium sui ipsius. Et sic voluntas que currit ⁊ ambulat et vadit et venit vel stat vel quiescit necesse est vel q̄ vadat ad amorem dei ⁊ ad odium sui ipsius vel ad amorem sui ipsius ⁊ ad odium dei. Et necesse ē q̄ semp̄ stet seu quiescat maneat vel habitet ī istis q̄ nō potest habitare extra illa vel de vno ad aliud moueat et ambulet nec pōt exire nec ambulare extra ista. Sicut aqua de caliditate ad frigiditatem vel ecōuerso. S; est differentia in ista ambulatione quia sicut aqua per se currit ad frigiditatem et per se quiescit in illa et habitat et hoc sine adiutorio alterius. ad caliditatem nō potest currere nec venire nec stare nec ibi manere per se nisi cū adiutorio alterius. Ita voluntas per se venit et currit ad amorem sui ipsius et per se in illo quiescit et habitat sine adiutorio alterius. Et potes facere comparisonē de aqua ad voluntatem ⁊ de caliditate ad frigiditatem ad amorem dei et amorem propriū ex

cerce ergo te.

De fructu amoris qui oritur de isto duplici odio.

Quia semper amor tenet principatū et p̄mitentē respectu odij. Semper enim amor est principalis et p̄mus et ex amore oritur odiū. Ideo habeo odiū alicuius rei quia amo aliquid. Et iō sicut sūt duo amores. ita sūt duo odia. Et quilibet amor istorum duorum recipit duo odia quia vñū recipit tanquā suū oppositū et inimicū et aliō tanquā suū amicū et sibi pueniēs vt amor dei recipit odiū dei tanquā suū oppositū et respicit odiū seculi sui ipsius seu prope voluntatē tanquā amicū. Et similiter de amore sui ipsius qui respicit odiū sui ipsius tanquā oppositū et odiū dei tanquā amicū. Et iō sic amor dei ē optimus ordinatus iustus et sic de ceteris proprietatibus iā dictis. Ita odiū dei quod est ei oppositū ē pessimum inordinatum iniustum et sic de alijs conditionibus oppositis. Et similiter sequitur quod sicut odium prope voluntatē est bonū ordinatum et iustum et sic de alijs. Et sic amor dei cū quo puenit. Et similiter quia amor sui ipsius est pessimus inordinatus et sic de alijs sequitur etiā quod bonū ē odium sui ipsius quia ei opponit. Et sic vnū odium est bonū et aliō malū. Quia ergo ex amore oritur odiū et bonū odium oritur ex bono amore et malū ex malo amore. Possumus dicere quod illi

fructus qui sequuntur ex bono amore etiā sequuntur ex bono odio. Et illi fructus qui sequuntur ex malo amore sequuntur ex malo odio. Sed tñ principaliter rōe amoris quia odium sequitur amorē et sic de odio sue proprie voluntatē sequitur fructus qui sequitur ex amore dei et p̄uatur fructus qui sequebatur ex amore proprio et oīa mala sua. Et de odio dei oriuntur omnes pessimi fructus qui sequuntur ex amore proprio et p̄uantur omnes boni fructus qui oriuntur ex amore dei. Et sic hec sufficiant que dicta sunt de amore et odio et de primo debito obligationis et debitis amoris cum dei auxilio.

Sequuntur alia debita que deo debentur. et que hō debet et obligatur dare et reddere deo et ultra amorem et primo in generali et postea in speciali de quolibet.

Notā autē tractatū ē cū adiutorio dei de principali et primo debito obligationis naturalis quod hō debet dare deo de iure naturali scilicet de ipso amore. Et visum est qualiter ipsa obligatio et debitum et solutio debiti scilicet dare amorē deo totum reducat ad maximū bonū hominis in quantum hō est quia puenit hominē in deum et dat gaudium infinitū. Et iō quia tñ bonū sequitur boni si det primo deo amorē debet ultra inquirere et cōtinue inuestigare in seipso si habet aliquid ali

ud in se quod possit dare quod conue-
niat deo. Quoniam de amore se-
quitur maximus fructus homini et maxi-
mum bonum. Ita de omnibus alijs que
dabit deo sequitur maximus fructus
et maximum bonum homini. Et si homo
non dat deo amorem sequitur infi-
nitum dampnum et malum homini
et sic ista bonitas et iste fructus
istud bonum maximum et vitatio
tanti mali debent inclinare hominem
ut det ea que poterit deo. Et non
solum hoc sed etiam fortissima obli-
gatio iam probata quia virtute illius
omnia que potest dare debet deo unde
quia homo est opus dei et deus
est suus opifex et suus artifex qui
cum totum fecit eum non esset et homo
est factura dei. et non solum hoc sed
propter ipsum fecit deus alia opera et
alias creaturas. Et ideo quicquid
habet homo quicquid potest. totum
accepit a deo. Et ideo totum debet
suo artifice. et totum obligatur homo
deo propter opus suo artifice et magis
ad hoc quia deus totum hominem fecit
Et quia opus debet amare suum ar-
tificem et timere et honorare et lau-
dare si possit hoc facere. Ideo cum
homo sit opus dei vivum et possit
cum amare timere honorare lauda-
re et glorificare debet ipsum tamquam su-
um artificem amare timere lauda-
re et glorificare. Et nulli alteri de-
bet ista dare quia nulli aliquid de-
bet nisi deo cui totum se debet ut au-
tem homo clare cognoscat que sunt il-

la spiritualiter que debet facere deo debet
cogitare in seipso quod quidquid
habet opus aliquid totum posuit
et ordinavit artifex propter aliquid
et non in vanum et nihil posuit fru-
stra. Et quod ille qui facit opus vel fa-
cit propter seipsum ut ei seruiat in ali-
quo vel facit propter aliud. Et scilicet
quod servitium exigit et requirit tali-
ter fit et disponitur opus. Et ideo
fit domus. Aliter gladius Aliter
serra Aliter clavis. Et ideo quia
homo cognoscit se esse opus dei fac-
tum ab ipso solo potest cognosce-
re quod quicquid posuit deus in ho-
mine plusquam in alijs operibus quod to-
tum posuit propter servitium suum
ut de hoc seruiat ei specialiter
et non in vanum. Et quicquid ha-
bet totum habet propter suum ar-
tificem ita quod sicut quicquid habent
res alie facite propter hominem ha-
bent propter hominem quicquid ha-
bet homo ultra alia opera facta ha-
bet propter deum et ut de hoc seruiat
deo immediate quia inter deum et
hominem nullum est medium. Et
ideo quia homo habet liberum ar-
bitrium scilicet intellectum et vo-
luntatem. et in quo potest intelli-
gere. velle amare timere honorare
laudare glorificare adorare orare
deprecari supplicare. Credere sepa-
rare confidere manifestare glori-
ficare benedicere gaudere letari ex-
ultare. Et alie res non habent omnia ista
nec habent cum quo possint ista facere

alr
bo mittitur deo
fuerit i. hys

Sequitur q̄ homo habet omnia
 ista ppter deū immediate vt cum
 istis seruiat deo. Et oia ista appli
 cet deo factori suo ⁊ oia reddat ei
 Quid em̄ d̄ cognoscere ip̄m op̄
 factū nisi factorem suū postq̄ pōt
 et h̄z cum quo. Ad quid datū est
 sibi a factore suo hō vt possz face
 re nisi vt faciat quid debet amare
 opus factū quid debet velle nisi
 suū factorem postq̄ habet et pōt
 cū quo. Ad quid dedissz sibi hoc
 nisi vt amaret ip̄m cui debet da
 re amorem opus nisi factori suo
 Quem aliū debet timere op̄ fac
 tum nisi factorem suū postq̄ co
 gnoscit ip̄m et habet cū quo po
 test timere. Ad quid datum essz si
 bi vt posset timere nisi vt timeret
 ip̄m. Quem debz honorare opus
 factū de nibillo nisi factorem suū
 postq̄ potest et scit. Cui dabit ho
 nozem et reuerentiaz nisi factori
 suo. Quem aliuz d̄ adorare op̄
 nisi suū opificem postq̄ potest
 cui d̄ suplicare. cui debet curua
 re genu opus factū d̄ nibillo nisi
 factori suo. Quem d̄ adorare.
 Quem d̄ deprecari nisi factorem
 suū postq̄ potest. Cui d̄ grati
 as reddere opus totaliter factum
 de non esse nisi factori suo postq̄
 scit et potest. Cui totum se d̄ op̄
 nisi factori suo quez debet lauda
 re quem d̄ gl̄ificare quez magni
 ficere quem benedicere ip̄m op̄
 factum nisi suū opificem. Cui d̄

dare laudem et gl̄iam et honorez
 nisi factori suo postq̄ potest. Cui
 ip̄m opus factū de nibillo debet
 credere nec in quo d̄ separare in
 quo debet confidere nisi in facto
 re suo. Vt quo debet letari gau
 dere et exultare op̄ nisi de suo ar
 tifice in quo d̄ cōplacere in quo
 debet letari ⁊ consolari nisi in suo
 factore. Quātuz obligatur opus
 factū de nibillo factori suo qui fe
 cit ip̄m viuū vt possit cognoscere
 factorez suū. Que dignitas ē ista
 q̄ opus pōt cognoscere suū opifi
 cem. Quātuz obligatur opus fac
 tori suo qui fecit ip̄m cū nihil esset
 simile sui. Cui dedit suam ymagi
 nem viuētem et intelligentēz co
 gnoscentem amantem et memo
 rantem. Cui dedit in estimabilez
 libertatem. Cui dedit vt posset se
 ip̄m mouere de loco ad locuz per
 se ambulare. Quātū obligat op̄
 illud factori suo qui fecit ip̄m ma
 ius excellencius dignius alcius
 nobili⁹ et superi⁹ oibz alijs ope
 ribz suis qui ip̄m magnificauit
 ⁊ nobilitauit super omia alia ope
 ra sua. Cui soli ⁊ nō alijs suā yma
 ginem viuam dedit supra qd̄ nul
 lum aliud op̄ posuit qui fecit ip̄
 sum dñm aliorum operuz suoz
 ppter quod fecit et ad quod ordi
 nauit omia alia opera sua. Et ip̄s
 ppter nullum aliud op̄ fecit nec
 ad aliud ordinauit nisi ad seip̄m
 immediate. Quātum obligat illud

opus factori suo qui fecit ipm sol-
lum et nō alia opera et ordinavit
ad hoc scz vt in eternū maneat se-
cus. secū bitet cū eo. habeat eter-
nū gaudiū eternā leticiam cuz eo
et viuat in eternū in sua societate
et vt cōmunicet sibi bona sua seip-
sum et q̄cquid hz. Quātū obligat
illud op⁹ factori suo cui soli et nō
alijs voluit dare nomē filij et fili-
um suuz apellare nec nō noie suo
noiare. Et seipm patrem ei⁹ voca-
ri cum non sit de natura sua sz de
nibillo factum. Ecce ergo ex eo
quia homo est opus dei factū de
nibillo ⁊ cognoscit se esse op⁹ dei
Potest etiam clarissime cognosce-
re q̄tum obligatur deo. Et q̄ oia
que potest debz factori suo deo et
q̄ ppter ipsum habet oia.

Qd homo ex hijs que habz in se
ipso vltra alias creaturas et ex p-
prijs conditionibus pōt arguere
cōditōes quas hz de⁹ factor su⁹.

Uia homo imediate est p-
pter deū. Et oia que habet
habet ppter deum. Et inter deuz
et hominem nullum est medium
ideo inter deuz et homiez est cor-
respondentia pportionalis ⁊ de-
us correspondet homi iuxta suas
pditiones pportionaliter. Un
homo potest arguere p suas pdi-
tōes quas habet in q̄tū hō quas
nō hnt alieres. Conditōes corre-
spondētes deo factori suo. Ideo
pōt homo arguere q̄ quia ipse po-

test amare deus est amandus. Et
quia potest cognoscere ⁊ intellige-
re q̄ de⁹ est cognoscendus et itel-
ligendus. Et qz hō pōt timere de⁹
est timendus Et quia pōt honora-
re deus est honorandus. et qz pōt
adorare deus est adorandus. et qz
pōt supplicare ⁊ de precari deus
est deprecand⁹ et supplicandus.

Quia potest laudare glorificare ⁊
bñdicere deus est laudandus glo-
rificandus magnificandus ⁊ bñ-
dicendus. ⁊ quia homo potest co-
gnoscere beneficia deus est bene-
ficioz largitor. et quia pōt admi-
rari deus est factori mirabilius. et
quia homo potest credere deus ē
credendus. et quia homo potest
sperare in deo de⁹ est separand⁹
et quia homo potest confidere in
deo est pfidendum et deus est fide-
lis. et quia homo potest delectari
deus est delectabilis. et quia ho-
mo semp querit veritatez de⁹ est
verax. et quia semper homo desi-
derat bonū ideo deus est bonus
et quia hō potest in infinitū querē
deus potest in infinitū dare. et qz
hō pōt i infinitū desiderare de⁹ in
infinitum pōt satiare. et qz hō pōt
bñ facere de⁹ pōt ipz remunerare
et qz hō pōt peccare et maleface-
re de⁹ pōt ipz pugnare. et quia hō
pōt cadere deus pōt ipm leuare ⁊
quia homo potest esse reus deus
potest esse iudex. Et qz homo pōt
veniā postulare deus pōt ei par-

cere. Et quia homo potest esse infirmus deus potest ipsum sanare. Et quia homo est miserabilis deus est misericors. Et quia homo est debilis et fragilis deus est fortis. Et sic ex conditionibus ipsius hominis possumus proportionaliter arguere per correptionem conditiones dei.

Et e converso ex conditionibus dei possumus arguere ad hominem. et quia deus est primo amandus. Ideo homo debet ipsum primo amare et ei primo debetur amor et est solus et primo timendus. Ideo homo debet ipsum primo et solum timere et ei debetur timor. Et quia est primo et solus honorandus homo debet ipsum primo honorare et ei debetur primo honor. Et sic de omnibus alijs conditionibus. et quomodo est simile de anima ad corpus et e converso sicut de homine ad deum. et sicut ad invicem correspondet anima et corpus. Ita deus et homo. Unde quia corpus habet oculos. Ita anima habet virtutem videndi. et quia corpus habet aures habet anima potestatem audiendi. et quia corpus habet nasum. Ideo anima habet virtutem ad odorandum. et quia corpus habet pedes. Ideo anima habet virtutem ad ambulandum. et sic de alijs et e converso possumus arguere de anima ad corpus.

Quodlibet quodlibet debitum debeatur deo virtute amoris tamen quodlibet libet per se habet suam propriam rationem spiritalem quare debet homo deo gratiari.

Quamvis autem omnia et universa debita que homo debet deo debentur ante virtute primi et principalis debiti scilicet ratione amoris quia omnia sunt alligata et connexa cum amore et omnia sequuntur amorem et omnia sunt inclusa in amore. Ideo cui homo debet totum amorem primo et totaliter et illi etiam debet honorem primo et totaliter et quantum potest debet illi etiam omnes laudes omnem obedientiam omnem fidem et quicquid dari potest et deo provenit. Unde omnia ista dantur et donabilia sunt scilicet amor timor honor laus gloria obedientia fides spes confidentia. Et deo proveniunt. Ergo cum amor sit primum donum et in ipso includantur omnia dona. Sequitur quod cui debet homo ipsum amorem debet omnia ista et quia homo solus vni obligatur et totum hoc debet illi. ac tamen unumquodque istorum debitorum debetur deo per suam propriam rationem spectalem ut per aliam rationem in speciali debetur amor et per aliam timor. Et per aliam honor et sic de alijs. Quia enim ista sunt distincta et diversa dona inter se et unum non est aliud. ideo sub una ratione debet unum et sub alia ratione aliud. Unde amor non est timor. Et potest dari amor sine timore et honore. et e converso. Quamvis ergo omnia debeantur deo tamen sub distinctis rationibus. unde deus est primo amandus quia est primo bonus et solus bonus quia nihil est bonum nisi per ipsum et ab ipso et eo modo quomodo est bonus est amandus. et ideo quia summe bonus sumus.

me est amand². et quia purissime bonus purissime est amandus q² in infinitū bonus i infinitum est amandus. Quia semper bonus semper est amandus q² primo bonus primo est amandus. Et nihil est bonū nihil perfectum nisi per ipm ideo nihil est amandū nisi ppter ipm. Item de² primo debet amari ab homie quia de² ipz prim² amavit. Et propter dona et beneficia que illi dedit quia totū quod habet ab eo accepit et seip² sū. Propterea deus est timendus et ei debetur timor q² est dñs omnipotēs. Et eo modo quo est dñs est timendus et eomō debetur ei timor. Et ideo q² est omps dñs et infinitus et sūmus ideo debetur ei sūm² timor et infinit² et est i infinitū timendus. Et quia verissime est dñs ideo verissime est timed². Et quia semp est dñs semp est timendus. Et q² est solus dñs hoīs et null² alius. Ideo timeri debet ab homie solus. Et quia est p²mu pncipiū et q² maior eomodo quo est primus et maior et pncipiū est honorand². Et ideo quia est p²mu pncipiū et primo iō honorand² est et ei pmo debetur honor. Et quia ipse solus est pncipiū per se et nihil est pncipiū per se nisi deus ideo ipse sol² est honorandus per se et nihil honorandum per se nisi ipse. Et quicquid honorandū est honorandū

est ppter ipsū. Et quicquid est pncipiū est pncipiū per ipsum. et quia est summū et infinitū pncipiū ideo summe et infinite est honorand². et q² est verissime verissime est honorand². et quia est p²mu pncipiū homis ideo ab homine d² primo honorari et dari honor. Iter deo debetur obedientia quia ē superior et eo modo quo est superior est ei obediendū. Item deus est laudandus glorificandus quia est operarius et artifex seu opifex et eomodo quo ē operari² et artifex est laudand² et glorificand². et iō quia est sūm² et optim² et sapientissim² et p²mu solus oparius et artifex ideo solus est sūme et pmo laudand² et glorificand² et ei debetur laus et gloria pmo. et q² est operarius et artifex hoīs ideo ab hoie elaudand². Item de² est credendus et ei debetur fides et credulitas q² est verus et non mēdax. et eo mō quo est deus ver² eomodo debet ei fides. et ideo quia est primo verus et per se verus et est pma veritas ideo debetur ei primo et per se fides. et quia est summe verus ideo sūme ei debetur sūma fides et credulitas et quia in infinitū elongat a mendatio quia nō pōt fallere nec falli ideo in infinitū et ē credendū. Preterea deo debetur confidentia et ei est confidendus quia ver² ē potēs et sine deceptōe

Item debet spes et in eo est sperandum quod potens et valens et sciens iuvare saluare et dare. Et eodem quo est potens iuvare et saluare et dare eodem debet ei spes et eodem in eo est sperandum. Et quod solus et potens et nullus alius primo potens est et summe potens. Ideo deo est primo et solus et summe sperandum et sic de omnibus. Sic ergo alia ratio est deus amandus. alia ratione timendus alia honorandus et sic de alijs. Et quod in ipso sunt omnes iste rationes dicte. Ideo debentur ei omnia predicta. Et quod homo potest omnia illa dare. Ideo sibi soli debet dare et primo. Homo ergo sufficit homini dare solum amorem nisi etiam det timorem det honorem det laudem det gloriam det fidem spem obedientiam et confidentiam quod omnia ista debentur ei sicut amor. Sed primo et principaliter amor quod in hoc correspondet deo de simili quod deus amor est et dat amorem. Sed non est timor et sic de alijs. Et ideo principalissimum quod est. est amor. Sed non vult solum amorem sed vult ipsum sociatum cum alijs scilicet cum timore cum honore et sic de alijs quod totaliter ei debentur.

Quod quoniam multe sunt spirituales rationes quare omnia predicta debeant dari deo ab homine tamen una potest esse ratio generalis ex parte dei et alia ex parte hominis.

Ubi autem omnes predictae rationes possunt concludi in una ratione

ex parte dei est alia ex parte hominis et ideo possumus omnes reducere ad duas generales rationes iste autem due rationes sunt opus et factorum. unde omnia debent deo ab homine quod deus est factor eius et omnia debet dare homo deo quod est opus eius. Et eodem quo deus est factor hominis et homo opus suum eodem debentur dari deo et homo debet dare deo.

Et ideo amor timor honor laus gloria fides spes fiducia obedientia debentur deo ab homine quod homo est opus suum et deus est factor eius. Unde homo debet amare deum quod est opus eius et deus est factor suus. Ideo homo debet deum timere quod est opus eius et deus est factor suus. Ideo homo debet honorare deum quod est opus eius. homo debet laudare deum quod est opus eius et quod deus est factor hominis et homo est opus eius. Ideo ei summe debet obedire et sic de alijs. Unde quod deus est factor hominis et homo est opus suum. Ideo amat ipsum hominem quod factor amat opus suum et ipsi dat sua beneficia. Et quod est factor hominis. Ideo est dominus eius. Et quod est factor hominis ideo est principium eius. et quod est factor hominis ideo non decipit nec fallit hominem sed semper dicit ei veritatem quod factor non decipit opus suum et quod est factor hominis est fidelis homini. et quod est factor hominis non deficiit operi suo et sic de alijs. Quia igitur homo est opus dei et solus cognoscit se esse opus dei et esse factum a deo. et etiam solus homo cognoscit se esse obligatum deo et solus

cognoscit quicquid d3 op^o factori suo. Et cognoscit q^o omnia predicta debet opus factori suo. Et quia potest dare omnia predicta.

Ideo d3 et obligatur oia predicta dare deo. Coniūge ista siml^r homo cognoscit se esse op^o dei. et cognoscit quid d3 facere op^o suo factori. Et hō cognoscit se esse seruū dei et subdictū ei^o et cognoscit quicq^o d3 seruus dñi suo et cognoscit accepisse oia a deo et cognoscit quid d3 facere recipiens dātū. et hō cognoscit se posse et habere oia que d3 dare. Ex oībus sequitur q^o hō d3 dare oia predicta deo nec excusatur si nō dat q^o h3 et potest et sic in generali et in sil^r manifestata sunt debita et dona que deo debētur et que hō debet deo et obligatur et de quo obligatur vltra amorem dare deo

Sequitur de istis in speciali et primo de timore.

Uoniam aut dictum ē et tractatū de amore quod est primum debitum et primum donū in speciali. etiam tractandū est de alijs debitis et de donis in speciali. Sed tñ q^o ipse amor est pmū debitum et donū et ad ipm sequūtur oia debita et dona. et nihil potest dici donum nisi rōne amoris quia est pmū donum. et iō. nec cessario concluditur in oī dono et dato alter nō esset donum. nec da-

tum quia ipse primo hab3 nomen doni. et primum semp includitur in alijs et nihil potest dici vere donum nec datum nisi oriā ab amore et fundetur in amore. et si amor nō est nullum donū est q^o donū debet esse voluntariū libe^r spōtaneum et gratuitum. Et nihil est tale nisi amor. et ideo nihil est acceptabile nisi amor vel ppter amorem. Et propter hoc timor honoris obediencia etq^o que pnt dari separata ab amore nō sunt acceptabilia nec placabilia q^o nō sunt voluntaria nec spontanea nec dulcificata nec mellificata cū dulcedine amoris qui est prima dulcedo. iō sine amore omnia sunt amara.

Et ideo nec dans gaudet in dando nec recipiens complacet in recipiēdo. et propter hoc qui timet sine amore habet tristitiam et penam. Et qui honorat sine amore adulatur quia non est honor sed adulatio. Quia ergo ipse amor ē primum donū et debitū. Ideo scienitia et cognitio de amore est principium et ianua ad cognoscendum oia alia debita et dona et similis est pcessus de oībus sicut de amore. Incipiamus q^o de ipso timore. Unde timor differt ab amore quia amor solus est donum liberale et spontaneum et iō datur cū delectatione et leticia sine fatigatione sine pena tristitia sine coactione et liberalissime.

Sed timor solus de se non potest dari nisi cum pena tristitia fatigatione coactione et non libere et sponte quia non est donum voluntarium et ideo nisi coniungatur cum amore dat tristitiam penam et desperationem. Et ideo ipse timor est purus seruus nullam libertatem habens. Sed quando coniungitur cum amore tunc est liber et spontaneus et voluntarius et liberatus a seruitute et manumissus et tunc non habet penas nec tristitiam sed gaudium. Sic ergo amor timorem a seruitute liberat et ponit ipsum in libertatem. et hoc facit amor bonus et non amor malus. Et quia timor de se est seruus et dat penam. Ideo non debet multiplicari sicut amor. Unde ex uno timore bono non sequuntur multi timores. Sed quanto timor est melior minus multiplicatur. Ideo ex timore dei nullus alius timor inde oritur. Sed ex amore dei sequuntur infiniti amores et sic amor extenditur quantum res amata. Sed timor non extenditur quantum res que timeatur quia nihil est timendum nisi solus deus. quia creatura nullomodo est timenda. et sic differentia est inter timorem et amorem quia timor non est donum voluntarium et dat penam de se et tristitiam quando est solus et non extenditur. Et amor de se est donum voluntarium et dat gaudium et extenditur. Sed etiam multum conuenit timor cum amore et est optima

mixtura optima societas quia timor dei iuuat amorem quia timor ligat et vnit voluntatem magis cum deo. Et ideo amor et timor sunt due cathene duo clauis tenentes voluntatem fixam cum deo. Et ad inuicem se fortificant ad inuicem se iuuant. Unde quia creatura est de nihilo et deus est infinite potestatis non esset conueniens coniunctio cum deo nisi per amorem et timorem. Nec aliter conuenit creature amare deum nec deo conuenit aliter amari quia sic apparet quedam equalitas et nulla superioritas nec esset firmissima unio inter creaturam et creatorem. Et ideo quia timor conuenit cum amore quia ipsum perficit fortificat iuuat et solidat et habet virtutem vniuam. Ideo post amorem potest traheri de timore.

Quod sicut sunt duo amores. Ita sunt duo timores

Unam autem duo amores iam dicti principales sunt radices omnium bonorum et malorum que pertinent ad hominem. Et ideo necesse est quod omnia que pertinent ad hominem diuidantur in duas partes. Et ideo necesse est ponere duos timores sicut duos amores. vnus timor qui oritur ex amore dei. Et alius timor est qui oritur ex amore sui ipsius. Et sicut se habent duo amores inter se. Ita

duo timores. Et ideo timor qui oritur ex amore dei et cōuenit cū eo est bonus sanctus iustus et habet omnes conditiones ipsius amoris dei. Sed timor qui oritur ex amore proprio est malus iniustus inordinatus et habet omnes conditiones proprii amoris. Et ideo isti duo timores faciunt operationes proprias quia timor dei non multiplicatur sed semper est unus solus quia timet deum nihil timet aliud quia nihil aliud est timendum. Et ideo uiuit et fortificat et nullam penam nec tristitiam dat quia semper iunctus est cū bono amore. Sed timor qui oritur ex amore sui ipsius multiplicatur in infinitum et plusquam ipse amor. Unde oritur ymo ex uno amore oriuntur infiniti timores. Et quia timor de se dat penam et tristitiam nisi sit iunctus cum bono amore. Ideo quilibet timor qui oritur ex amore sui ipsius dat penam et tristitiam. Et ideo ad multiplicationem timoris sequitur multiplicatio tristitiarum et penarum. Vnde ista multiplicatio timoris clarissime manifestat venenositatem et maliciam ipsius amoris proprii et quantum nocet. Qui enim primo amat se ipsum amat summe vitam suam et suum esse et preservationem sui ipsius et ideo summe timet perdere se ipsum et suam vitam eo quia potest perdi destrui et corrumpi quia est res peribilis et destructibilis. et ipse non potest conser-

uari per se ipsum. Et per dominus timet omnia illa que possunt tollere et destruere et diminuerse se ipsum et suum esse et suam vitam ut est mors. Et ideo timet mortem infirmitates pestes et fugit illas quantum potest. Timet terram timet aquam aerem ignem venena famem sitim animalia et omnia que possunt auferre vitam suam. Item qui primo amat se ipsum amat etiam primo proprium honorem propriam famam et suam laudem. et timet vituperia et per consequens timet omnia illa que possunt diminuerse et destruere suum honorem suam famam. et suum nomen. Item qui primo amat se ipsum amat proprias delectationes carnis. et ideo quia timet eas perdere timet omnia illa que possunt destruere vel diminuerse illas delectationes. id est temet tormenta calorem frigus amaritudines paupertates bonorum et penuriam. Item etiam quia diligit pecunias per dominus timet eas perdere. id est timet omnia illa que possunt illas auferre vel diminuerse. ecce qualiter timor malus multiplicatur in infinitum eo quia oritur de malo amore. Item etiam qui primo amat se ipsum amat omnes illos qui sunt coniuncti secum et qui uiuant ipsum vel consolantur ipsum. Ideo amat amicos filios uxorem parentes et fratres et etiam omnia que ei seruiunt sicut sunt domus possessiones animalia et ideo timet perdere istam et.

Et per dñs timet oia illa que pñt
sibi auferre oia supradicta vl' de
struere fundamētum autē quare
gñantur tot timores est quia illō
quod amatur pōt perdi 7 destrui
et auferri quia est res perdibilis
Et sic amor malus nō liberat tñ
rem a seruitute et pena ymo ipm
tñores multiplicat et penā auget.
S3 qui amat pmo deus qz deus
non est res que possit destrui nec
auferri nec corrūpi nec per violē
tiā tolli nec aliquid potest sibi no
cere nec eum adiuuare. Ideo ni
hil aliud timet s3 soluū timet euz
quem amat et sic amor dei nō mlti
plicat timores s3 solū habz vnū
timorem et ille timor cū amore li
berat ab infinitis timoribus ma
lis qui dant penā et tristitiā. Et
quia timor debetur alicui qz dñs
et inqñtū dñs et ille qui debet d3
inqñtuz fuus ergo sequitur qd ho
mo qui pmo nō timet deū subicit
et est fuus oim reruz quas timet
et cōstituit se fuuz oim illaz rez.
Et ille res omīs dñantur homi. et
ideo homo cōstituit se fuū 7 sub
iectum oim creaturaruz 7 ois cre
atura dñatur ei quia omēs timet
et sic i currit infinitas fuitutes et
captiuitates et perdit sūmaz lib
tatē. S3 q pmo timet deū est so
lū fu? vñ? et h3 solū vnū dñm q
est dñs oim creaturaz. Qui ergo
timet qd timēduz est h3 bonuz ti
morez. S3 qui nō timet pmo de

um timet quod timēduz nō est qz
timet creaturas demibillo factas
7 talis timor est ptra naturā hoīs
iqñtuz hō est et ptra totū ordinez
creaturarū qz creature facte sūt p
pter hoiez ad fuiēdum hoī. et sic
est ordo puersus in natura. S3 ti
mor dei est scōm naturā hoīs iqñ
tum hō est et scōz ordinez oim re
rum et ideo nō est ptra hoiez s3 p
uenit hoī iqñtum hō est 7 iō sem
per pficit hoī. Et sic apparet qua
lit sūt duo timores sicut sunt duo
amores.

Qd sicut sunt duo timores ptra
rij ita sūt duo cōtemptus contra
rij sine oppositi.

Et qz etiā amorī opponitur
odiū et duob? amorib? op
ponūt duo odia ita sili timori op
ponit ptempt? Et sicut sūt duo ti
morez ita erūt duo ptempt? ideo si
cut est timor dei ita est ptempt? dei
Et sicut est timor creature ita ē cō
tempt? creature seu cōtempt? sui
ipi? Et ideo sili pōt fieri hec ppa
ratio iter duos timores 7 duos cō
tempt? sic iter duos amores 7 duo
odia. vñ timor dei 7 timor creature
seu qz oñt de amore pprio sūt prii.
7 ptempt? dei 7 ptempt? creature seu
sui ipi? sūt prii S3 timor dei 7 cō
tempt? dei pdicunt. Et timor cre
ature et ptempt? creature etiā pdi
cūt. S3 timor dei et ptempt? crea
ture subalternant. Et timor crea
ture et ptempt? dei etiā subalternant.

Compara g̃ timorē ad amorem et duos timores ad duos amores ⁊ ad duos cōtempt⁹ et sic acquies magnam scienciam de timore.

Quod honor et vtilitas seu comodū sūt duo ppter que fiūt oia.

Uamuis aut tractat⁹ sit de honore aliquat⁹ sicut cū amore et alijs debitis ac tñ honor req̃rit specialē tractatū ab alijs distinctum ppter suā superiorē naturā ⁊ excellentiā qz oia que facta sunt ⁊ fiunt reducūtur ad honorē. Unde oia que fiūt vlt fieri pnt ad duo reducūtur scz ad honorē et ad vtilitatē qz omne qd fit vel fit ppter honorem vel ppter vtilitatē vel ppter vtrūqz simul ita qd honor et vtilitas sūt duo fruct⁹ qui colligūtur finaliter ex oibus. Cū autem de⁹ fecerit mūdus necesse est qd fecerit vel ppter honorē vel vtilitatez vel propter vtrūqz simul. Un̄ cūz nō sint nisi duo scz de⁹ et creatura necesse est qd oia fiant vel propter deū vel ppter creaturā vlt ppter vtrūqz sūt. Et qz creatura semper est indigēs qz de nihillo facta et nō pōt per se existere nec crescere in bonitate ⁊ pfectione nec meliorari intra se. Iō solū ei debetur vtilitas seu comodū et nō honor. Sed qz de⁹ creator plen⁹ est in se oī pfectione nullo indigēs extra se qz nullomō pōt crescere in seipso qz summe plen⁹. Et iō qz in ipso

nulla est indigēcia nec pōt esse qz est summe diues in oibus habēs omne cōplementum. Ideo nulla debetur ei vtilitas s3 solū honor. Et sic creature solū debetur vtilitas et deo creatori solū honor. Et qā de⁹ ē summe bon⁹. Ido nihil pōt operari qñ fit ppter vtilitatē ideo ista duo sunt sūt iuncta in oī opere suo scz honor et vtilitas. qz bon⁹ sine vtilitate videtur esse vanitas quod nō pōt esse in summo bono. Ideo deus nō pōt operari ppter solum honorē. Ideo oia que deus operatur operat⁹ ppter honorē et vtilitatē scz ppter honorē suū cui debetur et ppter vtilitatē creature cui cōuenit vtilitas et comodū. Aliter sua operatio nō haberet finem cōpletū et plenū qd esse non potest. Et sic oia cōsistunt in duobus scz in honore et vtilitate seu comodo. Et ppter ista duo omnia fiunt. Et vtilitas cōuenit indigenti. Et honor summe pleno in se. Cum em̄ deus operet⁹ oia que operatur propter se p̄mor ip̄e nō possit aliquid recipere intra se nec crescere intra se nec augeri. Sequit⁹ qd nō potest opari extra se nisi propter honorē suū et gloriā que sunt exteriora bona ipossibile est em̄ qd propter nihil operetur. Et cū sit summe bon⁹ est ipossibile qd operetur nisi propter aliq̃ vtilitatem. Et qz ip̄e nulla vtilitate indiget iō necesse ē qd operet⁹ ppter vtilita-

tem creature. Et sic honor dei et
utilitas semper simul sunt colliga
ta in operibus suis.

Quod quous simul sint .honor
et utilitas ac tñ magis principal
est honor q̄ utilitas.

¶ q̄ honor debet deo et uti
litas creature. Ideo magis
principalis ē honor dei q̄ utilitas
creature. Et de tanto de quāto de
us ē principalis q̄ creatura ymo
sicut de⁹ et creatura in īfinitū di
stant ita distāt in īfinitū et sine mē
sura honor dei et utilitas creatur
re. Et ideo quous sil' operet' ppter
suum honorē et creature utilitatē
ac tñ magis et p̄cipalit' opat' et p̄
mo ppter suū honorē et min⁹ p̄cipi
paliter et sedario ppter utilitatez
creature ita q̄ p̄cipalit' respicit
suū honorē q̄ creature utilitatem
Sicut em̄ p̄mo ē de⁹ q̄ creatura
ita sil' d̄z p̄mo respicere de⁹ ea q̄
partinēt ad ip̄s q̄ ea que partinēt
a creaturā l̄z utrūq̄ siml' respiciat
Et ideo sequit' q̄ de⁹ p̄cipalit'
fecit mundū et oia q̄ in mūdo sūt
ppter suum honorē ad suā laudē
et gloriā ut exinde sequat' diuin⁹
honor et etiā psequēter ppter crea
ture utilitatē. Et exinde seq̄tur q̄
de⁹ oia pōt quecūq̄ pōt p̄tinere
ad verā laudē ad ver⁹ honorez et
ad verā gloriā et ad verā utilitatē
Et oia que de⁹ operat' in mundo

operatur ad suū honorē et ad suā
laudem. Et regimē mundi omnīū
creaturaz et toti⁹ yniuersi totū ē
ad suū honorē. Et q̄ utilitas crea
ture ē ligata cū honore dei sequit'
q̄ quāto magis de⁹ respicit suum
honorē tāto magis etiā vult utili
tatem creature. et quanto magis
crescit honor dei tāto magis cre
scit utilitas creature. et sicut de⁹
nihil pōt facere cōtra suum hono
rem. Ita nihil pōt facere q̄tum ē
de se cōtra utilitatē creaturaz q̄a
simul sūt colligata. Quāuis ḡ de⁹
p̄cipaliter intēdat suuz honorē
tñ nō pōt facere suum honorē nisi
faciat creaturaz utilitatē et como
dum q̄ sūme bon⁹ nō pōt nocere
q̄tum ē de se. Ideo sūme bon⁹ nō
pōt de se nisi p̄ficere. Utilitas ḡ
creaturarum et commodum semp
sequitur honorem dei.

Quod sicut de⁹ solū itēdit et re
spicit vnum honorē. Ita solum in
tendit et respicit vnam principa
lem utilitatem.

¶ q̄ utilitas sequit' honorē
dei et nō pōt ab eo separari
Et cū de⁹ respiciat utrūq̄ insil' se
quitur q̄ sicut solū respicit vnum
honorē scz suū ita respicit vnā p̄
cipalē utilitatē p̄cipalit' et p̄mo.
Q̄ em̄ creature debetur utilitas
et deo honor. Ideo q̄ ip̄e est vn⁹
solum deus solū ē vn⁹ honor Ita
sil' quous sint multe creature ac tñ

una est principalis creatura super omnes creaturas. et ideo sequitur quod principaliter respicit utilitatem illius creature que est super omnes creaturas. Et quia creatura rationalis est super omnes creaturas. Ideo sequitur principaliter quod deus intendit et respicit utilitatem creature rationalis. et utilitates aliarum creaturarum respicit propter utilitatem creature rationalis. et quia solus homo in mundo est creatura rationalis. Ideo deus primo et principaliter in mundo respicit utilitatem hominis et utilitates aliarum creaturarum que sunt in mundo respicit propter utilitatem hominis. et utilitatem hominis non respicit propter aliam utilitatem. et sic solum est una principalis utilitas ad quam ordinatur omnis alie utilitates et hoc est hominis utilitas. et utilitas hominis non est propter aliam utilitatem quia nulla alia utilitas est super utilitatem hominis. Sed solum honor dei laus et gloria sunt super hominis utilitatem quia maior est honor dei et superior quam hominis utilitas. Ecce ergo ordine utilitates omnium creaturarum sunt propter utilitatem hominis. Et utilitas hominis est propter honorem dei et honor dei propter nihil aliud ergo omnia tendunt ad utilitatem hominis et ad dei honorem. Et quia iam probatum est quod deus omnia quecumque operatur exteri operatur propter honorem suum et utilitatem creature. ergo sequitur quod deus omnia quecumque operatur exteri operatur propter suum honorem et hominis utilitatem. et sic honor dei et utilitas

sunt se invicem coniuncta et colligata nec separari possunt. et sic habemus in universis unum honorem solum et unam principalem utilitatem que sunt duo fructus totius universi. et est hoc valde conveniens quod solum utilitas hominis sit principalis ut cum solum homo in universo sit qui possit honorare deum et laudare quod ipse solus recipiat utilitatem.

Quod pro dei honore et utilitate hominis seu creature rationalis potest reddi ratio de omnibus que operatur deus extra se.

¶ Quia deus operatur omnia que operatur extra se ad suum honorem et ad suam gloriam et etiam ad utilitatem hominis seu creature rationalis. Et nihil potest operari contra suum honorem nec contra utilitatem creature rationalis. Et ideo cum finis principalis propter quem deus operatur exteri sit honor suus et gloria cum utilitate creature sequitur quod omnia que de deo exteri possunt dici in opere extra se. et omnia opera eius exteri possunt reduci ad honorem et utilitatem et quod pro honore et utilitate potest reddi ratio de omnibus que operatur deus exteri. Qui ergo vult habere scientiam de divinis operibus cognoscat bene honorem dei et illa que pertinent ad suum honorem et suam gloriam. et etiam cognoscat utilitatem hominis seu creature rationalis quam necesse est quod opera divina correspondant et conveniant cum honore divino et nullo modo repugnent nec contradicant et etiam oportet quod conveniant cum utilitate creature rationalis.

Sum² ergo bene radicati in dei honore et i vera hois utilitate qz in illis oia opera dia radicatur. ⁊ inde sequitur qz qui nō semper videt considerat et cogitat dei honorem et glām nec ipsam hominis utilitatem qz nihil pōt intelligere de operib² dei ymo penit² ignorat quia nō videt lumē in quo videntur opera dei. Et quia de² est potestas est sapiētia est bonitas est iusticia ē veritas et sic de alijs ideo omia operatur ad honorem et glām sue ptātis sue sapiētie sue iusticie sue veritatis et sic de alijs Ita qz nihil pōt facere contra honorem sue ptātis nec contra honorem sue sapiētie nec ptra honorem sue bonitatis. Et omia opera pnt reduci ad ptatem sapientiaz et bonitatem quia per h tria operatur oia extra se et ad ista tria reducuntur alia ⁊ ad operāduz ista tria sufficiūt scz ptās sapientia et bonitas ⁊ ista tria requirūt nec vnū sufficit sine alijs.

Qd in diuino honore includit^r utilitas hois seu creature rōalis.

⁊ quia de² operatur omia opera scz ad honore sue potestatis sue sapientie et sue bonitatis. Et operatur vtiliter ⁊ comode ad alioz utilitatē. Ideo sequit^r qz utilitas semp includitur in dei honore. ⁊ nullomō honor diuin² potest separare a se utilitatē crea-

ture qz nullomō pnt facere cōtra honore sue bonitatis in cui² hois honore includitur semp utilitas ⁊ comodum alicui². Et ideo dū dico dei honore dico creature utilitatē nec est neccesse exponere ipaz utilitatem qz dei honor totū importat et sic oia totaliter reducūt ad diuinū honorem et de oibus potest assignari rō per diuinū honorem

Quod diuinus honor probat opera dei exterius esse potentissime sapientissime et optime facta

Uoniam autem de² operatur oia opera sua ad honorem sue potestatis sue bonitatis ⁊ sue sapientie nec aliter pōt operari. Et quia honor et gloria potestatis ē potenter et potentissime operari et honor et gloria sapientie est sapienter sapientissime pportionalit^r pportionalissime ⁊ pgruentissime et ordinatissime operari. et honor et gloria bonitatis est bñ eptime et benignolēter et benignolētissime vtiliter ⁊ vtilissime operari. Id sequitur qz opera dei sunt potentissime sapientissime et eptime facta. Et ideo oia opera dei sunt pportionalia proportionalissima ordinatissima pgruentissima et vtilissima. Ideo nihil potest esse in diuinis operibus iproportionatū in cōgruū nihil in vtile nihil superfluum nec dinutū nec inordinatum.

Quod quanto opera sunt magni ardua magnifica altiora magis mirabilia et difficilia et magis et pluribus. vtilia et cetera magis deo conveniunt et pertinent.

De autem ostenditur sic quoniam honor et gloria soli deo conveniunt et pertinent. Et quanto honor et gloria est maior magis deo pertinet. Et quanto magis honor ascendit magis deo convenit. et quanto magis aliqua pertinet et respiciunt ad honorem et gloriam dei et deo magis pertinet. Et quanto opera sunt maiora et ardua magis alta magis mirabilia magis subtilia et difficilia magis pertinent ad gloriam et honorem patris divine et sapientie divine. Quanto etiam aliqua sunt magis vtilia et pluribus cetera tanto magis pertinent ad honorem laudem et gloriam bonitatis divine. Ergo cum deo conveniat et pertineat quicquid magis potest esse ad honorem sue summe patris et sue summe sapientie et bonitatis infinite. Sequitur quod operatio summe patris summe sapientie et summe bonitatis deo convenit et pertinet. et quanto magis sunt opera talia tanto magis conveniunt. et per quod et conveniunt ad honorem sue patris sapientie et bonitatis. Ita poterit operari quod non possit cogitari potenter. Ita sapienter quod non possit cogitari sapienter. Ita vtiliter et benigne quod non possit cogitari benigne nec vtiliter et hoc requirit ho-

nor et gloria sue patris sapientie et bonitatis. Quare concluditur quod quanto opera sunt magis ardua magnifica magis alta magis in comprehensibilia magis mirabilia subtilia et difficilia et magis pluribus vtilia magis deo conveniunt et pertinent cum cetera que magis pertinent ad honorem laudem et gloriam suam magis ei conveniunt. et exinde possunt multa alia concludi et sequi. Unum potest sequi quod quicquid magis pertinet ad honorem et gloriam magis oportet in esse et deus fieri. et ideo oportet magis mundum esse productum totaliter de nihilo quam de aliquo et magis de novo quam de eterno quia magis hoc pertinet ad honorem gloriam et laudem sue patris et bonitatis. Item sequitur quod quanto opera erunt magis vtilia homini et creature rationali magis fient quia hoc est ad honorem sue bonitatis. Item quia convenit deo ut honor suus et gloria crescat exteriorius quantum fieri poterit et hoc non potest fieri nisi per opera. Ideo convenit deo facere opera summe patris summe sapientie summe bonitatis et benigne. Si ergo per ipsum honorem dei possumus cognoscere quod deo magis convenit extra se operari considerando honorem et gloriam sue potestatis sapientie et bonitatis. iusticie misericordie et pietatis. Et ex omnibus potest concludi quod opera dei extra se consummabuntur finientur et terminabuntur in

p

summo honore in summo laude i
summa glia sue pratis sapiencie
iusticie et bonitati et q tunc cessa-
bit exterius opari qn hono: su? et
laus sua 7 glia erut in coplemto

Quod hono: dei cu glia 7 lau-
de in eternum durabit et sine fine
permanebit.

Nonia aut iam dictu est q
quicqd de? opatur exteri?
opera ad honore et gliaz et lau-
dem sue pratis sapiencie et bonita-
tis. Et ideo q: deus a nullo pot i-
pediri necesse est q hono: suus
fiat et copleatur q: aliter hono: 7
glia sue pratis destrueretur. Et p
pns sequitur q oia debent termi-
nari et consumari ad suu honorez
ad sua laude et glia sui. Et q: n
esset sumus hono: nec suma glia
nisi hono: et glia sui duraret 7 p-
petuaretur in eternu et nunq ces-
sent. Et io necesse e q hono: dei
permaneat i eternu et glia 7 laus
Et per pns opera dei debet per-
manere in eternu. et q: hono: req-
rit honorante et glia glificantez
et laus laudentez et io ppter eter-
nitatem hono: dei 7 sue glorie
oportet q sint creature que possit
in eternu deu honorare laudare
et glorificare de operib? suis et q
cognoscant opera sua. Si em nul-
la creatura esset que cognosceret
opera dei et videret i vanu deus

operaretur ppter honore et glori-
am et laude sui. et q: sola creatura
roalis hoc pot facere. Ideo crea-
tura roalis dz in eternum durare
ppter honorez dei glia 7 laude
et sic perpetuitas hono: dei et
glorie et laudis arguit ppetuita-
tem creature hono:atis laudand
et glorificantis. 7 quia hono: dei
no pot esse sine utilitate. Ideo sic
hono: dei debet ppetuari ita etia
dz ppetuari utilitas. Et io etia
utilitas creature roalis perpetua-
bitur vt simul maneant hono: et
utilitas sine fine etq.

Quod hono: est duplex et du-
pliciter debetur.

Considerand e aut q hono:
vno mo est naturalis et de-
betur ex debito nature scz roe pri-
mitatis et principalitatis et au-
ctoritatis Et iste hono: debet ali-
cui q: est principiu et primu et in-
qum tale est honorand. Et q: so-
lus de? est principiu primu tota-
liter et nihil est principiu nisi per
ipm. Ideo ipse sol? est honorad?
isto honore primo et omne aliud in-
qum est pmu 7 principiu est ho-
norand q: repnat ipm vt e pater
et mater 7 pncipat? honoratur q:
sunt principium quo e 7 talis ho-
no: no includit glia nec laude
nec fama nec nome q: no datur
nec debetur nisi roe pmitatis.
Alius est hono: qui no solum est

a natura nec ex debito nature.
Sed est honor acquisitus et debitus
ex operibus mirabilibus honora-
bilibus laudabilibus et gloriosis et iste
honor includit in se gloriam et lau-
dem et famam excellentiam et bene-
dictionem et iste honor necessarius
est cum laude et gloria et est primum
extrinsecum et remuneratio exterio-
rum bonorum operum que debet dari
ab hominibus cognoscentibus ta-
lia opera. Unde fructus exterior bo-
norum operum est honor laus gloria
fama benedictio. Et sunt corona bo-
norum operum quia per honores gloriam
et laudem coronantur exteriora bona
opera quia digna sunt exteriori co-
ronari. Et quia solus deus facit bo-
na opera et omnia bona opera perficit quia
quod quis creature operentur tamen ab ipso
habetur quod operentur et non a se ipsis quia
de nihilo facte sunt. Et ideo ipse
creature et opera creaturarum bo-
na ipsius dei sunt radicaliter et prin-
cipaliter. Et ideo honor et gloria et
laus que sunt primum exterius et corona
bonorum operum soli deo debentur si-
ne ergo deus immediate operetur per se
ipsam seu per creaturam semper ipse ho-
nor et gloria et laus dei sunt et soli deo
debentur. Sed quia creatura rationalis ope-
ratur simul cum deo libere voluntarie
et sponte et concipit in operibus bo-
nis ideo debetur ei primum et remune-
ratio ratione libertatis et concipit
in bonis operibus. Sed non debet ipsi
creature primum nec remuneratio ex-

terius sed interior quia esset ei vanitas.
Et ideo non debet creature
honor nec gloria nec laus ex operi-
bus sed solum utilitas interior quia cre-
atura debet perfici et compleri et cre-
scere intra se donec sit completa.
Quoniam ergo dominus operatur per se immediate
sine creatura tamen talia opera non
possunt premiari nec remunerari nisi
sibi exteriori per honorem laudem et glo-
riam. Et hoc soli deo debetur quia est
primum plenus interior et infra se.
Sed quando operatur per creaturam
rationalem tunc debetur duo pre-
mia unum exterius et aliud interi-
us. Unum pro deo et aliud pro crea-
tura. Primum dei est honor operis
laus et gloria. Primum creature
est utilitas et hoc est valde ratio-
nabile. Et sicut duo filii concurrunt
voluntarie ad unum opus quod unus
quis habeat primum sibi pueniens scilicet
deus honorem et creaturam a utilitate
Quid enim faceret creatura indigens
de honore et gloria. Quid faceret
dens summe plenus de utilitate
cum deus non possit crescere intra
se et creatura possit crescere intra
se. Et sic honor est premium extri-
nsecum et utilitas primum intrinsecum
Et sic deus premiat et remunerat
creaturam rationalem interiori dando sibi
primum perficiendo eam et complendo et
augmentando. et ipsa creatura rationalis
scilicet homo premiat et remunerat deum
coronat exteriori dando sibi honorem
laudem gloriam et benedictionem de ipsis operibus

Et ita vtriq; h3 suū pmiū et in hoc ostenditur magna dei dignatio qui vult a sua creatura pmiari honorari laudari et glorificari. Et inde sequitur q postq honor laus et gloria sūt pmiū quod deo debetur exteri⁹ qui excedit omnia creata sine mēsurā q maior ē honor dei q totus mūdus ⁊ hoc est corona sua exterior. Et ideo quādo quis sibi aufert honorem pl⁹ sibi tollit q si toleret totū mūdus et ideo iniuria dei nō pōt per oēs creaturas reparari. Dicamus ergo q quicqd datur vel acquiritur vel est bonū intrinsecū illi rei cui datur ita q est eius perfectio ⁊ cōplementum et iuuamētum. Vel ē bonum extrinsecū nō pertinens ad perfectiones nec cōplementū nec adiutorium. Et hoc est honor et gloria et laus. S3 pmiū est vtilitas et hoc debetur solū creaturis s3 aliud soli deo. Quicquid ergo pti⁹ ad perfectionem ad cōplementū ad adiutoriū ipsi creature debz dari s3 qcquid nō pti⁹ net ad perficiendū nec ad cōplēdū rem nec adiutorium soli deo debet dari et hoc est honor laus gloria benedictio grāz actio et oīa que exteri⁹ dantur. Et ex hoc possum⁹ videre q duplex est cōplementū et dupliciter aliq res pōt crescere scz intra se et extra se seu interio⁹ et exteri⁹. Tūc autē crescit intra se et interio⁹ dū p̄solatur dum

perficitur et tandiu crescit vel potest crescere donec pueniūt ad vltimū cōplementum. S3 tūc aliq res crescit exteri⁹ et extra se dum acquirit honore laudē gliaz et famam et istud cōplementum nullomō intrat infra rem nec vni⁹ rei. quia honor gloria fama laus nullomō sūt intra rē s3 extra rem nec pertinent ad rem et ideo sūt cōplementa exteriora nec cōplent nec perficiūt ipaz rez. Et ideo tale cōplementū nō debetur creature s3 pmiū vtilitatis qz creatura potest crescere intra se. Et ideo si nō habeat in se totū suū cōplementum et querat extra se cōplementum querit vanitatem quia ipsa ex nō vacua a sua perfectione a propā bonitate interiori a suo cōplemento intus querit cōplementum extra se quod nullomodo potest intrare rem nec p̄ficere. Et iō si creatura rationalis nūdū p̄pleta querat honores gliaz et laudes exteri⁹ tūc intra se implet vacuitate et vanitate et efficitur vacua a sua p̄fectione ⁊ bonitate interiori et intrat in ea vanitas ⁊ inanitas q est vacuitas p̄prie p̄fectionis et bonitatis et vtilitatis et in ea nulla est soliditas nec firmitas qz vbi nō ē p̄prie bonitas nec p̄fectio nō pōt esse firmitas. Et iō nihil p̄ficit cōplementū exteri⁹ bonoris laudis et glorie. Ymo dum magis vult crescere exteri⁹ deficit interius ⁊ remanet pauperius

intra se. Et quārum querit extra se de honore laude et glia tm̄ perdit intra se de pfectione et bonitate et vā utilitate ppria. Et qā oīs res appetit sēp crescere donec sic cōpleta. Ideo creatura rōalis si nō querat crescere interi⁹ necesse ē q̄ querat crescere exteri⁹. Si nō querit ppriā bonitatē intra se necesse ē q̄ querat honorē et laudēz glia⁹ ex se ⁊ h̄ ē p̄ naturā ⁊ p̄ rōez q̄ res exn̄s vacua intra se ⁊ carēs ppria pfectione querat honorem ex se et glia⁹ cū sit paupr̄ima et miserrima. Et iō clementū extrinsecū nō debet creature. S̄z quia de⁹ est plen⁹ intraz nullomō pōt crescere interi⁹. Ideo ei soli debet honor laus et gloria q̄ in deo nulla potest esse vanitas nulla vacuitas q̄ est in eo sūma plenitudo. Sic ḡ habem⁹ duplex clementū scz vnū intrinsecū ⁊ aliud extrinsecū vnū ptinēs creature et aliō ptinēs creatori. et habem⁹ etiā q̄ honor debet principio inq̄tū principium est et etiā debetur bonis operib⁹ et per p̄us deo debet honor duplex q̄ est p̄mū principū ⁊ etiā pppter opera bona. Primus honor est naturalis. Scd⁹ ē acquisitus. et iste honor acquisitus est clementum exterius qui est sē per coniūct⁹ cū gloria et laude. Quod aut pppter bona opera debetur laus et gloria et honor signū est euidentissimū q̄ hō timet

facere mala opera corā hoib⁹ ppter vituperiū et cōfusione⁹ quia vituperiū et cōfusio datur pppter mala opera et acquirūtur ex ip̄is ergo p̄riū bonis operibus debetur honor laus et glia. Sic ergo deus facit bona opera ei debetur honor laus et gloria.

Quod de⁹ fecit creaturā rōalē et totū mūdum pppter honorem q̄ acquiritur et debet et sequit⁹ propter opera vt ip̄e cresceret in creatura rōali extra se. Et ip̄a rōalis creatura sit cresceret intra se

Uoniā aut deus non potest crescere in se ipso nec intra se quia infinitus est ⁊ summe perfectus sed tamē pōt crescere exterius. Et creatura pōt crescere in se ip̄a et itra se. Et iō pppter ista duo clementa debent fieri omnia. Et quia tunc deus crescit extra se qm̄ suus honor sua laus sua glia sua fama crescunt. Et cum honor cōiunctus cum laude et gloria acquiratur de nouo et sequitur propter opera sequitur q̄ omia opera extra se facit vt per illa sequat⁹ et acquiratur honor cum laude et gloria. Et quia honor laus et gloria que sunt exteriora clementa non possunt esse nisi de⁹ cognoscat et etiā opera sua. Et cū sola creatura rōalis possit cognoscere deū et sua opera. Sequitur q̄ propter honorem dei et laudem et gloriā creatura rationalis facta sit. Et

Idco cū deus nō possit crescere i:
tra se s; extra se Et extra se nō pōt
crescere nisi crescat in ipsis crea:
turis. Et q; tūc de? crescit qñ suus
honor sua glia sua fama sua laus
crescūt. et hoc nō pōt fieri nisi in so
la creatura rōnali. Ideo sequitur
q; fecit creaturā rationalē vt ipse
cresceret in ea vt sc; noticia dei et
noua cognitio fieret i ipa qñ ei noti
cia; cognitio dei crescit tūc crescit
su? honor sua laus sua gloria sua
fama. Et iō qñ noticia dei mltipli
catur et crescit tūc deus mltiplica
tur et crescit. Vñ noticia rei est si
militudo rei et iō qñ fit noua noti
cia in creatura rationali de deo
tūc quodmō fit de? de nouo qā
similitudo fit in creatura rōnali.
Et quāto magis fit noticia dei tā
to magis crescit de?. Et q;to ma
gis crescit noticia dei tāto magis
crescit suus honor sua laus et sua
gloria. et sic de? fecit hoies et crea
turas rōnales vt in eis cresceret.
Et q; dū deus crescit extra se i ho
minibus et in creatura rōnali. Et
creatura rōnalis crescit intra se et

in deo et de deo et est vñ et ides
crementū. Sic g; ccrementū dei ex
teri? et ex se est ccrementū creature
rōalis interi? et intra se. et cremen
tum ipsi? creature est ccrementū dei
Et sic creatura rōnalis crescit in
tra se dū deus crescit in ea. Et tūc
de? crescit in ipa dū fit noticia et
cognitio dei in ea. Et talis noticia
fit in creatura per dei opera quia
cognoscendo opera dei cognosci
tur de? et manifestat ex se. Et dū
cognoscitur per sua opera tūc ho
noratur laudatur et glorificatur.
Sic g; de? operat ex se vt cognos
catur exteri? et exinde honoretur
laudetur et glorificet et laus sua
et honor mltiplicetur. et ex psequē
ti rōalis creatura ipm cognoscē
do multiplicetur et crescat de sua
cognitione et impleatur noticia ip
sius. et exinde honor et laus et glo
ria dei crescat et multiplicetur in
ipsa creatura rōnali. Que dū deū
cognoscit ipz honorificat laudat
et glorificat. sic g; ad ista duō cre
menta rēdunt opera dei. q; tñ sunt
vñ ccrementū. Si cū de? nō cre

sceret ex se neque creatura rationalis posset crescere intra se. et quia rationalis creatura habet intellectum et voluntatem et ideo deus debet crescere in intellectu et in voluntate ipsius creature. Et ipsa creatura debet impleri de deo tam in intellectu quam in voluntate ad honorem laudem et gloriam dei quia aliter crescit intellectus et aliter voluntas. et aliud est incrementum unius et aliud alterius. Et utrumque incrementum oportet quod fiat de deo et ideo oportet quod deus multimodis crescat extra se. Et ideo sunt plures modi crescendi dei ex se quia creatura rationalis multis modis potest crescere intra se. Unus deus crescit dum noticia de deo crescit. deus crescit dum amor dei crescit. deus crescit dum timor de deo crescit. deus crescit dum fides in deum crescit. Et dum omnia ista crescunt tunc honor laus et gloria dei crescunt. Et ideo etiam similiter creatura rationalis ut ipse homo crescit intra se dum fit in eo et generatur cognitio dei. Crescit etiam quando fit in eo amor dei. Crescit etiam quando in eo gene-

ratur timor dei spes in deo confidentia in deum fides in deum ista autem sunt incrementa dei extra se. Et incrementa hominis seu creature rationalis intra se. Ac tamen licet multis modis crescat deus extra se et creatura rationalis intra se tamen duo sunt principalia incrementa sicut sunt duo que possunt crescere in creatura scilicet intellectus et voluntas. Ista autem duo incrementa sunt noticia et amor. Unde noticia dei et cognitio est incrementum in intellectu sed amor dei est incrementum in voluntate tunc ergo crescit in intellectu in deo et de deo et deus in intellectu quando crescit noticia de deo in intellectu. Et tunc crescit deus in voluntate et voluntas in deo dum crescit amor dei in voluntate sed tamen primum incrementum scilicet cognitio et noticia dei est fundamentum omnium et radix si enim non sit cognitio dei non erit amor dei nec timor nec honor nec laus nec gloria dei. Ecce igitur quanta unitas quanta propinquitas.

quāta obligatio dei cū hoībus et cū rōali creatura qz de^o voluit crescere inter^o i ipīs hoīb^o vt ipī crescerent in eo et simul laus et glia et honor dei fieret et hoīes itra se crescerēt. ecce qualiter honor et laus et gloria dei fecit rōalē creaturaz et hoīes fieri. Ecce qualiter honor dei facit hoīes crescere et multiplicari. Ecce quō laus et gloria fieri fecit mundū qui n̄ erat. Ecce qualiter honor et gloria dei fecit deū extra se operari. Diligere ḡ debemus super omīs creaturas honorem et laudē et gloriā dei qz fecit nos fieri fecit nos esse. preponere debem^o oībus honores dei ppter quē sum^o. Custodire debem^o honorem dei ppter quē imortales erimus et perpetuo viuemus.

Quod sicut de^o opatur oīa ppter suū honorem laudē et gloriā ita opatur oīa ppter suū nomen.

Nomīa autē q̄cquid pōt de nouo acquiri vel est res vel nomē. Et qz de^o nō potest sibi acquirere de nouo aliquā rem qz est infinit^o et sūme plen^o itra se. ḡ qd̄ quit de nouo de^o pōt sibi acquirere est solū nomē. Et hoc maxie deo cōuenit qui solū pōt extra se crescere scz acquirere nomē et hoc est crescere extra se et non intra se vnde tunc res aliq̄ ex se crescit qn̄ nouū nomē acq̄rit et quanto magis illō nomē crescit tanto magis extra se ipm̄ crescit. Nomē autē ac

q̄ritur ex opationib^o q̄ apparent ex et videtur qn̄ em̄ opera sunt bñ facta neccessario ex eis seq̄tur honor laus gloria et fama alicui attribuit et d̄z attribui illi cui^o est tale op^o bñ factū et tunc ille cui^o ē op^o et cui attribuit acq̄rit sibi nomen nouum ex tali ope. Acq̄rere ḡ ip̄z est acq̄rere honorem nouū nouam laudē gloriā et famā ex p̄p̄is operibus. Et qz opera pōt esse bñ facta vel male facta. Ideo etiam ex operib^o pōt acq̄ri nomē bonū vel nomē malū. qz sicut ex operibus bñfacti seq̄tur neccessario honor laus et gloria. Ita ex operib^o malefactis sequit^o dedec^o et vituperium et in honoratio. vñ iste ē ordo qm̄ res p̄mo est et deinde dat^o sibi nomē p̄p̄iū ip̄ortās et rep̄ntans et significās illā rez distincte et determinate. vt vbi grā p̄mo hō ē deinde dat^o sibi nomē p̄p̄iū et istō nomē nō datur ppter opera bñfacta qz nundō hō operat^o aliqd̄ op^o bñfactū nec malefactū. S; significat rem nudā sine operib^o. Et iō habere istud nomē nō est acq̄rere honorem nec laudem nec gloriā nec famā. Sed postea hō operat^o opera bñfacta et bona. Et tunc acq̄rit honorem et laudē ppter opera et acq̄rit nouum nomē ppter op^o et fm̄ naturā operis acq̄rit nomen et ex multis operib^o multa noīa. Et oīa ista noīa aquisita ex operibus p̄iungūtur cū p̄mo no

mine ipsius rei quod erat nudū sine honore sine fama. Et primum nomē efficiū magnū honorabile laudabile et famosū et crescit in nobilitate in honore in fama in laude in gloria ppter opera rei cuius est. Sic g̃ a principio nomē rei est sine honore sine laude sine fama. Sed postea ppter operationes rei cui⁹ est ipm nomē crescit et efficitur magnū in honore in laude et in fama. Et quātūz crescūt opera bona tm̃ crescit nomē rei in nobilitate et dignitate. Et oīa opera illius rei a principio vsq; ad finēz iporantur postea per illū nomen. Et dū illud nomē audī intelligūtur oīa opera sua. Ita q̃ dū operatur facit crescere nomē suūz ⁊ dū magis operatur facit ipm magis crescere qz nomē sequit rem. Et iō qz ppter opera bñfacta de necessitate sequitur honor laus fama ⁊ gloria et ista sunt exteriora et extra rem sicut nomen etiam est extra rem ⁊ nō est ipa res. Ideo ip̃e honor ip̃a laus fama et gloria cōiungunt cū noīe ipsi⁹ rei. et ipm nomē impletur honore laude gl̃ia ⁊ fama. vñ cum honor laus ⁊ fama que sequunt ad opera nō pnt intrare ipam rem cui⁹ sunt opera. Et ipsa res nihil habeat extra se magis ppinquū magis familiare q̃ nomē suū quod iporant totāliter ipam rez et per quod ip̃a res vbiq; portat ymo p̃dicatur de

ipsa in recto q̃ nihil aliud facit exterius. Sequitur q̃ ip̃e honor ipsa laus gl̃ia et fama debēt nomē ipsius rei. eo qz ipm nomē pōt crescere et impleri de honore laude et q̃. Quia g̃ ipsa res nō pōt crescere intra se de honore nec laude nec de fama. Et ipsum nomē rei pōt crescere de istis necesse est q̃ ipsum nomē crescat et impleatur honore laude gloria et fama vt postq̃ nō pnt manere in ipsa re maneat in suo noīe. et dētur noī suo. Ecce g̃ opera exeunt a te et apparēt ⁊ videntur exterius et operib⁹ talibus debetur honor et laus que sunt exteriora. Et ipsum nomē rei est exterius vt apparet. Ideo honor laus fama ⁊ gloria que sequunt ad opera debent dari noī ipsius rei operantis. g̃ ipsa opera faciūt crescere exterius ipm nomē et faciūt ipsum laudabile honorabile famosum gloriosum et bñdicendū. ipm autem nomē pōt duobus modis crescere primo in seipso scz dū crescit et impletur honore fama ⁊ laude et opere et istud est primū crementū. alio mō crescit nomē cum iam est plenum in se qñ multiplicatur et dilatatur et extendit per plures hoīes in cordibus hominū. Quia ergo propter opera bñfacta que apparēt et vident necesseario sequitur ver⁹ honor laus gloria et fama rei cui⁹ sunt opera que p̃iungūtur cum noīe ipsi⁹ rei.

et faciunt nomē maghuz. Et cuꝫ
sol⁹ de⁹ operetur opera bñfacta
et oia opera bñfacta sint ipsi⁹ dei
qꝫ ois creatura est op⁹ dei. et per
pñs omē opus creature bñfactū
est op⁹ dei. Seq̃t qꝫ honor laus
gloria et fama q̃ sequūtur ad oia
opera bñfacta oim rez. Vt et ve-
rissime sunt dei et deo vere debēt
dari et nulli alteri rei. Et per pñs
solus ipse dꝫ acquirere nomē ex
operib⁹ oib⁹ bñfactis et solū suū
nomē dꝫ crescere in vniuerso in
honore vō et laude gloria fama
dignitate et nobilitate. Et p pñs
ois honor ois laus ois glia ois
fama in vitate oim opex bñfa-
ctoꝝ nō ipſius dei debēt dari.

Et ideo solum suum nomē dꝫ esse
honorabile laudabile famosū glo-
riosum magnificū et bñdictum. et
nullum nomē creature de se debz
honorari laudari nec glorificari.

Et sequitur vltterius qꝫ hoc est p-
prium soli deo scz acquirere nomē
veri honoris laudis et glorie. Et
per pñs concluditur qꝫ oia deus
operatur ex se propter suuz nomē
scz vt impleatur omni vero hono-
re vera laude gloria et fama vt sic
magnum magnificū honorabile
gloriosum famosuz laudabile vt
postq̃ nō potest crescere intra se
crescat exterius in suo noie. Et
ideo sequitur qꝫ sicut operat om-
nia propter sui laudem honorem
et gloriam. Ita operatur omniap

pter suum nomē. Et per conse-
quens quod idē est operari ppter
suum nomen et operari ppter sui
laudem honore et gliam. Et iō
necesse erit qꝫ quidquit fieri pōt
in toto vniuerso siue bonum siue
malum veniat ad honore laudez
et gliam nois sui. Et enā quid-
quit iam cōclusum est et dictum
de honore concludi potest et dici
de suo nomine.

Quod nomē dei ex operibus
acquisitū respicit semp veram ho-
minis vtilitatem et commodum.

Quoniam aut tam declara-
tum est qꝫ honor ver⁹ et vti-
litas vera sunt ita colligata qꝫ nō
pñt separari. Ita qꝫ ver⁹ honor
dei semp respicit veram vtilitatē
nō suam sed alteri⁹. et vera vtili-
tas semp respicit verū honorem
alteri⁹. Ideo ver⁹ honor dei semp
per respicit verā hois vtilitatem.
et vera hois vtilitas semper respi-
cit honorem dei. et qꝫ oia que per-
tinēt ad honore dei pñt ad suū
nomē iō exteri⁹ aq̃rit⁹ constitui
tur ex omnibus operibus que p-
tinent ad honore laudem et glo-
riam. Ideo etiā sequitur qꝫ suum
nomē ex operib⁹ extra se acquisi-
tum semp respicit verā vtilitatem
hominis qꝫ em oia de⁹ fecit pro-
pter hominis vtilitatem. Et cū
nomē dei acquiratur ex operib⁹

que fecit ex se sequitur quod etiam suum nomen pertineat ad hominis utilitatem ymo de tecto nomen dei acquisitum magis pertinet ad utilitatem hominis de quo suum nomen extenditur ad creaturas omnes plus ergo perficit et valet plus est utile nomen dei homini quam omnis creature insimul et plus valet nomen dei quam omnis creature quia nomen dei respicit deum de directo et ad ipsum principaliter pertinet et est magis propinquum ei. Creature ergo et omnia que deus operatur sunt et fiunt ut nomen dei constitutur et acquiratur. Et postea ipsum nomen dei constitutum et acquisitum facit et causat totam utilitatem hominis. Si enim deus nihil operaretur extra se nullum nomen acquireret extra se. Quia ergo nomen dei respicit veram utilitatem hominis et cum vera utilitas hominis sit ut amet et timeat deum honoret laudet et glorificet eum speret et confidat in eo et credat et obediat ei ut scilicet fiat et nascatur in homine amor dei timor dei spes eius perfidencia in deo et fides et obedientia et totaliter vivatur cum deo. Sequitur quod nomen dei acquisitum ex suis operibus semper respicit ad ista supradicta scilicet ut per nomen dei et timor dei et spes et confidentia fides et obedientia sint in homine respectu dei. ergo sequitur quod tale debet esse nomen dei extra se constitutum et acquisitum ut possit causare in homine et generare

amorem timorem spem confidentiam fidem et obedientiam. ergo nomen acquisitum debet esse nomen amoris timoris spei confidentie fidei et obedientie honoris laudis et glorie ut sit proportionatum et conveniens homini ad eius utilitatem. Et ideo ut nomen dei convenientissime et congruentissime constitutur ad veram hominis utilitatem convenit quod deus faciat opera amoris opera timoris opera spei et confidentie opera fidelitatis fidei et obedientie et opera honoris laudis et glorie. Et ideo convenit deo ut extra se faciat opera omnipotentie ut acquirat nomen omnipotentis ut per hoc nomen generetur timor dei in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera per que acquirat hoc nomen deus extra se tale ut per hoc nomen generetur timor in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera iusticie et iudicii ut acquirat nomen iusti et iudicis ut etiam per hoc nomen generetur timor in hominibus. Convenit etiam ut faciat exterius opera summe bonitatis ut acquirat exterius hoc nomen bonus ut per hoc nomen generetur amor dei in hominibus. Convenit etiam ut faciat opera summe sapientie ut acquirat nomen sapientis extra se et summe sapientis ut sic laudetur ab hominibus.

Cōuenit etiam vt faciat opera p
que acquirat nomē et famā exte-
rius et noiet veraciter fidelis ve-
rus et pius misericors begninus
sanctus amicus adiutor saluator p-
rector. vt sic per hec nomia gene-
rentur in hominib⁹ spes cōfiden-
tia et fides in eum. Sic ergo con-
uenit vt ex multis operatōibus
acquirat deus multa noīa. Et ex
multis noībus constituat i intel-
lectu vnū nomen dei magnū glo-
riosum laudabile honorabile ma-
gnificum famosū admirabile ama-
bile et timendū. Et hoc est sūme
utile homini. Unde quia volun-
tas nō trahitur nisi exitetur ideo
op⁹ qd nomen dei exterius acqui-
sitū sit tale qd exitet voluntate⁹ vt
exitetur ad timorem et ad amorē
et c. Quis em̄ deus ab eterno sit
om̄ps dñs sapiens iustus bonus
verax sapiēs et fidelis et sic de al-
ac tamē hoc nō erat manifestum
neq⁹ notum exterius et extra se ⁊
ideo quia res manifestatur exte-
rius per operationes suas. Cōue-
niētissimū est deus operari opera
extra se opera p que acquirat no-
men et famam apud hoīes vt sic
cognoscatur et nominetur ad ho-
nozem sui et vtilitatē hoīm. Deo
em̄ nō est necesse habere nomen
exterius nisi vt cognoscatur ab ho-
minibus.

Quid intelligitur per nomen
dei acquisitum.

Et aut oīa clari⁹ manifestē ⁊
tur p̄siderandū est quid in-
telligatur per nomen dei acquisi-
tū vnū nomē dei est extra rem. Qd
nō est ipsa res s⁹ representat ip⁹
rem significat et notificat. Per no-
men autem dei exterius acquisi-
tum intelligitur tota illa cognitio
tota illa noticia que habet d̄ deo
et acquiritur per illa opera q̄ ope-
ratur extra se. Unde de⁹ extra se
non cognoscitur nisi p opera que
apparent et sūt manifesta. Tota
ergo illa noticia que acquirit de
deo ex operibus vocatur nomen
dei. tñ em̄ cognoscitur de deo qd
tuz opera sua manifestāt. per ope-
ra ergo que de⁹ operatur extra se
generatur noticia de ipso in cordi-
b⁹ hoīm siue reputatio siue fama
seu extimatio et hoc est nomē dei
acquisitū apud hoīes. Unū nomē
bonū acquisitū est noticia seu fa-
ma siue extimatio et reputatio cū
laude et honore acquisita et gene-
rata de aliquo in cordibus hoīm
sic p prius malū nomē est noticia
seu fama seu extimatio cū vitupio
et p̄ceptu acq̄sita de aliquo in cor-
dib⁹ hoīm. Tñ ḡ h⁹ aliq⁹ de no-
mie q̄tū h⁹ d̄ sua fama reputatōe
et extimatōe in cordib⁹ alioz. Et
qd nulli⁹ est reputatōis nec exti-
matōis nulli⁹ noīs est apd hoīes
nec alicui⁹ honoris. Tñ em̄ ali-
quis honorat ab alijs q̄tū cogno-
scit reputatur ⁊ extimat apud eos

Et q: ista extimatio reputatio seu noticia pōt esse maior v'l minor ⁊ crescere v'l diminuerē ⁊ honorē etiam. Ergo nomen dei acquisitum est ip̄a noticia extimatio seu reputatio gñata de nouo in cordibus hoīm de deo per opera tua. Et tale nomē habet de⁹ apud hoīes sc̄dūz q̄ extimatur et reputatur ab eis et cognoscit. Et sc̄dūz quod reputatur et extimatur ab hoīb⁹ sc̄dūm hoc honoratur ab eis. Et q: talis noticia seu extimatio gñatur per opera dei ideo qui nō cognoscit opa dei nec cogitat inq̄tū dī sūt nihil cognoscit de deo nec ip̄s extimat aliqd nec reputat. Et per psequens deus est nullius noīs fame nec honoris apud illum. Et sc̄dūm q̄ aliquis magis v'l minus cognoscit opera dei inq̄tum dei secundum hoc nomen dei crescit in illo. Et exinde sequitur q̄ locus et habitaculum noīs dei in quo habitat est cor hoīs. Unde nomē dei est extra deum et ideo op̄s q̄ habitet in aliquo loco ⁊ nullus loc⁹ in quo possit habitare est nisi cor hoīs ideo cor hoīs ē vas noīs dī. Et quia hoīes multiplicantur et per p̄s corda eoz. Ideo etiā nomen dei pōt multiplicari per corda hominum. Sed istud nomen quod latet et manet in corde ē occultum et manifestatur. exterius per illud nomē sensibile ⁊ audibile et visibile quod ē vocale v'l scri-

ptum. correspondens noī extī in corde et rep̄tans ip̄m exterius et significās. et etiā honor occultus in corde et iusibilis inclus⁹ in nomine occulto ipsi⁹ cordis manifestatur exteri⁹ per aliū honorem visibile et talis honor qualis ē intus in corde talis rep̄tatur extra per signū visibile. Illa em̄ que extra sūt per hoīem sunt signa eoz que sūt in corde ei⁹. Sicut em̄ deus manifestat se ip̄m et dat noticiam de se ip̄so per opera sua exteriora. Ita hō manifestat extra se nomē dei occultū et noticiā ⁊ extimationē de deo occultā p̄ signum visibile. et etiā honores occultum manifestat per honorē visibilem. Sic ḡ duplex est nomen dei sc̄z occultū ⁊ visibile. vnū itus aliud extra. Et etiā duplex honor sc̄z occultus et visibilis. vnus interior ali⁹ exterior. et ista duo nomina sūt ap̄d hoīes et fiunt in ip̄s hoīb⁹ per opera dei cognita inq̄tūz dei sūt. Et ista duo nomina mensurantur s̄m mensurā cognitionis operis dei q: t̄m q̄tūz opera dei cognoscūtur ab hoīb⁹ tātum noticia de deo generatur in hominib⁹. Et quanta extimatio et reputatio gñatur de deo in hominibus t̄m noiatur extra per vocem et tant⁹ est honor exterior. Sic ḡ nomē vocale exteri⁹ mensuratur s̄m mensurā noticie et extimationis seu reputatationis in-

terioris. Et ipsa noticia seu extima-
 tio mensuratur sibi mensuram
 cognitionis operum dei in quantum dei
 sunt. Et ideo opera dei in quantum dei
 sunt non equaliter cognoscuntur ab ho-
 minibus. Ideo non est in hominibus
 equalis noticia seu extimatio seu re-
 putatio de deo nec per primum equali-
 ter notatur exterius ab omnibus.
 Ista ergo sunt inter se ordinata. No-
 mine vocale exterius noticia seu ex-
 timatio interior. Et cognitio ope-
 rum dei mensuratur sibi maiorem
 vel minorem familiaritatem et ex cer-
 citium circa opera dei cognoscen-
 da. Sed ipsa opera dei mensurantur vel
 per comparationem ipsorum operum in-
 ter se vel per comparationem ad homines
 propter quem fiunt vel per comparationem
 nem ad proutem et sapientiam et bo-
 nitatem dei. Unde procedunt radice
 ergo et fundamentum et origo nominis
 dei acquisiti et noticie seu extima-
 tiones que fiunt de deo sunt opera
 dei. ergo ipsa opera dei portant in se ip-
 sis et includunt radicaliter funda-
 mentaliter et originaliter nomen dei
 exterius acquisitum et honorem laudem
 et gloriam et famam suam. et ideo tam-
 ta quanta sunt opera dei tantum est no-
 men suum et tantum est honor suus
 laus gloria et fama vaciter et ra-
 dicaliter et in se et de se. Et ideo pos-
 sumus ponere nomen dei tribus mo-
 dis primo modo in ipsis operibus et isto
 modo nomen dei iam est sibi acquisitum
 veraciter et debito statim dum ope-

ra facta sunt et etiam laus honor
 gloria quia semper ipsa opera portant
 secum nomen laudem gloriam et honorem
 Et nomen laus et gloria et honor semper
 per sequuntur opera dei. et omnia ipsa
 opera dei semper sunt plena hono-
 re laude et gloria dei et laudis eius
 plena est terra. et omnes creature que
 sunt opera dei sunt plene honore
 laude et gloria dei et portant in se ip-
 sis semper nomen dei et suum honorem
 laudem gloriam et famam. Et istud no-
 men est immortale et perpetuum. et etiam
 am honor laus gloria et fama quia
 postquam sunt semper manent et nunquam des-
 truntur sed semper vivunt et est istud pri-
 mum nomen dei acquisitum et primum
 honor et prima laus deinde ipsa
 opera dei que sunt plena honore gloria
 laude et nomine intrant cor hominis ut co-
 gnoscantur ab homine et veniunt ad eius
 noticiam et tunc portant in corde homi-
 nis et relinquunt in eo noticiam et si-
 militudinem dei seu vestigium cum ho-
 nore laude et gloria eo quia sunt ple-
 na sua similitudine et noticia eius
 honor et laude. Et ideo dant illud
 quod habent in se ipsis et sic ipsa opera
 cognita ut dei sunt causant et faci-
 unt in homine noticiam extimationem
 et reputationem de deo a quo procedunt
 et hoc cum honore laude et
 gloria et bona fama et est secundum no-
 men dei acquisitum in cordibus ho-
 minum deinde sequitur tertium nomen
 quod est sensibile visibile et audibile
 in voce vel in scripto. et istud

nomē est signū ordinatū ad placitum ad signandū et repñtandū scōm nomē occultū et etiā primū et istud nomē est signū magis nominis q̄ sit nomē. Sed in q̄tū repñtat et significat verū nomē dicis nomē dei. Ecce g̃ tria noīa primū nomē dei acquisitū quod sedet in oībus operib⁹ dei et est fixū et p̄manēs et immutabile nec pōt deleri. et solū semel gñatur cuz ipsis operib⁹. Sed scōm nomē qd̄ habitat in cordib⁹ hoīm q̄uis sit fixū et p̄manēs in ordine ad opera ac nō pōt deleri de cordib⁹ hoīm minū et cohibē de nouo gñat et multiplicatur f̄m q̄ hoīes multiplicātur et est idem apud oīs hoīes. Sed variat f̄m magis vel min⁹ et f̄m q̄ magis vel minus crescit. Sed tertiū nomē audibile vel scriptū nō est idem apd̄ oīs hoīes s̄ variatur f̄m diuersitatez linguaz et ydiomatū. et sicut dictum est de noīe. Ita pōt dici de honore laude et gloria. Nomē g̃ dei honor laus et gl̄ia quasi dormiunt in ipsis operib⁹ et quasi sūt in potencia et nudū accuta. S̄ postea dū ipsa opera intrant cor hoīs et cognoscūtur tūc ipsaz nomen laus et gloria que ibi dormiebant excitātur euigillātur et accuantur et vltimo per signū sensibile exterius manifestatur. et sic solum quodmō viuificat nomen dei et suum honorē laudē gloriāz

et famā. Apparet igitur et declaratum est quid intelligatur p̄ nomē dei acquisitum sibi de nouo et in quo fundetur radicaliter. Alio autē nomē h̄z deus ab eterno qd̄ nō est acquisitum ex operibus et hoc est nomē esse quia de⁹ ē ipm esse et hoc est sibi p̄mū nomen in quo concludūtur oīa noīa et concluditur om̄e nomē vt declaratū fuit a principio libri in capitulo d̄ esse. et sic deus ab eterno in se ipso absq̄ mūdo et creaturis h̄z nomen in quo continetur om̄e nomē et sicut in hoc noīe esse continet omne nomen. Ita in nomine dei acquisito p̄tinetur oīs honor oīs laus omnis gloria et fama.

Quod noticia acquisita d̄ deo per opera eius in hoīb⁹ h̄z mltos g̃dus et etiā nomen eius.

Quoniam autem opera dei sunt fundamentum et radix noticie que de deo acquiritur in hominibus. Ideo f̄m q̄ opera dei habent gradus inter se secundum hoc. etiam noticia que acquiritur in homine de deo per opera eius habet gradus. Unde quedam sunt opera dei que mltum distant ab homine quedam sunt propinqua homini. Et q̄dam opera sunt et fiunt extra hominem et quedē que sūt in hoīe

Et illa que fiunt in hoie quedem
fiunt in corpore quedem in aia. et
etiam quedē sūt opera dei magis
familiaria hoī quedem min⁹. Et
sic opera dei nō equaliter se hñt
ad hoiez cui dīz generari noticia d
deo et per pñs noticia seu cogni-
tio generata d deo in corde hoīs
per opera dei nō est equalis s; mlt⁹
tos h; grad⁹. Un maior est noti-
cia que acquiritur de deo p opa
dei que sūt ppinqua hoī q̄ p ope-
ra que multū distant ab hoie. Et
etiam maior cognitio est cognitō
que est generata de deo in homīe
per opera que sūt in hoie q̄ per il-
la que sunt extra hoīem. et p ope-
ra dei que fiunt in hoie q̄ per illa
que fiūt extra hoīem. et etiā ma-
ior est cognitio generata de deo i
hoie per illa que sūt in aia q̄ p il-
la que sunt in corpore. et qz nullū
opus dei est magis ppinquū ipsi
homī q̄ ipsemet hō sibi ipi qz hō
est opus dei Ideo noticia genera-
ta de deo in hoie per cognitionez
sui ipsius qui est opus dei ē maior
omniū. et sic hō dum cognoscit se
ipm inq̄tuz est op⁹ dei magis co-
gnoscit et magis videt de deo q̄
dum cognoscit alia opera et etiā
dum hō cognoscit aiam suā inq̄-
tum est op⁹ dei magis cognoscit
et videt de deo q̄ dum cognoscit
corp⁹ quod est etiam opus dei. et
qz omne opus dei inq̄tum dei est
portat suā noticiā suum nomē su-

um honorem suā laudē et gloriāz
et opera maiora et digniora por-
tant mai⁹ nomē et maiore laudē
et glīam. Ideo cum hō sit maius
opus dei inter oēs creaturas ma-
nifeste seq̄tur dū hō cognoscit se
ipm inquātum est op⁹ dei magis
extimat de deo et magis reputat
et mai⁹ nomē et maiore laudez et
glīaz sibi dat q̄ qñ cognoscit alia
opera dei et ista noticia acquisita
de deo per cognitionē hoīs inq̄-
tum est op⁹ dei pōt esse maior vlt
minor fm q̄ hō magis vel min⁹
cognoscit et videt se ipz p̄terea
qz quedem sūt opera dei que fiūt
circa illa que sunt extra hoiez scz
in alijs creaturis. et alia sunt ope-
ra que fiūt in ipomet hoie et circa
ipm hoīem et magis cognoscit hō
deum p opera que fiunt in hoie
q̄ per illa que fiunt extra hoīem.
Item quedē sunt opera dei q̄ oīs
hō pōt videre per experienciam.
Et alia sunt que nō videt nisi per
testimoniū alioz qui dixerunt et
viderūt et terti⁹ et magis cogno-
scit hō deum per opera q̄ videt et
percipit per experienciā q̄ p opa
que cognoscit p testimoniū alioz
Itē qz nihil magis cognoscit hō
mo q̄ illud quod sentit et videt p
experienciā. Ideo noticia gene-
rata de deo per opera dei q̄ hō vi-
det per experienciā tenet vltimū
gradū cognitionis dei per opera
et ista h; duos grad⁹ qz ali qñ vi-

det homo per experientia opera
que deus operatur circa alia ho-
minum vel circa alia rem ex se. Ali-
quid videt et sentit per experientia
opera que deus operatur circa se
ipsum singulariter et iste est ultimus
gradus cognitionis per experienti-
am et iste est certissimus solidissimus
et firmissimus qui semper manet et ibi
est complementum cognitionis. Un-
de ista noticia non potest esse nisi in uno
homine nec potest alicui communicari quia nul-
lus homo potest totaliter percipere nec
sentire illa que fiunt circa ipsum sicut
ipsemet potest ei quilibet homo cogno-
scere per experientia opera que fi-
unt circa alios extra se sed non sen-
tire sicut illa que fiunt circa se ipsum.
Sed magis cognoscit que fiunt cir-
ca se ipsum quam circa alios ymo nullus
alius potest sentire illa que fiunt cir-
ca se ipsum nisi solus ipse. Sic ergo
cognitio per experientiam habet
duos gradus. Et quia per opera dei
cognita generatur noticia de deo in
homine. Et illa cognitio quam homo
habet de operibus que fiunt circa se ip-
sum est ultima et maxima solidissi-
ma et firmissima et certissima. Iam
sequitur quod noticia seu cognitio seu
estimatio acquisita de deo in ho-
mine per opera dei que fiunt circa
se ipsum singulariter est ultima ma-
xima solidissima firmissima et cer-
tissima. Et donec homo cogno-
scat deum per talia opera non habet
veram certitudinem nec securita-

tem de deo nec vere deum laudat
nec vere honorat nec glorificat nec
cognoscit nec amat nec timet. Si-
cut ergo bonum est homini habere ve-
ram noticia de deo bonum est ei quod
deus operetur in ipso et circa ipsum. Et
quanto plus operabitur deus circa ip-
sum singulariter tanto maiorem acqui-
ret de deo noticia per experien-
tiam. Et ideo sequitur quod secundum quod de-
us multiformiter operatur circa ipsum
hominem secundum hoc homo diversimodum
deus noverat. Aliquid enim homo noverat
et dicit et cognoscit per experien-
tiam deum potentem esse quam se sentire
circa se ipsum opera potentie dei.
Aliquid noverat ipsum sapientem. Aliquid
pium. Aliquid bonum. Aliquid misericor-
dantem et benignum secundum quod diversimodum
deus sentit operari deum circa se ipsum.
Et tunc homo acquirit certissimam no-
ticia de deo cum laude gloria et bono-
re et hoc modo quilibet homo dat magnum
nomen deo propter opera singularia
que operatur in quolibet. Et sic deus ac-
quirit nomen multipliciter scilicet generali-
ter et committer ex omnibus creaturis et
ex operibus que sunt contra omnes.
Secundo acquirit nomen specialiter et sin-
gulariter in quolibet homine quando operatur
singulariter et secrete in aliquo ho-
mine. Et ideo noticia dei et suum no-
men multiplicatur et crescit in ho-
minibus per talia opera et secundum ma-
gis vel minus in quolibet crescit no-
ticia sua et suum nomen prout circa
quodlibet ipsa opera secundum magis et minus

fiūt. Et hoc est vere cognoscere deū sentire opera sua circa se ipsū per experienciā. Itēz magis sentit hō opera q̄ de⁹ operat̄ circa aiam q̄ circa corp⁹ q̄ aia magis cognoscit ⁊ magis est p̄p̄inqua sibi ipsi q̄ corp⁹ et iō maior et magis certa noticia acq̄ritur de deo in hoīe per opera que operat̄ circa suā aiam q̄ circa ip̄m corp⁹. et in illis operibus est vltim⁹ finis ⁊ vltia certitudo d̄ deo p̄ opera. Ecce ergo qualiter noticia acquisita de deo per experienciā est p̄ opera que hō videt per experienciā ⁊ et h̄z multos grad⁹. Prim⁹ grad⁹ ē per opera que hō videt in alijs.

Secū⁹ grad⁹ p̄ opera q̄ homo sentit in suo p̄prio corpore fieri. tertius grad⁹ est per opera q̄ hō sentit et p̄cipit fieri circa suā aia ⁊ et oīa ista p̄tinēt ad nomē dei ⁊ ad laudē honore gloriā et famā suā. Sic ḡ s̄m q̄ opera dei sūt cōmunia vel oībus vel pluribz vel singlia et secreta s̄m hoc acquirīt de deo noticia cōis vel singularis et maior vel minor. Et sic hō pōt cognoscere deū et per creaturas extra se inq̄tū sunt opera dei. Et per se ip̄m inq̄tū est op⁹ dei. et p̄ opera que operat̄ extra se i alijs hoībus et creaturis. Et per opera que operātur circa se ip̄m tā circa aiam q̄ circa corpus. et per p̄ns multis modis pōt ip̄m laudare glorificare et magnificare bono-

rare et ei famā dare. patet ḡ q̄ noticia de deo acquisita per opera eius in hoībus h̄z multos grad⁹ nec est equalis ap̄d om̄s. et exin⁹ de sequit̄ q̄ s̄m maiorē vel minorē rem reputationē seu extimationē debet honor maior v̄l minor ⁊ etiam laus et glia. et inde sequit̄ q̄ ab oībz hoībus nō datur deo equaliter honor laus et gloria et nomen exterius.

De obligatione hoīs erga honorem dei laudem gloriā et suū nomen.

Unia aut̄ iam manifestū est q̄ oīa que de⁹ operatur extra se in creaturis operat̄ ad suū honore ad suā laudē gloriā ⁊ nomē. et etiā dictum est q̄ honor laus et glia et nomē dei acquirīt ḡnatur et crescit p̄ opera bñfacta et opera creaturaz. et q̄ hō qui ē creatura dei nobilior que sit i mūdo pōt opari oīa opera sua q̄ facit p̄pter honorem laudē et glia ⁊ nomē dei et ad hoc d̄z dirigere oīa opera sua vt sc̄z p̄pter opera sua sequatur honor laus et glia ⁊ nomē deo. Ulteri⁹ q̄ hō tenet et d̄z solū et q̄tum pōt amare et velle honore laudem glia et nomē dei. et q̄ suus honor sua laus sua gloria suū nomē fiat crescat ⁊ multiplicetur q̄tum fieri poterit. ⁊ q̄ per opera hoīs bñfacta sequitur generatur et fit maior honor dei maior laus maior glia et maius

homine quod per opera aliarum creaturarum cum homo sit nobilior creatura sequitur quod non solum homo debet et obligatur facere omnia opera sua propter honorem dei ut dictum est. sed etiam tenetur et debet tantum operari quantum poterit et multiplicare opera sua et meliori modo quo poterit operari. Et in hoc debet continue et incessanter studere et omnes diligentiam apponere et hoc ut per opera sua honor dei laus et gloria nomen et fama crescat et multiplicetur quantum fieri poterit. Et non solum homo tenetur facere et velle per opera sua immo quilibet homo debet velle et laborare ut in omnibus rebus in omnibus operibus honor dei laus gloria et nomen crescat et multiplicetur quantum fieri poterit. Aliiter si homo faciat contrarium omnium supradictorum sequitur quod homo non operatur ut creatura nec ut opus dei nec ut homo immo operatur contra deum contra intentionem dei totalem et contra totam ordinationem diuinam et contra finem ad quem facta sunt omnia. Et quod honor dei semper est cum utilitate nec possunt separari honor dei et utilitas et ubi maior honor ibi maior utilitas est hominis et non dei. Sequitur quod quando homo operatur ad honorem laudem et gloriam dei quod ipse operatur ad suam utilitatem. Et quia quanto homo magis laborat ut honor dei crescat et multiplicetur tunc etiam magis la-

borat ut sua propria utilitas crescat et multiplicetur. Item quia homo tenetur et obligatur amare deum et honorem dei et laborare ut crescat et multiplicetur quantum fieri poterit. Sequitur quod homo obligatur ponere se ipsum totam vitam suam et dare vitam suam et omnia que habet ad honorem laudem et gloriam dei. Et per primum quod quando homo dat vitam suam et quicquid habet ad honorem dei quod homo tunc facit maximam suam utilitatem quia tunc laborat quantum potest usque ad ultimum de potentia ad dei honorem quia non potest magis laborare ad dei honorem quam dare vitam suam pro illo. Et ideo hoc est summa utilitas summum commodum et lucrum hominis Et ideo sequitur quod homo nihil perdit sed summe lucratur dum vitam suam dat ad honorem dei et ideo non perdit vitam. Preterea etiam sequitur et concluditur quod homo debet obligatur et tenetur credere de deo et confiteri attribueret et dicere de ipso omnia que pertinent ad suum honorem ad suam laudem ad suam gloriam et ad suum nomen et famam. Et magis illa que pertinent ad maiorem laudem maiores honorem et maiorem gloriam quam illa que pertinent ad minorem.

Quod omnia que potest homo vel debet dare deo reducuntur ad honorem et quod quicquid faciat homo deo semper ipsum honorat vel in honorat seu contempnit vel iniuriat.

Uoniam autem iam declaratum est quod omnia que deus facit ex se facit propter suum honorem et quod omnia que deo pertinent ex se pertinent ad suum honorem quia honor respicit et comprehendit totum statum dei ex se. Et quia homo potest debet et tenetur deo reddere et dare plura ut probatum est et omnia que homo potest facere deo et reddere sunt ex deo. Ideo sequitur quod omnia debita que habet homo et debet dare et reddere deo reducuntur et pertinent ad honorem dei. Et quod omnia que respiciunt deum exterius respiciunt et pertinent ad suum honorem vel ad proprium sui honoris scilicet ad in honorationem seu contemptum et iniuriam. et ideo quod quis facit deo semper honorat vel in honorat. Cum enim honorare et in honorare proprie in se. et omnia que sunt exterius extra deum debeant fieri ad suum honorem. Sequitur quod si non fiat ad suum honorem fiunt contra suum honorem et per proprium homo deus honorat semper vel in honorat. Et ideo sequitur quod omnia ista debita que homo debet deo scilicet amor timor laus gloria obedientia spes fides credulitas et confidentia reducuntur et pertinent ad honorem dei. et opposita istorum sunt contra honorem dei. et ideo qui amat deum primo honorat ipsum et qui non amat ipsum in honorat. et qui amat deum et non amat ipsum primo in honorat ipsum quia est primo amandus et si non amatur quod primo amandum est iniuria est et contemptus est

Et etiam qui timet deum primo honorat ipsum. et qui non timet deum primo in honorat ipsum et contemptum nit et iniuriat quia non timet quod est timendum primo. Etiam qui primo laudat deum et glorificat honorat ipsum. et qui primo obedit deo honorat et qui non obedit primo in honorat. Similiter qui primo sperat in deo ipsum honorat et qui non primo sperat in deo ipsum in honorat. Et qui primo confidit in deo honorat ipsum et qui non primo confidit in honorat. Et qui primo credit et dat fidem deo ipsum honorat et qui non primo credit nec totaliter et dat fidem deo ipsum in honorat. Sic ergo amare deum primo timere deum primo laudare et glorificare deum primo obedire deo primo sperare in deo primo perfidere in deo primo credere deo primo hoc est honorare deum. Sed non amare deum primo non timere deum primo non obedire deo primo non laudare non sperare in deo primo non perfidere in deo primo non credere primo hoc est deum in honorare contemptum et iniuriare. Et sic omnia que deo dantur per hominem reducuntur ad honorare vel in honorare seu contemptum vel iniuriare. et sic honorare deum vel in honorare omnia claudunt. et quia honorare deum vel in honorare opponitur. Ideo sicut nullum malum bonum potest facere homo quam honorare deum Ita nullum peius malum quam in honorare

deū hō pōt facere. Et sicut nihil meli⁹ pōt esse e⁹ deū q̄ honor dī ita nihil pei⁹ potest esse q̄ in hōz honorare deū seu iniuria dei. Si ergo soluere et reddere deo debitū est ipm honorare et nō soluere et reddere est ipm i honorare cōtempnere et iniuriare studere debet homo diligentissime vt reddat et soluat deo quod dī. Unde quia deus vult suū honorem quia propter illū fecit oīa et oīa que hōz mō dī facere et reddere deo pertinent ad eius honores sequitur q̄ deus vult q̄ homo reddat et soluat deo quod debet q̄ nihil pōt velle p̄tra suū honorem.

De multiplicatōe honoris et iniurie.

Unā autē omnis creatura facta est ad honorē dei et respicit honorem dei et pertinet ad honorem eius. Et etiam respicit deum. Et ideo quomodo honor dei respicit honorem oīm creaturarū. Et ideo qñ honoratur deus honoratur omīa que dei sūt scz omnes creature. Et qñ deus in honoratur seu p̄tempnitur et iniuriatur et etiam in honorantur et p̄tempnūtur et iniuriantur oēs creature et sic in honore dei icludunt infiniti honores. et in iniuria dei includuntur infinite iniurie simul et semel. et sic nihil ita subito crescit et multiplicat sicut honor et iniuria q̄ honor vni⁹ est hō

nor infinitoꝝ. Et iniuria vnius simul et semel est iniuria infinitoꝝ. Qui igitur honorat deū honorat omnes creaturas. et qui ipm iniuriat sūt et semel iniuriat omnes creaturas. Sicut qui iniuriat regem iniuriat omnes de regno simul et semel.

De honore p̄prio qui est p̄rius honori dei tanq̄ eius capitalis inimicus.

Unā iam p̄batum est q̄ hō dī facere oīa opera sua ad honorē dei et tenetur laborare q̄tū poterit vt honor dei et laus gloria fama et nomē crescat et multiplicetur q̄tū fieri poterit tā in se ipso q̄ in oībns alijs. Aliter si nō faciat hoc hō tūc nō operatur vt creatura dei nec vt op⁹ dei ymo facit cōtra deū et cōtra intentionē eius totalē et cōtra suā ordinationem q̄uis autē hoc fit malū et magnum malū. Sed tñ peius ē si hō operetur et faciat oīa que facit ad p̄prium suū honorē ad propriam suam laudē et gloriam et ad acq̄rendū sibi ipsi nomē et famā et si ad hoc studeat ad hoc laboret vt suus honor p̄prius laus gloria fama et nomē fiat crescat et multiplicetur tūc de directo hō studet et laborat p̄tra deū. ymo nihil magis est cōtra deum nihil magis repugnat deo nihil magis inimicatur deo q̄ talis honor p̄prius talis laus talis glia q̄ p̄riatur et iimicatur dī directo honori dei et sue laus
q̄ij

di glorie et toti statui diuino extra se qui consistit in honore et laude gloria quod deus fecit omnia propter suum honorem et soli ei debetur honor laus et gloria et est sibi proprium.

Et tunc homo facit per seipsum suum statum sicut deus separatum et diuisum a deo et contra deum. Et tollit et rapit et furatur deo illud quod est proprium deo. Et ideo sequitur quod nullomodo homo potest esse magis inimicus dei visibilis et manifestus nullomodo magis potest iniuriare et iniurare deum quam quando laborat et studet et facit omnia ad suum proprium honorem ad suam propriam laudem et gloriam. Et sic per qualiter homo subito potest effici inimicus dei capitalis volendo proprium honorem et laudem. Et qualiter subito potest ganerari inter deum et hominem maxima inimicitia maxima diuisio maxima discordia et maxima iniuria per proprium honorem laudem et gloriam. Et hoc est de directo ire contra intentionem dei contra cor dei et contra fundamentum ipsius tangere cor ipsius dei et peruertere totum ordinem vniuersi. Et per primum sequitur quod nihil aliud potest homo cognoscere magis manifeste et experimentaliter et infallibiliter quam ipse vadit contra deum et quod sit contra deum et quod iniuriat ipsum quam per proprium honorem laudem et gloriam quod nihil magis experimentaliter visibiliter et ad oculum manifestat iniuriam dei et offensam

et inimicitiam dei quam proprius honor et nihil magis nihil facilius homo sentit et videt in seipso quam proprium honorem propriam laudem. Quod per proprium honorem et laudem et gloriam tanquam per illud quod est summe sibi familiare homo potest omnia cognoscere et iudicare experimentaliter quod nihil magis est manifestum hominibus quam honor laus et gloria. Et ideo sicut per duos amores superius dictos omnia poterant probari. Ita similiter per duos honores. Unde dictum fuit superius in tractatu de amore quod sunt duo amores scilicet amor dei et amor sui ipsius qui erant due porte et due prime radices ad intelligendum omnia. Ita similiter duo honores scilicet dei et honor proprius sunt due porte ad intelligendum omnia. Unde magis sunt manifesti isti duo honores quam duo amores quia magis manifestus est honor quam amor. Et ideo probare per honorem est magis manifestum quam probare per amorem. Sicut autem omnia bona reducebantur ad amorem dei et ab ipso oriebantur et omnia mala reducebantur ad amorem proprium et ab ipso oriebantur. Ita omnia bona reducuntur ad hominem dei et ab ipso oriuntur magis manifeste. Et omnia mala reducuntur ad honorem proprium et ab ipso oriuntur magis manifeste.

Quāuis em̄ omia oriāntur a duobus amoribus nō tamē ita manifeste sicut a duobus honorib⁹ ac tñ ipsi duo honores oriūntur a duobus amoribus vt dictum est quia sunt prime radices.

Declaratō ad oculū qualiter homo per honores p̄p̄iū est et fit ver⁹ et directus inimic⁹ dei.

Unā iam superius tractatū est de honore dei laude ⁊ gloria fama et nomine suo scz q̄lter fit qualiter generatur qualiter crescit in cordibus hominū. Un̄ dictum est q̄ corda hominū debēt impleri cognitione dei. Et ad hoc facta sunt vt fama dei ⁊ nom̄ dei habitet in cordibus hominū vt scz homines cognoscendo deū per opera sua habeant de deo bonam estimatōz bonā reputatōez et opinionez. Et per consequēs ipsum honorent laudent et glorificent in cordibus eoz. Sic ergo corda hominum debent esse vasa nominis dei et sui honoris et sue laudis. Sed homo qui querit p̄p̄iū honorem propriam laudē p̄p̄iam gloriam et famam ipse p̄mo accipit cor suū circa suūmet p̄p̄iū honorem. Et circa illum continue cogitat ⁊ semper vigilat et studet quomodo honor p̄p̄ius fiat crescat et multiplicetur et permaneat et tamē deberet occu-

pare cor suū circa honorē dei laudem et gl̄iam et in ipso fieret cognitio de deo ⁊ sic cor suū quod ē vas nois dei occupatur circa p̄p̄iū honores et est occupatū de p̄p̄io honore ⁊ in hoc facit deo maximā iniuriā qz occupat sibi suū p̄p̄iū locū et ponit illud quod est p̄tra deū int⁹ in corde suo. Itē nō solum occupat et tenet occupatū et impeditum suū p̄p̄ium cor circa suū propriū honores ymo quod peius est vult q̄ corda aliorū hminum que sūt vasa honoris dei et nominis sui occupentur et repleantur suo proprio honore sua laude et fama et nomine sua estimatione et reputatione ita q̄ cogitat circa sua opera circa suas famā circa suū nomē vt ipse cognoscat ⁊ reputet ab oib⁹. Et vult q̄ su⁹ honor sua laus sua fama suū nomē et sua reputacio diffūdatur crescat et multiplicetur et habitet in cordibus hominū et p̄maneāt in eternū et ad hoc laborat quātū pōt. Unde qui querit p̄p̄iū honores necessario vlt q̄ ille crescat ⁊ multiplicet et nō pōt multiplicari nisi i ipsis hoib⁹. Et sic corda oim̄ hominū vult esse occupata circa facta sua cogitando et non circa facta dei circa propriū honorē ⁊ non circa honores dei circa laudem et famam suam et nō dei circa nomen suū magnificandum exaltandum et honorandum.

et nō circa nomē dei. Et sic vult te-
nere impedita oīa corda hominū
et se ipm multiplicare in eis. Et vlt
q̄ ymago sua ip̄inat in cordib⁹
oīm hominū vt semp cogitēt d̄ ip-
so et loquātūr de ipso. Et sic vult
totū mundū esse occupat⁹ circa
suum honorē. Et per p̄ns vult de-
um expellere de regno suo de haz-
bitaculo suo de domo sua pp̄ua.
Ecce maxia inuicia inimicia ma-
nifestissima p̄ietas grādissima in-
iuria cōtra deū velle ip̄edire oīa
loca dei corda oīm hominū et po-
nere int⁹ inimicū dei capitalē scz
honorē pp̄uū qui ē cōtra deū
Ecce ḡ qualiter ad oculū maifest-
stat⁹ q̄ hō qñ querit honorē pp̄-
um sit ver⁹ et direct⁹ inimicus dei
Et qz hō si nō querit honores dei
laudē et gloriā et famā querit suū
pp̄ium honorē pp̄iam laudē pp̄-
iam gloriā ⁊ famā. Et si nō ope-
ratur ad dei honores opperat⁹ ad
pp̄ium honorē nec est dare medi-
um necessario hō est semp̄ inimi-
cus dei vel amic⁹ semp̄ ē p̄ deo vlt
cōtra deū nec est dare medium.
Qui ḡ nō occupatur nō cogitat n̄
laborat nō vigilat nec studet cir-
ca honorē laudē et gloriā dei si-
gnū est q̄ occupat⁹ cogitat lobo-
rat vigilat et studet circa pp̄iam
laudē et gloriā. Et per p̄ns nō po-
test videre nec cogitare dei hono-
rem et gloriā q̄ iam ercecat⁹ est
cōtra pp̄ium honorē et pp̄iam

gloriā. Cauere ḡ oīz hō tanq̄ a
mortalissimo veneno et subito in-
terficite a pp̄io honore a pp̄ia
laude et gloriā semp̄ vigilare cir-
ca dei honorē laudē et gloriā. Ec-
ce ḡ videte ad oculū quō hō qui
occupatur et laborat circa hono-
rem pp̄iū totaliter perdit tēpus
suum. videte qualiter occupat⁹ circa
vanitatē et nihil. Videte ḡ quō ē
seruus et seruitor vanitatis et ni-
billi. videte qualiter facit deū suū
de vanitate et de nibillo. Videte
qualiter exponit se ipm et q̄dquit
bz et illa que dei sūt. Ecce quō la-
borat circa impossibile. qz sol⁹ ho-
nor dei fiet et p̄manebit. oīs alius
honor peribit et destruet⁹ et ad ni-
billū reuertet⁹. Quis pōt i aduer-
tere honorē suū nisi se las oīpotēs
qz creatura pōt i aduertere hono-
res pp̄iū cōtra honorē sui creato-
ris. Qualiter op⁹ de nibillo factū
poterit tenere statū suū i aduer-
tere honorē pp̄ium cōtra statū
et honorē sui artificis oīpotentis
Que maior stulticia. que maior i-
ordinatio. que maior inordinatio
que maior absurditas. q̄d magis
cōtra deū q̄d magis cōtra naturā
q̄ q̄ op⁹ de nibillo fact⁹ querat
pp̄ium honorē pp̄iā gloriā
et pp̄iam famā contra honorē
laudem et gloriā sui factoris ⁊ fu-
retur et rapiat ipsam. Et p̄stituat
se inimicū capitalē sui factoris oīs
potētis. Et q̄d magis cōtra natu-

ram q̄ opus quod spāliter ē fa-
ctum ad laudēdū honorādū glo-
rificandū et magnificandū suū
factorē labore et studeat totis vi-
ribus ad laudandū honorandū
glorificandū et magnificandū
se ipsum in iniuriā sui factoris.

Quod sicut ad honorē dei seq̄-
tur utilitas hoīs. Ita ad honorē
pprium sequitur eius in utilitas
et dampnum.

Uia hō qui querit honores
pprium ppriam laudē glo-
riā et famā et nomē totalit̄ est cō-
tra deū q̄ deus fecit omnia et
ipsum hominē ppter suū honores
suam laudē et gloriā. Sed homo
querēs ppriū honorē facit oīa p-
pter suū met honorē cōtra se ip-
sū et totū mundū. Et oīa que de-
us fecit a suū honores fecit et vult q̄
seruiāt suo pprio honori. Et per
p̄ns iste pervertit totū mundū et to-
tam ordinationē dei quantū ī eo
est et facit aliā ordinationē puer-
sam cōtra dei ordinationē. Et or-
dinat seipm et omnes creaturas
ad aliū finē q̄ de-
us ordinauerit et ad
aliā intētionē p̄riā intentioni dei
et sic hō tunc ē tot-
us puer-
sus in se ip-
so et deo qui fecit oīa p̄rius et p-
mutat-
ur in p̄rium finē oīm creatu-
raz et facit se alterū deū ppria
auctoritate. Et ideo sicut iam pro-
batū est q̄ ad honorē dei sequitur
utilitas hoīs et semper cū dei ho-

nore ē p̄iuncta hoīs utilitas nec
p̄nt separari ita q̄ ex p̄rio honore
sequatur oppositū scz inutilitas.
Et iō necesse est q̄ cū ad honorē
pprium hoīs id est q̄n hō querit
pprium honorē sequatur in utili-
tas hoīs dāpnū et in eodē q̄
isti duo honores sūt p̄rii et inimi-
ci adinuicē et ex vno sequit̄ omis
utilitas. q̄ ex alio debet sequi eis
inutilitas. Quia q̄ iste honor est p-
uersus et pervertit ordinationem
dei necesse est q̄ ex ipso sequat̄ hōi
in utilitas et dampnū. Quia em̄
soli deo debetur honor et utili-
tas hōi. Ideo si hō rapiat hono-
rem et auferat deo quod suū ē
necesse ē q̄ perdat utilitatem et
perdat quod suū erat et acqui-
rat inutilitatem et dampnum et
totum pervertatur.

Colectio maloz et dampnoz
et inutilitatum que sequūt̄ hōmī-
nem q̄n querit ppriū honores.

Ece quot mala quot in cō-
moda quot dāpna quāta in
utilitas sequūt̄ hōiem ex pprio
honore ex ppria laude ex propria
glia. Prīmū malum quia hō q̄ est
factura dei et opus dei efficiē fecit
malis in imicus dei factoris sui.
Et quod peius est destruit q̄tum
in eo est deū factorē suū quia
destruit intētionē suā et suū
honorem et per p̄ns elongat seip-
sum adeo in infinitū quia tantū
distat adeo quantum sua intētio

elongatur ab intentione dei quia homo intendit suum proprium honorem et deus etiam intendit suum proprium honorem qui in summo elongatur et distant inter se. Ideo totaliter tunc homo elongatur a deo.

Et quia deus est totum bonum hominis et totum bonum hominis est quod homo coniungatur et uiuatur cum deo. et ideo quantum elongatur se a deo tamen elongatur se a bono suo. Item aliud malum quod postquam homo elongatur se a bono suo in infinitum necesse est quod appropinquet suo malo in summo quod necesse est quod quantum elongatur a bono suo quod tamen appropinquet malo suo. Et quod deueniat intra profundum malum quod deus est altum bonum. Et ideo necesse est quod cadat in infinitum profundum mali et in carcerem profundissimum abyssum. Item aliud malum quod facit deo factori suo infinitam iniuriam et offensam et destruit suam ordinationem et legem et ideo meretur infinitam penam et punctionem. Item aliud malum quod omnia quecumque facit. facit contra seipsum ad suum dampnum ad suam destructionem et perditionem quod omnia reducit ad suum proprium honorem et est peruersus et deo prius. Et ideo quanto magis vult facere proprium honorem tanto magis vult facere dampnum suum. Item aliud dampnum quod excecatur se ipsum per proprium honorem laudem et gloriam. Et quanto magis querit suum honorem et cogitat circa illum et studet tanto

magis excecatur in cognitione quod proprius honor propria laus et propria gloria totaliter sunt contra deum. et ideo obtenebrant obscurant et excecant totaliter hominem et ponunt ipsum extra deum extra lucem extra veritatem extra viam. Et ideo non potest tunc homo cognoscere ea que dei sunt nec illa que pertinent ad hominem in quantum homo est nec bonum nec malum hominis nec ordinem vniuersi nec aliquo scia dei potest recipi in eo quia totus est peruersus et deo contrarius et ideo omnia que dei sunt iudicat inordinata. Item aliud malum quod facit totum suum fundamentum in mendacio in errore in deceptione in vanitate in nullitate et in nihilo quia proprius honor et propria laus hominis est mendacius error falsitas deceptio et vanitas et nullitas. Item quod honor est extra rem et non intra ipsam rem. Ideo homo qui querit et laborat circa proprium honorem et ad illum augumentandum et multiplicandum totaliter edificat extra se et nihil intra se. Et totaliter laborat ut sit extra seipsum et vult crescere extra se et remanet vacuum intra se nullum bonum habens intra se et sic nihil boni acquirit intra se sed tamen malum. Item in vanum laborat et perdit tempus suum. tempus exponit inane et frustra. perdit cognatum perdit laborem. ad impossibile tendit quia nunquam suus honor poterit compleri quod solus dei honor fiet cui nihil po-

test resistere qz solus omps est qui
pōt manutere suum honorē. Ecce
g quot dāpnare quot iutilita-
tes icurrit hō qui querit suū ppi-
um honorē qm̄ est totaliter cōtra
deum cōtra seipm̄ cōtra oēs crea-
turas et cōtra principalem intēō-
nem et finē ppter quē facta sūt om-
nia et ad quē rēdunt oia. Videte
ergo qualiter hō totis virib⁹ to-
to cognamie fugere et fugare dē
proprium honorē ppiam lau-
dem et propriam gloriā.

Quod ex ppio honore et ppiā
laude et gloria hoīs necessario se-
quitur eterna cōfusio eternū vitu-
perū et sempiternū obpbrium.

¶ Quia honor ver⁹ et pfusio
sio opponūtur. laus et vitu-
perū glia et obpbriū et honor nō
pōt nisi i cōfusionē mutari et laus
nō nisi in vituperū et gloria ob-
pbrium et ecōuerso sicut calid⁹ in
frigidū et ecōtra. Et qā etiā null⁹
honor ē ver⁹ nisi honor dei nulla
vera laus nisi laus dei nulla vera
glia nisi glia dei. Et p pns nullus
honor nulla laus nulla glia pma-
nebit nisi dei. Et iō ex honore dei
nō pōt sequi pfusio sed honor. ex
laude dei nō pōt sequi vituperū
sz laus ex glia dei nō pōt sequi ob-
pbrium sz glia. Et iō hō q querit et
laborat circa honorē laudē et glo-
riam dei oportet q trāseat et per-
ueniāt imperpetuū et ver⁹ bono

rem in perpetuā laudem et gloriā
Sed quia honor ppius homis
est peruersus inordinatus falsus
iniustus indebit⁹ similiter de lau-
de et gloria et per pns nō perma-
nebit sed destruetur. Ideo neces-
sario est per oppositum q ex tali
honore sequatur pfusio et ex tali
gloria obpbrium ex tali laude se-
quatur vituperum. Et sic nec-
esse est q honor ppius homis
et propria laus et gloria trāseant
in eternā cōfusionē in eternū vitu-
perum et sempiternum obpbriū
Et sic qui querit ppiū honorē
ppiam laudem et gloriā querit
eternam pfusionem perpetuū vi-
tuperum et sempiternum obpro-
brium sui ipsius Et est simile si-
cut de propro amore quia sicut de
proprio amore finaliter sequitur
odium perpetuū sui ipsius ita ex
honore propro finaliter sequit⁹ et-
na confusio sui ipsius et nō solus
hoc sz etiā summa inutilitas dam-
pnū et icomōs. et sic desiderās
suum propriū honorem deside-
rat suam confusionem et summā
inutilitatem suam.

Quod per honorem laudem et
gloriā et per eorum contrariū
scilicet confusionem et vituperū
magis visibiliter manifestatur di-
stinctio et separatio ipsius homi-
nis ab animalibus brutis q per
aliquid aliud.

Uoniam autem experientia est rerum magistra. Et quidquid videtur per experientiam est multum notum. Et quia honor laus et gloria et fama sunt nota hominibus per experientiam ideo illa que probantur manifestant et concluduntur per honores talia sunt multum certa hominibus et propinqua. Et ideo quantum possumus debemus probare omnia per illa que sunt nobis magis nota propinqua et familiaria sicut sunt honor laus et gloria et eorum contraria scilicet inhonoratio confusio et vituperium etiam. Videmus autem per experientiam quod animalia bruta que sunt infra hominem non possunt cognoscere honores laudem nec gloriam nec opposita istorum scilicet inhonoratio confusio nec vituperium. Et ideo videmus quod ipsa animalia nesciunt nec possunt dare alicui honorem laudem nec gloriam nec etiam appetunt nec querunt nec desiderant honores laudes gloriam famam nec nosse nec timere in honore nec timere confusio nec verecundiam nec vituperium nec obprobrium nec contemptum nec ignorantiam nec derisionem nec diffamationem que omnia propriantur honori. Sed tamen videmus quod aliquo modo amant et timere sed per experientiam est manifestum quod ipse homo solus in mundo cognoscit omnia ista et potest et scit dare alicui. et potest recipere et appetere inquirere et desiderare tractare et investigare. Unde potest alijs dare honorem

laudem et gloriam et querere sibi ipsi. Et etiam super omnia timet et fugit in honorabilitatem confusionem verecundiam vituperium obprobrium et diffamationem. Et exinde possumus concludere manifestissimam differentiarum separationem et distinctionem ad occultum inter homines et omnia animalia per honorem laudem et gloriam et per propria istorum. Et ideo sequitur quod ista ascendunt supra animalia. Et per propria non sunt res sensibiles sed intellectuales et apprehensibiles per intellectum. Et ideo sequitur quod honor laus et gloria etiam solum pertinent ad res intellectuales et spirituales. Et exinde etiam possumus concludere quod homo habet aliquid in se occultum et invisibile et alios oculos occultos et alias aures et alium visum supra animalia quod cognoscit honorem et confusionem etiam. et animalia non cognoscunt nec cognoscere possunt.

Quod exinde ostendit quod maxime deo conuenit honor.

¶ Quia honor laus et gloria pertinent solum ad res intellectuales inuisibiles spirituales et non ad res corporales brutales sequitur quod quanto res est magis spiritualis intellectualis et inuisibilis et magis distat a brutis magis ei conuenit laus honor et gloria. Et quia deus est summe spiritualis summe intellectualis et summe inuisibilis.

Ideo sequitur q̄ deo sūme et insūmo cōuenit laus honor et gloria. Et q̄ deus est sūme honorabilis laudabilis gl̄ificabilis. Et per cōsequens opposita istoz scz in honoratio p̄fusio vituperiū obp̄briū verecūdia p̄temptus diffamatio derisio et oīa que sūt p̄tra honorez in sūmo ei discōueniūt et p̄riatur. Et sic ordo creaturaz et scala nature maifestat q̄ deo sūme cōuenit honor laus et gloria.

Probatio q̄ deus vult deffendere et manutene re suū honorez.

Quod autē deus velit manutene re augmen tare et cōseruare suū honorem qui maxime et in sūmo ei conuenit hoc possum⁹ manifestare ex parte hoīs Si enī homines tantū diligūt honorem p̄priū quib⁹ m̄ nō cōuenit vt oīa que habent exponāt p̄ honore p̄prio ad manutene dū deffenden dū et p̄seruandū scz aux et argē tuz amicos et quicq̄d est eis sub iectum et q̄dquit magis diligūt. ymo quod plus est se ipsos expo nunt morti et vitam p̄priam dant pro honore p̄prio deffendendo et manutene dō q̄to magis de⁹ cui in sūmo conuenit honor et debet diliget p̄seruabit et manutenebit et augmentabit suū p̄priū honorem et illū deffendet. Et si homo eo quia diligit suū honorem p̄priū nullomō patitur q̄ su⁹ honor diminuat⁹ q̄to minus patietur

deus suū honorez diminui cui so li debetur. Item si homo qui dili git suū honorez p̄priū habz odio omnez aliū honorem qui pōt de struere ledere v̄l diminuerē suū p̄priū honorem q̄to ḡmagis deus qui diligit suū honorez p̄priū sin gularem et cui in sūmo puenit ha bebit odio omnez aliū honore cu iuscūq̄ qui p̄riatur suo honori v̄l nō concordat cū suo honore et il lū destruet et anihillabit. Ex hoc possum⁹ cōcludere q̄ deus redu cet q̄dquit est vel erit v̄l fuit ad su um honorez et q̄ oīa seruent suo honori. Et etiam possum⁹ videre q̄ magna res ē honor in se et quō est aliquid excellentissimū. Et aliis q̄d supra homines cū hoīes expo nant se ip̄os morti pro illo manu tenēdo. Et quidquit habēt dant p̄ illo et p̄eligūt mori q̄ honor mo riatur.

Quod per illa que dicta sūt de honore dī clarissime ⁊ in dubitāt credit q̄ ih̄s xp̄s est verus filius dei eterni et oīpotentis.

Probādum autē q̄ ih̄s xp̄s quē colit et adorat to ta xp̄ianitas sit ver⁹ fili⁹ dei omi potētis sūme sapiētis sūme boni q̄ mūdus creauit de nibillo. Opz resumerere oīa illa que iaz cōclu sa sūt dō honore dei. vñ pbatū est p̄mo q̄ de⁹ opat oīa q̄ facit ē se p̄ p̄ suū honore ad suā laudē ⁊ glo riā. It̄ q̄ hoī n̄ debet laus et gl̄ia

et qd hoc est soli deo ppriū. Item
qd sicut de² operat^r oia ppter suū
honorē. Ita operat^r ppter suū no-
mē ita qd honor et nomē dei pma-
nebūt in eternū. Itēz cōclusū est
per creaturas qd deo sūme cōue-
nit honor. Itē qd de² diligit hono-
rem suū et qd illū deffendet et ma-
nutenebit. Item qd de² hz odio
omnē aliūz honores qd repugnat
suo honori vt statim dictū ē in ca-
pitulo pcedenti. Itē qd de² nihil
pōt facere cōtra suū honorē nec
permittere qn totū reducat^r ad
suū honorē. Istis pmissis videā-
mus an ihūs xpūs quē colit^r ho-
norat pplūs xpianus sit ver² de²
et videam² vba et facta sua et ope-
ra toti mūdo manifestat. Vñ hoc
est manifestū qd ipē dicit se esse ve-
rum filiū dei et nō solū hoc s; dīc-
se esse equalē deo et dicit se eē vnū
in essēcia et idē nūo in eadē dei-
tate sine diuisione cū deo. Itēz qd
hz totā deitatem. Itēz qd est vn²
de² cū patre et est ei equalis per
oia et qd est genit² a deo eternali-
ter. Ita qd est etern² fili² et nunq̃
habuit principiū s; semp cū deo
patre fuit est et erit. Item dicit p-
pūs se esse oipotentē dñm creato-
rem oīm sicut pater et vnū et eun-
dem dñm cū patre et vnū deūz et
nō duos. Item dicit se missum a
patre suo in mūdū. et dicit se ve-
nisse in noīe patris sui qui est de²
et nō in noīe suo. Preterea attri-

buit sibi opera que soli deo pueni-
unt et nullomō alteri. vñ remittit
pctā hominū quod est ppriū dei
vt pbatū est. Dixit se iudicaturū
omēs hoīes ī fine mūdi quod soli
deo puenit. Dixit se sustitaturū
omēs hoīes in fine mūdi et pmit-
tere dare vitā eternā oībus credētib²
in eū. Et comiat dampnationem
eternā oībus nō credētib² in eūz
Item misit discipulos suos ad p-
dicādū p vniuersū mūdū ad p-
dicādū nomē suū et doctrinā su-
am nouā in auditā a seculo et no-
uam legem dando pmittēdo cre-
dentibus vitā eternā et cōminā-
do in credulis mortem et dāpna-
tionē eternā. Item in noīe suo ē
tota xpianitas edificata. Et ante
nō erat pplūs xpianus in quo est
īperiū romanū et mltā regna mū-
di colūt ihm xpm et ei credunt et
adorāt tanq̃ vez filiū dei vnū in
essēcia cū patre equalē per oia
deo patri et tanq̃ missū ab eo et
tanq̃ vnū deū cū patre et nō tā-
q̃ duos deos timēt ipm et hono-
rant tāq̃ vez dñm creatorē celī et
terre. Et nō solum hoc s; etiā disci-
puli sui omēs et apostoli qui ipm
pdicauerūt et p honore suo labo-
rauerunt sunt honorati exaltati et
dignificati in mūdo. Item ipē p-
mo venit ad pplm iudeoz qui co-
lebat et adorabat solus in mūdo
vez deū qui creauit celū et terrā
qui solus erat popul² dei et venit

ad eos tāq̃ filius dei tāq̃ missus
a deo patre. et multa alia possu-
mus dicere que iam sunt manife-
sta p̃ totuz mundū. Si ḡ ille hō
ihūs xp̃us non sit ver⁹ fili⁹ dei
equalis deo nec sit vnus de⁹ cuz
patre nec sit missus a deo nō s̃z tā-
tum sit mēdatium tūc sequeretur q̃
ip̃e est ver⁹ inimic⁹ dei et aduer-
sarius dei et p̃rius deo. ymo nul-
lus est nec potest esse maior inimi-
cus dei si nō sit ita sicut ihūs xp̃s
Si ḡ nō sit ver⁹ filius dei nec mis-
sus a deo patre et tñ dixit se esse
eius filium et missū ab eo et veni-
re in noīe patris sui et tale nomē
attribuit sibi. Et oīa que operatur
facit vt fili⁹. Si totum sit mēdaci-
um quō deus ver⁹ qui creauit ce-
lum et terrā pateretur et pmitter-
ret ihm xp̃m si nō sit missus ab eo
nec sit fili⁹ ei⁹ vsurpare sibi ī mū-
do totuz honorē diuinū et excer-
cere opa que solī magestati diuin-
ne pueniunt cū cū de⁹ diligit su-
um honorē et facit oīa ppter suū
honorē quō pateretur q̃ aliq̃s ali-
us q̃ nō sit de natura sua nec mis-
sus ab eo ymo totaliter cōtra ip̃s
vsurpet sibi suū p̃prium honorem
ḡ sequitur cū hoc totaliter destru-
at statum dei et honorē veri dei
de directo si nō sit. ita q̃ de⁹ hec
tanto tēpore nō pateretur vel nec-
cessario ita est q̃ ihūs xp̃s est ve-
rus dei fili⁹ genit⁹ de sua p̃pria
s̃ba missus ab eo vel q̃ deus nō ē

Quia si deus est vt iam p̃batur ē
et ihūs xp̃us nō est filius su⁹ nec
missus ab eo nec de suo consensu
nec voluntate. Sequitur q̃ n̄
poterit pati destructionē sui ho-
noris quis em̄ rex sapiens pate-
retur nec pmitteret in regno suo
in quo habet tantum dñiuz q̃ ali-
quis alius extraneus qui nō sit fi-
lius suus nec missus ab eo nec de
sua voluntate vellet regnare et
dominari in regno suo et q̃ dice-
ret se esse ver⁹ filium regis et mis-
sum a rege tāq̃ a patre et noīe re-
gis faceret oīa nōne iste talis esset
totaliter cōtra regem et maior in-
micus regis qui posset esse. Asimi-
li ergo de deo cū ḡ xp̃us regnet ī
mundo et regnauit v̄guit et obti-
nuit principatuz et dñium p mil-
le et quadraginta annos et ado-
ratur et honoratur et colitur et ti-
metur et creditur vt verus deus
vt verus filius dei vt equalis pa-
tri vnus in essencia cuz patre nul-
lomodo diuersus ab eo. Sequit̃
q̃ vel ip̃e est verus filius dei vel
q̃ deus nō est. Sed deus est ḡ
ihūs xp̃us est filius dei qui pati-
tur ipsum regnare ⁊ adorari et co-
li et honorari ab omnibus tanq̃
suum ver⁹ filium ab ipso missum
et tanq̃ de p̃pria substantia sua ⁊
diuinitate genitum et equalē per
omnia ei in potestate et magesta-
te in dignitate in sapientia in bo-
nitate eternitate et gloria.

Item si ih̄s xp̄s nō est verus filius
 us dei nec missus a deo et̄no nec
 vnus deus cū eo et tñ dixit se esse
 vez filium et missū a deo. tunc que-
 ro an de⁹ ver⁹ sciat hoc aut igno-
 ret nō pōt ignorare. ergo scit. it̄ si
 sciat et ta ceat tūc permittit regna-
 re honorari et adorari mendaces
 in noie suo et permittit mūdū de-
 capi in noie suo. Et oīa que fecit
 ih̄s xp̄s fecit noie patris. S̄z
 hoc est contra honorē diuinū de
 directo ergo sequitur q̄ ih̄s xp̄s
 est verus fili⁹ dei missus a patre.
 Item null⁹ ali⁹ ab initio mūdi vsz
 modo assūpsit sibi tale nomen nec
 talem honorem q̄ diceret se esse
 vez filium dei et deū vez vnum
 in essencia cū deo eterno et̄ vnū
 deum cum eo et missum ab eo.
 Ih̄s xp̄s est solus qui de se ip̄s
 hoc dixit et nō potest esse mai⁹
 nomē q̄ istō nec maior honor nec
 vltra est ascensus. null⁹ autēz añ
 ih̄m xp̄m nec post eū assūpsit sibi
 tam gradissimū nomē nec tā gra-
 dissimum honorē. Un̄ machome-
 ctus qui venit post ih̄m xp̄m per
 multos annos nō dicit se esse deū
 nec filium dei nec equalē deo nec
 de essencia deitatis. Sed dicit se
 esse ppheta. nulla autē cōparatō
 inter nomē pphete et nomen filij
 dei dicitur q̄ in infinitū nomē filij
 dei excedit nomē pphete q̄ nomē
 filij dei dicit et dat equalē hono-
 rem deitatis q̄ filius dicitur nec

cessario de⁹ postq̄ genitu⁹ est de
 deo. Quare sequitur q̄ cū istō
 sit mai⁹ nomē q̄ possit esse et ma-
 ior honor qui possit esse et cogita-
 ri cū ih̄s xp̄s assumpserit sibi
 istud nomē nouū nunq̄ auditum
 antea et talē honorē nouum. Se-
 quitur q̄ vel ip̄e est talis qualē se
 dicit vel de⁹ nō est. Cum istud no-
 men adhuc dureret et ei⁹ honor. q̄
 ih̄s xp̄s est ver⁹ filius dei missus
 a deo. Si autē post ih̄m xp̄m
 venerit vel veniat aliquis qui as-
 sumat sibi aliquod nomē ex parte
 dei vel assumat sibi nomē dei et sit
 p̄tra ih̄m xp̄m it̄z significat de⁹ et
 declarat om̄em talē esse mendacē
 et nō venire ab ip̄o q̄ ih̄s xp̄s
 est p̄mo miss⁹ ab eo et est ver⁹ fili-
 us ei⁹. Quare in hoc q̄ p̄misit et
 voluit ih̄m xp̄m regnare p̄mo s̄z
 noie suo et tanq̄ filius eius decla-
 rauit om̄ē aliū qui sit cōtra ih̄m
 xp̄m qui venit noie suo esse men-
 dacē esse falsum et deceptorē nec
 esse missum ab ip̄o. Quare nullus
 alius qui sit cōtra ih̄m xp̄m est re-
 ciptend⁹ nec ei aliquomō creden-
 dum est nec obediendū. Preterea
 si ih̄s xp̄s nō sit ver⁹ filius dei
 cū ip̄e assumat sibi istud nomē et
 istum honorē. Sequitur q̄ null⁹
 est nec pōt esse magis cōtra deū
 nec maior aduersarius nec inimic⁹
 cus dei q̄tū cū vsurpet sibi nomē
 deitatis. et per p̄ns est capitalis i-
 inimic⁹ dei veri qui creauit celūz

et terrā ergo sequit̃ exinde q̃ oēs illi quicūq̃ persecuti fuerit et occiderint ih̃m xp̃m ppter hanc causam et ppter hanc rationē q̃ faciebat se filium dei et dicebat. Et quia assumebat sibi istū honorem q̃ oīs tales fecerit deo vero magnū honorem quia occiderunt et persecuti sūt suū inimicū capitales qui vsurpabat sibi totalit̃ diuinū honorem. Et per p̃sis tales debēt a deo multū amari honorari exaltari super oīs alios qui sic vindicauerūt diuinam iniuriā et cōseruauerūt honorem diuinum et omēs sustinētes ih̃m xp̃m debēt esse in odio dei et de p̃mi et vilificari super omnes gentes mundi quia sustinēt illū qui inimicus capitalis dei dicitur qui vsurpat sibi honorem dei ergo sequit̃ ex oībus istis q̃ pplus iudeorū qui p̃secut̃ est ih̃m xp̃m et occidit ip̃m morte turpissima et crucifixit et h̃ ppter hanc causam quia assumebat sibi istū honorem et istud nom̃ sc̃z quia se faciebat filiū dei debz esse super omēs populos et super omēs gentes exaltat̃ honoratus et dignificatus cū occidit inimicū dei et aduersariū dei capitalē. Et per oppositū populū xp̃ianū qui sustinet adorat honorat colit ih̃m xp̃m debet inter oēs gētes esse depressus et in honorat̃ et in odio dei et ab ipso totalit̃ derelict̃. Sz tñ totū oppositū est i facto quia

ille solus populū iudeorū est i mūdo captiuitat̃ depressus vilipēsus et in obprobrium totiū mundi dispersus. Et tñ añq̃ occiderēt ih̃m xp̃m erant in honore. Et tñ de⁹ nō debet pmittere q̃ ille populū q̃ vindicat suū honore sit in vituperium totiū mundi cū ei fecerit maximū honorem et quo n̄ potest esse maior occidēdo aduersarium suū et deffendendo honorem suū. Si ih̃s xp̃s nō sit filius dei. et tñ sustinēdo adhuc partem cōtra ih̃m xp̃m manēt iudei in captiuitate. Et ppter hāc cām sunt in obp̃briū totiū mūdi et fuerunt per mille annos et quadringentos. et p̃ oppositum populus xp̃ian⁹ fuit et est in magno honore in magna exaltatione i magna dignitate et tenet ip̃erū romanū et hoc ppter ih̃m xp̃m. et oīs illi qui sustinuerūt ih̃m xp̃m sūt i maximo honore et reuerēcia. Et sic festū de ipsis fit sicut de suis ap̃ postolis de suis martinib⁹ d̃ suis cōfessorib⁹ et i fra eccliam ih̃m xp̃i fuerūt ip̃eratores reges et plura regna. Ergo sequit̃ q̃ ih̃s xp̃s est fili⁹ dei ver⁹ vel q̃ de⁹ nō ē deus. Itēz iudei occiderūt ih̃m xp̃m et crucifixerūt quia dicebat se filium dei et nullum a deo et hoc est manifestissimū per totū mundum ergo si nō erat ver⁹ fili⁹ dei post mortē suam debuit perdere istud nomē et istū honore vt āplus nō

fieret sermo in mundo de ipso nisi in sui vituperium et dedecus. Et tamen post mortem suam magis regnavit et viguit suum nomen quam ante et habuit maiorem honorem quam ante quia post mortem suam predicatus est adoratus honoratus et creditus tanquam verus filius dei et equalis deo patri per omnia si ergo non erat filius dei cum fuerit vere mortuus per iudeos suos inimicos capitales tanquam dicentes se esse filium dei. Quomodo post mortem obtinuit tantum nomen tantum honorem per universum mundum quod ei sic exaltasset quod eum predicasset post mortem suam quis fuisset ausus portare nomen suum per universum mundum et predicare ubique ipsum esse dei filium et sic et ante mortem et magis post mortem quam ante exaltatus est ergo sequitur quod ipse est verus filius dei. Item non solum ipse ihesus christus fuit in maiori honore post mortem quam ante immo etiam ante omnia que iudei fecerunt et in vituperium conversa sunt in honorem eius maximam. Et crux que erat supplicium latronum conversa est propter ipsum in summum honorem. Et tamen si non esset verus filius dei non promississet deus verus ipsum post mortem honorari nec illa que facta sunt sibi in vituperium converti in honorem suum. Preterea si ihesus christus non sit verus filius dei eternus natus de deo tunc necesse esset quod sit pura creatura et tamen dicit se esse deum et natum de deo. quod sequitur

quod dicit summum mendacium quo non potest esse maius. Igitur sequitur quod totaliter est contra deum et extra deum. Et per dominum non amat verum deum. primo ex toto corde. Sed amat primo seipsum amat primo suam propriam voluntatem et amat primo suum proprium honorem suam laudem suam gloriam et facit se deum sua propria auctoritate et per dominum est in infinitum elongatus a deo. Et hoc in seipso omnia mala que sequuntur ex proprio amore ex proprio honore. Ita quod est iniustus inordinatus et deviat a veritate in seipso non cognoscens veritatem non habens in seipso quietem nec verum gaudium quod solum nascitur de vero amore dei et est contra hominem in quantum homo est et contra bonum hominis et contra seipsum et contra ordinationem totius universi et est falsus deceptuosus dolosus fraudulentus latro, peccator, rapinans sibi honorem divinum. Et ideo est pessimus et pessima creatura nec alia qua creatura potest esse peior. est superbius et in summo gradu superbie appetens omnem honorem omnem laudem et gloriam. Item sua propria lex quas dedit oportet quod sit contra deum contra veritatem contra iusticiam contra naturam hominis in quantum homo est et contra ordinem omnium creaturarum. Item habet in seipso radicem et fontem omnium malorum in summo gradu scilicet amore superbius privatum et per dominum habet in seipso radicem et originem

totalem in iusticie ois pcti ois vij
cij ois falsitatis doli fraudis ⁊ de
ceptionis sicut dictū est supius in
capitulo de duob⁹ amorib⁹. Sꝫ
tamen oia ista sunt sanctissima qꝫ
lex et doctrina ihū xpī est sacratī
sima verissima purissima mūdissi
ma iustissima recuissima ordinatis
sima et nullomō pꝫra deum sꝫ to
taliter scōm deū pueniētissima ho
minū inqꝫtū homo est et toti ordi
ni creaturarū tendens ad totale
bonū hominis et ad verū bonū
et ad bonitatem fraternitatem cō
cordiam et pacem oī hominū tota
spūalis de rebus eternis tota fū
data in amore verissimo et castis
simo pugnans contra radicē oīm
malorū et illam totaliter destru
ens scꝫ pꝫra pꝫriū amorē ⁊ pꝫ
tūm pꝫra pꝫriū honorez pꝫra pro
pꝫriam volūtatem et hoc patet di
scurrendo per totū nouū testamē
tum in quo cōtinetur lex sua. Et p
pꝫs ihū xpūs est verus fili⁹ dei
sicut ipsemet dicit. Preterea vt iā
dictū est si iesus xpūs nō sit ver⁹
filius dei et per pꝫs nō sit verus
deus sicut ipsemet dicit esse. seqꝫ
tur qꝫ est superbissimus cupidissi
mus honor laudis glorie et pro
pꝫie excellencie sꝫ est impossibile
qꝫ homo sit superbus ⁊ velit repu
tari deus ⁊ credi qui velit subire ⁊
recipere tam humilitē tam pacifi
ce tam libenter tam voluntarie tā
tam illusionem deiectionem tan

tam passionem inghominiosā taz
lem mortem turpissimā et subire
sponte morteꝫ crucis qꝫ crux erat
in vituperium et in scandalum to
ti⁹ mūdi. Et tñ ihū xpūs volunta
rie spōte et libēter voluit pati oia
supꝫdicta et tñ oia ista sūt ⁊ natu
raz superbie. Quare sequit qꝫ cuꝫ
oia facta ihū xpī sint fundata i sū
ma humilitate qua nō potest esse
maior qꝫ ipse est ver⁹ fili⁹ dei et
verus deus et impossibile est aliū
esse. Et sic patet ex omnibus dict⁹
qꝫ ex parte honoris dñi et ex na
tura honoris concluditur qꝫ ihū
est ver⁹ fili⁹ dei et est ver⁹ deus.

Quod per opera supꝫdicta pro
batur qꝫ tota xpianitas est fūdas
ta in summa veritate.

Quia ihū xpūs est verus
fili⁹ dei sequitur qꝫ quicqꝫ
dicit est verum et impossibile est
ipsum dicere mendacium impos
sibile est ipsum errare. Impossibi
le est ipsum defficare impossibile
est ipsū aliquid mali agere male
ordinare male loqui. Impossibi
le est ipsum velle decipere. Impos
sibile est ipm velle alicui nocere.
Et quia ipse dicit qꝫ in deitate est
pater et filius et spiritus sanctus
Et hij tres vnū sunt Et qꝫ ipse est
secunda persona in deitate. ergo
sequitur qꝫ ita est et hoc est veris
simū qꝫ tres persone sūt in deitate

Et sic pbata est sūma trinitas per sonaz eo quia fili⁹ dei dicit. Item quia ipsemet dicit se esse hominē et filiu hominis sequit⁹ q ipse est homo verus. Et per psequens est verus deus et verus homo quia ipse dicit sūme auctoritatis est et sūme veritatis. Quia fili⁹ est dei loquens ex parte patris et auctoritate patris. Item sequitur q qd quid ipse ordinavit vel d mādato suo est ordinatum totū est verissimū. Et quia tota xpianitas habet ortū a ihū xpo et est fundata i ipo et per ipm et scdm ipm. sequit⁹ q ipa est fūdata in summa veritate quia in vero filio dei. qz si radix ē vera ⁊ sancta. totū quicquid inde pcedit est verum et sanctū. Et qz quicquid in ecclesia fit et est ordinat⁹ totū fit noie et auctoritate ihū xpi filij dei. sequitur q omia que fiunt in ecclesia xpi sūt verissīma et sūme auctoritatis. et quicquid ecclesia facit in qntū ecclesia xpi est totū verissimū sanctissimū et sūme auctoritatis. Et per pns quicquid ecclesia xpi. pbat est probatum ⁊ quicqd repbat est reprobat⁹. Et sic pbata est auctoritas ecclesie Item postq ihūs xpūs ē filius dei sequitur q omis articuli fidei sunt verissimi. Item sequit⁹ q tota biblia est vera et in ea nulum mendaciū pōt esse. Unde totū novū testamētū est a xpo. et ipsemet approbavit antiquū testamē-

tum et prophetas. Et dicit q de eo loq̄bantur. Et per pns necesse est q sic verū. et sic vtrūq testamētū est verū. Ecce g̃ qluer pōt pbari per hoc q ihūs xps est verus fili⁹ dei q est fūdamētū ⁊ radix vnica ad pbandū omis articulos fidei et vtrūq testamētū et totam xpianitatem ⁊ totam ecclesiā sūmā ē in veritate qz oia respiciūt ihū xpm. Ecce g̃ qualiter per vnaz veritatez. pbantur oia fundare. g̃ debem⁹ istam veritatem et eaz in nobis hēre que est ihūs xps est filius dei quia est fundamentū totius scripture et totius ecclesie et oim articuloz fidei et oim sacra- mētoz. Et exinde concluditur q omis illi q faciūt et veniūt contra ihū xpm sūt cōtra deū et extra deum ex viam ex veritatez. Timere g̃ dōz ois homo ihū xpm ne veniat cōt ipm qz venit cōt deū. Item timere debz ois homo qui nō credit in eū qz postq est verus filius dei et etiā infiniti hoies crediderūt veracit in xpm et ipm crediderūt esse verū filiū dei missū a patre et ppter hanc causam mortui sūt et voluntarie receperūt mortē. sequitur q null⁹ homo excusat. Si em̃ null⁹ credidit forte excusari possent. Cauere tñ super omia debent illi qui iam xpiani sūt ne dāz pñctur ab ipso ne fuit contra ipm Sup oia autē considerare dōz xpianus sūmū opus arduissimū ⁊ vl-

tumum quod fecit ihūs chriſt⁹ ſc⁹
 qz volūtariē ſpōre libētē et ſcien-
 ter voluit pati ⁊ ſuſtinere tā igno-
 minioſā et turpiſſimā paſſionez q̄
 de cā voluit hoc facere qz cū eſſet
 ſapientiſſim⁹ qz fili⁹ dei erat non
 ſine maxia cā et vtilitate neceſſa-
 rio voluit facere qz hoc tāgebat p
 ſonā ſuā. Et iō ſuper oīa conſide-
 rare d⁹ xpianus que cā que vtili-
 tas que neceſſitas quis fruct⁹ ⁊ ā-
 te paſſionis qz i poſſibile eſt filium
 dei in vanū voluiſſe. tāta pati ⁊ ſu-
 ſtinere. Uñ nihil magis public⁹
 nihil magis certū apd oēs hoies
 de xpō q̄ paſſio ſua. et iō i ſua paſ-
 ſione debem⁹ facere noſtrū funda-
 mēt⁹ tāq̄ i illo quod ē notiſſimū
 et maniſeſtiſſimū et indubitatum
 ⁊ tāq̄ in illud qd fuit vltimū ſuoz
 oper⁹. Preterea pſiderare debēt
 hoies poſtq̄ de⁹ h⁹ filiu⁹ et ipm
 miſit hoib⁹ et fecit ipm hoiem ⁊
 iduit eū d natura hūana ⁊ fecit eū
 ſimilē hoib⁹ cū quāto amōre cū
 q̄to honore cū quāta deuotione
 dñt ipm recipere. Si em̄ hoies re-
 ciipiunt creaturas qz dei ſunt ⁊ qz
 de⁹ fecit eas quāto magis dñt re-
 cipere filium dei ad hoies miſſ⁹
 Et ſi vn⁹ hō amat alium hoiez qz
 eſt ymago dei creata q̄to magis
 debent amare hoies illum hoiem
 qui eſt fili⁹ dei. Et ſi hoies debent
 amare deū qz dedit eis oēs crea-
 turas q̄to magis dñt amare deū
 qz miſit eis filium ſuū et fecit eū

hoiem. Et ſic magis dedit filium
 qz fecit eū hoiem. pl⁹ q̄ fili⁹ ē da-
 tus q̄ oīs creature qz factus eſt
 de natura homin⁹ et non poteſt
 magis dare homib⁹ qz creature
 ſunt extra naturā humanā filius
 autem intra naturā humanā.
 Item ſi hoies arguunt vey amoz
 rem dei ppter creaturas quas des-
 dit hoib⁹ et fecit propter hoiem
 q̄to magis debent arguere amoz
 rem dei q̄ miſit filiū ſuū et fecit eū
 hoiem. Pēſare etiā d⁹ hō cū quāta
 deuotōe cū quāto honore debz re-
 cipere et audire verba que dicit fi-
 lius dei miſſ⁹ ex parte dei patris.
 Nonne debet relinquere oīa ver-
 ba et recipere verba et ſermones
 filij dei qui locutus ē ex parte pa-
 tris. Nonne ſuper oīa debet lege-
 re illum librum in quo ſunt verba
 que filius dat ex parte dei patris
 Si ei homo recipit creaturas dei
 nōne magis debet recipere verba
 filij ſui que dicit ex parte ſua.
 Nonne etiā homo debet recipe-
 re doctrinā filij dei et colligere
 ante omnē aliam doctrinā. Cū
 quanta etiā obediencia et honore
 obedire debent hoies mandato ⁊
 preceptis filij dei cum quanta eti-
 am diligencia debent homines p-
 quirere verba que dicit filius dei
 Cum quanta etiā deuotione des-
 bent hoies imitari filium dei cum
 ſit ver⁹ hō. Quem em̄ ali⁹ homi-
 nem debēt hoies imitari quē aliū

debēt sequi nisi hoīem qui ē filius
dei Cui alteri hoī debēt magis cre
dere q̄ filio dei qui est hō. Cui?
hoīs verba et facta debent hoīs
pensare et cogitare nisi v̄ba et fa
cta hoīs qui est fili⁹ dei qz sua ver
ba ⁊ facta excedūt in infinitū v̄ba
et facta oīm hominū. Nonne pre
ualet vnū verbu⁹ filij dei q̄ omia
verba hoīm. Quid securius quid
firm⁹ quid solid⁹ quid preciosi⁹
quid dulci⁹ q̄ verbū hoīs qui est
filius dei. Quis maior p̄emptus
quis maior sp̄et⁹ q̄ cōtempnere
verba et facta filij dei et de ip̄is n̄
curare. Item cū quāto honore cū
quāta reuerēcia dñt hoīs hono
rare matres hoīs qui est filius dei
cū quāta etiā reuerentia dñt hoīs
nes honorare duces milites ⁊ ser
uitores hoīs qui est fili⁹ dei cum
quāta etiā deuotione dñt haberi
et tangi oīa illa que tetigit homo
qui est filius dei.

Confortatio et cōfirmatio cre
dencium in ih̄m xp̄m tāq̄ in ver
hominē et ver⁹ dei filium et incre
patio non credencium.

Ecc in quāta securitate sūt
illi qui nunc credunt in ih̄s
xp̄m tāq̄ in ver⁹ hoīem et verum
dei filium et qualiter s̄me incre
pandi sunt qui nō credūt. Bruno
p̄siderādum est q̄ gloriosum ē de
se q̄ amabile q̄ iocundū q̄ bonū

esse cū filio dei sequi filiū dei cre
dere in filium dei. habere societas
tem cū filio dei esse de regno dei
de populo d̄ gente filij dei. ēē sub
regimīne sub regula sub doctrina
et viuere sub p̄tectione filij dei.
Nōne ē hoc magis gloriosū ma
gis nobile magis bonū iocundū
et securum q̄ sequi purum hoīem
qui nō est filius dei q̄ sequi purā
creaturam q̄ credere in p̄phetā
q̄ esse et viuere sub regimine sub
regula sub doctrina puri hoīs et
p̄phete et creature. Ergo illi qui
credunt in hoīem filiu⁹ dei tenēt
et credunt illud quod de se ē sum
me gloriosū s̄me nobile summe
honorabile valde amabile valde
iocūdum et summe bonū et secu
rum. Et illi qui credunt in purum
hoīem in p̄phetam qui nō est fili⁹
dei s̄ purā creatura tenent et cre
dunt illud quod d̄ se est min⁹ glo
riosum minus amabile min⁹ bon
num min⁹ nobile et minus secu
rum. Ideo de tāto illi qui cre
dunt in hoīem filium dei sunt nob
iliores altiores digniores hono
rabiliores i sua credulitate ⁊ fide q̄
illi qui credunt in purum hoīem
et p̄phetam de quāto homo q̄
est filius dei excedit in nobilitate
in dignitate et gloria et honore ho
minem qui est purā creatura et so
lus p̄pheta. Confirmari q̄ et
confortari debēt xp̄iani in sua cre
dulitate et fide quia credūt in ho

minem filiū dei. in hoīem deum
quo nihil mai⁹. Et alij oēs cre-
dunt in hoīem purum in hominē
prophetam in hoīem param crea-
turā. et hoc ē p̄mū p̄fortatiū et cō-
firmatiū oīm credēciū in ih̄m xp̄s
tanq̄ in vez filium dei. Secū-
do p̄siderendum est q̄ ih̄s xp̄s
est ior⁹ nouus. Hā nouo ap-
paruit in mūdo quia ante euz nū-
q̄ talis apparuerat. Nec post ap-
paruit cum tanto noīe cū tāta au-
ctoritate cū tanto dñio qui dixerit
se esse vez hoīem et filium dei mis-
sum a deo patre sicut ih̄s xp̄s
dicit de seipso. vñ ipse dicit se esse
filium dei et deū vez missū a deo
patre suo et habere oīa que h̄z a
patre suo et nō a semetipso et habe-
re omēm prātem sibi datam a pa-
tre et q̄ tanq̄ missus a deo oīa fe-
cit cū se dixerit esse filiu⁹ dei quē
cōfiteatur pater suus et tāq̄ verus
fili⁹ dei habēs omēs prātes et au-
ctoritatem a patre super omēs ho-
mines et creaturas patris sui mā-
dauit denūciauit toti mūdo per
suos apostolos q̄ ipse est ver⁹ fili-
us dei missus in mundū et p̄misit
credentibus in eum vitā eternā
et eos resuscitare ī nouissimo die
et p̄misit regnum celorum et re-
missionem omnium peccatorum q̄
fecerunt contra deum. Et com-
minat⁹ est oībus nō credentibus
in eum penas eternas dāpnatio-
nem eternam et mortem eternam

et ignem eternum. Et q̄ ī fine mū-
di veniet iudicare omēs homines
et retribuet bona bonis mala ma-
lis. Ecce ḡ ḡnale mādatum et
vniuersale p̄ceptum oībus ho-
minibus. omēs cōprehendit omēs
includit neminem excludit ex par-
te filij dei et auctoritate patris.

Ecce dicit se esse tm̄ q̄ non pōt
dicere maiorem p̄misit tam gran-
des p̄missiones quibus nō pos-
sunt esse nec cogitari maiores. Vi-
cit tales minas et cōnationes.
Ita q̄ nō possunt esse nec cogitari
maiores. Locutus est cum tan-
ta auctoritate qua non potest esse
nec cogitari maior. et hoc est secū-
dum confortatiū seu confirma-
tiū oīm credēciū in ih̄m xp̄m
tanq̄ in vez hominem et dei filiū
sez generale mandatu⁹ omnibus
factum. Tercio considerandū
est qualiter doctrina et lex ih̄i ip̄i
est ita sancta q̄ non potest esse sā-
ctior. Ita bona q̄ non potest esse
melior. Ita vtilis et conueniēs
bono homini inq̄tū homo q̄ nō
potest esse maior et magis cōcor-
dans toti vniuerso et ordini crea-
turaz q̄ n̄ pōt magis cōcordare
Ita cōis oīb⁹ hoīb⁹ q̄ nō pōt eē
cōior. Ita fm̄ veritatē et scōz deū
q̄ nō pōt magis esse. Ita cōueni-
ens deo et hoī q̄ nō pōt magis eē
et hoc est tertium cōfortatiū et
confirmatiū omnium creden-
cium.

Quarto cā predictis p̄siderandū
est q̄ infiniti homines crediderunt
in ih̄m tanq̄ in verissimo filiū dei
et secuti sūt eū et doctrinaz suam
et legem suam et totaliter vixerūt
sc̄dm̄ eam cum sūma deuotione ⁊
cū summa diligentia et cōfessi sūt
ih̄m xp̄m esse verum hominem et
verū dei filium publice qui om̄s
fuerūt fideles in ih̄u xp̄o nūq̄ euz
negauerūt. ymo innumerabiles p̄
ista p̄fessione sola dederunt vitaz
corporalem volūtate et sustinue
rūt libenter tormenta infinita pe
nas tribulationes innumerabiles
p̄ manendo semper fideles incō
fessione ih̄u xp̄i sine timore sine tre
more cū sūma audacia euz sūma
fortitudine et hoc totū manifestū
est in tota xp̄ianitate in qua ih̄s
xp̄us regnat et regnauit tanq̄ ve
rus homo et verus filius dei euz
tanta auctoritate qua nō pōt esse
maior. Et fuit tantū dilect⁹ q̄ pro
eius amore et honore voluerūt in
numerabiles dare ppriam vitam
et relinquere oīa que in mūdo sūt
patrem matrem v̄rores fratres fi
lios aīcos possessiones ⁊ oēs mū
di honores et delectatiōes. Et ali
qui istoz fuerunt reges aliqui po
tētes i mūdo comites duces mil
lites. Aliq̄ fuerūt sūmi clerici i mū
do et sapiētes. Ecce quot ip̄erato
res quot reges quot reginē quot
duces quot comites quot poten
tes mūdi quot sapiētes crediderūt

in ih̄m xp̄m tanq̄ in veruz dei fi
liuz et hoīez vez. Et hoc ē quartū
qđ summe d̄z cōfortare oēs hoīes
nunc credētes in euz vt p̄maneāt
et magis credāt in ih̄m xp̄s. Qui
to cōsideranduz est q̄ nulli hoī cō
stat d̄ opposito sc̄z q̄ ih̄s xp̄s nō
sit ver⁹ filius dei et ver⁹ hō miss⁹
a deo patre. Nec constat alicui q̄
de⁹ celi reuocauerit ih̄m xp̄m ⁊ di
cerit ip̄m nō eē filiuz suuz nec mis
sum ab eo. et tñ cōstat q̄ ip̄e ih̄s
christ⁹ noīe et auctoritate dei vi
ui patris sui regnauit et regnat et
dñatur et ip̄eravit et ip̄erat et vs⁹
est et v̄titur tāq̄ de⁹ auctoritate ⁊
affirmatione deitatis sup totā xp̄i
anitatē ⁊ sup oēs hoīes quos de⁹
celi creauit et hoc per magna t̄pa
Et hoc est quintuz quod d̄z p̄fir
mare credētes Cōiungamus ḡ
oīa ista in simul et fiet vnū valde
cōfortatiuum corroboratiuum ⁊ cō
firmatiuum oīm nūc credēciū in ie
sum xp̄m et in crepatiū nō credē
cium. Ecce meli⁹ securi⁹ amabili⁹
et magis honorabile et gloriosuz
est sequi hoīem filium dei q̄ quē
cūq̄ aliū hoīem ⁊ credere in eū q̄
in quēcūq̄ aliū hoīem purū et pu
ram creaturā. Et qm̄ ih̄s xp̄s ap
paruit nouus in mūdo et dicit se
vez filium et hoīem missuz a deo
patre qui creauit celuz et terrā et
noīe suo et auctoritate fecit oīa q̄
fecit. et fecit p̄missiones et cōmīa
tiones q̄ soli deo p̄tinēt et hoc oī

bus hoibus in generali ⁊ dedit p̄cepta et mādata gñalia toti mundo. dedit legē sanctissimā qua nō pōt esse purior nec verior nec sanctior. Et in nūabiles populi iā crediderūt firmissime i eū et secuti sūt ipm et doctrinā suā fidelissime cū summa deuotione ei nō p̄stat de opposito nec de reuocatione ex pte dei. Ex oibus sequit̄ q̄ valde securum est credere in ihm xpm et seq̄ eum. Et quod valde detestabile ⁊ increpabile et nullomō excusabile ē nō credere in eū. Quia illi qui nō credūt nihil pnt allegare pro ipsis. Sed q̄ credūt nihil hnt contra ipsos nihil pōt allegari contra eos nec de⁹ celi pōt eos i aliquo increpare nec iculpare nec redarguere. secuti sūt em̄ filii sui ⁊ ei crediderūt tanq̄ missū a deo. Et si decepti essent in noīe filij dei decepti essent qd̄ deitas summa n̄ posset pati.

De mō credēdi v̄bis dei ⁊ oñz dere ex parte honoris dñi q̄ hō dz credere v̄bis dei p̄mo per se et ex eo quia ipse p̄mo dat.

Uoniam iam declaratū est q̄ deo debetur honor in sūmo. et hō tenetur et dz dare deo summuz honorē. Et qz credere alicui ⁊ verbis eius ē dare sibi honorem qz reputatur verax. Et nō credere alicui nec verbis ei⁹ est contra honorē ipsius qz reputat eum

mendacem vel mentiri posse. Et ideo cum honor sit credere alicui et verbis ei⁹ sequitur q̄ hō debet credere deo et verbis ei⁹ et nō solum credere ymo. dz ei credere p̄mo et per se sine alio testimonio si ne aliqua alia probatione pure et simpliciter suo simplici v̄bo soluz qz ipse dicit vt dici fecit. Et per cōsequens dz homo credere quicqd̄ deus dicit. ita q̄ tota radix ⁊ totū fundamētuz credendi verbis dei dz esse quia ipse dicit. Et talē hō nozem tenetur hō dare deo et verbis eius scz credere oīa verba dei. quia ipse dicit. Aliter sequētur q̄ hō facere maximum vituperiū cōtra suum honorez quia reputaret deum mendacē vel velle mentiri vel posse falli. Si em̄ nolo credere v̄bis dei propterea quia ipse dicit sz quero p̄bationem aliaz et aliud testimonium tūc magis credo alicui alteri q̄ deo et reputo aliqd̄ aliud magis verax q̄ deum. Et si credo deo et verbis eius eo qz mihi videtur et ppter meam rōnez tunc magis credo mihi met ipsi q̄ deo et per p̄ns reputo me magis veracem q̄ deum. Et sic factio deo maximū vituperium et cōtra suum honorē et pono me sup̄ deum et p̄mo credo mihi met ipz si et rationi mee et sensui meo q̄ deo. Sic ergo honor diuinus pbat modum et formaz credendi verbis dei ita q̄ tota ratio creden

di et tota causa et tota radix est.
 Quia de^o dixit. Et iste modus et
 forma credendi debetur deo etiā
 ratione sue excellentissime mage
 statis et excellentissime auctori
 tatis. Unde q̄to homo est i maiori
 dignitate magis creditur ei ratōe
 dignitatis et iste honor dat. Un
 magis credit regi q̄ alicui alci de
 regno. Et pape q̄ alicui alci de ec
 clesia quanto ergo magis et maxi
 me d^oz credi deo suo simplici ver
 bo qui est rex regū et dñs dñanci
 um. Et quātam iniuriā et vitupe
 riū faceret aliquis subdit^o regi si
 nō crederet verbis eius. Quis es
 set ausus dicere regi nō credo ver
 bis vestris. quid igit de deo debz
 esse. Item etiā ratione sue bonita
 tis infinite et purissime debz ei cre
 di simplici verbo et debet hō cre
 dere quicquid deus dicit quia
 datur fides credulitas verbis et
 dictis alicuius hominis quia repu
 tatur bonus et quanto magis ali
 quis reputatur bonus tanto mas
 gis creditur verbis eius. ergo cū
 deus sit sūme bonus et infinitum
 bonū maxime debet credi verbis
 et dictis eius suo simplici verbo
 et quia ipse dixit Itēz etiam quia
 est sūme verax et sūme sapiēs qui
 non potest falli debet ei credi sim
 pliciter. sic ergo et ratione hono
 ris qui ei debet et ratione sue ma
 gestatis potētissime et auctori
 tatis dignitatis et sue veritatis et sue

ifinite bonitatis et rōne sue veritatis
 et sapientie debet deo credi et ver
 bis eius primo per se simpliciter
 et quia ipse dixit.

Quod finalis mod^o pcedēdi
 est in v̄bis dei sicut in factis scz in
 creaturis q̄ sūt facta dei.

Sicut autēz duo sūt que pce
 dūt ab homine extra et ap
 parent exterius scz factum et dic
 tum seu opus et verbū et per ista
 homo magnificat scipm exterius
 Ita similiter qz homo est fact^o ad
 ymaginez et similitudinē dei duo
 sūt et pcedūt a deo extra se et ap
 parēt exteri^o scz facta et dicta seu
 opera et verba et per ista duo de^o
 manifestat scipm exten^o. duo er
 go possum^o habere d^o deo exteri^o
 videlicet facta et verba. Et ad ista
 duo reducūtur oīa que pcedunt
 a deo extra se. Et qz aliud ē factuz
 aliō est dictū et aliō est op^o et aliō
 est verbum. et iō alia est scia de fa
 ctis et operib^o dei et alia est scia
 de dictis et verbis dei. et sicut labo
 ramus ad cognoscēdum facta et
 opera dei. Ita debem^o laborare
 ad cognoscēdum dicta et v̄ba dei
 Un scia creaturaz ē scia de opib^o
 et factis dei et illa iam dicta est sz
 nunc restat tractare de verbis dei
 et videre si deus locut^o est aliqua
 verba. et si ē aliquis liber i quo sūt
 verba dei scripta. Et qz opera dei
 et facta que permanent sicut sunt
 ipse creature sunt nobis manifes

ita ad oculū et sūt oībus nota et ab oībus videntur et cognoscuntur et oīs vtuntur eis sed verba dei si sūt aliqua in mūdo nō sūt oībus manifesta et ideo per cognitionē operū dei seu creaturaz tā q̄ per pmo nota et magis manifesta debem⁹ ire ad cognitōez h̄boz dei tanq̄ ad minus nota ita q̄ ip̄a facta et ipse creature dei ducunt nos ad verba dei. Sicut autem aliud est cognoscere et videre ipsas creaturas et opera in se n̄ pparando ad eū cuius sūt s̄z solū cognoscere quia sūt et existūt et nescire cuius sunt nec cogitare. Et aliud est cognoscere ipsas creaturas et opera inq̄tū dei sunt. et sub isto respectu est scire q̄ dei sūt et q̄ adeo sūt et quia hoc est occultum hoc queritur et inuestigat⁹ S̄z pncipiū est manifestū de se ideo nec querit⁹ nec inuestigat⁹ Ita pfirmiter aliud est scire intelligere et audire verba et dicta in se nō operando ad deum sed solum intelligere q̄ n̄ significant et sentēcia verborū et nescire cui⁹ sunt. Et aliud est scire et cognoscere ipsa verba et dicta inq̄tū dei sunt et quod deus locutus est et dicit ip̄a verba et ab ipso sūt dicta sub isto respectu. vñ omnes homines possunt ipsa verba percipere quid significant i se Sed nō possūt cognoscere q̄ dei sunt talia v̄ba nec q̄ adeo dicta sūt sicut possunt cognoscere terras in

se et naturam eius. S̄z nō possūt cognoscere terram sub isto respectu inquantum dei est et q̄ dei est. Sicut autē ad cognoscendū ipsas creaturas inq̄tū dei erant oportuit pmo cognoscere et videre ipsas in se ita q̄ iste erat pmo gradus cognicōis q̄ videbamus ipsas creaturas ec̄ abiq̄ dubio et h̄ est nob̄ certissimū. S̄z ignorabam⁹ vñ erant. deinde p istū gradū ascendim⁹ ad aliū et aliū gradum sc̄z ad cognoscendū q̄ creature dei erāt et q̄ adeo erāt et iste fuit secund⁹ grad⁹. deinde cognoscim⁹ creaturas inq̄tū erāt dei donū ita q̄ cognoscimus ipsas creaturas esse datas hoībus adeo ad seruicdum et iste fuit terci⁹ grad⁹ cognoscendi creaturas. Si ḡ cognouim⁹ ipsas creaturas in se sciūm⁹ q̄ erāt sc̄do cognouim⁹ q̄ dei erant terci⁹ q̄ dei donū erant et date erāt. Primo cognoscebam⁹ q̄ erant et q̄ nobis seruiebant. s̄z ignorabamus vnde erant cui⁹ erāt et ideo cōuertebamur et inueniem⁹ q̄ dī erant et inde cognouim⁹ q̄ date erāt nobis ad seruicndū. Ita pfirmiter oportet pcedere circa v̄ba et dicta ad cognoscendū q̄ dei sūt. Un̄ pmo opp̄z videre ipsa dicta in se et iste erit pmo ḡdus. deinde per istū gradū ascendim⁹ ad aliū gradum sc̄m sc̄z cui⁹ sūt v̄ba seu dicta vtrū sint v̄ba dei vel hominis creature aut creatoris.

Et terti^o grad^o erit cognoscere q^{uod} nobis data sūt sicut creature sicut aut ipsemet creature manifestaue-
runt nobis deū et portauerunt in seipsis aliquod signum per quod cognouimus q^{uod} dei erant et adeo erant. Ita similiter ipsa verba per se ipsa manifestabunt nobis deū q^{uia} portāt in seipsis aliquod signum per quod cognoscem^{us} vtrum sint dei vel hoīs. creature v^{el} creatoris. Ita q^{uia} per ipsamet vba poterim^{us} cognoscere deū. Et si de^{us} dicit il-
la verū em̄ est q^{uia} potuim^{us} cognos-
cere ipas creaturas et cui^{us} erant per ipamet. s^{ed} non poterimus co-
gnoscere eadē de vbis vtrum sint dei et hoc per ipsa vba. S^{ed} ad h^{oc} iuuabūt nos ipsemet creature et scia ipsaz. Unde iam per creatu-
ras cognoscim^{us} deū esse et pprie-
tates et p^{ro}ditiones dei et modum suū et quid puenit ei. Et etiam co-
gnoscimus pprietates et cōditio-
nes creature et mod^o suū et quid conuenit creature. ergo nunc nō op^{er} nisi inuestigare vtrū talia ver-
ba sint dei et quia iam scim^{us} mo-
dum et formā et p^{ro}ditiones crea-
ture et creatoris ideo ipamet ver-
ba statim se debēt manifestare vtrū sint dei vel hoīs creatoris aut cre-
ature. Vtrū habeant modū cre-
ature v^{el} creatoris.

Hic pbatur q^{uod} deus dicit ver-
ba scripta in biblia et q^{uia} biblia est
liber dei et adeo.

Veniā aut in mūdo inueni-
m^{us} p^{er} lib^{ros} et plura ver-
ba dicta et scripta necesse ē q^{uia} oīa
vba et dicta ab aliquo sint dicta et
oīs lib^{er} alic^{ui} est. Et quia omnis lo-
quēs et dicens vel est creator vel
creatura. Et si est creatura op^{er} q^{uia}
sit rationalis. et ideo oīs loquens
vel est creator deus vel creatura
rationalis vel est factor v^{el} res fac-
ta. Et iō oīs liber omē vbu omne
dictū vel est creatoris vel creature
rōalis. Et q^{uia} nos hēm^{us} in mūdo
vnū lib^{rum} q^{ui} vocat^{ur} biblia cōtinēs
duo testamēta scz antiquū et testa-
mētū et nouū testamētū et affirma-
tur et credit^{ur} q^{uia} ille lib^{er} ē lib^{er} dī et adō
et q^{uia} de^{us} dicit oīa vba q^{ui} ibi p^{ro}tinēt^{ur}.
Et iō inq^{ui}ram^{us} si poterim^{us} cogno-
scere si dicit^{ur} lib^{er} vba et dicta q^{ui} ibi
p^{ro}tinēt^{ur} sint dei. Et op^{er} p^{ro}siderare
mod^o formā et p^{ro}dicōez vboz et q^{uia}
lib^{er} dicūt et etiā op^{er} p^{ro}siderare mo-
dū et formā loquēdi ip^{er} dei crea-
toris q^{ui} ei p^{ro}ducit. Et etiā mod^o et for-
mā loquēdi creature et q^{ui} ei p^{ro}ducit
deinde op^{er} comparē ipa vba ad
deū creatorē et ad ipaz creaturā et
videre si forma et mod^o et p^{ro}dicio
ipoz vboz p^{ro}ducit deo creatori v^{el}
creature. Cōsiderand^{um} est q^{uia} p^{ri}mo q^{uia}
ipē lib^{er} biblie h^{ab}et singularē mod^o q^{uia}
in ipa nō sūt pbacōes nec rōnes
nec argumētacōes ad pband^{um} illa
q^{ui} ibi dicunt^{ur} s^{ed} simpl^{iter} absq^{ue} pbaci-
one oīa dicit et affirmat et dicit ita
est simplici vbo sine probatione.

Et tñ illa que ibi dicunt et affir-
mantur esse vera indigent maxis
pbatonibus et rationib⁹ vt cre-
derent et affirmarētur ab hoibus
quia hoies nō pñt credere nec af-
firmare talia verba per se qz n̄ sunt
per se cognita. Alij aut libri aliter
pcedunt qā pbantur oia que ibi
dicuntur per rōes et argumētatio-
nes et incipiūt ab illis que per se
sunt manifesta ad sensum. liber aut
biblie in principio sui incipit. In
principio creauit de⁹ celū et ter-
ram. Affirmat deū esse deū crea-
se celū et terrā. Affirmat mundū
habuisse p̄cipium et nihil pbat
nec hec sunt nota per experienciā
Un̄ licz alij libri dicāt deū esse tñ
hoc pbant per multas argumēta-
tiones. qā pbūs aristotiles fecit.
octo libros phisicorum ad pban-
dum solū hoc scz deū esse et etia⁹
in methaphisica fecit. xij. libros ad
pbandum deū esse. Sed liber bi-
blie incipit in hoc qz dicit deum
esse et ibi facit suū p̄cipiū sine
pbatione qd significat hoc qz oēs
libri nō laborāt nisi ad pbandū
et certificandū deū et liber biblie
ibi incipit sine aliqua pbatione et
certificatione. qd ḡ sign̄ iste mod⁹
dicendi ipsi⁹ biblie nisi qz ille qui
loquitur in biblia et dat illa verba
est tante auctoritatis qz ei credis
simplici verbo absqz aliqua pba-
tione absqz aliqua certificatione
absqz aliquo testimonio et qz sola

sua auctoritas est facta certitudo
et pbatio et testimoniū suoz ver-
boz qz sua auctoritas scz loquen-
tis talia vba expellit et supat oēs
rōnes oīs argumētationes et oia
testimoia et per pñs qz pualz sua
auctoritas sola et suū simplex ver-
bum qz oīs alij libri et qz rōnes
oīm libroz qui probāt deū esse.
Et per oppositū qz alij libri pro-
bant per rōes p argumētationes
significat qz ille qui loquit nō est
auctoritatis talis qz ei debeat cre-
di per suū vbum simplex. Duo ḡ
sunt modi dicēdi et loquēdi vñ⁹
est dicere et loqui absqz probatio-
ne absqz argumētatione et rōne.
Alius est dicere et loqui cū proba-
tione argumētis et rōnibus. Pri-
mus mod⁹ est auctoritatē et digni-
tatis excellencie et honoris et ma-
iestatis dñationis potestatis et su-
perioritatis. Et sicut sūt duo mōi
dicendi et loquēdi. Ita sunt duo
modi credendi proportionaliter.
Unus est credere vbis et dicēdi sim-
pliciter absqz aliqua probatione et
argumētatione s3 per solā aucto-
ritatem loquētis et dicētis alius ē
propter rōnem probantē. Et qm̄
iam probatū est ex parte honoris
qz mod⁹ credēdi verbis dei ē cre-
dere scz verbis ei⁹ pmo et p se abs-
qz probatione absqz testimonio sed
solum qz ipse dicit iste em̄ mod⁹
credēdi ei debetur et puenit. Et
etiā sequitur qz mod⁹ loquēdi et

dicendi dei inquitum de^o ē d^z esse
simpliciter sine p^obatione sine argu-
mētatione sine rōnib⁹ tanq^{uam} exis-
de^o oīm et īperator et rex tāq^{uam} ha-
bēs oīs dīnationes oīe dīnūm
oīe īperīū oīe mēdatū oīe p^o-
ceptū et nūbīl bñs sup^{er} se s^z oīa ī
fra se. Ergo cū liber biblie īcipiat
loqui per talē modū et formā et
ita p^ocedit p^otinue ī toto p^ocessu suo
et talis mod^o loquēdi deo soli cō-
uenit et totaliter ei credi d^z. Seq^u
tur q^{uod} mod^o loquēdi ipsi⁹ lib^{er} ar-
guit p^obat et oīdit lib^{er} biblie esse
dei et a deo et q^{uod} de^o dedit illa et q^{uod}
sunt v^{er}ba creatoris et nō creature
nisi creatura ipsa loquentur ex p^ote
dei et hoc idem ē. Sequitur enim
de^o loquit^{ur} per se vel per creaturā
q^{uod} semp^{er} loquit^{ur} de^o per que sequi-
tur q^{uod} liber biblie magis est credi-
bilis et magis debem⁹ ei credere
q^{uod} nūbīl p^obat s^z simpl^{iter} loquit^{ur}
q^{uod} si p^obarer q^{uod} ī hoc sīgⁿatur q^{uod} de^o
locut^{us} et dicit illa v^{er}ba. Et q^{uod} nos
debem⁹ credere q^{uod}quid de^o dicit
eo q^{uod} ipse dicit. Ideo debem⁹ cre-
dere magis v^{er}bis et dīctis biblie
q^{uod} nō p^obat^{ur} q^{uod} si p^obarētur. et
v^{er}terī⁹ sequitur q^{uod} dum min⁹ p^o-
bat magis p^obat et magis se red-
dit veracē q^{uod} magis sīgⁿatur q^{uod} a deo
est et q^{uod} de^o locut^{us} est. Et exinde
sequit^{ur} q^{uod} magis sunt credibilia v^{er}-
ba et dīcta biblie et magis v^{er}a et
solida atq^{ue} firma et ab oī dubitatō-
ne remota q^{uod} v^{er}ba alio^{rum} lib^{er}o^{rum} et

de tāto q^{uod}to auctoritas dei loquē-
tis excedit et superat oīs rōnes
oīs argumētationes oīs p^oba-
tiones oīm alio^{rum} lib^{er}o^{rum} que sunt
hoīm ymo nulla est cōparatio. Et
ex istis apparet sūma p^ocordencia
sūma p^ouēciā que est inter lib^{er}o^{rum}
nature seu creaturaz et lib^{er}o^{rum} biblie
Quia liber creaturaz dicit q^{uod} de^o
bem⁹ crede deo p^omo et per se s^z
p^oliciter absq^{ue} p^obatione solū. q^{uod}a
ipse dicit et q^{uod} talis ē mod^o loquē-
di dei sine p^obatione. et ipse liber
biblie ita loquit^{ur} et ita p^ocedit. Un^{de}
ip^{se} creature q^{uod} a deo sūt sūme p^oue-
niūt et p^ocordāt cū v^{er}bis dei et v^{er}-
bis biblie q^{uod} ipse creature in nullo
fundant^{ur} in nullo s^zstentāt^{ur} nisi ī
solo deo īmediate et añ se nūbīl ha-
bēt nisi deū. Ita ipsa v^{er}ba et dī-
cta dei et ipsi⁹ biblie in nullo fun-
dāt^{ur} in nullo s^zstentāt^{ur} nisi in
sola auctoritate dei īmediate. q^{uod} nō
fundāt^{ur} in aliqua p^obatiōe nec
augmētatione et sic in hoc signifi-
catur q^{uod} sicut creature sūt īmedia-
te a deo q^{uod} etiā v^{er}ba biblie sunt a
deo. Et q^{uod} tota certitudo firmitas
et soliditas v^{er}itatis ipsi⁹ biblie sū-
ctissime ori⁹ et depēdet ex sola dei
auctoritate īfallibili et in ea solū
fundatur eo s^z q^{uod} ipse dicit. Seq^u
tur q^{uod} null⁹ pōt credere et adhere-
re v^{er}bis sacre biblie nisi p^omo cō-
gnoscat deū esse et cognoscat ip^{sum}
esse veracē et nō posse mētīri q^{uod} q^{uod}
nō h^{ab}z noticiā de deo nō poterit cō-

gnosceret vtz biblia sit liber dei et per pñs si nō cognoscit qd sit dei nō crederet ei qz nō probat nec pcedit per rōnes. Et per pñs cōcluditur qd liber creaturaz dz primo sciri anteqm hō veniat ad libz scriptu re sacre qz liber creaturaz docet cognoscere deū z suas pprietates et suū modū. Et iō liber creaturaz est porta via ianua introductoriu directoriu et lumē quo ad libz scripture sacre in quo sūt vba dei et iō iste p̄supponit illum.

Sequit̄ alia rō ad pbāz qd de² dicit vba scripta in biblia.

Reterea ē alia pbatio qd de² us dicit vba que sūt i biblia qz liber biblie pcedit p modū pcep ti et phibitōis et per modū pmissio nis et pmiatiōis. vñ pcepit et p hibz et pmittit pmissiones etnas et bñficia etna et cōmiatur penas etnas et mala etna que finē non hñt pcepit oibus hoibus vt faciāt bonū et sint boni pmittēdo vitam etnā et bñficia ppetua et prohibz ne faciāt malū cōmiando de mor te eterna et de penis et malis ppe tuis. Sz iste mod² loquēdi et di cendi scz p modū pcepti et phibi tōis cū pmissione bonoz etnoz et cōmiatiōe penaz etnaz nulli creature cōuenit sz soli creatori q sol² hz pceptū mādatum z dñiuz et phibitiōē super omīs hoies z q

sol² pōt pmittere z dare bñficia et na z pmiari z dare penas etnas z pugnitiones ppetuas ipsis homi bus. Que em creatura diceret ego iudicabo omīs hoies in die iu dicij et dabo vnicuiqz iuxta ope ra sua bonis bona et malis mala. Que em esset illa creatura que ex seipsa z sua auctoritate pmiaretur oibus hoibus pteritis pñtibz et futuris de penis eternis et dicerz se iudicare omīs hoies z oia facta et verba et cogitationes hoim et oia simul distincte iudicare sicut scribitur in libro ysaye. Que crea tura diceret ego resuscitabo omīs hoies simul et dabo bonis vitam eternā et malis penam eternam. Que esset illa creatura que pcepe ret et phiberet et daret pcepta et phibitiones oibus hoibz ppa au ctoritate cū pmissionibus et com iatiōibz etnis. Et q pmitteret oibus bñ opantibz vitā eternaz z male opantibz pugnitiōē etnā. Que essz illa creatura q potuit di cere delebo omēz hoiem de facie terre et inducere aquā diluuij sup terrā sic scribit i libro genēs. Que etiā esset illa creatura q propa au ctoritate puocaret iduceret z mo ueret oēs hoies ad bonū z vt esset boni et renocaret a malo qtu fieri pōt mō p pcepta modo p exor tationes et cōmiatiōes terribiles mō p pmissiones etnas vt ap paret per verba scripture sacre.

Sunt talia vt dictū est et vt ap-
 paret per pcessū suū q nlla crea-
 tura ex seipsa et suamet auctoris-
 tate potuit dicere talia verba aut
 enī essent bona creatura aut ma-
 la creatura. nō pōt esse mala crea-
 tura qz verba scripture sacre repu-
 gnant male creature totaliter qm
 verba scripture sacre prouocant
 inducūt et monēt q̄tum fieri pōt
 oīs hoies cum exortatione et p-
 cepto. pmissione et cōmiatione ad
 vez bonum hois inq̄tum hō est
 scz ad vez amorē inter se veram
 ynitatē societatem fraternitatem
 pacē et cōcordiā. Sed mala crea-
 tura nō pōt ex seipsa et ex natura
 sua amare. hoies nec vez bonū
 hois inq̄tum hō est nec inducere
 et puocare ipsos hoies ad credēd
 vez bonū hois inq̄tū hō est nec i-
 ducere et puocare ipos hoies ad
 vez bonū hois. Jō totū poppo-
 situm qz mala creatura est contra
 vez bonum hois inq̄tum hō est
 et illō destruit q̄tum pōt qz ma-
 la creatura est de natura sua ē cō-
 tra totā veritatem et hz in se radi-
 cem oīm maloz scz amorē priua-
 tum et per pns hz cōditiones et
 pprietates superi⁹ dictas d amo-
 re sui ipsius et prope volūtatē qua
 re concluditur q nulla creatura
 mala ex seipsa et propra inclinatio-
 ne potuit dicere vba scripture sa-
 cre pmo nec de nouo inuenire.
 Item nec etiā aliqua creatura bo-

na potuit dicere verba scripture
 sacre ex seipsa et propro motiuo.
 Primo qz verba scripture sacre di-
 cuntur per modū mandati et pcep-
 ti per modū cōmiationis per modū
 auctoritatis et dñationis vt iam
 dictum ē. Sed nulla creatura bo-
 na assumeret sibi auctoritatē talē
 ex seipsa vt p̄ciperet mandaret et
 cōminaret de penis eternis et p-
 mitteret bñficia eterna qz tunc n̄
 esset bona creatura ymo p̄sump-
 tuosa que ex seipsa assumeret sibi
 talē auctoritatem p̄cipiendi et cō-
 minādi et sic loquēdi que soli deo
 pertinet ymo esset pessima et sū-
 me superba et cōtra deum et hoc
 nō pōt esse qz bona creatura hz i-
 se radicem oīm bonoz. quare cō-
 cludit q nulla creatura neqz bo-
 na neqz mala potuit pmo dicere
 ex seipsa et propra inclinatione et
 inuenire vba scripture sacre. Et
 qo restat et cōcluditur q cuz illa
 vba sint dicta ab aliquo. vez est
 q aliquis dicit ea primo et ppria
 auctoritate vt de⁹ vl aliqua crea-
 tura ex mādato volūte et ordina-
 tione dei et nō ex seipsa. Et sic mo-
 dus et forma scribere sacre ostē-
 dunt manifestissime qd dicit vba
 biblie et q biblia est liber dei.

Quāuis aut oia illa que pba-
 ta sunt p libz creaturaz sint scrip-
 ta in libro biblie sacre et ibi cōti-
 neantur. Et etiā illa que cōtinen-
 tur in libro biblie in libro creatu-

raz pūneantur tñ aliter ⁊ aliē. Qz in scia libri creaturarū sūt oīa per modū pbatōis qz ibi pbatū per ipsas creaturas qz ita debz facere homo et pbatū obligatio ⁊ debz tñ hoīs erga deū. Sed in libro bible oīa illa ead pūnetur per aliūz modū scz per modū pcepti p modū mandati per modū monicōis et exortacōis pmittendo et cōmīnādo. Aliud autē est pbare qz ita debz fieri. Aliud autē est precipere mandare et monere et exortari cū pmissionibus et penis qz fiāt hoc enim pertinet auctoritati et dñio. Prīmū autē nō scz pbare qz quīz potest probare quod fieri debet ⁊ nō mandare qz fiat. Un per librū creaturaz pbatū est qz homo debet amare deūz pmo et super oīa toto corde tota mēte et totis viribz et ad hoc obligatur ⁊ qz oīs bō debet amare scdo omēm aliū hoīnem sicut scipm. Sed sancta biblia dicit hoc idē scz aliē qz p modū mādātī et pceptī et nō per modū pbatōis. et pmittit faciētibz h vitam eternā. et iste mod⁹ est altior et maior. qz maius ē pcepere qz pbare. et in hoc etiā dicit qz liber bible qui loquit per modū auctoritatis et pcepti est de tanto maior altior et superior qz liber creaturarū de quāto magis est pcepere et mādare seu imperare qz pbare tñ. Item liber nature seu creaturaz pbat qz deus est pmo timē

duz super oīa laudand⁹ honorand⁹ et glorificand⁹ et qz oīs bō dz timere deū laudare honorare ⁊ glorificare. Illi soli deo fūre obedire et credere ⁊ in eo solo cōfidere. Sed liber bible dicit hoc idē scz aliter qz nō per modū pbatōis scz per modū pceptī mādātī ⁊ exortationis. et vltra hoc ponit pūmū ⁊ pmittit retributōez eternā faciētibz hoc scz timētibz deū honorantibz glorificantibz ⁊ laudantibus eū. Unde dicit time deum honora deū fūas deo glorifica lauda confide etd. Et hoc dicit liber creaturaz et pbat hoc debes facere. et liber scripture pcepit hoc fac hoc. Et sic apparet summa pcordantia summa cōueniētia inter librū scripture sacre et librum creaturaz. ⁊ qz liber creaturarum seruit ⁊ famulat libro scripture sacre tanqz imperātī mādātī et precipiēti. Et patet qz nō differunt nisi in modo dicēdi et loquēdi. qz vn⁹ loquit p modū pbatōis et alt⁹ p modū pcepti et auctoritatis. Alia pbatō qz de⁹ dicit vba sacre bible et qz est liber a deo.

Terius est alia probatio qz deus dicit verba que sūt in libro bible scripta. Un in libro bible sūt verba que sūt sup hoīes et sup humanam naturā totaliter ita qz ipossibile ē qz hoīes dixerūt talia vba de se pmo nec p se nec inuenerunt. Un nullus pōt loqui

nec dicere de se nec ex propria scia
illa que non potest cogitare quia omne
quod dicitur primo cogitatur in corde.

Sed verba que sunt scripta in libro
biblie non possunt cogitari primo ab ho
mine nec intelligi nec ymaginari
non possunt primo cadere in cogitatione
hominis ymo sunt super omnes intellectus
super omnes estimationes super omnem
opinionem et cogitationem omnium hominum
et sunt totaliter incogitabilia ab omni ho
mine eo quod sunt altissima profundissima
et sanctissima. Si ergo verba scripture
sacre sint ita alta et extra et supra
omnes homines sequitur quod si homo illa non
potuit cogitare primo nec inuenire
quod etiam si potuit ex seipso dicere nec
loqui hoc autem patet discurrendo per utrum
quod testamentum. Quis enim homo potuit
primo cogitare in corde suo affirma
re et dicerere quod tres persone realiter
distincte ita quod una non est alia sint
una essentia numero. Item quod una et
eadem res numero et essentia esset in tri
bus realiter distinctis et quod tres per
sone essent unum deum simplex et in
diuisibilis. homo enim est super omnes co
gitationem et supra omne cor humanum
nec aliquis homo potuit primo dicere
nec cogitare. Verum ei potuit homo co
gitare quod esset unum deum simplex
et indiuisibilis. Sed quod unum deus
simplex sit tres persone realiter disti
cte et equales in omnibus hoc non po
tuit cadere primo in corde hominis ergo
sequitur quod ille qui primo dicitur et locu
tus est hoc quod unum deum esset tres per

sone quod erat super omnes homines et plus
quod homo ergo erat deus qui primo dicit hoc
quia homo non potuit. Quis enim homo di
cisset et cogitasset hoc de deo cum
adhuc vix potuerit cogitare homi
nes quod unum solus deus est. Et tamen ista
verba scripta sunt in libro biblie in
novo testamento protus predicata
et publicata per totum mundum. Item quis
homo aut creatura posset
primo ex seipso cogitare aut dicere et
affirmare de facto quod deus factus est
homo et quod ita est de facto ita quod huma
nitas et deitas sunt in una et eadem
persona ita quod deus est homo et homo est deus
et hoc factum est in secunda persona trini
tatis et non in prima nec in tertia. Quis
homo potuit hoc primo cogita
re. Que creatura potuit hoc primo
dicere de deo ex seipso. Sed forte
posset cogitari vel dici quod deus de
bet fieri homo. Sed quod de facto deus
factus sit homo et quod et in quo loco

Quis homo potuit hoc primo
cogitare vel dicere de deo neque enim
creatura bona aut mala potuit si
primo dicere ex seipso. Mala
enim creatura non potuit dicere
ex seipso quia hoc est ad verum bo
num exaltationem et summam digni
tatem humane nature et maius
bonum quod possit esse. Neque eti
am bona creatura potuit dicere ex
seipso quia nulla creatura potuit
hoc scire ex seipso. ergo si bona crea
tura dicit a deo dicit et a deo ha
bit quia aliter dicere non potuit

ergo qui pmo hoc dicit et reuelat
 ut de^o fuit. Sz cū totū nouū te-
 stamentū sit plenū istis verbis q^d
 de^o fact^o est hō et hō nō pmo di-
 xit. q^d de^o dixit. Itē q^d vgo concē-
 pit in vtero suo puez sine viro z
 q^d pariat ipm puez exis vgo z p-
 manēs vgo post partū. Quis hō
 potuit hoc pmo cogitare aut di-
 cere z affirmare cū hō sit ptra hūa-
 nū vsū et nullomō possit cadere i
 cognitōe hoīs vl' q^d mulier potuit
 hō cogitare ex seipsa pmo. q^d sequit^r
 q^d q^d pmo hō dicit vel reuelauit scz
 q^d vgo deberet picipere vl' parere
 de^o fuit vel ex parte dei dicit. sz hō
 scriptū est in libro biblic scz in no-
 uo testamento q^d virgo peperit et
 post partū vgo permāsit et q^d ita
 factū est q^d sequit^r q^d vez est. Und
 si aliqua mulier dixit q^d ipsa cōce-
 pit filiū sine viro z peperit perma-
 nēs vgo et quod ita factū est ve-
 rū est nō quia ipa mulier que hoc
 dicit potuit pmo ex seipsa cogita-
 re hoc quia hoc est extra omnem
 cogitationē et contra omnē expe-
 rientiam cōsuetā hoc dicere et ex
 seipsa cogitare nō potuit. Sed qz
 scēciūt per experiētiā z vidit in se
 ipa q^d ita factū est. ergo p^{ri}us factū
 est in seipsa q^d dixerit quia aliter di-
 cere nō potuit dixit si aut a deo di-
 xit qz sibi reuelatū est qz ita debet
 fieri. Et quia solus deus potuit hō
 reuelare vl' aliquis ex parte eius
 Sequitur etiam q^d ita est quia a

deo dictū est. Si ergō hoc dictū
 est q^d virgo concepit et peperit fi-
 liū sequitur q^d ita factum est. Et si
 ita factū est a solo deo factum est.
 Vel ergo de^o dicit et reuelauit q^d
 ita fieret vl' si deus nō dicit z reue-
 lauit et aliq^d mulier dicit. sequit^r q^d
 ideo dicit qz deus in ea fecit hoc
 p^{ri}us q^d ipsa dixerit. Sic ergo vel
 hoc est a deo p^{ri}us dictū postea
 factum est vel a deo pmo factum
 est et postea a muliere dictum. Et
 sic semper a deo necessario est. Et
 sic quia hoc non potest dici a mu-
 liere nisi deus p^{ri}us hoc fecerit nec
 deus hoc dixerit nisi ita faceret.
 Sequitur q^d ita factum est. Pre-
 terea que creatura quis homo p-
 mo potuit cogitare in corde suo z
 dicere q^d substantia panis inuisi-
 bilis sub colore latens et sub acci-
 dentibus conuertatur et mutetur
 substantialiter in corp^o humanū
 vinum. Et vinum conuertatur in
 sanguinem humanum vinū.
 Nulla enim creatura potuit hoc
 pmo cogitare et dicere et tamen
 est scriptum in nouo testamento.
 ergo sequitur q^d de^o dicit hoc qd
 supra homines est dicere pmo et
 cogitare. Preterea quis potuit
 cogitare et dicere pmo ex seipso
 q^d deus creauit mundum dicen-
 do temp^o z q^d creauit ei modū z
 formam z ordinem sicut scribitur
 in antiquo testamento in p^{ri}nci-
 pio et in primo libro vbi scribitur.

tempus mod⁹ ⁊ forma ⁊ ordo cre
ationis oim creaturaz. Hoc enim
nullomō ab hoīe pōt sciri nisi aliz
quis sibi dixerit scz q̄ mūdus tali
tempore incepit. Quod aut̄ pos
sit pbari q̄ mundus sit creatus et
quare est et ppter quez finē sit cre
at⁹ ⁊ q̄ tot anni fuerūt q̄ mūdus
est creatus ⁊ nō ples. ponēdo cer
tū numerum nullomō pōt homo
scire esse neq; pbare. opz em̄ q̄ il
le qui creauit mūdū hoc dicit neq;
q̄ em̄ p̄m⁹ homo hoc scire potuit
neq; aliquis alius homo post eū
potuit em̄ scire p̄mus homo a se
ip̄o q̄n creatus fuit sz q̄n alia cre
ata fuerūt que p̄cesserūt euz hoc
scire nō potuit. Un̄ scribit q̄ p̄m⁹
homo inter omēs creaturas vlti
mus fuit et q̄ sexta die formatus
fuit. quomō em̄ sciūisset q̄ esset sex
ta et q̄ nō p̄cessissent nisi quinq;
dies nisi deus dixerit ei. Qz ergo
in libro bible scribitur p̄mus die
rū quo mūdus incepit et certū in
iciūz temporis ⁊ nullomō potest
sciri ab homine. Hoc significat q̄
ille qui hoc dicit est sup̄ hoīes et
reuelauit q̄ em̄ nullus homo ex se
ip̄o hoc dixerit ⁊ scripserit ⁊ de h
libruz fecerit sic ostendit. Omnis
em̄ homo qui facit libzū et scribit
aliquid ex seip̄o vult q̄ ei credat
⁊ vult q̄ illi q̄ legūt libzū credant
v̄bis scriptis. Et ideo opz q̄ illō
q̄d hō scribit ī libro suo sit tale v̄
q̄ sit p̄se manifestū v̄ q̄ possit per

experientiā verificari q̄ aliquomō
possit induci vt credatur vel pra
tiones vel per sensū vel per signū
vel quocūq; alio modo. Quis em̄
homo pōt affirmare ī libro suo ex
seip̄o illō q̄d est oīo in certum nec
aliquomodo sciri pōt ab hoīe neq;
q̄ credibile per aliquā pbationē
vel per aliquod motiū sed est ex
tra omēs extimationem cū omēs
opinionē. Quis esset ita fatu⁹ ita
sine sensu scribere ex seip̄o talia et
facere libzū de hoc. Sed certum
est et clarū q̄ temp⁹ hora et dies
inceptionis mūdi nullomō potest
ab aliquo homine sciri neq; pos
sūt esse ratōes neq; alie pbationes
neq; persuasiones neq; inductō
nes neq; signa neq; experientie neq;
extimationes quib⁹ possit credi q̄
tali die incepit mūd⁹ esse et ante
nō. Ideo hoc est occultissimū ho
mib⁹ et remotissimū. Ergo sequit̄
q̄ nullus homo fuit ita fatu⁹ ita
stultus ita sine sensu sine experie
cia q̄ ex seip̄o scripserit talia ⁊ af
firmauerit in libro bible in anti
quo testamēto scribitur certitudi
nalit̄ et affirmatur temp⁹ et dies
incepcōis mūdi. ergo sequitur q̄
homo ex seip̄o nō scripsit nec affir
mauit quare opz q̄ ille q̄ mūdum
creauit hoc reuelauerit et senti fe
cerit et dixerit. et sic pcluditur q̄
deus dixit vel homo ex parte dei
v̄ba bible sancte et per cōsequēs
q̄ liber sacre bible est liber dei et

est a deo. Et ex inde pcluditur q
vba et dicta que sūt in sancta bi
blia sūt magis alta et sup omēz ra
tionē et sensuz. Et qto magis ex
cedunt naturā hūanā tāto magis
credi dnt. Et qto magis videtur
difficilia ad credendū magis dnt
credi qz tūc signuz est q sūt a deo
dicta et nō ab hoibus. et hō debz
credere quicqd dicerit de. Exin
de sequitur q qz articuli fidei xpia
ne sūt altissimi et sup omēz hoiez
q ex hoc z ppter hoc sunt magis
credibiles et maxime certi z firmi
Et sic pbatū ē q in mundo ē vn
liber qui ē liber dei et a deo q nō
minat biblia prinēs duo testame
ta z q de dicit vba in dicto libro
scripta vel aliqs ex parte sua.

Hic pcluditur ex iam pbatis
alique pprietates circa librū dei
z qualiter se debeat habere hō cir
ca illum.

Uonā aut iam pbatuz est
q de habet librū et q vn
liber dei est in mūdo in quo cōti
nētur vba que de dicit. Et quis
est ille liber nūc restat dicere con
cludere et oñdere aliquas pprie
tates et cōditiones ipsius libri et
qualiter hō dz se habere circa li
brum dei. Un ex isto fundamēto
scz qz ille liber est dei et qz dicit v
ba illius libri mltā pnt sequi z cō
cludi de ipso libro et de vbis ei.
Un postq ille liber est dei et vba
illius sūt verba dei sequitur q bo

mo debet credere totū librū z om
nia verba scripta in libro ita q to
tus liber est credendus et firmissi
me et toto corde absq aliquo du
bio. Et hoc illo mō qui cōuenit li
bro dei videlicet simpliciter sic ali
qua alia pbatōne et argumenta
tione sz solū qz dei est et deus di
cit z hoc est totū fundamētū cre
dēdi ipsi libro. Et ideo ipsa biblia
et oia verba ei reducūtur ad vnū
fundamētum ad vnā rōnem scilz
qz dei est et de dicit. z sub isto fū
damēto z sub ista rōne sunt credē
da z accipiēda oia verba sacre bi
blie et nō sub alia. Si autē per
istam portā z istud primū genera
le fundamētuz nō intrat in ipam
bibliam. Sed vlt intrare per ali
am portam scz per rōnes et argu
mētationes tūc intrare nō poterit
quia iste est sol mod cōueniēs
tam libro dei q ipsi deo. Qui ali
ter nō vult credere deo z libro suo
nisi per rōnes et probationes z ar
gumētationes tunc facit maximā
iniuriam deo et libro suo z verbis
eius qz vult ire et intrare in librū
dei contra naturam et mod libri
dei. Et ideo necesse ē q talis
repellatur a libro dei et liber sibi
claudatur vt secreta libri nō vide
at eo qz iniuriat librum et deū cu
ius est et reputat eū posse mentiri
et hoc est primū quod concludit
de libro dei. Ulterius cōcludit
tur de libro dei eo quia dei est et
f iij

Deus dicit qd nihil pōt esse inutile
nihil supflūū nihil diminutū & iō
nihil in eo est ibi ptempnēd nihil
respunēd nihil qd iniquū. Alteri⁹
pcluditur de necesse eo quia de
us dicit vba in dicto libro penta
qd oia vba implebūt & nihil rema
nebit in ppterū qm̄ deus nihil po
test facere cōtra suū honorez. Un
de si nō pplerēt vba dei ipe esset
mendax ideo ppter suū honorem
necessitate est qd vba oia impleā
tur postq̄ verba sūt dei et ipse di
cit. si em̄ quilz hō q̄tuncunq̄ mo
dic⁹ vult qd vbu suū sit verax et i
pleatur. Et q̄to maior est dñs tā
to magis vlt verbū suū ad imple
ri et nō retro cedere. Jō vnus rex
cici⁹ exponeret regnū suū q̄ ver
buz suū nō impleret q̄to ergo ma
gis deus ad implebit verbū suū
et illa que ipe dicit eū sit om̄ps.
Alteri⁹ pcludit qd postq̄ deus hz
librū et verba dei sūt in illo modo
quo de⁹ locut⁹ est qd hō debz ob
ligatur et tenetur amare et dili
gere librū illum sicut verba dei q̄
processerunt de bore suo. Unde
quia homo debet amare deū pri
mo et super omnia vt probatū est
Sequitur etia⁹ qd debeat amare
verba sua quia nihil magis pro
pinquum deo q̄ verbum suūz ni
hil magis est pertinens deo q̄ v
bum suū quia verbum suū re
presents ipsūmet et exiit de ore
suo. Et per consequens nihil ma

ius nihil excellētius nihil nobili⁹
nihil preciosius aut melius nihil
potentius nihil amabilius q̄ ver
bum dei. Et per psequens sequi
tur qd verbum dei est super om̄es
creaturas et excelsit omnes crea
turas et magis propinquum est
deo et magis pertinet deo q̄ oēs
creature. Ideo sequit⁹ qd sicut ho
mo tenetur amare deū ita debz
amare verbum suūz representās
eum. Et sicut tenet dare deo om̄ez
honorem om̄ez gloriam om̄ez
laudē & debz se exponere ad mor
tem pro deo ita debet facere pro
vbo dei. Et sicut debet amare de
ū plusq̄ omnes creaturas et q̄
seipsum. Ita debz amare verbū
dei plusq̄ om̄es creaturas & plus
q̄ se ipsum. Et per psequens sicut
homo debet cauere sup oia ne cō
tempnat ne iniuriat ne offendat
deū ita debet cauere ne cōtem
pnat ne vilipendat ne iniuriat ne
offendat verbum dei. Et per cōse
quens sequitur qd postq̄ homo ha
bet in seipso locum in quo possunt
recipi verba dei scilicet ipsum cor
qd hō debet recipere in corde suo
verba dei et preparare cor suū
ad recipiend vba sua & nulla alia
verba debet primo recipere i cor
de suo. Sed debz iplere totū cor
suū verbis dei. Et ideo si ho
mo recipiat pmo i corde suo alia
verba q̄ verba dei tunc facit mā
ximam iniuriā deo et verbis ei⁹.

Et quia expellit verba dei de sua domo de suo loco proprio eis debito et ponit alia verba. Et quia etiam verbum dei representat deum et exiit de ore dei et mittit a deo sequitur quod qui recipit verbum dei in corde suo recipit deum. Et qui habet verbum dei in corde suo deum habet in corde suo. Et qui portat verbum dei in corde suo deus portat. Et ideo nihil maius nihil melius nihil nobilius nihil preciosius nihil amabilius potest homo habere in corde suo quam verbum dei. Et quod verbum dei intrat ad cor hominis et nulla alia res potest intrare cor hominis nisi ipsum verbum. Et habet ipsum verbum principale quod in corde habitat. Ideo nulla res magis propinqua cordi quam ipsum verbum nulla magis habens ingressum in cor. Et quia verbum dei est viuum sicut deus vivit cuius est quia exiit de ore dei et ideo necesse est quod vivificet ipsum cor. Et quia est dulce iocundum et letum sicut deus a quo exiit immediate. Ideo necesse est quod quando est in corde quod dulcificet ipsum cor et faciat ipsum iocundum et letum. Et quia est calidum eo quod est ardens igne amoris ideo calefacit cor et facit ipsum ardere et inflammari in amore. Et quod est verax et certum ideo firmat ipsum cor in veritate. et solidat illuminat et clarificat. Et quia est virtuosissimum potentissimum et summe actiuum et ope-

rativum ideo operatur in corde subiecto et mutat ad se prestat et deffendit. Et quod verbum dei est altissimum iocundat ipsum cor et trahit ad altissimum. Et sic patent aliquae proprietates verbi dei et libri sui in quo sunt verba dei et etiam qualiter se debet habere homo ad librum dei et ad verbum dei quoniam debet primo verbum dei audire studere et legere.

Comparatio verbi dei ad creaturas.

Uolo autem si nobis manifesta que habemus et tenemus de deo in hoc mundo scilicet creaturas suas et verba sua. Sed ista duo non sunt equalia quoniam verbum dei est supra homines et super omnes creaturam. Et omnis creatura exiit de nihilo sed verbum dei exiit de ore dei. ideo verbum dei quia est maius omni creatura habet potestatem et diuinum super omnem creaturam. et omnis creatura est subiecta totaliter et penitus verbo dei. et ideo verbum dei mutat creaturam. et ipsa creatura non potest mutare verbum dei quod est inmutabile et invariabile sicut deus a quo est. Et quia verbum dei est efficacissimum virtuosissimum et summe operativum et actiuum. Ideo quando subiecto venit et mittitur super omnes creaturam monuit eam sicut aliqua resistentia et omnis creatura obedit verbo dei. Item etiam omnis creatura summe distat a verbo dei sui

qz p̄ verbū dei oīs creatura facta
est ⁊ de nihillo venit in esse per vir-
tutem vbi dei qz h̄z om̄em virtutem
et p̄tatem, ppter deū a quo est
Un̄ deus per verbū dicēdo crea-
uit om̄s creaturas. Et iō oīs crea-
tura subiecta est v̄bo dei qz per ip-
sum h̄z esse et portatur et sustine-
tur in esse. Un̄ qz de⁹ dicit creatu-
re facte sunt. et si nō dicisset crea-
tura nulla fuisset facta. et sic om̄is
creatura est qz de⁹ dicit. Un̄ p̄mū
quod dicit est verbū suū et per ip-
sū oīa creata sūt et recipiūt esse d̄
nihillo. Et sic apparet maxia ineq̄-
litas inter verbū dei et ip̄as crea-
turas et q̄ necesse est creaturas
esse subiectā verbo dei. Item de⁹
dedit hōi creaturas et verba sua.
Sed pl⁹ dedit qn̄ dedit v̄ba sua
q̄ qn̄ dedit creaturas de q̄to pl⁹
valent v̄ba dei q̄ oēs creature. et
sic de⁹ duob⁹ modis cōsolat hōi-
nem scz per creaturas et per v̄ba
sua et pl⁹ per v̄ba q̄ per creatu-
ras qz creature sūt d̄ nihillo. S̄z
v̄ba dei exeunt de ore dei. Iō sic
spōsa pl⁹ p̄solat de v̄bis sponsi q̄
de archa sibi missa et muneribus
Et subdit⁹ magis ap̄ciat v̄ba rez-
gis q̄ munera et magis ex v̄bis
p̄solat. Et bon⁹ fili⁹ pl⁹ p̄solatur
de v̄bis patris q̄ de muneribus
patris. Ita hō plus d̄z ap̄ciare v̄-
ba dei q̄ creaturas que sunt mu-
nera dei sibi data sicut archa. Et
plus debet gaudere ⁊ cōsolari de

verbis dei q̄ de creaturis sibi da-
tis ad seruendū. Si ḡ hō tñ cōso-
letur ⁊ delectet tñ i creaturis dei
tñ magis debet cōsolari et delect-
tari in v̄bis ei⁹. Et si recipit crea-
turas dei cum tāta diligēcia ma-
gis d̄z recipere v̄ba dei et cū ma-
iori diligentia. Et si ap̄ciat creatu-
ras dei multo magis d̄z ap̄ciare v̄-
ba ei⁹. Valde em̄ cōtra rōnē est q̄
hō vtatur cōtinue creaturis dei ⁊
q̄ cōtempnat v̄ba dei et nolit ea
audire. v̄ba em̄ dei p̄cedunt ⁊ exe-
unt de corde dei et iō portant cor-
et intentionē dei ⁊ voluntatē dei
et intrāt in cor hōis. Sed creatu-
re exeunt de nihillo. et iō v̄ba dei
sunt p̄p̄inquissima deo. s̄z creatu-
re quasi sunt aliene a deo qz de ni-
hillo. quare sine cōparatōne plus
valet v̄bū dei q̄ om̄s creature. et
deus plus ap̄ciat suum v̄būz q̄
omnes creaturas Qui ḡ nō vlt
recipere nec audire v̄ba dei non
est dign⁹ q̄ vtat creaturis dei.
Postq̄ ḡ de⁹ locut⁹ est et dignat⁹
est loqui homib⁹ vt dñs suo rex
subdito creator creature artifex
operi manuū suarū et dñs infinī-
te maiestatis rei de nihillo facte
⁊ v̄ba sua scripta sūt. Adagnā in-
iuriam facit hō deo et multūz cō-
tempnit eum si nō vlt audire nec
recipere verba sua. Sed verbis
suis cōtemptis et sp̄etis audit le-
git studet et recipit verba hōim.
Magis em̄ debet hō audire et le-

gere verba dei q̄ hoīs magis debet audire verba creatoris sui q̄ creature verba. Et magis debz audire illum qui creauit oīa q̄ illuz qui creatus ē de nihillo. Magis dz audire verba illius qui nō pōt mēiri s; est veritas q̄ illi? qui potest mēiri decipi ⁊ decipere. Magis dz audire vba illi? q̄ viuit in eternū q̄ hoīs mortalis et q̄ iam mortu? ē. Et magis debz audire verba illius a quo creat? est ⁊ qui dedit ei suā ymaginē et a quo recipit quicqd hz q̄ vba illius a quo nihil recipit. Magis dz audire ⁊ legere verba illi? qui cōtinue conseruat eū in esse et indefinēter largitur et dat sibi sua bñficia sine q̄bus nō pōt esse q̄ illi? a quo nullū bñficiū recipit nec pōt recipere nec pūt aliqd sibi dare. Magis dz audire verba illius qui pmittit sibi vitā eternam q̄ illius qui nihil pmittit nec aliqd potest dare. Multo magis dz audire hō qui est op? vba illius qui fecit eum et sui factoris q̄ illius qui factus ē. et magis verba dñi q̄ serui et regis q̄ subditi et oīpotentis q̄ nihil potētis. Et illi? qui de se est infinitus et omne bonum q̄ illius q̄ habet in se radicem oīm maloz. Et illius qui habet hoīem iudicare q̄ illius qui iudicāndus est. Et multo magis dz delectari homo in studendo et legēdo verba et librum illius q̄ creauit illū q̄ illius

qui creatus est. Si ḡ homo faciat oppositum istorum maximā iniuriā et cōtumeliāz facit deo creatori et factori suo et vbiis ei?.

Qualiter creature et verba dei conueniunt homini.

Noniam autē homo habet corpus et aīam et vnum nō est aliud qz aīa est spūalis et intellectualis. ⁊ corp? est terrestre ⁊ ex elemētis. Et vtrūq; habet suāz vitā quia aliter viuit corpus. Ali ter aīa q̄uis autē viuat corp? mediante aīa et ex p̄sencia eius ac tamē corpus indiget cibo et nutrimento vt viuat et nutriatur et cōseruetur et aumēteretur aliter periret ⁊ moriretur. Ita similiter aīa indiget cibo et potu nutrimento et alimēto vt augmentetur nutriatur et cōseruetur in vita sua que est amor bonus gaudium spes et cōsolatio in deum. et qm̄ nutrimentum et cibus seu alimentuz debz conuenire et habere conuenientiam cum re que aliter et nutritur ⁊ debet intrare in rem nutriendam et vniri cū ea aliter nō nutrit. Et ideo quia corp? est terrestre et elementale. Ideo nutritur viuit ⁊ crescit de cibis et elemētatis terrestribus et elemētatibus tamq̄ sibi similibus quia intrant corp? hoīs realiter et per suā pñciam ex quibus fit bon? humo: et sang

guis. Ita cōformiter qz aia est spiritalis et intellectualis et nullo modo terrestris nec elemētalīs. Ideo nutriri et viuere dē de cibis et nutrimentis et elementis spūalibus et intellectualibus et nō corporalibus nec terrestribus tamq̃ de sibi similibus que soluz pnt intrare aiam per suam pnciam. Et qz aia est ad ymaginē dei et nullum est medium inter aiam et deū. Ideo dē nutriri et alimētari de cibis nutrimentis et alimētis diuinis que immediate pcedunt a deo. Et qz verbum dei exit de corde dei et pcedit de ore ei⁹ et pōt intrare in cor aie et in eā penetrare. Ideo aia dē nutriri viuere et crescere et sublētari dē vrbis dei q̃ pcedūt dē ore dei. Et solū vrbū dei ē ppriū alimētū p p⁹ cib⁹ ppū nutrimentū aie et cordis. sic q̃ cib⁹ fēstris et alimentū corporale nutrit corp⁹ iā p⁹ viuum et augmētāt ipm nutrit cor⁹ roborat et cōseruat. Ita vrbus dei quod intrat cor et aiam iam p⁹ viuā et viuētē augmētāt ipam et nutrit corroboret cōseruat et sublētāt i amore dei i spe bona gaudio cōsolatione et in oibus que pntinēt ad vitā aie et cordis. Ecce igitur qualiter pueniūt hōi et proportionātur creature et verba dei qz creature corporales respiciunt corp⁹ et vitā corporālē. et vba dei respiciunt aiam et vitā spūalē vt sicut corp⁹ quod est ppter aiam

viuit de creaturis corporalibus de nihilo factis. Ita aia que est propter deū et est ad ymaginē dei viuat immediate de verbo quod pcedit de ore dei quod est spūale et intellectuale et diuinū. Ecce quāta ppinquitās hōis ad deū q̃ta vnitas quāta dei bonitas qz verbum quod exit immediate de corde dei intrat cor hōis verbū quod procedit de ore dei intra aiaz hōminis. Et qz nihil ppinquius deo q̃ vrbū eius. Ideo totaliter trahit cor et aiam ad deū. vnde exit et facit cor hōis vnū cū corde dei. Ecce q̃ qualiter puenientissime deus dedit hōi duo scz creaturas et verba sua. Creaturas ad augmētandū nutriendū et cōseruandū corp⁹ in vita sua. et vba ad augmētandū nutriendū et cōseruandū aiam in vita sua ppria. Et ideo vba dei sunt verba vite nō corporis sz aie nō carnis sz cordis. Et iō aialia bruta nō pnt viuere de verbis dei quia nō hnt aiam spūalem et intellectualem nec dei ymaginem.

Ecce quātum distant cib⁹ corporis et cibus aie quia cibus qui nutrit corpus est corruptibilis. sz cibus qui nutrit aiam scz verbus dei est incorruptibilis et perma-nens in eternum. Sicut autē homo nō facit per seipz cibos corporales sz recipit iam factos et ordinatos a deo. Ita hō nō facit cibum spūalem sz ipm vrbū dei

sz recipit iam dictum et datum a deo q: vtrūq: est a deo. Si em̄ homo nō pōt facere per se cibos corporales ex quibus viuat cor: pus quō poterit facere cibū spūa lem ex quo viuat aīa. Et iō nul lum vbum quod pcedit de corde et ore hoīs potest dare vitaz aīe et nutrire ipam. Sed opoz q: ab alto pcedat scz de corde et ore dei. Et sicut ad hoc q: cibis corporal' nutriat corp' nō est necesse inq: rere cām et fundamentū et rōn ez quare sic potuit fieri. Ita ad hoc q: verbū dei nutriat aīaz nō ē nec esse q: hō inquirat cām fundamē tum et rōnem vboz dei sz sufficit scire q: dei sunt et recipere ipsa vba in corde q: sine hoc aīam nutri unt. Et q: in ipsa aīa voluntas hz totum dñium et iperū et in ip sa cōsistit pncipalit' vita aīe q: qñ illa viuit tota aīa viuit et qñ illa ē sopita tota aīa ē sopita qñ illa cre scit tota aīa crescit qñ illa nutrit tota aīa nutrit. qñ illa defficit tota aīa defficit q: ipsa est cor aīe. Et iō q: verbū dei respicit aīam. ideo iungitur pncipaliter ad volun: ratem aīe et respicit pncipaliter ipam tāq: cor ipsius aīe et tamq: totum iperium in aīa. Et iō verba dei et liber dei hnt et habere de: bent illum modum sm̄ q: cōuenit voluntati que est libera et liberta te posita. Et iō verba dei aliquā do hnt modum preceptiū et ali

quando habent pibitiū aliquñ exortatiū et aliquando pmis: siū aliquando cōminatiū aliquñ narratiū exemplor' aliquādo deprecatiū aliquādo laudati uiz quia om̄s isti modi cōueniūt voluntati et effectui et inclinant et mouent exitant et nutriunt ip: sam voluntatē ad timorē ad amo rem ad spem ad gaudium ad con solationem. Sed q: aīa semper querit certitudinem et nō recipit aliqua verba nisi sint sibi certa et nō dubia quia intellectus qui est in aīa semper appetit certitudinē et in hoc faciat et viuit et aliter nō quiescit donec sit certus. Et iō necesse est q: verba dei et libri sui sint certissima et nullomodo du: bia et ideo est in verbis dei et in libro suo certitudo diuine aucto: ritatis que est tam magna q: exce dit omnes rationes omnes pro: bationes hominuz et omne inge nium humanum vt iam dictum est. Ideo totus liber dei est au tenticus et habet modum gene: ralem auctenticum per totum. Et sic verba dei et liber diuinus p to tam animam complent et confor tant et nutriunt intellectum et vo luntatem. Ecce igitur qualiter habemus cognitionem et scienciam de creaturis que sunt opera et facta dei et de verbis dei que sunt dicta dei.

Et sic deus manifestauit seipsuz

hoi per creaturas que sūt a deo ⁊ per verba que dicit sꝫ magis ⁊ pꝫ pꝫinꝫ se manifestauit per verba qꝫ per creaturas quia verba inmediate exeunt de ore dei ⁊ directe tendunt ad cor hominis. Et ipsa verba etiam sūt magis familiaria hoi et pꝫinꝫiora qꝫ creature quia etiam ipse hō habz verba et dicit et loquit et in hoc mltū pꝫcor dat cū deo qꝫ deus loquit et dicit et hō loquit et dicit. et sic vba cōueniūt deo et hoi. Et sic multū est familiaris hoi et pꝫinꝫ cognitio dei pꝫ vba sua. Et sic ipse hō pꝫ creaturas dei et per vba dei pōt venire ad deū et ipm inuenire et scire intentōez et volūtatez dei. Ergo hō debz seipm exercitare taz in creaturis dei qꝫ in vbis ipsius vt se appropinquet ad ipsum et fiat familiaris cum eo.

Quod aia rational' exis in homine nō est de natura corporis sed pōt viuere perse et separata a corpore ⁊ immortal' viues sine fine.

Quoniam aut' hec sciencia ē de homine et pꝫinꝫior res que sit in homine est aia rationalis. Et quia forte plures credūt qꝫ aia sine corpore nihil sit et qꝫ mortuo corpore anima moriatur ⁊ nō remaneat viua ⁊ per pꝫsequēs nō credūt bona eterna et ideo nō curant laborare pꝫ illis nec etiā credūt mala eterna nec per pꝫsequēs curant fugere illa. Et ideo vt ois

homo cognoscat qꝫ ipse habz aias imortales que in eternū viuūt hic pꝫbabit. Quis em̃ superius in pluribus locis dictū sit qꝫ aia est immortalis et qꝫ libez arbitriū est iꝫ mortale tñ hoc fuit dictū et probatū ē icidētaliter. Et iō hic nūc tractabit pꝫinꝫaliter de matrimonio et qualitate aie recoligēdo etiā illa que iam dicta sūt superius spꝫim in multis locis. Quā super oia est valde vtile hoi qꝫ cognoscat sine dubio qꝫ hz aiaz imortalem et sēper viuētē vt post deū maxie circa seipm sua vset cōsideratō ne in eternū perdat seipm sꝫ maxiaz diligentia apponat ad habendū sciētia libri de hoie seu libri creaturarū et etiā libri dei seu scripture sacre. Ad pꝫbandū aut' qꝫ aia rational' nō sit de natura corporis sꝫ qꝫ pōt stare et viuere pꝫ se separata a corpore et qꝫ sit immortal' capiēdū fundamēta sequēcia. Prīmū fūdamētū erit ex pte obligatōis qꝫ aia pōt obligari deo immortal' et etno. Aliud fūdamētū erit ex natura liberalitatis ex pte honoris laudis ⁊ gl'ie dei. Aliud fūdamētū erit ex natura libertatis. Aliud erit pꝫparādo operatōes qꝫ apparēt i hoie inter se. Aliud erit pꝫparando hominez ad omnes creaturas alias que sūt pꝫpter hominez et sic pꝫbabit qꝫ aia est immortalis vel pꝫparādo hoiem ad deū. vel cōparando operatōes hois int se vel pꝫparādo

homines ad omnes alias creaturas inferiores. Quātū ad p̄mū quod est ex parte obligatōis seu p̄parando hoīez ad deū p̄siderandū est q̄ iam p̄batur est q̄ homo obligatur dñō immortalī et eterno. Et q̄ homo potest facere iusticiā soluendo vel iniusticiā et iniurias nō soluendo deo debitū s; oppositū faciēdo sic ergo homo potest facere iniusticiā iniuriā et offensam cōtra deū et potest p̄tempne re v̄ba dei. Et q̄ qui facit iniuriā deo d; pati penā eternā et eternaliter debet pugnari. Et sic aīa pōt demereri et lucrari penam eternā et p̄ p̄ns necesse est q̄ possit pugnari eternaliter et hoc nō pōt fieri nisi aīa sit immortalis et viuat sēp ergo de necessitate sequit̄ q̄ aīa rationalis ex̄ns in hoīe sit immortalis semper durans. Itēz homo potest obligare deū sibi eternalit̄ et hoc faciēdo iusticiā sibi sicut em̄ si aīa faciat iniuriā deo et offensam obligat seipsum ad penas et punctionem eternā ita per oppositū si faciat deo placitū sibi cōplacendo obligat deū ad remunerationē eternā quia nō est maior ratio de vno q̄ de alio s; hoc nō potest esse nisi aīa sit immortalis ergo necesse est q̄ aīa hominis sit immortalis et p̄maneat et duret in eternū. Fūdamētum aut̄ qđ fūdatur in homine de laude dei dictū est in capitulo de honore.

Aliud fūdamētū. Prētea alia p̄bacio pōt fūdari in natura libertatī seu liberi arbitrii et quasi p̄cordat cū p̄mo qđ modo dictum est. Un̄ opaciones hoīs iqtū hō est sūt remun̄abiles v̄l pugnibiles d; natura sua eo q̄ sūt fctē cū lib̄ta et te. Et exinde p̄cludit̄ d; necessitate q̄ aīa ē immortalis in qua est ip̄a libertas. s; ista p̄bacio ad plenū d; ducta est sup̄ in rubrica de p̄paratōe hoīs ad alias res p̄ dīam generalem s; liberi arbitrii in vltia parte rubrice illius ideo transseūdum est ad aliam partem.

Aliud fūdamētū. Alia aut̄ p̄batio fūdat̄ in operib; q̄ apparēt in hoīe. Un̄ hō per suamet opaciones eas p̄parādo adinuicē pōt cognoscere q̄ aīa est immortalis. Un̄ p̄ fūdamēto p̄mo p̄suppono istas regulā q̄ tandiu durat res q̄ diu durat sua opatio q̄ si opatio alic; rei sēp durat sēp durabit illa res cui; est Et iō si in hoīe sit aliq̄ opatio q̄ sēp duret necesse ē q̄ in hoīe sit i; aliq̄ res q̄ sēp duret. Modo videam; si in hoīe est aliqua operatio q̄ sēp duret et di; scurrā; per oēs opaciones q̄ apparēt in hoīe. Et p̄mo p̄ opacōes extiores videam; si ille opatōes sēp duret et apparet q̄ nō quia opatōes quic; sensuū extior; possūt diminui debilitari et corrip̄i destrui et auferri. Et hoc fit p̄pter organū cū quo fit illa opatō

Uñ illa opatio que est videre que fit cū oculo aliqñ diminuit aliqñ debilitat aliqñ destruit et totaliter auferit et hoc fit ppter oculum. Et sili ē de ista operatiōe q̄ ē audire. et sic de alijs. q̄ p istas opatiōnes exteriores nō intelligim⁹ nec possum⁹ pbare q̄ in hoīe sit aliq̄ res immortalis. Sed intelligim⁹ p operationes interiores et occultas et videm⁹ q̄ fit int⁹ aliq̄ opatio q̄ nō pōt destrui nec impediri q̄ semp durat inter aut oēs opationes est ibi vna operatio q̄ semp durat scz velle et nolle et desiderare. et ista opatio q̄uis sit occulta et interior ac tñ ē manifestissima cuilibz hoī intra se. ita q̄ quilz hō sentit in se ipso istā opationē et p experienciā scz q̄ ista opatio scz desiderare velle et nolle sit immortalis in hoīe hoc oñditur et pbat clarissime ad oculum sic. oīs em̄ opatio q̄ nec p debilitatem corporis nec p infirmitatem corporis nō debilitat nec diminuit nō depēdet a corpore nec est ligata cū corpore. S3 nos videm⁹ per experienciā q̄ iste operationes velle et nolle et desiderare nō debilitant nec diminunt ppter debilitatē corporis. Uñ videmus. q̄ in infirmis velle nolle et desiderare nō debilitant nō diminunt ymo dū corp⁹ magis ifirmat tūc magis crescit velle et nolle et desiderare nec ppter hoc cessat desiderare qz aim⁹ desiderat salutem

Ita q̄ operatio non debilitat ppter debilitatē corporis. q̄ sequitur q̄ iste operationes nō depēdet a corpore nec ligatur cū corpore nec fiūt cū corpore nec cū organo corporali sic iste opatiōes q̄ sūt videre et audire et c. q̄ si corp⁹ moriat̄ adhuc remanēt iste operationes et p pñs sūt immortales. Itē illa operatio q̄ fortificat et crescit dū corp⁹ magis debilitat et destruit nō depēdet a corpore nec fit cū corpore nec ē ligata cū corpore. s3 iste operationes velle et nolle et desiderare fortificatur et crescūt dū corp⁹ magis debilitat et destruit h̄ ei apparet per experienciā qz quāto magis hō efficit antiqu⁹ tāto magis desiderat et vlt et forti⁹ et magis crescit desideriu suū. q̄ sequitur q̄ talis operatio nō depēdet a corpore nec ligatur cū corpore et exide sequitur q̄ cū tādiu durat res q̄ diu durat operatio ei⁹ q̄ illa res cui⁹ officiū et operatio ppa ē velle nolle et desiderare ē immortalis perpetua seper durās seper viuēs et remanet qñ corp⁹ morit̄ et per pñs sequitur q̄ illa res q̄ vlt vel nō vlt et desiderat nō ē pūcta nec ligata cum corpore s3 ē per se exñs nec idigz auxilio corporis ad operandū suā operationē s3 est nuda separata et expoliata ab ipso corpore et per pñs nō est subiecta corpori s3 est libera. Item sequitur q̄ illa res est maior excellēti⁹ et superi⁹ q̄ sit in hoīe hñs dñiuz super to

tum hoiez. quare seqtur q̄ homo
h̄z in se rem imortalē icorruptibi-
lem viuentē in perpetuū et hoc ē
īp̄a volūtas cui⁹ officiū et pp̄ria
operatio ē velle et nolle et deside-
rare. et sic volūtas hoīs nūq̄ mo-
ritur. q̄uis corp⁹ moriat⁹ s̄z viuet
in eternū in gaudio vel in tristitia
et per p̄ns tota aīa in qua est vo-
luntas intellect⁹ et memoria non
est de natura corporis s̄z pōt viue-
re per se separata a corpore. q̄ hō
d̄z edificare et facere suūz fūda-
mētum super voluntatē tamq̄ su-
per fundamētūz perpetuū et icor-
ruptibile durās in eternum.

Alia ratio q̄ aīa nō est de natu-
ra corporis.

Tem alit pbat q̄ aīa hoīs
nō sit de natura corporis ex
pte sue opatiois ⁊ sui modi qz aīa
atrahit didit ⁊ expoliat illō q̄ reci-
pit i ea ab oī quātitate ab oī loco
ab oī q̄litate corporali qz cuz aīa
noiat ip̄as res noiat eas sic quā-
titate sine loco sic q̄litate. vñ ista
noiat sic itelligit qz p̄mo itelligit
q̄ noiet. Et sic aīa cū recipit ip̄as
res in scīp̄a facit ip̄as sine quāti-
tate sine qualitate sicut stomach⁹
dum recipit cibos spoliāt et diui-
dit eos a suis vestimētis ⁊ suis cō-
ditionibus et induit eos vestimē-
tis et cōditionib⁹ corporis. ita q̄
cib⁹ perdit modū pp̄riū et reci-
pit mod⁹ corporis. Ita ipse res dū

intran aīam perdūt modū pp̄riū
et recipiūt modūz aīe. Ita q̄ per-
dunt quātitatē locum et qualitatē
accidentalē et recipiūt modūz et
formā aīe. et ideo ipse res dum in-
trāt aīam recipiunt ab aīa modū
cōem et vniuersalē et perdūt par-
ticulare singularē et indiuidua-
lem. Ita q̄ nō cōueniūt magis vni
particulari q̄ alteri sicut hō qui
est in aīa h̄z modū cōmunē et vni-
uersalem quo equaliter conuenit
oībus et nō magis vni q̄ alteri. et
ita noiatur ab aīa cōiter ⁊ vniuer-
saliter. Et tñ talē modūz nō habz
hō extra aīam qz nullus hō extra
aīam cōuenit in suis conditioni-
bus oībus homib⁹. Sed hō qui
est in aīa conuenit oībus. Ergo se-
quitur q̄ talem modūz recipit ab
aīa et nō ase. Ergo aīa hoīs de
natura sua ē sine quātitate sine fi-
gura sine loco sine qualitate cor-
porali et sine oībus illis conditio-
nibus ex̄nibus in rebus exteriori-
bus per quas ip̄e res sunt parti-
culares et singulares q̄ autēz aīa
assimulet ip̄as res sibi ip̄i hoc cla-
rissime manifestatur in ista littera
a et etia⁹ in alijs litteris quia ista
littera a dū est scripta tunc habet
certam quātitatē et magnitudinē
certum colorē scz nigrū vel rubē
certū locū quia i tali pargamēto
et in tali parte pargamēti. Ita q̄
nullū ali⁹ a scriptū est illudmet a
p̄mo habet differentiā ab illo. sed

dum ista littera a intrat aiam tunc recipit aliū modum et aliā formā et alias cōdicōes et perdit modū p̄p̄riū quē habebat in scriptura quia dū est in aia tunc nō ē magnum nec paruum nec talis qualitatis nec talis et perdit q̄titatez. Item perdit om̄em locū. Item nō est nigrum nec rubeū nec alicui⁹ coloris. et sic perdit colorē et q̄titatez nec est scriptū in pargame no nec in papiro. Sed istud a ex̄is in aia est v̄le et cōe om̄ibus alijs et m̄ cōuenit vni q̄ alteri et ante de se nō erat tale. Ergo sequitur q̄ ab aia recipit talē modū. quare sequitur q̄ aia hoīs est sine quātitate sine loco nec est magna nec parua ⁊ est sine oī colore q̄ nō est nigra nec rubea. et hoc null⁹ pōt negare q̄ sua operatio hoc manifestat. Quare pcluditur q̄ aia nullo modo est corporalis nec est de natura corporis nec cōditiones h̄z corporis. quare sequit⁹ q̄ nō ē grauis nec leuis nec rotūda nec quadrata nec alicui⁹ figure. Et sequitur q̄ om̄s conditiones et p̄p̄rietates corporis repugnāt aie et sūt feces respectu aie et supfluitates. Si em̄ aia remouet tales conditiones a reb⁹ q̄ intrāt aiaz tanq̄ sibi repugnandū tanq̄ quas feces ⁊ supfluitates q̄to magis ip̄a in sua natura est separata ab illis. Et sic clare possum⁹ cōcludere q̄ quedē sūt res corporales ⁊ quedē

spirituāles quedē sunt res quāte quedē sine quātitate. Item possum⁹ concludere q̄ res sp̄uales et sine quātitate sūt nobiliores altiores et digniores q̄ res corporales ⁊ quāte. Itē res corporales sūt feces et supfluitates. Sicut em̄ a ex̄is in aia est dign⁹ nobili⁹ ⁊ superi⁹ q̄ a ex̄is in scriptura quia q̄n est in aia est v̄le cōe oībus perpetuū in corruptibile et in variabile. s̄ a scriptum est particulare variabile et corruptibile. Sic similiter se h̄z aia respectu rez corporaliū habenciū q̄titatez ⁊ qualitatez corporale. Quare sequit⁹ q̄ aia hoīs nō est visibilis q̄ nō h̄z colorē nō est audibilis q̄ nō habet sonū. Nō est odorabilis q̄ nō habet odorē. Nec gustabilis q̄ nō h̄z saporem. Nō tangibilis q̄ nō h̄z quātitatem nec qualitatez que possit tangi q̄ nec calida nec frigida nec hūda nec sicca nec aspera nec leuis nec lōga nec breuis nec ampla nec stricta nec lata nec p̄fūda nec spissa nec pōderosa nec grauis q̄ oīa ista sunt de natura corporalis. et per cōsequens nobilioz est q̄ nō habet ista q̄ si haberet. Et exinde possum⁹ arguere de deo qui est supra aiam q̄ deus non est visibilis nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis nec tangibilis seu palpa nec coloratus nec pōderosus nec leuis nec h̄ns aliquā quātitatez corporale

vel superfuit et sic de alijs. et sic pbatum est qd aia rationalis nō ē de natura corporis. et ideo dū corpus morit aia remanet in sua natura. et sic tam per operatōes voluntatis q̄ per operationes intellectus pbatum qd homo habz aiam q̄ nō est de natura corporis.

Aliud fūdamētū et vltimū ad pbandū qd homo habet aiam imortalem sumitur pparando homiez ad alias creaturas que sūt ppter hoīem et seruiunt hoī. Unde p̄cio sitas nobilitas et icorruptibilitas fūctiūz homī manifestāt clare qd in homine est aliquid imortale et icorruptibile semp viuens et ista ratio fuit posita superius in rubrica de conditionibz obligationis in illa pte qd magis est obligatus homo deo. Quare ibi recurre. et sic pparando hoīez ad deū et cōparando creaturas alias od hoīem. et pparando operatōes hominis inter se pbat immortalitas anime rationalis. et sic aia hominis nō habet finez post se. S; anima quia fuit creata et habuit principiu ante se vt ipamet experitur in seip̄a qz ip̄a aia nō meminit se sep fuisse. et tamē si semp fuissz recordaret. Quare sequit qd nō semp fuit et sic hz principiu s; non habet finem et per p̄ns creata est inse a deo de nihilo. et vltra possumus arguere qd si aia habet pncipium et nō habet finem qd deus qui est

supra aiam et creauit eā nō habz principium neqz finē. Ecce igitur postq̄ homo hz aiam rationalem immortalē qualiter d; esse sollicitus de custodia ei? ne in ppetuū male habeat ne in ppetuum maneat in tristitia ne in perpetuum captiuetur ne in eternuz pugnet ne incidat in oīa mala iam superius noiata et ne perdat in ppetuum oīa bona et ifinita iam supdicta. Qd q̄ grādis res est aia. Qd q̄ grande est malū aie. Qd q̄ grande bonum imortalis est vtiqz aia.

Sed tñ necesse est ip̄am esse bonam vel malā iustam vel iniustam puniēdam vel remunerandam necesse est ip̄am esse et viuere in eterno gaudio vel in eterna tristitia necesse est ip̄am esse et viuere in eterna iocunditate et felicitate vel ppetua miseria. necesse est ip̄am esse et viuere in eterna dilectione et dulcedine vl' in sempiterna amaritudine et dolore necesse est ip̄am esse et viuere in eterna societate cū deo creatore suo. vel in eternū esse separatā a societate et consortio creatoris sui nec inter ista est dare mediū. ymo necesse est qd vnuz vel aliud habeat

hic inuestigatur an sit et realiter existat tertia natura creata q̄ sit tantum spūalis et tota intellectualis per se etn̄s sine corpore.

Uoniam aut tota scala crea-
 turarum et nature est nobis ma-
 nifesta ad sensum et nullus potest du-
 bitare an creature ordinate per qua-
 tuor gradus existant quia hoc est per se ma-
 nifestum. Sed quia omnes creature no-
 bis ad sensum manifeste quod videmus
 reducuntur ad duas naturas. quasi
 est una natura que est corporalis tamen
 sicut sunt omnes creature que continentur in
 primo secundo et tertio gradibus quia omnes
 ille creature sunt corporales tamen quia
 in eis non est spiritus rationalis seu anima
 intellectualis. Alia autem natura est
 corporalis et intellectualis seu spiritu-
 alis sicut homo qui est in quarto gradu
 scale nature qui continet in se sicut et
 coniungit duas naturas in una per-
 sona scilicet corporalem et spiritalem seu in-
 tellectualem quia in homine est corpus et
 anima rationalis immortalis ut dictum est. et
 ideo quia nos videmus naturas cor-
 porales et spirituales coniunctas in una
 persona scilicet in homine. et ultra videmus
 naturam corporalem per se existentem se-
 paratam ab intellectuali ut in terra
 quia terra per se existit et est natura
 purissime corporalis. Exinde ha-
 bemus eam querendi et inuestigandi
 an sit vel existat natura spiritalis
 per se existens. nullomodo coniuncta cum
 natura corporali. et quia nos nullo-
 modo dubitamus de natura corpo-
 rali tamen an sit nec etiam de natura co-
 iuncta ex corporali et spiritali. ideo
 per istas duas inuenire debemus
 tertiam quia per notum nobis debemus

inuenire illud quod est innotum.

Unde postquam est et existit rea-
 liter natura corporalis et natura
 spiritalis sicut coniuncta in una persona
 ut in homine. et ultra hoc etiam natu-
 ra corporalis est et existit per se se-
 parata quare etiam non erit et existet na-
 tura spiritalis creata per se separa-
 ta sicut natura corporalis. unde fieret
 iniuria nature spiritali seu intellectu-
 ali quia natura corporalis habet duos
 modos existendi scilicet diuisis et coniunctis quia
 reperitur coniuncta cum spiritali et reperitur
 per se existens sic illa et natura spiritalis
 non haberet nisi unum modum existendi
 scilicet coniunctum. Cum ei nobilior sit na-
 tura spiritalis quam corporalis et corpo-
 ralis inueniatur per se existens sic spiritali
 multo magis debet habere ipsa natura
 spiritalis per se existentiam sic corporali
 ut sic habeat duos modos existendi scilicet
 coniunctum et diuisum per se. unde natu-
 ra corporalis esset totum et pars et na-
 tura spiritalis creata esset tamen pars et
 non totum. Et etiam natura corpora-
 lis esset per se existens et cum alio existens
 et natura spiritalis esset tamen cum alio
 existens et natura corporalis faceret
 per se unum et cum alio unum et sic
 duobus modis faceret unum scilicet per
 se et cum alio et natura spiritalis
 faceret unum cum alio. Et non face-
 ret unum per se. Sed quia natura
 corporalis esset totum per se et na-
 tura spiritalis creata esset tamen pars
 et non totum quia natura corporalis
 faceret per se unum et spiritalis non fa-

ceret p se vnus et hoc esset contra ordinē vniuersū ptra naturā rerū cōtra dignitatē nobilitatem et exstantiam nature spūalis et fieret maxima iniuria nature spūali et hoc de^o nō pmitteret cū de^o sit tot^o spūalis et plus debet dare nature spūali q̄ corporali. Non em̄ repugnat nature spūali q̄ p se creet sine corporali et existat sicut nec repugnat etiaz corporali vt patz ad sensum nec etiam vniuersum esset cōpletum cum deficeret iste modus exndi nature create spiritali. Esset em̄ natura corporal et spiritalis in simul et essz natura corporal per se et nō esset natura spiritalis creata per se. Et tñ ista natura magis dcorat vniuersū ymo est principalior pars vniuersi. ex quo sequit̄ q̄ non pōt deficere in vniuerso vt sit pplemētū i creaturis. Quare d̄ necessitate iste due nature scz natura corporalis et spiritalis p̄iuncta in simul et natura corporalis tñ arguunt et pcludunt naturā spūalem creataz p se esse et existere sine corpore. Et sic hēmus in vniuerso tres naturas scz spūalem tñ et corporalem tñ et spūalez et corporalez siml. Ista p̄batio fit ex parte creaturarum q̄ sunt in scala nature ita q̄ ipsa scala nature hoc pbat. Preterea alia p̄batio sumitur ex parte dei qui ē dñs et creator om̄ps. Unde cum deus sit spūs sūmus et totus itel

lectual et nullomō corporalis magis p̄ueit cū eo creatura spūal et i intellectual q̄ corporal ymo corporal ē ei opposita et spūalis ē ei filis si q̄ de^o fecit naturā corporale sibi opposita et ifumā p se solā q̄re nō fecit etiā naturā que est filis per se exntez. Item p̄suevit magis facere sibi file q̄ diffile et creaturas sibi totalit̄ files q̄ diffiles. et magis p̄ueit dō facere creaturas p̄pe se q̄ distātes ase q̄ magis p̄ueit deo facere creaturā spūalez p se exntē q̄ corporale p se exntez s; deus sibi diffiles fecit creaturas q̄ magis fecit creaturas sibi files fecit creaturas distantes ase. q̄ magis fecit creaturas p̄pe se. Item nō solum debuit facere creaturā spūalem p se exntez sine corporali ymo p̄mo debuit facere naturā spūalem q̄ corporale q̄ est ei magis p̄pinqua et filis. Et sic p̄batur est taz ex pte creaturarū q̄ ex parte dei q̄ natura spūalis creata est et existit realit̄ p se sine corporali et tal ē creata. Et talis natura vocat̄ natura angelica. Et ideo ista natura est sine quātitate sine figura sine longitudine et breuitate sic latitudine et sine p̄fūditate sine spissitudine sine fine sine extētatōe sine pōderositate et leuitate nullū hz colorē nullū sapore nullū odorē nec hz aliquā q̄litatez q̄ possit t̄agi. iō n̄ ē visibilis nē audibil nē t̄agibilis nec aliquō paliquē sensū p̄ceptibilis sic dictū

fuit superius de anima rationali et de ista littera .A.

De multiplicatōe nature spiritalis create .

Quod probatū est quod natura spiritalis creata est et existit .

Uterius est magis inuestigandū si est multiplicata in multas species et multa indiuidua. Sicut autē iste due nature nobis note scilicet corporal' et hūana natura que cōstat ex spiritali et corporali manifestauerūt nobis naturā spiritalē purā esse. ita etiam manifestabūt oīa alia et oēs suas cōditiones et proprietates. Un' necesse est quod oīa sint proportionata et ordinata int' se. Videm' autē quod in natura corporali infima nō solū est vna species ymo innumerabiles species et maneries. videm' etiam quod species in primo gradu corporali est tamen multiplicata quod nō pot' comprehendī sub nūo. Si ergo creatura corporal' est tamen multiplicata quod nō pot' comprehendī sub nūo. quare etiā nō erit multiplicata natura spiritalis et quasi sine numero ita quātū pot' esse quod sit tātū vna creatura spiritalis ymo debēt esse innumerabiles tales creature et spūs. Si etiam deus omnipotēs voluit tantū multiplicare creaturas corporales sibi dissimiles nōne magis debuit multiplicare creaturas spirituales sibi similes et vniiformes. Sicut ei magis debuit facere creaturā spiritalē quā corporalē. Ita etiā magis

debiuit eā multiplicare cū magis fuit multiplicabiles res spirital' quā corporales. Itē videm' etiā quod in natura hūana quā cōstat ex spiritali et corporali ē maxima multiplicatio. quare etiā in natura spiritali pure non erit maxima multitudo vel multiplicatio spirituum et creaturarū spiritaliū cum natura pure spiritalis facit statū per se suū in vniuerso quod nō sūt nīlī tria membra dictū est in vniuersitate creaturarū quod necesse est in numerabilē multiplicationē esse creaturarū spiritalium et nō tamen vnam creaturam.

Quod iter ipsas creaturas spirituales ē multiplex ordo et inferioritas et superioritas et nō sūt oēs equeles.

Non solū dicitur esse maxima multitudo creaturarū spiritaliū pure ymo dicitur esse ibi multi ordines et debet ibi esse inferioritas et superioritas inter eos. Et vna creatura spiritalis dicitur esse superior quā alia. Videm' etiam quod in natura corporali ē ordo et inferioritas et superioritas et nō equalitas sicut in primo gradu vbi sūt multi ordines. Nam ē ibi ordo elementorū quod tria infima aqua superior et nobilior et aer superior aquā et ignis superior oīa. ecce ibi ordinē et superioritatem et inferioritatem. Similiter ē ordo in metall' et inferioritas et superioritas. Sicut ē ordo in lapidib' pretiosis. Si quod in isto gradu infimo ē ordo et superioritas et inferioritas. nōne etiā suūmō erit or-

do superioritas et inferioritas in ipsis
creaturis summis spiritualibus. Si in
minimis est ordo est nonne erit in
maximis. Sicut est ordo in secundo gradu
scale iter arbores et herbas. Sicut
est ordo in tertio gradu in animalibus et pis-
cibus in aquis et in illis que ambulant
super terram. Vide ergo quot species arborum
et herbarum vide quot species piscium
quot species avium quot species animalium
ambulantium super terram. vide quomodo est
ibi superioritas et inferioritas et omnes
isti tres gradus sunt in natura corpo-
rali. Si ergo dominus deus omnipotens posuit
tamen ordinem in creaturis corporalibus
nonne magis debuit ponere
ordinem inferioritatis et superioritatis in
creaturis spiritualibus cum magis or-
do conveniat creaturis spiritualibus quam
corporalibus. Sicut ergo in creaturis
corporalibus sunt multi ordines qua-
re etiam in creaturis spiritualibus non erunt
multi ordines. Preterea etiam in natu-
ra humana que est corporalis et spiritualis
est multiplex prelatura multiplex digi-
tas multiplex principatus ymo est in
hominibus ordo dignitatum ordo offi-
ciorum ordo principatum iste homo ma-
ior iste minor iste inferior iste superior
iste prelatus iste subditus. est enim in hu-
mana natura multiplex status. nam est ibi
status agricolarum isidororum status mer-
catorum status burgensium status nobi-
lium ubi continetur ordo militum
ordo baronum ordo vice comitum
ordo comitum ordo ducum deinde
est rex et imperator. Et sunt multi reges

et unus imperator. Est etiam multiplex
ordo prelatum nam sunt iudices inferi-
ores iudices superiores medii et po-
testates inferiores medie et supreme
hoc etiam videmus in statu ecclesiasti-
co in quo est multiplex ordo prela-
tis et posterioritatis. nam sunt ibi re-
ctores archidiaconi diaconi preposi-
ti abbates episcopi archiepiscopi patriarche
et ceteri. Si ergo in natura que est partem
corporalis et partem spirituales non
est equalitas sed est distinctio et ordo mira-
bilis quoniam omnes homines quo ad na-
turam sint equales a tunc per accidens
quia que eis adveniunt et que acquirunt
postea fiunt iter homines isti ordines
Ista autem accidentia sunt iurisdic-
tionis officium scilicet et cetera. et ista acciden-
cia nobilia fundantur in humana na-
tura ratione nature spiritualis et intellec-
tualis que est pars humane natu-
re et non ratione nature corporalis. que
igitur postquam in natura que est partem cor-
poralis et partem spirituales est mul-
tiplex ordo et mirabilis et ratione na-
ture intellectualis scilicet ratione anime. que
etiam non erit multiplex ordo et mis-
rabilis in natura spirituali et mere
intellectuali et etiam divina dignitatum of-
ficiorum et statuum cum maior ordo
et ordinatio debeat esse in spiritualibus
quam corporalibus que non erit ibi
principatus et prelatio superioritas et infe-
rioritas suo et alique inferiores alique
superiores et alique mediocres. Item
infra hominem est ordo inferioritatis et su-
perioritatis et prelatio et hoc a natu-
ra

ra. Nam ibi est stat^{us} virtutis infimae
scilicet generative augmentative et nutri-
tive. et iste habent alias inferiores scilicet
virtutem attractivam digestivam et retē-
tivam. Ulteri^{us} post istum statum est
secundus stat^{us} superior virtutū sine prae-
tium sensitivam. et tertio post istum
est suprem^{us} status virtutis et prae-
tium intellectualium. Si ergo in homine
est talis ordo et principat^{us} quare
etiam in natura pure spirituali non
erit ordo et principat^{us}. Et sic patet
qualiter in ipsis creaturis spiritali-
bus et sumis spiritibus debet esse ordo
sacer et multiplex ordo et inferiori-
tas et superioritas et mediocri-
tas et non equalitas.

Quemvis sint ibi multi ordines tamen
necesse est quod sit certus numerus
ipsorum ordinum. et omnes debent
consummari in unitate.

Uoniam autem in ipsis spiritibus sum-
mis debet esse tant^{us} ordo tanta
ordinatio tanta relatio quod non possit
esse maior eo quod sunt propter deum et
similes illi a quo est omnis ordo omnis
regula et mensura. et ideo in ipsis cre-
aturis spiritalibus nulla potest esse con-
fusio. Sed necessario est in eis cer-
tus numerus ordinum. et omnes debent
consummari in unitate. Undem^{us} ei
quod in natura pure corporali sunt tres
grad^{us} generales. Ita quod tota natura
corporalis que non habet aliquid spiri-
tale immortale dividitur per tres grad^{us}
quod quod habent esse tamen. Alia habent cum

esse vivere tamen. Alia cum esse et vivere
re sentire tamen. et ultra quilibet istorum
graduū continet plures ordines
sub se quod in primo gradu qui habet esse
tamen sunt plures ordines scilicet ordo
elementorum ordo metallorum et or-
do lapidum preciorum et in quolibet sta-
tu est unum principale ut in ordine
elementorum est ignis in ordine metal-
lorum est aurum in ordine lapidum pre-
ciosorum et carbunculus. Similiter secundus
grad^{us} qui est vivere continet sub se
multos ordines. Nam est ibi ordo
herbarum ordo arborum. Similiter in ter-
tio gradu qui est sentire sunt plures or-
dines. nam est ibi ordo piscium ordo
avium ordo animalium qui ambulat super ter-
ram seu animal natatile volatile et ter-
restre. et quilibet istorum ordinum confu-
matur in unitate quod in genere piscium
est un^{us} summ^{us} et maxim^{us} piscis.
In genere avium est una maior et di-
gnior avis super omnes aves sicut est
aquila. Similiter in genere animalium que
ambulāt super terram est unum animal et
una species que est maior omnium et dignat^{ur}
alijs sicut est species leonum. Si ergo in
natura corporali est tanta ordina-
tio tanta relatio tanta mensuratio sic
confusione et cert^{us} numer^{us}. Non
ne magis debet esse in natura pure
spiritali. et si deus posuit tantam rela-
tionem et ordinem in natura infi-
ma corporali que est ei dissimilis
nonne magis posuit in natura pu-
re spiritali sibi simili et propinqua cum
omnia ista pertineant ad pulchritudinem

dinem et ornatū vniuersi. Nonne
 g̃ tota natura spūalis dz etia3 di-
 uidi g̃naliter per certas portiones
 et grad⁹ g̃nales. et itez quibz isto-
 rum graduū in certos ordines et
 quilibz ordo in suas spēs vt sit ibi
 oimoda claritas et distinctio sine
 confusione. et in quolz ordine sit
 vna spēs super oēs vt quibz ordo
 consumatur in vnitare. et sicut vi-
 dem⁹ q̃ ipsa natura pure corpo-
 ralis partitur et diuidit i tres por-
 tiones g̃naliter ita possum⁹ cogi-
 tare q̃ illa natura spūalis que ei
 opponitur sit etiam diuisa in tres
 portiones g̃nales scz in tres yerar-
 chias siue in tres sacros principa-
 tus qz opposita equaliter diuidūt
 et maxie qz natura spūalis est pu-
 rior q̃ corporalis. 7 iō natura cor-
 poralis imitat spūalem. iō per illa
 que videmus in natura corporali
 possum⁹ arguere in natura spūali
 que nō videm⁹. Itē sicut videm⁹
 q̃ oīs nature et spēs corporales
 correspōdent vni spēi sume scz na-
 ture hūane que ē corporalis 7 spi-
 ritualis et illa spēs est sup oīs et
 dñatur oibus alijs et semp ē ex or-
 dinatione dei. ita q̃ oēs ordines
 creaturaz corporalium psumātur
 in vna spē sup quā nulla alia est.
 Ita cōformiter possum⁹ cogitare
 q̃ oīs ordines creaturaz spūali-
 um dñt correspōdere vni summe
 spēi spiritali et vni summo spiri-
 tui creato qui sit super oēs vt oēs

ordines angeloz cōsumātur et fi-
 niātur in vnitare. Item sic argui-
 mus per naturā pure corporales
 Ita possum⁹ arguere p naturā q̃
 est pure corporalis et spūalis in se-
 mul qz tota natura q̃ ē corporalis
 et spūalis i fil⁹ scz hūana etia diui-
 ditur in certas portiones et certos
 grad⁹ et in certos picipat⁹ vt oia
 cōsumant i vnitare ita q̃ ē vn⁹ su-
 per oīs. 7 etia in ipsomet homie
 omnes virtutes oīs potestates
 et omnes status virtutum natu-
 ralium cōsummātur in vna virtu-
 te summa scz in ipsa volūtare que
 est dñā oīm aliaz et maior. Et to-
 ta etiam anima boīs diuiditur in
 tres generales portiones seu par-
 tes seu yerarchias scz in vegetati-
 uam in iensitiuam 7 intellectiuaz
 et itez quelz illaz diuidit i suas
 partes. Quare g̃ simili nō erit cer-
 ta diuisio cert⁹ numer⁹ in g̃nali
 in natura spūali. Ita q̃ tota diui-
 ditur in certas portiones g̃nales
 et ille iterum in alias. Postq̃ g̃
 tres sunt nature distincte create i
 toto vniuerso scilicet corporalis
 tantum et spiritalis tantum et
 mixta ex vtraqz. Ergo si natura
 corporalis habz suas yerarchias
 et suos ordines infra se. quare eti-
 am natura summa scz spiritalis
 non habebit suomō suas yerarchi-
 as et suos ordines infra seipam.

Et etiam postq̃ natura
 pure corporalis est distincta per
 t. iij.

differentias et gradus naturales et natura mixta scz hūana est distincta intra se nō per differentias et gradus nature sz per accidentia nobilia dignitatū et officiorū. q̄re igit etiam natura pure spiritualis non erit distincta per differentias et gradus nature et per differentias et gradus officiorū et dignitatū vt sit ibi vtraq; distinctio Et quia etiam numerus ternarius magis p̄cordat cū deo q̄ aliquis alius numerus qz in deo est trinitas personarū iō magis p̄ueit deo ponere numerū ternariū in rebus creatis q̄ alius numerus et maxime in creaturis spiritualibus que sūt ei p̄formes et similes et iō magis fuit cōueniens deo q̄ tota natura spūalis creata scz angelica distinguat̄ et diuidat̄ per numerū ternariū q̄ per alius sicut tota vniuersitas creata diuidit̄ in tres partes ḡnales scz i natura corporale t̄m in naturā spūales t̄m et in naturā spūales et corporales similes. Et iterū natura corporalis vt dictū est diuidit̄ in tres partes. Qz ḡ diuisio est multiplex qued est ḡnalis et alia est spūalis et alia sp̄etialissima. Et iō p̄ma diuisio ḡnalis et distinctio debz esse trina in āgelis vt sicut natura diuina ex̄is t̄atū vna et eadez numero et similis in se distinguit̄ in tres personas per tres distinctas p̄p̄tates et nō i plures neq; pauciores. Ita p̄formiter natura spūa

lis creata seu angelica sibi similis cōformis et p̄p̄inā diuidit̄ et distingit̄ in tres portiones et in tres gerarchias ḡnales et deinde. Iterū quelz illaz diuidit̄ i tres ordines vt sit ibi diuisio ḡnalis et spūalis per ternariū numerū. Et sic patz q̄ in creaturis spūalibus seu angelicis dz esse certus numerus ordinum et certa distinctio. Et etiā q̄ talis numerus dz esse ternarius magis q̄ alius et hoc ostendit natura corporalis et etiā natura diuina q̄ creauit oia p̄z etiā q̄ om̄s ordinatio nes dñt p̄sumari et finire in sūma vnitāte q̄tū potest esse in creaturis. Et q̄ super om̄s dz esse vnus summus angelus vna sūma creatura spūalis cōsumēs in vnitāte om̄s ordines spūalium creaturarū. Et sic veratiter p̄batus est q̄ natura vere spūalis creata est. et q̄ est innumerabilis mltitudo spūalium creaturarū seu angelorū. Et q̄ est ibi ordo debet q̄tū cē pōt. Quis autēz sit innumerabilis mltitudo angelorū ac t̄m om̄s sil fuerūt creati de nibillo qz vnus angelus nō potest generare aliū angelū de sua substantia nec vnus pōt descēdere ab alio sicut fit in hoībus qz non sunt corporales. sz quilz imediate est a deo creatus et potuerūt om̄s in sil creati qz nulla poterat cēresistēcia qz deus est om̄s q̄ de nibillo creauit eos. et ita potuit creare oēs in sil sic vnus q̄ solo velle

omnia creat et non repugnat eis
creari in simul

Quod natura spūalis creata
seu āgelica obligat deo sicut hō et
q̄ oia q̄ pbata sunt d̄ hoīe in q̄tū
hō est iā pbata sūt de angelis. Et
q̄ idē est bonum hoīs et angeli.

Uoniā aut natura pure spū
alis creata existit. et q̄ ipsa
h̄z libez arbitriū sicut hō. Iō oia
q̄ pbata sunt d̄ hoīe rōne liberi ar
bitrii. iā pbata sunt de angelis. et
q̄cquid cōuenit hoī rōne liberi ar
bitrii cōuenit angelis. et iō q̄ vlt
habere sciām de angelis recurrat
ad illa que dicta sūt de hoīe et ap
plicet eis et faciat similit̄ p̄cessum
circa obligationē et circa amoz
et circa fructū amoris q̄ ē gaudiū
et cōparet angelū ad alias creatu
ras iferiores eo. et videat q̄cquid
pl̄ accepit a deo q̄ alie creature
inferior. et qualiter cognoscit se h̄re
accepisse a deo q̄cqd h̄z q̄ de ni
hillo fact̄ ē et nihil h̄z a seip̄o. vñ
āgel̄ ad cognoscēs suā dignitatē
et suū gaudiū i quo ē pōt se cōpare
p̄mo ad ip̄z nihil vñ veit. dein ad
creaturas sibi oppositā sc̄z corpo
ralē et pōt videre q̄tū ascēdat su
pra illā i dignitatē et excellēcia et h̄
ex dono dei. deinde pōt se cōpare
ad mixtā naturā sc̄z hūanam et si
oēs creature fuiūt āgel̄ vt cogno
scāt p̄pam excellēciā et q̄tū acce
perūt et sic apparet q̄ āgelus obli

gat deo sic hō. et sic iō mod̄ p̄ces
dēdi ē in angelo sic in hoīe ad iue
stigan̄ obligationē per quā deo
obligat et p̄ p̄ns ad iuestigand̄ oia
illa q̄ sequūt obligatōnē. et sic cōpa
ram̄ hoīez ad alias creaturas in
feriores p̄ p̄ueniēciā et d̄fam. Ita
possum̄ cōpare angelū. excita q̄
teip̄m et hec sufficiāt. ecce iḡ qua
lit̄ p̄ scalā nature h̄ntem quattuor
ḡd̄ iuenim̄ p̄mo naturāz diuinā
esse et existere ab eterno sic princi
pio et sic fine. Deinde iuenimus
totā scalā et oēs naturas cōtētas
i scala a deo p̄cessisse p̄ creatōez de
nullo deinde iuenim̄ obligatio
nē hoīs ad deum. Alterī deueni
m̄ ad immortalitātē aīe hoīs. Ita
q̄ iuenim̄ hoīem h̄re aīam imor
talē. et p̄ p̄ns q̄ erat cōpositus ex
duab̄ naturis sc̄z corporali et spū
ali. et reduxim̄ oēs q̄tuor grad̄
scale ad duas naturas in ḡnali sc̄z
ad naturā corporālē q̄ nihil h̄z im
mortale. et ad naturā mixtā ex cor
porali et spūali q̄ h̄z aliqd̄ imorta
le. et vltimate p̄ istas duas natu
ras iuenim̄ tertiā naturā q̄ tm̄ ē
spūalis q̄ d̄r angelica natura. et sic
habem̄ i sūma naturā diuinā in
creatā q̄ realit̄ eadē nūo existit et ē
cōis i trib̄ p̄sonis realit̄ distinctis
et habem̄ tres naturas distinctas
et diuersas creatas ab ip̄a natura
diuina que ē dē tern̄ cui ē laus
honor et gloria in eternum. Amē.

De lapsu nature hūane. hic in

uestigat si homo est talis de facto qualis debet esse et si facit quod facere debet secundum ordinem creaturæ et inuenitur de facto quod homo est et facit contra ordinem creaturæ et est totus mutatus in oppositum et contrarium sue proprie nature quæ debet retinere sicut vinum in acetum.

Factum est in tota parte precedenti usque hic de debito hominis ad quid obligat de iure nature. Et conclusum est et probatum ad oculum omne debitum quod homo debet deo et hoc tam ex datis et acceptis ubi fundatur obligatio debiti, tam etiam ex parte dignitatis dei cui primo debetur amor timor et honor et quod hoc etiam requirebat natura ipsius amoris, ergo usque ad hanc partem processimus per debet et per modum obligationis et debiti et vidimus quanta est obligatio et quam magna, qua homo obligatur deo et qualis est quam est primo naturalis perpetua infallibilis indelebilis incorruptibilis immortalis et est generalis omni homini et patens omnibus quia est scripta in libro nature et in omnibus creaturis et in ipso homine tam in corpore quam in anima et ipse homo et omnis creature sunt verissimum testimonium istius obligationis. Usus est etiam et conclusus quantum et quale bonum adueniet homini si homo adimpleat et faciat

debitum ad quod obligatur deo. Et quantum et quale malum etiam adueniet homini si non faciat debitum quod debet deo. Et hec tria cognoscimus de ipso homine scilicet ipsum debitum bonis et bonis et malis quod debet sequi ipsum autem debitum semper vivit semper manet radicaliter in suo vigore et impossibile est quod destruat quia semper homo est debitor semper est obligatus deo sic homo faciat sic non. et quia debitum ordinatur ad factum et ad debere facere et obligatio ad solutionem primo omnia que pertinent ad bonorum clauduntur in istis duobus scilicet in debito et in facto seu in iure et in facto quia ipsum debitum est ius. Sed debitum est prius et precedit et factum debet sequi post debitum et ipsum factum est ultimum et complementum debiti. Et ideo nisi post debitum sequatur ipsum factum et facere totum est vacuum et si sequatur factum totum est plenum ista ergo duo scilicet debitum et factum debent esse proportionata et ligata inter se quia unus nihil perficit sine alio. Quid enim perficit debitum si non sequatur factum et quod valde factum nisi concordet cum debito ergo debitum et factum quando concordant faciunt mirabilem armoniam si autem discordent destruit armoniam et fit pessimum sonus. Et quia ista scia est de homine in quantum homo est et docet cognoscere bonorum et cognitio bonorum consistit in duobus scilicet in cognitione debiti et cognitione facti seu ipsius facere, et cognitio ipsius debiti debet precedere cognitionem facti quia est tam

quod lumen ad cognoscendum ipsum factum quia impossibile est cognoscere ipsum factum an sit tale quod debet esse vel non scilicet utrum sit iustum vel in iustum ordinatum vel in ordinatum nisi prius cognoscatur debitum. Debitum enim est regula et mensura et lex ipsius facti. Qui ignorat ipsum debitum ignorat ipsum factum et ipsius facere. Ergo postquam habemus veram et infallibilem cognitionem de ipso proprio debito hominis in quantum homo est ad splendendum totam cognitionem de homine necesse est nobis habere cognitionem de proprio facto ipsius hominis seu de suo facere utrum ius et factum concordent in homine ut postquam cognoscimus quod debeat facere videamus quid facit utrum suum proprium factum seu facere concordet cum suo proprio debito vel discordet. Utrum sit iustum vel in iustum ordinatum vel inordinatum certum vel incertum tortuosum vel rectum secundum naturam hominis secundum deum vel contra deum. Ut postquam videmus quid de iure et iniure. Videmus quid est de facto et infacto. Quis autem ista pertineant ad hominem scilicet debitum et factum tamen non similiter nec eodem modo quia ipsum debitum semper permanet et in vigore suo quia est necessarium et de necessitate nec est in potestate et libertate hominis quia velit homo aut nolit semper magnum debitum et homo namque semper debitor et

obligatus est scilicet ipsum factum est voluntarium et est in libera potestate hominis ideo homo potest habere ipsum factum et suum facere et quod concordet cum suo debito vel potest habere factum contrarium debito vel potest desistere ab ipso facto. et sic sunt ibi tria scilicet facere quod debet vel facere proprium illius quod debet vel totaliter desistere ab ipso facere. Non est autem ita nec similiter in alijs creaturis quia factum et debitum semper concordant scilicet quia quando homo desistit ab ipso facere et facit quod facere non debet ideo homo potest ambulare per duas vias quia vel factum et facere hominis est simile et concordans cum debito vel est contrarium et discordans suo proprio debito. Et quia ipsum debitum est propria lex propria mensura propria regula proprium lumen proprium ius ipsius hominis. Ideo quando in homine factum concordat cum debito tunc homo concordat cum sua propria natura cum sua propria lege et regula et cum suo lumine. Sed quando in homine factum est proprium debito etiam homo est proprius sibi ipsi et sue proprie nature seu proprie regule et sue proprie legi et suo lumine et iuri nature et est proprius omnibus creaturis et deo. Quid est enim homines esse proprium sibi ipsi nisi quod ipsum factum hominis et suum facere sit proprium suo proprio debito et sue naturali legi.

Intrem⁹ igit^r nūc p^rfunde in ipsum
hoiē et p^rscrutemur interiora ei⁹
et palpem⁹ viscera ei⁹. tangam⁹
ipm et videam⁹ factū suū et face-
re suū. vsq³ em̄ modo nō tetigim⁹
hoiē nisi superficialiter et in g^rā
li ostendendo suū p^rpriū debitum
nūc aut tangem⁹ ipm in viscerib⁹
p^rfunde et in particulari tangēdo
p^rpriū factum. Portem⁹ tñ ante oc-
culos ipm p^rpriū debitū tanq³ lu-
cernā et lumē ad videndū suū fac-
tum et suū facere ipm aut factum
hois seu facere est duplex scz visi-
bile et in visibile intrinsecū et extri-
nsecū int⁹ et extra occultū et mani-
festū. Et vtrūq³ op³ p^rcordare cū
debito et euz iure seu lege sua na-
turali.

Hic p^rparatur factū seu facere
hois ad suū p^rpriū debitum seu p^r-
p^riam legem vt videat^r si p^rtrien-
tur vel p^rcordant.

Quoniam aut ipsuz debitū ho-
minis inq^ruz homo est. est
ius nature et lumen ad cognoscē-
duz ipm factū hois quale sit et est
p^rpria lex et regula facti ideo p^rpa-
rem⁹ factū seu facere ipius hois
tam visibile q³ in visibile seu occul-
tū ad ipm debitū. et statim appa-
rebit vtrū factū seu facere homi-
nis sit iustū vl⁹ in iustū bene vl⁹ ma-
le. Si em̄ p^rsiderem⁹ ipm factum
hominis seu facere per se nō p^rpa-
rando ipm nec applicando ad p^r-
p^rium debitū tunc impossibile est

cognoscere ipm factuz homis q³
nō pōt cognosci nisi in suo lumi-
ne quod est debitū p^rpriū. et ideo
qui magis cognoscit ipm debitū
hominis facili⁹ cognoscit ipz fac-
tum seu facere hominis et per p^rse
quens qui ignorat ignorat totalit^r
se ipz p^rma ei lux ē et p^rma porta co-
gnosendi hoīem scz quid debeat
facere et dein⁹ intratur ad ipm fa-
cere. et q³ ad cognoscendū vtrū fac-
tum hominis seu facere cōcordet
cum debito op³ per experientiaz
videre ipm factum in se et ipm fa-
cere. Et quia quilibz homo p^rfecte
etatis cognoscit experimentaliter
et in fallibilit^r suū p^rprium factum
et suuz p^rprium facere tam interi⁹
q³ exteri⁹ et nullomō dubitat q³ ē
certissimuz quod est ymo nihil est
magis notum cuilibz q³ suū p^rpriuz
facere licet ignoret vtruz sit iustū
vel in iustū donec applicauerit et
p^rparauerit facere ad debitum. Et
ideo quilibz hō qui cognoscit debi-
tū hois inq^rtū homo est et p^rpriaz
legem hominis naturalem statim
et in fallibilit^r pōt cognoscere vtrū
p^rprium factū suū seu facere sit cō-
trariuz debito vel cōcordans cō-
parando facere ad debitū. dz er-
go oīs hō videre et p^rpare totū su-
uz factū et suū facere ad suas icli-
natōes. et q³qd sentit in seipō ad
p^rpriuz debitū seu p^rpriā legē. Et ve-
ratē cognoscet et infallibilit^r q³ totū
suū factū seu facere tā interi⁹ q³ exteri⁹

Et omnis inclinatio contrariatur ipsi debito seu regule et legi nature et totaliter discordat ab eo. Et sic in ipso homine debitum seu ius et factum discordant et contrariantur. Ut autem hoc ad oculum videamus dicamus iterum ipsum debitum hominis seu ius nature ad quod homo obligatur et tenetur in quantum homo. Debitum autem hominis ad quod homo obligatur ex testimonio omnium creaturarum et sui ipsius et dei est istud quod homo debet dare deo primo amorem et totaliter et deus ipsum amare incessanter et per consequens debet sequi totaliter et amare voluntatem dei. Et per oppositum deus habere odio totaliter et incessanter quicquid potest esse contra deum et contra suam voluntatem. Et exinde etiam sequitur quod homo debet deo timorem et honorem primo. Ecce ergo debitus amoris timoris et honoris. Et per primum homo debet esse gratus deo et gratiari illi esse ligatus et unitus totaliter cum deo hoc est ergo debitus erga deum creatorem et factorem suum. Et ex isto debito ortum est aliud debitum erga omnia que dei sunt et maxime erga suam ymaginem viventem et per primum erga omnem hominem scilicet quod omnis homo debet amare quemlibet alium hominem in quantum est dei ymago sicut se ipsum et habere odio quicquid est contra omnem hominem in quantum est dei ymago. Et etiam debet amare quilibet seipsum propter hoc quod est dei ymago vivens. Ecce du-

plex debitum hominis. Unum et primum respicit deum. et secundum respicit illa que dei sunt et principaliter suam ymaginem et tamen non sunt nisi unum debita quia scilicet debitum includitur in primo et ab ipso oritur. Hoc est totum debitum hominis totum ius nature tota lex nature et totum quicquid debet homo vel ab ipso oritur vel in ipso includitur secundum ergo istud debitum et secundum istud ius et secundum istam legem debet homo regulare mentem surare et ordinare omne factum suum et omne facere interius et exterius. Et cum isto debito seu iure deus concordare totum suum facere talis deus esse homo in ordine creaturarum quod in ipso homine istud debitum seu ius et suum facere seu suum factum non discordet nec contrarietur talis hominem requirit ordo universi et ordo nature talis debet esse natura hominis in quantum homo est. Compararet ergo quilibet omne factum suum seu facere interius et exterius et quicquid sentit in se ad istud debitum seu ius nature. Et compareret omne factum et omne facere quod videmus hominibus ad istud debitum et per experientiam sentiemus et iudicabilius quod omne factum et omne facere hominis vel ad minus inclinatio totum est contrarium et repugnans isti iuri seu debito et discordans totaliter ab eo unde per experientiam videmus et sentimus quod homo habet amorem sui ipsius primo et non dei et primo dat amorem sibi ipsi et non deo et

amat pmo seipm et suā ppriā volun-
tatem realit de facto et eā seqt
et nō volūtate dei et h3 odio q̄cqd
ē ptra suā ppriā volūtate et amat
oia q̄ amat ppter seipm et nō pro
pter deū nec qz dei sūt. et sic realit
et de facto nō amat seipm. videm?
etiā qz hō querit et intēdit et amat
pmo suū ppriūz honorē realiter et
de facto et nō dei. Et suūz honorē
ppriū pponit honori dei et vlt qz
oia seruiāt pprio honori. et oia q̄
pmo d3 dare deo factori suo dat
sibiipm et creature et operi facto.
et sic hō d3 facto h3 amorē sui ipi?
pmo et nō dei et h3 ppriā volun-
tatem et qrit pmo suū pprium ho-
nozem. Et sic facit totū priū illi?
quod facere d3. facit illud quod nō
d3 et nullomō facit quod d3.

hic pcluditur pditio totalis et
lapsus et corruptio hois.

Et qm̄ omne factum et omne
facere hois pcedit a volun-
tate sua qz ipa ē radix origo et cau-
sa ois facti et totius facere. et fa-
ctum hois seu facere est volunta-
riū. Jō qz omne fctm et facere hois
est cōtra totū debitū hois contra
ius nature cōtra legē nature et cō-
tra totū ordinē creaturaz et cō-
tra hoiem inq̄tuz hō ē et cōtra de-
um totalit. Sequit exinde qz ipa
volūtas hois est p̄ria ipi debito et
iuri nature et legi nature et toti or-
dini creaturaz et dei creatori suo

Et iō de facto et realit ipa volun-
tas hois est extra om̄em mensurā
extra om̄ē regulā extra om̄ē or-
dinē et ordinationē extra totū ius
extra totā legē nature extra deū
extra seipam qz est extra ppriā le-
gem. Et qz nō recognoscit deū su-
periorē s3 ponit se sup deū vel fac-
cit se equalē deo. et per p̄is ipa
voluntas hois ē deviata et lapsa
a suo pprio statu p̄dita peruersa
mutata et alienata i oppositū sue
pprie nature. et iō est turpissima i
ordinatissima irreglarissima super-
bissima in errore et in falsitate ex-
tra suūz bonū et semp qrit vanita-
tem et mēdaciū. et iō totalit odi-
bilis et nullomō amabilis et sepa-
rata totaliter a p̄sortio et amicitia
et a societate sui creatoris. et per
p̄is cum talis sit hō q̄lis ē sua vo-
luntas. Sequit etiā qz hō ē talis
et qz iam in pre p̄cedēti ad longū
tractatur ē de duobz amoribz pri-
mis. Et de ppria voluntate et de
pprio honore et cōclusū ē qz amor
suūpius ppria voluntas et p̄pus
honor ista tria sunt in sil' colligata
nec separari p̄nt et totaliter sūt cō-
tra deū et p̄riatur deo nec aliqd ē
priū deo nisi pprius amor pp̄a
voluntas et pprius honor. et i istis
est tota radix inimicitie et p̄ritas
ad deū. et iō p̄clusuz ē qz q̄ habz
amorē suūpiū pmo et ppriā volū-
tatē et ppriū honorē qz talis est ca-
pitalis inimic⁹ dei. Et iō in ira dei

in odio dei. et etiā q̄ cōclusum est
q̄ hō nihil h̄z q̄ sit vere suus nisi
amorē et iō cuz amor hoīs est to-
tus prius deo ē tot⁹ corrupt⁹ to-
tus peruers⁹ totus mal⁹ totus de-
uiat⁹ totus alienat⁹ totus inordi-
natus. tot⁹ iniust⁹. Ideo seq̄tur q̄
hō est talis qualis est suus amor.
Item etiā q̄ amor sui⁹ et p-
p̄a voluntas et p̄p̄i⁹ honor sunt
radix oīm maloz et iō hō h̄z i se
radicē oīm maloz q̄ etiā iam pro-
batum ē qualis fruct⁹ seq̄tur hōi
ex amore dei et ex amore sui⁹
ex p̄p̄ia volūtate ex p̄p̄io hono-
re. Iō q̄ hō manet in honore sui
ipsius in p̄p̄ia voluntate in p̄p̄io
honore querend⁹ ē ille fruct⁹ q̄ se-
quitur ex illis. Ideo hō incidit in
oīa illa mala que oriūtur ex illis
perdit oīa bona que sequuntur ex
amore dei et ex honore dei. Et p-
p̄is homo vadit ad eternā tristi-
tiam ad eternā penā et perpetuū
dolorem ad eternū lutuz et perdit
eternū gaudium quod finē nō h̄z
et eternā amicitiam et societatem
sui creatoris. Et oīa ista iāz cōclu-
sa sunt. et sic apparet qualiter cō-
parando factum hoīs et omne fa-
cere et p̄p̄iā voluntatē a qua ori-
tur. ad suum p̄p̄iū debitū ad suū
propriū ius ad suā propriā legē
nature cui obligatur verissime in-
uenim⁹ et cognouim⁹ deuatio-
nem et lapsum totalem perdictio-
nem corruptionē alienationem et

peruersitatem hoīs et nature sue
a suo p̄p̄io statu a sua propria na-
tura in qua debebat esse. Et sic p-
quādam scalam et ordinē deueni-
mus ad noticiam et cognitionem
perditionis lapsus et corruptio-
nis ipsius nature hoīs que etiā
erant occulta homini et hoc p-
cognitionez obligationis naturalis
que fuit manifestata per omnes
creaturas. Et sic per scalam natu-
re manifestatus est deus manife-
stata ē productio mūdi de nihillo
manifestata est obligatio et debi-
tum hoīs ad deum et p-
cōsequēs
ius nature seu lex manifestata est
lapsus hoīs et corruptio seu per-
ditio. Et ista oīa inuicem se mani-
festant et vnū discoperit aliud. et
moduz et artē qualiter quilibz ho-
mo potest cognoscere seipm eter-
naliter perditū lapsum et corrup-
tum et deuatum cōparando fac-
tum ad debitū et videndo distā-
ciam et elongationē vel cōtrarie-
tatem inter factum et debitum.
Qui autē ignorat obligationez et
debitum p̄p̄ium hoīs inq̄tū hō
est ignorat se esse perditū lapsum
et corruptū. Et sic omīs creature
clamāt et dicunt et manifestāt ho-
minem esse veraciter perditū eter-
na dampnatione et perditione et
mortuuz perpetua morte quia se-
parat⁹ eternaliter a dei societate
qui solus ē vita hoīs sicut sola aīa
est vita corporis et sic est homo

totaliter separatus a toto suo bono et a tota sua vita.

Quod etiā lapsus et corruptio hominis manifestat cōparando factus hoīs seu facere ad scōz debitū qđ recipit per cōparationē ad ea que dei sunt.

Isim est qualiter per factū et facere hoīs in ordine ad debitū et ius nature qđ respicit deum inuenim? hoīem lapsum et perditum. Ideo nūc restat cōparare hoīez ad scōm debitū quod respicit ymaginē dei. Uideam? qđ si factum et facere hoīs cōcordet euz scōo debito et scōo iure quod orit a primo debitum em scōm est qđ quilibz dz et obligatur amare quē libet aliuz hoīem inq̄tum est dei ymago sicut se ipz et habere odio quicqđ est cōtra oīem alium hoīem inq̄tū est dei ymago sicut cōtra seipm inq̄tum ē dei ymago.

Et etiā dz amare quilibet seipz qz ē dei ymago uiuēs. et rōne istius debiti et iuris dei dñt esse inter hoīes fraternitas societas unitas amicitia cōcordia et pax et oīes dñt se reputare tanq̄ vnū. Sed per experienciam videm? qđ vn? hō ledit alium hoīem adinuicē se destruit adinuicē se occidunt inter eos ē nulla veritas nulla nra amicitia nec pax nec cōcordia. Sed magis diuisio. lis. discordia bellū et inimicitia. Et si forte se diligāt

vel inter se sit aliqua societas pax et amicitia nō est ppter hoc. quia dei sunt ymago nec ppter debitū sz est ppter alias causas. Et talis unitas oritur ex amore corrupto et inordinato iniusto et cōtra deū. Et sic hō qz est inimicus dei et cōtrius deo totaliter etiā est iūmicus verus sue ymaginis et per pñs ē inimicus cuiuslz hoīs inq̄tus est dei ymago et etiā iūmicus et pñs sui ipsi. Et seipz ledit destruit et occidit inq̄tum dei ymago et persequitur et ledit dei ymaginē. et sic cōparādo hoīem ad scōm debitū inuenim? esse pñum totaliter illi debito. Et per pñs lapsum et corruptum.

Quod hō pōt videre continue in alijs rebus extra se tanq̄ in speculo suū status in quo existit et suam perditionē suum lapsum et corruptionem.

Uoniaz autē quis sit homo corruptus lapsus perditus et mutat? in pñus sue nature ymo in nō hoīem tñ nō sentit vel vix sentit se esse corruptum et lapsum et esse in tali statu in quo est. Et iō nō dolet nō flet nō tristatur d sua perditione et corruptione euz tñ cōtinue flere et dolere deberet tanq̄ p statu in quo est quam pro futuro statu et periculis que ipm spectant. ymo ridet iocundat letat respicit suas delectationes suas cōsolatōes comedit bibit ac si nihil

esset ex quo apparet q̄ est tāq̄ freneticus et stultissimus sic omni sensu q̄ frenetic⁹ ⁊ stultus nō sentiūt se esse tales. et etiam est tāq̄ dormiens et nihil sentiens sed sōmans vel tanq̄ incantatus et illusus. Et ideo q̄ homo in seipso nō bene videt nec sentit suā corruptōnem debet videre in alijs reb⁹ extra se similitudinem sue p̄ditionis et sui lapsus et facere sibi speculū quodō in quo cōtinue videat suū statum corruptū et mutatū et nō tradat obliuioni suū malū ⁊ sic doleat. Postq̄ ergo hō p̄parauit seipsum et facere ad debitū per quod cognoscit se esse perditum ⁊ lapsū debet se cōparare ad alias res extra se que aliquando mutantur in p̄rium sue nature ⁊ corrūpuntur vel debet fingere p̄rium cuiuslibz rei quam videt et corruptionez et cogitet qualis est quelz res quando est mutata in p̄rium sue nature p̄prie ⁊ q̄ corrupta est. v̄l qualis essz si mutaretur et corrūperetur. Et cogit q̄ p̄ certo talis est ip̄e respectu sue p̄prie nature in qua deberet eē et cogitet q̄ q̄to res que corrūpitur est nobilior et melior i sua p̄prie natura tanto est peior et villior q̄ est corrūpta et mutata in p̄rium sue nature et in quāto gradu est bonitatis in tāto gradu est malitie. et q̄tum erat alta tantū efficitur inferior. Ut obigratia faciam⁹ exemplū in ip̄o vino q̄m

vinū quando corrūpitur et mutat⁹ in p̄rium sue nature tūc efficitur acetum q̄ sicut se habet stat⁹ aceti ad statum vini sic se hz stat⁹ hoīs in quo nūc est ad statum hoīs i quo deberet esse. Et quantū distat acetū a vino t̄m distat hō a statu sue nature. Et sicut acetuz et nihil valet ad aliqd ad quod valebat q̄n erat vinuz et ad qd ordinatū erat Ita hō lapsus nihil valet ad illō ad quod valz q̄n ē in statu suo debito nec valz aliud ad illō ad qd ordinat⁹ erat et iō nō valz nisi vt in ignem mittatur. Et quātuz etiam distat et elōgatur acetuz a vino in bonitate t̄m etiā distat ⁊ elōgatur hō lapsus a bonitate et p̄pria natura hoīs. et sicut nihil de bonitate vini remāsit nec est i acetō. Ita nihil de bonitate hoīs in q̄tum hō est ⁊ que dñt esse f̄m suam p̄prie naturā est in hoīe lapso et sicut doleret acetū si cognosceret vinū. Ita deberet hō laps⁹ dolere si cognosceret statū i quo ē ⁊ i quo debebat eē Itē in vino possēt esse due mutationes q̄ vinuz aliq̄n mutat⁹ et turbat⁹ et tūc est infirmū. Sed adhuc remanet vinuz ⁊ retinet aliquid de bonitate vini ⁊ nō est totaliter perditū et pōt potari sz nō sicut ante. Aliq̄n mutat⁹ ip̄m vinuz in acetū et tūc ē totaliter perditū q̄ nihil remanet d̄ bonitate vini. hō autē laps⁹ est sicut acetum et nō sicut vinū turbatuz

qz est totaliter perdit⁹ et nihil h3
de bonitate hois quā debet habe
re. Ideo in se nullā h3 dulcedinē
nullū bonū saporē s3 h3 amarituz
dinē acetositatē z pessimū saporē
z crudelitātē i se z ē i ea p̄ria mali
tia bonitati q̄ debebat esse. Sicut
aut fecim⁹ p̄paratōem homis ad
vinū et ad acetū ita possum⁹ p̄pa
rare hoiez ad om̄s alias res tā na
turales q̄ artificiales que perdi z
mutari p̄nt. Tamē exemplū de vi
no et aceto est valde pueniens ad
videndū statū hois in seip̄o. possi
m⁹ etiā facere p̄paratōez de hoie
dū h3 sensū et vñt ratione et dum
factus est stultus vel frenetic⁹. qz
sicut se h3 homo stult⁹ seu freneti
cus ad statū eiūsō et sui ipsi⁹ duz
est in suo sensu naturali. Sic se h3
status in quo nūc est homo ad sta
tū in quo debebat esse. Potest etiā
fieri p̄paratō de muliere ad viruz
qn̄ facta est meretrix qz sicut se h3
stat⁹ mulieris dū est in bono ma
trimonio et societate cum viro ad
statū eiūsō mulieris qn̄ est separa
ta a societate sui mariti seu sp̄si et
facta est meretrix stās in postibu
lo. sic similiter se h3 status nature
hois in quo nūc est ad statum in
quo debebat eē in ordine ad deū
et respectu dei qz debebat h̄re so
cietatē verā et fidelē cū deo. Sicut
pōt fieri p̄paratio de filio p̄ditio
nis et deuato qz sicut se h3 stat⁹
filij p̄diti et deuati et separati a pa

tre suo totaliter ad statū eiūsdem
filij dum est in obediētia et sub re
gula patris et in domo ei⁹. Sic si
militer est de statu hois respectu
dei. Ecce igitur qualiter hō pōt
cōtinue videre in plurib⁹ rebus z
exemplis tāq̄ in speculo suuz sta
tum in quo existit et suā perditio
nem et suuz lapsum et corruptio
nem. Et sic nō rideat s3 magis lu
geat seip̄m esse perdituz z ea sua
propria natura mutatum.

Quod etiā p̄ditio laps⁹ et cor
ruptio clarissime manifestātur in
natura hois p̄parando et respici
endo ad debitum ius et legē pa
ternitatis filiatiōis et fraternitatis.

Ossum⁹ autē videre et ifal
libiliter p̄ aliū moduz perdi
tionem et puerfionez nature ho
minis. Si cōparem⁹ ip̄az ad ius
et ad debitū quod fundat i pater
nitate filiatiōe z fraternitate p̄p̄
quod p̄siderād ē q̄ duplex ē pat̄
nitas duplex filiatio z duplex pa
t̄nitas in hoib⁹ vna manifesta vi
sibilis et sēibilis quā nemo igno
rat. Alia ē occulta i visibilis ifēibil
et sp̄ialis quā plures ignorāt. Et
qz mod⁹ cognoscēdi ē q̄ p̄ visibil
ia et manifesta cognoscamus in
visibilia et occulta. et p̄ magis no
ta min⁹ nota. Jō per paternitatē
manifestam cognoscim⁹ paterni
tatem occultam et sp̄ialē et simi
liter de filiatiōe et fraternitate.
Un̄ videm⁹ per experientiam q̄

aliquis dicit pater alicui? qz dat ei corp⁹ et carnem immediate. Et aliq^s d^r filius alicui? qz immediate recipit corp⁹ et carnē et pncipius ab illo sine alio medio ita q^d dare et recipere illa faciūt paternitatē et filiatiōez. Et qz hō bz aiaz et corp⁹ et aia est immortal⁹ ut iam ppatū est in capitulo de immortalitate aie et de⁹ immediate et per se soluz dat et creat aiaz et hō recipit aiaz im mortalez immediate a deo sicut immediate recipit corp⁹ et carnē a patre suo. si ergo aliq^s est pater alicui? qz dat sibi carnem et corpus et aliquis fili⁹ ei⁹ qz recipit ab eo immediate corp⁹ et carnem. Nōne etiā de⁹ erit pater cuiusq^z hois qz immediate et p se dat ei aiaz ratiōales et sic quilibz hō erit filius dei qz ab eo recipit immediate aiaz ratiōalē imortalez. si em̄ ratiōe corporis causat paternitas et filiatiō qre nō etiā ex parte aie. Et si aliqui sūt fr̄es qz immediate recipiunt corp⁹ et carnē ab vno et eodē qre etiam nō erūt fr̄es oēs homines qz immediate recipiūt aiaz im mortālē ab vno et eodez scz a deo quequid aia est ad dei ymaginem creata ymo de tātō paternitas filiatiō et fraternitas que sūt ex parte aie rationalis immortal⁹ excedūt paternitatē filiatiōez et fraternitates que sūt ratione corporis mortal⁹ et sūt nobiliores maiores excel etiores digniores altiores et me

liores de quanto aia immortalis ad ymaginem dei creata excedit corpus terrenū et mortale et de⁹ homines et creator creaturā. Un̄ paternitas filiatio et fraternitas que sūt ex parte corporis pereunt duz corpora peūt et moriūtur. sz expte aie semp̄ durant qz aia est immortal⁹ et deus est immortalis. Et sic pbata est paternitas iuisibilis et spūalis et etiā fraternitas et filiatio et ita habemus patrem visibilem et inuisibilem manifestum et occultum. Deus igit^r est pater iuisibilis et occultus cuiusq^z hominis immediat⁹. Et om̄s hoies sūt filij dei quia ab ipso immediate omnes recipiunt animam propriam et inter se sunt fr̄es. Et magis sine cōparatiōe deus est pater spūalis ppter aiam q̄ pater carnalis ppter carnez qz corp⁹ in pparatiōe ad aiam nihil ē. Sz ppter aiaz homo est homo et habet esse cōpletum et corpus est ppter animam. Et sic de q̄to aia est pncipalior in homine de tanto deus a quo immediate puenit aia erit magis pater q̄ carnalis pater. Et quilibz homo magis est fili⁹ dei q̄ filius patris carnalis qz a deo recepit principalissimam partem per quā est homo et est in honore et dignitate super om̄s creaturas mūdi. Et etiam quia quilibz homo recepit a deo solo totam animam sz nō recepit a p̄e solo totū corp⁹ ymo a duob⁹ scz a patre et a m̄re.

Et etiam qz pater carnalis nō est nisi instrumentum in gñatione corporis et deus est pñcipalis causa qz pater nō ē forma corporis et mēbrorū. s; deus inuisibiliter operat quia nō est in pñte patris gene- rare qñ vult et sic pater carnal' iō est pater quia per ipz ministratur tanq̃ per instrumentū pñcipiū corporis et materia. ergo de? sine cōparatōe magis d; dici pater. Itē etiam magis est pñcipiū et cōueniens hoībus paternitas filiatio et fraternitas scōm aīaz q̃ scōm corp⁹. Et scōm corpus pōt cōuenire aīalibus brutis sed nō scōm aīam quare sequit̃ q̃ omēs hoīes sine cōparatōe magis sūt fratres ex parte aīe q̃ ex pte corporis quia immediate quilibet recipit aīam a deo creatā ad suā ymaginez neq̃q̃ illi recipiūt immediate corp⁹ ab vno et eod̃ patre carnali et visibili etiā magis sūt filij dei quia immediat⁹ ab ipso recipiūt aīam illi qui immediate recipiūt corpus ab vno patre carnali et immediato q̃ ab illo pñe carnali et illa mediato tales filij recipiant corpus.

Qualit̃ se debeāt hñc omēs hoīes ad deū et intra se et quid debeāt scōm debitū et ius paternitatis filiationis et fraternitatis que sūt ppter animam.

Et qz ex paternitate filiatōe et fraternitate oriū ius debitū et obligatio quia fili⁹ inq̃tū fi-

lius et ratione filiationis obligat⁹ et debet reddere aliq̃ debita patri inq̃tū pñ ē et frat' inq̃tū fr' est et iure fraternitat' debet aliqua reddere fratri inq̃tū frater est. Et quia oīa ista debita et iura iam manifesta sūt de facto et suant̃ vñ salte; suari debent in paternitate filiatione et fraternitate scōm carnez arguimus oīa illa que fieri et esse debēt in fraternitate et paternitate et filiatione scōm aīam. Qm̃ si filius facit et reddit aliqua patri suo carnali propter hoc qz est pater et qz accepit ab eo corp⁹ mortale mltō magis sine cōparatione debz illa ead̃ facere et reddere patri spūali scz deo a quo recipit aīaz imortales ad sui similitudinē creatas. Et etiā si frater carnal' facit et reddit aliq̃ fratri suo carnali ppter fraternitatem et qz ab eo recipiūt corpus mortale ab vno et eod̃ patre mltō magis sine pparatione d; facere et reddere illa frī suo fm aīaz ratōe fraternitat' et qz ab eo recipiūt aīaz imortales ab vno et eod̃ pñe scz a deo arguam⁹ aut̃ pmo et pbem⁹ debitū et ius paternitat' et filiationis fm naturā per illud quod de facto sit in paternitate et filiatōe fm corp⁹. si enī nos amam⁹ honoram⁹ et timem⁹ pñez carnalē mortales qz ab eo accepim⁹ corp⁹ mortale q̃tum debem⁹ magis amare honorare et timere pñez nostrum spūales imortales scz deū qz ab eo

recepim⁹ aiam immortalē de tanto
magis de quāto p̄ualet aia q̄ cor
pus et de⁹ q̄ hō. Si nos fuim⁹
patri carnali et obedim⁹ et cōfi
dim⁹ in eo totaliter nec dubita
mus de eo q̄ nobis deficiat nec
q̄ velit nos decipere et hoc quia
ab eo recepim⁹ carnē corporalez
q̄ multo magis debem⁹ p̄uere pa
tri f̄m aiaz ⁊ obedire et cōfidere i
eo nec dubitare debem⁹ d̄ ip̄o q̄
nobis deficiat nec decipere velit
et hoc q̄ ab eo recepim⁹ aiam rō
nalez immortalē creatā ad sui yma
ginem. Item si nullomō possum⁹
nec volum⁹ audire nec pati iniu
riaz patris nostri carnalis nec au
dire malū dici de ip̄o. ymo expo
nimus nos ad mortē p̄pter hono
rem ei⁹ et reputam⁹ honorē suuz
honorē n̄m. Quāto ergo magis
sine cōparatione nō debem⁹ au
dire nec pati iniuriā patris nostri
f̄m aiam nec posse audire maluz
dici nec blaphemiā de ip̄o et ex
ponere nos debem⁹ ad mortē p̄
pter honorē suum et magis q̄ p̄
pter honorē n̄z. ⁊ si nos cauem⁹ q̄
tū possum⁹ ab offensa p̄ris carna
lis nec volum⁹ aliqd facere p̄tra
volūtātē suā. q̄ quāto magis hoc
facere debem⁹ erga p̄m n̄m ces
lestē. Et etiā si nos cauem⁹ q̄tuz
possum⁹ ne aliqd turpe et ihones
tū agam⁹ i p̄spectu p̄ris n̄i car
nalis nec etiā aliqd p̄ quod honor
p̄ris n̄i carnalis possit diminui

q̄to q̄ magis debemus cauere ne
aliqd turpe seu ihonestū agamus
i p̄spectu dei p̄ris nostri f̄m aiam
q̄ oia videt nec aliqd p̄ quod ho
nor su⁹ possit diminui. Itē quāto
p̄r carnal' est magis potēs magis
sapiēs et magis bon⁹ tanto filius
ei⁹ magis honorat et timet euz et
amat ⁊ obedit ei⁹ cauet tāto ne ip̄
sū offendat. Et si sit rex vel ipe
ra
to: vel p̄nceps iust⁹ tūc sine p̄pa
tione timet eū ⁊ honorat et ei obe
dit et ei subicif oī subiectiōe omī
hūilitate. q̄ q̄to magis quilz hō
dz timere et honorare deū patres
suū f̄m aiaz et ei obedire et se su
bicē cū oī hūilitate ⁊ oī subiectiōe
et sūme cauere ne ip̄m offēdat cū
sit pat' q̄ ē oipotētissim⁹ sapiētiss
mus optim⁹ et iustissim⁹ rex ipe
rato et p̄iceps etern⁹ h̄ns omīe
dñum et omēz ptātez ab eterno
et a seip̄o cui nihil pōt resistere q̄
pōt totuz perdere si vult subito et
null⁹ dicet quare fecisti. Item si
pater carnalis vult q̄ fili⁹ su⁹ car
nalis p̄pter hoc q̄ fili⁹ ei⁹ sibi ser
uiat sibi obediat eū timeat et ho
nozet. Itē magis vult de⁹ qui
sine cōparatione est magis pater
noster q̄ pater carnalis cū sit pa
ter aiaz nostraz immediat⁹ q̄ ois
hō ei f̄uiat et obediat eū timeatz
honozet. Et si pat' carnalis repu
tet sibi ad sūmū iniuriā et offensā
si filius carnalis nō sibi obediat
eū nō timeat nec honoret q̄to q̄

magis deus qui ē magis pater noster cum sit dominus omnipotens a quo recepti-
mu? aiam reputabit sibi ad summū
iniuriā et offensam si ei nō seruiamus
nec obediam? nec eū bono-
rem? nec eū timeam? s; cōtra vo-
luntatē suā faciam?. Ideo de tan-
to magis de quāto maior est aia
q̄ corp? et de? q̄ hō. Et sic i mul-
tis alijs que fiūt in paternitate et
filiatione fīm carnē possumus ar-
guere. Ecce igitur qualiter per illa
que fiūt de facto in paternitate et
filiatione visibili fīm carnē proba-
mus et arguim? illa que dñt fieri
i paternitate et filiatiōe invisibili fīm
aiā et h iure et rōe paternitatē filia-
tiōis ymo pñtias et filiatiō fīm car-
nē spāle ē exēplū paternitatē et filia-
tiōis scōm aiam et ē quēdā scala
vt per hoc oīs hō cognoscat quid
debeat deo patri suo iure et rōne
paternitatis et filiatiōis et qualiter
se debeat habere erga ipm in quā-
tum est pater. Cū ei nos faciam?
oia p̄dicta patri carnali morturo
qui nihil nobis pōt nocere dum
mortu? ē. Quāto magis debem?
oia illa facere patri spūali immor-
tali ad cui? manus habem? deue-
nire qui pōt nos eternaliter p̄dere.

**Manifestatio lapsus et deffe-
ctus hominis**

Et q; visus est qd debemus
deo de iure et rōne paterni-
tatis et filiatiōis et qualiter sum?
obligati. videam? nūc factuz no-

strum et nostrū facere si concordē
cū isto debito et iure videam? et
am si habem? oia que habere de-
bem? et si faciam? oia que facere
debem? erga deū patre nostrū ve-
rissimum et in veritate et in facto
nihil habem? qd habere debem?
nihil facim? quod facere debem?
ymo totū p̄riū et oppositū facim?
et habem? i nobis ei nō ē amor er-
ga deū patre nostrū nec amor nec
honor nec reuerēcia nec obedien-
tia nec hūilitas nec subiectio nec
cōfidēcia nec spes nec credulitas
ymo oia ista de facto deficiūt no-
bis erga patre nostrū et tñ de iu-
re deberent esse. ymo magis p̄ria
oim istoz et alioz que deberent
esse s; in nobis hoib? erga patres
nostruz q; in nobis est p̄ri? amor
amori dei et odiū dei et timor p̄ri-
us timori dei patris nostri et con-
tempt? patris nostri spūalis et ho-
nor p̄rius honori paterno et offē-
sa et iniuria ei? et inhonoratio et
vituperatio irreuerēcia inobediē-
tia superbia resistēcia diffidencia
et in credulitas. Quare possum?
ex hoc cōcludere veraciter lapsū
perditionē corruptionē degeneratio-
nem deuotionē alienationē nrā
et nature hois et mutationem in
suum p̄riū et qualiter distat et elō-
gatur a veritate. Sed vt clare vt
deam? statum nostrum respectu
patris nostri dei qualis sit et ma-
nifeste contra ipsum per paternis

tatez et filiatōez que sūt scōm car-
nez arguēdo a p̄rio sensu. Si em̄
filius carnalis non cauet offende-
p̄rem nec timeat nec honoret pa-
trez suū a quo recipit corp⁹ quod
est p̄pter aīam nōne dicet mal⁹ ⁊
pessimus fili⁹. q̄ q̄to magis cū nō
amem⁹ nec timeam⁹ nec honore-
m⁹ patrez nostrū a quo recepim⁹
aīam p̄pter quaz est corp⁹ sumus
mali et pessimi filij sui. Item si nos
reputam⁹ et iudicam⁹ illū filium
carnalem pessimū ribaldum et ne-
q̄ssimū in gratissimū perversū to-
taliter q̄nī cōtinue iniuriat offen-
dit et persequit suū patrez carna-
lem et semper p̄riatur ei et omnia
facit p̄tra ipsum. ergo q̄to magis
nos sum⁹ reputādi pessimi filij et
ribaldi nequissimi et perversi tota-
liter et summe īgrati respectu dei
patris nostri principalis qui con-
tinue ip̄m iniuriamus offendim⁹
et persequimur et semper ei p̄ria-
mur et oīa facim⁹ p̄tra ip̄m a quo
recipim⁹ aīaz ⁊ p̄seruamur inesse
et a quo cōtinue dantur beneficia
sua. Item si filius carnalis nō cu-
rarz de honore patris sui ymo to-
taliter q̄tuz in eo est destrueret il-
lum et anibillaret ⁊ totaliter cura-
ret de honore suo p̄prio p̄tra ho-
nozem patris nōne talis filius es-
set nequissim⁹. ergo multo magis
nos sumus nequissimi erga deum
qui magis est pater noster cum sē-
per laboremus p̄o honore no-

stro p̄prio et nō p̄ suo honore et
p̄mo et p̄ncipaliter queram⁹ ho-
nozem nostrum et nō suum et tñ
vuiumus continue de bonis suis.
Item si filius carnalis haberet pa-
trem regem potentēz viuētem ⁊
multum sapientem et iustum et ta-
lis filius viuente patre faceret se
regem et vellet dominari sine vo-
lūtate et auctoritate patris et vel-
let esse equalis patri. Nōne talis
filius esset nequissimus. ergo mul-
to magis nos sumus nequissimi
filij respectu dei patris nostri cuz
habeamus patrem omnipotentē
sumus regem semp viuētes sapiē-
tem et tñ p̄stituimus nos reges ⁊
volumus dñari sine voluntate et
auctoritate sua et hēre p̄prias vo-
lūtatez et sequi illā sicut ip̄e et fas-
cere n̄m regnū nostrū imperium
in nobismet ip̄is et contra regnuz
suū et p̄tra suam volūtatem. Item
si filius carnalis insurgit p̄tra pa-
trem tūc dicimus q̄ ip̄e effectus
est stultus freneticus vel maiac⁹
maxime si pater sit potens et sapi-
ens. Ergo mltō magis nos sum⁹
verissime stulti frenetici ⁊ mania-
ci quia continue insurgimus con-
tra patrem nostrū verissimuz om-
nipotentem et summe sapientem
et iustissimū. Item si filius car-
nalis habeat patrez summe diuis-
tem et potentem et non confidat
de patre suo nec aliquem spez ha-
beat in patre suo ymo diffidat

de ipso tunc signum est certissimum quod aliquam magnam offensam iniuriam et displicentiam fecit contra patrem suum propter quod diffidit. quod cum nos non perfidamus in deo patre nostro nec speremus in eo ymo diffidamus de eo qui est vere pater noster signum est quod aliquam offensam magnam et aliquam iniuriam et aliquod magnum displicentiam fecimus contra ipsum propter quam perdidimus confidentiam et sperem cum ipse sit pater noster et sit omnipotens et summe diues. Ulterius quanto pater carnalis est magis bonus benignus pius prudens et nobilis tunc si filius offendat et iniuriat tale patrem tanto reputabitur peior malignior et nequior. Ergo cum pater noster secundum aiam sit summe bonus summe benignus nobilissimus et summe sapiens tanto sumus peiores maligniores nequiores qui de facto talem patrem offendimus iniuriamus et contempnimus et de ipso nullum computum facimus. Preterea si filius carnalis habeat patrem qui non solum sit pater suus ymo totaliter dominus suus rex suus princeps suus iudex suus si usurpat contra tale patrem vel ipsum offendat et iniuriat et totaliter faciat contra suam voluntatem et sit ei prius nonne iste filius non solum dicitur malus et pessimus ymo stultissimus et sine sensu. quod multo magis nos omnes cum habeamus patrem eternum qui non est solus pater quia ab eo recipimus animam immortalem ymo est totaliter dominus

noster rex noster et iudex noster qui potest nos totaliter perdere si vult. Nonne sumus stultissimi et sine sensu qui tale patrem offendimus et iniuriamus et contumelie facimus contra voluntatem suam ymo sumus contrarii et inimici sui et non dubitamus esse tales nec potest esse maior stulticia. quam tunc filius non solum est contra patrem ymo seruus contra dominum subditus contra principem suum iudicandus et reus contra iudicem suum. Et tunc iniuriamus et offendimus deum ut patrem et dominum ut principem et ut iudicem nostrum. Et sic nos facimus contra ius et debitum paternitatis et filiationis quod ius et debitum domini imperii seruitutis et familiaritatis et ita incurramus iram et indignationem patris nostri domini nostri regis et principis nostri et summi iudicis nostri. Et sic ex omnibus supradictis possumus clare videre statum nostrum qualis est respectu dei patris nostri et quales filii sumus quam forma et ymago filiationis spiritualis que est secundum aiam in ordine ad deum patrem nostrum totaliter est perdita corrupta deformata annihilata et in prius mutata et habemus formam priam forme filiationis. Ideo sumus filii difformes difformati turpes peruersi et ingratissimi. unde non facimus nec sumus ut filii sed ut hostes et inimici patris nostri quam inter patrem nostrum et nos sunt omnia illa in medio que repugnant paternitati et vere forme fi

liationis scz in obediētia irreuerētia cōtempt⁹ p̄sumptio superbia rebellio i⁹gratitudo. Et qz nos habemus formā p̄riā vere filiationi que est f̄m̄ aīam. Et iō sumus cōtrarij patri nostro per p̄riā formā et iō qz in nobis est difformitas ⁊ peruersitas filiationis. Sequit^r qz pater noster hz iraz cōtra nos et sum⁹ odibiles abhoiabiles ⁊ digni sum⁹ ira ⁊ indignatiōe sua ppter difformitatē. Itē qz forma filiationis est corrupta et perdita i nobis sequitur qz nos perdimus oīa bona oēs diuicias om̄em hereditatē que debebat nobis euenire rōne istius filiationis vere q̄ quid sunt tāta et tā magna q̄ magna erat filiatio et paternitas. Et quia pater noster spūalis est in īfinituz diues nec h̄nt finē nec numerū bona sua. ⁊ oīa bona patris d̄nt esse filioz sequitur qz nos p̄didimus infinitas diuicias et infinita bona qz p̄didim⁹ bona patris nostri que debebātur nobis rōne filiationis. et qz pater noster est totus spūalis inuisibilis ⁊ nullomō corporalis. et illud p̄ quod nos sum⁹ sui filij est etiā in visibilib⁹ spūale ⁊ nullomō corporale scz ipsa aīa quare sequitur qz bona et diuiciē et hereditas patris nostri oīa sūt in visibilia spūalia ⁊ nullomō corporalia. Jō perdendo formam filiationis perdidimus infinita bona spūalia. ⁊ cū filius de

beat tractare negotia patris sui. Cū nos tractem⁹ semp negotia contraria scz negotia corporalia corruptibilia et nullomō spūalia sequitur qz sumus extra bona patris nostri et sum⁹ totaliter exhereditati a bonis paternis et ab eterna hereditate et hoc maxie mai⁹ festatur qz tñ filij debeant viuere de bonis patris sui et cum bona patris nostri sint spūalia in visibilia incorruptibilia. Ideo nos debemus viuere de bonis spūalib⁹ et inuisibilib⁹. Et tñ tota nostra vita consistit in bonis corporalibus et solum viuim⁹ sicut aīalia bruta de reb⁹ corruptibilib⁹ et visibilibus et sic facim⁹ vitaz bestialem et nō sicut filij dei. Et qz pater noster nō solum est pater noster p̄mo etiā est rex summus et p̄p̄s hz regnum tñ et tale sicut p̄tinet ei ⁊ palatium et astantes et seruientes ei scdm suā regiaz maiestatem. Et iō qz nos perdidim⁹ formā sue filiationis que est summe dignitatis et summi honoris. et acquisitum⁹ formā contrariā turpissimā et peruersam seq̄tur qz p̄didimus regnū suū eternū et consorcium oīm qui cū eo continue assistunt et ei seruiunt et sum⁹ in eternū exulles a regno suo a domino suo a palatio suo. Et sic clarissime videre possumus et cognoscere perditionem corruptionez lapsum et totaliter peruersionez

hominū cōparando hoīes ad debitum et ad ius paternitatis et filiationis que ē fīm aīam q̄re sūm me flere dñt hoīes et dolere q̄ tales sunt et tāta bona perdiderūt qui nō solū sunt lapsi a vere statu hoīs in quo debebant esse ymo a nō statu filiatōis dei qđ ē maius

Quod etiā perditio lapsi et corruptio nature hoīs cognoscitur cōparādo hoīes ad ius et debitū fraternitatis que est fīm aīam et pmo fundatur seu ostenditur qualiter se dñt bñe inter se vt fratres.

Itur autē pbatū ē et conclusū ius paternitatis et filiationis scđm aīam per illud qđ de facto fit in paternitate et filiatione fīm corp⁹ et carnē. Ita pformiter pbat⁹ ius et debitum fraternitatis qđ ē fīm aīam per illud quod de facto fit in fraternitate q̄ ē fīm carnē. Si enī fratres carnales se amāt tm̄ et tāta aīcia tāta vnitas tanta pūctio est inter eos q̄ nihil hñt diuisum nihil ppriū vn⁹ moritur p alio vn⁹ reputat se alium. Et oīa ista fiunt rōne fratnitatis scz qz hñt vnus patrē immediat⁹ a quo imēdiate recipiunt corp⁹ et carnē mortālē corruptibilem et putrefactibilem q̄ quāto magis et sine aliqua pparatione debemus nos oīs amare adinuicē et nihil reputare ppriū et reputare nos vnū rōe fraternitatis q̄

est fīm aīam quā habem⁹ imortalem. Quia scz oīs sum⁹ filij eiusdem et vnus patris imēdiate fīm aīaz a quo oēs nos et a nullo alio imēdiate recepim⁹ aīam rōalem que valz magis q̄ corp⁹ sine cōparatione ymo de tāto dñ maior forcior purior et sincerior esse iste amor de quāto aīa est maioris et dignioris nature q̄ corp⁹ in qua aīa fundat ista fraternitas. Si ḡ vnitas et ydēptitas vni⁹ patris carnalis est cā tante dilectionis inter fratres multo magis vnitas et idēptitas eiusdē patris fīm animā dñ esse cā maioris dilectionis inter fratres fīm aīaz. Qz igr̄ nos oēs hoīes habem⁹ vnicū solum patrē et eundē fīm aīaz et nō duos ppter quē oīs sum⁹ fratres. Sequitur q̄ inter oēs dñ esse maxia vnitas maxima amicitia et pūctio. Item fratres carnales eiusdē patris si habeāt patrē potentem diuitem et sapientē cauent q̄ diu pater viuit ne vnus inferat alteri iuriā ne ledat altez ne vn⁹ decipiat altez nec dolū nec fraudē faciant ymo stent in cōcordācia inter se et hoc ppter honorē pr̄is et timorē ne pater irascat nec tristetur. Igitur multo magis nos oīs hoīes qui sum⁹ fratres qui habem⁹ eundē patrē oīpotentē sūme sapientē qui semp viuit et nūq̄ pōt mori cauere debem⁹ ne inuicē offendam⁹ nos ne iuriām⁹

et ledamus nos ne fraudē facia-
mus inter nos ymo debem⁹ eē in
concordācia et pace. ⁊ hoc ppter
honorē tāti patris timorē et amo-
rem qui oia videt ⁊ cogitationes
occultas ne irascat cōtra nos nec
tristetur. Si em̄ pater carnalis
tm̄ gaudet de cōcordia et pace fi-
liorū suorū inter se quanto magis
pater noster spūalis qui dedit no-
bis oibus aīas nostras gaudebit
de nostra pace et cōcordencia.
Ecce igif ius et debitū fraternita-
tis quod dñt seruare om̄s hoies
adiuicē ad quod obligātur quia
sunt fratres. Ecce qualis vnitas
qualis cōcordia dē esse. et q̄ i ve-
ritate et in facto lz oēs hoies sint
fratres fm̄ aīam velint aut nolint
tm̄ nullomō faciūt adinuicem vt
fratres fm̄ naturā. Null⁹ seruat
istam fraternitatē ymo ista frater-
nitas est totaliter mortificata ac
si nō esset nō se diligūt nec habēt
concordiā nec vnitatē inter se p-
pter istam fraternitatē. Cū tamez
illa sit principalis et maior frater-
nitas. ymo seinuicē occidūt seinu-
cem ledūt et psequūtur seinuicem
defraudāt et decipiūt. Seinuicē
diffamāt et iniuriāt. Et si forte sit
inter hoies aliqua pax vel cōcor-
dia et vnitas nō est rōne isti⁹ fra-
ternitatis. Sed ppter alias cau-
sas que repugnāt fraternitati que
est fm̄ aīaz. et q̄ totū bonū fratru
in q̄tum sūt fratres est pax cōcor-

dia ⁊ vitas eorū q̄ si ista deficiāt
et quecūq; alia fiant nullū bonū
est in eis. Et totum malū eorum
est diuisio. Ideo sequitur q̄ istud
bonum deficit inter hoies quod
debet esse et per p̄ns totum bonū
deficit quia hoc est totum bonū
quod dē esse inter homines q̄ sunt
fratres. Et ita nullū bonum est in-
ter hoies ymo deficit omne bo-
num quia deficit p̄prium bonū
et per p̄ns inter hoies nō est nisi
malum et sic hoibus deficit totū
bonum quod debebant habere ⁊
in eis est malum quod nō debe-
bant habere. Quare per coru-
ptionem fraternitatis istius que
est fm̄ aīam manifestatur verissī-
me perditio lapsus et corruptio
hois. Et ita patet q̄ homines
sunt lapsi a statu magni honoris
et magne dignitatis ad statū ma-
gni vituperij ⁊ opprobrij scz a sta-
tu vere nature hois vere filiationis
dei et vere fraternitatis in sta-
tū bestialitatis et oīs difformitatis.
Et sic patet qualiter per duas
vias in generali manifestatur per-
ditio lapsus et corruptio nature
hominum et permutatio in suum
contrarium scz primo comparan-
do factum hominis et facere ad
ius et debitum nature quod fun-
datur in obligatione. Et secun-
do comparando ad ius et debitū
paternitatis et filiationis et frat-
nitatis que sunt secundū aīam.

Ac tñ ille due vie que fundantur in paternitate filiatione et fraternitate oriuntur a pma via obligatiōis qz obligatio fundatur in dare et accipere. Et fili paternitas filiatio et fraternitas fundatur in dare et accipere.

Et qz aliq res cognoscit esse viues qd diu pficit suas operationes ppias. et qñ totaliter pdit vel nō habet operatiōes suas quas debebat habere est totaliter mortua. Et quia in hoibus nulla est operatio que deberet esse vt iā pbatum est qñ hoies nullomodo opatur illa que debet operari i qñ tuz hoies et ideo sūt nō hoies. Et qz iste operatiōes quas hō dñ facere in qñ hō respectu dei pñt ad aiaz scz amare deū timere deū honorare deū obedire deo pñdere in deo et credere ei. qñ sequitur qz aia si pparet ad deū mortua est et nō viuit. quare sequitur qz hoies sūt mortui qñ ad aiaz. Itē qz hoies perdiderunt totaliter formā filiationis erga deū et formā fraternitatis inter se quia totalitē est extincta in eis quia nulla operatio est in hoibus scdm formam filiatōis et fraternitatis scdz aiaz vt iam declaratum est. Et ideo qz hoies nullomodo viuit nec operant scdm formā filiatōis et fraternitatis scdz aiaz sequit qz sūt mortui quo ad hoc qz si aia viueret cognosceret istam filiatōem et istam

fraternitatē et scdm illaz gaudere ideo ibi nullū vez est gaudium qz nulla vita est. Et hoc ideo qz verū gaudiū hois puenit ex puro et vero amore cū deo ex vera societate cū deo. Un quia deus est verus pater hominū et hoies sūt filij eius et ppter hoc hoies debet esse vñti sociati et pñti cū deo patre suo p amore purū filiatōem et timorē et ex tali societate necessario sequit qz verū gaudium est vita homis. Item etiā vez gaudium oritur ex amore et societate fraternitatis secūduz aiam et ideo quia homies perdiderūt istaz filiatōem et istam societatem cū deo et sūt separati a deo per amorem et nullā societatem cū deo hñt ymo diuisi et elōgati sūt a deo per pñm amorē vt iā dictū est. Ideo pdiderūt totaliter gaudiū qz etiā perdiderūt veram fraternitatem que est scdm aiam et sūt diuisi in se et nullomodo vñti per istam fraternitatem ideo etiāz perdiderūt verū gaudium quod oritur ex ista vera fraternitate.

Quare sequitur qz hoies sūt pñti vero gaudio sūt etiā pñti vera vita et sic sūt vere mortui quia nō habent veram vitam. Item etiam quia anima nō sentit se esse in tali statu in quo est nec sentit se esse separatam a deo patre suo nec sentit se esse corruptā nec perditā nec lapsam nec mutatam in suum contrariū nec sentit qz omia que facit

sunt cōtra deū nec percipit se esse inimicā dei patris sui et incurrisse iram et indignationē ei⁹ nec p̄dīdisse t̄m gaudiū. ⁊ qz nullomodo sentit suum malū quod h̄z nec cognoscit malū eternūz ad quod tēdit sequitur q̄ ip̄a est mortua. si ei esset viua sentiret malū suūz ⁊ doleteret sine mēsurā. et sic aīa nō sentit nec malūz suū nec bonum suū nec sentit seip̄am nec sentit deum a quo creata est nec cognoscit et ideo vere mortua est et sic veraciter hoīes mortui sunt quo ad aīaz et hoc quo ad verā vitā que est p̄pria aīe. l̄z autē hō sit mortuus et aīa sit mortua q̄tum ad verā vitā que est f̄m̄ deum t̄m in se nūq̄ moritur aīa qz immortalis ē qz semp̄ viuet in eternū. Ideo duplex ē vita aīeyna naturalis qz ip̄a est vita p̄ istam semper viuit et per istā vitā viuificat corp⁹. Alia est vita q̄ catur ex societate cum deo et hoīb⁹ p̄pter deū que vita ē gaudiū vez et f̄m̄ istā vitā aīa est mortua qz p̄didit oīa illa et oīa fundamēta in quibus fundatur vez gaudiū et que valēt ad habendū vez gaudiū et sic aīa viues mortua ē qz aīa h̄z radices et fundamēta ex quibus necessario oriet̄ eterna tristitia que est mors ei⁹. ideo aīa p̄didit eternā vitā et eternū gaudiū et acq̄runt eternā mortā eternam tristitiā ⁊ sic hoīes sunt mortui f̄m̄ deum et q̄tum ad aīam et va-

dunt ad mortē eternā l̄z viuat q̄tum ad corp⁹ et vitā corporalem. Ecce ḡ manifestatū ē qualiter status hoīs est peruers⁹ corrupt⁹ lapsus et in p̄riū mutat⁹. Et t̄m iste laps⁹ ista corruptio et pueritas occulta erant nobis ⁊ abscondita

Hic tractatur de duplici statu hoīs et inuestigatur si hō fuit aliz q̄n in statu debito in quo debebat esse qui est contrarius ad statum in quo modo est.

Quoniā autē ex oībus p̄missis ex toto p̄cessu iā fctō cūcludere possum⁹ veracit̄ duos esse stat⁹ hoīs p̄rios inter se ⁊ oppositos. vn⁹ status est in quo nūc ē de facto q̄ ē corruptio Alius status in quo debebat esse qui nō ē nec existit de facto. Et iō qz nos videm⁹ statum hoīs qui nūc ē in facto et aliūz statūz p̄rium q̄ debebat eē n̄ videm⁹ in re s̄z cognoscim⁹ q̄ debebat eē seq̄tur q̄ possum⁹ dubitare si d̄ fctō stat⁹ i quo nūc ē hō fuit p̄ms vel si aliquñ d̄ facto fuerit i statu debito sicut si aliquis nō q̄ vidisset nisi acetū ⁊ nūq̄ vinum posset dubitare si stat⁹ aceti fuit p̄m⁹ ita q̄ nūq̄ fuerit i alio statu. Et qz iam p̄batuz ē superi⁹ q̄ hō factus ⁊ nunq̄ facit se ip̄m ymo de⁹ fecit hoīem. Et iō si nos p̄bam⁹ q̄ de⁹ nō fecit hoīez talem et in tali statu in quo nunc est et t̄m fecit hoīem necesse ē dicere q̄ de⁹ fecit hoīez in p̄mo sta-

tu debito et vero in quo recte debebat esse. Et quod status debitor fuit primo et non ille in quo modo est. et ideo primo oportet probare quod deus non fecit hominem in statu in quo nunc est. et hoc ostenditur multis modis et primo ex parte honoris dei quod dictum est superius quod per honorem dei potest reddi ratio de omnibus que deus operatur extra se deus autem operatur omnia que facit extra se ad honorem sue prestantis sapientie et bonitatis et non contra honorem. Sed si deus fecisset hominem in tali statu in quo nunc est fecisset ipsum contra honorem sue prestantis sapientie et bonitatis quam fecisset hominem corruptum perditum turpe inordinatum deviaturum bestiale iniustum et sic de aliis conditionibus pessimis in quibus modo existit que omnia derogant et repugnant honori dei. ergo deus non fecit primo hominem tale. ergo necesse est dicere quod fecit hominem tale et in tali statu in quo debebat esse ut esset honor sue prestantis sapientie et bonitatis. Item iste statum in quo modo est homo est totaliter prius et oppositus deo ut probatum est quod homo est inimicus dei priatur deo et est contra suum honorem facit ei iniurias et tollit deo quod ei debet et dat cui non debetur. Sed deus non fecit hominem quod esset inimicus suus nec prius ei nec resisteret ei nec dedit aliquid homini per quod homo esset inimicus suus nec dedit ei aliquid contra se sed pro se. Sed in

homo habet amorem prius deo timorem et honorem ut probatum est. ergo sequitur quod deus non fecit hominem tale et sit inclinatum contra deum et contra se. Sed cum homo factus sit a deo. ergo sequitur quod fecit hominem in statu contrario statu in quo nunc est. ergo deus fecit hominem talem quod nihil haberet in se ipso contra deum neque aliquam inclinationem. Preterea iam conclusum est in tractatu de honore quod deus omnia que fecit. fecit propter suum honorem et propter utilitatem creature rationalis. ergo deus non fecit hominem ad malum hominis ad dampnum hominis ad incommodum hominis sed magis ad bonum commodum et utilitatem ipsius hominis. Sed homo in isto statu in quo nunc est habet in se radicem omnium malorum scilicet amorem suum ipsius prius quam voluntatem et proprium honorem que sunt radices et fundamenta omnium malorum omnium vicioz et errorum ut iam superius probatum est. et per istas radices viventes in homine homo continue multiplicat mala sua per totam vitam suam et hoc facit voluntarie et per prius est pugnibilis et iudicabilis de omnibus ut iam probatum est quod opera hominis sunt iudicabilia et pugnibilia vel premiabilia eo quod sunt facta voluntarie. Et cum homo semper operetur opera mala et contra deum operatur semper opera pugnibilia. et sic homo continue operatur contra seipsum ad suum dampnum ad suam punctionem et opprobrium.

semper fecit illa per que acq̃ret eter
nam penā eternā tristitiam q̃ bz
aiam imortalez que pōt pati eter
nam tristitiā vt pbatum est. et sic
hō p̃tinue viuit cōtra seipm et est
cōtra seipm et dum viuit acq̃rit il
la per que eternaliter cruciabit̃ ⁊
tñ hoc facit voluntarie sine coac
tione. et tñ nulla alia creatura fac
cit aliquid contra seipam nisi sol⁹
hō. Igitur cōcluditur q̃ deus nō
fecit hoīem talez nec in tali statu
nec posuit in eo tales radices pel
simas. Sed deus fecit hoīem. q̃
sequitur q̃ fecit ipm in statu alio
et cōtrario et q̃ posuit in eo radi
ces oīm bonoz scz amorē dei ⁊ nō
amorē p̃uatū ⁊ fecit hoīem vt pos
set voluntarie operari bona ope
ra remunerabilia et posuit in ipō
oia illa per que posset acquirere
eternum gaudiū et nō tristitiaz q̃
sequitur q̃ hō aliquñ fuit in statu
debito cōtrario statui in quo nūc
est pōt aliter esse. Item de⁹ nō fe
cit hoīez contra totū ordinē cre
aturarum et vniuersi p̃mo magis
hñ ordinē creaturaz et vniuersi
cum hō sit pars vniuersi et princi
palis ps et sic i ordie creaturaruz
Sed hō modo in isto statu i quo
est. est cōtra totū ordinē vniuersi
et deuiatus a toto ordine q̃ oēs
alie creature faciunt quo dñt iux
ta suam naturā et nulla facit q̃ se
ipam nec contra suā propriāz na
turam. Sed hō facit quod nō dz

iuxta suam naturā et suum gaudi
um p̃mo facit contra seipm conti
nue et contra naturam hoīs. Tñ
oīs creature clamant et dicunt
qualis debet esse homo iuxta na
turam hoīs et gradum hoīs in or
dine creaturaz clamant et dicūt
quid debet facere homo quid p̃ti
net ad ipm hoīem vnde dicunt et
clamant q̃ hō debet esse talis iux
ta ordinē et gradum suū in vni
uerso q̃ debet cognoscere seipm
et oīs creaturas et suū creatorē
et cognoscere oia bñficia sui crea
toris et debet esse gratus et tunc
regraciari cōtinue suo creatori tā
pro se q̃ pro oibus creaturis. De
bet continue amare suum crea
torem timere et honorare et ei soli
seruire vt iam probatum est.

Talez hoīem requirūt oīs crea
ture et totum vniuersuz qui talia
faciāt. Sed tñ hō ē totus per cō
trarium et facit oppositum q̃ nō
cognoscit seipm nec suū crea
torē nec sua beneficia est ingratus
deo de oibus bñficijs sibi collatis
non amat deum sz seipm non ti
met deū nec honorat sed iniuri
at et offendit non seruit creatori
suo sed creaturis. Item crea
ture requirunt hominē qui sit amicus
deo quia creature dei sunt et ser
uiunt homini propter deum. Sz
tñ homo est inimicus dei p̃ius
deo. q̃ i isto statu ē p̃tra totū vni
uersuz ⁊ p̃ totū ordinē creaturaz

et destruēs armoniā vniuersi. Itē creature et ordo vniuersi requirūt hoīem rōnalem et nō bestialē hominem sapientē et nō stultū nec freneticū hoīem ordinatū intra seipm et nō inordinatū. hoīem in quo aīa dñetur fm̄ rōnez et regat corp⁹ autē ei famuletur fuiat et regatur qz creature fuiunt corpori ppter aīam. Sed tñ oppositum ē qz hō in isto statu ē bestialis stultus frenetic⁹ inordinat⁹ intra seipm et in ipso corp⁹ dñatur et aīa que est naturaliter dñā famulat⁹ fuit corpori et sic tāta inordinatō tāta iniusticia ē intra hoīem qz cū aīa sit immortalis icorruptibilis spiritalis dñā natura sua portās ymaginem dei. et corp⁹ sit mortale corruptibile terrenū et corporale. ergo fm̄ rectum ordinē et verā iusticiā postqz corp⁹ est vnitū cum tali aīa ita digna dñz ei obedire obtemperare et nullomō dñari nec eam impedire. et aīa deberet iperare mādare regere et nullomō subiugari. et tñ totū ē p oppositū totū ē pūm Itā qz magis in hoīe corp⁹ hz pprias inclinationes qz rōnem in honestissimas irrationabilissimas. et aīa dñz deberet castigare suū corp⁹ cū sit naturaliter dñā et regina ipā sequitur inclinatio nes sui corporis turpissimas et vitiat fm̄ illas et sic totaliter corp⁹ trahit aīam ad se ad suā vitā et dñatur et captiuat eā totaliter.

Ecce q̄tum vituperium est infra hoīem qz res mortalis corruptibilis bestialis corporalis dñatur et regit. et res immortalis incorruptibilis spūalis seruit et regitur et famulatur et subiugat. dñs obedit seruo nequissimo superi⁹ inferiori et rex subdito. Quare sequitur qz infra hoīem ē tāta inordinatio qz nō pōt cogitari maior in hoīe.

Sed cum om̄s alie creature sint ordinate intra se et sunt ppter hominē sequitur qz requirunt hoīez ordinatum intra se et nō tales hominē sicut est quare cōcluditur qz hō in statu isto et cōtra totū ordinē vniuersū creaturaz ymo est turpitudine vniuersi et toti⁹ ordis ergo cum de⁹ nihil faciat contra ordinem creaturaz et vniuersi sequitur qz nō fecit homines tales nec in tali statu sicut modo est.

Sed cum deus fecerit hominem sequitur qz fecit eum in alio statu et in tali statu sicut requirit totus ordo creaturaz et vniuersi.

Ergo cōcluditur qz aliquñ fuit hō in statu cōueniēti fm̄ ordinē creaturaz et hoc ostēdit ordo creaturarum qui semper manet. vnde cuqz alie creature que sunt inferiores et minores sint cōplete quelibet i suo genere et in suo gradu. Sequitur qz homo fuit pplet⁹ in suo genere et in suo gradu et habuit oīa que habere debuit iuxta gradum suū. Aliter de⁹ magis amasset

res inferiores et minores quam maiores et tamen sunt propter hominem. Eius ergo deus fecerit creaturas bonas propter hominem quod magis debuit fieri homo bonus. Item per experientiam videmus quod impossibile est quod illud quod nunc est acetum primo fuerit acetum ymo primo fuit bonum vinum. Ita impossibile est quod natura hominis primo fuerit corrupta. Ita quod status corruptus fuerit primus ymo de necessitate fuit primo bonus et perfectus. Sicut ergo acetum arguit vinum. Ita iste status in quo nunc est homo de necessitate arguit alium statum in quo primo fuit. Item nullus artifex facit suum opus primo corruptum et malum et contra naturam rei ymo facit suum opus secundum quod convenit operi. Ergo cum deus sit summus artifex fecit hominem secundum quod convenit homini et fieri debuit. Preterea iam probatum est quod deus est magis pater hominis quam pater carnalis. Sed bonus pater carnalis non daret filio suo quod esset contra filium et quod destrueret filium. ergo minus deus daret aliquid homini quod sit contra hominem ymo magis pro bono hominis ut probatum est prius.

Qualiter erat status primus hominis et quas conditiones debeat habere.

Quoniam autem ex premissis habemus duos status naturae ipsius hominis unum corruptum in quo

nunc est. alium perfectum in quo primo fuit realiter et de facto. Et cum scia de homine consistat in isto duplici statu scilicet ut cognoscamus conditiones utriusque status oportet investigare conditiones istorum duorum statuum et quod uterque convenit. Et quia isti duo status sunt contrarii inter se Ideo oportet quod habeant contrarias conditiones et per consequens ex conditionibus unius status possumus arguere et concludere conditiones alterius. Et quia status primus in quo primo erat homo non apparet nec videtur realiter nisi in quantum ordo creaturarum ostendit nobis et status in quo homo est qui prius illi apparet realiter et videtur.

Et ideo duo sunt per que possumus conditiones primi status cognoscere scilicet ordo creaturarum quem videmus ad oculum et status hominis corruptus qui homo non apparet. Unde postquam creature ostendunt nobis primum statum hominis. Ita etiam debent ostendere et manifestare omnes conditiones et proprietates quas debebat habere homo secundum illum statum. Unde necesse est quod conditiones et proprietates sequantur quolibet naturam secundum suum statum et secundum quod ei conveniunt. Et etiam postquam iste status in quo nunc est homo prius est primo statui in quo primo erat. Sequitur quod per conditiones illius status corrupti possumus investigare conditiones alterius. Et primo per

damus per conditiones istius status ad conditiones alterius. deinde per creaturas. Un postquam iste status in quo nunc est, est malus. sequitur quod omnes conditiones quas habet secundum istum statum sunt male et tot conditiones malas quot homo habet in statu isto sunt tam ex parte anime quam ex parte corporis. et hoc necesse est ita esse. Et ideo videamus et numeremus conditiones malas quas nunc habet homo quia in prioribus conditionibus deus fecit hominem. Unde malum est homini quod si ignorans et non cognoscat se ipsum nec suum factorem. Malum est homini quod habeat amorem malum propriam voluntatem timorem malum. querat vanitatem proprium honorem sequatur sua propria desideria et suam propriam voluntatem. Malum est homini quod irascatur contra rationem et habeat cupiditatem in ordinatam contra rationem quod plus appetat comedere et bibere quam sit necesse. Malum est homini ex parte corporis infirmitas et mors et senescere et dolor. Malum est homini tristitia. Malum est homini quod corpus dñetur et anima famuletur quod sic rebellio corporis. Malum est homini ex parte corporis quod patiatur famem sitim et calorem et frigus contra naturam sui corporis. Et ut omnia concludamus malum est homini omnis pena et miseria. Ergo arguamus per prius omnes conditiones bonas contrarias istis igitur in primo

statu homo non erat ignorans ymo sciens et cognoscens seipsum et suum creatorem quantum ei expediebat et omnes creaturas. Item habebat amorem bonum et debitum secundum amorem dei et non amorem proprium non habebat propriam voluntatem sed dei non habebat mala desideria nullum timorem malum habebat. non querebat vanitates nec proprium honorem nulla cupiditas erat in eo inordinata nec contrarietas. Non plus appetebat comedere nec bibere quam esset necesse. Item nulla infirmitas erat in eo ex parte corporis nec mors nec senectus sed semper vita et iuvenit? nullus dolor nulla tristitia. Item perfecta obedientia corporis ad animam sine aliqua rebellionem. Item non patiebatur famem nec sitim nec calorem nec frigus. Nec in eo ut omnia concludamus erat aliqua pena nec miseria nec aliquid quod habeat nomen mali siue ex parte anime siue ex parte corporis siue interius siue exterius. Et exinde concluditur quod iste locus in quo nunc habitat homo non erat conveniens nec debitus iuxta primum statum ymo totaliter repugnans quia in isto loco est dissonantia in calore in frigiditate in humiditate in siccitate ut necessario homo alteretur in corpore et patentur nunc frigiditate nunc caliditate nunc humiditate nunc siccitate et senesceret. que omnia repugnant primo statui in quo nihil mali de

bebat esse nec in corpore nec in anima
ergo concluditur quod alius erat locus
in quo primo habitabat in primo statu
qui totaliter erat pueniens illi
statui in quo nulla erat asperitas
nulla alteratio corporis nullum frigus
sensibile nec calor sensibilis nec
aliquid ledens corpus nec impedies
aiam sed omne temperamentum
Sicut ergo duo sunt status contrarii ho-
mis ita sunt necessario due habita-
tiones hominis corporales et duo loca
corporalia que contrariantur adin-
uicem et habent contrarias conditiones
Sicut enim se habet status ad sta-
tum ita se habet locus ad locum et ha-
bitatio ad habitationem. Et ideo
iste locus se habet tamquam carcer re-
spectu alterius. Hoc autem potest
manifestari in exemplo de vino et
aceto quia vinum quod diu remanet
in statu vini manet in bono vase.
Sed quando est corruptum mutatur
in alium locum. Ecce ergo qualiter per
conditiones status corrupti et lap-
si in quo est homo arguimus con-
ditiones primi status perfecti in quo
primo erat homo. Comparemus ergo
unum statum ad alium et habebimus ma-
gnam noticiam de homine.

Qualiter probantur conditiones
et proprietates primi status hominis scilicet per
ordinem creaturarum et per naturam ipsius
status et exigentiam.

Ostendit autem probauimus conditiones
primi status et hoc per prius
statum nunc probabimus conditiones et

proprietates quas debebat habere
et hoc per ordinem creaturarum
et per naturam ipsius status in se
Unde conclusus est quod deus fecit
hominem talem et in tali ordine si-
cut ordo creaturarum et vniuersi
requirit et petit et per consequens
in statu debito contrario statui in
quo nunc est Sed homo secundum
ordinem creaturarum debet esse talis
quod debet dare deo primo totum suum amorem
continue et incessanter ipsum ama-
re meliori modo quo poterit debet
ipsum timere et honorare quantum
poterit ei obedire totaliter crede-
re et sibi seruire soli. Et omnia ista
debet homo facere secundum modum sue
proprie nature que est libertas et ideo
cum libertate voluntarie et sponte et
sine aliqua coactione et ita homo
debet esse talis secundum ordinem creatura-
rum quod debet esse vnus et obligatus deo
immediate per totam voluntatem suam
sicut opus factori suo sicut beneficium
tuis boni factori suo sicut fructus domino
suo sicut filius patri suo tamquam subdi-
tus regi suo tamquam iudicabilis iudi-
ci suo. Et sicut sponsa sue sponso
et sicut amicus suo amico cordia-
lissimo. talis ergo erat homo in pri-
mo statu respectu dei et talis sta-
tus erat quia si aliter esset non es-
set talis qualis esse deberet quod
fieri non debet. Igitur sequitur quod
nihil debuit esse in natura hominis
nec ex parte anime nec ex parte cor-
poris nec intus nec extra quod res-
t u

pugnaret isti statui qđ impediret homines ab omnib⁹ sup⁹dictis inclinaret hominē ad aliqđ qđ posset noscere homini nec ledere hominēz p⁹tra suā volūtatēz et libertatēz nihil ergo mali debebat esse in homine et per p⁹sequens nulla pena neq³ muleria nec in corpore nec in anima s³ omnia debebant esse que p⁹ueniebant suo statui ad honorez dei et perfectionez et bonū hominis aliter fecisset de⁹ cōtra honorez sue potestatis sue sapientie et bonitatis. Item tota dignitas et nobilitas nature humane consistit in libero arbitrio quia per liberū arbitriūz homo est hō et est super omēs alias creaturas. Un⁹ iam p⁹batur est q³ liberum arbitriū sedet super omēs creaturas inferiores nec maiore nobilitatez potuit deus dare homi q³ libertatem naturalē. Nihil ergo maius pōt esse libero arbitrio in mundo. Si aut⁹ arbitriū liberū sit corruptūz tūc nihil peius nihil vilius nihil turpi⁹ nihil abhōiabilius. Si aut⁹ sit perfectū et quale debz esse tūc nihil potest creari melius nec dignius. q³ cū p⁹pria natura hoīs sit habere libez arbitrium et volūtatēz cū libertate. Sequit⁹ q³ de⁹ fecit hoiez cū libero arbitrio suo tali quali esse debebat. Et p⁹ p⁹ns postq³ dedit hoī libertatez volūtatē dedit oīa illa que p⁹tinēt ad dignitatem libertatis et nihil dedit

q³ esset p⁹tra nāturāz voluntatis et libertatis. Aliter dedisset libertatē p⁹tra libertatem et malū hominis et penaz qm̄ omnis pena ideo est pena quia est p⁹tra libertatem volūtatē et nihil est penosū homini nisi quia est p⁹tra voluntatem liberam. ergo si deus dādo homini libertatem dedisset aliquid p⁹tra libertatez dedisset hoī libertatez volūtatē p⁹tra libertatem et dampniūz hoīs et penā et sic fecit hoīem cōtra hoiez. q³ dedit homi omia que pertinent ad libertatem voluntatē q³ cōcluditur q³ hō in primo statu nihil habuit p⁹tra suam volūtatēz liberam nec in corpore nec in aīa nec in se nec extra se. Et per p⁹ns nullā penam nullā mufiaz nullaz violentiam nullā coactōnez. et ex isto conclusio et p⁹bato possumus cōcludere oēs p⁹ditōes et p⁹prietates illius stat⁹ taz in corpore q³ in anima. Un⁹ sequit⁹ q³ homo in illo statu hēbat corp⁹ realiter subiectū anime sine rebellionē et ei proportionabile. Ita q³ in corpore n⁹la erat libido nē p⁹cupiscētia inordinata nec aliq³ motus inordinatus nec p⁹tra ratōem et voluntatē regulatam. Item quia aīa homis est immortalis vt p⁹batur est et naturaliter amat suū corpus et vult esse cū corpore. ergo vult q³ corp⁹ suū viuat et nō moriatur nec separatur ab ea sed conseruetur in esse nec vult q³ corpus suūz putrefiat

et cōuertatur in āmes ⁊ in cinerē
 ġ in pmo statu hō hūit tale corp⁹
 q̄ nō moriretur neq; morte violē
 ta neq; morte naturali cuz mors
 sit semper cōtra naturā in hūana
 natura q; aliter hūisset corp⁹ con
 tra suam volūtātē ⁊ cōtra naturā
 aīe que est immortalis. Item mors
 est vltimū terribilium et ē odibī
 lissima et horrendissima et nullo
 mō amabilis nec placibilis. qua
 re sequitur q; mors in pmo statu
 nullomō habuit locū. Sed soluz
 vita que non est contra volun
 tatem. Item per mortē hō desinit
 esse hō. Sed hō in primo statu si
 dz esse hō semper voluit esse hō
 nec voluit esse mortuus hō qua
 re nullomō hō in primo statu po
 tuit velle nec amare mortē pmo
 odire quia nihil magis iūmicum
 hōi q̄ mors nihil magis p̄rias ġ
 mors nō habuit locum tūc in na
 tura hoīs s; vita ġ in primo statu
 erat immortalis q; nō debuit habe
 re illud quod nullomō est amabi
 le sed totaliter odibile et horribile
 hōi. Igitur nullomō potuit tūc
 habere mortē nisi in penā et omīs
 pena est contra voluntatem et hō
 nihil debuit habere cōtra suā vo
 luntatem et maxime mortē que nō
 solum destruit corp⁹ sed totū ho
 minē. Item sicut hō nollet mortē
 ita nellet senectutem nec perdere
 iuuentutē nec pulchritudinē cor
 poralez nec fortitudinē s; semper

vellet cōseruari in suo vigore qā
 maxima miseria ē venire ad sene
 ctutem. ġ sequit̄ q; erat natura ho
 minis in pmo statu vt nūq; sene
 sceret nec perderet iuuentutē nec
 vigorem. Aliter sequerē q; hō pa
 teretur et haberet aliqd cōtra suā
 voluntatē et sic paterē penā ⁊ tri
 stitiam qd fieri nō debuit nec est
 sile de aīalib⁹ brutis sicut de hoīe
 q; nō hūit aīam immortalē ⁊ semper
 viuētē nec libez arbitriū vñ eis
 cōuenit mors naturalis ⁊ senect⁹
 et senescere. Et sic pclusum ē q; hō
 in primo statu in eternū nō morte
 tur. et iō necesse ē esse alium locū
 q̄ istuz in quo hō tunc habitabat in
 quo hō nulla paterē alterationē
 in corpore nullā lesionē nec calorē
 nec frigus nec aliqd haberet
 cōtra suam volūtātē sed esset loc⁹
 temperatissim⁹ qui pueniret imor
 talitati corporis qui totaliter esset
 locus cōuenientissim⁹ sine vento
 sine turbationē aliqua. Ubi autē
 sit talis locus in terra ad p̄ns res
 linquitur s; sufficit pbare talez lo
 cum esse. Itē etiā necesse erat eē
 alios cibos et fruct⁹ q̄ istos qui
 bus quīz hō vterē qui conueni
 rent immortalitati corporis qui es
 sent temperatissimi. Qualiter autē
 posset esse corpus immortale et qua
 liter hō sic fieret nimis pluxum es
 set declarare s; sufficit scire q; de
 facere potuisset et sciūisset si volu
 isset. postq̄ ita fieri conueniebat.

Tamen possumus dicere qd fieret tam per pplexionem corporis tēperatissimā per quam corpus eēt dispositum ad immortalitatem qd per virtutem anime que est immortalis que viuificaret corpus i perpetuum et daret corpori vitam inefficientem sicut ipsa de natura sua est vita inefficiens creata qd pseruaret corpori suam pplexōez que ita qd tum est de se potest viuificare corpus imperpetuum sicut per vnam diem tam etiā per virtutem fructuum illius loci temperatissimi. Qui autem bene cognoscit causā quare est necesse qd nunc corpus moriat poterit scire modum qualiter tunc homo nō morietur per oppositum.

Qd in pmo statu omnes creature obediebant homini.

Ex predicto etiam fūdamēto scz ex natura liberi arbitrij ipsius libertatis pbat̃ur qd in primo statu hominis erat obedientia creaturaz. Uñ postq̃ in primo statu nihil erat contra naturā volūtatis et libertatis seu liberi arbitrij hominis qz erat totaliter obediēs deo libere et spōte qd diu stetit in illo statu. Et qz vbi est libertas volūtatis seu liberum arbitrium. Ibi ē naturalit̃r dñiū imperium principat̃ et dñatio. Et tūc inobediētia seu rebellio sit cōtra diuinū iperū seu principatū

sequit̃ qd i primo statu nulla erat inobediētia nulla erat rebellio contra hoīem et per pñs erat vā obediētia et subiectō. Aliter ei sequeretur qd libez arbitrium i quo esset dñiū esset datū hoī in penam et tristitia. qd cōcluditur qd oīa inferiora obediebant iperio et dñio hoīs et nihil erat sibi rebelle nec i obediens sicut em̃ hō qui habebat libez arbitriū erat sub dñio dei et obediētia ei. Ita inferiora que erant sub hoīe que nulluz habebāt libez arbitrium nec per pñs dñiū debebāt esse sub dñio et obediētia hoīs. Solus em̃ hō in vniuersitate creaturaz huius mūdi habebat dñiū et naturam dñandi et iperandi. qd oīa illa que nō habebāt dñiū nec naturam aptā ad dñandū debebāt eē sub dñio. quare hō debebat dñari oībus inferioribus creaturis tanq̃ rex et imperator oīm creaturarum cui soli a deo datū fuerat vt posset dñari. frustra em̃ esset dñiū vbi nō esset obediētia inferiorū. Item hō in primo statu erat totaliter amic⁹ dei totaliter obediens deo qz talis erat prim⁹ status. ergo oīa que dei erant habebant inclinationem ad hoīem. ergo nihil poterat esse cōtra volūtātē hoīs aliter oīa nō essent dei ergo si hō obediebat totaliter deo omīa que erant sub hoīe obediebāt hoī et faciebant volūtātē ei. Item si ali

quid dñatur hoī dñari oībus
 que sunt sub hoīe et que sunt pro
 pter hoīem. Et hō dñabatur hoī
 qz dñabatur sibi ipī erat em̄ dñs
 sue pprie voluntatis et sui corpo
 ris et oīm membroꝝ suoꝝ ḡ debe
 bat dñari oībus creaturis inferio
 rib⁹ que sunt minores hoīe ⁊ sūt
 propter hoīem. qui em̄ dñatur ⁊e
 maiori dñari minori. Et sic p̄t
 qualiter per naturā liberi arbitrii
 et libertatis pbatur oīs cōditōes
 status in quo primo erat hō. Qui
 ḡ bñ cognoscit dignitatē excellen
 tiaz et nobilitatē liberi arbitrii po
 terit clare videre oīa illa que p̄ti
 nent ad primū statum hoīs qz hō
 fundat in libero arbitrio. Sicut q̄
 bñ cognoscit dignitatē et excellen
 tiaz regie magestad cognoscit oīa
 que p̄tinet ad statuz regiuꝝ et sue
 maiestatis et dignitatis. Ecce ḡ
 qualiter p̄ duas vias inuenimus
 cōditiones et pprietates p̄mi sta
 tus in quo p̄mo fuit hō fact⁹ scz
 tam per istū statuz corruptū ī quo
 est hō tam etiā per ordinē creatu
 rarum. Et per naturā ipius stat⁹
 in se qui est status libertatis ī qua
 nulla erat corruptio nec puerilitas
 Sicut aut per naturam liberi ar
 bitrii sani et p̄fecti pbauim⁹ con
 ditiones illius stat⁹. Ita ecōuerso
 per naturam liberi arbitrii corru
 pti et pueri possum⁹ pbare cōdi
 tiones sui stat⁹ et que p̄tinet ad
 ipsum qz eadem est scia oppositoꝝ

rum. Comparem⁹ ergo istos duos
 status hoīs inter se ⁊ videam⁹
 qualis hō erat hō ⁊ qualis modo
 est vbi erat primo et vbi modo est
 quot et quāta bōa pdidit ⁊ quot ⁊
 quāta mala nunc hz et sic per istū
 modum habebim⁹ verā cognitio
 nē de hoīe alit̄ ignorabim⁹ hoīez

Ecce igr̄ quō creuit scia de hoīe
 qz nūc habem⁹ duas scias vnam
 de hoīe perfecto et sano et aliā de
 homine corrupto et lapso.

*De origine corruptionis ⁊ ma
 li nature hominis.*

Ost p̄dicta oportet iuestiga
 re originē corruptiōis ⁊ ma
 li ipsius nature hoīs ⁊ quomodo
 intrauit et quis fecit hominem ta
 lem et in tali statu fecit modo esse
 Un̄ pbatum est q̄ deus nō fecit
 hominē talez ymo fecit ipsum in
 debito statu. ḡ necesse est vel q̄ ip
 se homo met per se fecerit seipsuz
 talem scz q̄ fecit suā corruptionē
 suam perditionē et suum malū v̄
 aliqua alia creatura. Et qz pro
 batum est q̄ nihil poterat nocere
 hoī nec ledere hoīem nec aliquaz
 violētiam facere cōtra eū cōtra su
 am volūtātē nec cōtra suā liberta
 tē ḡ necessario p̄cludit q̄ ip̄emet
 hō voluntarie libere et sp̄ote p̄ su
 am volūtātē nulla alia re cogēte
 fecit seipm in tali statu fecit suam
 corruptionē et suum maluz ⁊ per
 r iij

dedit seipm et statū pmū bonum
et fecit seipm malū. Et qz nos pro
baum? omīs cōditōes primi sta-
tus hoīs per libez arbitrium 7 rō-
ne libertatis et volūtāt et fecim?
fundamētuz et caput nostrum in
libero arbitrio. Ita qz oīa debeba-
tur hoī rōne libertatis et volūtāt
scz immortalitas pseruatio iuuetud
obedientia creaturaz et alia sup-
dicta. Ita qz nullum maluz debe-
bat esse in hoīe contra suā volun-
tatez. g per oppositū arguam? si i
hoīe ē aliquod malū et aliqua pe-
na seu miserationē qz ipm liberuz
arbitrium seu volūtās libera ē in
cā. g necessario pmum malū fuit
in libero arbitrio et in voluntate
libera. Cum g in natura hoīs reci-
pianf multa mala mltiplex pena
mltplex miseria et calamitas ml-
tipler defect? et tñ nō deberēt cē-
fmi statum debitū et nō cōueniūt
statui debito liberi arbitrii sani et
perfecti. g sequit qz ipm libez ar-
bitrium ē corruptū puerfuz malū
deuiatum et mutatū in suū priuz
g sicut dicim? qz deus dedit tales
cōditōes et pprietates hoīs hoī
in primo statu debito qz libez ar-
bitrium quod erat bonū ita exige-
bat dicas per oppositum qz ideo
hō nunc hz oppositas cōditōes 7
tot mala tam in aīa qz in corpore
tam int? qz extra qz libez arbitriū
exigit et ita debet ei et per pñs ip-
sum ē malū et in eo ē corruptio et

malicia que nō deberēt cē. oīa ei
dñt pportinari libero arbitrio sic
g pmū maluz seu pma malicia 7
prima corruptio fuit in libero ar-
bitrio 7 volūtate libera. 7 sic habe-
mus radicē oīm maloz in natura
hoīs. cū g pmū in vno qz gñe sit
cā oīm alioz sequitur qz malū libez
ri arbitrii seu voluntāt qd est pri-
mum malū sit cā oīm maloz 7 ab
illo hñt originē oīa alia mala 7 p-
pter illd maluz sunt. Et si illd ma-
lum nō esset nulluz maluz esset. et
qz de? nō fecit libez arbitriū ma-
lum nec corruptū. g sequitur qz ipm
libez arbitriū fecit seipm malum
et corruptit seipm et nocuit primo
sibiipi. g voluntas hoīs fecit seip-
sam malā libere et spōte et volun-
tarie nullo cogente quia aliter fie-
ri non potuit.

Quod n sunt nisi duo mala scz
voluntarium et inuoluntarium

T qz nihil pōt fieri maius
malum nulla maior tristitia
nulla maior corruptō nula maior
puerfitas qz liberi arbitrii et volū-
tatis nec per pñs maior difformi-
tas seu turpitudine. Et iō qz libez
arbitriuz tantā maliciā tantā cor-
ruptionē fecit in seipo voluntarie
et spōte sequit qz est odibile 7 nul-
lomo amabile et qz istud malū
est ei imputabile totū 7 culpa est
in eo qz istud maluz ē voluntariū
et per pñs istd malum ē pugnabi-

le vīdicabile et iudicabile et ei debetur pena et pugnatio et iō d' necesse est ad istō malum d' sequi aliud malū scz malū pene et pugnitionis et vindicte et istud malum ē inuoluntariū et cōtra volūtatē. Et sic duplex est malū scz voluntariū et inuoluntariū scz malū culpe et malū pene. et ad ista duo mala reducūt oīa mala. Un' p'mū malū ē voluntariū et iō delectabile et placz volūtati iō nō sentit nec dat dolorē nec tristitiā. iō necesse est scdm malum scz inuoluntariū ē tristabile et displicibile voluntati dās penā dolorē et tristitiā et oportet q' sentiat a voluntate. et iō istud malū manifestat p'mū et facit ipm cognosci nec aliter cognoscere et iō bene ordinatū est vt qui facit malum quod nō sentit q' habeat malum quod sentitur et percipit. Et ideo propter ista duo mala necesse est q' sit ordo iusticie et ordo iudiciarius q' voluntas seu liberum arbitrium facit p'mū malū scz voluntariū scz scdm scz inuoluntariū scz pene et pugnitionis voluntas nō facit sed fit per modum iusticie et sic alius facit ideo necesse est q' sit iudicium et iusticia ad faciendum secundum malum et ad proportionandum q'a secundum malum ordinat p'mū quod est inordinatū et p'tra ordinē nature. Et iō quia voluntas

seu liberū arbitriū exit ab ordine nature debito necesse ē q' cadit in ordinē iusticie. Un' isti duo ordines qui respondēt duob' statibus liberi arbitrii stant sō ordine nature. scz scdus stat' scz corruptus et malus stat sub ordine iusticie et iudicabili. Sic igit oīe malū qd est in hoīe est volūtariū vel inuolūtariū vel est malū culpe vel est malū pene et sic in hoīe reperitur malū inuolūtariū pene et miserie vt patz per expetentiā. Ideo de necesse est requirē q' in hoīe fuerit malū volūtariū et malū culpe q' impossibile est malū pene esse sine malo culpe. Et quia homo nō fecit sibi ipm malū pene et miserie quod est malū inuolūtariū. et cōtra suā voluntatem. ideo sequitur q' alius fecit istud malū homi et per p'ns deus fecit malū in volūtariū in hoīe et homo fecit malū volūtariū scz malū culpe et deus fecit malum pene et miserie pugnitionis et vindicte. ac tamē possum' dicere q' homo facit ambo mala p'mū volūtarie et scdm meritorie. quia scdm malū fit propter p'mū iuste et debite q' ei debetur. Un' quia liberū arbitrium seu volūtas corripit se ipaz et difforauit seu deturpauit et destruxit bonitatem quam deus dederat et pulchritudinē et decore et mutauit se in maliciā et in turpitudinē et in formā p'trariā ideo fecit deo

iniuriarum offensarum et vituperium et
fuit primum discordans et dissimile
totaliter deo propter quod fuit
necesse quod separaretur et diuideretur
a deo ratione prarieratis et per-
deret unitatem et amicitiam quam
habebat cum deo propter quod nul-
lus homo potuit placere deo immo to-
taliter displicere et esse odibilem.
Et ideo deus propter iniuriam et offe-
sam sibi factam et summam ingratitu-
dinem pugnavit ipsum hominem dan-
do sibi malum pene miserie et tri-
sticie ut ad oculum videretur. Et
ideo secundum malum scilicet pene et mi-
serie est debitum ordinatum iustum et
secundum rectam rationem quod est secundum de-
um. Ecce igitur ordinem malorum quod
tunc ad originem scilicet quantum ad cogni-
tionem primo apparet nobis malum
pene et iniurie siue involuntarium
et deinde per illud arguimus de nec-
cessitate precessisse malum voluntari-
um seu culpe in homine et illud malum
culpe separavit hominem a deo nunquam
enim deus premitteret esse malum pene
et miserie nisi precessisset malum culpe.
Et per primum de necessitate concluditur
quod inter deum et homines fuit culpa in-
iuria et offensa primaria et quod homo pri-
mo iniuriat et offendit deum fa-
ctorem suum et sic homo semper por-
tat in seipso signum et testimonium
infallibile per quod potest veraciter
arguere culpam iniuriam et offensam
contra deum in natura hominis fuisse.

Quod ista culpa et iniuria seu

offensa contra deum propter quam est pe-
na et miseria in natura hominis
sunt facta per primum virum et per
primam mulierem insimul.

Et quod per malum pene et mi-
serie nos cognovimus culpam
et iniuriam fuisse. Ideo secundum modum
et conditionem pene arguimus modum
conditionem et qualitatem culpe quam
in pena relucet ipsa culpa. Unde quia
pena que est in natura hominis est
vltis et communis omnibus hominibus quod om-
nes patiuntur penam mortis et alias
miserias in utroque sexu tam in viro
quam in muliere. Ideo sequitur quod culpa
et iniuria est communis et vltis omnibus ho-
minibus. Et quod omnes homines nascun-
tur in ista pena et miseria et dum
sunt in utero et quando nascuntur non pre-
cedunt committere culpam nec iniuriam
quia culpa seu iniuria et offensa
est malum voluntarium et nullus
homo in utero nec quando nascitur extra
uterum potest committere malum volun-
tarium nisi tunc quando utitur libero ar-
bitrio. ergo sequitur quod ille qui fecit
primum malum voluntarium et pri-
mam culpam fuit magis adultus
et quod fuit primum homo qui fuit com-
munis et vltis omnibus quod nisi fuisset
in primo homine non se extendisset ad
omnes. Et sic communitas et universa-
litas et ydemptitas pene et miserie
arguit et probat omnes homines
descendisse ab uno primo homine
in quo fuit primum malum culpe et
primum malum voluntarium et primum

malū pene et miserie in quo pmo
ip̄a natura hominis fuit corrupta
lapsa et peruersa et ab illo dirua
tū est malū ad om̄s hoīes. Et quia
pena et miseria est in vtroq; sexu.
ideo sequitur etiam q̄ in p̄ma mu
liere fuit idēz malū qd̄ in p̄mo vi
ro et q̄ culpa fuit cōis ambobus.
Et sic conclusū est q̄ est dare pu
mū vīrū et p̄mam mulierem qm̄
ambo fecerūt culpam iniuriam et
offensam contra deū et q̄ ab ip̄is
tanq̄ p̄mis radicib⁹ diriuata sūt
oīa mala in posteros filios eorū
et filias per successiones. et sic om
nes homines hñt vnū p̄mū hoīem
patrem et vnā mulierē p̄mam
matrem in cōi et in gñali. Et ideo
omnes homines sūt hoīes respec
tu istius p̄mi patris et prime ma
tris et hoc scdm̄ carnez. Qualiter
aut̄ factus fuit p̄mus hō et p̄ma
mulier ⁊ in quo statu iam per illa
que dicta sūt superius de p̄mo sta
tu hoīs pōt sciri ⁊ cognosci qm̄ in
statu meliori et perfectiori ⁊ in eta
te pulchriori. et ideo prim⁹ homo
⁊ prima mulier habuerūt ambos
status nature hominis quia fue
rūt p̄mo in statu perfecto deinde
cecidērunt in statum corruptū et
malum. s; natura que fuit in om
nibus alijs hominibus nō fuit nī
si in statu corrupto et lapso. Et iō
homines qui fuerunt post ip̄os ⁊
sūt credūt naturam hominis quā
habent fuisse sic conditam et nun

q̄ fuisse in alio statu. S; vltērius
est inuestigandū quis p̄mo fecit
culpam offensā et iniuriam cōtra
deū vel mulier et quis magis of
fendit vel vir. S; hoc scire pote
rim⁹ et quātitate pene et miserie.
Un̄ videm⁹ p̄ experientiā in mu
liere quasi duplicatam penā et mi
seriam respectu viri. Cōcludere
ḡ possum⁹ q̄ mulier p̄mo offēdit
deū et ab ip̄a habuit originem p̄
ma culpa et offensa cuz sit magis
pugnita q̄ vir et per p̄sequens in
ipsa muliere fuit primo natura hu
mana corrupta.

Qd̄ prima culpa seu offēsa fuit
inobedientia p̄tra deum.

Et quia nōdum inuestiga
uim⁹ in sp̄ali de prima cul
pa seu offēsa primi viri et p̄me mu
lieris et qualis fuit p̄pter quā pu
gnitū eos deus. Et iō opz hoc in
quirere in sp̄ali. Et q̄ nos videm⁹
pugnitōez per exp̄ientiā iō per ip
sā pugnitōē poterim⁹ inuenire
ip̄az culpam qualis fuit. Unde iā
p̄batur est superi⁹ q̄ in p̄mo sta
tu oīa membra corporis erāt obe
diētia volūtati et rationi sine ali
qua rebellione om̄ia mouebātur
ad imperium rationis. S; modo
videm⁹ per experientiā q̄ vnum
membrū taz in viro q̄ in muliere
est totaliter rebelle et inobediens
bone rōnis dictamie regl̄ati impe
rio ⁊ dñio liberi arbitrij scz mēbrū
p̄ quod sit gñatio qm̄ nullomodo

obedit rationi ymo semp̄ p̄tra ratiōem mouetur et p̄tra volūtate sic regulatā. Cetera aut̄ mēbra obediūt voluntati quid ḡ significat s̄ q̄ mēbra ḡnationis sūt singulariter sine obedientia et alia obediūt nisi q̄ sicut om̄s ḡnamur et eximus per membrū inobedientie. Ita et nos omnes sumus filij inobedientie. Unde q̄ mouetur aliq̄ membrū in hoīe p̄tra imperium ratio nis signū est q̄ fecit aliquid cōtra imperiū sui creatoris. Et quia suū membrū generationis mouet cōtra imperium rationis et nullum aliud signū est q̄ omnes sum⁹ filij parentum inobedientie. Ita q̄ omnia mala eueniunt nobis propter inobedientiam quia in porta ḡnationis est vera inobediētia et rebellio. ergo p̄ma culpa fuit iobediētia et nō potuit esse sine aliquo mandato. ḡ aliquod fuit mādatū adeo cui fuerūt inobediētes. Itē hoc id̄ potest oñdi ex natura liberi arbitrij et status p̄mi in quo hō fuit format⁹. Unde natura liberi arbitrij est vt faciat opus remunerabile quia opera bona facta ex libertate remunerabilia. Itē quia homo ita debuit formari vt possz acquirere aliquod bonū qđ nō dū sibi datū fuerat q̄uis em̄ esset perfectus in natura tamen nondum erat totaliter cōfirmatus qz aliqđ maius adhuc habere poterat scz p̄firmationem illius status in quo

erat quē perdere poterat s̄ nō nisi si volūtarie et nō per violentiam. Item adhuc nō habebat gl̄iaz celestē et gl̄orificatōez corporis et aīe ad quā trāsmutād⁹ erat. et sic hō fuissz totaliter p̄pletus et cōsumatus in gloriā vt nihil ampli⁹ posset ei dari et iam p̄ ipm̄ libez arbitriū nō posset aliquid lucrari nec mereri sibi. Et sic i natura hoīs p̄fecta duo status sūt p̄siderādi scz stat⁹ in quo possz mereri et lucrari per ipm̄ libez arbitriū et status in quo totaliter essz p̄pletus et p̄firmatus in gl̄ia et sic essz stat⁹ meriti et stat⁹ p̄mij. et ideo qz ista duo debet esse in aīa scz premiū et merit⁹ vitoria et corona et hoc p̄pter libez arbitriū quod p̄ p̄prium op⁹ debet coronari pueniens fuit p̄rimo q̄ homo fieret in statu meriti vt scz possz mereri deinde in statu premij et vitorie transiret ad statum premij et corone. Et hoc erat valde laudabile et gl̄iosuz et saporosum vt hō per p̄prium merit⁹ acquireret suū p̄miū et vltimū ac finale bonū qz hoc requirit natura liberi arbitrij quia pōt flecti ad duas partes oppositas et ideo qñ se flectit totaliter ad meliores et p̄seuerat in illa quasi tūc dicitur habere victoriam de opposita parte quasi de inimico et meretur coronari. Et ideo deus quia ista fieri conueniebat fecit hominem p̄rimo in statu merendi et dedit ei cō

pletissime oia que pertinebāt ad illum statū. Ita q̄ dedit omia illa que poterāt ip̄m iuuare ad merēdum suū finale et vltimū bonū in eternum et nihil habebat q̄ impediret ip̄m. Et iō cōuenientissimū fuit q̄ de⁹ daret hoī occasionem merendi ne in vanū esset creatus in statu merēdi. Et q̄ nihil ē magis efficax ad merēdū q̄ pura obedientia seu op⁹ ex pura obedientia q̄ p̄mum ⁊ radicale opus respectu dñi et serui respectu principis et subditorū et inferiorū respectu superioris est obedire pure et simpliciter et in isto fundatur oia opera que precipiuntur q̄ si obedire nō est voluntariū nullum op⁹ ē qd sit acceptabile. Si ḡ in operibus factis ex libertate ē meritum sequitur q̄ in p̄mo hoīe op⁹ i quo oia opera meritoria fundantur ⁊ radicantur et totū meritū et lucrum est op⁹ obedientie ḡ in opere obedientie sine alio adiuncto est omne meritum radicaliter. Ideo certe hō excerceri debuit p̄mo in opere obedientie. et sicut erat perfect⁹ in statu merēdi. Ita p̄mo faceret op⁹ perfectū meritorium vt q̄ poterat obedire ⁊ nō obedire. Si haberet victoriā contra inobedientiam perseverando totaliter in ip̄a obedientia quasi per modū pugne et victorie acq̄reret suā coronam. Et iō cōuenientissimū fuit q̄ de⁹ daret p̄ceptū hoī i quo pura obe-

dientia appareret et excerceretur. Ita q̄ in illo p̄cepto nulla appareret vtilitas hoīs ne prop̄ cōmodum et vtilitatē ad illius op⁹ induceret. Sed solū ex pura obedientia p̄cipientis et mandantis et sic dilectio per experiētiā pbaretur. Et q̄ magis apparet obedientia in p̄cepto negatiuo seu prohibitiuo q̄ affirmatiuo mandatū datum ē magis prohibitiuū q̄ affirmatiuum et breuiter eomō quo d̄buit esse ⁊ quo magis cōuenit pure obedientie et mereri. Et sic cōcludere possum⁹ q̄ de⁹ in principio qñ fecit p̄mū hoīem ⁊ primā mulierem dedit eis aliquod p̄ceptum de sola obedientia vt hō haberet occasionē merēdi et lucrandi suū finale bonū eternū ⁊ gloriam celestem et cōfirmationē oīum bonorū que possidebat vt sic hō sentiret rectissime de statu meriti et per obedientiā cōfirmatam et perfectā perducere ad statum p̄mij scz ad gl̄iam celestem. et vt hō maxie esset actent⁹ ad seruendum obedientiā et fugiendū inobedientiā et firmiter cōstaret ei de voluntate dei mādantis cōueniens fuit vt de⁹ apponeret penā cum p̄cepto ⁊ talē penā qua non posset excogitari maior et nulla ē maior q̄ pena mortis q̄ nihil magis terribile nihil magis timendū q̄ mors maxie in statu illo p̄mo. Et sic postq̄ iam cōclusū est supe-

nus infallibiliter q̄ aliqua culpa et iniuria seu offensa cōis seu gñalis est inter deū et hōiem q̄ vniuersaliter tangit hoies postq̄ etiam declaratū est q̄ de⁹ dedit aliis quod p̄ceptum de sola obediētia excercēda et probāda. Sequit̄ q̄ illa culpa iniuria et offensa fuit inobedientia cōtra deū scz qz hō fregit p̄ceptum dñi per inobediētiā et incepit habere et sequi suā propriā voluntatē contra dei voluntatē. Et qz iam declaratum est plurib⁹ locis superius q̄ nihil est magis cōtra deū q̄ propria voluntas. et propria voluntas idē est q̄ inobediētia. Ideo nihil magis cōtra deū q̄ inobediētia. et ideo hō nihil potuit facere peius q̄ inobediētiā nec aliquid mai⁹ q̄ obediētiā erga deū. Et iō si hō per obediētiā meruisset cōfirmationē oīm bonoz q̄ habebat et glorificationē celestem et habitationē eternā in celis cum deo. Ita per inobediētiā meruisset perdere oīa bona que possidebat et pati penā eternā et bitationem infimā et eternā separationem a cōsōrtio dei. Ecce igr̄ recolligendo habem⁹ in natura hois duos stat⁹ scz statum integroz et perfectum et statū lapsum et corruptuz. Et fm hoc habem⁹ duos ordines scz ordinē nature et ordines iusticie seu iudiciariū. Prim⁹ status erat tot⁹ in ordine nature

debite. Sed scōus stat⁹ cecidit i ordinē iusticie qz est status pugnationis et pene iudicij qz in isto statu nō est nisi culpa et pena et tot⁹ vsatur circa duo qz hō cecidit in culpā in penam et in miserā et ita semper manet per se qz ip̄emet fecit illum status. Et exinde patuit q̄ nō sunt nisi duo mala scz malū volūtarium quod ē malū culpe. et malum iuoluntariuz qd est malū pene et miserie. Item etiā stat⁹ integer et san⁹ diuisus fuit in duos status scz in statum meriti seu merendi et in statū p̄mij. et iste stat⁹ p̄mij respiciebat duo p̄mia. pri⁹ et primū erat in mūdo scz cōfirmatio oīm bonoz que possidebat. scdm p̄mum erat vltimū i celesti gloria in eternū. Alter autē status laps⁹ respicit duas penas et miseras scz penā et miserā temporales in qua hō perdidit omia bona que collata fuerāt a deo et locum delectabilē et habuit mala contraria bonis et respicit penā et miserā eternā post mortē corporales loco glorie eterne et gaudij sempiterni habemus etiam q̄ inobedientia hois contra deū fuit illa culpa per quam intrauerunt oīa mala i naturā hūanā.

Hic inuestigat si hō per se nullo alio instigante et inducente offendit et iniuriauit deū vel si fuerit instigatus.

Ed valde mirandū est cum primus homo in primo statu esset ita perfectus. Ita cōpletus in oī perfectione et cōgnitōe sibi necessaria esset etiā amic⁹ dei et amaret deū. Cum creauerit in tāta dignitate q̄ super om̄s alias creaturas quō potuit velle offendere deū et facere aliquod displicitum ei et cōtra suā voluntatem per experientiā. Videm⁹ q̄ in isto statu lapso amic⁹ nō vlt̄ offendere amicū et ille q̄ receperit bñficia ab aliquo diligit illū ymo amicus multotiens moritur pro amico. ergo multo magis i illo statu sano et perfecto cū homo esset bon⁹ tot⁹ gratus et talis erat creatus. ergo videtur q̄ homo proprio motu nō offendit deum nisi primo fuerit instigatus et induc⁹ per aliquem alium. Item etiā nō potuit hoc fieri vt homo frangeret mādat⁹ dei et faceret contra suā voluntatē nisi esset sibi promissum aliquod mai⁹ bonū q̄ illud quod habebat q̄ aliter nō videtur qualiter homo potuit facere cōtra deum nec induci nisi propter aliquod maximū bonum acquirendū. Sic igitur videtur q̄ duo fuerūt ibi scz instigatio et euz hoc maxia pmissio maioris boī q̄ illō quod habebat. Item etiā hoc totū confirmatur q̄ ambo peccauerūt cōtra deum ⁊ pl⁹ mulier q̄ vir q̄ in duplo pugnata est. Sed

si nullo instigāte peccassent vir et mulier videtur q̄ peccassēt exelatione et superbia bonoz que habebant supra aīalia et ex dñio et dignitate q̄ habebant dñum supra oīa creata. Sed si ita esset tūc prius peccasset vir q̄ mulier q̄ i maiori dignitate erat q̄ primus et mulier scōa in sociā et in adiutorium sibi data et tñ fuit oppositum. q̄ alio instigante peccauerūt. Sed que fuit illa res que potuit iducere primum virum et p̄mā mulierem cōtra deū. non em̄ potuit esse aliqua res inferior boīe q̄ non habet intellect⁹ nec natura propria boīs fuit ad hoc inclinata ymo magis in oppositū q̄ bona erat. q̄ sequit⁹ q̄ fuit aliqua res maligna hñs intellectū et voluntatē sciēs facere malū cupiēs nocere boī et inuidēs ei cognoscens bonū suū quod poterat acq̄rere et per dñs vt iūicare deo instigabat boīem cōtra deū. q̄ oportuit q̄ illa res esset de natura intellectuali et spūali creata. q̄ erat aliquis spūs seu angelus. q̄ iāz erat aliq̄s angel⁹ mal⁹ corrupt⁹ ⁊ lapsus. q̄ videt⁹ ex hoc q̄ i natura pure intellectuali seu āgelica erat malū et corruptō p̄usq̄ in natura humana.

Quod prōne oñditur q̄ laps⁹ seu perditio et corruptio p̄mo fuerit i natura spūali et simplici q̄ in natura mixta seu humana.

Clavis autē per processum
iam factus satis probabiliter
ostēsum est q̄ in natura angelica
fiunt primo malicia q̄ in hūana
natura eo q̄ hūana alio instigan
te et inducēte facta est mala et cor
rupta. ac tñ possumus hoc aliter
ostēdere probabiliter scz cōparan
do naturas adinuicē et ex cōditō
nibus vtriusq̄ arguendo. vñ iam
dictum est superi⁹ in capitulo de
natura angelica q̄ tres sunt natu
re create ex quib⁹ p̄sistit totū vni
uersum scz natura corporalis tñ
que nō hz sp̄m̄ mortale. et natura
corporalis et spūalis in simul scilz
hūana. Sicut autē p̄ istas duas
naturas quas videm⁹ probamus
terciam esse scz spūalem tñ quas
nō videm⁹. ita similiter quodēmo
do corruptione et lapsu nature me
die scz corporalis et spūalis insil
seu mixte possum⁹ suspicari de la
psu et corruptione nature spūalis
tñ. Unde natura in suma scilz
corporalis tñ est bona et nō corru
pta nec mutata a suo statu nec p
dita nec lapsa. Sed natura mix
ta est tota mala corrupta et perdi
ta et lapsa a suo statu. Et iō cū nos
videm⁹ naturam supremā visibi
lem corruptā et nō aliam scz cor
porale et hoc factum est q̄ hñt li
berum arbitrium et voluntatē li
berā querere possum⁹ si in natu
ra spūali tñ scz āgelica cū sili ba
beat liberum arbitrium sicut me

dia fiunt corruptio. primo et mas
luz. Vñ sicut natura hois debuit
habere duos status. ppter libez
arbitrium scz statū meriti seu me
rendi et lucrādi et statum p̄mij et
glie seu glorificationis. Ita in na
tura angelica sili debuerūt eē isti
duo status q̄ hoc exigit libez ar
bitrium creatum. Et iō fuit primo
creata in statu vt posset mereri et
lucrari per libez arbitriū suū fi
nale et vltimū bonum et habuit
oia necessaria pro illo statu. Sz
nō fuit creata in statu cōpleto et
vltimo q̄ hoc debebat mereri sic
humana natura. Et iō sicut hūa
na natura lapsa est a primo statu
in quo creata fuerat et nō puenit
ad tertium statum. Iō pdidit qd
debebat mereri et lucrari per libe
rum arbitriū. Ita sili pōt dici de
angelica q̄ eadem rō est vtrobiq̄
q̄ vtrobiq̄ libez arbitrium vtro
biq̄ duo status iam dicti. Et sic
natura angelica potuit esse lapsa
a primo statu in quo creata fue
rat et potuit perdere illū statū ad
quēz debebat peruenire. Et iō
si de facto ita est vt in re querim⁹
q̄ de possibilitate nō dubitamus
hoc autē nullomō probare possu
mus nisi per corruptionē et lap
sum apparentes in hūana natu
ra quā videm⁹ que de facto ē cor
rupta et lapsa. Vñ probabiliter
arguere possum⁹ q̄ postq̄ in hūa
na natura que est media ē de scō

malū q̄ etiaꝫ in illa suprema fuit malū et q̄ illud malū quod erat i natura media scz hūana hūit origi-
 gineꝫ ab illo malo quod p̄mo erat in natura angelica. Et q̄ impossibi-
 le est vbi in natura altissima cre-
 ata fuisset p̄mo malū et corruptō q̄ nō fuisset in natura media scilz hūana cūvtrilibꝫ malū ex liberta-
 te fuerit. arguamꝫ q̄ sic certū est q̄ p̄mū malū est malū spūale volū-
 tariū intellectuale q̄ malū corpo-
 rale nō pōt esse p̄muꝫ. Un in hu-
 mana natura est vtrūq̄ malū scz malū spūale et corporale. sz spūa-
 le et voluntarium fuit causa mali corporalis quod est inuoluntariū q̄ cum nos videmꝫ malū spūale
 simul p̄iūctum cum malo corpora-
 li in hūana natura videtur q̄ p̄-
 mo fuit malū spūale purū sine cor-
 pali et p̄ p̄ns p̄mo fuit malū i na-
 tura pure spiritali q̄ videtur es-
 se ordo in malis sic in bonis post-
 q̄ q̄ malū est in natura videtur q̄
 habeat suū ordinem nō tñ nec-
 cessariū sz voluntariū q̄ in ma-
 lis volūtariis nulla potest esse nec-
 cessitas sz voluntas. sz mala iuo-
 luntaria et corporalia hūit neces-
 sitatē et ordinē necessariū inter
 se quia mala volūtaria exigunt et
 requirūt mala inuolūtaria et cor-
 poralia et ip̄m malum corporale
 necessario acusat aliud. Item in
 hūana natura fuit et est vtrilibitas
 rōne liberi arbitrii q̄ natura pu-

re corporalis nō se pōt vertere in
 oppositum per se q̄ nō hz liberū
 arbitrium. q̄ videtur q̄ vbi libez
 arbitrium sua rōne vertibile ē ma-
 gis purum q̄ ibi est maior vertibi-
 litas et possibilitas magis verten-
 di se quo voluerit q̄ sequitur q̄ li-
 bez arbitrium fuit magis vertibi-
 le et citius in natura que tātū est
 spūalis q̄ in natura que est corpo-
 ralis et spūalis insimul q̄ ista app-
 pinquat nature pure corporali q̄ ē
 totaliter inuertibilis de se et hz eā
 in se et alia multum distat. q̄ cum
 malū reperitur in natura minus
 vertibili et que apppinquat tota-
 liter nature iuertibili videtur q̄ p̄-
 mo fuerit ip̄m malū in natura ma-
 gis vtribili. q̄ videt q̄ corruptō p̄-
 mo fuit in natura pure spūali que
 hz libez arbitrium magis verti-
 bile q̄ in natura corporali et spūa-
 li insimul que hz liberum arbitriū
 minꝫ vtribile et q̄ corruptio liberi
 arbitrii minꝫ vtribilis hūit originē
 a corruptione liberi arbitrii magis
 vertibilis nō tamē de necessitate
 sed volūtate q̄ libez arbitriū nō
 pōt corrūpi nisi volūtate et spōs-
 te sz tñ pōt instigari induci et per-
 suaderi ad corruptionē et ad ma-
 lum per aliud et temptari. q̄ videt
 q̄ libez arbitriū summe nature
 scz angelice temptavit instigavit
 et inducit libez arbitriū medie na-
 ture ad malum et ad corruptionē
 et hoc per inuidiā et maliciā.

Preterea natura humana est media inter naturam pure corporalem et pure spirituales. Et ex istis tribus constat vniuersum tanquam vnus totum. scilicet cum natura stans in medio duarum naturarum fuerit facta bona videtur quod non fuerit corrupta nisi traheretur ad malum et corruptionem per vnam vel per aliam. scilicet non potuit trahi ad malum primo nec instigari per naturam pure corporalem. quod videtur quod alia natura pure spiritualis traxit eam ad malum et ad corruptionem primo instigando. quod videtur quod malicia et corruptio fuit primo in illa. et illa corrupta traxit eam ad corruptionem etiam videmus quod quando totum corpus est sanum vel totum regnum nisi corruptio fiat in principali quod non fit in minus principali. Sed cum tria sint membra in vniuerso scilicet tres nature et cum natura spiritualis sit maius et principalius membrum videtur quod corruptio non poterit esse in alijs membris nisi primo fuerit in illo. Et sic cum corruptio recipiatur in membro non tamen principali videtur quod primo fuerit in magis principali et sic per istas rationes possumus probabiliter dicere quod lapsus seu malum primo fuerit in natura angelica quam in natura humana et quod illa per naturam angelicam recepit malum et per ipsam naturam angelicam primo fuit in imago dei et contra deum quam humana. Et sic habemus duas naturas in vniuerso lapsas corruptas et perditas

scilicet non est necesse quod si lapsus fuerit in natura angelica quod fuerit in tota natura sicut est de humana quia vnus angelus non descendit ab alio sed quilibet fuit creatus per se quis omnes in simul fuerint creati. Et sic habemus origines mali et corruptionis in natura hominis. Sed nondum habemus origines mali et corruptionis in natura angelica.

De origine corruptionis et mali in natura spirituali seu angelica et de alijs que pertinent ad hoc.

Comma autem probabiliter ostensum est corruptionem et lapsum primo fuisse in natura angelica idem videamus quod intrauit ibi malum et corruptio cum esset bona et perfecta in suo statu et nihil deficeret ei per statu in quo creata fuerat. Unde ista natura non potuit induci nec instigari ad malum per aliam naturam quia non est alia natura nisi natura diuina quam creauit omnia bona. quod per seipsam ista natura peccauit sine aliquo instigatione vel inductione per aliquam aliam naturam. Ac tamen sicut in humana natura malum primo incepit in muliere et deinde venit ad virum ita potuit esse in natura angelica ut quod primo malum incepit in vno angelo deinde venit ad alios cum essent eiusdem nature licet non eiusdem excellentie nec gradus ut iam probatum est ita quod origo mali primo fuerit in vno angelo et aliquis incepit primo. Et ideo inquiramus

quomodo hoc potuit fieri. vñ i hūa
na natura que peccauit et cecidit
per instigationē alteri. pmo fuit
malū in parte min⁹ forti ⁊ minus
digna et minus pfecta. Et deinde
de parte min⁹ forti venit ad par
tes forciorē et hoc rōnabiliter fuit
factū qz pmo debuit tēptari et in
stigari ac iduci ps debili⁹ q̄ for
cior et ista est ars recta tēptandi.
Iō pueniēter natura hūana ince
pit malū in parte min⁹ forti scz in
muliere ⁊ vltimo venit ad partes
fortiorem scz ad viz. sz in angeli
ca natura videtur q̄ p opposituz
debuit intrare scz pmo per partem
fortiorem et deinde ad partes mi
n⁹ fortes seu min⁹ dignas qz illa
natura cecidit per se nō instigata
ab aliquo extiori nec inducta sed
pprio motu ḡ illa ps pmo cecidit
seu lapsa est vel incepit pmo in ea
malū in quo fuit maior occasio ru
ēdi ⁊ cadēdi pprio motu. sz in illo
angelo in quo erat libez arbitriuz
magis purū altū et dignū ⁊ volū
tas altior et dignior et nobilior in
quo erat pulchritudo maior erat
maior occasio ruendi et cadēdi q̄
in alijs qz in illo debebat esse ma
ior vertibilitas et flexibilitas libez
ri arbitrii ⁊ maior auctoritas ⁊ na
tura dñandi per se et maior occas
sio sequendi suam ppriam volun
tatem. ergo videtur q̄ in illo ange
lo q̄ erat maior in tota natura an
gelica et dignior creatus incepit

malū et ille pmo fuit malus origi
naliter et deinde ab illo descendit
malū in omnes alios qui per illū
mali fuerūt adhēdo per liberum
arbitriū maiori angelo malo sicut
vir fact⁹ fuit mal⁹ adherendo mu
lieri iā male. Sic ḡ pmo angel⁹
seu maior super om̄s in natura an
gelica ⁊ pma mulier i natura hūa
na similr se vident h̄c quo ad ori
ginem mali. Sed alij angeli qui
facti sūt mali ⁊ pmo vir similiter
se videntur h̄c quo ad receptōes
mali et p̄sensum quia adherendo
facti sūt mali et p̄senciēdo per p
priā volūtates tñ nō coacti. Ecce
ḡ ordinē mali et corruptōes pmo
maxim⁹ angeloz fuit malus et in
volūtate sua fuit p̄mū malū et ille
infecit alios angelos qui facti sūt
mali qz p̄sencierūt ei. Et deinde p
naturaz angelicam seu per aliquē
de natura āgelica q̄ erat mal⁹ fuit
pma mulier tēptata iducta et isti
gata ad corruptōes et malum. Et
deinde mulier pmo corrupta insti
gauit et inducit virum ad suū ma
luz et ad suā corruptionez. Beins
de a pmo viro et pma muliere de
riuatū est malum in omnes fili
os eorum.

Qualiter angelus qui pmo fu
it malus factus fuerit mal⁹ ⁊ om
nes sibi consencientes.

Quia origo mali fuit in
primo et supremo angelo
y ij

videndū est qualiter incepit et ita-
uit malū et corruptio in ipso et ha-
bebim⁹ cōpletā originē corruptō-
nis et mali. Un⁹ qz angeli fuerunt
om̃s creati in statu merendi vt lu-
crarētur et mererētur p modū vi-
ctorie status cōpletū scz statū glo-
rie et corone et cū angeli eo qz sūt
pure spūales habeāt libez arb-
trium subito vertibile eo qz ē val-
de actiuum de se et iō totū meritū
totum lucrū totūz q̃cquid magis
poterāt facere, p primo statu erat
vt starēt et figerent seipsos in illo
statu bono in quo creati erāt ⁊ nō
mouerēt se ab illo statu bono nec
mutarent. vñ poterant stare et se
mutare si vellēt. Hō est aut ita de
hoīe qz in hoīe nō erat libez arb-
trium ita vertibile subito. Nam
mai⁹ op⁹ qd̃ posset hō facere nō
erat stare in illo statu in quo crea-
tus erat. Sꝫ mai⁹ op⁹ quod pos-
set facere erat obedire et seruare
obedientiā. Et iō angeli si stetit-
set per vnū momētūz post creationē
in illo statu qz hoc fecissent p̃prio
libero arbitrio statim in eodē mo-
mēto ascendissent ad statū glorie
et fuissent in eternūz firmati et cō-
firmati et coronati s̃m grad⁹ suos
et cōiuncti cū deo. Un⁹ primo fue-
runt ⁊ statim iceperūt velle ⁊ ama-
re aliqui p̃pria voluntatē. Et qz
nihil poterant velle et amare nisi
deum vel seipsos seu p̃pria volun-
tatem. Et qz quilibz debebat primo

velle et amare deum et nō seipm
nec p̃pria voluntatē cū cognosce-
ret se esse creatūz de nihillo a deo
et accepisse esse om̃s a deo. Et qz
ad hoc creati erāt et ad hoc tēde-
re debebāt et talis erat stat⁹ eoz.
Et iō illi qui primo verterūt suūz
velle et amare ad seipsos et nō ad
deū deuiauerūt ⁊ peccauerūt ⁊ ha-
buerūt p̃mū velle et p̃mū amare i-
ordinatū qz sol⁹ de⁹ ē primo amā-
dus vt iā p̃batum ē et nulla crea-
tura ē primo amāda. Et iō prim⁹
angel⁹ et superior inter om̃s quia
habebat naturā magis excellentē
super om̃s et post deum erat crea-
tura dignior melior pulchrior ⁊ al-
tior. Ideo exiit⁹ cōsideratione
sue pulchritudinis et altitudinis
primo voluit et dilexit seipm ⁊ su-
um priuatum bonū et sic totaliter
separauit se a deo per voluntatez
et nūq̃ dilexit deū et mutauit se
ipm a statu primo i quo de⁹ crea-
uerat ipm. qz habuit totum suum
velle et totū suūz amare iordinatū
iniustum puersum et deo p̃riū. vñ
in hoc cōstituit seipm sibi primūz
principium et primū bonū. Et sta-
tim fuit inimic⁹ dei et contrarius
deo per propriā voluntatē. Et
quia suum velle inordinatū erat
statim cupiuit p̃prium honorē et
p̃pria et priuatā excellentiā et in-
ordinate voluit oībus alijs dñari
et esse p̃latus p̃pria auctoritate ⁊
sine meritis. quā p̃laturā sup oēs

alios habuisset si nō peccasset q̄a sua natura ad hoc erat apta et ordinata vt si primo dilexisset deus qui primo diligēd⁹ erat nō se ipsum qui primo diligend⁹ nō erat s̄z secundario et in scōo loco p̄stitutus fuisset in eternū p̄lat⁹ h̄is dñi um supra om̄is angelos et omnes erant sub eo. Et q̄ primo dilexit se ip̄m totaliter magis q̄ deū delectat⁹ est primo in seip̄o et in sua pulchritudine q̄ in deo. et cū esset natura de nihillo facta q̄uis excellentissima et nō erat creator s̄z creat⁹ et nou⁹ fecit sūmā iniuriā iniusticiā et offensā creatori suo. Et quod primo soli creatori debebatur dedit sibiip̄i et in hoc constituit se ip̄m tanq̄ deum et primū et p̄posuit creaturā de nihillo factam creatori eterno et infinito et in hoc fuit maxim⁹ p̄tempt⁹ creatoris et violauit et destruxit totū ordinē dilectionis et volūtatis in seip̄o. Et q̄ amor p̄uertit amantes in rem p̄mo amatam et in dñum eius. Ideo ip̄e p̄mus angel⁹ tot⁹ et totaliter conuersus est in seip̄m et in suam volūtatez et ideo statim hūit p̄p̄iam volūtatem et p̄uātā separatā totaliter a volūtate creatoris ita q̄ semp̄ sequit⁹ suā volūtatem et nullam aliam et quicquid vult semper vlt p̄p̄a volūte et persequens nulli alteri volūtati vlt esse subiectus. et ideo constituit se ipsum regem et fecit per seip̄m su-

um regnum suum imperiū et suū dñum contra regnum imperiū et dñum dei. Et quia angel⁹ est simplex postq̄ primo elegit et dilexit aliquid habet in mutabilitatez in illo vt nō possit nec velle aliud eligere nec amare. Ideo statim p̄m⁹ angelus fuit firmat⁹ et obstinat⁹ in sua p̄p̄ia voluntate inordinata vt in eternum non possit aliud velle nisi suam p̄p̄iam volūtatez et persequens habet odio quicquid est p̄tra suam voluntatem et ideo habet summe odio deū creatorem suum et suam volūtatem et ideo pugnat q̄tum potest contra dei volūtatez et sic facta est de nouo vna volūtas mala et prima mala que nō erat. Et ideo statim fuerunt due volūtates p̄me cōtrarie totaliter inter se sc̄z voluntas dei eterna sūme bona et primo bona. Et volūtas p̄mi angeli noua valde mala et primo mala quam volūtatem ip̄emet angelus fecit malam quā deus fecerat bonam. Et ideo quia ip̄semet fecit suam volūtatem malā quia hoc fuit suū primū opus. vult totis viribus suis stinere et defendere illā et pugnare pro illa. Ac tamen ipsa mala voluntas p̄ma quia est creata semp̄ est sub potestate et manu p̄me voluntatis bone increate sc̄z sub voluntate dei. Ecce primum bellum prima pugna prima inimicitia inter duas voluntates. Et quia iste

due voluntates sunt prime. ideo ad istas duas habent reduci omnes voluntates alie. quia omnis bona voluntas reducitur et coniungitur cum voluntate dei et fit vna voluntas cum illa. Et ois mala voluntas reducitur ad voluntatem primi angeli mali et coniungitur cum ea et fit vna voluntas cum illa. Et ideo omnes alij angeli qui primo presencierunt et adhererunt et iunxerunt se voluntati mali primi angeli et placuerunt in ea facti sunt vnum cum eo totaliter et non possunt velle nisi quod ille vult. Et ideo ille est caput et isti membra eius et factum est vnum corpus malum et ex ipsis est vnus exercitus malus vnus in vno consensu in vna voluntate in tanta vnitatem quo non potest esse maior et fortior ad sustinendum defendendum et pugnandum pro voluntate mala primi angeli capitei. Et ad totaliter complendum illam contra dei voluntatem bonam. Et similiter omnes illi angeli qui adhererunt et se iunxerunt prime voluntati dei et placuerunt in illa statim fuerunt vni cum deo totaliter et non possunt velle nisi quod deus vult et factus est alius exercitus bonus et aliud corpus in vno consensu in vna voluntate in tanta vnitatem et quia non potest esse fortior ad pugnandum pro voluntate dei et ad totaliter complendum illi contra voluntatem primi angeli et suorum an-

gelorum sed in suo exercitu bonorum angelorum non est quod debeat esse caput quia creator non debet esse caput alicuius corporis nec alicuius exercitus quia caput est pars et creator est totum. Et ideo quia caput debet esse creatura sicut membra deficiunt ibi caput quod sit creatura quia ille maximus angelus debebat esse caput et ipse perdidit illud. Et ideo conuenit quod deus faciat vnum caput de nouo quod sit caput bonorum angelorum. Et ideo notemus de isto capite quod erit quia oportet quod de nouo fiat et qualiter fiet et hic notemus reparationem et restorationem non fiendam. Sed ita facta est. Sed ista tractabunt in suo loco cum dei auxilio. Et ecce qualiter primus angelus factus est malus et omnes ei consencientes.

De magnitudine malicie et corruptionis primi angeli.

Quoniam autem natura angelica seu spiritualis est lapsa et corrupta in primo et supremo spiritu seu angelo et in alijs adherentibus et consentientibus. Et ideo sicut in natura hominis consideramus duos status scilicet bonum et malum. Ita similiter debemus considerare in natura spirituali duos status scilicet integrum et lapsum et comparare eos inter se. Unde sunt contrarii et oppositi sicut vniuersum et ace-

tus. Et quia res que corrumpitur
 et mutatur icontrariū sue nature
 deuenit ad tantū gradū malicie
 quantus erat gradus bonitatis i
 quo erat vel venire poterat. Et
 quanto res que peruertitur erat
 melior et altior in natura tanto ef
 ficitur peior et malignior. Unde
 de quāto vinū est melius de tāto
 qñ sit acetum est fortius. Et peior
 est corruptō regis q̄ cuiuscūq̄ de
 regno. Et ideo quia prim⁹ angel⁹
 erat sūmus in tota natura angeli
 ca et erat maior rex dignior et me
 lior post deum. Sequitur q̄ sua
 malicia et sua corruptio ascendat
 ad tantū gradū q̄tra erat bonitas
 in qua creatus erat vel ad quē ve
 nire poterat et q̄ factus est ita in
 finis ita villis inter om̄s res cre
 atas sicut erat altus et nobilis in
 dignitate et hoc per volūtatē p
 priam. vñ in sua volūtate est mali
 cia et corruptō et tota pueritas q̄
 inordinate amando volēdo et eli
 gendo factus est malus et corrup
 tus. nā tota bonitas et pulchritu
 do volūtas consistit in amādo vo
 lendo et eligendo ordinate scz il
 lud quod est amandū eligendum
 et volendū. et ip̄e primus angelus
 nūq̄ amauit deum. Et ideo quia
 sua voluntas erat maior altior et
 pulchrior super omnes volūtates
 creatas facta est tantum mala tā
 tum turpis et infima q̄ in omni
 bus alijs creaturis in simul si cor

runpererentur non esset tanta malis
 cia nec turpitudine. Et quia ip̄e
 se totaliter amat suam volūtatē
 p̄priā in qua est maxima malicia
 et vult illam implere q̄tūz potest
 ideo non amat nisi malum et sum
 mam maliciam et turpitudines et
 laborat totis viribus vt malū cre
 scat et multiplicetur et bonum de
 struatur. Et habet odio omnes
 bonitatem p̄trariam sue volūtati
 Et sic sua volūtas p̄pria facta est
 radix origo et fons omnium mā
 lorum. Et quia habet intellectum
 altissimum in cognoscendo et val
 de subtilem super omnes creatu
 ras post deū ideo q̄ volūtas dñā
 tur intellectui et vñ eo ad illa que
 vult. ideo cōuertit totū intellectū
 suū et totam suā volūtatē ad fa
 ciendū mala. ad inueniendū om̄s ar
 tes faciendi mala ad deceptōnes
 ad cautellas ad psuasōnes falsas
 ad temptationes ad nō essendum
 et factus est summus deceptor sū
 mus cautelosus summe fraudulē
 tus et dolosus summe mendax et
 inuentor omnium mendaciorum.
 Et p̄pter hoc quia quicq̄d habet
 conuertit in malum et nihil remā
 sit de bonitate prioris status et sua
 p̄pria volūtas est ligata firmata
 obstinata et p̄iuncta inseparabilē
 cū se ipsa cū sua p̄pria malicia p
 amorem. Ideo nō pōt videre nec
 cognoscere se ip̄m nec suū malum
 quod fecit quia intellectus est tot⁹

taliter excecatus per proprias voluntatem ut non possit iudicare de sua malicia quia amor sue malicie excecavit ipsum et ideo non potest dolere nec penitere de suo malo voluntario quod fecit.

Et ideo semper murmurat contra deum quare aliquid horum semper contra suam voluntatem quod est ei multum tristabile. Ecce magnitudinem sue malicie et corruptionis que vix cogitari potest et sic ex hoc apparet quod ipse primus angelus est factus per se princeps et caput malorum angelorum princeps omnium malorum viciorum et tenebrarum et omnium iniquitatum primus inventor.

De duplici malo voluntario et involuntario in angelo.

Et quod non sunt nisi duo mala scilicet voluntarium et involuntarium seu culpe et pene et primus malum facit voluntas per seipsum quod placet sibi et concipit in eo quod est voluntarium. Sed secundum malum facit deus per iusticiam et iudicium quod primum malum ita requirit. Et ideo quod primus angelus malus fecit malum voluntarium et omnes ei consensientes. Et ideo ordo iusticie requirit quod ei deus secundum malum et suis angelis secundum malum involuntarium quod est pena et punitio. Et ideo sicut homo perdidit suum locum in quo positus fuerat et expulsus fuit et positus in alio loco tanquam in carcere scilicet in isto loco in quo nunc est ita similiter primus angelus malus cum suis angelis

perdidit primum locum in quo creatus fuerat et fuit expulsus contra suam voluntatem et positus fuit in alio loco tanquam in carcere et ideo expulsus fuit a summo celo et positus fuit in regione elementorum. et quasi proportionabiliter sicut homo qui est de terra expulsus est de altissimo et nobilissimo loco terreno ad locum habitabilem terrenum et infimum ventis nubibus et pluviis subiectum. Ita ipse primus angelus cum omnibus angelis suis qui est totus spiritualis expulsus est de loco altissimo celesti ad locum cum infimum terrenum in quo est obscuritas et calligo ubi est generatio tempestatis. Et sicut iste locus est proportionatus homini per statum suum corrupto ad punitioem. Ita ille convenit primo angelo corrupto pro pena et carcere infimis eternis et sic debet ei locus infimus in centro terre et ideo in medio terre paratus est primo angelo et angelis suis infernus in igne eterno in quo eternaliter pugnat et comburat quousque non habeat corpus quod hoc fiet per ordinem iusticie omnipotentis dei qui potest facere et sic proportionare penam secundum quantitatem malorum ad honorem sue iusticie. Unde quod primus angelus malus si steterisset et meruisset fuisset premiatus et coronatus quod in eternum locum habitacionis in quo creatus fuerat per meritum obtinuisset. Et ideo quod per contrarium fecit et peccavit et demeruit et seipsum fecit malum et tantum

malum quod bonum erat et hoc cecidit et deuiavit ab ordine naturae et per primum cecidit in ordinem iusticie et iudicii et debuit habere omnia in contrarium. Et ideo primo debuit perdere dignitatem loci et poni in carceribus tanquam culpabilis et reus et iudicandus. Et deinde loco glorie eterne quam meruisset deus sibi dari pena eterna quam meruit. Et quis iam sit condempnatus ad eternam penam per dei iudicium dum fuit expulsus de celo eo quod est obstinatus in malo et nullomodo potest esse bonus. Ac tamen executio sentencie non dum facta est de multis angelis suis. Sed expectatur usque ad ultimam diem iudicii. Si enim iam executio a principio facta fuisset iam non acceperat primos parietes nec potuisset eos instigare contra deum. Et iste locus vocatur infernus qui a deo paratus est primo malo angelo tanquam capiti et angelis eius tanquam suis membris et omnibus consentientibus et adherentibus ei qui faciunt unum corpus cum eo. Et similis processus debet fieri circa hominem. et ideo homo primo positus in isto loco in quo nunc est tanquam in carcere. Et ultio apparebit in iudicio publico coram iudice et talis qualis fuerit receptus iudicabitur sententia diffinitiva et in quo iudicio incipiet pena sua sine fine duratura. Et non est nisi

unus iudex qui in uno et eodem iudicio publico in una et eadem die et eadem honorem omnibus videntibus omnia finaliter iudicabit et hoc pertinet ad magnitudinem tanti iudicii quia omnia potest et scit et nihil ignorat. Et ideo non oportet nisi tenere unam publicam curiam et unum publicum iudicium. Licet autem malus angelus pacatur penam per iusticiam sibi datam de presenti etiam per semetipsum patitur intra se quod est inquietus et inordinatus in desideriis suis in tota voluntate sua. et ideo in eo non est nisi horror caligo et perturbatio quare sequitur quod in ipso nulla potest habere quietem. et maxime etiam patitur penam quod vult complere totis viribus suam nequissimam voluntatem et non potest quod est sibi magna tristitia. Sed aliquando methaphorice gaudet et delectatur et quod scit quod potest facere malum iuxta suam voluntatem nec aliter potest gaudere. et quanto facit maius malum magis gaudet. Et quod fit aliquid quod bonum tristatur et de maiori bono magis tristatur. Sed istam penam non facit deus sed ipsemet sibi ipsi. Et sic declaratum est duplex malum primi angeli scilicet voluntarium et inuoluntarium.

Qualiter homines incorporantur

tur et vniuntur cum primo angelo et fiunt membra eius.

Noniam iam declaratum ē quod non sunt nisi due prime voluntates et vtraque est propria voluntas et per prius sunt diuise et separate. vna est voluntas dei bona que est etiā communis voluntas quia est causa omnium bonorum. Alia est voluntas primi angeli mala. Et ideo quia omnis propria voluntas in quantum propria nulli subicitur sed facit in seipsa suum regnum imperium et suum dominium et suas leges et ideo non sunt nisi duo regna scilicet regnum primi angeli mali et regnum dei.

Et omnes alie voluntates sunt de regno dei vel de regno mali angeli. Et ideo quia ipse primus angelus habet suam propriam voluntatem tamquam deus quod soli deo conuenit. Ideo appetit et vult sibi dari omnia illa que debent deo scilicet honorem et adorationem.

Ideo vult honorari colli et adorari tamquam deus et in ista superbia est obstinatus et excecatus et ideo quantum potest facit omnia illa per que possit colli et adorari ut deus et quantum potest destruit honorem gloriam et culturam dei. Et ideo studet facere mirabilia per omnem modum. Et quia

ipse vult quantum potest dominari et augere regnum suum et eius dominium et vult destruere regnum dei. Ideo quia vidit hominem esse creatum propter regnum dei ut ascenderet ad locum quem ipse perdiderat statim habuit inuidiam contra hominem et voluit turbare totam conamine ne homo ascenderet ad locum. Unde ipse descendit et hoc ad destruendum regnum dei et gloriam eius. et hoc etiam propter inuidiam quam habuit contra hominem et etiam ut traheret hominem ad suum dominium et ad suum regnum ut ipse dominaretur homini sicut dominatur angelis suis. et ideo toto cognamine studuit subiugare eum et totam suam potestatem. Et quia hoc non poterat fieri nisi homo separetur a deo per inobedientiam et propriam voluntatem quam contrariatur deo et separatur totaliter a deo. Ideo quantum potuit fecit ut homo divideretur a deo habendo propriam voluntatem ut sic postea raperet hominem et dominaretur sue voluntati et ipsum captiuaret quia omnis voluntas que non est subiecta deo nec sibi obediens ponit se ipsam sub primo angelo malo. Et istomodo ca

ptiuaui hominem subtiliter et cautelose. primo mulierem deinde per mulierem virum et per istos omnes filios eorum.

Et sic per accidens acquisunt dominium supra naturam humanam et fecit homines seruire sue voluntati. Sed tamen aliter angeli mali sunt sub domino et regno et seruitute primi mali angeli et sunt membra eius et aliter homines quia inter ipsos malos angelos solus primus habet propriam voluntatem et omnes alij consequuntur vnanimiter vno corde vno consensu eius voluntatem et nullus habet propriam voluntatem separatam a voluntate primi angeli quia a principio omnes elegerunt eius voluntatem. Ideo sunt vnit cum sua voluntate inseparabiliter et ideo omnes faciunt vnum regnum et non duo regna et omnes laborant pro honore primi angeli et ideo inter eos non est discordia nec lis nec pugna quia omnes tendunt ad vnum et ad vnam voluntatem concorditer scienter et voluntarie. Et ideo primus angelus videtur omnibus angelis malis sicut vult et

omnes obediunt ei ad suam voluntatem scienter et voluntarie et ideo verissime sunt membra eius sicut membra corporis sunt membra hominis et ideo dicuntur sui angeli quia omnes voluntarie dederunt seipsum ei a principio et primo consenserunt sue voluntati. Ideo regnum dyaboli forte est vno valde forte propter istam indiuisibilitatem et vniorem inter eos.

Sed homines aliter sunt membra primi angeli. Unde homo habet suam propriam voluntatem de se quia primo fuit sub voluntate dei et vnus cum ea. Sed postquam homo separauit se a voluntate dei statim incepit habere propriam voluntatem per se separatam a dei voluntate sicut primus angelus habuit propriam voluntatem et factus fuit quod primum angelus in hoc inimicus dei.

Et sic homo per se recepit alterum regnum alterum imperium et dominium separatum a deo in seipso sine deo et fecit se quasi alterum deum.

Et sic fuerunt due voluntates prae se separate a dei voluntate. scilicet primo angeli et voluntas hominis.

Et utraq; inq̃tū fuit ppria statim pugnat p̃ra deū et vult auferre a deo coronam et p̃uilegiū pprie volūtatis quia ei soli conuenit habere ppriam volūtatem et nō creature. S; tñ voluntas p̃mi angeli mali nūq̃ fuit vnita cū volūte dei ymo p̃mo cū seip̃a quia si simul fuiss; vnita in eternum non fuisset separata. S; voluntas hoīs p̃mo fuit vnita cū voluntate dei S; postea volūtariē separauit seipsam a dei volūte ad instigationē āgeli mali et tūc fuit reuersata et sine capite et stetit per seipsam et dedit ingressum malo angelo et aperuit sibi portam. Et quia voluntas p̃mi angeli erat peior et maior et potentior ideo statim rapuit et captiuauit voluntates hominis sub sua voluntate eo quia inuenit eam separatam a voluntate diuina et etiam quia erat ei similis et erat ppria voluntas sicut sua et mala et contra deū. S; tamen hoc factum est hoīe instigato et ignorante quia homo non intendebat esse sub volūte dyaboli nec volebat esse et nihilomin; ppter hoc erat inobediens. Et sic ip̃e malus angel; dñi sup volūtates hoīs habuit. Et ideo quasi tyrannice q̃ si violenter dyabolus rapuit voluntates hominis q; homo nolebat ei subici ymo volebat esse dñs sui ipsius. S; quia volūtas hoīs fuit signata signo p̃mi angeli scz q;

fuit ppria et inobediens deo. ideo tanq̃ suā recepit eam. et sic homo p̃tinuit ad regnū p̃mi mali angeli q; noluit esse de regno dei. et sic hō factus est mēbrū eius p̃ter intentionē suā. Et sic p̃m; angel; dñat; est hoī tamq̃ aliene nature quā app̃iauit sibi. S; angel; mal; dñatus est angelis malis tanq̃ ill; que sūt de sua ppria natura sicut arbor h; ramos pprios et de sua pp̃a natura et aliqñ recipit alios alteri; nature et incorporat ei. Sic aut; homo sit sub p̃tate et dñō p̃mi angeli ac tñ semp h; ppriā volūtate in seip̃o nec ppter hoc destruit sua ppria volūtas q; nō potest destrui illa p̃petas nisi iter; uiuat cū dei voluntate ymo semp sequit suā ppriā volūtatem q; per hoc p̃cordat p̃mo angelo et ligat et vnit cū eo et p̃riatur deo et facit oīa mala ymo ip̃e malus angel; tenet et ligat et solidat hominem magis vt maneat in sua ppria voluntate et iuuat eum quia tūc multiplicat oīa mala per hoīes tamq̃ per mēbrū suū et mala que per se nō poss; facere facit per hoīem quia propria voluntas in homine est radix vt homo faciat oīa mala et per quam ip̃e malus angelus mouet hominem sicut vult. Et quia plures sūt homines et quilibet habet suā ppriam volūtate. ideo iter hoīes est lis et discordia et pugna eo q; nō omēs hñt vnā volūtate;

Sz quilibz bz suā ppriāz nisi quia aliqui plures sūt quasi vna volūtas et vna persona in malo. Et iō nō est simile de hoīb⁹ et malis angelis q^{ia} nō est pugna iter malos angelos vt dictum est. Et isto mō malus angel⁹ excercet omnia mala inter hoies ex eo quia quilibz bz suā ppriā voluntatez. quia omnes hoies qui hñt ppriā voluntatez extra deuz sūt sub ptāte eius et vtitur eis sicut mēbris ei⁹. Et quia ipē nō pcorat nisi in malis. ideo cōmouet hoiem ptra hominē et gentez ptra gentem et regnū ptra regnum et facit plia fieri et per hoies complet suā volūta tez faciēdo infinita mala per eos et inter eos. Et hoc facit suadēdo suggerendo piliando temptādo mouendo et inflāmando ipas voluntates hoim sibi subiectorum secrete occulte inuisibiliter et imperceptibiliter et inueniendo infinitos modos faciendi malū seducēdo illos secrete. Et sic apparz q^{ia} p^{ri}mus angelus vtitur angelis suis malis tanq^{am} mēbris propriis et naturalib⁹ et est vnū corpus cū eis. Sz vtitur ipē cū oībus angelis suis ipō hoie tanq^{am} iumentis suis et equis quia equitat super volūta tes hoim. quia sicut iumenta et equi ignorāt dñm qui equitat ita homies ignorant angelos malos quos portāt et qui dñantur eis et vtitur eis sicut volunt q^{ui} diu secō

tur suas ppriās voluntates. Ecce igitur qualiter dolere et lugere d^{icitur} homo quia nō solū est lapsus corrupt⁹ et perdidit tanta bona ymo etia³ factus est seru⁹ et captiuus et iumētuz mali angeli crudelissimi cuius malicia explicari nō potest et alioz angeloz suoz. Et sic nō solum est captiuus ymo captiuus captiui.

De multiplici carcere et captiuitate hominis.

Uti aut sūt carceres hominis et captiuitates hominis multe. Un⁹ carcer est corporalis et hic est locus in quo positus est nūc. Alius carcer est spūalis iqua ppria volūtas hois est in carcera ta ignoranter et iste carcer est propria volūtas mali angeli queq^{ue} volūtas est carcer vltis et gñalis oim voluntatuz malaz et oim ppriarū volūtatuz creaturaz. Un⁹ ipē malus angelus pmo fecit ipz carceres in quo ipemet est incarcerat⁹ et captiuat⁹ voluntarie. deinde sub isto carcere sūt omnes mali angeli et oīs hoies habētes ppriās volūta tes. Sz alius est carcer pprius et spūalis ipsius hois scz suamet volūtas. quia illa pprietas que est in voluntate hois est carcer et cathena ligās pstringēs peditans in carceribus volūta rem hois sub volūta te pmi angeli. et sic homo est captiuat⁹ icathenatus vincularatus et peditatus in

se ipso sub propria sua voluntate et per hoc incarcerata maior carcere spiritu ali ipsi primi angeli et est pondus importabile et iugum ferreum quod homo fecit sibi nec quod nulla maior captiuitas quam captiuitas proprie voluntatis quod est insatiabilis per infinita desideria eo quod est separata a voluntate dei et per seipsam quod si aliter quam hoc quod vult et gaudet tunc est in culpa quod gaudet contra deum et vult contra deum quod omne velle et desiderium quod peruenit et propria voluntate est malum et contra deum quod propria voluntas est semper contra deum. Si autem non hoc quod vult tunc est in pena et tristitia. Et sic quocumque se vertat propria voluntas semper hoc malum vel culpe vel pene. Si autem prima voluntas mala primi angeli est carcer spiritualis omnium malorum voluntatum et propriarum ita voluntas dei est patria spiritualis omnium bonarum voluntatum. Et sic patet quod esse in propria voluntate est esse in carcere in captiuitate in cōpedibus ferreis et seruitute et esse incathenatum et esse iumentum mali angeli et habere super se pondus et onus importabile et iugum ferreum et habere in se radicem omnium malorum. et per primum esse extra propria voluntate est esse sub dei voluntate est esse in patria et in libertate et est esse liberatus et redemptus a propria captiuitate et a prete primi angeli mali a suo carcere obscurissimo a cōpedibus ferreis

a cathena ferrea a pondere importabili ab omni seruitute maligna et ab omni tristitia et omnia mala sententia et ira dei a radice omnium malorum. Et sic proprietas in voluntate est omne malum et contritas in voluntate est omne bonum. Ecce igitur ex predictis colligitur qualiter non sunt nisi due prime et principales voluntates scilicet dei que est bona et primi angeli que est mala que nunquam sunt coniuncte insil. Sed semper voluntas primi angeli est sub potestate dei. et omnis voluntas coniungit et incorporat cum istis duabus et sequuntur istas duas omnes unam vel aliam nec est dare medium patet etiam qualiter primus angelus malus dñatur hominibus malis et hominibus illi sunt captiui eius et incorporantur cum eo. Et sic declarata et manifestata sunt mala tam humane nature quam angelice et origines et radices malorum. Si autem volumus magis in particulari de predictis videre legamus librum scripture sacre in quo omnia que in isto libro dignetur per modum probationis continetur per modum auctoritatis. Cui libro sacre scripture summe credere debemus ut iam probatum est. Et sic tam per librum sacre scripture quam per librum creaturarum homo poterit esse securus de veritate quod unum iuuat alium et fortificat. Multe autem sunt questiones quas homo non debet querere sed sufficit quod cognoscat illud quod est in facto et quod

factum ē et querat remediū ī malis suis et q̄ credat q̄ de⁹ oīa bñ fecit et nihil mali imputet ei s; totum boī q; de⁹ oīa fecit sicut fieri cōueniebat et sūme potēs est summe bon⁹ et summe sapiens.

Quod malū et corruptio liberi arbitrii et carnis seu corporis cōtrario ordine se hñt in primis parentib⁹ totius hūane nature et in hijs qui sequuntur ab eis.

Uonā autē tota hūana natura generaliter diuidit̄ in duas partes prima p̄s ē primus vir et prima mulier qui ābo sunt p̄cipia et radices hūane nature scđa est tota posterioritas sc; oēs viri et mulieres qui venerunt ex ip̄is per gñatōez naturalē. Et iste due partes sic se hñt q; prima p̄s sc; prim⁹ vir et prima mulier fuerunt formati totaliter per manus dei in corpore et in aīa sine aliquo instrumēto et sine aliquo coadiuante. Sed alia pars sc; tota posterioritas aliter q; caro seu corpus generatur et nascitur ex dei ordinatione ab ip̄is primis parentibus et ipsa anima rōnalis immediate creatur et datur a deo quia anima rōnalis est immortalis et indiuisibilis et non potest peruenire nisi a deo immediate. Et

ideo omnes homines qui postea nati sunt filij sunt primi hoīs et p̄ me mulierum per solam carnem ⁊ non ratione anime. Et oīs caro cuiusq; hoīs naturaliter generati fuit in eis radicaliter et ideo rōne carnis oīs hoīes sunt vnū.

Et ideo q; omnes viri et mulieres descendunt a primis parentibus rōne carnis et nō ratione aīe sequitur q̄ totum malum et tota corruptio extenditur et descendit in totam posterioritatem propter carnem. Et iō exinde sequitur q̄ malum et corruptio liberi arbitrii et malum seu corruptio carnis contrario ordine se habent in primis parentibus et in hijs qui nascuntur ex eis quia ī primis duobus primo fuit malum et corruptio et peruersitas in libero arbitrio seu in anima rationali. Et per illud venit malum et corruptio in carnem. Ita q̄ maluz voluntarium seu liberi arbitrii fuit causa totius mali ⁊ corruptionis carnis seu corporis vt iā declaratū est. Sed in omnibus posterioribus et totum per oppositum q̄a malum et corruptio carnis ē causa mali et corruptionis anime seu liberi arbitrii quia deus creat animam bonam et non malam puram et non corruptam. Sed quia caro cui coniungitur ē corrupta ⁊ infinita gñata libidinosē contra

totum debitum ē tota mortalis lā-
guida infirma rebellis rōi plena
cōcupiscēcia inordinata. Ideo
aia pmo sociatur cū tali carne re-
belli turpi et mortali et a cōcupi-
scentiā carnis et sequitur cōcupi-
scētia eius qz oportet postq̄ aia ē
vnita carni q̄ trahat ipam vel q̄
trahatur ab ipa. et aia n̄ potest tra-
here carnē tāq̄ rebellē in eternum
et lāguidam in suis cōcupiscēcijs
rōne mortalitatis. Ideo necesse
est q̄ trahatur a carne et incurrat
suā infectionē et corruptionem.

Et ideo aia efficitur mala turpis et
peruersa contra deum et odibilis
deo et tota inordinata et hoc ma-
nifestatur postea qñ aia vtitur li-
bero arbitrio q̄a ignorat deum a
quo est et ignorat seipam et suuz
bonum et hz propria voluntatez
que semper est cōtra deum et facit
oia contra deum et cōtra suuz de-
bitum naturale et semper iniuriat
et offendit deum. Et oia ista mala
trahit ex societate carnis macula-
te inordine ad deum qz de⁹ nō fe-
cit talem carnē immundā s̄z mun-
dam. Aia autē hz duos status
in carne vnum p̄mum anteq̄ pos-
sit vti libero arbitrio et velle ali-
quid ppria voluntate et tunc iam
est immunda corrupta turpis deo
odibilis et mala et infirma apud
deum q̄uis nihil mali fecerit q̄a
adhuc nō potuit. et hoc ppter so-
cietatem carnis maculate que est

de gñe primi hominis corrupti inis-
mici dei qui actualiter iniuriat et
offendit eum. a qua carne aia con-
trahit radicaliter et originaliter il-
lam peruersitatē illam inordinatō-
nem et illaz inclinationē per quā
efficitur apta vt qñ vteretur pro-
pria voluntate ea vteretur contra
deum ad suā iniuriā et offensam.
et sic aia maculatur et incurrit vi-
ciuz ipa nesciente et imputatur ei
illa corruptio et macula q̄uis in
voluntaria. Ali⁹ stat⁹ aie est quā-
do iam vtitur libero arbitrio et vo-
luntate prop̄a et tunc qz libez ar-
bitrium est corruptum et volun-
tas peruersa et mala et viciosa iā
actualiter per seipam facit maluz
et nō pōt facere nisi malum et vo-
luntarie facit malū et semper ope-
ratur cōtra deum. Et iō efficitur
peior turpior et magis in odio dei
qz ppria voluntate facit et crescit
sua corruptio et totum iputaf ei.
Si em̄ malum quod ipa nō fecit
iputatur ei a deo q̄to magis ma-
lum quod ipa ppria voluntate fa-
cit. Et sic aia hz duo malaynū
originale quod ipa aia nō fecit.
Aliud actuale quod ipamet facit
et vtrūq̄ imputatur ei et iō vtrūq̄
q̄ est malum culpe. Et sic est cul-
pa originalis et culpa actualis.
Sed primi parētes nō habuerūt
in aia nisi malū actuale quod ipi
fecerunt ppter primum malū ori-
ginale quod aia nō fecit s̄z cōtra

rit ex societate carnis ignoranter
 ⁊ in volūtariē. Ideo aīa est digna
 separari eternaliter a cōsorcio dei
 S; nō debetur ei dari per iustici
 am aliquod malū inuolūtariū vī
 aliqua pena sensibilis s; propter
 scōm malū sc; actuale qđ aīa vo
 lūtariē facit debetur ei malū inuo
 lūtariū seu pena eterna. Et i hoc
 apparet qualiter iusticia dei est sā
 ctissima inconprehensibilis q̄uis
 aīe imputetur malū corruptionis
 quod ipa nō fecit s; aliūde cōtra
 rit vt apparet ad oculū. Et sic ap
 paret quomō in duob; p̄mis pa
 rentib; malū et corruptio carnis
 puenit originaliter a malo et cor
 ruptione liberi arbitrij seu anime
 S; in tota posterioritate malum
 et corruptio liberi arbitrij seu aīe
 puenit originaliter a malo et cor
 ruptione carnis et hoc ita est i fac
 to. Ecce g; ordinez omniū maloz
 seu culpaz et peccatorum nature
 humane q; omia mala omīs culpe
 et oīa peccata totius mundi oīm
 hominuz orta sūt ap̄mo malo a p̄
 ma culpa a p̄mo peccato primoz
 parentū. Cū p̄mo fuit malū volū
 tarium ipsozū quod fuit actuale.
 Beinde omīs homines descendē
 rūt ab eis per libidinez d; lege cōi
 et sic est vnū malū originalis cul
 pe seu peccatuz originale et quot
 hoīes tot peccata originalia. Be
 inde post peccatū originale qđlz
 sequitur pctm volūtariū et actu

ale. et ista i quolz hoīe multiplicā
 tur sine numero. et sic tot⁹ mund⁹
 est plen⁹ peccatis. Lic; aut deus
 creet aīam et vniat eam cum car
 ne infecta bec tñ infectio aīe nul
 lomō imputari d; deo nec est cō
 tra iusticiā. Sed malum culpe et
 corruptionis transiit ad posteros
 qm̄ ordinatissimum erat q; natu
 ra hoīs. Ita condereť sicut condi
 ta fuit a principio et q; condita.
 Ita ppagaretur sc; q; hō generet
 corp⁹ seu carnē et de⁹ infunderet
 aīam illi carni p̄parate ad receptō
 nem aīe rōnalis. Ita q; vnita cor
 pori imortali et sibi obediēti esset
 debite ordinata et nulla inclinatio
 mala nē aliquod viciū seu corrup
 tio esset in ea q; caro erit munda.
 Sed ex quo prim⁹ hō peccauit ⁊
 caro facta est rebellis aīe et tota
 mortalis ⁊ corrupta oportuit q;
 tale corp⁹ mitteret ad posteros ⁊
 q; de⁹ aīa infunderet scōm p̄maz
 institutionē quā ip̄e ordinauerat
 itaq; q̄uis hō corrūpet op⁹ suuz
 sc; corp⁹ de⁹ tñ nec proposituz su
 um nec ordinem mutare debuit
 q; hō per iusticiam debitā incur
 rit mortalitatē carnis ex qua mor
 talitate sequit rebellio et corruptō
 in carne que si esset imortalis nul
 la corruptio nec inordinatio ess; i
 ea. Et ideo q; pugnatio que est
 in carne est scōm ordinez iusticie
 deus propter corruptionē nō de
 buit mutare suū primum ordinez

et ppositū bonū scz q̄ debeat cre-
are aīas mūdas ⁊ sociare eas cor-
poribus in quibus licet inueniāt
corruptionez nō ex deo hoc est q̄
creat aīam sine corruptōe. sz ex ho-
mine q̄ est causa corruptionis cor-
poris q̄ culpa et corruptio origi-
nalis in aīam nō posset trāsdi ni
si p̄cessisset in carne pena mortali-
tatis et rebellionis et talis pena n̄
esset nisi culpa p̄cessissz. et ipsa cul-
pa et corruptio volūtatis p̄cessit a
volūtate hominis inordinata et nō
a voluntate dei. Et ideo tota cor-
ruptō quā trahit aīa est et p̄cedit
a p̄ctō p̄mi hominis et nō a deo nec
a natura hoīs vt cōdita a deo sz
a vicio et corruptione voluntatis
p̄mi hoīs. Et ideo ipsa p̄pagatio
seu generatio in se non transmittit
posteris corruptionez q̄ corrupit
anima sz ip̄a libido que est adiū-
cta cū p̄pagatōe. Et sic declarau-
mus cū dei auxilio lapsū corrupti-
onē perditōez et malū nature hū-
mane et vidim⁹ totum statū suū
in quo est. Et ita hēmus sciam⁹
de debito q̄ de facto ip̄i hoīs.

Quid necessariū ē hoī lapsō p-
dito et deuīato si debeat et velle
reduci et exire de statu p̄ditōis et
puenire ad illud donum p̄pter qd
fact⁹ est et quod p̄didit.

Manifestum est autem in p̄-
cedenti tractatu in quo sta-
tu fuerat homo creatus a deo et

a quo cecidit et quādo perdidit
illud bonum p̄pter quod fact⁹ fu-
erat scilicet gaudium eternum qd
oritur de amore dei ⁊ societate ei⁹
et perdidit etiam regnum celeste
hereditatem dei. Et sic perdidit in-
finitū bonū ad q̄ habendū fact⁹
erat et nō solum hoc sz etiā vadit
et currit ad infinitam et eternam
tristitiam p̄pter quam factus nō
erat tendit ad malum perpetuum
ad eternam penam et miseriā q̄
in tali statu lapsus omnia illa ma-
la finaliter aduenient ei postq̄ se
paratus est a deo ab amicia sua ⁊
lucratus est ininiciam dei ⁊ irā
suam. Et sic de facto homo incur-
rit oīa mala que declarata sūt in
capitulo de fructu qui nascitur de
duob⁹ amorib⁹ p̄mis q̄ h̄z in se
ip̄o radicē oīm illoz maloz. Itēz
hō in statu in quo cecidit ē captiu⁹
et iūmic⁹ capitalis dei et amic⁹ p̄-
mi āgeli mali qui vocatur dyabo-
lus et seruit ei et seru⁹ ei⁹ et facit
voluntatē suam vt iam declaratū
est. Ita q̄ hō n̄ seruit deo qui crea-
uit eum nec facit voluntatez eius
ymo contra voluntatem ei⁹ ⁊ ser-
uit nequissimo angelo qui n̄ crea-
uit ip̄m et facit voluntatē ei⁹. Et
sic hō in statu lapsus et corruptio-
nis semper augmētat malum suū
et acquirit culpas et seruit corrup-
tioni et abhoīationi et turpitudi-
ni et per hoc seruit dyabolo. Qd
bonum esset hoī. oq̄ suauē oq̄ iōz

eūduz et amabile si posset liberari
 et exire de isto statu lapso et corru-
 pto et perduto et exire de captiui-
 tate taz nequissimi angeli et posse
 liberari et euadere a tantis malis
 ad que finaliter debet deuenire ⁊
 reuocari a via per quam tendit in
 illa mala perpetua. Q̄ bonuz ef-
 set homi si liberaretur et exiret de
 statu isto perditionis per quē va-
 dit ad eternam tristitiam et redu-
 ceretur ad statum salutis per quē
 tenderet et exiret ad eternam leti-
 ciā. Q̄ amabile deberet esse ho-
 mini q̄ liberaretur de statu in quo
 totaliter seruit immundicie in iu-
 ste iniquitati vanitati mendatio
 corruptioni turpitudini abhomi-
 nationi et vicijs in quo semp ac-
 quirat culpas et maculas quibus
 maculat se ipm et deturpat. Et re-
 duceretur ad statū in quo totalit̄
 seruiret mūdicie iusticie pulchri-
 tudini et veritati et in quo acqui-
 reret vtutes ⁊ vitaz quib⁹ ornaret
 seipm. q̄tum etiaꝫ dulce esset hoī
 q̄ liberaret ab ira dei et indignati-
 one eius in quas cecidit et a ma-
 nu sue iusticie et duceret ad amici-
 ciā amorē et recōsiliatōez perfec-
 tam cū deo. Q̄ hō obligaret illi
 qui de tali statu et de tantis malis
 ipm liberaret et eriperet ⁊ ad tāta
 bona que perdidit ipm reduceret
 qui liberaret ipm de statu culpe ⁊
 de seruitute corruptōis et de ma-
 nu dyaboli fortissimi de via per ⁊

dicōis ab ira et indignatione dei
 a vindicta iusticie ei⁹ et reduceret
 ipm ad statū meriti ad libertatem
 ad verā amicitiam cū deo. Sꝫ q̄
 esset ille qui hoc faceret nōne ipse
 vir qui ē in manu iusticie et in car-
 ceribus hui⁹ mūdi qui est iudicā-
 dus tāq̄ reus et captiu⁹ dyabolo
 et est in ira dei. nec ali⁹ vt aliquis
 angelus potest hoc facere qz an-
 gelus nō potest reducere homiez
 de statu corruptōis ad statū bo-
 nū et sanū. solus em̄ de⁹ qui crea-
 uit hoīem potest hoīem facere bo-
 nū. sꝫ plus est restaurare rem per-
 ditam q̄ ipsam facere de nouo.
 Et quia nō est alius nisi deus. er-
 go si homo non potest nec angel⁹
 restat q̄ si deus non faciat nullus
 faciet. Sꝫ quia deus est iniuria-
 tus offensus et inhonorat⁹ ab ho-
 mie et p̄emptus et homo est i ira
 et indignatione eius. Et etiam qz
 deus est iudex et ipsa iusticia quo-
 mō ip̄e liberabit hominē a manu
 sue iusticie cum iusticia sit iniuria-
 ta offensa et cōtempta quomodo
 ipsa iusticia faciet contra seipsam
 cui pertinet et conuenit facere pu-
 gnationem et vindictam. ergo nisi
 iniuria et offensa que est infer deū
 et hominem tollatur ⁊ destruatur
 per quam homo est in ira dei ⁊ iu-
 sticia dei sit placata et contenta.

Non est remedium qd homo
 possit liberari a malis suis q̄dū
 enim iniuria remanebit.

in suo vigore impossibile est qd hō habeat amicitiam et pacem cum deo. Inuestigandū est igit qualiter iniuria possit tolli destrui et offerri quoniam ipsa semp separat hominem a deo quia homo manens in iniuria et offensa dei habet inimicitiam cum deo. et ideo ipsa iniuria claudit homini viam et portam intrandi et eundi ad deum et facit murum et phibet hominem ne intret in regnum celeste ppter quod factū est hō. Unde pma iniuria et offensa pmoꝝ duozū hoīm in quib⁹ erat tota hūana natura que quidō iniuria q: fuit generalis toti hūane nature clausit portā vt et omnib⁹ filiis eorum null⁹ possit ingredi in celū quia omnibus imputatur. Ideo nisi illa vniuersalis offensa destruat ipossibile est hoīem restitui ad illud bonum propter quod factus est. Sz post istam offensam generalem sunt offense particulares et personales aliorum hominum quia in quolz homine descendente a p̄mis duobus parētib⁹ per gñatōez libidinosa q̄tum est de se est vna culpa originalis quā de⁹ imputauit aīe ppter societatez carnis et ista culpa claudit portam cuilibet vt nullus possit accedere ad deum. Sz vltra in quolz homine in quo est culpa originalis s̄t innumerabiles offense et iniurie et quelibet istaz etiam claudit portam q: quelz iuu

ria et offensa facit per se vnā clausuram et claudit partem Et veraciter possum⁹ dicere faciēdo tres ptes in tota natura hūana qd p̄mis duob⁹ hoīb⁹ clausa fuit ianua dom⁹ dei soluz ppter iniurias et offensam ppriam quā fecerunt ptra deum. Sz paruulis nō hñtib⁹ vsū liberi arbitrij clausa est ianua ciuitatis dei ppter iniurias p̄mozū parentum scz ppter culpā originalē quā p̄traxerūt ppter carnes corruptā. Sz hoīb⁹ habētib⁹ vsū liberi arbitrij clausa ē porta et ppter iniuriā p̄mozū parētiū scz ppter culpā originalez et ppter pprias iniurias et offēsas psonales quas fecerūt per ppriā voluntatez. Et iō q̄uis in homine adulto et magno essent delete et destructe pprie iniurie psonales quas fecit adhuc ppter culpā originalez remanet porta clausa. Et ideo si aliquis homo siue paruulus siue adultus debeat peruenire ad illud bonū ppter quod factū est id est ad gaudiū sempiternū qd orit ex vnione cū deo in regno suo necesse est qd p̄mo auferant p̄ma et gñalis iniuria et deinde alie particulares et personales. Et ideo tota difficultas restorationis et reparatōis hominis consistit i tollendo destruendo et anihilando omnes iniurias et offēsas que intrauerunt in humanam naturam que ante non erant et modo sunt

postquam enim iniuria facta est et offensa opus quod tollatur de medio ut non sit quia aliter non possunt releuari homines.

Qualis et quod magna sit obligatio hominis pro iniuria et dei offensa.

Uoniam autem non possumus scire re qualiter auferatur iniuria et offensa dei quare fecit homini nisi sciamus et cognoscamus naturam et pondus et conditiones ipsius iniurie et quid et quantum est iniuriare et offendere deum et ad quid et ad quantum obligat se homo qui iniuriat et offendit deum: non etiam opus cum hoc cognoscere unde est natura et conditio iniurie et offense: et quod ipsa magnificat et crescit tantum quantum persona offensa et iniuriata est magna sicut dictum est de voluntate et amore. Et ideo quia deus est infinitus in potestate in maiestate et voluntate et non potest estimari. ideo qui non habet aliam voluntatem a voluntate dei et primo deum amat ut amandum est deum ad infinitum sibi obligat. et idem est de contemptu dei. et ideo qui iniuriat et offendit et contemptum dei obligat se ad infinitum deo et per primum ad infinitam punctionem que debet iniurie. Item etiam quia iniuria et offensa seu contemptus dei destruit et ledit honorem dei quantum in ea est et auferit illum ideo quia honor dei excedit omnes creaturas et est maior quam omnes

creature. quia facte sunt propter honorem dei. Et ideo quod honor dei non capit extensionem quia est tantus quantum est ipse ut declaratum est in capitulo de honore. Non sequitur quod cum homo iniuriat deum in honore et auferit honorem suum quod talis iniuria est infinita et homo obligatur deo ad infinitum et ad tantum quantum valet honor suus et quod plus offerat deo quam si offerret omnis creaturas. Item etiam si homo fecisset placitum dei et suam voluntatem. meruisset infinitum bonum et infinitam mercedem: quia talis est natura liberi arbitrii ut debeat remunerari: quia actus liberi arbitrii sunt tales de natura sua quod causant obligationes unde qui placitum alicui obligat illum sibi et qui facit displicentium obligat se et obligatur illi. Et qui facit placitum deo obligat deum sibi. et qui facit sibi displicentium obligat se illi. Et sic homo obligasset deum sibi ut daret sibi infinitum bonum quia nulla res creata potest esse remuneratio liberi arbitrii: ideo qui facit deo placitum acceptabile meretur habere ipsum deum pro remuneratione. ergo per oppositum qui facit displicentium et iniuriam deo contra suam voluntatem obligat se deo ad infinitum et ad tantum ad quantum deus obligaretur ei si faceret ei placitum. non enim videtur maior ratio de uno quam de alio. Et ex istis concluditur quod quando

homo facit iniuriam offensam et displicentem deo facit infinitum malum. Et sic fecit pl^{us} de malo quam de^{us} fecerat de bono. et malum superat bonum quia quicquid de^{us} fecerat erat finitum. et sic verissime apparet quod homo quando peccavit contra deum et offendit eum facit unam obligationem infinitam novam. Et sic in rei veritate sunt due obligationes in homine prima est naturalis et de iure nature que iam probata est et per istam homo obligatur deo dare quicquid potest et ista obligatio est bona et ad totum bonum hominis ut iam probatum est clarissime. Secunda obligatio est quam fecit homo per malo quod fecit et pro iniuria offensa et per crimine et ista est mala et pessima et ad totum malum hominis. Et ista secunda et nova obligatio non aufert illam que est naturalis que etiam est indelibilis et indestructibilis et semper manet. Et ideo homo tam per prima obligationem quam per secunda est totaliter obligatus deo. Et tamen non potest solvere et reddere deo quod debet nec per prima nec pro secunda quia non potest reddere deo totum suum amorem nec timorem nec honorem nec obedientiam nec facere voluntatem dei quia corruptus est et mutatus in contrarium sue nature et ipsemet fecit se tales ut non possit facere deo quod debet et tamen semper debet et debitum remanet nec excusatur quia non potest: quia ipsemet est causa et in culpa quare non

potest. Item non potest quod debet pro secunda obligatione que est per crimine iniuria et contemptu quia est infinita et infinitum debet dare ut iam dictum est. et homo non potest solvere infinitum. Et etiam si quid homo posset reddere deo iam totum esset debitum per prima obligationem naturalem et tamen non excusatur in secunda obligatione quia solvere non potest quia ipse per se fecit secundam obligationem. Iste autem due obligationes sic se habent quod quando homo non servit nec reddit deo quod debet secundam primam obligationem tunc secunda obligatio multiplicatur. quia prima obligatio est iustissima rectissima et iustissime debet deo quicquid debetur ei secundum illam obligationem. Iste qui non solvit nec reddit deo quod suum est et aufert ei suum debitum iniustus est iniusticiam facit et iniuriam sibi. et per omnes peccat et offendit deum et in honorat deum et contemptum et est sibi in culpa. Unde iam declaratum est in capitulo de honore quod quicquid homo faciat deo semper ipsum honorat vel inhonorat. Et ideo quando reddit ei quod debet honorat ipsum et quando reddit quod non debet tunc inhonorat eum quia aufert ei quod debet et ideo cadit in offensam et iniuriam dei. Et sic obligatur homo pro iniuria et contemptu et facit obligationem ad infinitum pro qualibet iniuria et offensa. Et sic necesse est quod si homo non solvit quod debet secundam primam obligationem quod cadit in secundam

obligationē que est maior in infinitū q̄ p̄ma: et tunc qñ sc̄da obligatio facta est tūc p̄ma nō potest solui q̄: quicquid homo posset est totū debitū pro p̄ma. Et sic prima obligatio si nō soluit causat sc̄das obligationes et sc̄da obligatio qñ facta est ipedit ne p̄ma possit solui et p̄mu3 debitū nō solutū causat sc̄dm debitū quod est infinitū et homo est debitor pro vtroq̄ debito iuste et neutrum potest soluere. Ecce quomō malū seu crimen qd̄ facit homo et iniuria et offensa obligat ip̄m ad infinitū et hō subiectus est malo quod ip̄emet facit: et sic malū quod homo facit seu crimen et iniuria dñatur boī et ponit ip̄m in manu iusticie: et etiā dñat ei quia inclinat ipsum vt multiplicet malū quia postq̄ factū est vult semp̄ crescere et multiplicari: et nō pōt crescere nisi homo faciat ip̄m crescere: et sic postq̄ homo cecidit in potestate ip̄ius mali seu criminis et peccati efficitur seruus peccati et mali et ponitur sub iugo et potestate eius vt nō possit euadere manus suas et ip̄m malum seu crimen multiplicatur postq̄ īceptum est: et obligatio hominis etiā continue multiplicatur pessimum est. ergo cadere in suās manus. Et sic opparet quāta est obligatio hominis pro iniuria dei et offensa seu crimine et pctō et qualiter ip̄m peccatū seu crimē hominis facit deo

sc̄dam obligatōez in natura hūana. Et ideo cū homo in statu lapso est sub ptate mali seu criminis et iniurie et offense: sequitur q̄ semper multiplicat malū seu crimē et peccatū iniurias et offensas p̄tra deum: et per p̄ns sc̄da obligatō semp̄ crescit et multiplicat in natura humana et ex eo quod debetur p̄ prima obligatione nihil soluitur deo. Ecce videte qualiter homo est obligatus duab⁹ obligationibus: sc̄z tñ sc̄da obligatio multiplicatur in quolibz hoīe sc̄dm q̄ mulcant crimina pctā et iniurie et offensa p̄tra deum: et sic cum p̄ qualz offensa hō obligetur ad infinitū quō poterit soluere p̄ plurib⁹ offensis.

De magnitudine p̄me offense et p̄mi mali duoz p̄morū hominū et quāta sit obligatio.

Quoniam autem offensa p̄morum parentum est prima inter omnes in natura humana. Ideo necesse est inspeciali tractare de illa et videre magnitudinem illius mali primi et obligationem p̄ sc̄do malo. Cū quia maior res et dignior creata est liberum arbitrium et voluntas libera. Ideo nullum maius malū q̄ maluz voluntatis et liberi arbitrii et modicū malū est ibi magnū malum. Et q̄ om̄s creature mūdi erant facte p̄pter libez arbitriū hoīs ad fūiēduz ei quia ita exigebat dignitas et excellentia liberi arbitrii. Et iō
3 iiij

Quia hō corruptit libez arbitrium destruxit et violauit totū ordinē rez quia hō erat dignior creatura que decorabat et ornabat totum vniuersū. Et sic nō solū nocuit toti vniuerso et destruxit totū ordinem et pulchritudinē quē de⁹ posuerat in mundo. s; q̄tū in eo fuit frustrauit oēs creaturas et sic violauit honorem dei destruēdo suū ordinē et pulchritudinē sui ordinis et ecce magnū dāpnū quod hō fecit voluntarie et ipse est i culpa. Item etiā q; perdendo et destruēdo seipm frustrauit intentionē dei q̄tū in eo fuit vt nihil amplius valeret ad illud quod deus intēdebat facere de hoīe et etiam hoc fecit frāgendo pceptū dei fortissimū cum maxia pena iniūctū et cōsensit et cōplacuit iimico dei faciendo suā voluntatē et cōtēpnendo mādatum dei fortissimum et propriā cōmationē: et tñ ipse nō poterat ignorare illū qui suadebat ei vt frāgeret mādatū dei esse inimicū dei et aduersariū: et sic inhonorat deū sine mēlura faciēdo volūtātē sui iimici faciēdo contra voluntatē dei. Item etiam quia nō solum seipm perdidit et se substraxit a seruitio dei creatoris sui et a sua obedientia et posuit se sub manu iimici dei. ymo etiā substraxit totam suā posteroritatem a seruitio dei et obligauit et posuit eam sub manu dyaboli et destruxit

xit honorem dei q̄tū in eo fuit.

Ecce q̄ quomō per p̄mum peccatum ordo vniuersi fuit violat⁹ et sua pulchritudo deuastata et deturpat⁹ in hoc honor dei fuit qui fecerat pulchritudinē ordinis creaturaz et etiā deus in suo mādato cōtemp⁹ et inhonorat⁹ et su⁹ aduersarius honorat⁹. Et etiā factum est magnū dāpnū seruitutis dei q; dyabol⁹ acquisiuit omīs hoīes quos de⁹ perdidit propter culpam p̄mi hoīs. Ecce dāpna ecce iniurias ecce ergo obligatō ad reparādū dāpna ad satisfaciendū pro iūria et pro honore dei violato. Quomō aut poterūt reparari oīa ista impossibile est q; homo reparet et tñ ipse debet.

Quod oīs hō si vult et debet liberari a sua obligatōne infinita p quā debetur ei pena infinita et restitui ad illō bonū ppter quod factus est indiget satisfactione infinita quā nō pōt facere nec soluere nisi psona infinita que simul sit deus et hō et eadē persona que p seipm nulli pene sit obligata.

Uoniam aut declaratur est q; malum voluntariū hoīs quod fecit est infinitū et culpa hominis etiā est infinita propter qd debetur ei pena infinita. Et q; culpe infinite debetur pena et punitio infinita. et iniurie et offense infinite debetur vindicta infinita.

hoc iam declaratum est in capitulo de comparatione hois ad alias res per differentiam liberi arbitrij. et q̄ nisi culpe daret debita pena esset dare vacuū in vniuerso quod natura nō patitur nec de⁹ qui recte om̄s creaturas ordinat et nihil d̄z relinquere inordinatū i vniuerso: et iō de necessitate hō obligatur ad infinitā penā et eternā. Si aut̄ homo debeat iuste liberari ab illa pena ifinita et eterna necesse ē q̄ satisfacciat pro illa pena et q̄ illa satisfactio sit tanta quāta est pena ad quā obligat: et q̄ det t̄m de suo voluntarie et spōte pro quāto nō debuit deum iniuriare nec offendere nec i honorare. Et q̄ homo nō d̄z deum inhonorare enā si necesse esset perire mille et ifinitos mūdos: ymo cici⁹ homo deberet dimittere perire oēs creaturas que possunt esse ante q̄ inhonoraret et iniuriaret deū ⁊ faceret aliqd cōtra suam voluntatem et eius mādatur̄ pro cōseruando. q̄ pro nulla creatura nihil deberet homo facere cōtra voluntatē dei. Un̄ om̄s creaturas fecit de⁹ d̄ nihil facere q̄ cōtra voluntatē dei nō est cōparabile alicui dampno seu inhonorare deū quod idē est.

Igitur si homo vult liberari a pena ad quā est obligat⁹ pro offēsa et iniuria dei q̄ deum inhonorauit: oportet q̄ reddat aliqd deo et sue iusticie pro honore quē abs-

tulit mai⁹ q̄ sit illud pro quo deum nō debuit inhonorare nec facere cōtra suam voluntatē nec aliter satisfactit. Apparet q̄ satisfactio quā homo debet reddere vt liberetur a pena est ifinita et debitum est infinitū. Et si nō soluit dictam satisfactionē et debitum n̄ est dign⁹ nec debet liberari a pena quā debet quia necesse est q̄ ad om̄e peccatum et culpā aut sequatur pena aut satisfactio aliter esset inordinatio in vniuerso. q̄ ipsa pena vel satisfactio ordinat peccatum et iniuriā. Et q̄ etiā culpa nō tollitur nec destruit nisi per suum cōtrariuz. scz per meritū nec iniuria seu offēsa seu displicitū nō deletur nec remouet nisi per placitum cōtrarium. Et ideo oportet vt homo destruat culpā vt non sit quod faciat aliquod meritū quod sit t̄m q̄ possit destruere culpam. et vt destruat iniuriā et offēsam et displicitū. Oportet q̄ homo faciat deo equale vel mai⁹ placitum q̄ fuerit displicitū vel iniuria. Aliter remaneret iniuria et displicitum in suo vigore nec hō posset reconciliari cum deo nisi totaliter iniuria ⁊ displicituz de medio tollatur. oportet ergo q̄ homo faciat deo aliquod placitum t̄m vel pl⁹ acceptabile sicut fecit displicituz displicibile et odibile. Aliter in cōspectu dei semper remanet iniuria et offēsa. Igitur ad recuperandū

perfectam amicitiam cum deo necesse est quod homo reddat deo infinitam satisfactionem propter obligationem infinitam et quod hoc faciendo faciat deo tantum vel maius placitum et suavius quam fuerit displicentium. ergo necesse est quod talis satisfactio sit voluntaria liberalis spontanea morosa procedens de intimo cordis affectu de optima voluntate sine aliqua coactione et sine violentia. Aliter talis satisfactio non est acceptabilis neque placibilis neque tollit iniuriam nec per consequens unit nec coniungit hominem cum deo nec tollit inimicitias nec deus placat non potest igitur homo sine tali satisfactione voluntaria liberari a sua obligatione nec restitui ad illud bonum quod perdidit propter quod factus erat nec deo reconciliari. Et quia nullus homo qui sit obligatus et debitor pene infinite potest satisfacere nec per se nec per alium nec potest habere tales satisfactiones infinitas quia nec omnes homines in simul nec infiniti mundi si essent possent satisfacere et solvere tantum debitum nec quicquid est contra deum. nec aliquis homo purus nec omnes in simul cum sint obligati ad penam infinitam possunt facere tantum meritum quod superet demeritum peccatum seu culpam infinitam nec tantum placitum deo nec servitium voluntarium quod destruat et vincat iniuriam et offensam iam factam seu displicentiam

maxime cum quicquid possunt facere deo iam totum est debitum et obligatum. et talis satisfactio debet fieri de aliquo quod non sit iam deo debitum nec obligatum. Igitur concluditur quod cum illud quod homo debet solvere deo pro satisfactione debeat esse maius quam quicquid est contra deum et hoc non est nisi deus. sequitur quod istam satisfactionem non potest facere nisi deus. Sed nullus debet facere nisi homo. ergo necesse est quod talem satisfactionem faciat deus homo. Ita quod sit una et eadem persona que sit deus et homo. Ita quod non sit alius deus personaliter et alius homo. ita quod sit due persone sed ita coniunguntur due nature scilicet hominis et dei ut idem sit deus qui est homo. Nam si aliter coniungantur impossibile est quod satisfactio fiat. quoniam si sit alius deus et alius homo tunc deus non faciet quia non debet et homo non faciet quia non poterit. Ut igitur hanc satisfactionem faciat deus homo oportet eundem esse perfectum deum et perfectum hominem quoniam eam non potest facere nisi verus deus nec facere debet nisi verus homo. Igitur si satisfactio debeat fieri et homo liberari necesse est invenire deum hominem servata utraque natura in sua integritate et necesse est has duas naturas convenire in unam personam sicut corpus et anima rationalis conveniunt in unum hominem quia aliter fieri non potest ut idem sit perfectus deus et perfectus homo.

fectus homo et tunc talis persona erit infinita et habebit in se aliquid quod superabit quicquid est contra deum et erit maius quam omne debitum quod debet solvere omnes homines pro satisfactione. et cum talis persona nihil pro se debeat quia ita oportet esse quod nihil pro se debeat et tunc poterit solvere pro omnibus hominibus qui non possunt solvere quod debent quia non habent. Igitur extra talem personam non potest inveniri satisfactio infinita quam debent homines et debitum infinitum. in sola igitur tali persona potest inveniri illud quod homo indiget. Unde talis persona poterit habere meritum infinitum et poterit facere placitum infinitum dupliciter. primo quia erit persona infinita. secundo ex parte dei quia fiet placitum quod acceptatum a deo est infinitum. Et sic duobus modis meritum seu placitum quod poterit facere erit infinitum. Sed culpa hominis seu iniuria et offensa fuit solum infinita unum modo scilicet ex parte dei contra quem facta est et non ex parte facientis. Et ideo meritum seu placitum talis persone infinite vincet et destruet totaliter et superabit omnem culpam et omnem iniuriam omnem offensam et omne displicium hominis contra deum.

Ergo si talis persona infinita det aliquid de suo pro omnibus ad satisfaciendum pro eis iusticie dei et hoc cum bona voluntate

cum intimo cordis affectu tunc satisfacet deo totaliter et tollet iniuriam et omnem offensam. Sic ergo habemus iam duo que sunt necessaria homini et quolibet indiget homo si velit et debeat liberari. primum est satisfactio infinita voluntarie facta secundum est persona infinita que simul sit deus et homo.

De conditionibus quas debet habere persona ista infinita que est necessaria pro satisfactione.

Quia natura humana indiget pro sua liberatione tali persona infinita que simul sit deus et homo. Ideo ulterius considerare et investigare debemus de conditionibus necessariis quas debet habere ista persona que conveniant satisfactioni quoniam si non habeant conditiones que requiruntur ad satisfactionem non satisfacet pro omnibus. Et ideo requiritur quod sit proportionata satisfactioni sicut homo indiget. Et ideo oportet quod sit de genere istius hominis qui est obligatus ad penam istam. et ideo quod sit de numero factus sicut primus homo quoniam si non sit de genere primi hominis est debitor tunc talis homo qui erit deus in quantum homo non pertinebit ad genus humanum et ad homines descendentes a primo homine qui fecit offensam quare sequitur quod non debet satisfacere quia non erit de illo.

Sic enim rectus est ut pro culpa et
offensa hominis homo satisfaciatur
Item etiam opus quod satisfaciens sit
idem cum illo qui obligatus est aut
eiusdem generis. Aliter nec primus
homo nec genus ipsius satisfaciatur
pro se, ergo sicut de duobus primis
hominibus ipsa obligatio in omnes ho-
mines descendit, ita nullus nisi vel
ipsi vel aliquis qui de illis nascitur
debet satisfacere per ipsam obligationem
hominis, ergo opus quod ille homo qui sa-
tisfaciet nascatur de genere primi
hominis et hoc requirit ipsa satisfac-
tio, alterius quod talis homo qui erit
simul deus et homo opus quod concipi-
atur et generetur mundissime sine
libidine sine corruptione, et ideo
sine coitu, unde iam declaratum est
quod membra genitalia tam in viro quam in
muliere sunt membra inobedientia et
que mouent contra rationem, et ideo sunt
membra peccati et membra rebellio-
nis. Et ideo hoc fuit signum quod omnes
homines qui generantur per illa membra li-
bidinosa sunt filii inobedientie et cul-
pe ita quod per illud membrum genita-
le intrat omnis corruptio in omnes ho-
mines. Ergo necesse est quod si talis
homo debeat esse qui simul sit deus ad
hoc quod satisfaciatur per homines quod nul-
lus homo sit generatus nec conceptus per
membrum genitale: quia ipse deus destru-
ere omnes culpam omne peccatum, et ideo
tam esset in carne eius initium cor-
ruptionis et culpe et tunc esset de-
bitor et esset obligatus sicut alii ho-

mines: et tunc non posset satisfacere
pro aliis hominibus. Ergo natu-
ra satisfactoris exigit quod talis caro
illius hominis non sit generata per
virum, ergo non debet esse de semine
virum, quia tunc nihil valeret pro
satisfactorie, ergo deus esse sine patre
immediate. Ergo opus quod si talis ho-
mo debeat esse quod immediate for-
metur a deo quantum ad corpus quia
aliter fieri non potest sicut primum homo
immediate fuit formatus per manum
dei. Et quia opus quod talis homo na-
scatur de genere hominis primi. Ideo opus
quod nascatur de viro vel de muliere
Sed mulier est ordinata ad precipi-
endum homines et nutriendum et lactandum
et non virum. Non talis homo assumetur de
muliere seu assumitur deus et formari
per manus dei sine libidine muli-
eris. Ita quod mulier illa de qua for-
mabitur corpus nullam faciat libidi-
nem ymo necesse est quod nunquam in
illa muliere fuerit libido. Et ideo
necesse est quod talis mulier semper fu-
erit virgo. Et quia tale corpus scilicet
illius hominis non erit conceptus
per vuluam mulieris: sed formatus
per manus dei de carne mulieris
sine fractione virginis: ideo etiam
necesse est quod nascatur de ipsa
muliere sine fractione virginis
et sine appertione vulue mulie-
ris et licet non intrauerit per vul-
uam: erit tamen per vuluam auream portam in
corruptam virginis claustris si solus
ille sufficiens fortificatus remanentibus. ideo

Sequitur q̄ ille hō nascendo de tali muliere nullomō debebat apperire vuluā suā. Aliter relinquisset in illa muliere signa libidis ac si libido p̄cessisset et fuisset apperta per mēbr̄uz v̄ri. que oīa debēt esse alienissia ab illo hoīe quo idiget natura hūana. cū debeat summe distare et elōgari ab oī libidine et vestigio libidinis. q̄ necesse est q̄ ille hō qui per manum dei fuit format⁹ int⁹ in v̄tre v̄rgis mulieris sine oī libidine nascat⁹ et exeat extra ip̄a remanēte v̄rgine absq̄ oī appertōe. Et vt in ḡnali ⁊ breuiter cōcludam⁹ oēs cōditiones illius p̄sone ifinite que necessaria est hoī et nature hūane p̄solutione satisfactōis oportet q̄ habeat tales cōditiones ex parte hūanitatis scz aīe et corporis q̄ nullomō derogent nec p̄rietur nature hūane nec derogēt diuinitati nec discōueniant satisfactōi et solutioni p̄ qua faciēda necessaria ē nobis illa persona ymo totalit̄ pueniebat q̄ ita p̄portōnef. Et iō exinde possum⁹ cōcludere in sp̄ali oīs cōditiones q̄tū ad aīam et q̄tum ad corp⁹ ⁊ q̄tuz ad v̄nionē corporis et aīe cū natura diuina in vna p̄sone. Et qz in natura diuina sunt tres p̄sone realiter distincte scz pater fili⁹ et spūssanct⁹. Ideo videamus que p̄sone esset pueniēs magis vel pater vel fili⁹ vel spūssanctus vt cum illa v̄niref hūanitas

seu corp⁹ et aīa. Et apparet q̄ p̄sone filij magis ē p̄portionata et cōueniēs vt assumat aīam et corp⁹ seu naturā hoīs in se vt sit vna p̄sone in duab⁹ naturis. qm̄ p̄sone filij dei hz multas cōueniēcias cū hoīe quas nō hnt alie p̄sone. Un fili⁹ est p̄duct⁹ et accepit oīa que hz a patre. et hō etiā est p̄duct⁹ ⁊ etiā fili⁹ ē ymago patris increata. et aīa rōnalis hoīs est ymago dei creata. Et sic qz magis puenit product⁹ cū producto q̄ imp̄duct⁹. Ideo p̄sone filij dei magis cōuenit q̄ persona patris. Et etiā qz magis cōuenit ille q̄ ē ymago cū ymagine q̄ ille qui nō ē ymago. Ideo magis cōuenit fili⁹ q̄ spūssanct⁹. Et etiā illa persona in q̄tū hō dicitur et erit fili⁹ virginis iō magis pueit q̄ idē sit fili⁹ dei ⁊ fili⁹ v̄rgis. Itē etiā qz hoies sunt filij dei p̄pter naturā vt probatū ē q̄ uis sint difformati. et ideo magis conuenit filius dei naturalis cuz hominibus q̄ alie persone.

Si talis persona in q̄tū homo debeat esse mortalis vel immortalis ad sufficiendum.

Quoniam autē talis persona ifinita que siml̄ sit de⁹ et hō est necessaria p̄ satisfactione totius hūane nature vt scz habeat in se aliquid mai⁹ q̄ q̄cquid sub deo est qd̄ spōte det et n̄ ex debito deo. Queram⁹ q̄ quid poterit dare talis p̄sone qd̄ valeat tm̄ per quod

possit fieri infinita satisfactio. aut
 em̄ ille hō qui sit erit de⁹ et hō da-
 bit seipm̄ aut aliqd̄ d̄ se. videam⁹
 qlis dz esse talis datio siue dona-
 tio. vnde cū talis hō in q̄tū hō sit
 creatura dei sequit̄ q̄ iam q̄cquid
 hz dei est et ē obligatū deo et oia
 que hz debet deo per primā obli-
 gationē naturalē qz q̄cquid habz
 accepit a deo ⁊ iō debet deo amo-
 rem et obedientiā honorē et totū
 quod facere poterit erit iā deo obli-
 gatū et debitū nō pro iniuria q̄a
 nullam fecit sz pro naturali p̄ma
 obligatione qz oia accepit. Quo-
 modo poterit ḡ satisfacere p̄ alijs
 hoibus cum oia pro seipō debeat
 deo et ex debito hoīs quicqd̄ ha-
 bet et quicqd̄ poterit qz creatura
 sua erit. Queram⁹ quid habebit i
 se ille homo quod nō sit deo debi-
 tum sz sit vere suū et q̄ de⁹ nō pos-
 sit exigere ab eo ex debito. Si em̄
 nihil tale hz nō poterit satisfacere
 pro alijs qui dñt deo infinitū de-
 bituz propter obligatōē. scd̄az sz
 certe hoc nō potest esse aliud nisi
 vita sua seu aia sua seu tradere se-
 ipm̄ morti ad honorē dei. hoc em̄
 nō exigit de⁹ ex debito ab illo ho-
 mine scz q̄ det vitā suam et seipm̄
 morti ad honorē dei hoc em̄ exi-
 git suum velle. Un̄ mors est oib⁹
 hoibus propter peccatū ⁊ culpaz
 qz si prim⁹ homo nō peccasset nū-
 q̄ mortu⁹ fuisset. ḡ cuz iste homo
 sit sine peccato oī culpa innocentis

simus cū sit de⁹ multo magis nō
 debebit mori. Si ille hō det spōte
 et voluntarie seipm̄ et vitaz suam
 morti ad honorē dei tūc dabit de
 suo qd̄ deo debitū n̄ est nec ab eo
 potest exigi per aliquā obligatio-
 nem ymo nullomō poterit seipō
 maius dare deo cū se dabit morti
 ⁊ nihil mai⁹ pōt dari deo q̄ istud
 qz nihil asperius aut difficili⁹ pōt
 homo spōte et nō ex debito pati
 morte ad honorē dei. Igitur se-
 quitur q̄ necessaria erit mors illi
 us hoīs et ad satisfacienduz pro
 alijs hoibus. ḡ per solam mortē il-
 lius hoīs poterit fieri satisfactio
 seu per vitā suam spōte traditam
 morti ad honorē dei. Inueni-
 mus igit̄ p̄cium et debituz ad sol-
 uend⁹ pro peccatis iniurijs et offē-
 sis oīm hominū. Igitur necessari-
 um erit pro satisfactione toti⁹ hu-
 mane nature q̄ talis hō q̄ erit de-
 us et homo et qui ē necessari⁹ p̄
 satisfactōe sit mortalis ita q̄ pos-
 sit mori si velit et hoc spōte q̄uis
 sit de⁹ et tñ q̄ ipm̄ null⁹ possit ec-
 cidere si nō velit ⁊ hoc qz de⁹ erit
 si em̄ nullomō mori posset nō esset
 utilis nec cōueniens pro satisfac-
 tione hominū. Et etiā hoc est sū-
 me cōueniens vt satisfactio fiat p̄
 mortem qz hoies sunt obligati ad
 sustinend⁹ penā infinitam que ē
 mors eterna sz cōuenienti⁹ fieri n̄
 potest vt hō euadat penā. et mor-
 tem eternam quā debet nisi vt q̄

hō qui debet vel aliq̄s pro eo sub
stineat voluntarie et spōte aliquā
mortē aut penā quam nō debet.
Sed homo qui iam obligat⁹ est
ad infinitam penam nō pōt solue
re talē penam que liberet a pena
infinita. q̄ quālibet penam q̄tā
cumq̄ magnā susciperet semp ius
te et digne sustineret. Ut igit̄ ho
mo qui est obligat⁹ ad debitā pe
nam possit euadere ip̄am. Neccef
se erit vt talis hō pro hoīe suscipi
at penā voluntarie et spōte qui ni
hil pene debeat pro se. Sed nul
lus talis pōt esse nec cogitari nisi
ille hō quem querim⁹ qui erit de
us et hō vt moriēdo ⁊ sustinendo
penā pro hoīe quam nō debet
iuste hō propter ip̄m euadat pe
nam et mortē quā debebat. Et
ideo necesse erit q̄ ille hō qui est
necessarius nobis p̄ satisfactōne
possit pati et mori et sustinere pe
nam si velit. Sed q̄ nullomō pos
sit pati nec mortē nec aliquāz pe
nam cōtra suam voluntatē nec ali
qua res possit ei nocere cōtra ei⁹
voluntatē nisi ip̄e velit et p̄mittat
q̄ innocentissimus erit nec propter
hoc talis hō erit ī miseria sicut alij
hoīes mortales q̄a volūtarie erit
talis vt possit pati et nō contra su
am voluntatē necesse etiā erit q̄
ille hō qui ē necessari⁹ pro nostra
satisfactione cognoscat et itelligat
oīa bona et oīa mala hoīs et co
gnoscat perditionē et lapsum hūa

nū et totalē destructionē et oīa q̄
sunt necessaria pro reparatiōe to
tali et reconciliatiōe et q̄cquid de
bent hoīes deo. et q̄ cognoscat d̄
seip̄o q̄ ille sol⁹ pōt satisfacere et
nullus alius et hoc per mortē su
am et q̄ si ip̄e nō moriatur oēs ho
mines perdētur eternaliter qm̄ si
nō cognosceret hoc nō posset satis
facere et oportebit q̄ det vitā su
am voluntarie scienter et propter
hanc cām sc̄z ad satisfaciendum
pro tota natura humana.

De benignitate amore pietate
et paciātia ⁊ māuetudie ip̄i⁹ ho
minis.

⁊ quia iam declarātum est
q̄ satisfactio ista quāz debe
bit facere ille homo quē querim⁹
et quo indigem⁹ oportet q̄ sit vo
luntaria et spontanea cū intimo
cordis affectu et optima volunta
te quia alr non tolleret offensam
nec iniuriā que viuit et regnat in
ter deum et hoīes vt placaret irā
dei. Et ideo oportebit q̄ ille
hō qui satisfaciet pro hoīb⁹ non
solum moriā et det vitā suāz mor
ti ad honorem dei. ymo oportet
bit si debeat satisfacere q̄ sustine
at mortem et penā s̄z det vitam su
am libentissime et gratissime cum
desiderio cū bona voluntate et cū
intimo cordis affectu ad honore
dei q̄ null⁹ poterit eū cogere ad
h̄ nisi ip̄emet velit et permittat et

ideo necesse erit q̄ talis hō sit benignissim⁹ piissim⁹ patientissim⁹ mansuetissim⁹ et mitissim⁹ scz q̄ habeat voluntatē ita piā ita benignissimam erga naturā humanā et tm̄ diligat hoies et cōpaciatur eis vt velit mori et dare vitā suā pro ip̄sis vt per mortē suā liberētur a penis eternis et q̄ magis velit q̄ liberatio hominū fiat q̄ saluare vitam suā. qm̄ si nō sit ita tunc n̄ morietur pro hoibus qz null⁹ poterit eum cōpellere ad moriendū nisi pcedat ex sua mera voluntate et pia et bona. Et iō oportebit q̄ nō attendat ad maliciā hoim nec ad iniurias nec ad offensas. sz magis attendat ad hoies ppter naturā humanitātē et diligat eos inq̄tuz sunt hoies et portant ymaginem dei ppter aīam rōnalem et inq̄tū erunt sui fratres ppter naturā. et ideo oportebit q̄ n̄ habeat odio hoies propter peccata et malicias eoz. Sed meritis cōpaciatur et doleat dei de meritis eoz. qm̄ si talis nō esset tunc nō esset cōueniens pro satisfactione. et tali hoie indiget natura humana nec alī liberari pōt et iō necessario oportebit q̄ tanta sit sua bonitas et benignitas q̄ vincat om̄em maliciā et nequiciā. et tanta sit sua mansuetudo q̄ vincat et superet om̄ez crudelitatem et impietate et tāta sit sua patientia q̄ vincat et superet om̄em iniuriā et offensā sibi inferendam.

Et ideo oportebit q̄ sit talis q̄ diligat om̄s sibi contradicentes vel aduersantes vel persecutores vel ip̄m occidere volētes Ita q̄ tāta sit i eo bonitas q̄ oēs remittat offēsas. de nullo velit vīdictam propter aliquā iniuriā qm̄ talis est necessarius oibus hoib⁹ pro satisfactione. Quāta benignitas et bonitas erit illa q̄ talis hō innocēs velit mori et dare vitam suā tam p̄ciosam p hoibus iustis iniquis malis ingratis p̄dis et corruptis abhoiabilib⁹ scelerat⁹ et dignis oī pena. et pro criminibus scelerib⁹ peccatis culpis et p̄iuitatibus oīm alioz hominū et toti⁹ mundi. Et iō necesse erit propter oīa ista p̄dicta vt talis hō sit de gñe eorum⁹ hominū q̄ obligati sunt ad penā propter maiore vnitatē et p̄pinitatē qm̄ magis diliget hoies et cōpaciatur eis qz erit de ead⁹ natura. Un̄ si fieret de nouo sicut prim⁹ hō non tm̄ esset p̄pinquus hoibus obligatis ad penā. Quātū gaudere d̄z tota natura humana et quicūqz homo obligatus ad penam si talem hominem habere posset.

Qualiter ille hō poterit mori ad honores dei et quis poterit eū occidere.

Et qz mors illius hois q̄rit deus et hō erit totum p̄ciū et tota satisfactio liberationis hominum si sit voluntaria et ad ho-

honorē dei suscepta vltim⁹ inuestigā-
dum est quomodo poterit ille hō
dare vitam eternā suā morti spō-
te ad honores dei et an ip̄emet de-
beat occidere seip̄m vel alij occi-
dent ip̄m: s; q̄ ip̄emet occidat se
ip̄m hoc nō esset ad honorem dei
ymō p̄tra honorem dei: ergo nec-
esse erit q̄ alij occident euz: et q̄
ip̄e velit et permittat se occidi ad
honorem dei. Et si ita est oportet
bit q̄ ip̄e habeat inimicos qui oc-
cident et persequētur eū et oppo-
tebit necessario q̄ sit aliqua cau-
sa que sit ad honores dei pro qua
sustinenda ⁊ defendenda ip̄e det
vitam suā morti et alij pro illa cau-
sa occidēt eum et ideo inuestige-
m⁹ quomō hoc poterit fieri. Et iō
cōsiderare debemus q̄ ille solus
erit bonus inter om̄s hoies ⁊ oēs
alij erunt mali nisi mater sua q̄ ne-
cessario oportebit q̄ sit bona. Et
ideo cum hoies sint lapsi corrupti
et peruersi vt declaratum fuit ita
ctatu de lapsu ad lōgum et per h̄
faciūt mala opera et faciunt pesti-
mam vitam et totaliter faciūt oīa
opera p̄tra deū p̄tra eius volūta-
tem et p̄tra iusticiā ⁊ om̄s amāt
suam ppriam volūtatē et ppriū
honores et nolūt corrigi nec audi-
re correctionem. Et q̄ ille homo
erit perfecte bonus erit totus cō-
trarius alijs hoib⁹: et ideo neces-
se erit q̄ q̄tū poterit ip̄ugnet ma-
lam vitā et mala opera hominū

et p̄dicet et corrigat om̄s per v̄b̄m
sua. Et necesse erit q̄ dicta veritatem
hoibus quam hoies nolūt. Et quia
opera sua erūt p̄naria totaliter
operib⁹ aliorū incurrerit ini-
micias et inuidias plurimū q̄ nol-
lent audire veritatē. Et sic predica-
do et tenēdo inuolabiliter et ideo
clinabiliter veritatē et iusticiā vi-
uendo et predicādo plures habe-
bunt ip̄m odio vsq̄ ad mortē. Et
sic isto mō ip̄e neq̄ p̄pter odia ne-
q̄ p̄pter timorē mortis non velit
desistere a veritate nec a iusticia
p̄pter hoc hoies occidēt ip̄m ⁊ ip̄e
semet permittet se occidi ab homi-
nib⁹ fortissime pseuerando i h̄ijs
que dei sūt. Hōne tunc dabit vitā
suā morti spōte ad honorē dei et
laudē q̄uis aut ip̄e debeat doce-
re veritatē et tenere et viuēdo et lo-
quēdo ad honorē dei tñ hic hō si
tenetur mori p̄ honore dei ex des-
bitō nisi velit. Ite etiā in hoc da-
bit exēplum alijs hoibus vt nul-
lomō deseruiāt nec derelinquant
veritatē dei nec iusticiā ei⁹ nec re-
cedant ab illa p̄pter mortē quam
aliqñ necessario oportet q̄ soluant
cū ille qui nullomō debebat mori
eam spōte sustinuerit sibi illatā p̄-
pter veritatē dei et iusticiā ei⁹ sus-
tinendū et in hoc faciet deo ma-
gnū honorē. Unde hoc erit exē-
plum maximū quo nō possit cogi-
tari mai⁹ efficacissimū et p̄petuū
vt alijs hoies post ip̄m postq̄ co-

et nota

ghouerint ipm et veritatez et que
 persona erat ipe aduratur inflamā
 tur eritentur et imitetur vt ppter
 nullaz in comoda que sentire pnt
 declinet a iusticia quā deo dnt cū
 etiā de necessitate aliqui mori de
 beant cuz ipe q nec p se ex debito
 mori debebat nec p alijs poterat
 nō cogi mori tā p̄ciosaz vitā ymo
 seipm et totā personam tam bona
 voluntate dederit ad mortē ppter
 voluntatē dei et iusticiā sustinēdū
 Un̄ quis ex debito talis persona
 que erat hō debeat deo om̄ez obe
 dientiā et facere p deitate quicqd
 poterat et hoc virtute p̄me obliga
 tionis ac tñ hoc ē citra mortez qā
 ex debito nullaten⁹ mori dz. Et iō
 moriēdo spōte reliquit exēplum oī
 bus vt sibi faciant et nō dubitent
 mori. Sic ḡ quis illi qui occidēt
 ipsum mala voluntate occident
 eum ac tñ qz ipe sustinebit sponta
 nea voluntate ad honore dei et ad
 vtilitatez toti⁹ hūane nature. Jō
 laudabiliter et misericordit̄ sustine
 bit. Sed mirandū erit quō pote
 rit esse et generari tāta malicia tā
 ta crudelitas et tāta inuidia in illis
 hoībus cōtra tam bonū hoīem si
 cut ille qui nulli nocebit nec noce
 re poterit qz summe benign⁹ erit.
 Maxima em̄ dz esse ista inuidia
 et malicia supra humanū genus.

Et ideo est cōsiderandū sicut iā
 declaratum est q totū gen⁹ hūa
 num est sub potestate et captiuita

te p̄mi āgeli mali et neq̄ssimi dya
 boli et angeloz eius. Et iō qā
 ille hō erit nouus hō in mundo et
 predicabit et docebit nouā doctri
 nam et oīa que erunt noua et que
 pertinebūt ad honorem dei et ad
 liberationē hominū et totaliter op
 abitur oīa que erūt cōtra dyabolū
 et loquetur ad destruendū suum
 regnum et suum imperiū et dñi
 um. Un̄ cū ille homo debeat li
 berare genus hūanū ab obligatō
 ne infinita et satisfacere pro oib⁹
 oportebit q pugne totis virib⁹ cō
 tra captiuatoz hominū et remo
 ueat hoīes a sua p̄tate. Un̄ dya
 bolus erit principalis et capitalis
 inimic⁹ su⁹ et inter ipos ābos erit
 principale bellum et secretū. Et
 ideo cū ipe malus angel⁹ videbit
 talem hoīem apparuisse de nouo
 qui nūq̄ talis apparuerat qui to
 taliter sit cōtrarius ei super quem
 nullā p̄tatem poterit habere seq̄
 tur etiam q ille p̄mus angelus ti
 mens perdere suum dñiūz pugna
 bit totis virib⁹ contra istū hoīem
 vt perdatur et occidatur. Et iō
 quia ipse nō poterit ei nocere per
 se nec occidere nocebit ei q̄tū po
 terit per homines qui sunt mēbra
 sua et occidet eū si potest per me
 dium hominum maloz. Et ipe
 malus angelus propter suā malit̄
 ciam et inuidiam quā habebit cō
 tra istum hominez inflamabit alē
 quos malos hoīes sibi adheren⁹.

res cōtra ipm et gñabit tantaz in
uidiam cōtra eum et instigabit tā
tū eos et icitabit vt eū velint tota
liter occidere et perdere. Aliter
nō poterit ei nocere. Et sic ipse
mal² angelus et dyabol² tractas
bit mortē suam et dabit totum cō
silium secretum vt occidet eū per
malos hoies ministros suos si po
test nec aliē cessare poterit donec
hoc fecerit qz nō poterit sustinere
talem hoiem sibi contrariū. Et sic
apparet vñ tanta malicia et inuis
dia poterit generari cōtra istū ho
minē vt mali hoies velint eū occi
dere. et hic apparebit sūma benig
nitas istius hois qz moritur spō
re etiam pro occidentib² eum et p
inimicis suis et pro pctis eorum.
Et qz ipse primus angel² occidet
talem hominē iustus innocentem
qui nullomō debz mori nec obli
gatur morti nec dyabol² habz ali
quod ius in eo. Ideo ipse pmutet
maximā iniusticiam contra istum
hoiem innocētem. Ideo veraciter
dignus erit p iusticiā pdere totū
ius quod credebat se habere sup
homines q̄uis in veritate nullum
de se haberet vt sicut inasit hoiem
in quo nullum ius habebat. Ita p
det ius quod habere videbatur in
alijs hoibus. et sic ille hō per mor
tem suam satisfacet pro tota natu
ra humana et morietur laudabili
ter ad honorem dei et liberabit ho
mines a potestate dyaboli et hoc

per veram iusticiam. Et sic vin
cet dyabolum per suam iusticiam
veram et iustū erit q̄ dyabolus sit
captiuus eius propter iniuriā et
iniusticiam quā sibi fecit. Et sic
homo per iusticiam acquireret pos
testatem et dñum super primum
malum angelū seu dyabolum.

Et sicut dyabolus vincit a princi
pio hoiem per fraudulenciā et de
ceptionem et falsam promissionē
et subiugauit sibi hoiem. Ita ho
mo vincet dyabolū per iusticiam
et captiuabit eū. Et quia ille ho
mo erit de² et filius dei. Ideo
diuinitas que nō potest facere in
iusticiam faciet veram iusticiam
humaitati de dyabolo. Et ideo
ipse dyabol² erit iustissime sub pes
dibus istius hominis et ipse tene
bit eum iustissime captiuatum.

Ecce qualiter fieri poterit vera li
beratio hominū per mortem. ho
minis qui erit deus et homo et a
dyabolo et a peccato seu ab iniuri
a et offensa dei et a pena infini
ta. Et sic mors istius hominis
vincet dyabolum et omnē culpā
et peccatum. Et sicut dyabol²
decipiendo subiugauit homines
sibi. Ita decipiendo seipsum
quia inuadet et occidet iustus ho
minem captiuabitur et ligabitur
ab isto hoie cū adiutorio diuinita
tis per iusticiā. Et sicut prim² hō
fuit sub potestate dyaboli propter
inobedientiaz quam fregit et fuit

in ira dei et sepatus a cōsortio et amicia dei: Ita per obediētiā istius hoīs q̄ erit maior p̄mo hoīe quā suabit vsq̄ ad mortē iclusiue scz tenēdo v̄itatē dei et iusticiā ad quā obligat̄ oīs hō et quā de² vlt̄ et erigit ab omī hoīe hō erit dignus liberari taz a potestate dya boli q̄ ab ira dei et restitui ad amicia dei quia obediētia cōputat̄ p̄ inobediētia quia obediētia facta erat p̄ honorez sicut iobediētia p̄ inhonoratōē et marie quia ista obediētia supabit in infinituz in obediētiā quia erit facta cū diffi cultate mortis et p̄ hoīez maiore et iō magis acceptabile deitati obe dientia volūtaria isti² hoīs q̄ fue rit displicibilis iobediētia p̄mi ho minis. Et maior erit honoratō isti us hoīs q̄ fuerit inhonoratō p̄mi hoīs. et sic totaliter destruet̄ et ani billabitur iūria et offensa p̄mi ho minis et eiciet̄ a tota natura hu mana.

Qualiter mors illi² hoīs qui ē necessari² pro satisfactiōe oīm ho minum p̄ualet et magis pōderat q̄ numer² et magnitudo oīm pec catoz et offensa oīm hominum.

Utiā iāz declaratū ē q̄ mors illi² hoīs erit satisfactio pro peccato hoīs et toti² nature hūa ne et culpis iniurijs et offensis ho minum et cū iam declaratū sit q̄ quolibet peccatū seu offensa con

tra deū ascendit in infinitū et hz q̄ dam infinitatē et opz p̄m mēsuraz peccati et offense facere satisfactō nem et p̄ vno peccato infiniti mū di pleni creaturis nō possēt satisfac cere. et iō cū peccata seu offense et iniurie cōtra deū sint sine numero et p̄nt esse et multiplicari in infinitū et crescere. videam² quō mors isti us hoīs qui erit de² et hō qui est necessari² pro satisfactiōe erit su ficiens satisfactō et sufficiens p̄cium pro oibus pctis oīm hoīm et quali pl² pōretur mors ista q̄ nūs et ma gnitudo oīm pctōz et criminum Et iō ad cognoscēdū hoc opz pō derare vitā illi² hoīs q̄tū valebit et quāti sit valoris et quāti precij. Uti hūanitas illi² hoīs p̄ualebit i p̄siositate in excellēcia in nobilita te in bonitate et dignitate q̄ oīs hoīes qui fuerūt sūt et erūt et qui p̄nt esse et oēs creaturas qz hō iste erit deificat² qz sua hūanitas erit vnita deitati in vna p̄sona et iō p̄ pter illā vnionē et p̄pter istud ma trimoniūz altissimū ista hūanitas ascēdet ad sūmā dignitatē sicut ei iam declaratū fuit de spōsa respec tu spōsi in capitulo s̄ amore qua liter spōsa ascēdit et nobilitat̄ p̄pter spōsum cui vnit̄ q̄uis sit infima in ter oīs mulieres qz paup̄ima co cius mūdi pōt effici regina si fiat spōsa regis. q̄ sili² erit de ista hūani tate illi² hoīs qz erit vnita et copu lata tanq̄ sponsa persone filij dei

et ideo necessario erit pportionalitas iuxta dignitatē deitatis tñ qñ fieri poterit. Et adhuc ista vñio erit maior qñ spōsi et spōse qñ vna persona erit de⁹ et hō et iō ille hō erit quantū acceptabilitatē in meritis infinit⁹ et iō pualetur qñ omīs hoies qui pñt esse et qñ omīs creature nec est aliqua pparatō. Et iō si volumus clare videre quō eius mors pl⁹ ponderet qñ oīa peccata videam⁹ pro quāto nō deberet qñ nec velle occidere talē hoīem si esset pñs et sciret quis esset. Ita qñ si diceret alicui nisi occidas istū hominē et tot⁹ mūdus pibit et qñ deus ē certe null⁹ faceret hoc nec deberet facere si sciret quis esset ille hō pro cōseruāda oī creatura nec si infinit⁹ nūs ei daret. Itē etiam si diceretur alicui aut tu occides talem hoīez aut oīa peccata et crea mundi veniēt super te et iputabūnt tibi. nōne iste respōderet qñ citius velet oīa pctā et crimia mūdi super se sustinere et ei iputari et nō solū mūdi ymo oīa qñ futura sūt et pñt cogitari qñ istō solū peccatum et nō solū de occisione istī hoīs s3 etiā de qualibet parua lesione extimare tangere ipm. pro quāto em̄ alius quis deberet modicū ledere psonam regis vel imperatoris. vnde igitur esset hoc vt aliquis horreret plus vnū peccatū in lesione hui⁹ hoīs qñ oīa alia que cogitari pñt et qñ oīa que sunt contra deū nisi

peccatum ipm quod fieret in persona ei⁹ sine cōparatione excederet oīa peccata et crimina que pñt cogitari extra personā illi⁹. Ecce igitur manifestissimū est qñ nlla imēlitas nulla magnitudo vel multitudo peccatorū extra personā illius potest nec valet cōparari vñolationi et destructioni vite corporalis talis hoīs. Quā bona est ergo illi⁹ vita cui⁹ interit⁹ et destructio tam mala est. Si em̄ omnē bonū tam bonū est qñtum mala ē eius destructio. qñ vita illi⁹ hominis plus erit bonū et mai⁹ bonum si ne cōparatōe qñ illa pctā sint mala quequid peccata sua interfectō sine extimatione superat. Vñ si interfectio illi⁹ hoīs superat omnez multitudinē peccatorū que cogitari pñt extra personam ei⁹. Et si peccata et crimia tantū sunt odibilia qñtum sūt mala et vita illius hoīs tantum erit amabilis et magis bona qñ oīa peccata sint odibilia et mala. Ergo tantum bonū tam amabile sicut erit vita illius hominis qui preciosior erit qñ omne quod est citra deū nunqñ erit sufficiens ad soluēdum qd debetur p peccatis et criminib⁹ et offensis totius mundi et superat omne debitū quod debetur pro satisfactōne peccatorum. ymo pl⁹ poterit i infinitum. Ecce igit quomō vita illius hoīs vincit oīa crimina omnes offensas omēs iniusticias

et omnes culpas si detur pro illis

Si ergo dare vitam et accipere mortem siue datio huius vite preualet et pponderat in bonitate q̄ omnia peccata hominū in malo ita etiam et acceptio mortis. ergo si ille homo quē querim⁹ det spōre vitaz suā morti et ad honorem dei p satisfactōe nature hūane nō ne satisfacciet et soluet pro omib⁹ homib⁹ et satisfactio erit maior in infinitum q̄ om̄e debitū quod debent omnes homines. Patz ergo quomodo mors illi⁹ hominis qui est necessarius pro satisfactōe peccatorū humane nature magis pōderat in bonitate q̄ multitudo et magnitudo oīm offensarum et peccatorum in malicia.

Qualiter ista mors deleat et superet pctā et crimina occidentiūz talem hominem.

Uoniam dictuz est q̄ mors illius hominis qui erit de⁹ et homo superabit peccata et crimina hominū. Sz dubium videt quomodo poterit delere ⁊ superare peccata illorum qui occidēt eū qm̄ si taz maluz est occidere eum q̄tū bona est vita eius: quomodo poterit mors eius superare et delere peccata et crimina ⁊ offensas illorum qui occident ipm̄ quia appareret q̄ tantum malum sit peccatum illorum qui occident eum q̄tū vita eius est bona. q̄ quomō

mors eius poterit satisfaccere pro peccato vel p illis peccatis si sint plures qui occidāt eum. aut si poterit delere vnum peccatum vni⁹ hominis et nō alioz et satisfaccere solū p illo. Oportet em̄ q̄ satisfactio sit tanta q̄ deleat omia peccata. Et ideo hic possumus respōdere dupliciter: pmo q̄ null⁹ sciēter occideret talem hominem si cognosceret eū esse talem q̄lem erit scz esse deum ⁊ hominem. Et ideo si occidāt eum ignoranter occidēt quare illud pctm̄ nō erit ita malū sicut vita ei⁹. bona qz ignorancia diminuet pctm̄ illud vt nō sit ita infinitū. Un̄ quādo supradictuz fuit q̄ tantū malū essz ei⁹ destructio q̄tum vita ei⁹ bona nō consideramus magnitudinē illi⁹ interfectionis ad videndū q̄tuz bona esset vita sua fm̄ q̄ fieret ignoranter sz si scienter fieret q̄ nunq̄ alius poterit facere nec vellet facere. Sed aliter et scdo possum⁹ dicere q̄ meritum et bonū qd faciet ille hō qui erit de⁹ erit duob⁹ modis infinitū. primo ex parte facientis qz erit psona ifinita. scdo ex parte dei acceptantis qz om̄e meritū quod est acceptabile deo est infinitum sicut demeritū infinitum. Et sic illa datio vite erit ifinita ex parte dantis et ex parte acceptāi. Sed om̄e peccatum quod pōt facere creatura est solum infinitum ex parte dei cōtra quem fit et non

ex parte faciend. Et sic mors illi poterit delere oia peccata possibilia fieri per creaturā et satisfacere p ill' et vltra supabit in infinitum.

De circūstantiis et pditionib' quas hēbit illa p̄ciosissima mors et q̄ cōuenientia erūt ei.

Et q̄a illa p̄ciosissima mors illius infiniti valoris. Illi' benignissimi et piissimi hois quo indigemus est necessaria toti nature humane pro satisfactione. Et in ip̄a pendet tota restauratō et totum bonum hominum. Ideo videamus quas circūstantias et cōditiones habebit iste homo et que ei cōueniunt. Et quia illa mors erit tota satisfactio nature humane et totum meritum et totum bonum. Et ideo illi morti conueniet q̄ habeat omnes circūstantias et cōditiones omnes per quas poterit esse magis meritoria et satisfactoria et magis acceptabilis et per quas poterit magis declarari bona voluntas bonum cor et meli' affectus cordialis moriendi talis hominis. Unde talis mors op̄z vt iam declaratum est q̄ sit voluntaria et accepta sponte quia aliter nihil proficeret. Et ideo oportebit q̄ ille p̄ciosissimus homo velit suscipere et sustinere mortem libenter sponte et bona voluntate. Et ideo habebit maximum amorem maximā caritatem et ardentissimā et maximā pietatem erga

naturam humanā p̄ditam vt soluat. et iō n̄ solū valet sustinere et recipere mortē ymo per talē modū et per tales formas in quib' talis mors sua erit magis meritoria magis satisfactoria magis vtilis et cōmoda p naturā hūanā et cōuenit sue piissime bonitati et caritati ardentissime. Et ideo q̄ ille homo recipiet mortē nō inuitus nec igno-
ranter ymo ipso sciente volente et pmittente. Et iō talis mors optz q̄ sit p̄us deliberata et ordinata p ip̄met et nō fiet a casu fortuito s̄ ip̄met eliget volūtarie talē mortē q̄lez voluerit nihil fiet in sua morte p̄tra suā volūtatez. et q̄to mors erit cuz maiori pena magis atroc magis crudelis magis afflictiva et dolorosa magis ignominiosa magis vilis obprobriosa derisoria et vituperabilis et turpis cum maiori pfusione: si sit volūtarie assumpta tātō erit magis meritoria satisfactoria et cōmodosa toti nature humane et magis acceptabilis deo. Et iō certe cōueniet amorī ardentissimo et pietati illius benignissimi hois vt nō soluz velit sustinere mortem ymo talem mortem sicut dictum est: quia hoc erit mai' bonū quod poterit facere et ideo cōueniet sue maxime bonitati vt faciat ita illud bonum ita magnum q̄ nō possit fieri maius nec melius nec cogitari. Unde ille piissimus homo erit persona infinita
2 iij

et ideo cōueniet ei facere tantum bonum vt sua preciosissima mors superet et excedat tantum omnia peccata q̄ non possit magis superare vt habeat omne meritum. Et ideo cōuenit q̄ omēs circōstantie que poterunt reddere illā mortē difficillimāz p̄ualissimā per omēs modū atrocissimāz crudelissimāz afflictissimā dolorosissimā turpissimā ignominiosissimā asperimā et fugibilissimā sint in ip̄a morte seu p̄comittētur eam. Et iō pueniet q̄ fiat in loco publico et solēpni et nō occulto de die et non de nocte et sic de alijs circōstantijs. Et oportebit q̄ genus mortis sit turpissimū seu ignominiosissimūz quomodo poterunt ista fieri facilliter cognoscem⁹ si consideremus illos p̄ quos talis mors fiet. Qm̄ oportz q̄ sint iūmici sui maximi. Unde iam dictum est q̄ ille p̄m⁹ angelus scz dyabolus erit iūmic⁹ capitalis istius hominis et habebit ip̄m odio in sūmo: et ideo tractabit mortē suā et inflamabit alios quos hoies ad sūmūz odiū istius hois et ad sūmā inimicitia: et iō illi homines qui erūt inimici sui nō solum desiderabunt ip̄m occidere ymo etiam desiderabūt sibi inferre et talem mortē dare sicut dictū est. Et ideo multū bene puenient iūmici sui cū eo q̄tū ad hoc q̄ ipsi desiderabūt sibi dare talem mortē vt dictum est. et ip̄emet gaudio et

bona volūtate volet suscipere talem. Et sic eadē volūtas suorū iūmicioz et ip̄iusmet q̄tū ad hoc. Sed nō erit filis voluntas. q̄ illi mala voluntate faciēt talez mortē in flāmati a dyabolo. S; ille bona volūtate sustinebit talē mortē scz ad honorē dei et ad vtilitatē toti⁹ humane nature et illoz qui ip̄m occident. Et maxie inimici sui poterunt sibi dare talē mortē qm̄ ipse nullā ostēdet potestātē ymo oportebit q̄ abscondat totā potestātē suā. Itē nullā faciet rebellionē et ideo tractabūt eū iuxta eorū malā voluntatē et q̄tum ip̄emet pmitteret. ecce magnū misterium erit ibi q̄ ip̄a malicia destruet seip̄am q̄a q̄to magis p̄ maliciā et iniquitatem inimici sui dābūt mortēz magis crudelē et penosam tanto magis illa mors erit meritoria et satisfactoria p̄ peccatis et destruet maliciā. Et sic peccatū destruet seip̄z et iniquitas erit p̄tra seip̄am. Nō em̄ pōt fieri talis mors per veritatem et sic fiet per iniquitatē et maliciā scz ad destruendū eam. Et sic ip̄a iniquitas et malicia faciet mortē suā et colliget virgas cuz quib⁹ vberabit et occidet. et ita patēt cōditiones et circōstantie in gñali que erūt pueniētes isti mortis p̄ciosissime que necessaria erit pro satisfactione hominum.

Declaratō magis in sp̄ali quō rōnabiliter sequat solutio hūane

nature per talem mortem.

Ulli autem debitum potest esse
quod sit aut cuius precij illud
quod ille homo qui erit deus et homo et filius
dei dabit vitam suam preciosissimam mor-
ti ad honorem diuinitatis sponte nul-
li dubium potest esse quoniam tale opus sit su-
me laudabile et summe premiabile ab
ipsa diuinitate qui enim tamen donum
sponte dat deo non debet esse sine re-
tributione. Necesse erit igitur quod si il-
le homo det tamen donum deo quod diuinitas
retribuatur ei. aliter autem deus videretur
esse iniustus si nolet retribuere aut
impothens si non posset quo alienum est
deo. Sed qui retribuit alicui aut
dat sibi illud quod non habet aut dimi-
tit illud quod posset exigi ab ipso.
Sed quia talis persona erit deus et homo
et filius dei. et per primum nullo indi-
get quia una persona erit deus et homo
et nihil poterit dari tali persone quia
totum quod habet plenissimum est.
Itaque etiam nec talis persona aliquod
debebit quod possit ei dimitti nec
indiget mereri aliquid pro se ipsa quod
tamen ad humanitatem quia omnia que huma-
nitas illa poterit habere debentur
ei ratione sue summe dignitatis ex vni-
one cum diuinitate. Quid ergo retri-
buetur illi qui nulla re indiget et
cui non deest aliquid quod possit
dari aut dimitti. Ecce ex una par-
te necessitas retribuendi. et ex alia
parte impossibilitas necessitas re-
tribuendi quia necesse est deum et di-
uinam naturam reddere quod de-

bet de iusticia illi qui meretur et in
possibilitas retribuendi quia non est alius
quid quod reddat. Si tanta igitur
tam debita merces non reddatur
a deo illi homini nec alicui alteri in va-
num videtur fecisse tantam rem pro
honore dei. Necesse est igitur quod alius
cui alteri reddat quia si poterit red-
di illi. Si ergo ille homo voluerit dare il-
lud quod ei debebat alicui alteri
poterit ne ipsa deitas de iure pre-
bere illum aut poterit denegare il-
li cui ille dabit immo iustum et neces-
sarium erit ut diuina natura red-
dat mercedem illi cui persona illa vo-
luerit dare. quia licebit ei dare illud
quod suum erit et deitas non pote-
rit dare alicui alteri. Sed quibus
conuenienti? ille homo attribuet mer-
cedem et retributionem et factum sue
mortis preciosissime scilicet illis homi-
nibus quos conuenientius et iustus
faciet heredes tanti debiti quo ipse
se non eget et tamen habundantie
pariter ac fratres suos aut alios
homines quos videbit tot et tantis
debitis obligatos et summa pauper-
tate deficiente et esse in profundo
miseriarum ut scilicet eis detur illud quod
dominus pro peccatis et offensis exigit
et dabitur illud quo prius erant
propter peccata et offensas. Ni-
hil ei videtur rationabilius nihil
amabilius aut desiderabilius ut quod-
cumque accederet ad deum sub nomi-
ne illius hominis nullomodo repellatur.
Ecce igitur qualiter homo ille libera-

bit om̃s alios hoies et redimet q̃ illud quod sp̃ore dabit deo cōputabitur pro debito q̃ illi debetur hūana igr̃ natura dabit in illo homine sp̃ore et non ex debito illud quod suū erit vt redimat se ac liberet in alijs hoibus in quib⁹ illud quod ex debito exigebat nō ē nec hñt vnde reddant. Om̃s g̃ hoies qui ad illam gr̃am volunt accedere et adherere illi hoī cum digno affectu liberabūtur ab oī obligatōe sc̃da que est ppter p̃ctm̃ et offensam et per p̃ns liberabūtur ab ira dei a pena eterna a potestate dyaboli et recōsiliabūtur deo et dabitur eis eternuz gaudiū quod p̃diderant. Qui vero illam iusticiā cōtempnēt iuste penbūt in eternū et incurrēt penā infinitā quā dñt q̃ nō reddent debitū quod debēt nec satisfacient. Item etiā ad confirmationē p̃dictorum p̃siderandū est q̃ illi hoī debebitur regnū celeste ac hereditas celestis duobus modis. primo q̃ ille hō in q̃tū hō erit filius dei q̃ immediate recipi et a deo aīam rōnalem et erit formatus q̃tum ad corp⁹ immediate a deo et erit obediēs semp deo vt patri custodiēs formam filiatiōnis: et ideo necessario erit hō dei in q̃tum homo tantū q̃ inter homines iste solus erit bonus filius dei. et per cōsequens iure paternitatis et filiatiōis tota hereditas que debebat oībus hominibus i-

simul si seruassent formā filiatiōnis et fecissent vt boni filij dabit de iure isti hoī quam alijs homines iuste p̃diderunt q̃uis igit̃ iste hō non moriret̃ debebit ei de iure hereditas toti⁹ humane nature quā deus debebat dare si primi hoies nō fuissent inobedientes. Et isto iure null⁹ ali⁹ hō poterit esse particeps hereditatis celestis. Sed alio mō et alio debebitur hereditas celestis illi hoī sc̃z per meritū sue p̃ciosissime mortis q̃ morietur laudabilē ad honorē dei et sic p̃ iusticiam veram et per meritū iusticie debebitur tota hereditas celestis que hoibus debebat dari si p̃mi hoies fuissent obediētes. Et sic duplici iure debebitur tota hereditas celestis illi hoī. et ideo q̃ ei sufficiet habere illā hereditatez per primū ius et nō indigebit iure sc̃do. ideo dabit alijs hominibus ius sc̃dm quod acq̃uierit p̃ merituz sue mortis. Et sic ille homo iuste restituet alios hoies factos suos sibi adherētes q̃ dabit eis ius sc̃dm quo ipse nō indiget. Et sic quicquid ille hō acq̃uierit p̃ mortē suā dabit alijs hoibus q̃ mortē sua erit infinitū meritum et dabit alijs hoibus q̃ ip̃e nō indiget.

Ideo hoies habebunt infinitū ius per quod debebitur eis hereditas celestis. Et sic homo ille p̃ mortē suā dirabit totam naturāz humanā que erat pauperrima q̃

implebit eam suo infinito merito. Un diuicie humane nature ⁊ thesauri nō sunt nisi per mortē illi⁹ hominis qua morte humana natura erit plenissima ditissima ⁊ habundantissima et tñ q̄ ampli⁹ nō poterit habundare nec crescere. ⁊ tales thesauri et diuicie erunt incorruptibiles q̄ tale meritū erit eternum et semp manens: q̄ meritum nō potest destrui nisi per suum cōtrarium scz per culpā ⁊ per demeritum et displicitū. Sed nulla erit culpa que possit destruere illud meritum. et ideo erit semper in sua virtute et efficacia. Apparet ergo q̄tū rōnabiliter sequitur solutio hūane nature per mortem illius hominis quo indiget omnis homo.

Qualiter illa mors se habebit ad culpas et offensas.

Quoniam autē iam declaratum fuit in tractatu de lapsu perditionis hoīs q̄ in tota natura humana erāt tres culpe. prima erat gñalissima que respiciebat omnes homines et erant totius nature humane. et ista erat culpa seu offensa p̄morum duorū hominum et ista clausit hominibus potestatem celestem. Alia erat culpa original' quā attrahit aia quādo cōiungitur carni corrupte. Et tertia est personalis et actualis et ista

multiplicatur in quolibz hoīe sine numero. Et q̄ ista p̄cciosissima mors delebit omēs culpas et offensas totius humane nature.

Ideo oportet videre qualiter se habebit ad istas culpas seu offensas

Unde prima culpa seu offensa nō est nisi vna in tota natura nec potest multiplicari et ē radicalis ac latentissima et est p̄ma. Ideo mors illius hominis primo et principaliter tollet totaliter illā gñalem culpam et iniuriā et erit satisfactio pro ea et hoc statim quādo mors erit facta. Et sic remouebit vniuersalis a tota natura hūana.

Sed alie due culpe particulares que sunt in quolibz hoīe particulares et respiciunt p̄sonas singulares nō tollētur nec destruentur statim post mortē scz oportebit vt quilibz homo adhercat illi morti ⁊ vniatur illi homini ac fiat mēbrū eius et efficiatur de sua societate ac de sua familia q̄ aliter meritum sue mortis nō poterit satisfacere pro illo nec aliter efficietur particeps in virtute illi⁹ mortis per se. Sed q̄ paruuli qui nō habent vsum liberi arbitrii nō poterunt adherere illi morti. Ideo sufficiet q̄ alij qui habebūt vsum liberi arbitrii adhereant pro illis quia culpa eorum nō est actualis ymo euenit eis per alienam personam et nō per propriā volūtate

Ideo etiam aliqua persona pote-
rit supplere vices eorum et ad habere pro
illis scilicet in adultis qui possunt per pro-
priam voluntatem et liberum arbitrium
ad habere et vniui illi homini: neces-
se erit quod si voluerint quod mors illa
eis proficiat quod actualiter viuan-
tur cum illo et fiant membra eius.
Unde iam declaratum fuit quod ho-
mines erant membra primi angeli
mali et dyaboli. Ideo oportebit
quod reliquant ac designant esse mem-
bra dyaboli et fiant membra istius
hominis et hoc voluntarie et spon-
te sine coactione quia sicut mors
eius fuit suscepta voluntarie quia
aliter nihil proficeret. Ita erit neces-
se quod homines qui voluerint esse par-
ticipes meriti sue mortis volunta-
rie uiuantur ei ac incorporentur ali-
ter nihil proficeret eis illa mors. Et
ideo erit necesse quod relinquat vitam
priorem et antiquam quam tenuerunt
que erat secundum dyabolum et re-
cipiant vitam nouam istius homi-
nis que erit secundum deum: et ut fiat
certa distinctio inter homines qui
efficientur membra eius et alios
necesse erit quod sint aliqua signa mani-
festa per que signabunt membra eius
que recipiuntur ab hominibus qui vo-
lunt esse membra eius et de sua so-
cietate: sic ergo oportebit ut ho-
mines adhereant ei et vniantur et hoc
facient recipiendo aliqua signa ab
ipso ordinata. Ecce ergo qualiter illa
preciosissima mors se habebit ad

deletas offensas mundi et cul-
pas hominum quam non delebit nec
destruet proprias culpas et offensas
cuiuslibet hominis quas quislibet commi-
sit per propriam voluntatem nisi cuius-
libet displicuerint omnes culpe et of-
fense quas fecit et eas odio habe-
at: et tunc mors illa satisfactiet per om-
nes penas cuiuslibet debiti dum tamen
homines efficiantur membra eius. Sed
ad deletam culpam originale non erit
necesse quod homines habeant displicentiam quod
non commiserunt eam per propriam voluntatem
nec etiam ad deletam culpam ac offen-
sam generalem totius nature non erit etiam
necesse quod aliquis doleat quod illa
delebit totaliter per mortem statim hominibus
ignorantibus: scilicet fuit bene necesse primo
quod primi parentes qui illam commiserunt de
illa culpa doluerint et eis displicu-
erit aliter quo ad ipsos non destruetur.
Ad destruendum etiam totaliter culpam et
offensam contra deum necessaria est sa-
tisfactio infinita ut dictum est: etiam
necesse est quod ille qui commiserit habeat
displicentiam de illa offensa et culpa
et ei displiceat. Sine ergo morte illius
qui erit deus et homo nulla offen-
sa et culpa poterit deleri. Unde etiam
non solum est necessaria satisfactio
infinita propter penam infinitam
debitam soluendam ac redimendam
primo est necessaria infinita displicen-
tia de offensa et culpa que est contra
deum qui est infinite bonus. Unde
offensa que est contra infinitam bo-
nitatem non potest ad plenum deleri.

nisi per infinitam displicentiam quam nullus homo potest habere. Et ideo ad supplementum necessaria est mors illi homini ut per eam debita satisfactio fiat et pro displicentia suppleat. Et ideo necessarius erit ad soluendum peccata hominum et culpas et offensas contra deum quod ille homo qui est infinita persona non solum moriatur immo doleat pro peccatis preteritis presentibus et futuris et ei displiceant in infinitum: et sic non solum pacietur in corpore immo etiam in anima ad satisfaciendum plenarie pro peccatis hominum. Quia enim culpa mortalis offensa ac iniuria contra deum obligauit ad infinitam penam quod est contra deum qui est infinita iusticia. Et hoc propter preceptum dei. Et ideo oportet ut satisfactio sit infinita. Et quod etiam talis offensa est contra infinitam bonitatem et benignitatem. Ideo etiam pro plena satisfactione requirit infinitam displicentiam. Quia summa bonitas fuit offensa que est infinite amabilis. Et ideo quantum est amabilis tantum offensa est displicibilis et odibilis: et ideo erit necessarium quod ille homo tristetur veraciter et doleat de offensis hominum.

Qualiter se debebit habere homo ille post suam mortem sponte sustentatam.

Demonstratum est autem qualiter summe necessaria erit mors illius hominis qui sit deus et

homo pro satisfactione totius humane nature. Et etiam visum est qualiter mors eius poterit satisfacere. Et ideo restat videre quod debebit facere ille homo post mortem suam et quid necessarium erit ut satisfaciatur pro hominibus ultra et si debebit remanere mortuus vel iterum reuertere ad vitam: et quando ille homo erit deus et homo: et per primum omnium potentissimus sapientissimus optimus et benignissimus. Ideo omnia que faciet sapientissime benignissime et rationabilissime faciet. Non necessarium erit ut iterum reddat ad vitam et non remaneat in morte. Sicut enim sua mors erit necessaria ita sua resurrectio erit necessaria sed non ad satisfaciendum et delendum peccata et offensas quod mors eius operabitur plenissimam satisfactionem sed nisi post mortem sequeretur sua resurrectio sua mors esset perdita: quod ab hominibus et totum esset frustra quia nullus haberet spem nec fidem in eum nec in merito sue possessionis nec uniretur ei nec adhereret. Et sic sua preciosissima mors non esset utilis hominibus. Et ideo necesse erit quod reuertatur viuus et resurgat post mortem. Et hoc requirit necessitas liberationis humane nature: et ipsa per met mortem suam ut meritum tante mortis non perdat. Et ideo postquam mors facta erit ad nihil utilis esset stare mortuus immo summe dampnosum et inutile ac destructiuum toti homini.

ficij ipsius mortis sponte ac volū-
 tarie suscepte, ppter honorē deita-
 tis et ppter vtilitatem totius hūa-
 ne nature. Ita etiā, ppter eandem
 vtilitatem necessariū erit qd susci-
 tet se ip̄s amotuis. Et ideo neces-
 sariū erit humane nature qd talis
 persona faciat satisfactōem que sit
 deus et homo vt per mortem suā
 possit satisfacere: et itez post mor-
 tem resurgere et seipm suscitare qz
 vtrūqz necessariū est hūane natu-
 re qz vnū sine alio nihil proficeret
 ad hoc enim valebit et necessaria
 erit vnitas naturaz scz hūane na-
 ture et diuine in illo hoīe et illud
 opus erit ad reparationē ⁊ restau-
 rationē. Sic videlz vt qd huma-
 na natura nō poterit diuina faci-
 at et qd nō conuenit diuine natu-
 re hūana exibeat et non alia: sz vt
 sit idem ip̄e qui perfecte exis de⁹
 ⁊ homo per hūanam soluat quod
 illa debet et per diuinaz possit qd
 expedit. Et sic diuina natura iu-
 uet humanaz in quib⁹ ip̄a nō po-
 terit. Item etiā erit necessariū qd
 resurgat a mortuis qz suū glorio-
 sum corpus nō debet corrupti nec
 reueri in cinerem. Quia etiā nō
 debet mori nisi velit vt dictū est
 Ideo necesse est qd resurgat corp⁹
 Aliter diuinitas faceret iniuriam
 hūanitati quod fieri non poterit.
 Sz qualiter debet resurgere vlt
 mortalis vt p̄us vel immortalis to-
 taliter vt amplius mori nō possit

sz dicendū est qd totaliter immortā
 vt in eternū mori nō possit nec pa-
 ti qz sua mortalitas ampli⁹ nō pfi-
 cerz nec erit necessaria qz sufficiet
 p̄ma mors imperpetuū et ideo de-
 bebit re assumere corpus in statu
 vltimato et perfecto ad quē ordi-
 nata erat natura humana. Preter-
 rea nō solum erit necessaria resur-
 rectio illi⁹ hoīs ymo etiam ascen-
 tio eius in celū vt recipiat pocessi-
 onem p humana natura et hoc re-
 gni celoz et hereditatis celestis
 que debetur sibi duplici iure vt
 iam declaratū est. Ideo oportet
 bit qd ppletis oibus que p̄inebūt
 ad satisfactiōē et liberationē hūa-
 ne nature ascendat ad regnū ce-
 loz. Tali ergo hoīe indiget omīs
 homo et natura humana qd possit
 satisfacere mori ⁊ resurgere a mor-
 tuis et tandō ascendere in celū.

Qualiter se habebit ille homo
 ad creaturas.

Quia totum vniuersū seu
 vniuersitas creaturarū est
 diuisa in quatuor ptes quia ange-
 lica partica est scilicet in angelos
 bonos et in āgeles malos. Beīn
 ē natura hūane mundana seu cor-
 poralis. Et quia ille homo erit cre-
 atura ratione hūanitatē: ideo cō-
 siderandū est qualiter se habebit
 inq̄tuz homo ad angelos bonos
 et qualiter ad malos et qualiter ad
 hoīes ⁊ qualiter ad mūdanas seu
 corporalem creaturam. Et qz iste

homo erit maior creatura ⁊ altior
 que possit esse nec cogitari et alti
 ori dignitate erit em̄ in vna perso
 na cū deitate et erit deus ⁊ homo
 Et ideo inq̄tuz homo virtute illi⁹
 vniōis cū deitate erit super oēs
 creaturas et erit dñs angelorū ⁊
 caput quod p̄mus angelus mal⁹
 debebat esse qui cecidit. Et iō iste
 homo restaurabit ac reintegrabit
 angelos et om̄s angeli erūt sui et
 ei debetur istud dñium. Item erit
 dñs malorū angelorū et hoc p̄ ius
 ticiam quia p̄mus malus angel⁹
 erit captiuus eius vt iam declara
 tum est. Item erit dñs oīm hoīm
 habens imperiū super omnes ho
 mines: et ideo erit caput hominū
 bonorū vt dictum est de angelis
 bonis: et etiam erit dñs malorum
 hoīm sicut malorū angelorū sed
 nō erit caput eorum. Et sic idem
 erit caput bonorū angelorum et
 bonorum hoīm. Et ideo angeli et
 hoīes boni erunt membra vnius
 capit̄is: ⁊ ideo angeli iuuabūt ho
 mines q̄tum poterūt. Item etia⁹
 erit dñs oīm creaturaz mūdi qm̄
 om̄s creature sūt p̄pter hoīez ⁊ ip
 se est sup totam naturā hūanam ⁊
 per dñs est sup om̄s alias creatu
 ras. Et iō erit dñs terre aque mar
 ris ignis et oīm creaturarum que
 sunt p̄pter hominem. Et sic vnus
 homo erit dñs oīm creaturarū et
 istud dñium debebit ei ratione di
 uinitatis et tūc fient duo corpora

totaliter opposita seu duo exerci
 tus scz corpus bonorū et cop⁹ ma
 lorū: et quodl⁹ corpus habebit
 suum caput et suum duce⁹. Ac tñ
 caput malorum erit primus mal⁹
 angelus cum suis angelis malis
 membris suis sicut fuit declaratū
 in tractatu de malo angelo qui fa
 ciunt vnum corpus et vnū exer
 citum. Et cum isto corpore fuerūt
 in corporati homines per accēs.
 Sz ex opposita parte non erunt
 nisi angeli boni qui nō faciebant
 corpus quia nō habebāt aliquam
 creaturam ita excellentem sicut p̄
 mus erat angelus: et angeli boni
 erant truncati capite. Et ideo quia
 ille homo erit maior et excellenti⁹
 or q̄ primus angelus qui corruit
 Ideo rectissime erit caput bono
 rum angelorum: et naturā angeli
 ca recuperabit maius melius ac
 excellentius caput q̄ perdiderat
 et sic reintegrabitur in ordine suo:
 et tunc erit in ordine creaturarū
 bonaz vna creatura maior in bo
 nitate q̄ sit illa creatura mala que
 ē maior inf creaturas malas quo
 niam nulla creatura erat ita bona
 sicut primus angelus est malus ⁊
 malum exedebat bonū inter cre
 aturas: sz tunc erit per cōtrarium
 quia bonum superabit malū quia
 multo magis ac sine comparatōe
 ille homo erit melior q̄ prim⁹ an
 gelus sit malus. Et sic duobus
 modis per illū hominem bonum

vincet et superabit malū. primo qz
 ipse erit melior q̄ om̄s creature q̄
 sunt male. sc̄do qz faciet ī vniuerso
 vñū bonū per suūz meritūz quod
 superabit et vicet om̄e malū quod
 fecerūt in vniuerso creature male
 vel facere poterūt. et sic oibz mo
 dis bonum factū superabit malū
 factū q̄re merito ille erit caput bo
 norū angelorū et hominum. Sed
 istud corp⁹ bonorū nō poterit cre
 scere nisi per hoies qui sunt d̄ corp⁹
 pore malorū. et iō oportebit q̄ cor
 pus bonorū pugnet cōtra corpus
 malorū vt trahat ad se hoies et cō
 uertat ac incorporet qz hoies sūt
 cōuertibiles ad bonum et ad ma
 lū. Ideo tunc fiet maximū bellū
 et maxia pugna inter corp⁹ bono
 rum et corp⁹ malorū. qz corp⁹ ma
 lorū p̄mus angel⁹ cū mēbris suis
 custodiet q̄tū poterit ne p̄dat ho
 mines quos tenet. et corp⁹ bono
 ruz semp rapiet et trahet hoies ad
 se et diminuet corp⁹ malorū q̄tūz
 ad hoies: Sed qz potēt⁹ aut ma
 ioris virtutis erit corp⁹ bonorū q̄
 malorū rōne capitis. Ideo corp⁹
 bonorū vincet corp⁹ malorū et cō
 uertet hoies ad se et corp⁹ malorū
 perdet q̄uis em̄ prim⁹ angel⁹ ma
 lus qui est caput malorū perdide
 rit per iusticiā hoies vt dictum est
 ac tñ nō dimittet nisi per violenci
 am. et iō necessaria est pugna for
 tissima ad substraendūz hoies de
 sua potestate. Ecce ergo visum est

qualiter ille hō qui erit de⁹ et hō
 se habebit post mortē. Et qualiter
 se habebit ad om̄s creaturas tam
 bonas q̄ malas et que fiēt et q̄ta
 in vniuerso per suā bonitatē et ex
 cellenciam.

Declaratio per exemplum fa
 miliare qualiter due nature scz di
 uina et humana poterunt p̄curre
 re ad aliquā personāz sine aliqua
 mutatione vtriusq̄ et q̄ nō est im
 possibile.

Autē aliquammodo videam⁹
 qualiter diuina natura et hu
 mana si possint cōcurrere vt sint
 vna persona et q̄ diuina natura n̄
 perdat aliqd de excellencia et alti
 tudine sua p̄pter talē vnionēz nec
 in se ip̄a aliquomō mutetur sed re
 maneat in suo esse declarari pōt p̄
 exemplū familiare scz per l̄as al
 phabeti que sunt quinque vocales
 per se sonū facientis scz. a. e. i. o. u.
 et alie sunt cōsonātes. Vñ quelibz
 vocalis facit per se sonū et quasi
 vnam personā qz per se sonat. Inf
 autē istas litteras sit cōiunctio et
 vnio et cōstituitur noua sillaba qz
 due vocales p̄nt adinucē cōiun
 gi et faciunt vñā sillabā et etiā vo
 calis cū cōsonante facit sillabā et
 per istas cōiunctiōes ac vniones
 possum⁹ declarare cōiunctionem
 ac vnionē diuine nature ac hūane
 in vna persona. Vñ tres sunt vo
 cales que nūq̄ perdūt sonū suūz
 que sunt totaliter imutabiles scz.

a. e. o. et iste significāt tres personas diuinas q̄ totaliter sūt imutabiles et nūq̄ p̄nt perdere sonum suum. S; sūt alie due vocales q̄ p̄nt perdere sonū p̄prium et mutari in sonū cōsonāntis littere ⁊ sūt mutabiles in se scz. i. et. v. et significāt duas naturas creatas q̄ faciunt personā scz naturā angelicā et humanā que p̄nt perdere suū sonum et sunt mutabiles. Un̄ ista vocalis. J. significat naturā angelicā que est simplex nō h̄ns corpus. Sed ista vocalis. v. significat naturā humanā que h̄z duas partes scz corp⁹ et aīam quasi duas tibias. Et ideo sicut sūt quinque p̄sonē in reb⁹ scz tres diuine et p̄sona angelica et hūana. Ita quasi si sunt quinque vocales per se sonātes et alie cōsonāntes p̄nt figurare om̄s alias naturas inferiores q̄ sūt p̄pter istas que nō faciūt p̄sonam. Sicut igit̄ vocalis imutabilis suscipit aliā vocalē mutabilem in se et sit vna sillaba quasi vnus sonus et quelz seruat suā naturā q̄ remanet vocalis vt patz dicendo. au. eu. Ita similiter p̄sona diuina imutabilis pōt suscipere naturam humanā mutabilē a se ⁊ erit vna persona et quelz natura seruabit suā propriā naturā. et remanebit natura diuina. dīna et hūana remanebit hūana sicut q̄n̄ ista vocalis. a. vel. e. que est p̄ma vel p̄ncipalis suscipit istā vocalē. v. i

suam personā et in suum sonū p̄mo est. a. vel. e. et facit per se sonū sed nūdum est. v. s; in p̄cto dum. v. formatur suscipitur ab ista vocali. a. vel. e. Ita q̄. v. p̄ se nō existit prius et postea suscipitur ab. a. ymo simul dū fit suscipitur. Ita cōformiter diuina natura seu diuina persona que iā est ab eterno pōt suscipere humanā naturā in suā personā nō q̄ humana natura illa prius existat in se seu hūanitas illa s; sit in p̄cto dū fiet suscipiet a diuina persona et sustentabitur in ip̄a et nō in seip̄am nec faciet per se personā. et sic nō erit ibi nisi vna persona scz persona dīna q̄ iam pri⁹ erat persona per se ex̄ns in seip̄am. Sicut enī ista vocalis v. que suscipitur ab. a. pōt habere duos modos ex̄ndi vnū per se dicendo. v. et tūc per se facit sillabā et quasi suā personā. Alium mod⁹ h̄z ex̄ndi in alio q̄n̄ cōiungitur cū a. vel cū. e. et tūc nō facit sillabaz per se nec sonuz per se. ymo sonat cum. a. dicēdo au. Ita fili hūanitas seu humana natura pōt habere duos modos ex̄ndi vidz vnuz per se et tūc facit personā et ē hō. Alius mod⁹ dum cōiungitur cū alia natura prius ex̄nte scz cuz diuina et tunc non facit personam per se s; personatur in aliena p̄sona scz in diuina. Et sic vocalis p̄ncipior maior et immutabilis semp̄ est prior ac suscipit aliā. et vocalis

min⁹ p^rncipalis minor 7 mutabil^r
 suscipitur ita diuina natura que ē
 p^rncipalior maior ac immutabilis
 suscipiet hūanaz. et ip̄a humana
 natura que est minus p^rncipalis
 minor ac mutabilis suscipietur. et
 sicut ista vocalis. a. vel. e. maior et
 immutabilis dum suscipit istā vo-
 calez. v. nullomodo mutatur in se
 nec diminuitur nec alteratur nec
 aliquid p^rdit de sua dignitate 7 de
 sua excellentia. p^rpter talem suscep-
 tionē: s^z solū iuuat aliam vocalē et
 sustinet nihil perdēdo de suo. Ita
 cōformiter diuina natura seu per-
 sona diuina. p^rpter suscep^rōez natu-
 re hūane in se in sua p^rsona nihil
 perdit de sua excellētia nec de sua
 dignitate nec aliquid mutabil^r in
 illa ymo ipsa remanebit totalit^r vt
 p^rus erat s^z solum iuuabit et sustē-
 rabit aliā naturaz et exaltabit eaz
 vt faciat vnā personam cū ea et
 natura hūana p^rpter hoc assumet
 maiorem denominatōez et excel-
 lentiā vt dicatur hō 7 deus. deus
 p^rpter naturā diuinā. homo p^rpter
 naturā hūanam: et tñ nō erit nisi
 vnica et simplex persona scilicet di-
 uina. Et sic natura humana ascē-
 det ad dignitatem et excellentiaz
 et sūme exaltabitur: et tñ propter
 hoc diuina natura nihil perd^r de
 suo nec aliquomodo diminuetur
 nec descēdet de sua dignitate nec
 hūilabitur: s^z natura hūana me-
 liorab^r: sicut etiā imperator vl rex

nihil p^rdit de sua dignitate si acci-
 piat vxorez de infimo genere: sed
 spōsa ascendit et exaltat sine dimi-
 nutōe honoris regis. Ecce g^r exē-
 pluz familiare per p^riūctōez voca-
 liū inter se ad videndū q^liter pōt
 fieri p^riūctio diuine nature et hu-
 mane in vnitate persone quod est
 valde p^rriuū: et maxime quia ista
 vocalis. v. significat naturā hūā-
 nam vt dictū est. Item etiā pōt
 esse exemplū in arborib⁹ qñ ad in-
 uicem inserunt. Vñ fiūt p^riunctiones
 ac vniones inter diuersas na-
 turas arborū. Ita q^z vna arbor su-
 scipit aliaz in se et fiunt vna arbor
 quasi vna persona et sicut vna ar-
 bor viuatur in natura alterius ar-
 boris. Ita etiā natura diuina pōt
 suscipere hūanam et pōt fieri qua-
 si in p^ruicio vni⁹ nature cū alia.

Qd hoc nō sit impossibile deo
 nec repugnat.

Uod aut^r nō sit ipossibile fie-
 ri nec repugnat deo aliquō
 hoc manifestat. Sicut ei placuit
 deo p^riungere naturā intellectua-
 lē carni et hoc potuit facere. Ita
 poterit p^rportionare aliquā hūani-
 tatem sibi vt sit capax deitatis. vt si-
 cut potuit facere q^z natura corpo-
 ralis tñ ascēderet vt eēt capax na-
 ture itellectual^r s^z aīe rōnalis q^z ē
 ymago dei creata. ita poterit face-
 re q^z hūana natura sit capax sue
 ymaginis icreate. ita q^z cū nō sint
 nisi due ymages dei s^z creatā

increatea sicut natura corporalis non potuit ascendere ut esset proportionata ymagini create. Ita poterit facere quod humana natura tantum ascendet ut sit proportionata ymagini in create. Unde in humana natura est iam sua ymago creata scilicet anima rationalis et magis videtur prius ymago creata cum ymagine increata quam ipsa ymago creata cum natura corporali. Et sic non repugnat quod ymago dei increata uniat humanitati in qua est iam ymago dei creata. Et ideo sicut deus potuit facere ut sua ymago creata et intellectualis scilicet anima rationalis faciat unam personam cum natura corporali scilicet cum carne seu corpore: ita poterit facere quod sua propria ymago in createa intellectualis faciat unam personam cum natura humana in natura singulari humanitate. Et ideo quod ymago increata dei est iam persona eterna et ab eterno nec potest fieri alia persona et ideo hoc non potest fieri nisi in ipsa humanitate personemur in persona ymaginis increate: et quod due persone non possunt concurrere in unam personam quam autem anima rationalis unitur corpori tunc fit una persona nova nec tamen anima est persona quod prius non existit in se nisi quando uniat carnem: simul creatur et unum. Et ideo si corpus et anima debent facere unam personam cum ymagine increata que est persona operis quod simul et semel in eodem puncto indivisibili dum anima unum corpus. Ipsa ymago dei increata uniat corpus et animam scilicet in

sua personam nec aliter potest fieri: ita quod unio corporis et anime non precedat tempore quod iam tunc faceret personam perfectam: scilicet ista ita simul ununtur scilicet corpus et anima ac ymago increata ut sint una persona. Et sic apparet possibilitas et nulla repugnancia conjunctionis divine nature ac humane in una persona. Recolligendo igitur ea que manifestata sunt de reparatione satisfactione ac liberatione hominum ac totius humane nature. Apparet quod est necessarium homini lapso perditio et ad penam infinitam obligatio si obbeat ac velit reduci ac exire de statu perditionis et pervenire ad illud bonum propter quod factum est etiam appetitus et manifestum est quod si homo debeat liberari a sua obligatione infinita per quam debet ei pena eterna et debeat etiam restitui ad illud bonum et gaudium eternum propter quod heres factum est: necessaria est ei infinita satisfactio infiniti peccati et quod talis satisfactio tantum peccati non potest facere nec solvere nisi persona divina et infinita que simul sit deus et homo in eadem persona quod non dicitur nisi homo nec potest nisi deus: patet etiam quod assumi dicitur ille homo de genere primi hominis de matre virgine sine patre. Item etiam quod necessarium est quod talis homo possit mori si velit et quod vita illius est tam preciosa et sublimis ut sufficere possit ad solvendum quod debetur pro peccatis mundi et populi in infinitum. Patet igitur ex omnibus quanta sit necessitas et indigentia

cuiusque hominis et totius nature humane et quantum difficilis sit eius deliberatio ac satisfactio. Et per primum quantum malum sit deum in infinitum offendere aut contra deum peccare cum tanta fieri oporteat ad recuperandum amicitiam dei et ad destruendum ipsam offensam et peccatum.

Hic inuestigatur si voluntas prepositum intentio et deliberatio dei sine dare tale hominem mundo et humane nature.

Non autem probatur est infallibiliter qualiter tota natura humana est eternaliter perditam et omnis homo perditus nisi fiat satisfactio per homines qui sit deus et homo et quia talis homo non potest esse nisi deus faciat ipsum quia non potest fieri sicut alii homines ut iam declaratum est. Et ideo nisi deus velit ex sua infinita bonitate dare tale hominem in mundo et totius nature humane necesse est quod totus mundus sit eternaliter perditus. Et ideo inuestigare debemus si deus ex sua bonitate voluerit dare talem hominem.

Et apparet de facto quod intentio et voluntas dei est ac fuit dare talem hominem humane nature: aliter sequitur quod omnes homines qui fuerunt et erunt sunt et erunt eternaliter perditum quia nullus homo accingerit finem propter quem factus est et per primum omnes homines frustra sunt et viuunt et omnes creature frustra fiunt hominibus et totus mundus est frustra: sed cum de-

us permittat quod omnes creature sint tam bone tam pulcherrime tam bene ordinate seruiant continue ac indefiniter cum tanta diligentia totius nature humane. videtur esse propter honorem sue sapientie quod permitteret ac vellet quod omnes sue creature frustra seruiant ac iuuarent. si enim nullus homo debeat saluari nec accingere finem propter quem factus est si propter illum deus creauit omnes creaturas que seruiunt ei hoc est propter suam sapientiam. ergo postquam deus qui est summe sapiens permittit et vult ut videtur per experientiam quod omnes homines viuunt de creaturis et quod creature sue seruiant hominibus et ipsemet multiplicat homines super terram creando animas ac nutriendo eas si ignum est infallibile quod intentio sua et voluntas fuit saluare ac reparare naturam humanam et reducere homines ad illud propter quod facti sunt non enim deus multiplicaret genus humanum sed statim a principio totum destrueret si non intenderet saluare homines. ergo postquam non destruxit sed reseruauit ac multiplicauit signum est quod aliquod bonum volebat facere de homine et nullum aliud bonum potest facere homini nisi quod ipsum reducat ad illud propter quod factus est. Sic ergo illa que per experientiam apparet de necesse arguit ac demonstrat intentionem ac voluntatem dei erga homines. Item etiam conueniens non videtur quod deus permittat vel permiserit vno mo-

mēto humanum gen⁹ et oēs crea-
turas quas fecit ppter vsuz et ser-
uiciū hoīs frustra extitisse. Un̄
si aliquo momēto nō fuerit aliq^s i
mundo qui saluari deberet iā tūc
mund⁹ erat frustra qđ sūma sapi-
encia nō videtur posse pati qⁱ cō-
tra suū honorē esset. Et iā decla-
ratum est qđ de⁹ nibil fecit contra
honorē sue potestatis sapiēcie ac
bonitatis. Et cum null⁹ hō saluari
possit absq^{ue} illo hoīe quo indiget
tota natura huana qui sit deus et
hō sequitur qđ postq^{ue} volūtas dei
fuit saluare hoīes qđ etiā de neces-
sitate voluntas sua fuit dare tales
hoīem in mūdo et toti nature hu-
mane sicut sup̄ declaratū est qđ si-
ne tali hoīe nullus hō pōt saluari
vt dictum ē. Ecce maximā dei
bonitatem ecce maximā dei pie-
tatem et miām ecce optimā ac be-
nignissimā dei volūtate qui tm̄ ac
talem hoīem deliberavit ac pposu-
it ac intendit dare in mūdo et hoī-
bus et hoc dicūt et loquūtur ac re-
stificātur oīs creature. Ecce nūc
habem⁹ duo fundamēta manifes-
ta et declarata. primum est sum-
ma indigentia et necessitas natu-
re hūane qua nō pōt esse nec cogi-
tari maior. Scđm est ppositū ac i-
tentio volūtad dei talē hoīem dan-
di mūdo ac faciēdi tm̄ bonū natu-
re hūane quo nō pōt fieri nec cogi-
tari maior. in istis duob⁹ funda-
mēt tāq^{ue} in duab⁹ colūpnis fūda-

tur tot⁹ n̄ pcessus postq^{ue} ei pstat
qđ de⁹ deliberavit pposuit et intē-
dit ex sua sūma boitate et hoc p te-
stimoniū ifallibile suaz creaturas
rum dare talē hoīem et tm̄ hoīem
nature hūane necesse est qđ hoc fi-
at et impossibile est aliter esse. Ecce
nūc habem⁹ summā fraternitatē
summā securitatē h̄ndi illum hoī-
nem quē tam longe quesuim⁹ ac
inuestigamus.

Quod necesse est qđ ille nouus
homo taz preciosus detur hūane
nature modo conuenientissimo.

Et qđ iam declaratum est qđ
necesse est qđ iste hō sit postq^{ue}
qđ de⁹ deliberavit et oīa que deus
facit operatur ad honorē sue ptas-
tis sapiencie et bonitad et ad vtili-
tatē creature rōalis et hoīs. Et iō
necesse ē qđ det illū hoīez nouū ta-
lē qđ sit honor sue ptastad sapiēcie
et boitad et sit sūma vtilitas nature
hūane postq^{ue} ip̄e em̄ apponit ma-
nus necesse ē qđ ita fiat. Et qđ ist⁹
est mai⁹ bonum qđ de⁹ possit fa-
cere nature hūane et necesse est. qđ
fiat mō cōuenientissimo cōgruen-
tissimo ac sapientissimo et istomō
de⁹ operatur vt declaratū fuit in
tractatu de honore. Et iō possum⁹
arguere qđ sicut de⁹ pparauit
istum mūdū ppter hoīez et vt ef-
set cōueniens ad suscipiendū hoī-
minem et etiā pparauit et dispos-
uit corpus hūanum vt esset ppor-
tionatum ad suscipiendū aiām rō-

nalem ad suā ymaginem creataz. Ita similiter preparabit et disponet naturā hūanā et hoies vt sint pueniētes ad suscipiendū istū hominē. qm̄ quodēmo sicut primus hō se hēbat ad totū mūdū i quo suscept⁹ est. Ita aīa ad corp⁹ in quo suscipitur. Ita se hz iste hō ad totā naturā hūanā et ad homines qz iste hō dz suscipi ab hoib⁹ et dari nature hūane. Et ideo sic prim⁹ hō erat super omīs creaturas. Ita iste hō opz vt sit sup omīs hoies. Et ideo qz natura hūana debet suscipere istū hoīem tāq̄ summe indigēs. Ideo necesse est q̄ taliter disponatur ac preparetur natura hūana et talit⁹ de⁹ pmo disponat eam vt sit capax et apta ac cōueniēs et sit in ea capacitas ad suscipiendū istuz preciosissimū hoiez. Et iō opz q̄ hoies cognoscāt pmo se summe idigere isto hoiez opz añq̄ de⁹ det istuz hoiez q̄ sit summe desiderat⁹ et expectat⁹ ab hoibus tāq̄ summe necessari⁹ ac summe bon⁹ qz aliter nō esset capacitas in hoibus qz apparet hoibus q̄ esset superfl⁹. Et iō oportz pmo añq̄ veniat q̄ sit pmiss⁹ a deo et reueletur ac manifestetur vt hoies euz vera certitudine ac credulitate firmissima ipsū expectēt et desiderent. Et iō necesse est q̄ aliq̄ homines precedāt aduētum istū hoīnis quib⁹ de⁹ reuelet et manifestet istum hoīem et quib⁹ pmitz

tat etiā eū et per eos pmittat eum toti hūane nature. Et iō oportz q̄ de⁹ tales hoies disponat et preparat vt sint apti et cōueniētes ad h. Et qz ista dispositio ac preparatio dz esse successiua et paulatina procedendo de iperfecto ad pfectum et de minori ad maius et semp dz crescere donec sit facta preparat⁹ sufficiens capacitas ac dispositio ad suscipiendū. Et iō oportet q̄ de⁹ taliter disponat gen⁹ humanuz p multa tēpora paulatie donec sit i natura hūana cōpleta capacitas ad suscipiendū istum hoīem et sic licz q̄ de⁹ cōtinue magis reuelet ipsum et manifestet et pmitat hoies paulatie magis ac magis ipsū desiderare et sic fiāt magis ac magis capaces qm̄ tm̄ bñficiū quo nulluz est mai⁹ requirit vt pmittatur p̄us et credatur fide firma et pmissum expectetur et expectatū differatur et dilatū āpli⁹ desideretur feruentius amē et gēciosissime suscipiāt. Et qz i isto hoie dina natura dz assumere humanitatē hoc dz fieri in muliere & gine sine p̄e. Et iō opz q̄ vna mulier sic disponat a deo vt sit cōueniēs et apta atq̄ digna vt de ipsa assumat illa preciosissima caro et formet illud preciosissimū corp⁹ quod dz videri euz deitate et cum p̄sona filiū dei in vnitate p̄sone. Et iō due sunt p̄parationes i natura humana ad suscipiendū talē hoīem quo indiget et quē de⁹

proposuit dare. vna dispositio et pparatio est quo ad hoies vt sint apti ad suscipiendū illuz. Alia est quo ad carnē assumēdum vt sit digna vniri cū deitate. et id ppter istas duas dispositiones ac pparatiōes siēdas oportet qd deus assumat vnā portionē et vnā partē de tota natura hūana et illa separet a tota natura huāna scz qd assumat vnum hoiem et ipm eligat ad hoc vt de ipo nascatur multitudo hoim p cōtinuā gñationem et gñatio sua multiplicetur et qd tales hoies sint sit gti inter hoies totius nature humane vt scz deus spāliter loquat reuelet manifestet ac pmittat aduentum istius hois p istos toti nature hūane et vt de istis et d gñe istoz nascatur illa sanctissima mulier et virgo q sit mater illius hois. Vñ si deus nō assumeret nec eligeret aliquem spālez pplm ad oia illa que pertinet ad aduentum illius hois esset cōfusio et inordinatio in summo opere dei quod fieri nō pōt. Concluz est igit postq deus proposuit dare istum hoiem nouum et p consequēs qd necesse est qd sit. oportet qd deus det illum eomō quo decet et cōuenit et per cōsequens añ qd det illum qd disponat gen⁹ humanum ad suscipiendum eum cū venerit.

Quod deus iam dedit istuz hominē nouū toti hūane nature.

Et qd necesse ē qd ille nouus homo quo indiget ois homo sit vlt veniat in mundo postq deus proposuit ipm dare Et ideo necesse est qd vel deus iam ipsum dederit vel adhuc dabit necesse est vel qd venerit vel qd venturus sit.

Et quia pclusum est qd deus debet ipm dare eo modo quo decet et cōuenit. Ideo exinde cōcluditur qd iam dedit mūdo et qd iam venit. quoniā contra honorē sue sapientie esset dare ipm mō in isto tempore in quo natura hūana iā ad nibillum deducta est: Vñ necessario deus dedit illum tempore quo magis decebat et cōueniebat dari mundo. Itē postq deus deliberauit illū hoiem dari mundo ac toti nature hūane et per cōsequēs pmo debuit disponere naturā hūanā ad suscipiendū añq daret vt dictū ē. Sequitur qd totū tempus nature hūane diuidit i duas ptes gñales scz in temp⁹ dispositionis et pparatiōis ac in temp⁹ suscepiōis. Ac per pñs in temp⁹ promissionis et in tempus ad impletionis. promissionis qd pmo dās debuit illū pmittere et postea ad implere. promissionem et dare. gñ ista duo tempora debent adinuicem esse proportionata et continua et vnum imediate debet sequi post aliud nec debet esse tempus medium. Sed mō deus nō pmittit istū talem hoiem nec disponit naturā

humānam ad suscipiendum illuz
 Un null² pplus in mūdo pparat
 ad suscipiendum nec est dispositus
 ad suscipiendum nec pplus chusti
 anitatis nec populus saracenoꝝ
 g nullus pplus alius pōt esse nisi
 pplus iudeoꝝ. s; modo de² nō
 disponit nec pparat pplm iudeoꝝ
 rum: ad suscipiendum talē hoīem
 et vt talis homo q̄ est melior q̄ p
 mus homo fuerit nascatur de ge
 nere illorum: ymo totaliter nūc de
 prefeti pplus iudeoꝝ repugnat
 excellencie ac dignitatē illi² hoīs
 qm pplus iudeoꝝ est inderisuz
 ac obpbū et vituperium totius
 mūdi in captiuitate alioꝝ pplōꝝ
 sūt iudei sine capite sine terra z tñ
 alijs fuerūt in maxima dignitate
 et reputatione inter homines z p
 vniuersū mundum: et modo est to
 tum oppositum et in tali statu fue
 rūt per mille annos et vltra. ergo
 sequitur q̄ status eozū qui est de
 pñti et tñ durauit repugnat tota
 liter illi hoī ac excellēcie ei² qz tra
 ctare sic iudeos sicut de² mō tra
 ctat eos n̄ ē disponere illos ad su
 scipiendū talē hoīez nec vt assumat
 carnē de gñe illoꝝ magis cñ erāt
 dispositi ante p mille annos et ec.
 deus nihil mō operat in pplō iu
 deoꝝ. ymo mille anni sūt q̄ nihil
 operat² est p quod disponat eos
 ad suscipiendū talem hoīem et vt d
 genere illoꝝ nascatur. ergo cōclu
 ditur q̄ postq̄ deus nullū popu

lum disposuit nec preparat ad su
 sceptionē illius hoīs quē delibera
 uit dare mūdo cū inter ista duo
 tempora nō sit dare mediū. Seq̄
 tur de necessitate q̄ temp² dispo
 sitionis ac pparationis et pmissio
 nis dei pteritū est et q̄ nūc sum²
 in tpe ad impletionis pmissē. g se
 quitur q̄ ille iam est datus hūane
 nature iam venit et iā deus dedit
 illum vel nullomō ventur² est nec
 de² est datur² illum. s; pbatū ē q̄
 deus pposuit dare. g cōcludit de
 necessitate q̄ iam dedit. g sequitur
 q̄ aliq̄s fuit ppl² a deo elect² spe
 cialiter in quo de² fecit om̄s ppa
 rationes que pertinebāt ad suscep
 tionē illius hoīs et vt ille hō susci
 peretur in mūdo et vt assumeret
 carnem illā p̄ciosissimā de gene
 re illi² populi. Sequitur etia² q̄
 ille popul² fuit antiquior inter om̄
 nes pplōs et q̄ cognoscebat deū.
 Sed null² popul² est talis nisi
 populus iudeoꝝ qui est antiquis
 simus inter om̄s pplōs mundi et
 semp coluit vnū deū verum. Un
 popul² xpianoꝝ est nou² et etia²
 popul² saracenoꝝ magis nou².
 ergo null² alius populus pōt esse
 nisi populus iudeoꝝ. g concludit
 tur q̄ in populo iudeoꝝ de² fecit
 oīa illa que pertinebāt ad oīa illa
 q̄ de² intēdebat dare et q̄ de illo
 populo assumpta est mulier virgo d
 qua imediate ille hō nat² est sine
 patre. g sequitur q̄ ille hō nouus

quo indiget ois homo quē de^o de liberauit dare toti mūdo est o^{mn}is genere iudeoz et de illo populo. Et sic cōcluditur q^{uod} hūana natura h^{ab}et iam de facto ac suscepit illū hoies quo indiget qui est de^{us} et hō et q^{uod} per consequēs iam adimpleta ē satisfactio et solutio pro toto hūano genere et oia impleta sunt quib^{us} hūana natura indigebat et q^{uod} iaz iam liberator et saluator venit sicut promissum fuerat

Quod ihūs xpūs a iudeis crucifixus et occis^{us} est ille nou^{us} hō q^{uod} est deus et hō quem de^{us} deliberauit dare mundo.

Am pbatum est in tractatu de honore ad logiū q^{uod} xpūs est ver^{us} deus et ver^{us} homo et ver^{us} filius dei. q^{uod} sequitur de necessitate q^{uod} ipse est illa persona ifinita et ille hō nou^{us} quo indigebat ois hō pro satisfactione ifinita et qui necessari^{us} erit nature hūane quē deus pposuerat dare et hoc clarissime apparet per oia v^{er}ba et facta sua et per totū pcessum suū et per ea q^{uod} sūt secuta. vñ oēs cōditōnes et circūstancie q^{uod} necessarie erant ad satisfactionē hūane nature cōplete fuerūt in eo. Vñ ipse dicit se esse deū et hoiem. dicit se eē illum q^{uod} pmiss^{us} erat adeo. dicit se venis^{se} se ad moriendū p oib^{us} et p peccatis eoz. dicit se mori volūtariē de fetō volūtariē ac spōte mortu^{us} est et dedit seipm morti et sciuit ac

psciuit mortē suā et dicit añq^{uam} moriretur. pmissit remissionē oim peccatoz et de facto remittebat pctā hoibus vocauit totū mundū ad indulgentiā et remissionē offensarum cōtra deum. vocauit totū mūdum ad regnū celoz ad vitā eternam. etiā pmissit et pcepit in noīe eius p^{re}dicari penitentiā et remissionem peccatoz. p^{re}dicauit etiā semper cōtra peccata et illa redarguit et veritatē dicebat et tot^{us} su^{us} processus fuit ac tota sua intencio destruere pctā hoim. et etiā post mortem suā discipuli sui p^{re}dicauerunt eum resurrexisse a mortuis et p^{re}dicauerunt in noīe ei^{us} remissionem peccatoz per totū mundū. Itē oia que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata et ad destructionē peccatoz et hoc significat q^{uod} ipse erat inimic^{us} et destructor peccatorum et criminū. q^{uod} oia ista arguunt infallibiliter q^{uod} ipse est ille qui fecit ac soluit satisfactōē pro pctis hominum. q^{uod} ipse est ille qui erat necessarius toti nature hūane. Si nō esset ille nō pugnaret contra pctā nec destrueret ea nec posset q^{uod} eēt lapsus sicut alij hoies et esset subiectus peccato. Item etiā tot^{us} populus xpian^{us} credit ipm esse verum hoiem et deum et esse verū saluatōrē hoim et q^{uod} ipse mortuus est pro peccatis hoim et satisfecit per mortē suā et in tali fide viuit et perseverat tota xpianitas in noīe

eius remittuntur peccata. Ergo si ih̄s
 xp̄s nō esset ille verus homo qui
 satisfacere debebat pro peccatis ho-
 minū. Sequitur q̄ adhuc deus d̄z
 ip̄m mittere ac dare hoibz. S̄z
 cum deus permittat regnare ih̄m
 xp̄m in mūdo in tali noie ⁊ permit-
 tat q̄ tant⁹ ppl̄s secur⁹ fuerit ip̄m
 et sequatur sub tali noie ⁊ t̄z per
 longa tempora et q̄ ei tā firmiter
 credatur. sequitur q̄ deus fecit p̄tra
 seip̄m ac impedit se ip̄m quia dis-
 ponit mūdō ad nō credendū alicui
 alteri tali sicut ih̄s xp̄s credit q̄
 oportebit q̄ ille quē mittet in mū-
 dum faciat sicut iesus xp̄us et di-
 cat se esse deum et hominez ac de-
 struat peccata et impugnet et hoc
 etiam nō potest fieri quia ille quē
 mitteret si satisfaceret sic iesus xp̄s
 iam pueniret cuz eo doctrina sua
 et cum operib⁹ suis quia pugna-
 ret cōtra peccata sicut ipse. Et oīa
 ista sūt absurda. Item populus iu-
 deoz qui nūc est spectat adhuc il-
 lū hominez nouum promissum a
 deo et ppl̄us xp̄ianus credit illuz
 iam venisse ac promissum esse ad-
 impletum et deus permittit iesuz
 xp̄m regnare sub nomine illo scilz
 tāq̄ ille qui erat promissus a deo
 et talis etiam creditur a ppl̄o xp̄i-
 ano: s̄z cū deus deliberauerit ac p-
 miserit dare illum toti nature hūa-
 ne quia om̄s homines indigebāt
 eo et nō solum iudei: ideo deus fa-
 ceret cōtra seip̄m ac impediret to-

tum ppl̄m xp̄ianum ne susciperet
 illum ventur⁹ promissuz quia per-
 mittit illū regnare sub illo nomie.
 et sic deus permittendo ih̄m xp̄m
 regnare sub nomine promissi si ip-
 se nō est nō disponit ppl̄m de⁹ ad
 suscipiendū alium venturū. ymo
 totaliter impediret quod est ipos-
 sibile et etiam de⁹ permetteret des-
 cipi totum ppl̄m xp̄ianum qui est
 et qui fuit sub noie sui promissi q̄
 om̄s xp̄iani crediderūt et credunt
 firmiter in ih̄m xp̄m tāq̄ in illum
 q̄ pmissus erat a deo p̄ pphetas
 et patriarchas et multi iudei cre-
 diderūt p̄mo ac p̄dicauerūt ⁊ hoc
 deus nō pōt facere quia est cōtra
 honorem sue bonitatis et sue veri-
 tatis. s̄z iudei qui adhuc expectāt
 ipsuz ventur⁹ decipiūt seipsos q̄
 nolūt recipere ih̄m xp̄m qui venit
 sub honore pmissi a deo: et iō nul-
 lus p̄ter seipsos decepit eos. Itē
 etiā ip̄i nō sūt dispositi ad suscipiē-
 dum ih̄m xp̄m. p̄mo quia expecta-
 uit quē iam h̄nt. sc̄do q̄ sūt in mi-
 seria ⁊ in captiuitate: et si recipiāt
 ih̄m christū erūt liberati. Et tertio
 q̄ ip̄i nō sūt dispositi ad suscipien-
 dū aliū si veiret q̄ nullū expectāt
 q̄ iam nō credūt habere illū q̄ p-
 missus est. ergo necesse est q̄ ih̄s
 christus sit ille q̄ pmissus est a deo
 q̄ aliter fieri nō pōt. Nō em̄ pōt
 esse q̄ postq̄ de⁹ pmissit ip̄z mitte-
 re q̄ p̄mo pmittat regnare in mū-
 do aliquē sub noie promissi ab eo

q̄ sit deceptor: ac mēdat. Et primo etiam si deus intēdit mittere aliū q̄ ip̄e permittat q̄ aliquis ali⁹ deceptor p̄mo veniat ⁊ p̄cedat ac regnet sub nomine p̄missi a deo qm̄ ille impediret aliū venturum. q̄ necesse est q̄ ille quē permittit p̄mo regnare sub nomine p̄missi sit ille verus. q̄ impossibile est qm̄ iesus xp̄s a iudeis tradit⁹ crucifixus et occisus sit ille verus homo et de⁹ quem deus debebat dare mundo ad satisfaciendum p̄ p̄ctis et quo verissime natura hūana idiget cū ip̄a natura hūana nō idigeret nisi vt liberaret a p̄ctis et offensis et culpis et haberet remediū ab eis vt: scz haberet veraz remissionem veniā et indulgentiaz et vt haberet vitā eternā et regnum celoz qz ita erat vera indigentia nature humane. et ipse ih̄s xp̄s nō fecit nisi destruere p̄ctā et semp ad nibilare illa et quicqd ordinavit p̄tra p̄ctā et om̄s sui ministri ad h̄ semp laborauerūt scz ad destruendū p̄ctā et p̄misit oībus homibus sibi adherere volentibus remissionē oīm p̄ctōz ac vitā eternā ac regnū celoz. q̄ verissime ipse est ille quo veraciter natura hūana indigebat. q̄ qz ih̄s xp̄s est ille homo et illa persona que erat necessaria p̄ satisfactione: et de p̄ditōnibus et p̄prietatib⁹ illius hoīs qui erat necessari⁹ ad satisfaciendū p̄ offensis et p̄ctis hoīz: et qm̄ ipse ē

ille quē querebamus ac inuestigabam⁹ iō loquebamur de ip̄o ac si esset. Ergo postq̄ ih̄s xp̄s est ille iam habem⁹ maximā cognitōem de ip̄o et scim⁹ q̄ ip̄e est talis qualem demonstraui⁹ esse debere illum hoīem qui erat necessarius hoībus p̄diis ac lapsis. q̄ nō op̄ illa reiterare sz quilibz potest aplicare et p̄cludere de ih̄u xp̄o a s̄firmatiue et verissime.

Qualiter liber dei p̄uenientissime me habet duas partes.

Et hoc rectissime apparet q̄: liter liber dei tam probatus p̄uenientissime debet habere duas p̄tes ḡnales q̄ sūt duo testamēta: scz testamentū vet⁹ et testamētū nouū qm̄ de⁹ p̄misit ih̄m xp̄m et postea dedit eū: et ad ip̄euit p̄missū. Et iō primus liber dei est liber p̄missionis et continet omnia illa que p̄tinent ad p̄missionē ch̄i isti et ad p̄paratōez et susceptionē scōs liber dīliber ad impletionis i quo p̄tinent oīa illa q̄ p̄tinet ad illā impletionem p̄missionis. Et abo isti duo libri faciūt vnū completū librū. et sic mirabilī isti duo libri seu duo testamēta adinuicē copulant ⁊ p̄portionāt ⁊ se p̄secūt et vn⁹ sine alio nō pōt eē. qz p̄missio req̄rit adimplectōez ⁊ adimplectio p̄supponit p̄missionem et nō est dare medium inter ista duo. Et iō scōs liber seu scōm testamentū et nouum est liber veritatis: quia

veritas est qñ quod pmittitur ad impletur de facto et exinde cōcluditur infallibiliter q̄ antiquum testamētum est a deo qñ in illo promittitur hoibus saluator et nou⁹ homo pro satisfactōe ac liberatōe hoim ab obligatōe peccati vt pz per suū processū modo per patri archas modo per pphetas. Sed solus de⁹ potuit facere pmissionē et nulla creatura neq; bona neq; mala. Et etiam infallibiliter concluditur q̄ nouū testamētum est a deo qz ibi dicitur q̄ illud qd promissum erat a deo iam impletum est iam factū est: Sz nullus hoc potuit facere nisi solus de⁹ seu ex parte dei. Et etiam apparet mirabilis pcoradantia inter librū nature et librum scripture: quia creature dicūt et testificantur q̄ de⁹ proposuerat ac deliberauerat dare tales hoiez hūane nature sicut ipa indigebat pro sua satisfactione vt iam pbatum est: sz in libro scripture deus pmittit illuz hoiem scz in antiquo testamēto. et in nouo testamēto deus impleuit pmissū et dat illū hoiez promissū in antiquo testamēto. et iō appet q̄ oēs libri dei sūt de illo homine scz ihū xpō. Ymo quicqd de⁹ opatus est ptra pccm pmi hois totū est p istuz hominē nouū et totuz respicit istum hoiez qz natura hūana nō indigebat nisi isto hoie scz xpō. Et iō qz iste hō exire debebat et extrahi de

hūana natura ac suscipi in ea. Jō p̄tinue opatus est in hoibus ⁊ circa hoies vt de ipa digne exire posset et digne in ea recipi nec cessauit opari donec ille hō factus fuit in hūana natura. Et cū iste hō deberet eē vnū solū toti hūane nature: sequit q̄ qcqd de⁹ opat in hūana natura totū opatur ppter istū hoiez vsq; ad aduentum.

De necessitate credendi fidem christianam.

Uoniā aut iā declaratū fuit in p̄tib⁹ p̄cedentib⁹ debetū credēdi: ymo obligatio credēdi fidē xpianā et hoc p creaturas ita q̄ ois hō dz credere fidē xpianitatis sz nō semp ad illud debitū addit necessitas credendi et q̄ sūma necessitas est oī hoī credere fidē xpianā alī necesse ē q̄ pcat ⁊ pdat in eternū. Un̄ p̄clus⁹ ē q̄ null⁹ hō pōt liberari ab obligatōe ifinita quā dz p pccis et offensis nisi per psonā ifinitā q̄ sit de⁹ et hō et b p mortē ei⁹. Et qz sola fides xpiana credit hoiez deū et hz talē personā que est deus et hō: scz ihūs xp̄s qui mortu⁹ est pro pccis. ⁊ sic in sola fide xpiana reperitur vez precius quod debet p pccis. Et iō extra fidē xpianitāt nō pōt fieri satisfactō p pccis nec pōt remitti ali quod pccm qz p ihū xp̄m sola fit remissio pccōz. Et ideo sequit q̄ qcūq; sūt ex fidē xpianā et ex xp̄s necessario dāpnantur in eternū.

Quicūq; igitur vult saluū esse aī oīa opus et necesse ē vt teneat et credat firmiter fidē xpianā quā nisi quilibet hō crediderit in eternū peribit. Quicūq; igitur nō crediderit fidē xpianā nec in ihū xpm veniant et credāt. Et quicūq; iam credūt firmiter in eadē fide viuant fm illā ac gaudeāt qz sunt in vera fide et doleāt de alijs qz sunt extra fidē. Et vt oīa clare videantur cognoscant omīs sūl' pmo summā indigentiam et necessitatē hūane nature. quāta necessitate indiget scz tali hoīe qui sit deus et hō pro sua satisfactione. Scdo cognoscant qualiter omīs creature manifestāt nobis qd deus ex sua summa bonitate pposuit ac deliberauit dare talem hoīem in mundo et nature hūane iuxta suā indigentiā. Et tertio videant qualiter deus pmissit dare talē hoīem in antiquo testamēto seu in primo libro dei. Et quarto videāt qd oīa verba facta ac opera ihū xpi et totū suū processum quē fecit ordinatissime et vitam suā et doctrinā suā et mortem ac passionē et oīa que secuta sunt per ordinē post mortē suam et qualiter nomē suū fuit exaltatū post mortē suā ac publicatū per totam naturā humanā et p omīs pplos et gentes et quō ipse ordinauit per apostolos et discipulos suos ecclesiā suā vniuersalē nouā in mundo qd cois est oībus hoīb;

volentibus ad eā venire et quō ecclesia ab ipso ordinata paulatim creuit et augmētata est ac diffusa per vniuersum orbē ac mirabilissime ordinata ac exaltata et dignificata. Et videāt qualiter incepit et qualiter pcessit stat' ecclesie ihū xpi. cognoscāt et videant etiā ordinationes cōstitutiones ac sacramēta qd ordinauit et instituit ihūs xpus in ecclesia sua per se et p apostolos suos qm oīa sunt cōtra peccata et ad delendō culpas offensas crimina et iurias que sunt cōtra deum. Et oīa que sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata hoīm et cōtra lapsum corruptionē ac perditionē hoīs. Ita qd tota intentio ecclesie ihū xpi est cōtra corruptionem et lapsum hūane nature ac suam perditionē et ad reducendō hominē ad illud bonū ppter quod fact' est scz ad vitā eternā et ad eternū gaudiū et reuocare hoīem ab eterna tristitia pena et morte eterna. Cognoscāt etiā omīs homines qualiter intentio ihū xpi et sue ecclesie est destruere ac erradicare totaliter radices et fundamēta oīm maloz scz pprium bonorem ppriam laudē et gloriā ppriā voluntatē ppriam ppriū ac pūatū amorem que oīa ista vt iam pbatū est sunt iniciū oīm maloz et perditionis hūane nature ac diuisionis et inimicitie inter deū et hoīes ac inter ipos hoīes. Et tota intentio

ihū xpī ac suorū apostolorū et discipulorū ⁊ ecclesia sua est fūdata in honore laude et glia dei ī amo re vero et puro ac in vera obediētia ac ī oībus illis que pnt destruere in ipīs hoībus ppriam voluntatem ppriū honorē ppriū amorem qz per ista tria sunt oīa mala ⁊ per ista hō est laps⁹ perdit⁹ ac cor rupt⁹ et dei inimic⁹. Postq̄ ḡ predicata est per totū mūdū remissio peccatorū pax inter deū et hoīem et omīs hoīes sūt vocati ad regnū dei signū ineffabile est qd iam venit ille qui pmiss⁹ erat et qd ipse est ille in cui⁹ noīe hoc factum est et hic est ihūs xpūs. Cognoscāt etiā omīs hoīes qualiter per vniuersū orbē in noīe ihū xpī crucifixi per apostolos p̄dicata tubicinata ⁊ p̄conizata est pax inter deū ⁊ hominem ac remissio ⁊ indulgenciā peccatorū. Et in noīe ihū xpī pmissa ē remissio peccatorū ac vita eterna. Quicūqz igr̄ volunt clare videre claritatē cogitēt ac cognoscāt oīa predicta que sunt in facto et experientia et cognoscāt qd ihūs xpūs crucifixus est ille ver⁹ ac nou⁹ homo qui est de⁹ et homo q̄ erat necessarius toti hūane nature que⁹ deus pposuerat ac promiserat dare hoībus et qd oīa que ihūs xpūs fecit et que credūtur de ipso necessaria erant esse ac fieri pro hoībus et pro satisfactionē ac liberatione cōpleta hūane nature. Et sic

indigebat hoīe vt oīa illa fierēt p ipā saluanda vt scz ihūs xpūs sic nasceretur et cōciperet sic viueret et sic moriretur et sic resurgeret ⁊ sic mortuus et ad celos ascēderet ⁊ sic de alijs que operat⁹ est. Cōparemus ḡ fctm et debitū scz fctm ihū xpī scz qualiter fieri debebat satisfactio ac deliberatio nature hūane ⁊ qliter eē debebat qd facere debebat ille nou⁹ hō qui necessari⁹ erat mūdo et videbim⁹ clarissime qd ihūs xpūs est ille. postq̄ ḡ hūana natura et hoīes hnt de fctō talem hoīem ac tam p̄ciosū qui ē deus et hō et qui fecit oīa que erant necessaria hūane nature qui ē rex ver⁹ et dñs super omīs hoīes qui est ita pi⁹ ita benign⁹ ita bon⁹ ita māsuetus ac tāto amore pijsimo plen⁹ erga hoīes qd voluit dare vitam suam ac recipere mortē p peccatis et criminib⁹ eorū. Sequant et p̄cepta sua ac verbis suis adhereant ac credāt totaliter illi ac obediānt et fiāt mēbra ei⁹ ac recipiāt sacramēta sua que ipse ordinauit qm̄ ipse dicit hoī oīa quib⁹ indigere pōt hō et hz oīa qm̄ est persona infinita qz est de⁹ et hō in quo est plenitudo oīs bonitatis oīs pietatis oīs virtutis caritatis et boni amoris oīs sapiēcie ac scie oīs meriti in ipso est om̄e bonum in ipso ē oīs potestas in ipso est om̄e dñus om̄e imperium in eternū. Qui ḡ talem hoīem cōtempnit dignus est

eterna perditione. Ex hijs appa-
rere potest quāte dignitatis et ex-
cellentie sit esse xpianus qz est eē
mēbrum tanti hoīs qui est de⁹ et
homo ⁊ qualiter pualet vn⁹ xpia-
nus ver⁹ q̄ omnes hoīes qui nō
sunt christiani qz illi sunt periti.
Et per oppositū falsus christian⁹
et malus min⁹ valet q̄ omnes q̄
nō sunt christiani. Timere ergo
debz falsus christian⁹ et malus.
Et gaudere verus et bon⁹ christi-
anus.

Qualiter iusticia dei et sua mi-
sericordia sūme concordant in sa-
tisfactione.

Uonā autem dū cōsidera-
bamus iusticiā dei. ac pec-
catum et offensā hoīs videbat q̄
mia dei periret. qz iusticia dei exi-
gebat infinitā satisfactionē ab ho-
mine quā hō debebat et ad quam
obligat⁹ erat. ppter peccatū et offen-
sam et qz hō solus et per se libera-
ri nō poterat ab infinita pena quā
meruerat. et sic videbat q̄ de⁹ nul-
lam miam ostēderat. Sed in veri-
tate in ista satisfactiōe facta p mor-
tem ihū xpī dei et hoīs est tā ma-
gna misericordia q̄ maior cogita-
ri nō potest et tū cōcordat euz iu-
sticia q̄ magis cōcordare nō pōt
Un qz hō per se nō poterat solue-
re deo istā infinitā satisfactionem
quā iuste dēbat nec aliter euade-
re poterat magnā obligationē ad
penā eternā sibi debitā per iustici-

am nec per cōsequēs euadere ma-
nus ⁊ potestātē dyaboli. Ideo de-
us ex sola sua et ppria mīa gratis
ac sine meritis ipius hoīs quoniam
am nihil meruerat hō nisi penam.

Preuenit primo hoīem vt deus
de liberaretur hō per iusticiam qz
si homo ex seipso nō habebat cum
quo faceret deo quod debebat ac
faceret iusticiā de seipso dādo de-
bitum de⁹ dedit hoī per miam cū
quo homo possit satisfacere ac sol-
uere ei per iusticiā de seipso. Sed
illud tale hō nunq̄ potuisset nisi
deus per suā purā miam tribu-
isset hoī vt ergo de⁹ placari possz
ab hoīe et hō haberet cū quo pla-
caret deū et irā suā de⁹ dedit grad⁹
hoī ill⁹ quod hō debebat ex debi-
to reddere deo dās hoī et toti na-
ture hūane nouū hoīem qui esset
maior qui satisfaceret p hoīe q̄ ha-
beret isē ill⁹ per quod superaret
omē debitū. quod hō soluere dēz
qui cum nihil per se deberet solu-
uere p alijs q̄ quid debebant. Un
soluere nō habebāt dedit eis. quid
ergo pōt intelligi ac cogitari mise-
ricordi⁹ q̄ ist⁹ scz q̄ de⁹ pī dedit
hoī peccatū dāpnato eternis penis
⁊ nō hnti. vñ redimat se accipe be-
nignū meū scz ihū xpī scz deū ve-
rū ac hoīez ⁊ dā ipz p te. et ipē fili-
us dei ihū xpī dīc hoī tolle me
ac redime te ipz hoc ei dicit q̄ vo-
cat hoīes ad fidē xpianam et tras-
bit vt veniant ad tantam grām.

Et quid etiā iust? pōt cogitari q̄
ut ille diminuat offe debituz cui
datur p̄cium mai? q̄ om̄e debitū
dum tñ datur cum debito affectu
et eomō quo dari dz. Et sic hō iu-
stissime liberatur a sua obligatiōe
et satisfactiōe iusticie dei et de?
per iusticiā saluat hoīem ⁊ sic i ho-
mine vera iusticia et tñ cū. hoc est
ibi summa mia qz deus dedit ipsi
hoī per suā solam miam illud cuz
quo hō soluat deo quod debet et
cum quo tollitur iniuria et offenz
sa qua deus fuit iniuriatus

Hic ponitur comparatio inter
ih̄m xp̄m crucifixū et hoīem per-
ditum lapsū et corruptum et qua-
liter se habeant inter se et ostendi-
tur que sunt illa que hō perdit?
recepit.

Noniam autē propter hoc
quia hō erat perdit? lapsus
corruptus ac deviāt? indigebat
de necessitate nouo hoīe qui essz
de? ⁊ hō qui mortē susceperet pro
hoīe et quesium? illū talez homi-
nem per longū p̄cessū et finaliter
per dei gr̄am reperim? eū iam eē
et q̄ hic ē ih̄s xp̄us a iudeis cru-
cifixus. Postq̄ ḡ ille hō tam neces-
sarius hoībus iam existit et ē. rez-
stat modo videre qualiter hō qui
est iam lapsus ⁊ corrupt? recipiat
ab ip̄o oīa illa quib? indiget. Un̄
in ih̄u xp̄o sunt oīa illa quib? hō
corrupt? indiget. Et iō restat vt
homo restauretur ac reparetur d

facto postq̄ iam medicina est pa-
rata restat eā aplicare ad op? qd
em̄ pficit medicinā nisi aplicetur
infirmis. Quid valet panis esuri-
enti nisi comedat illū. Un̄ postq̄
ih̄s xp̄us est ille hō quo indiget
hoīes perdit? dat? a deo. Ideo ē
summe cōueniēs ac p̄portionat?
hoībus quia venit p̄pter hoīem
lapsū. Ideo p̄portionatur ei in
oībus. Ideo ih̄s xp̄us facit vnā
partē et oēs alij hoīes faciūt aliā
partem. Et iō possum? facere cō-
parationē inter ip̄m ex vna parte
et om̄s hoīes ex alia parte. Un̄
tota natura hūana respicit xp̄z et
ip̄e respicit humanā naturā ⁊ ip̄e
se hz ad om̄s alios hoīes sicut re-
demptor ad captiuos sicut satisf-
factor ad obligatos sicut saluator
ad debitores sic redēptor ad de-
structores sicut reparator ad an-
tillatores sic medic? ad infirmos
sicut viuificator ad mortuos sicut
illuminator ad excecatos sicut dū-
ctor ad deviātos sicut plenus ad
vacuos sicut releuator ad lapsos
sicut reformator ad deformatos.
Et vt vno verbo oīa p̄cludamus
ip̄e est oīa hoī lapsō et perditō.
Et iō qui nō cognoscit se esse lap-
sum et perditum nō cognoscit se
indigere xp̄o et pro nihilo repu-
tat eū. Et qz iam nos videm? ro-
tum lapsū ⁊ totā corruptionē et p-
ditionem hoīs et statū in quo est
et que sunt illa que deficiūt hoī q

debebat habere que ipsemet p̄dis-
dit et qualiter in hoīe factū est cō-
trariū debito. Et ideo si volumus
cognoscere que sūt illa q̄ homo d̄z
recipere a x̄po op̄z cognoscere to-
tā idigētiā hoīs ⁊ totū deffectū ei⁹
Un̄ homo ante omīa indiget vt li-
beret̄ ab obligatione quez fecit p̄-
pter p̄ctm̄ q̄ est sc̄da obligatio des-
inde indiget adiutorio vt cōpleat
p̄mam obligatōnez naturalē quā
d̄z deo vt sc̄m̄ hoīs cōcordet cu⁹
debito: sc̄z vt hō faciat quod d̄z ⁊
hoc liberare homīez et restaurare
sc̄z liberare ip̄z totaliter a sc̄da ob-
ligatione mala que est infinita ⁊ iu-
uare ip̄m ac dare ei adiutoriū ⁊ il-
lud per quod p̄pleat p̄mam obli-
gationē q̄ p̄ma obligatio deleri n̄
pōt nec destrui quia necessaria est
et in corruptibilis. Sic ḡ in istis
duab⁹ obligationib⁹ cōsistit tota
reparatio et restauratio hoīs per-
diti q̄ cū homo nō soluit p̄mam
obligatōnez ymo fecit totū p̄ctariū
Ideo est malus iniust⁹ corruptus
et inimic⁹ dei et est p̄ctari⁹ suo de-
bito statu. Et impossibile est q̄ hō
liberetur a sc̄da obligatione q̄ est
p̄pter offensam nisi p̄pleat p̄mam
quia sc̄da obligatio orta est prop̄
hoc: q̄ homo nō soluit p̄mā: quia
si p̄ma solueretur sc̄da nunq̄ esset
vt iā declaratū est ad plenū. Sic
ḡ homo necessario idiget vt iesus
x̄ps det sibi remediū i istis duab⁹
obligationibus vt sc̄lz satisficiat

pro sc̄da et totalit̄ destruat̄ ac ad-
nibilet̄ et det hoī adiutoriū vt cō-
pleat p̄maz q̄ p̄ma nō pōt deleri
s̄z semp̄ manet et homo p̄didit vo-
luntarie et sp̄ote et reliquit adiuto-
riū quod habebat ad p̄plēduz p̄-
mā obligatōnē ⁊ noluit tenere cū
potuisset s̄z sua culpa perdidit. Id̄
meruit vt nūq̄ sibi restituat̄ ineter-
num ⁊ tñ remaneat obligat⁹ vt p̄-
us et etiam q̄ cū hō offēdit ac in-
iuriat deuz. Et iō se obligat ad
infinitā penā. Et ideo ih̄s x̄ps p̄
suam mortem meruit hoī ista duo
sc̄z liberationez a sc̄da obligatōe
totaliter et ad iutoriū quod perd̄-
derat ad p̄plēdū p̄mam et istud
adiutoriū nō pōt dari nisi a ditare
vt infūdatur hōi de nouo sicut aī-
ma infūdatur in corpore. Et ideo
iesus x̄ps inq̄tum homo meruit
hoī istud adiutoriū vt restitueret̄
ei et etiā meruit ip̄i hoī totalem in-
dulgentiam absolutionē et veniā
a sc̄da obligatōe. Et inq̄tuz deus
ip̄emet dedit istud adiutoriū et in-
fluit de nouo ⁊ dat indulgentiaz
ac veniā homī ⁊ soluit a sc̄da obli-
gatione infinita. et sic totuz istud
quo homo indiget est in iesu x̄po
deo et hoīe et istud adiutorium q̄
datur gratis hoī et nō per meritū
suū q̄ homo lapsus nō meruit: s̄z
datur per meritum x̄pi quod voca-
tur gratia q̄ nō dat̄ ex debito ho-
minis lapsi: s̄z per merituz homis
dei q̄uis om̄e quod deus dat pōt

Dici grā et sūma grā per excellenti-
am istud adiutorium dicitur dici gra-
tia et sūma grā. Et qz sine isto ad-
iutorio homo dicitur mortuus qz
nihil pōt operari de illo qd facere
debet in qtuus homo sicut corp⁹ si-
ne anima. Ideo istud adiutorium
seu ista gratia dicitur vita hoīs sal-
tis scōa ania homis. Et plus est
dare istud adiutoriū homi qm da-
re aiam ac restituere corpori mor-
tuo quia sine hoc homo est nihil
quasi hz nō esse. et hoc est viuifica-
re hoīem mortuū ac restituere vi-
tam mortuo et renouare ac reficere
re hominē et refformare purgare
et sanare recreare releuare lauare
et facere homines pulchrum et re-
ducere homines ad deum ac vnire
hoīem cum deo et ad amicitia su-
am. Et hoc est etiā facere hoīes iu-
stū bonū rectū et sanū ac dignum
regno dei. et hoc est restituere for-
mā filiatōis ac facere de noue fili-
um dei ipz hoīem ac regnare et re-
gnasti de nouo et per pns hoc est
facere hoīes heredē hereditatē dei
Hoc est etiā reformare formas fra-
ternitatis inter hoīes. et hoīem qz
per istud adiutorium homo facit
deo vt filius patri homo facit hoī
vt frater fratri et soluit debitū ac
ius filiatōis ac fraternitatis. Et
hoc est etiā cōuertere hominem
ac reducere ipm de via erroris ad
viam veritatis. Et hoc est illumi-
nare hoīes in via eterni gaudi ac

reuocare ipm a via eterne tristitie
hoc est etiā liberare hoīes a vitiis
re pēti et vitiorū et corruptionis
carnis et ponere ipm in libertatē
verā. Hoc est etiā liberare hoīes
a iugo a captiuitate a criminibus
sue pprie volūtatē et ppriū hono-
ris et ppriū ac priuati amous et po-
nere ipm in libertate in pma volū-
tate dei. Et hoc est etiā resoluerē
hoī suūz bñ esse quod perdiderat
ac liberare ipm a suo malo esse in
quo erat. Et hoc est etiā restitueri
hoī ipm dei amorē quē perdiderat
et salutem propriam.

Qualit̄ istud adiutoriū seu ista
gratia est totū bñ esse hoīs et carē-
tia eius est totū male esse.

Et aut̄ istud adiutorium seu
ista grā que restituitur hoī a
deo ad pplendū et ad faciendū
oia que dicit in qtuū homo magis co-
gnoscat. Considerandū est qd hō a
pncipio dū fuit factus a deo rece-
perat a deo esse: et etiā bñ eē sz nō
optime esse qz hoc expectabat ad
huc. Et per esse intelligitur sentire
viuere et itelligere velle amare pos-
se ac oia illa q pntinent ad corp⁹ et
aias. Et per bñ esse intelligit recte
debite iuste scē vtuose mēsurate et
regulate viuere. Et sili p male itel-
ligit indebite iniuste tortuose vitio-
se ac imensurate viuere. Idē est qd
dicere bene sic recte debite iuste sū-
cte ac vtuose. Et idē est dicere ma-
le sicut tortuose oblique iniuste ac

vitiose. Acceperat igitur primo homo a deo esse vivere sentire intelligere vel le posse et etiam bene esse bene vivere bene intelligere bene amare bene posse bene velle bene amare seu quod id est recte debite iuste sancte et virtuose esse vivere sentire ac intelligere amare vel le et posse. Acceperat igitur bene esse quo ad corpus et quo ad animam et illud bene esse erat sua bonitas sua rectitudo sua iusticia sua sanctitas et sua virtus sua regula et sua mensura quod erat adita supra esse et non erat idem quod esse primo poterat separari ab esse et poterat ipsum esse expoliari ab illis et remanere sine illis si vellet. Tamen in parte primi hominis erat custodire ac servare illud bene esse sibi datum seu illam bonitatem rectitudinem iusticiam sanctitatem ac virtutem. Et si primo custodisset ac servasset homo suum bene esse sibi datum a deo tunc de bene esse transiisset ad altiorum gradum scilicet ad optime esse: sed primus homo non servavit nec custodivit illud bene esse nec ipsam bonitatem seu rectitudinem iusticiam virtutem et mensuram seu regulam sibi datam quod fuit deo inobediens ingratus et ideo perdidit suum bene esse seu recte esse et remansit sibi solum esse vivere sentire intelligere velle amare et posse. Et sic remansit homo nudus et expoliatus quod bene esse erat sua vestis et loco de bene esse iuste debite recte sancte et virtuose habuit male esse oblique tortuose et vitio-

se. et sic fuit veste nudus et denudatus et fuit propriis vestimentis expoliatus et alijs indutus et maxime quo ad animam et liberum arbitrium. Et sic primus homo expoliatus sua bona veste sua bonitate sua rectitudine sua iusticia sua sanctitate et sua virtute fuit in eo malicia tortuositas seu obliquitas iniusticia et vicium et sic ut cognosceret suum male esse quantum ad animam remansit. igitur homo radicaliter scilicet ipse esse vivere sentire intelligere velle amare et posse quod ista sunt radicalia et non potuit ista destruere sed perdidit bonitatem istorum et suavitatem et fuit facta vulneratio in eis et puerilitas. Et ideo homo adnihilavit se ipsum quantum ad bene esse. Et quod bene esse debite recte sancte pulchritudine honeste virtuose esse est amabile placibile et acceptabile. Et pro oppositum male esse tortuose oblique iniuste indebite inhoneste vitiose turpiter ac difformiter esse est odibile ac displicibile. Ideo homo fuit displicibilis ac odibilis deo et non acceptabilis quod adnihilaverat in se suam pulchritudinem et acquisierat turpitudinem ac difformitatem. si autem homo nullum remedium habuisset de male esse tunc pervenisset ad pessimum esse. Ecce igitur gradus in homine scilicet esse bene esse et optime esse vel per contrarium esse male esse ac pessime esse. Et ipsum esse est commune ad omnia et remanet. Si igitur homo talis repiat qualem se fecit necessario tanquam nihil valens omnino

iudicabitur et immet in igne eter
nu. Et sic istud bn recte iuste sacre
debite sane ac vtuose esse erat ad
iutorium datu hoī seu gratia da
ta hoī cū quo adiutorio hō pote
rat reddere qcqd debebat deo et
adimplere totā pmā obligatōnez
naturalez q̄diu em hō custodiuit
ac fuauit istud bn esse et recte esse
tandiu factū cōcordauit cū debi
to: s; statiz dū homo perdidit suū
bn ac recte esse seu suā rectitudinē
factū suuz fuit p̄trarium debito et
remansit ipm debitum et ipa obli
gatio vt pri^o cum impotentia ad
implendi et faciendi qz homo per
diderat sua culpa istud bn esse ac
recte esse cū quo poterat adimple
re totū debitū. Ideo iustissime ab
ipō requirebat deus vt faceret qd
debebat et solueret suuz debitum
nec excusabat: quia nō poterat qz
volūtarie spōte et sua culpa perdi
derat et deus sibi semel dederat. si
em aliquid per violentiā remouif
set illud bn esse iuste excusaret hō
qz nō poterat facere qz n̄ habebat
adiutoriū cū quo faceret: s; grati
am p̄ore a deo sibi datam. Et iō ex
istis verissime apparet q̄ reforma
re reparare ac restaurare hoīez p
ditū nō est aliud nisi reducere ipz
ac p̄tere et mutare de male tortu
ose obliq̄ indebite in iuste ac vitio
se esse seu viuere intelligere velle
amare et posse ad bene recte debi
te iuste sacre pulcherrime sane ac

vtuose esse viuere sentire intellige
re amare velle posse et remouere
ab eo malitiā tortuositatē obliqui
tatez in iusticiā et in honestatē tur
pitudinem defformitatez et vituū
et restituere sibi bonitatem rectitu
dinē iusticiā sanctitatez sanitatez
honestatem pulchritudinē ac vir
tutem ppriaz: et hoc est magis fa
cere q̄ restituere aīaz corpori mor
tuo. Cū corpus nō perdit aīam q̄
est vita sua volūtarie spōte ac cul
pa sua: s; homo perdidit talez bo
nitatem et rectitudinē voluntarie
et culpa sua. et ideo reddidit se di
gnū vt nūq̄ reciperet nec de^o sibi
restituere. Et iō in hoc manifestat
sūma dei bonitas qz vult restituere
hoī indigno talem bonitatez et
rectitudinem. et iō hoc est magna
grā ac purissima grā pcedēs ex in
finita dei bonitate ac misericordia.
Istam aut rectitudinem seu istud
bn esse solus de^o pōt dare ac resti
tuere et hō nō pōt a seipō habere
qz a principio hō nō dedit sibi bn
esse nec esse. q̄ nō pōt p se recupe
rare. Sed qz de^o erat offensus ab
hoīe et iniuriat^o. Iō necesse erat q̄
de^o pmo placaretur ac iniuria tol
leret et aliq̄s moriretur p hoīe vt
sibi daretur istud bn esse. Iō deus
dedit hoī xpm vt ip̄e pro hoīe tol
leret offensaz ac mereret pro hoīe
istā grām et istud bn esse seu adu
toriu denouo et sic duob^o indiget
homo s; placare deum pro offen

sa ac tollere iniurias de medio ut recipiat bñ esse et ista duo sunt necessaria boi et q recipiat ea a ihu xpo et per ihm xpm. et sic per ihm absoluit homo ab offensa et debite iuste sancte ac virtuose esse restituitur ei et bonitas rectitudo iusticia vire et sanctitas et istis reparatur ho ac restauratur per xpm. Et impossibile est aliquem hoiez recuperare istud bñ esse nisi per ihm christu deu et hoiem et per meritum mortis. Et sic ho recipit bñ esse a xpo et indulgentia ac ultimate gratia. et sic sunt tria bñficia scz indulgentia gra et glia seu vnta. bene esse et optime esse quia in istis tribus consistit perfecta salus hois. primum e indulgentia ppter offensa. secundum est gra seu bñ esse. Et deinde ad gram et ad bñ esse sequit finaliter glia et optime esse q gratie datur glia. et omia ista emit ihu christus hominibus per mortem suam et sanguinem suum.

Quod in boie xpiano sunt tres res generales et distincte per quas recipit tres res distinctas scz corpus animam et bene esse.

Uoniam aut ad cōplemētū hois tria sunt necessaria scz corpus anima rationalis et bñ esse vel dicamus q duo scz esse et bñ esse. et ipsum esse comprehendit corpus et animam et aliud e bñ esse q sicut corpus separatur ab anima sic anima et corpus possunt separari ab ipso bene

esse quia vterq pot male esse. Sed tñ male esse corpus facile sentit ac cognoscitur q male esse anime.

Et ideo quia ista tria sunt realiter distincta possumus dicere q primus ho receperat tria a deo scz corpus animam et bñ esse tanq ab vno et eodem immediate receperat ista tria.

Sed qia primus ho perdidit istud bñ esse et remaserunt sibi corpus et anima. Ideo alij hoies gnati ab illo non recipiebant nisi esse tñ scz corpus et animam et non recipiebant bene esse. Sed ista duo non recipiebant sicut primus ho qia recipiebant corpus ab hoie et animam a deo. sed primus ho hoc totum recipit immediate a deo. et ideo in quolibet alio homine sunt et erant due generationes et duo patres scz primus ho et deus.

In prima generatione quilibet homo generatur per cōem generationem recipit corpus seu carnes a primo hoie immediate vel immediate. In secunda generatione quilibet ho recipit immediate animam a deo quia deus immediate per se solū creat animam rationalem quous tñ corpus q anima totum sit a deo scz non eodemō. Et sic ois ho excepto primo hoie hz duos patres scz primum hoiem et deū. et isti duo dant esse scz corpus et animam. Sed in oī christiano est alia. tertia generatio qia recipit bñ esse a xpo et loquor de bñ esse q̄tum ad animam et liberum arbitrium. et ideo xp̄us est secundus pater. Et sic xp̄ianus hz tres genera

tionem distinctas. In prima recipit carnem a primo hoie. in scda recipit aiam a deo solo. Et in tertia recipit bn esse a christo q simul est deus et homo: et ista gnatio est ultima et ppleta et sine ista ho nihil est. Prima gnatio e libidinosa turpis et corrupta et per illaz homo dampnatur quia recipiendo carnem recipit culpam corruptionez et pctm. Et sic duo recipit ho in ista gnatione: videlz carnem et corruptionem. Sz scda gnatio q est creatio aie et infusio eius in carne e sancta munda ac immaculata: sz qz caro est infecta ac maculata et corrupta inficit et corrumpit aiam: sz venit tertia gnatio q est sanctissima in qua recipit bn esse quod est tota bonitas rectitudo ac pulchritudo aie et ista reparat aiaz et reducit eam ad statum debitum et tollit omnes corruptionem et maculam quam aia contraxerat ppter pma gnationez et facit hoiem amicum et filium dei et heredem regni celorum. Et ideo ista tertia gnatio contrariatur prime gnationi qz per primam caro dñabatur et aia subiecta erat carni corrupte et nullomodo poterat resistere Sz per tertia gnationez aia dñaf carni et caro subicitur et quia aia recipit suum bn esse suam rectitudinem ac fortitudinem per tertia gnationem. Et sic aia recipit regnum suum et caro perdit. Et etiaz per pnam gnationem homo erat totus car-

nalis et brutalis et bestialis. Et per tertia gnationem ho fit spualis rationalis et diuinus. Item per primam gnationez ho perdidit similitudinem dei et acquirit similitudinem dyaboli et pmi hois corrupti. Sz per tertia in qua recipit bn esse et recuperat suam pulchritudinem et bonitatem ho recuperat similitudinem dei quam pdiderat. Item per pma gnationez in q ho recipit carnem ho acquirit radices omnium malorum. Sz per tertia in qua recipit et recuperat ho suum bene esse acquirit radices omnium bonorum. Et sic in omnibus tertia gnatio est contra prime et dat hois oia contraria prime gnationi. Et ideo pmius ho et scdus homo: scz xps sut contrarii quo ad gnationes et ideo pmius ho per gnationem suam quasi adhibet aiaz et dat non esse. Sz scdus ho xps deus et homo per suam gnationem dat esse aie. et ideo dicitur regnare aiam qz anima semel erat creata a deo sz per gnationez pmi hois erat perdit et per tertia gnationez recreatur et regnatur et regnascitur dum recipit novum bene esse et suam pulchritudinem. Item sicut in pma gnatione homo habet patrem et matrem. ita etiaz in tertia gnatione que est contraria prime homo habet patrem et matrem: scz xpm deum et hoies et matrem: scz ecclesiam sponsam et uxorem christi. Item sicut pmius homo per suam carnem corrumpit et dampnat

omnes filios suos. Ita scđus homo
scđ xp̄us per suā carnem soluit la-
uat abluat et sanat. quia caro pri-
mi hoīs est maculata et corrupta
et caro scđi hoīs immaculata et pu-
ra. Et iō sicut aīa ex societate cum
carne maculata p̄mi hoīs macu-
latur. Ita per p̄trariū ex societate
scđi hominis cū carne p̄mi hoīs aīa
mādatur et purgatur. et sic caro ē
p̄tra carnem et generatio p̄tra ge-
neratōez. Et sic apparet q̄ oīs hō
xp̄ianus h̄z tres gñationes. In p̄-
ma recipit carnem. In scđa aīaz ⁊
in tertia bene esse. S̄z alij hoīes
nō h̄nt nisi duas. et de tanto xp̄ia-
nus excellit alios homines de quā-
to bñ esse excellit esse et male esse.

Qđ in ch̄istianis sūt tres fra-
ternitates.

Exinde apparet q̄ xp̄iani
h̄nt tres fraternitates gñā-
les quia primo sunt fratres q̄ h̄nt
vnum patrez ex parte carnis gñā-
lem scđ p̄mū hominē in quo om̄s
fuerūt qñ ipse solus erat. Scđo s̄t
fratres quia h̄nt vñū patrē ex par-
te creatōis aīaz gñālem scđ deū.
Tertio h̄nt alius patrem ex parte
ipsi⁹ bene esse videlz ch̄istū deū
et hoīem q̄ in q̄tū de⁹ est idem cū
scđo patre q̄tū ad deitatem: s̄z est
filius dei q̄tū ad personā. s̄z inē
istas fraternitates tertia ē melior
nobilioz quia in illa pater est de⁹
⁊ homo et in prima homo tantū
et in scđa deus tm̄. ⁊ ideo sūme se

debent amare omnes ch̄istiani p̄
istam terciā fraternitatez qui h̄nt
talem patrem qui mortu⁹ est pro
eis et fudit suum sanguinem et re-
surrexit a mortuis et viuit in eter-
num et ascendit ad celos et se-
det ad dexteram dei patris et ven-
turus est iudicare omnes homi-
nes. Et iō ista fraternitas est ma-
gne nobilitatis ⁊ excellētie magni
amoris ⁊ magne bonitatis et ma-
xime vnitatis quia fraternitas ori-
tur a paternitate. Et ideo quia nō
potest esse dulcior melior nobilioz
maior et iunior paternitas q̄ ista
nec amorosior. Ideo fraternitas
que oritur ex illa est etiam talis.
Debent etiam se amare p̄pter pri-
mam fraternitatem que est p̄pter
carnem. et etiam p̄pter secūda⁹
fraternitatem que est p̄pter anī-
mam. Et sic iste tres fraternitates
habent suos gradus sicut corpus
et anima et bene esse. Item tertia
fraternitas est infiniti precij quia
ch̄istus deus et homo emit eam
per suam mortem dando suam vī-
tam infinitam per quam mortem
emit indulgentiam et totum bene
esse. Et ideo quia tantū costat ista
fraternitas que est p̄pter bñ esse
debet cum sūma custodia custodi-
ri ne violetur. Et ista terciā frater-
nitas fecit resurgere ⁊ vivere ali-
as duas p̄mas fr̄nitates que erāt
mortue in hoībuz. quia xp̄iani di-
ligūt se p̄pter istas fraternitates.

Et diligunt alios hoies qui non sunt christiani propter primam et secundam fraternitatem quia quous caro sit corrupta in qua fundatur prima fraternitas ac tamen quia deus fecit primum hoies fecit omnes alios in ipso quia omnes erant in ipso quantum ad carnem sed non quantum ad animas. Et ideo propter istam unitatem quam deus fecerat debet se omnes amare et reputare quasi unum hominem licet primum homo postea corrumendo maculando et inficiendo deformando et de turpando seipsum in quo erant omnes hoies corrumperit maculauerit infecerit deformauerit et deturpauerit eos. Ubi ergo non est tertia fraternitas ibi prima et secunda mortue sunt. Item ista tertia fraternitas est fraternitas gratie quia bene esse est gratia et etiam christus est pater gratie sed alie due fraternitates sunt nature.

Quod istud bene esse seu ista gratia figuratur et exemplificatur in corpore hois.

Et autem clariorem videamus distinctionem inter ipsum esse et bene esse seu inter animam et bene esse seu inter naturam et gratiam qualiter non sunt idem. Vnde vnum potest esse sine alio possumus hoc declarare ad oculum in corpore humano in quo est totum figuratum. Vnde in corpore humano videmus per experientiam quod membra recipiunt esse et bene esse et habent esse et bene esse ab vno recipiunt esse et ab alio bene esse. Vnde cor epas et caput influunt et dant alijs membris quicquid

habent. Epas enim datur esse grossum et quasi corpus ipsis membris quia mittit eis humores grossos ex quibus membra sunt facta et ex quibus nutriuntur et hoc facit per venas per quas mittit et datur sanguinem membris et hoc est quasi primum homo qui datur carnem solum. Deinde cor mittit omnibus membris calorem naturalem et spiritum vitalem per quos omnia membra viuunt et habent esse et hoc per arterias. et ipse cor est quasi deus qui datur animam corpori quia sicut anima viuificat corpus ita ille spiritus seu calor naturalis quem datur cor viuificat membra et ideo est sicut anima membri quia sine tali spiritu et calore membrum esset mortuum nec esset membrum. Deinde ipse caput ex his altissimum super omnia membra mittit omnibus membris sensum et motum per nervos et ipsum caput est sicut christus. quia sicut sensus et motus proueniens ex capite est totum bene esse membri. Ita illud quod christus datur et mittit est totum bene esse anime et hois. Sic ergo membrum ipsius corporis recipit tres res a tribus ab epate humores. A corde vitam et a capite sensum et motum. Sic conformiter homo recipit a primo hoie carnem a deo animam et a christo deo et hoie sensum et motum. id est totum bene esse et gratiam. Quod autem datur epas et cor totum pertinet ad esse membri. Sed illud quod datur ipsum caput pertinet ad bene esse membri scilicet sensus et motus. Vnde membrum quod perdidit sen-

sum et motum tunc perdidit suus bene esse in corpore humano sed tamen propter hoc non perdidit suus esse quia adhuc vivit et recipit influentiam ab epate et a corde sed non a capite. Et sic videmus per experientiam quod membrum potest perdere suum bene esse et non perdere esse. Sic homo potest perdere suum bene esse et tamen remanet sibi esse secundum corpus et animam. Et sic videmus quod quivis membrum non recipiat sensum et motum a capite sic esse paralyticum. Ac tamen semper recipit influentiam ab epate et corde. Ita quivis aliquis homo non recipiat sensum et motum seu bene esse a christo tanquam a capite ac tamen semper recipit influentiam a deo quia conservatur in esse quo ad animam et recipit beneficium creaturarum quo ad carnem. Et sic videmus per experientiam quod sensus et motus est quasi super additum super esse membri et est gratia quasi data a capite. Unde videmus quod membrum habet duos motus unum de natura sua et iste motus est cadere deorsum versus terram et alium motum habet a capite scilicet motum sursum ante et retro et iste motus est supra naturam membri. Ita conformiter homo habet duos motus quo ad animam scilicet liberum arbitrium unum de natura sua et iste motus est cadere deorsum ad nihil ad non esse ad propriam voluntatem et elongari a deo. Et alium habet a christo scilicet moveri sursum ad deum et iste motus est super naturam seu super esse.

quia sicut est impossibile quod membrum moveatur sursum nisi per influentiam capitis. Ita est impossibile quod liberum arbitrium moveatur sursum ad deum nisi per influentiam christi tanquam capitis et per istum motum ad impletur ipsa prima obligatio naturalis. Et quivis iste motus sit supra naturam liberi arbitrii ac tamen homo debet ipsum habere et obligatur ad habendum quia primus homo acceperat tale motum. Sed culpa sua perdidit. Sicut membrum corporis debet habere tales motum ut possit moveri sursum. Sic ergo apparet quod aliud est esse et aliud est bene esse. et aliud est natura et aliud est gratia. Per istud exemplum patet quod omnis homo qui non recipit influentiam a christo est sicut membrum sine sensu et sic motu in corpore et ideo quasi per nihil reputatur nisi in quantum potest recipere. Sic ergo se habent christiani ad christum et christus ad christianos sic membra ad caput et sicut caput ad membra et ad invicem se habent christiani sicut membra inter se aliter non sunt christiani veri quantum ad rem. Item sicut est fraternitas triplex inter membra. Ita inter christianos. prima fraternitas membrorum est quia recipiunt nutrimentum ab uno scilicet ab epate. secunda fraternitas est quia recipiunt vitam et spiritum ab uno et eodem scilicet a corde et ista est nobilior. et tertia est quia recipiunt sensum et motum ab uno et eodem scilicet a capite et ista

est nobilissima. Et si ista tertia fraternitas deficiat omnibus membris vel aliquibus sicut fit in palitico tunc prima fraternitas nec secunda nihil valent. primo sunt mortue quia membra non iuuant seipsa inter se. Ita similiter sicut fraternitas tertia que est propter christum si deficiat alie sunt mortue et homines non se iuuant inter se ut fratres.

Quod in homine christiano est una noua obligatio maior quam prima.

Quoniam sicut tractatum fuit in capitulo de obligatione prima obligatio que fuit naturalis fuit tanta ex dare et accipere. Et ideo quia de modo primo dedit homini que ante dederat quia dedit ipsum christum qui est deus et homo ut mortem susceperet pro homine. et ideo de quanto plus ualeat christus quam omnis creatura de tanto plus obligatur homo propter christum quam propter omnes alias creaturas. Et quia est infinita persona ideo homo obligatur propter christum in infinitum. Et quia in hoc deus manifestauit amorem in finitum erga hominem. Ideo homo obligatur deo ad amandum ipsum sine mensura tam propter amorem suum tam propter christum datum hominibus qui talis fuit ut uellet mori sponte pro hominibus. et ideo ista est noua obligatio et maior quam prima quia maius est beneficium sine mensura. Si ergo coniungamus istas obligationes cum prima tunc erit una infinita

obligatio qua non potest cogitari maior. Et sic ex obligatione infinita maior quam homo fecerat propter peccatum causata est una obligatio infinita bona quam deus fecit quia liberauit hominem ab illa infinita obligatione mala per mortem ipsius christi filii dei. prima obligatio naturalis fuit propter esse scilicet propter corpus et animam et propter totum mundum. Sed ista obligatio est propter bene esse et propter christum. prima obligatio fuit quia homo fuit factus a deo de nihilo. Sed ista obligatio est quia homo est iterum factus de nihilo. Unum duplex est nihil scilicet nihil negatiuum de quo deus fecit hominem primo. Et aliud est nihil priuatiuum quod fecerat homo quando perdidit bene esse priuando ipsum et acquisiuit male esse seu maliciam obliquitatem iniusticiam uicium turpitudinem et deformitatem que sunt nihil. et sic homo quando priuauit seipsum de suo bene esse cecidit in non esse seu in nihil priuatiuum et deformatiuum. Et ideo dum deus extraxit hominem de isto nihil dando sibi bene esse tunc fecit iterum hominem de nihilo. Et sic deus primo fecit hominem cum non esset deus inde reffecit eum cum perierat. Et ideo homo obligatur deo pro seipso primo facto et etiam obligatur pro seipso secundo iterum facto seu refacto et restaurato. et de quanto maius est refficere quam primo facere et tanto magis obligatur pro seipso restaurato quam pro seipso facto. Unum maiorem amorem

rem et bonitatē ostendit de² homi
restaurendo et refaciendo ipm q̄
ipm faciendo qz primo anteq̄ eet
hō nō demeruerat vt fieri non de
beret ⁊ sic nihil repugnabat vt fie
ret. Sed postq̄ hō fact² fuit pec
cando et deo offendēdo meruit vt
perderet illud ppter quod factus
erat et istud propter quod factus
fuerat. Et iō infinita fuit ista dei
pietas benignitas et dilectō erga
hoiē qm cōtra meritum suū ip
sum restaurauit et refecit quia de
meritum hois repugnabat vt hoc
fieri nō deberet. Et etiā qz pro re
stauracione hois de² voluit filium
suum eternū deū eo fieri hoīem ⁊
per p̄ns frēm hoīm. Et in hoc de
dit hoī et hūane nature suā digni
tatem talē q̄ nō potest magis da
ri et deificauit hoīem et exaltauit
ita q̄ nō potest pl² exaltari. et in
hoc ostēdit q̄tum dilexit hoīez qz
nō potest pl² satisficere nisi deus
fieret hō. et ideo indigebat homo
vt de² fieret homo et ip̄e voluit h̄
facere pro homie et magis voluit
q̄ filius suus eternus fieret homo
et moriretur q̄ vt homo p̄eriret.

Et ideo vsq̄ ad vltimum de potē
cia deus ostēdit amicitia et amo
rem quem habebat erga hominē
cū intanta necessitate et aliter ad
iūuit hominē. Et ip̄e fili² dei
factus homo etiam voluntarie et
sponte et pie voluit dare vitā suā

et seipsum mori propter hominē
et magis voluit mori q̄ vt homo
periret. Et sic deus magis obli
gauit hominem sibi sine compara
tione restaurendo q̄ primo facien
do sicut em̄ beneficia dei creuerūt
et augmentata sunt. Ita obli
gatio erga deum creuit et augmē
tata est. Et ita homo. et ita ho
mo bis debet seipsum deo et quic
quid potest. Et postq̄ de² de
dit seipsum homi q̄tum fieri po
test et homo debz dare seipm deo
q̄tum fieri potest. Et hoc homo
facere nō potest scz dare seipz deo
nisi adiuuetur per christum quia
christus dat adiutorium homi vt
det seipm deo q̄tum fieri potest ⁊
adhuc quātūcūq̄ homo det se
ipsum deo millesies et millesies
nihil est ad recompensationē be
neficiorum dei. Et iō vt homo ha
beat quod reddat deo et retribu
at pro oībus beneficijs acceptis
sufficienter christus dedit seipsus
homini et primo seipsum obtulit
et dedit deo patri in cruce pro ho
mine moriendo. Deinde iterum
reddidit seipsum homini resurgēs
do vt hō offerret et daret ipsum
deo patri pro beneficijs acceptis
offerēdo deo patri memoriā pas
sionis et mortis christi filij sui et
meritum suum et memoriā illi²
amoris infiniti quez christus ostē
dit in passione sua. Et sic christ²

necessari⁹ est hoī tam p obligatio
ne que est p pctis tā p obligatiōe
que est p bñficijs acceptis et vtra
q³ est infinita. Et ideo xps est ob
latio et hostia p pctis nris et ob
latio pro bñficijs acceptis qz nū
est acceptabile deo nisi xps beni
gnissim⁹ vel per xpm. Et ideo q³
quid homo reddat deo nihil acce
piatur: ideo nisi sit a xpo et cū me
moriam xpi qz ipse solus inq³tū ho
mo est acceptabilis deo et alij pro
pter ipm. Et iō vt hō sufficient cor
respondeat diuinitati z deo patri
opz q³ offerat seipsuz scz suā amo
rem et suā deuotionez q³rum fieri
poterit et hoc simul offerēdo xps
et sic homo per iesū christū hz suf
ficientiā vt reddat deo omnia que
reddere debet. Ex hijs apparet q³
homo xpianus habet vnā nouā
obligationē qua obligatur deo su
pra aliā obligatiōez p³mā per quā
oīs homo obligatur deo qz hō xpi
anus nō solū est fact⁹ a deo ymo
est redempt⁹ seu empt⁹ et precius
suū est infinitū per qd est emptus
scz vita p³sone infinite iesu xpi dei
et hoīs que data est p sua liberatō
ne. Et ideo homo xpian⁹ si deum
offendat et iniuriat tūc facit maio
rem obligatiōez p pctō q³ omīs alij
hoīs qui nō sūt xpiani qz nō pec
cant nisi p³ra vnā obligationez sz
hō christian⁹ p³ra duas de quāto
em obligatio p bñficijs acceptis
est maior de tanto obligatio p pec

cato est maior. Et iō de tāto pctm
seu offensa xpiani excedit et supat
pctā z offensas oīm alioz de quā
to obligatio sua pro bñficijs acce
ptis excedit obligatiōez oīm alio
rū. Et qz excedit eam in infinitum
de tanto etiā pctm xpiani excedit
pctā alioz in infinitū. et iō ad ma
iores penā est obligatus q³ alij si
ne mensura. Et iō sūme cauere d³
xpianus ne offenda deum.

Qd tota intentio scia cogitatio
memoria et applicatio et studiuz
christiani d³ esse circa mortez iesu
christi filij dei.

Quia ad longū iam decla
ratus est q³ mors iesu christi
filij dei erat illud per quod solum
poterat fieri satisfactio liberatō re
demptio et saluatio nature huma
ne et ei⁹ restauratio. Et iō post q³
talis mors iam factā est comō quo
fieri debuit et sustinuit eam iesus
xps q³ est hō deus et filius dei. Et
postq³ in ipsa morte est tota virt⁹
restauratōis hūane nature quia
fuit infiniti meriti quod durat ine
ternū et p p³ns in ipsa morte xpi ē
totū bonuz hoīs et totius hūane
nature. Sequit⁹ q³ totum studiuz
hoīs xpiani etiā applicatio sue in
tentōis cogitatōis et memorie
d³ esse circa mortē iesu christi. Et
q³ tota scia xpiani d³ esse de mor
te xpi et de p³prietatibus cōditio
nib⁹ et circūstancijs ei⁹. Et de ne
cessitate et de sua p³tute et natura.

Quid em̄ d̄z studere et scire xp̄ia
 nus nisi illō in quo ē totūz bonūz
 suū et tota sua s̄ba ⁊ tot⁹ thesau
 rus su⁹ et om̄s diuicie sue. Et vi
 dere suā indigenciā et necessitatē
 Quid est thesaur⁹ hoīs nisi ipsūz
 meritūz. Et postq̄ in morte xp̄i ē
 om̄e meritūz hoīs. sequit⁹ q̄ totus
 thesaur⁹ hoīs est in morte xp̄i. Et
 quid etiā virt⁹ hoīs nisi meritum
 xp̄i. q̄ cū i morte christi sit om̄e me
 ritum. sequitur q̄ in morte christi
 est oīs virt⁹ hoīs. Qui ḡ vult ha
 bere in se om̄em virtutē ⁊ om̄e me
 ritum et om̄e bonū recipiat in se
 ipso mortē christi et portet eā in se
 et incorporat eā sibi. Sed q̄ mors
 christi trāssit et meritum ei⁹ et vir
 tus sp̄s manet in eternū. et iō mors
 christi nō pōt recipi in hoīe nisi p
 memoriā et cogitationē. Et ideo
 q̄ mors christi ē radix oīs meriti
 et oīs virtut⁹ qñ recipit i memoriā
 et in cogitatioē sua hō mortē chri
 sti tunc recipit virtutē ⁊ meritum
 mortis ei⁹. Xp̄us ei⁹ recipit mortē
 suā de facto et realiter. Sed hō n̄
 pōt eā recipere nisi i memoriā ⁊ co
 gitatione. et iō per memoriā mor
 tis christi ipsa mors pp̄ia manet
 in hoīb⁹. et q̄ meritū christi sem
 per viuit et semp ē licet mors sua
 nō sit. Ideo qui h̄z in se memoriā
 mortis christi h̄z meritū et virtu
 tem christi. et per memoriā christi
 homo facit mortē christi suā et in
 corporat eā sibi et vnitur cū ea et

tunc hō facit viuere mortē christi
 in memoria sua et talis memoria
 viuificat hoīem et facit ipm parti
 cipem in merito christi. Ecce igit⁹
 ordinē mortis christi et ei⁹ premi
 uz. mors christi fuit cā meritū ⁊ me
 ritum cā premi⁹ et totū hoc dedit
 xp̄us hoīb⁹ q̄ dedit eis meritū
 sue mortis et p̄miū. ḡ q̄ ipsa mors
 ē radix premi⁹ ⁊ meriti. Sequitur
 q̄ qui nō recipit et plātat in se ra
 dicem nō recipit fructū sc̄z meritū
 et premiū. Et iō memoria mortis
 xp̄i ē radix ad recipiendū meritūz
 et premiū xp̄i. Et vbi ē maior ⁊ for
 tior memoria ibi recipit magis d̄
 merito et de virtute mortis. Et q̄a
 mors xp̄i data ē toti hūane natu
 re et cuīz homi liberat sicut sol q̄
 ē cōis oīb⁹. Et ideo quilibz hō
 pōt eam recipere i memoriā sua ⁊
 vn⁹ nō impediē ab altero. Et sic
 omnes hoīes pñt in siml accipere
 meritum xp̄i recipiēdo memoriāz
 sue mortis. d̄z ergo laborare om̄is
 hō xp̄ianus vt fiat et permaneat i
 eo memoria mortis xp̄i q̄ p ipam
 memoriā sit vera vnio ⁊ ligatō in
 ter christianū et xp̄z. Ecce tota sci
 encia xp̄iani inq̄tum christianus
 ē ⁊ cōsistit vt cognoscat duas obli
 gatiōes sc̄z p̄mā naturalē. ⁊ sc̄dāz
 que ē pro pctō et cognoscat mortē
 christi q̄ ista sunt ligata inter se.
 Et q̄ ignorat ipsas obligationes
 totaliter ignorat xp̄m ⁊ memoriā
 eius q̄ nescit necessitatē xp̄i ⁊ mor

tis eius et iō credidit xpm esse su-
 perfluum et totū nihil et derisoriu-
 dum hō cognoscit duas obligatō-
 nes suas quib⁹ obligat deo tūc fit
 in ipso pparatio ⁊ capacitas ad su-
 scipiendū in se xpm et mortē suaz
 et virtutē suā et cogit ire ad xpm.
 Et quāto magis hō cognoscit su-
 am necessitatē ⁊ indigentia tanto
 magis recipit christū. Sicut enī
 cognoscēdo seipsū inq̄tū erat hō
 per pparationem ad alias creatu-
 ras iuenit et cognouit deū eē ne-
 cessario. Ita sīlī cognoscēdo seip-
 sum inq̄tū laps⁹ ē et perdit⁹ in-
 uenit et cognouit christū deū ⁊
 hoīem certissime eē. Sicut enī ho-
 mini inq̄tū hō necessari⁹ ē deus
 Ita hōi inq̄tū laps⁹ ē et perdit⁹
 necessari⁹ ē deus hō. et hoc ē chri-
 stus. Et sicut hōi inq̄tū hō neces-
 sarius fuit de⁹ creator. Ita hōi in-
 q̄tū laps⁹ ē et perdit⁹ necessari-
 us fuit de⁹ recreator et saluator ⁊
 hic ē christ⁹. Et sic ē scia duplex d⁹
 hoīe. vna ē de hoīe inq̄tum hō ē
 et alia ē de hoīe inq̄tum lapsus ⁊
 perdit⁹ ē. Et sīlī duplex ē scia de
 deo pportōnabiliter vna ē de deo
 inq̄tum est deus. et alia ē inq̄tū
 deus hō. Et ideo q̄a homo p co-
 gnitionem sui ipsius ascēdit ad co-
 gnitiōē dei et tū quātum cogno-
 scit de seipso tū cognoscit de deo
 Ideo qui ignorat seipsum inq̄tū
 ē laps⁹ ignorat deū hoīem videlz
 christum. et iō sicut superi⁹ qñ vo-

lebamus aliqd scire d⁹ deo. argue-
 bamus per naturā hoīs inq̄tum
 hō est. Ita mō si velim⁹ aliqd pro-
 bare vel scire de christo deo et ho-
 mine debem⁹ arguere per naturā
 hoīs lapsi ⁊ perditū. Nunq̄ igit
 hō d⁹ recedere a seipso nec a co-
 gnitione sui ipsi⁹. et ita pōt consi-
 derare seipsū inq̄tū ē hō et inq̄-
 tum est laps⁹ ⁊ inq̄tū ē reparat⁹
 Et ideo duobus modis ē op⁹ dei
 videlz op⁹ dei pmo factum de ni-
 hilo. scōo ē op⁹ dei reparatū et re-
 stauratum de lapsu et pditione.
 Et finaliter et vltimo erit op⁹ dei
 glorificatum et cōsumatū. Et sic
 opera dei circa hoīem dicūtur cē-
 tria videlz opera creationis opa
 restorationis et opa glorificatio-
 nis. Quia igit mors christi ē tota
 cā restauratiōis hoīs lapsi. Ideo
 homo laps⁹ et restaurat⁹ debz ap-
 plicare totū suū studiū circa mor-
 tem christi et cōtinue applicet eū
 sibi et recipiat virtutē eius in seip-
 so. Sicut enī aliqua medicina vlt
 herba hñs virtutem nō p̄ficat in-
 firmo nisi applicetur infirmo et ei
 vniatur. Ita mors christi nō profi-
 cit homi lapsō nisi applicetur ei
 nec hō recipit virtutem de ea.

Quod q̄uis hō lapsus repare-
 tur ⁊ curetur q̄tū ad bene esse aīe
 et q̄tum ad malum voluntariū tū
 nō reparatur q̄tum ad bñ esse co-
 poris et q̄tū ad malū quod erat
 inuoluntariū.

Eclārātum fuit superius q̄
 in homīe lapso erat duplex
 malum scz malū aīe scz liber arbi-
 trīj quod erat voluntariū et malū
 corporis qđ erat inuoluntarium.
 Prīmū maluz erat malū culpe scz
 cundū erat malū pene. Sicut enī
 hō habebat duplex bñ esse scilicet
 corporis et aīe. Ita hz duplex ma-
 le esse scz corporis et aīe qz perdē-
 do bñ esse aīe perdidit bñ esse cor-
 poris qz sicut esse corporis erat p-
 pter esse aīe. Ita bñ esse corporis
 erat ppter bñ esse anime. Et si
 cut remansit esse aīe. Ita remansit
 esse corporis declarātū fuit q̄ ista
 duo mala seu istud duplex male
 esse cōtrariomō se habebāt in pri-
 mis duob⁹ hoībus et in alijs de-
 scendētib⁹ ab eis qz i primis duo-
 bus malum volūtariuz seu male
 esse anime fuit cā mali inuolunta-
 rij seu male esse corporis. Sed i
 oībus alijs nascētibus ab eis per
 generationē libidinofam et corru-
 ptam malum inuoluntarium seu
 male eē corporis et carnis fuit cā
 mali voluntarij seu male esse aīe
 seu liberij arbitrij. Quāuis autē
 christus remoueat et destruat ab
 homīe lapso malum voluntariū
 seu malū esse anime et liberij arbi-
 trīj et restituat bñ esse anime non
 tamē remouet ab hoīe nec destruz-
 it malum inuoluntarium seu ma-
 le esse corporis. ymo remanet ma-
 le esse corporis seu carnis cuz bñ

esse anime. Hoc autē ē valde cō-
 ueniens q̄ in hoīe remaneat ma-
 lum inuoluntariū seu male eē car-
 nis seu malum pene quod idē est
 propter mītra. Quā homo nō co-
 gnosceret se esse lapsum et perdis-
 tum si remoueretur ab eo malum
 inuoluntariū seu malū et sic non
 cognosceret bñficiū infinitū sibi
 datum et repicaret totū quasi
 nihil. Et ideo cōueniens est val-
 de homīni q̄ remaneat in eo ma-
 lum pene corporis ppter bonum
 suum vt cōtinue cognoscat lapsū
 suum et qualis fuit vt sic cōtinue
 magis diligat christuz et vniatur
 cum eo. Sed tñ christ⁹ cōuertit
 totum illud malū in bonū homīs
 q̄tum ad aīam. Quā sicut christ⁹
 per penā suam corporale et mors-
 tem operat⁹ ē infinitū bonuz pro
 hoībus et totū bonum eoz. ita q̄
 mortē ⁊ penas cōuertit i maximū
 bonum. ita valde rōabile fuit vt i
 hoīe etiā remaneret mors ⁊ pena
 Sed sicut mors et oīs pena cor-
 poralis fuit in xpō volūtarie et iō
 meritoria pro hoībus ⁊ fuit instru-
 mentum liberationis hoīs. ita eti-
 am mors ⁊ oīs pena corporalis fi-
 eret in hoīe voluntaria et merito-
 ria et esset instrumētum acquiren-
 dī merita. Sicut enī mors sua et
 oīs pena fuit summi meriti. Ita
 etiam mors hoīs et omnis pena
 corporalis voluntarie assumpta
 ppter ipsum fieret magni meriti.

Si enim christus remoueret ab omnibus mortem et omnes penas corporales ut non possent pati iam tolleretur hominibus occasio merendi ac acquirendi merita quia omnis pena voluntarie et sponte assumpta propter deum est meritoria et bona. Et ideo non fuit conueniens quod remoueret ab homine illud quod poterat esse instrumentum ad faciendum bonum et honorem dei. Non igitur christus remouit ab homine malum pene corporalis quod erat inuoluntarium. Sed conuertit illud in bonum hominis et facit illud esse voluntarium ut sit meritorium. Et sic christus malum voluntarium quod erat in libero arbitrio et in anima facit inuoluntarium odibile et displicibile homini. et malum inuoluntarium quod erat in corpore et quod erat terribile odibile fugibile et displicibile homini quid enim terribile mortis. facit et reddit voluntarie amabile homini et appetibile. O ad mirabilis est conuersio ista. Et ideo homini christiano si verus christiano est mors et pena corporalis propter christum summe amabilis desiderabilis et acceptabilis quia omnis homo christianus veraciter amat et vult imitari christum quod non potest facere si non potest pati mortem corporalem et penam sicut christus. Quid enim rationabilius ut sicut christus sustinuit voluntarie mortem et penam corporalem propter homines quod esset viceversa homines sustineant mortem ac penam corporalem propter ipsum voluntarie et sponte

ut homines habeant in seipsos et in corpore exteriori illud per quod possint ostendere amorem interiore et affectum cordis erga christum. quare conuenientissimum fuit quod remaneret in hominibus reparatis quo ad animas pene corporales non tamen ut regnarent et dominarentur sicut ante et timerentur. nam omne quod timeatur ab aliis quo dominatur eis regit super eum. Et ideo mors et omnis pena corporalis dominabatur homini et regnabat super hominem quia timebatur ab homine. Sed in homine christiano non mors non timetur nec aliqua pena corporalis. et ideo non dominatur quod uis sit in homine nec regnat. ymo subicitur voluntati eius. Sed quia in corpore et in carne hominis lapsi erat etiam concupiscentia carnis inordinata per quam caro erat corrupta et infecta et per quam caro dominabatur anime et subiugabatur sibi totaliter per istam concupiscentiam anima dampnabatur. Et ideo ista voluptas carnis inordinata et libidinosa erat uerum inimicus anime quia per ipsam anima erat corrupta et infecta et etiam ipsa caro propter istam concupiscentiam erat inimica dei quia deus creauit animam mundam. Et ista caro propter istam summam concupiscentiam corrumpebat et inficiebat animam quia trahabat ipsam ad se sicut meretrix trahit uirum. Et ideo quoniam ista duo voluptas et concupiscentia carnis sit inimica anime et corumpat animam ut inimicetur deo. Ac tamen non debuit destrui

nec annihilari totaliter nec deleri ut
nullomodo esset ymo pueniens fuit
q̄ remaneret in alijs penis corpo
ralib⁹ qm̄ postq̄ aia recuperat su
um bene esse et suā bonitatem rec
titudinem et virtutem atq̄ suam
fortitudinem et per p̄ns liberatur
a potestate ⁊ dñio carnis. Et ideo
quia caro per istam ꝑcupiscenciā
dāpnauerat aiam pueniens est q̄
talis inimicus remaneat et aia vin
dicet se de ip̄o inimico suo capita
li et ꝑtinue ip̄m pugnat et capti
uet et vincat et pugnet cōtra eum
indefinenter qm̄ inimic⁹ mortalis
nō dz statim occidi s̄ debz lāgue
re et paulatim destrui. Sufficit ei
aie q̄ inimicū suū teneat sub pedi
bus eius et dñetur ꝑcussiat et ver
beret ip̄m ideo sufficit aie habere
adiutoriu⁹ ut dñetur inimico suo
capitali. Item esset anima occiosa
quodmodo nisi haberet inimicu⁹
cōtinuū cū quo pugnaret et se ex
cercite et in pugna cōtinua cū ar
mis sibi datis a x̄po ut sic cōtinue
pugnando acq̄rat victorias et me
rita. Item etiam bonu⁹ est hoī ut
cōtinue sentiat suū capitalem inī
micum qui ip̄m dāpnauerat et s̄
cui⁹ potestate erat ⁊ sic cognoscat
grām sibi factam et cognoscat se
accepisse grām et bñ esse et q̄tuz
valet cognoscat per experientiā ⁊
qualiter ab inimico suo liberatus
fuit cui añ seruebat ⁊ timeat deñ
effendere ne itez reuertat s̄b p̄ā

te talis inimici et tate corruptiōis
et semp recordet a quāta corrup
tione et fetiditate aia sit liberata ⁊
semp grās agat ne tradat obliuio
ni. Cōueniēs ḡ fuit q̄ remaneat i
hoīe reparato ꝑcupiscētia carnis
nō tñ ut regnaret. et dñaretur sic
ante s̄ ꝑpter causas dictas. Et sic
apparet qualiter x̄pus oīa mala
hoīs cōuertit in bonū et q̄ rema
net malū aie iuolūtariū et dat bñ
esse aie et malū corporis facit vo
luntarium et meritorium.

Sequitur de sacramētis.

De forma et modo in quibus
ibūs x̄pus dei filius et ver⁹ hō ut
ver⁹ medic⁹ et saluator dat bñ eē
salutem et grām et oīa necessaria
hoī lapso ut hō recipiat de facto
et de modo regenerādi et renouā
di hoīem ⁊ eum incorporandi cū
christo.

Quoniam autem laps⁹ ⁊ perdit⁹
indiget ut recipiat bene
esse et curetur a suo malo esse. In
digz etiā ut recipiat indulgenciā
et remissionē oīm peccatoꝝ et of
fensaꝝ. Et null⁹ pōt dare nisi ies⁹
x̄pus ut iam declaratū est. Ideo
specialiter op⁹ venire ad factum
et ad mediā ordinatū et institutū
a x̄po i quo hō recipiat oīa sibi ne
cessaria quo ad aiam. Tñ ip̄e x̄ps
ordinauit in ecclesia sua modum
et formā in quib⁹ ip̄e hō recipiet

bñ esse et salutē et hoc de facto re-
 cipiet. vñ quia bene esse quod ho-
 mo dñz recipere a xpo est inuisibile
 scz ipa grā que est bene esse et est i-
 uisibilis qm̄ est res spiritualis si-
 cut aia. Et ppter hoc xps ordina-
 uit aliquas res corporales sensi-
 biles et visibiles per quas et in q-
 bus homo recipit adiutoriū et bñ
 esse seu grām suam ab eo videlicet
 recipiendo illas res corporales in
 se quequid sūt visibiles et hñt simi-
 litudinez cū illa grā recipienda et
 quodmodo significant eam et res-
 pñtant. Ita qd xps ordinauit et in-
 stituit qd homo reciperet suū bene-
 esse et suū donum per res corpora-
 les et visibiles tanq̄ per modū in-
 strumētōz et noluit dare suā grāz
 nec suū donum nec tm̄ beneficiūz
 totaliter occulte sz in forma visibi-
 li et manifeste. Ad autē qd illud
 quod datur sit visibile in se nec vi-
 deatur nec audiat sz solū videt
 in illa re corporalīz visibili sicut in
 modū signi et cuiusdē ymaginis.
 Et iō vt hō possz cognoscere quid
 est illud quod recepit in aia osten-
 ditur per modum et formas reci-
 piendi et aplicandi tales res visi-
 biles ad ipm̄ hoīez exteri⁹ incor-
 pore et per hoc hō cognoscit et co-
 gitat qd sicut exteri⁹ et visibiliter
 fit ita pformiter ip̄e dñs ies⁹ xpus
 incorporatur in aia et hoc fuit val-
 de pueniens hoī et pportionatur
 pt per talem modū homo recipe-

ret donum xpi. qz hō debz cognos-
 cere quid est illud quod recipit et
 modus cognoscendi ipius hoīs ē
 vt per sensibilia corporalia et visi-
 bilia cognoscat inuisibilia et spūa-
 lia vt iam declaratur fuit in scala
 nature. Et ideo sicut in scala natu-
 re que consistit in rebus visibilib⁹
 hō ascendit ad cognoscendū res
 spūales: ita similiter de⁹ hoī lapsō
 ordinauit quādo scalam in restau-
 ratione sua vt per res corporales
 et visibiles hō cognosceret res spi-
 rituales et visibiles et nō solū hoc
 ymo suscipiendo tales res corpo-
 rales et visibiles visibiliter recipi-
 at res spūales in visibiles inuisi-
 biliter. Et ideo ista scala vltima ē
 scala cognoscēdi et recipiēdi ipas
 inuisibiles res in hoīe et nō tm̄ co-
 gnoscēdi. sz scala nature est tm̄ sca-
 la cognoscēdi. et iō ista scala vltia ē
 melior et vtilior et magis frutuosa
 hōī. Prima scala est nature ista
 scda scala est scala grē. pma scala
 est scala creationis et pditōis. sed
 ista scda scala est scala reparatōis
 et restauratōis scala vite et salutis
 Prima est hoīs inq̄tū hō scda est
 hoīs inq̄tū laps⁹. Et iō hō inq̄tū
 lapsus est: dñz pmo ascendere per
 istam scalam qd p scalaz nature qz
 hō laps⁹ est in pfūdissimo loco et i-
 fimo et distat in ifinitū adeo et est
 inimic⁹ dei. et iō pmo dñz exte de
 illo loco ifimo et ascēdere ad grāz
 dei et ad donū dei et auxiliū et ad

futoriu dei et ad bñ esse qz alit nō poterit ascēdere scalā nature. Pri mo deus ordinavit boi pfecto ha bēti bñ esse scalā nature per quaz poterat faciliter ascēdere et descēdere. Scōo ordinavit boi q ceciderat de bñ esse ad male esse et de grā ad culpā de amicitia dei ad i unicitia. scalā gratie p quā ascen derat ad bene esse ad gratiā et ad amicitia suā. 7 iō hō laps⁹ nō pōt inuenire deū quā pdidit nisi ascēdat p scōam scalā. Et si per p̄maz p̄mo vult ascendere et ire ad deū tūc frangit colū suū et h3 obstacu lum et nō iuenit deū s3 magis in uenit errorez 7 dyabolū et maluz suū: per p̄miam scalam nature seu creaturaz hō ascendebat ad deū s3 per scōaz ascēdit ad deū boiem. Sic igit sicut duplex est stat⁹ ho mis. Ita duplex scala fuit ordina ta prima fuit a deo tm̄ scōa fuit a deo boie sc3 a xpō. Et iō valde ra tionabile fuit vt sicut deus qñ hō nundū erat ordinauerat vt homo ascenderet ad deū per scalā visibi liū rez et corporaliū. Ita qñ fac tus est hō et recepit corpus ordi nauit vt hō ascendat ad eū deū et boiez per scalā rez corporaliū. Et sicut in seipso h3 quād scalam hu manitatis 7 diuinitatis seu corpo ris et aie in seipso. Ita etiam ordi nauit quād scalaz rez corporaliū 7 visibiliū et grē sue vt hō per res visibiles ab ipso ordinatas ascēde

ret ad grām suā. Et sicut ipse i sca la sua h3 duos gradus sc3 hūanē tatez et diuinitatem et p hūanita tēz ascendit ad diuinitatem et hō etiā per corpus ascendit ad aiam. Ita p̄firmiter scala ab ipso ordina ta h3 duos grad⁹ sc3 ipas res visibiles et gratiam suam et per res visibiles ascendit ad grām suaz co gnoscendū et recipiendū. Nō em̄ est mir⁹ si xp̄s ordinauerit q in re bus corporalibus et visibilib⁹ hō lapsus recipiat gratiā suā et suum bñ esse perditū cū deus ap̄ncipio ordinass⁹ q hō hñs iam bñ esse re ciperet suuz optimū esse p res cor porales sc3 p lignū scientie boni 7 mali sc3 p̄seruādo obediētiā de p̄ cepto dato sup ligno scie boni et mali qd lignū erat res corporalis 7 visibil⁹ 7 iō sic de⁹ ordinauerat vt hō p̄uādo illā obediēcia de illo li gno acciper optie eē. ita etiā ordia uit xp̄s deus et hō aliquas res vi sibles et corporales vt hō recipi endo illas res in se sicut ipse ordi nauit per obediētiā 7 ppter obe diētiā recipiat grāz suā 7 bñ eē seu donū suuz. sic hō ille res visibiles ab ipso ordinate et institute hñt ta les virtutē et efficacitā ex ordinatō ne sua q q̄cūq3 suscipiet eas debi to modo recipiat grāz suā q signi ficat p tales res nō q in illis reb⁹ p̄tineat talis grā s3 qz ab ipso dat oī recipiēti p ordinatōez et istitu tōez suā 7 qñ ex quod pacto q aūe

cōtempnit tales res p quas dñs
ordinauit dare grām suā boī ppter
hoc tales sacrificant et sacrantur p
verba sua que dicuntur in nomine
suo sup tales res corpales qquid
vba etiā significāt illā grām susci
piendō. Et iō tales res corporales
et visibiles scificate et cōsecrate p
vba sua sūt sufficiens instrumētū
ad recipiendū grām et cōuenien
tissime vba xpī debent addi cū re
bus corporalib⁹ qz sicut iaz decla
ratus fuit in capitulo de vbis dei
duo tm habem⁹ a deo creaturas
suas et vba sua. et vba sua habēt
omēz vutem et deus per verbuz
suū creaturas fecit: et ideo verba
dei opantur sup creaturas visibi
les. Qz igī tales res visibiles de
bent representare illud inuisibile
quod dat et recipit et hñe similitu
dinē cū eo qz aliter nō faceret ho
minēz ascendere ad cognoscendū
qz etiā dñs iesus xps instituit et or
dinauit tales res visibiles certas
ad significandum illud inuisibile
quod significatur ⁊ repñtatur per
ip̄as res. Et ideo qz verba magis
hñt aptitudinēz ad significandō et
repñtanduz res inuisibiles q̄ ip̄e
res corporales qz hoīnes vtuntur
vbis ad significandū et vadūt et
intran ad aīaz et ppter hoc signi
ficatio euidentior et magis mani
festa fit p vba q̄ per ip̄as res cor
porales: et iō vt significatio sit ple
na cōpleta et euidentissima clarif

suma et determinata certa verba de
bent addi cū reb⁹ visibilibus vt p
res visibiles ⁊ verba q̄ audiuntur
fiat vna cōpleta repñtatio vni⁹ et
eiusdē rei inuisibilis et sic homo ve
locius et forcius ascendat ad talē
significationem tanq̄ per scalam
ad illam rem cognoscendō et cogi
tandū vt simul videndo res ip̄as
visibiles et representātes et ordi
natas a dño et audiēdo verba iō
significantiā homo intelligat cla
rissime q̄ est aliud inuisibile quod
debet recipere et quod dabitur a
dño ei et vt homo firmissime cre
dat q̄ receperit grām inuisibilem
et illud quo indiget recipiendo ta
les res: ideo est ibi ordinatō et in
stitutio dñi nrī ihū xpī et volūtas
sua que ordinauit cōstituit et vo
luit vt p tales res corporales ho
mo suscipere grām suam et adiu
toriū suum et sūt etiam verba sua
ibi irrefragabilia verissima. Et iō
tam sua ordinatio efficax q̄ sua v
ba que nō pñt esse falsa affirmant
hoīez ad credendū q̄ ibi recipiet
grām inuisibilem qua indiget. Ec
ce igī scalam firmissimā fixā ⁊ im
mobilem ad ascendendū Et quia
ista est scala cognoscendi ⁊ suscipi
endi seu habendi: et ideo ab vtro
q̄ modo fit firmissima. Est ibi pri
mo plena significatio tam ex par
te rez q̄ verboruz vt hō ascendat
cognoscendo est etiā ibi ordinatō
efficax xpī et vba sua vt hō ascen

dat ad suscipiendū et credat firmis
sime quod accipiet talē grām repñta
tam et significatā tam per res vi
sibiles quod per verba. Quid ei ma
gis firmū magis solidū magis se
curū quod ordinatō xpi et verba sua
quid em̄ fortius in regno quod ma
gis imutabile quod regis ordinatō et
iō talis ordinatio xpi et xbiū suū
ipōnūt necessitates nō tñ cogens
tem sed volūtarias vt hō recipiēdo
res tales visibiles a xpo ordiatas
debitomō recipiat talē grām signi
ficatā p tales res et vt xps det ip
sā qz ipse se obligauit dare ex sua
bonitate et volūtate sūma securi
tas qñ scz ordinauit tales res vi
sibiles et fecit pactū cū sūma boi
tate et benignitate voluit eomō or
dinare quo magis hoib⁹ puenie
bat. Si ei de⁹ secrete in vtre ma
tris qñ corp⁹ est organisatū creat
et dat aiām rōalem sine petione
et postulatiōe tāto magis dabit
grām suā scz inuisibilē si hō debito
mō recipiat res corporales et visi
les ab ipso ordinatas ad recipien
dum suā grām. vñ tā aiā quod grā i
mediate fluūt a deo p creatōnem
et sic ipse ordinauit qñ fecit hoies
quod quotiescūqz corp⁹ esset disposi
tum et organisatū recipet aiā rōa
lis quā ipse crearet. ita ordinauit
qñ restaurauit hoiem quod qñ hō re
ciperet debitomō tales res corpo
rales ab ipso ordinatas recipere
grā sua in aiā quā ipse crearet. et

ideo sicut de⁹ nunquā deficit quin
creet et det aiās. ita nunquā deficit
quin creet et det grām inuisibilē. ec
ce igitur modū p quē christ⁹ dei fili⁹
dat hoī lapso suū bñficiū et ad
iutoriū et facit ipsū picipē i meris
to suo et morte sua et incorporat hoī
nem sibi et facit ipsū suū mēbrum
et hō incorporatur ei et vnif ei et fit
de domo sua et de familia sua vidz
per res corporales et visibiles ab
ipso ordinatas per q̄s hō signifi
catur vt sit su⁹. vñ si hō vlt recipere
grām satisfactionis et redēptiōis
per christū et quod mors christi que
oīa meruit sit sua necesse ē quod ad
hereat et vnif christo et credat i
eū et opz quod ista credulitas et fides
occulta manifestet p signa exteri
ora et visibilia et iō debuerūt eē si
gna certaz deterinata visibilia per
q̄ hoies ptestarētur credere i chri
stum vt cognoscerētur hoies q̄ es
sēt mēbra christi sic ei necesse erat
hoī et pueniebat vt ita satisfaccet
christ⁹ pro eo. ita cōueniebat hoī
vt ita vniretur christo et daretur ei
grā dei christi. Et qz per tales res
corporales seu signa dat grā i aiā
et hō sanctificatur et recipit bñ eē
Et etiam qz christ⁹ ordinauit eas
Ideo ppter hoc debēt venerari et
honorari et dñt dici sacra et sancta
et sacramēta quous sint res corpo
rales et visibiles. adeo signāt res
sacras et sanctas et preparant ad
res sacras suscipiēdas ordinatas.

in sanctissimo christo. quare nō in merito dñt dici sacramēta. et per pñs scala ista est sacramentalis

Quod primū sacramētum qđ de^o ordinauit ē baptis^m seu ablutio in aqua et ē sacramētum regeneratiōis et renouatiōis i quo homo corrupt^{us} et perdit^{us} gignit^{ur} regeneratur et renouatur in esse nouo spiritali et gratie.

Uoniā autē iam declaratu^{us} fuit in capitulo ⁊ tratatu de lapsu et corruptione hois in quo statu est hō laps^{us} q̄tum ad aīam et libe^{re} arbitriū. et iō op^{er} q̄ hō totaliter mutet^{ur} ab illo statu corrupto quo ad aīam et recipiat nouū esse vt recedat antiquum esse. q̄a necesse est qđ recipiat bñ esse et recedat male esse. Necesse est etia^z qđ aīa faciat nouas operationes et relinquat antiquas et abluat^{ur} a sua corruptōe a sua feditate ⁊ macula quā p̄bit ex societate carnis corrupte necesse est etiā qđ fiat plena remissio oīs culpe ⁊ oīs peccati et qđ destruat^{ur} oīs obligatio ad penaz vt scz aīa sit talis ⁊ reputet^{ur} talis ac si nūq̄ peccass^{et} nec aliquā maculā huiss^{et} Et ideo christ^{us} respondet ad oīa ista que sunt iuisibilia et debēt fieri occulte in aīa ordinauit scz vt exterius in corpore fieret ablutio et lauacrum per aquā elemētaram cū verbis exp̄s se designantibus ablutioē et lauacrum in aīa. dicendo ego baptiso

te in nōie patris et filij et spūs sancti. quod ē idem ac si diceret ego te abluo et lauo. Ista igitur ablutio visibilis que fuit exteri^{us} in corpore sicut ordinatū est simul cum verbis institutis significāt ablutioē inuisibile occultam et secretam quā christ^{us} facit in aīa. queq̄ dem ablutio fit per nouā grām siue per nouū bñ esse per quod receprū in aīa renouatur aīa et mū datur et purificatur et fit totaliter amabilis et acceptabilis deo ac si nūq̄ peccatum fuisset in ea. et in^{tra} corporatur atq̄ vñt cū deo xp̄o et tota passio christi efficitur sua ⁊ applicatur ei. Et ideo ista ablutio que fit in aqua eomō quo christ^{us} ordinauit vocatur sacramentum seu signū regeneratiōis hois quia hoc est regenerare hoīem et renouare qđ aīa recipit nouum esse spirituale quod ante nō habebat. Et ideo per istud sacramētum aīa intrat regnum celoz ⁊ hō efficitur filius dei et heres et coheres christi. Et ideo in isto sacramēto hō recipit nouum esse nouū nomē quia nominatur christianus qui sicut recipit a christo nouū esse. i. rem nouam per quā efficitur hō nou^{us} Ita recipit nomē a christo. Et sic christus cōmunicat suam rem et suam grām. Ita cōmunicat suū nomē et sic homo innouatur quo ad rem et quo ad nomē. Et sic sacramētū baptis^m est prima sca

la sacramentalis per quā homolap
sus ascendit et est scala cognoscē
di et suscipiendi inuisibile per vi
sibile. Unde ipsa aqua et ablutio
et mod^o abluendi sūt id quod vi
detur. Et ideo sic corpus pportiona
tur rei inuisibili q̄tuz ad significa
tionez et figuratōez q̄ illud quod
videtur in sacramēto et signū et fi
gura illi⁹ quod nō videtur. 7 ideo
debem⁹ arguere de visibili ad iui
sibile. et iō sicut aqua per suā puri
tatem mūdāt 7 purificat om̄s ma
culas et infectiones corporales 7
totalit^r lauat et ita significat q̄ aīa
inuisibiliter mundatur et lauat ab
oi macula et oi culpa et ab oi inū
dicia et totalit^r efficit noua et hoc
per aquā inuisibile sc̄z per gratiaz
nouā et nouū eē ē sc̄do spūale et si
cut per aquā abluatur totuz corp⁹
exterius; ita significat q̄ tota aīa
abluatur intus. Item sicut aqua
est clara et dyaphana et suscepti
ua lūis: ita significatur q̄ aīa int⁹
illuminat et effugant oēs tenebre
spūales. Item sicut aqua per suaz
frigiditatē refrigerat ita significat
q̄ int⁹ refrigerat^r p̄cupiscentia car
nis que aīam inficiebat per calo
rem libidinosum. Item etiā signi
ficatur q̄ aīa recipit refrigerium a
pena eterna ad quā erat obligata
Item sicut ablutio fit in capite et
deinde ad totū corpus: ita signifi
catur remissio plenaria et ablutio
oīm culpaz et offensaz et oīs ob
ligatōis ad penā eternā ita q̄ iter

aīaz et deū nullū est obstaculū qd
impediret aīam ire ad deū. et iō si
gnificat aptio ianue paradisi. Et sic
patz q̄liter sacramentuz baptismi
quod fit in aqua corporali et visi
bili est scala ascendēdi 7 cognoscē
di inuisibile quo fit in aīa. Et q̄ nō
solū est scala cognoscendī s̄z etiā
recipiendi et habendi. et iō hō su
scipiendo exteri⁹ formā baptismi
xp̄i seu ablutōez aque ordinatam
a xp̄o q̄ est visibil^r recipit int⁹ inui
sibil^r in aīa totū illud inuisibile qd si
gnificat p aquā visibiles et hoc de
necesse v̄tute ordinatōis xp̄i q̄ or
diāuit vt q̄cūq̄ recipet suū baptis
mū a xp̄o ordiatū recipiet totū illū
quod significat p baptismū. et sic
p baptismū visibile fit inuisibil^r in
corporatio et vnio cū xp̄o et pur
gatio culpe remissio pene 7 apper
tio ianue celestis. et sic o baptismō
i quo fit gñatio noua 7 mutatio de
statu in statum et de statu p̄rio ad
statū p̄riū 7 o male esse ad bñ cē et
de nō esse ad esse et de malo inuisi
bili ad bonū inuisibile. et ideo ibi
fit mutatio de morte ad vitā de te
nebris ad lumē o seruitute carnis
et dyaboli ad libertatez dei Et sic
hō p baptismū perdit 7 acq̄rit 7 to
tum est inuisibile quod p̄dit et ac
q̄rit. Et etiā per baptismū homo
morit et viuit q̄ aīa perdit statum
antiquū et vitā antiquā et desunt
esse quo ad illū statuz qui est stat⁹
pecti et vicij et culpe. et destruitur.

Et sic est ibi qued mors quia anima
 prius vivebat in vna vita et per ba-
 ptismum moritur in illa vita et incho-
 atur noua vita. et ideo homo per
 baptismum expoliatur et induitur quod
 expoliatur malo esse et quo ad vi-
 tam carnis et affectiones corpo-
 rales et induitur bene esse quod re-
 cipit a christo. et sic anima exiit quo ad
 antiquum primum hominem et induit no-
 uum hominem secundum christum: et quod nemo potest
 inchoare vitam nouam priam prius
 vite in qua vivebat nisi relinquat
 priam totaliter. Et quod prius vita erat
 voluntaria. opus etiam quod secunda vita
 noua sit voluntaria: et cum voluntas
 non possit cogi. Ideo opus quod homo
 voluntarie reliquat et odio habeat
 vitam antiquam et ei displiceat et pe-
 nitat ipsum sic visisse. et sic relinqui-
 tur penitentia in homine adulto quando re-
 cipit baptismum et opus ut displiceat
 mala vita preterita. Unde quia in ho-
 mine adulto est duplex culpa scilicet
 originalis et actualis quod peccauit
 per propriam voluntatem et consensum
 et ideo opus quod habeat displicentiam
 actualiter quod debet recipere nouam
 vitam et nouum esse auxilio. et ideo
 opus quod per voluntatem propriam et con-
 sensum adhereat se christo et credat in
 eum: et ideo in homine qui vult libero ar-
 bitrio requiritur fides propria et dis-
 plicentia de mala vita scilicet in paruulo
 qui non habet potentiam volendi ne-
 que consensendi et qui non peccat per
 propriam voluntatem sed solum habet cul-

pam originale et totum malum venit
 sibi ab alio: et ideo non requiritur quod habeat
 fidem propriam nec displicentiam
 sed sufficit ei fides aliena et quod alij
 credant pro ipso et consenciant et ad-
 hercant christo pro ipso et quando homo ante
 baptismum et antequam viuatur christo
 est sub potestate dyaboli ut iam decla-
 tum est. et ideo ut dyabolus expellatur et
 sua potestas sit exorcismus ante ba-
 ptismum et etiam fit cathecumenus
 id est instructio de fide tanquam qued pre-
 paratoria ad baptismum Unde quia
 in baptismo fit noua generatio spiritualis
 et acquiritur noua forma. Ideo de-
 bent omnia illa precedere que prepa-
 rant et valent ad illam formam recipiendam

Quod sacramentum baptismi est
 scala ascendendi et descendendi.

Sicut autem per sacramentum bap-
 tismi homo lapsus ascendit
 duobus modis scilicet cognoscendo et
 suscipiendo gratiam inuisibilem ita
 quodmodo christus ascendit hominem lap-
 sum in ipso sacramento baptismi. in
 quo homo lapsus venit ad christum
 et christus venit ad hominem.

Unde ista sunt ordinata inter se quasi
 qued scala et cathena scilicet diuinitas
 christi et humanitas mors seu pas-
 sio et baptismus christi. Unde gratia christi
 beneficium et donum suum fluit et de-
 scendit a deitate seu diuinitate christi
 originaliter et hoc per humanitatem
 christi virtute mortis et passionis sue
 in qua est infinitum meritum et infinita
 virtus et hoc est per baptismum

ppt. et dñ hō recipit sacramentuz
baptismi tunc gratia descendit ad
hoiez. et sic xps tangit hoiem per
baptismū suū: et sic baptism⁹ ē vl-
tim⁹ gradus istius scale in descē-
dendo et istomō xps descendit qz
donū eius descendit et induit ho-
minez ex alto et qñ totū induit qz
sicut exteri⁹ corp⁹ cooperit cū aq.
Ita eq. intus induit totaz aiam cū
sua grā cooperit eam. et sic xps tā-
git corp⁹ cū aqua sua et tāgit aiaz
cū grā sua. et sic tot⁹ homo tangit
a xpo: et iō tam corp⁹ q̄ aia incor-
porant et vniūtur cū xpo. et iō to-
tus hō efficitur mēbruz xpi: et per
pñs hz partem in morte et passio-
ne xpi et in v̄tute et merito passio-
nis ei⁹ et hō baptisatur in morte
et passione xpi et in sanguine eius
qz in v̄tute et merito mortis xpi in
qua est aspers⁹ sanguis ei⁹ donū
et grā descēdit ad aiam que lauat
et ideo baptism⁹ est instrumentū
passionis xpi. Sic igr totū est xpi
et grā descendens et baptismus p
quem grā descēdit et mors et pas-
sio hūanitatis per cui⁹ v̄tutez de-
scendit et diuinitas aqua grā fluit
vt a fonte et tāq̄ de fonte et etiaz
homo efficitur ipsi⁹ xpi per bap-
tismū: et sic nō in merito hō noiaf
christian⁹ et efficitur infiniti valo-
ris et precij qz tūc empt⁹ est infini-
to precio scz morte xpi et nō est sui
ipsi⁹ ipse hō tūc: sz est ex christo qz
est membrum christi. et iō qui iuu-

riat et persequit christianū iuriat
et persequit christū. et qui honorat
xpianuz honorat christū. Et ideo
hō christianus dz reputare se esse
xpi et nō sui ipsi⁹ et per pñs dz co-
gitare quāto et quali p̄cio est em-
ptus et q̄tū est xpianuz et quāta
grā est esse christianū. Et iō sūme
dz cauere homo ne tm̄ nomen po-
luat et deturpet ne discordet a chri-
sto nec ipsū offendat. Ecce igr ca-
thenā mirabilez seu scalam immo-
bilem firmissimā diuinitas christi
imutabilis habūdantissima creās
oia de nibilo et hūanitas christi i
qua est infinitū meritū et infinita
virtus ppter mortem et passionē
suā quodquid meritū semp durat
et nūq̄ pōt euacuari et baptism⁹
in quo est ordiatio et institutio chri-
sti et preceptū recipiendi et omis
hō qui recipiet illuz recipiet grāz
suā. et iō qz ordiatio sua est imu-
tabilis. ideo baptism⁹ semp habz
virtutē et efficaciam. et sic ista sca-
la semp manet fixa et immobilis
Iō baptism⁹ fuit ordinat⁹ et nul-
la debz esse dubitatio quin hō re-
cipiens aquā baptismalē recipiat
donū et grāz xpi et in ista scala ni-
hil est visibile nisi baptismus cum
suis p̄tinentijs. Et iō homo qñ re-
cipit baptismū xpi capitur et liga-
tur inuisibiliter per grām sibi dataz
cuz xpo inuisibili et eleuatur et qñ
suspenditur et hoc per mediū visi-
bile scz per baptismū xpi. et iō sa-

eramentū baptismi est q̄si homus
p̄ quē christ⁹ piscat⁹ et capit hoies
et trahit ad se q̄ in hoie est aliqd
visibile et aliquid est occultū. Ita
in baptismo est aq̄ visibilis et su-
scipiendo aquaz exterius aia int⁹
capitur per gratiā et efficitur xp̄i
et sic patz qualiter christ⁹ descen-
dit ad hoiez per baptismuz et hō
etiā ascendit ad ip̄m per ip̄m ba-
ptismuz et fit ibi quoddā matrimo-
niuz et quidā cōtractus et quoddā
pactuz et pmissio iter xp̄m et aiaz
quia aia suscipit xp̄m in baptismo
volūtariē et etiā xp̄s suscipit aiam
et induit et ornat eam vestimētis
suis inuisibilib⁹ et exuit et expoli-
at eaz vestimētis suis inuisibilib⁹
antiquis corruptis et in honestis
et iō in baptismo aia efficitur filia
dei q̄ ē spōsa filij dei. et exinde ap-
paret eū q̄ta solēpnitate dz cele-
brari sacramētuz baptismi et susci-
pi in quo fit tale matrimonium et
aia suscipit talē spōsuz imortalez i-
nvisibile filiū dei et filiū virgis vcz
deū et hoiez oīpotentēz sūme amā-
bilem sūme dulcēz sūme desidera-
bilez sūme hoibus bonuz summe
sapientē q̄ voluit spōte mori et cru-
cifigi et totū suū sāguinē fūdere p̄
amore eius et lauare ip̄am aiaz in
mūdissimā vt ipsa fieret spōsa sua
et liberaretur a patibulo dyaboli
et ne esset meretrix eius et a dam-
pnatōe et perditōe eterna. Merito
iḡ magna celebritas et solē-

phitas debet fuari in tātis spōsa-
libus tanti et talis sponsi et meri-
to dz etiā aia fuare fidelitatem
verā et integrū amorēz tali spōso
et oīa que ei p̄misit. Merito etiā
debz semp recordari talis matri-
monij et oīm que p̄misit et sūme
cauere ne corrupat tātum et tā mi-
rabile matrimoniū. Ex istis igitur
que dicta sūt apparet qualic aia
per baptismū ascendit nō soluz co-
gnoscendo per visibile illud inuisi-
bile ymo etiā ascēdit vsq̄ ad mas-
trimoniū et nuptias filij dei xp̄i et
fit sponsa filij dei ascēdit etiā vsq̄
ad filiātōnē dei q̄ sit filia dei ascē-
dit q̄ sit digna esse amica dei vt i-
tret in regnuz dei ad societātē an-
geloz. et tñ ante batismū erat me-
retrix dyaboli et dāpnata ineter-
num cū dyabolo et malis angelis
Igit̄ sacramētum baptismi ē scala
ascēdendi et descēdendi vt dictuz
est et lauacrū regnātionis purifi-
cationis et mūdificationis vt iā
superius dictum est.

Quod scōz sacramētuz ē sacramē-
tum p̄firmatiōis per quod hō ias
genit⁹ nouiter per baptismū robo-
ratur et augmētatur et ad p̄fectā
etatē ducitur in esse spūali et gr̄e
et p̄firmat⁹ ad pugnādūz et ad no-
mē xp̄i publice et audat cōfiteđūz
et fit per vnctionē crismatis in frō-
te cum x̄bis ad hoc cōstitutis.

Eclaratuz ē autē qualiter p̄
sacramētuz baptismi hō re-

capit nouū eē spūale quo ad aiam
et de nouo regnatur et renascitur
et ē pprie natiuitas spūalis ipsius
aie et qm̄ per visibilia et corpora
lia ascēdim⁹ ad cognoscēduz iui
sibilia et spiritualia qz sensibilia et
corporalia portā similitudinē et quā
dam ymaginē rez spūaliuz. et iō
qz duplex ē vita in hoīe scz corpo
ralis et spūalis et etiā duplex nati
tas scz corporal⁹ et spūalis et etiā
duplex eē et etas scz aie et corporis
et iō ex illis q̄ videm⁹ fieri in vita
et etate et natiuitate corporali possu
mus videre et arguere qd existat i
vita etate et natiuitate spirituali.
Et qz in vita corporali et visibili p
mo bō gñatur et incipit esse et vi
uere per generatōnē deinde p eta
tem et natiuitatē accipit cremētū
donec perueniat ad pfectā etatē
et ad robur et ad pfectam virtutē
vt possit facere pfectas operatio
nes hūanas fm̄ corp⁹. Sic igitur
pmo ē ibi gñatio deinde augmen
tum corporale p quod bō deueit
ad etatē pfectā. Sic ḡ pformit⁹
fit in vita spirituali ipsi⁹ aie qm̄ p
mo bō accepit vitā spirituale et ge
neratur quo ad illam. deinde opz
qz recipiat augmentum vite spiritu
alis et roborat⁹ et firmetur in tali
vita vt pfecte possit operari opa
tiones que pertinet ad vitam spi
ritualem. et ideo qz per baptismū
homo recipit de nouo vitā spiri
tualem et incipit esse et est quedē
generatio spiritualis necesse ē eti

am qz sit aliud sacramentum post
baptismū in quo aia recipiat aug
mentum vite spiritualis et in quo
aia accipiat etatē pfectā robur et
fortitudinē vite spiritualis. et ideo
post sacramētuz baptismi ordina
tuz ē sacramētuz pfirmatiōis qd
ita se hz ad baptismū sic augmen
tum ad gñatiōnē et sic baptismus
est quedē spūalis gñatio vt bō vi
uat in vita christiana. Ita etiā sa
cramētū cōfirmationis est quoda
dem spirituale augmentum pmo
uēs hoīem in etatē spirituale pfectā
tam. et iō ē sacramentā plenitudi
nis scz pficiēs illud quod datuz ē
prius in baptismo in quo dat⁹ ip
si aie grā et augmentum plenitus
do et robur dat⁹ in scōo sacramēto
scz pfirmationis. Un̄ grā que dat⁹
in baptismo lauat aiam totaliter
et ista ē sua ppria opatio. S3 grā
que dat⁹ in sacramēto pfirmatiōis
roborat aiam et firmat. et ideo qz
ista ē alia opatio distincta a pma
necesse ē qz sit illud sacramētuz di
stinctū a pmo vt oīa fiāt ordinato
mō. Si igr̄ fuerit ordo debet⁹ i rez
bus corporalib⁹ et i vita corporali
m̄to magis dz eē ordo i vita spū
ali cū idē dñs ordinauerit vtrāqz
vitā. Et ideo vt i noua operatō et
nouus effectus in aia ibi debz or
dinari spirituale sacramētuz. Un̄
sacramēta sunt ad aiam cōplēduz
et pficiēduz et christ⁹ per ipsa sa
cramēta operatur in aia nostra

faciēdo in ea distinctas operatio-
nes et distinctos effectus per distincta
sacramēta tanquam per distincta me-
dicamēta et instrumēta distincta et
instrumēta distincta secundum indigen-
ciam anime et fidei quod ei convenit et ex-
pedit iuxta suam naturam et capacita-
tem ut omnia fiant de gradu in gradu
quod omnia etiam propter homines fecit sic videtur
quod fecit fidei quod cognovit expedire
magis homini ut omnia fiant de gradu in
gradu. Necessarium est omni homini ut re-
cipiat gratiam confirmatorem roboran-
tem augmentantem et perficientem
animam in vita spirituali quam recipit in
baptismo de novo quam si homo post
baptismum habet vivere necesse
est quod pugnet contra inimicos suos
et contra inimicos vite spiritualis et fi-
dei christiane tam visibiles quam invi-
sibiles occultos et manifestos et sic
cum gratia sibi data necesse est etiam quod
confiteatur nomen ihesu christi publice
et audacter sine timore et sine vere-
cundia tanquam membrum ipsius christi
Et quod ihesus christus est deus et homo crucifi-
xus pro hominibus et dei filius equalis
per omnia in deitate deo patri et sibi
similis. et ideo quod confiteri publice co-
ram hominibus quod christus crucifixus
deus et homo est fortissima res et etiam
apparet derisoriū et maxime coram
potētib⁹ inimicis christi qui possunt ar-
ridere et dare occidere tormēta. et
ideo propter istam confessionem fiendam
eomodo quo fieri debet necesse fuit ut
homo reciperet gratiam confirmatorem ut

sit constans et fortis tam in pugna
quam in confessione nominis christi. Et
quoniam quodlibet sacramentum est scala
cognoscendi et suscipiendi invisibi-
le per visibile. et ideo sicut in sacramē-
to baptismi factum est. ita fiat processus
in isto sacramēto. unde opus quod in quo-
libet sacramēto visibile proportionē
tur invisibili quo ad significationem
et reputationem. Et ideo quod crisma quod
est compositum ex oleo oliuaz et ex
balsamo est res visibilis in isto sa-
cramēto et unctio que fit exterius
in fronte cum verbis significatibus
operationem interiorē que fit in anima
que sunt ista. Signo te signo cru-
cis confirmo te crismate salutis in
nomine patris et filii et spiritus sancti.
Et ideo tam per oleum et balsamum
quam per verba possumus arguere omnia illa
que sunt in homine per istud sacramentum.
unde sicut videmus quod oleum natat su-
pra aquam et ascendit. Ita signifi-
catur quod gratia que perfertur in isto
sacramento natat et ascendit super
gratiam que datur in baptismo et
est superior quia illa datur ad ab-
luendum animam et ista ad robo-
randum aut augmentandum et for-
tificandum animam in pugna. Et est
tam sicut oleum reddit aquam saporosam
et sapidam. Ita significatur
quod per gratiam quod datur in hoc sacramē-
to homo recipit maiorem et dulciorem
saporem in christo et reddit magis
saporosus alijs hominibus in fama

conuersatione in vita et in oibus
suis operationib⁹. ita q^d p^{er} istā gra
tiam hō efficiat apt⁹ ad cōuersan
dum cū hoibus. Item sicut oleū
extenditur et dilatatur magis q^{uam}
aq^{ua} q^{uia} modica gutta olei crescit ⁊
extenditur. Ita q^d oleū significat
cremētum et augmētum. Ita si
gnificatur q^d per grām que datur
in isto sacramēto hō xpian⁹ exten
ditur et dilatatur exteri⁹ ad alios
hoies per bonas operatiōes et p^{er}
cōfessionē nomis xpi et reddit no
men xpi amabile in cordib⁹ alio
rum. et significatur etiā q^d per istā
grām homo accipit augmētū spi
rituale et plenitudinē grē. Item
etiā sicut oleū est mūdum signifi
cat q^d in hoc sacramēto mūdo da
tur grā per quā hō h^{ab}et conscienci
am mūdā et opera mūda. Item
etiam arbor oliua semp h^{ab}et vigore
et viriditatē et nūq^{uam} perdit ista ne
q^{ue} per frig^{iditatem} neq^{ue} per calorē. Ita
significatur q^d per grām que p^{ro}fer
tur iⁿ isto sacramēto h^{ab}et hō semp vi
gorem et viriditatē et ē fortis et cō
stans in vita spūali et per nullas
tribulationes desistit a p^{ro}fessione
nois xpi. Item etiā sicut oleū ē li
nitium dulcificatū et suaue. Ita
significatur q^d grā spūs s^{an}cti que
datur in isto sacramēto et linitiua
dulcificatiua et suaui. Ita q^d fac
cit hoiem leuē dulce suaue ⁊ mi
sericordem alijs in cōuersatione.
Ita q^d in leuitate dulcedine ⁊ sua

uitate cōuersatur iter alios hoies
tam bonos q^{uam} malos. et iō oleū re
cte significat grām spūs s^{an}cti q^{uia}
pprietates olei recte cōueniūt cū
gratia spūs s^{an}cti et cū operatiōi
bus ei⁹. etq^{ue} cū oleo admistat bal
samum in hoc sacramēto. iō signi
ficatur q^d sicut balsamū h^{ab}et p^{re}ciosū
odorē et est valde odorifer⁹ quem
odorē mittit extra se. Ita sicut p^{er} gra
tiam que cōfertur in hoc sacramē
to hō extra se emittit odore^m bone
fame et bone vite ad alios hoies
et abstrahit alios ad se ⁊ reddit no
men xpi odorifer⁹ alijs hoibus.
Apparet igit^{ur} qualiter ista vinctiō vi
sibilis que fit exteri⁹ in corpore p^{er}
crisma recte p^{ro}portionetur cū vincti
one inuisibili que fit interius in
aia per grām spūs s^{an}cti significā
do et rep^{re}ntando. Et q^d ista vinctio
fiat in fronte. Ideo significatur q^d
in isto sacramēto datur grā ad pu
gnandū et ad cōfitendū publice
nomē xpi sine timore ⁊ verecūdia
Unū signū fortitudinis ⁊ cōstancie
ostenditur in fronte et etiā timor^{is} ⁊
verecūdia ostēditur in facie ⁊ ma
xime in fronte ⁊ iō ad significādū
q^d per grām que datur iⁿ isto sacra
mēto hō xpian⁹ accipit fortitudi
nem et robur ad pugnandū et q^d
perdidit verecūdiā et timorē q^{uoniam}
erit necesse cōfiteri publice verita
tem et dicere neq^{ue} p^{ro}pter ignomi
niam mortis xpi in cruce nec p^{ro}pter
penā ⁊ ignominia passionis vt scz

hō formidet p cōfessione nois xpī
si opus fuerit sustinere q̄tūcūq;
penā et igomiā tanq̄ ver^o pugil
vnet^o ad preliū et tanq̄ strenuus
miles xpī ferēs in frōte signūz sui
regis et triūphale vexilūz crucis
eius. et iō cōfirmatur cū manu et
crux imp̄mitur frōti ad significan
dum oīa p̄dicta. Sic igr̄ hō bap
tīzatus et xpīan^o recipiēdo talem
v̄nctionē crismatis in frōte p̄ mor
dum et formā quib^o fieri d^z cum
verbis sup̄dictis. Cōfirmat in aīa
int^o et roboratur et recipit gratiā
inuisibilē per quā recipit augmē
tum spūale et p̄ueit ad p̄fectā eta
tem spūalem vt sit plen^o xpīanus
et apt^o ad oīa sup̄dicta q̄ necessa
ria sunt hōi xpīano si debeat viue
re in hoc mūdo. Et sic pat^z dīa in
ter sacramētum baptismi et sacra
mentū p̄firmationis q^z sacramen
tum baptismi ē quēdē mutatio de nō
esse ad eē. Sed sacramentū p̄fir
mationis ē quodō spūale augmē
tum de esse ip̄fecto ad esse perfe
ctum et de etate ip̄fecta ad p̄fe
ctā et d̄ puero ad virū. Et sicut se
h^z augmentum ad ḡnationē. Ita
se h^z cōfirmatio ad baptismum.

Quod tertiū sacramētū ē sacra
mentū corporis et sanguis ihū xpī
qđ ē sacramētū v̄nitat^{is} et cōicatōis
et viaticū refectionis et sacrificiū
oblatis in quo hō xpīan^o iā ge
nit^o et viues p̄ baptismū i vita spū
ali et i esse gr̄e et roborat^o et augmē

tatus p̄ p̄firmatione nutrit^o et p̄ser
uatur in eadē vita spūali ne defici
at in via et substētatur donec ve
niat ad patriā et ad eternā gl̄iam
et per quod v̄nitur christo et mem
bris ei^o per amorē et mutat^o et trās
format^o iēū sic nutrimentū i nutritū.

Uoniam autē vita spūalis cō
format^o vite corporali vt ias
dictum ē. Ideo sic in vita corpora
li requiritur p̄mo ḡnatio p̄ quāz hō
accipit vitā. scđo requiritur augmē
tum per quod hō ducit ad p̄fectō
nem vite. tertio requiritur alimētūz
p̄ quod p̄seruatur in esse. Ita etiā
requiritur in vita spūali p̄mo ḡna
tio per q̄ hō accipit vitā spūalem
scđo requiritur augmētū p̄ qđ hō
ducitur ad p̄fectionē vite spūalis
tertio requirit^o alimētum p̄ qđ hō
cōseruatur in vita spūali. Et iō sic
in vita spūali oportuit baptismūz
esse qui est spūalis ḡnatio et etiāz
p̄firmatio que ē spūale augmentū
Ita oportet esse vnū sacramentū
quod sit spūale alimentū et nutri
mentum in quo hō p̄sumaret^o cō
pleatur et cōseruetur totaliter i bo
no et in vita spūali. Et q^z iā decla
ratū fuit in tractatu de amore ad
longū qđ ē v̄ez bonū hoīs. et de
claratū fuit q̄ amor dei ē totūz bo
nū hoīs et vita ei^o et de q̄ amore
dei nascit^o v̄ez gaudiū et delecta
tio h̄a tāq̄ fruct^o quo aīa viuit. et
etiā dictū fuit q̄ finale p̄plemētū
hoīs ē vt hoīes v̄niātur cū deo p̄

amorem et iter se. Ita quod unus diligat
aliu sic seipsum et omnes reputet se tam
quod unus hominem nec aliter erit comple-
mentum in hominibus nisi sit tanta uni-
tas quod diligant se tamquam unum. et hoc
non potest fieri nisi sint primo uniti cum
deo. Ita quod quilibet primo unitur cum
deo et virtute illius unionis unitur
inter se. et quia ista perfecta unio
fit per amorem qui mutat et convertit
amorem in amatum. et unit amantem
cum amato. Et ideo necessarium est homi-
nibus christianis ut habeant unum sacra-
mentum in quo recipiant amorem dei
per quem unitur inter se cotidie.
Unde quilibet christianus est membrum christi
per baptismum et omnes christiani faci-
unt unum corpus cum christo. et ideo sic me-
bra habent unitatem cum capite et inter
se. Ita christiani debent habere unitatem
cum christo et inter se et nisi primo uni-
antur cum christo perfecta unione non
possunt ad invicem uniri quia unitas me-
brorum suitur ab unitate capitis. et ideo
quilibet christianus si vult habere perfec-
tam unionem cum aliis hominibus christi-
anis necesse est quod primo habeat uni-
tatem cum christo. et quanto magis unitus
cum christo. tanto magis unitus cum
aliis christianis. tunc autem homo christianus
perficitur completus et nutritur quando unitus cum
christo per amorem christianus convertitur
et mutat in christum et assimilatur
ei et per primum unitus cum omnibus membris
suis. unde sic nutritio corporalis fit per
calorem naturalem. Ita nutritio spiritualis
fit per calorem spiritalem scilicet per amorem.

Et sicut calor naturalis convertit nutri-
mentum in rem nutritam et unit. Ita
amor convertit amantem in rem ama-
tam et unit. Sed tamen priusmodum fit nu-
tricio spiritualis et corporalis quia in nu-
tritione corporali nutrimentum con-
vertitur in substantiam rei nutritae. Sed
in nutritione vite spiritualis res nu-
trita convertitur in naturam rei nu-
trientis et nutrimenti et ipsum nutri-
mentum non mutat sed solum res nu-
trita. et causa diversitatis est quia res amata
nutritur de re amata quia res amata
est nutrimentum et cibum rei amantis
et causa huius est quia amor convertit ama-
tem in amatum quia ista est sua natu-
ra ut iam declaratum est. Ideo res
que amat convertitur in rem amata
et per consequens in nutritione vi-
te spiritualis res nutrita mutat et con-
vertitur in rem nutrientem. et quia
christus deus et homo est res amata et
christianus est res amans. et ideo sequitur
quod christus est nutrimentum spirituale chri-
stiani et quod christianus per amorem con-
vertitur in christum et recipit formam
similitudinem et naturam christi et ipse christus
non mutat sed magis mutat et transfor-
mat in seipsum. unde sic in nutrimento cor-
porali vite ipsa alimentum expoliatur et
denudatur a sua propria natura et forma
et capit similitudinem et formam rei que nu-
trit sic panis recipit formam carnis
Ita per contrarium in nutritione vite
spiritualis que fit per amorem res nutri-
ta expoliatur et denudatur a sua propria
natura et forma et recipit similitudinem

et formā rei nutritiōis. Sicut igitur
se h3 nutrimentum ad re nutritam
in nutritione spūali vite q̄tuz ad
transmutationē. Ita se h3 res nu-
trita ad nutrimentuz in nutritione
corporali. Sed tñ i nutritione spi-
rituali tam res nutriēs q̄ nutrita
crescit s3 aliter et aliter qz xpian⁹
qui est res que nutritur crescit i vi-
gore cōfortatur ⁊ melioratur in se
ipso qñ mutatur in xpm. Sed xps
nō crescit in seipso nec recipit vigo-
rem s3 soluz crescit qz fit vnuz cor-
pus nouum in quo xpiani fiūt mē-
bra et ipse caput et sic xps crescit i
mēbris suis ⁊ totū illud corp⁹ po-
test vocari xps qz ipse est caput et
xpiani sunt mēbra ei⁹. Et sic xpus
dum amatur mutat xpianos in se
ipm per amorē ⁊ tūc facit crescere
corp⁹ suum nouū. Et sic quilz xpi-
anus duz mutat a xpo per amorē
firmez mēbrum xpi. et qz natura
amoris est q̄ qñ res amans susci-
pit rem amatā tūc capitur ⁊ susci-
pitur a re amata. Ita q̄ res amās
per amorē capitur. et iō duz xpia-
nus capit xpm per amorē tāq̄ su-
um nutrimentum et tunc capitur a
xpo et xpus comedit et crescit q̄a
suum corp⁹ crescit. Quia igitur p
amorē fit nutritio spūalis vite ⁊ p
amorē xpiani nutriuntur in xpo ⁊
sunt vera mēbra ei⁹ et transformā-
tur in xpm ⁊ vniūtur ei ⁊ per pñs
inter se vniūtur pfecta vnitāte. et
ideo vt ista nutritio fiat cōtinue ⁊

vnitas ista cōseruetur et crescat ⁊
membra christi cōtinue nutriētur
corp⁹ ⁊ sanguinē. Ideo christ⁹ isti-
tuit ⁊ ordinauit spūale sacramētū
corporis ⁊ sanguinis sui i quo cor-
pus suum veraciter ⁊ realiter cō-
tinetur ⁊ in quo ipemet est pñs et
in sua p̄pria persona qz ipse solus
est vez alimētum et nutrimentum
spūalis vite. Et qz i quolibz sacra-
mēto est visibile et inuibile et quo-
libet sacramētum est scala cognos-
cēdi et suscipēdi. et iō sicut in bap-
tismo et cōfirmatione factuz fuit.
ita faciam⁹ i isto sacramēto ⁊ ascē-
damus de visibili ad inuisibile.
Vñ sicut in sacramento baptismi
res visibilis est aqua et ablutio p
aquā cū verbis institutis. Et in sa-
cramēto cōfirmationis res visibi-
lis est crisma seu oleū et vñctio p
crisma cū v̄bis ordinatis. Ita in
isto sacramēto res visibiles sūt spē-
cies ⁊ n̄a est panis ⁊ vinū cū ac-
bis ordinatis a xpo. Deinde fit
māducatio visibilis sicut i bap-
tismo fit ablutio ⁊ in p̄firmatione fit
vñctio. Sed est dīa inter ista res
visibiles que sunt in isto sacramē-
to ⁊ inter res visibiles que sunt in
alijs duob⁹ qz in baptismo aqua
remanet aqua ⁊ in cōfirmatione
crisma manet crisma. Sed in isto
sacramēto panis nō remanet pa-
nis nec vinū remāet vinū qz v̄ba
illius sacramēti sunt alteri⁹ cōdi-
tiones q̄ verba alioz sacramēto

rum qz verba alioz sacramentoz
significāt effectū et operatōem in
uisibilem que fit int^{us} in aīa et non
significāt effectū aliquem fieri in
aqua nec in oleo. S3 in isto sacra
mēto vba significāt effectū et ope
ratōez inuisibilē fieri in ipsis reb^{us}
visibilib^{us} scilz in pane et in vino
qz significāt trāsmutationez realē
et veram panis in corpus xpi z vi
ni in sanguinē eius. Et iō sicut rea
liter et vāciter dū vba pferunt in
alijs sacramētis fit effectus z ope
ratio inuisibilis nouiter int^{us} i aīa
Ita pformiter dū verba pferuntur
super res visibiles scz sup panē et
vinū fit effectus et operatio in pa
ne et vino fm q vba significāt qz
nō videt^{ur} maior ratio de vbis bap
tismi q de vbis istius sacramenti
qn habeant efficacīā cum istud sa
cramentum sit nobilius et maius
Si igr vba que pferunt in sacra
mēto baptismi quod est primum
sacramētū hēant efficacīā et ho
mo baptizetur int^{us} in aīa sequitur
etiā q vba istius sacramēti hēant
efficaciā vt scz panis mutetur in
corpus et carnem xpi verā z vinū
in verū sanguinē eius. et si bap
tismus est verū sacramētum necesse
est q istud sit verū sacramētum cū
idez dñs ordinauerit z instituerit
Sed per experienciā apparet q
baptismus est verū sacramētum qā
hō mutatur et renouatur in vita
per ipm. Igitur et istud est verū

sacramentum.

Probatio q verba christi faci
ant illud quod significant.

Uot autē verba christi faci
ant quod significāt realiter
et de facto hoc manifestat^{ur} sit.

Opz ei de necessitate q vba crea
toris ascēdant per vnū gradū sup
verba creature et necesse est dare
vnū gradum magis vbo dei sup
verbum hoīs. Sed verba homis
seper significāt aliquid. igr verba
dei aliquid dñt habere vltra signi
ficationē scz q faciant id quod si
gnificāt aliter nihil pl^{us} haberent
q verba hoīs quod est absurdissi
mum dicere. Si igr vba hoīs ha
beāt hāc virtutē scz q significēt et
vltra hoc verba dei faciūt quod si
gnificāt. Igitur vba que pferunt
in sacramētis significāt et faciunt
quod significāt. seqtur igitur q v
ba christi que significāt suū corp^{us}
esse et existere in isto sacramēto fa
ciunt ipsum existere ibi mutan
do panē in corp^{us} et vinum in san
guinē. Item etiā verba hoīs sem
per significāt et nō semp est. ita in
re sicut significāt. ymo aliqn sunt
falsa. Igitur opz q verba christi
dei et hoīs habeāt vnum gradū
magis scz q seper significēt et q
sit ita in re sicut significāt ita q n
possint esse falsa s3 semp sint vra
et hoc ē necesse aliter nihil pl^{us} ha
berent verba christi q verba puri

hois. Cū igitur vba isti sacramēti sint vba xpi et nō puri hois seqtur qd sēp sint vera et ita eē sicut significāt. Item etiā si creatura habeat virtutem mutandi aliaz creaturā in se vt caro mutat panem in seipam quare etiam verba xpi nō habebūt virtutes vt mutēt panem in carnes suā et vinū in sanguines suū cū ipse xps ordinauerit verba certa et determinata ad hoc. Igitur necesse est qd vba xpi faciāt quod significant et sēp sint vera marie cū ipse nō possit mēiri. Igitur in isto sacramento necesse est qd fiat vera mutatio in pane et vino: vt sit ibi verū corp⁹ et verus sanguis. Si em̄ dū pferuntur verba in baptismo fiat mutatio intus in aīa inuisibilis et vere lauet aīa multo magis dū pferuntur verba xpi super panē et vinū eomō quo ordinatū est fiet vera mutatio in pane et in vino qd sūt res corporales infime et corruptibiles. Ecce igitur dīam iter res corporales et ifinales corruptibiles et visibiles istius sacramēti et aliorū sacramentorū. Un̄ alia sacramēta sicut baptism⁹ et cōfirmatio perficiūtur et p̄plentur nō sine applicatione ad hoīem per se. S3 istud bñ cōplet et hoc valde puenit qd istud sacramētū est alimentū spūale et est resectio spūal et hoc fit p amorem et nihil magis inflamat ad amorem qd pntia xpi realis. Deinde aut applicatur ad

hoīem et hoc per modū manducationis et potus ad modū cibi et pot⁹ qd h3 spēm cibi et potus manducatur et bibitur. Sic igitur in isto sacramēto sūt oīa ista pmo panis et vinus. scdo mutatio panis in corp⁹ xpi et vini in sanguinem per vba et vltimo est visibilis manducatio et potatio et sūpsio realis istius sacramēti et quia per visibile i sacramēti significat inuisibile vt iā dictum est qd illud quod videt ē ymagō et signū illi⁹ quod nō videt vt ascendam⁹ de visibile ad inuisibile. Unde in isto sacramēto est duplex inuisibile vnū extra hoīem et aliud intra hoīem qd in isto sacramento fit duplex effect⁹ p̄mus est in ip̄is rebus naturalib⁹ scz in pane et in vino. et scdus int⁹ in aīa qd necesse ē qd p istud sacramētum fiat in aīa aliqd inuisibile et spūale sicut p baptismū et p̄firmatōem et qd hō intus in aīa recipiat rē inuisibilē et spūales sicut per baptismū et p̄firmatōem et qd hō int⁹ in aīa recipiat rez inuisibilē qd oīa sacramēta sūt ppter hoīes. Et iō hic faciem⁹ duos p̄cessus pmo de visibili ad inuisibile quod ē hoīem est. et deinde ad inuisibile quod recipitur int⁹ in hoīe. vñ p̄mū visibile quod vbi videt ē forma panis et vini et inuisibile qd int⁹ p̄inetur ē corp⁹ xpi et sanguis et per p̄ns totus xps ver⁹ de⁹ et ver⁹ hō. et iō significatur qd sic panis et vinus q

sūt cibus et potus sūt plena refectio corporis ita q̄ in cibo et in potu est cōpleta refectio. Ita sūc corpus xpi quod est inuisibile p̄tinet et sanguis ei⁹ et per p̄ns ipe xpus est plena et cōpleta refectio aie et nutrimentū spūale. et sicut panis et vinū sūt principalē sba nutrimentū corporalē: ita significat q̄ ipe ibi de⁹ ex⁹s est principalis sba nutrimentū spūalis. Un̄ sicut i baptismo aqua significat ablutōnem ita forma panis et vini significat refectiōnem et nutritiōem: et sicut panis super om̄s cibos corp⁹ reficit et sustentat et vinū hoīez letificat et inebriat: ita significat q̄ caro xpi ibi⁹ ex⁹s aīaz reficit et sustentat spūa liter sup om̄ez gr̄am et q̄ sanguis xpi aīaz letificat atq; inebriat et q̄ ipse xps totā aīam reficit sustentat letificat atq; inebriat. et vt oīa pcludamus per formā panis et vini significat q̄ sicut se hnt panis et vinū respectu corporalis q̄cqd facit panis et vinū in corpore totuz hoc facit xps in aīa: et sic se hz ad aīaz inuisibilē. Item etiā panis et vinū aliud significāt qz vnus panis pponit ex multē granis frumētū et fit vn⁹ panis et ex multis vini racemoz fit vnū vinū. Ita sūc ex multis xpianis fit vna societas et vnū corp⁹ in xpo: et ita per hoc significat q̄a vnitas xpianoz inter se et cū xpo p amorem. ita quod significat p xpm p̄tentuz in isto sa-

cramēto q̄a vnio int om̄es xpianos q̄ debēt sumere istud sacramētuz. Et sic forma panis et vini sūt signū et ymago vnitatē xpianoz cū xpo et inter se. et sic per formā panis et vini significat duplex inuisibile scz corp⁹ xpi et istud inuisibile p̄tinet realit̄ i sacramēto. et aliud inuisibile est vnitas xpianoz in vno corpore et h̄ est corp⁹ mysticū et xps mystic⁹ et istud inuisibile non p̄tinetur sub forma panis et vini. Sz sol⁹ xps verus qui est caput vnitatē isti⁹ et cā ista qua significatur q̄ xpiani per istud sacramētuz vnūtur int̄ se et iō istud sacramētuz est ymago signū et mysterium vnitatē iocietatē pacis cōcordie et amicitie et fraternitatis. Ita q̄ istō sacramētū ē ymago et signū q̄ oēs xpiani sūt vnū cū xpo et int̄ se sicut grana frumētū sūt vn⁹ panis. et iō qz om̄s fideles xpiani sūt mēbra xpi et ipse est caput oīm: seq̄tur q̄ om̄s xpiani sūt in isto sacramento eodmō quo sūt vniti cū xpo nō q̄ p̄tineātur realit̄ ibi⁹ et p̄ncipalit̄ sz qz significat p sacramētuz ratōe vnitatē. Et iō istud sacramētū est sacramētū cōe oīm xpianoz et cōicatōis et vbicunq; sit et fiat representat oēs xpianos qz realit̄ et veracit̄ p̄tinet illū q̄ ē caput xpianoz et caput semp respicit mēbra et mēbra respiciūt capd. et qz vnitas ista nō pōt fieri nisi p amorem et dilectionem quia amor vnit et mutat.

Ideo istud sacramentum est sacra-
mentum amoris et caritatis. Sic igitur
istud sacramentum est signum et yma-
go refectionis seu mutationis spiritus
alis que persistit in vera unitate cum
christo et membris eius et per quos in hoc
amore per quem fit unitas vera, et
quia in vera unitate et refectione
et amore est gaudium et delectatio
et leticia. Ideo istud sacramentum
est sacramentum gaudij delectatio-
nis leticie et societatis. Et quia in
istud sacramentum realiter continetur ille
qui est omne bonum per modum cibi et
potus et alimentum. Hoc est sacra-
mentum omnis dulcedinis omnis bonitatis omnis
perfectiois et omnis virtutis.

Quid significat transmutatō q̄
fit in pane et in vino.

Et quia in isto sacramento ipse
seres visibiles scilicet panis et
vinum realiter mutantur in corpus et
sanguinem domini nostri Iesu Christi et non
remanet: et in alijs sacramentis non
mutatur sicut aqua non mutatur in ipso
baptismo. et ideo significatur quod
istud sacramentum est transmutatiuum
et persequum et per hoc sacramen-
tum Christiani totaliter pervertuntur et mu-
tantur in Christum et sicut res corpora-
les pervertuntur in corpus Christi. Ita
significatur quod Christiani per istud sa-
cramentum pervertantur in naturam
Christi et in diuinitatem et in suam volun-
tatem. et sicut ipse res corporales
scilicet panis et vinum exaltantur et di-
gnificantur in isto sacramento tanta ex-

altatōe et dignitatē q̄ nō pōt cogitari maior nec p̄nt plus ascēdere q̄ transeunt in corp⁹ xp̄i glorificatū. Ita significat q̄ xp̄iani per istud sacramentū exaltantur et dignificant tanta dignitate et exaltatōe qua nō pōt cogitari maior i hoc mūdo q̄ efficiuntur diuini et deificant q̄ p̄uertūtur in xp̄m qui est deus et homo et p̄uertūtur in suā volūtatez. Et sicut ibi fit plena cōuersio panis et vini i corp⁹ ⁊ sanguinē xp̄i q̄ nihil de substantia panis et vini remanet. Ita significatur per istud sacramentū q̄ sit plena p̄uersio et mutatio xp̄iani i xp̄m. Ita q̄ nihil remanet de p̄p̄a volūtate nec de p̄prio amore nec de p̄prio sensu s̄z totūz quicq̄d est hoīs inq̄tūz hō p̄uertitur in xp̄m et sicut s̄ba panis et vini inuisibilē et occulte p̄uertitur et mutatur in corpus et sanguinē xp̄i et tñ figura et spēs panis et vini remanet exteri⁹ visibiliter tamq̄ signa ⁊ vestigia ⁊ ymago. Ita significat q̄ p̄ istud sacramentū aia xp̄iani inuisibilis ⁊ occulta que est tota s̄ba ei⁹ p̄uertitur in aiaz xp̄i et in ei⁹ deitātē inuisibiliter et occulte et tñ corp⁹ remanet exteri⁹ visibiliter i sua figura et i sua natura. Ita q̄ sicut panis exteri⁹ id̄ apparet et tñ interiorius est mutat⁹ totalitē sicut hō ex parte corporis apparz id̄ et tñ est totaliter mutat⁹ quo ad aiaz interiori⁹ et sicut mutatio q̄ fit in pane ⁊

Vino est intrinseca et sibilis et fundamentalis et quasi cordialis. ita significatur qd per istud sacramentum fit in hoie mutatio intrinseca sibilis fundamentalis et cordialis ita qd cor hois mutatur in cor xpi. Sic igitur sicut xps in hoc sacramento transmutatur et puerit in corpore suum: ita transmutatur in isto sacramento ipsas animas in seipsum et sic transmutatio corporalis repñtat transmutationem spiritualem. Et quia etiam corpus hominis potest meliorari sicut anima suo modo. Iam etiam sicut panis qui est res corporalis melioratur tanta melioratione quam non potest fieri maior quam transsit in corpore christi. Ita etiam significatur qd corpore christiani melioratur per istud sacramentum tantum quantum meliorari potest in hoc mundo. Ita qd fit castus mundus purus sanctus et obediens anime. Item etiam qd panis significat corpus et sanguinem vinum significat quia panis pertinet ad carnes et vinum ad sanguinem in quo est sedes anime. Et ideo significatur qd sicut panis et vinum meliorantur tanta melioratione qua non potest cogitari maior in hoc mundo et per hoc significatur qd per istud sacramentum christianus conservatur et perficitur et pervenit ad ultimum complementum bonitatis quantum fieri potest in hoc mundo. Ecce ergo qualiter duo sunt in isto sacramento exteriora que significant omnia invisibilia que sunt christiano non per istud sacramentum sed per panem et

vinum visibiles et ipsa transmutatio que fit in eis.

Quid significat realis manducatio istius sacramenti visibilis.

Et quia omnia sacramenta sunt propter homines. et ideo debent ad homines applicari. Et ideo hoc sacramentum ad homines debet applicari. sed sacramentum baptismi non est sacramentum nisi si quando actu applicatur ad homines lavando et etiam confirmatio unguendo isto. Sed sacramentum antequam applicetur ad homines iam est sacramentum proplectum in se et hoc significatur qd homo antequam applicetur et istud sacramentum debet habere summam devotionem et reverentiam in sacramento et ante debet cogitare mysteria et significantes istius sacramenti. ita qd primo debet excitari totus homo intus et extra ad amorem et devotionem ex potentia tanti sacramenti in quo continetur christus deus et homo noster redemptor et salvator et summus amicus. Et etiam quia in isto sacramento fit conversio hominis in christum et ista conversio fit per amorem ardorem et devotionem. et ideo oportet qd primo christianus calefiat et ignitatur per ardens desiderium ut sit actu conversus in christum et hoc fit dum cogitat presentiam realem christi filii dei qui ex infinita et dulcissima caritate voluit mori pro christiana religione. Et ideo quia in isto sacramento debet esse summa devotio et plenitudo sine preparatione quam in alijs. Iam antequam applicetur homini iam est sacramentum. Et ideo istud sacramentum iam habet virtutes in homine

nōq̃ applicet ei realiter et dat vir-
 tutem inuisibiles et amor ardore
 rem et unitatem: et si hō nō possit
 ipm capere ex sola deuotione ope-
 retur in eo. Et tñ tm̃ operatur sup
 posita cōgrua deuotione sicut qñ
 realiter applicat hōi. Sicut igit
 alia sacramēta operant in aīa ite-
 rius inuisibiliter dū applicant. ita
 etiam istud sacramētuz operat in
 hoīe dū applicatur ei realiter. Et
 sicut alia sacramenta hñt pprium
 modū applicādi visibile in quo si-
 gnificat operatio que fit interius
 inuisibilis vt in baptismo ablucio
 exterior est modus applicādi qui
 significat ablutionē interiorē inui-
 sibles in aīa. Ita istud sacramētū
 bz suū ppriū modū applicandi vi-
 sibile in quo significat opatio inui-
 sibilis que fit interi⁹ in aīa et mo-
 dus applicandi ad hoīes et susti-
 nendi est per māducatōez et pota-
 tionem. Ita q̃ manducando susci-
 pit hō istud sacramētuz sicut lauā-
 do suscipit sacramētuz baptismi. ⁊
 tō si homo suscipiendo aquā susci-
 plat grām inuisibiles in aīa et do-
 nū xpī inuisibile quod dat in bap-
 tismo quātomagis suscipiēdo rez-
 aliter nō aquā s; ipm xpī deus ⁊
 homiez sub forma panis et vini in
 quo est om̃e bonū et aquo est om̃e
 bonū et oīs grā recipiet grām suā
 et donum suum. Et si suscipiendo
 aquā que nō uiuit neq; sentit reci-
 pit hō grām. Igr̃ multo magis su-
 scipiendo christuz sub patris et vi-
 ni forma qui est viuēs in secula et
 in eternū verus deus et verus hō
 recipiet grām. Et si etiam sustinen-
 do aquā corruptibiles homo reci-
 piat gratiā christi multo magis su-
 scipiēdo xpīz imortales recipit gra-
 tiā eius. et in h̃ significat q̃ suscep-
 tio alioz sacramētoz precedentū
 ordinata est ad susceptionē istius sa-
 cramēti tāq̃ ad maximū sacramē-
 tuz. Et iō in isto sacramēto hō reci-
 pit plenitudinez gratie q; suscipit
 illuz qui est totū p̃plemētum et q;
 amor et caritas sūt plenitudo oīs
 bonitat. et ideo in isto sacramēto
 suscipit amor et caritas q̃ sūt om̃e
 bonuz. Quia igr̃ xpianus suscipit
 christū in isto sacramento mandu-
 cādo et trasglutiendo ad modū ci-
 bi corporalis ponendo int⁹ in cor-
 de et alia sacramēta suscipit exteri-
 us. et iō significatur et est signū et
 ymago q̃ ipse xpianus dz recipe-
 re christū in corde spūalit et ei dz
 vniri per fidē et amores et p̃ istud
 sacramētuz p̃uertit in xpī et i na-
 turā ei⁹ et p̃ p̃ns efficitur diuin⁹.
 Et significatur q̃ christus p̃uertit
 christianū in seipsū et vnit ipsū cū
 mēbris suis magis incorporat sic
 igr̃ hō māducat et trasglutit chri-
 stum corporaliter et ponit in cor-
 pus suū. Ita significat q̃ christus
 comedit et trasgluti spūaliter ipm
 hoīem in suū corp⁹ mysticū s; in
 unitatē et societate suoꝝ mēbroꝝ

scz in vnitatē et fidelium xpianorum.
 Un ipossibile est qd xps mutet igr
 ipse ho mutat p istam manducati-
 onē qz in manducatione de necesse
 fit mutatio. vt iā declarata ē qd mā-
 ducatio et nutritio spūal' fit modo
 pmo manducationi et nutritiōi cor-
 porali qz in manducatiōe et nutritiōe
 corporali illud quod manducatur
 mutat et incorporatur in rē mandu-
 cātesz sz in manducatiōe spūali fit
 eōrio qz illud quod manducatur mu-
 tat et incorporat rē manducātesz i se
 ipsū. et iō xps dū manducatur mu-
 tat et incorporat et vnit ipsū mandu-
 cantē in seipsū sic nutritur int?
 in corpore vnif cū nutritio sic igr si-
 cut hō suscipiēdo sacramentū bap-
 tismi suscipit inuisibilia oia illa q si-
 gnificātur per vba q sūt in baptis-
 mo et p illa visibilia. Ita sūt hō su-
 scipiēdo p manducatiōez istud sa-
 cramentū modo quo dz suscipit i-
 uisibilia in aīa oia illa q significant
 p illa q vidētur in hō sacramento et
 hoc fm mai' v' minus fm maio-
 rez v' minorez deuotiōez. Et iō qz
 istud sacramētuz est tam magnuz
 q supat oia sacramēta. Jō dz trac-
 tari et celebrari cū sūma solēpnita-
 te et v' reuerētia honore et deuo-
 tiōe. Et iō vocatur eucharistia .i.
 bona grā qz in eo continetur ille a
 quo est omnis gratia.

Qd istud sacramētuz nō est so-
 lū sacramentū ymo etiā est vez sa-
 crificiū et pfectū placatiū et scifis

catū per quod reddit deo laus
 et gloria et bonor et omne debitū
 soluitur.

Unā supius declaratū est
 q mors et passio xpi sūt to-
 ta satisfactio et totū precū p obli-
 gatiōe hoīs et q in ea est oīs v̄tus
 et omne meritum et q ipsa mors et
 passio fuit vez sacrificiū et oblatiō
 pro pctis hoīm semel facta qz xps
 dedit vitā suā infini p̄ciū volūta-
 rie p hoīb' deo p̄ri vt iā declara-
 tū est nec pōt esse aliud sacrificiū
 nec alia oblatio nec hostia placēs
 deo nē sufficiens ad satisfactiōē deo
 p obligatiōē. et iō quia ipa mors et
 passio transijt et remanet virtus
 eius in eternū et ipe dñs qui pas-
 sus est surrexit et viuit in eternū. et
 iō ipsa mors et passio nō pōt ma-
 nere nisi p memoriā vt est declara-
 tuz qz illa q semel facta sūt et trās-
 seunt per memoriā solū viuunt et
 hñt esse. et iō memoria et radicatiō
 mortis et passionis xpi cū deuotiō-
 ne et v' fide est ymago et rep̄s-
 tatio v' mortis et v' passionis q
 fuit vez sacrificiū. Et iō qz ipsa
 mors et passio manet p memoriā
 in hoīb' xpianis sequit q memo-
 ria passionis cū v' deuotiōe et cre-
 dulitate est etiā sacrificiū et obla-
 tio placens deo et satisfaciens pro
 oī obligatiōe. vñ p talez memoriā
 hō facit totā mortē et passionē
 xpi suā et applicat eā sibi quia q
 uis mors xpi habeat virtutē ad

satisfaciendū p oī debito tñ n̄ pficit
 hōi adulto nisi applicet sibi ip̄a p
 memoriā deuotionez et fidem. Et
 quia ipsa mors christi est cois om̄
 nib⁹ similinō sicut sol ⁊ quilibz pōt
 recipere eam totā p se vt iā dictū
 est. et iō quilibz hō pōt ipsaz mor
 tem et passionē offerre ⁊ dare deo
 per se ad satisfaciendū et reddendū
 deo siue p p̄ma obligatōe natura
 li siue p scda que est pro offens⁹ et
 pctis. et q̄uis ipsa mors et passio
 christi sit infiniti precij et virtutis
 et semp placet deo ⁊ sit ei accepta
 bilis. Ac tñ deus non respicit nisi
 q̄ritatem et magnitudinez memo
 rie et deuotionis et fidei qz tñ re
 cipit quilibz de merito et v̄tute pas
 sionis q̄tum habet de deuotione
 quia tñ facit eam esse suā. Et de⁹
 nō respicit q̄ritatem et magnitu
 dinez rei que offertur ei. s⁹ magis
 respicit quātitatem et magnitudi
 nez deuotionis ipsius offerentis.
 Et ideo tñ ipsa passio proficit of
 ferenti q̄tū h⁹ de memoria et de
 uotione in ea et pro tanto de⁹ ac
 ceptat ⁊ hoc habz vez post sacra
 mentū baptismi quia in hoc sacra
 mēto baptismi christ⁹ applicat to
 tam suam passionē hōi et dat eā
 sibi ac si ip̄emet hō sustinuisz eaz
 S⁹ post baptismum si hō debeat
 pro aliquo satisfacere deo tñ pfi
 cit q̄tam habz deuotionez et me
 moriā in ipsa passione et q̄tū vnit
 se cū ipsa passione. Sicut tñ ali⁹

quis de virtute solis in orto vel in
 campo q̄tum disponit campū vlt
 ortū. et iō nihil ē magis necessari
 um hōi ⁊ magis vtile q̄ memoria
 passiōis xp̄i cū hā deuotiōe qz ali
 ter hōi adulto nihil pficit christ⁹
 qz christ⁹ nihil pficit hōi nisi inq̄
 tū pass⁹ crucifix⁹ ⁊ mortu⁹ ⁊ ibi ē
 tota virt⁹. Seq̄t igr q̄ necessariū
 fuit hōi h̄re aliqd memoriale effi
 catissimū ad causandū memoriā
 passionis xp̄i. ⁊ qz nihil magis ef
 ficax et p̄pinquū ad memorandū
 passionē et mortē christi q̄ p̄ncia
 realis ip̄iusnet christi passi q̄ facit
 ip̄am mortē et passionē recētē ac
 si manifestata ess⁹. Et iō necessariū
 fuit hōi istō sacramētū corporis ⁊
 sanguis christi i quo ip̄emet chri
 st⁹ ē realiter vt ess⁹ memoriale cō
 tinuū et efficacissimū sue mortis ⁊
 sue passiōis vt sic p talē memoriā
 virt⁹ sue passionis recipetur i hōi
 bus et magis eis pficeret vt sic se
 per esset memoria p̄tinua et reco
 datō sue mortis ⁊ sue passiōis se
 mel facte vt tñ et tñ b̄nficiūz nū
 q̄ posset tradi obliuioni s⁹ semp
 p̄tinua memoria ip̄i i hōib⁹ chri
 stianis et ideo istud sacramētum
 vt sit magis memoratiuū passio
 nis xp̄i reputatiū q̄uis sit vnū
 est tñ diuisū i corp⁹ et sanguinem
 qz sacramētū corporis ē p se ⁊ sa
 cramētū s̄guis ē per se l⁹ in cor
 pore sit s̄guis ⁊ cū s̄guie corp⁹
 et i vtrol⁹ tot⁹ xp̄s. Un i passione

Et in morte fuit sanguis effusus a corpore et ex corpore. et ideo sequitur quod illud sacramentum non solum est sacramentum sed etiam sacrificium et oblatio et hostia est sacramentum in quantum inuisibiliter dat gratiam sub visibili specie. et est sacrificium. in quantum offertur deo pro satisfactione totius humane nature sed est quantum reputat mortem et passionem christi est verum memoriale eius quod sola fuit sacrificium verum purum placitum et plenarium. et ideo omnia que sunt et fiunt in isto sacramento et omnis sollempnitas debet reputare illa que in passione perfectae fuerunt ut sicut ipsum sacramentum reputat ipsam passionem. ita omnia illa que sunt circa istud sacramentum reputant illa que facta fuerunt circa passionem ut sit completa reputatio passionis. Et sic apparet qualiter christus dedit istud sacramentum ut esset sacrificium oblationis et obligationis et sacramentum communionis et viaticum refectiois et esset completum nutrimentum in esse spirituali et gratie quod nutrimentum spirituale et gratie completum in vno christiano fidei consistit et attenditur in conseruatione deuotionis et dilectionis erga deum et amoris ad deum et ad suum proximum et in conseruatione dilectionis ad seipsum. et ideo quod deuotio a deum exercetur per oblationem sacrificii puri placidi et plenae et placida et dilectio ad proximum exercetur per communionem vnius sacramenti vniuersi et dilectio intra seipsum exercetur per refectioem viatici refectus

Et ideo dabit christus istud sacramentum eucharistie hominibus ut esset sacrificium oblationis et sacramentum unionis et viaticum refectiois ut fideles christiani ambulantes per vias reficerentur in via ne deficerent quin possent peruenire ad suam propriam patriam.

De comparatione carnis sancti hominis scilicet christi ad carnem primi hominis et ostendit quod sic caro primi hominis est venenosa et mortifera datur mortem anime. ita caro christi est salutifera et viuificatoria datur vitam anime

Cloniam autem istud sacramentum corporis et sanguis christi est nutrimentum spirituale anime in quo magis continetur anima caro christi. Et ideo sequitur quod deus dat in isto sacramento suam veram carnem ad manducandum tanquam verum nutrimentum anime. et ideo ut magis cognoscamus qualiter se habeat caro christi ad animas operis comparare ipsum carnem primi hominis et carnem sancti hominis scilicet christi. et quod caro christi est sancta et caro ade est prima. ideo non possemus bene cognoscere carnem christi nisi compareremus ipsam ad carnem primi hominis. Et ideo considerandum est qualiter utroque se habeat ad animas et qualiter utraque se habeat ad animas quod utraque respicit animas quod caro propter animam est. et videnda est natura et conditio utriusque. Et quando sanctus homo scilicet christus est prius primo. Ideo etiam caro christi est propria carni

primi hoīs et iste due carnes hnt
 prias pprietates et prios effectus
 et operatiōes respectu aie. Et iam
 declaratū fuit in tractatu de lapsu
 et corruptione hoīs qliter aia cō-
 trahit et capit totū suum malū cor-
 ruptionē et perditionē et mortē qz
 sociatur et vnitur cū carne primi
 hoīs gñata libidinoſe turpiter et i
 bonoſte et in illa ſocietate eſt tota
 origo et fundamētum ſui mali igr
 neceſſe eſt q aia pbat et capiat to-
 tum bonuz ſuū totā ſuā perfectō-
 nem purificationē mūdiciem ſalu-
 tem reparationē et ſuā vitā ex ſo-
 cietate et vnione cū carne chriſti
 priā que eſt gñata honeſtiſſime ſi-
 ne libidine per ſp̄m ſanctū de vir-
 gine. Un priā prijs curatur. Si
 em ſocietas aie et vnio cū carne
 corrupta et libidinoſe cōcepta ſit
 cā toti⁹ mali aie ſic ſocietas aie et
 vnio cū carne nō libidinoſe cōcep-
 ta ſz puriſſime ſine viro d virgine
 erit cā omis boni ip̄tus anime.
 Et ſi etiaſ vnio et ſocietas anime
 cuz carne immunda et inhoneſta
 et corruptibili primi hominis dat
 mortē et om̄em maculā aie multo
 magis vnio et ſocietas ip̄i aie cū
 carne mūdīſſima et honeſtiſſima
 xp̄i que eſt immortalis et deificata
 vnita cū deitate in vna pſona da-
 bit vitā et om̄em mūdiciā ip̄i aie
 et ſi ip̄i aie ip̄tetur per̄m et crimē
 p̄mi hoīs ppter ſocietatē et vnio-
 nez cū carne corrupta ei⁹ q̄to ma-

gis ip̄i aie cōicabitur meritū ſcōi
 hoīs ſcz chriſti ppter ſocietatē et
 vnionē cū carne eius ſanctiſſima.
 Si em aia ſit particeps pcti ip̄i
 ade per canē. Ita etiaſ efficit par-
 ticeps meriti chriſti per carnē. itē
 ſi caro primi hoīs facta venenōſa
 et mortifera cōicet et det mortē.
 Nonne etiā caro chriſti ſalutiſſe
 ra dabit ip̄i aie vitā et ſalutem.
 Sic ḡ ſicut aia pbat et capit om̄e
 malum ppter carnē. Ita neceſſe ē
 q recipiat om̄e bonuz ppter car-
 nem et ſi aia debeat liberari ab oī
 malo quod aduenit ei ppter car-
 nem p̄mi hoīs neceſſe ē q habeat
 ſocietatē et vnionē cū carne ſcōi
 hoīs ſcz chriſti. Sic igitur caro
 chriſti et caro p̄mi hoīs priomodo
 ſe habēt respectu aiaſ qz caro pri-
 mi hoīs per delectationē et libidi-
 nem dat et cōicat mortē oī aie.
 Sed caro chriſti per paſſiones et
 aſperitatē in cruce paſſa flagella-
 ta et tormētata cōicat et vitā dat
 omni aie que vnitur cū ea. et ſicut
 vna caro primi hominis om̄is aias
 corrūpit. Ita vna caro ſcōi hoīs
 ſcz chriſti om̄is aias lauat mūdā
 et viuificat. et ſic caro p̄mi hominis
 eſt archa oīm vicioſz pctōſz et cri-
 minū et cōſeruatō oīm maloſz. Ita
 caro chriſti ē archa oīm virtutū et
 theſauroſz ſp̄ualiū et p̄ſeruatō oīs
 bonoſz. Et ſic ſūt due arche. et ſic
 prima caro ſepat aiam a ſocietate
 dei et vnit eā cū dyabolo. ita caro

christi superat aiam a dyabolo et
vnit ea cu deo qz sic in carne pmi
hois latet dyabolus. Ita in carne
christi latet deitas. et io aia qn so
ciat cu carne christi vnitur et socia
tur cu deitate et sic dyabolus p car
ne ade capit aias. Ita christus p
carnem sui ipsius deponit eidem
et capit eas.

Quod duplex societas e ipsi
anime cum carne primi hominis
et vtraqz est mortalis.

De autem sunt societates aie
cu carne ppria gnata libidi
nose pma e naturalis cu aia creat
et vnitur carni ignorate ipsa nesci
ente et ista no e voluntaria qz no est
per pnsu ppriu aie et p ista vni
one facit ipsa aia vna psona cu car
ne et per ista societate quis ipsa n
consenciat nec aliqd sciat iputatur
ei crime pmi hois et fit particeps
in eo iputatur imundicia turpis
et ibonesta sic puella nutrita et so
ciata cu muliere meretrice reputa
tur imunda et fit infamata et pbit
macula et tali societate et refuta
bitur quis ipsa ignoret. alia socie
tas e ipsi aie cu carne q e voluta
ria et per ppriu pnsu scz qn ipa
aia hz vlu liberi arbitrij et amat s
lectationes carnis et pnsit libidini
et facit carnis et ei placz in bono
itas et turpitude carnis et ista so
cietas aie cu carne qz est per prop
rium consensum et per ppriam volu

ratem occidit aiam et facit ipam
turpissima qz aia debet habere or
dio oia vicia carnis et omis suas
turpitudines et qn ipsa consentit
carni et adheret per voluntate tunc
facit corruptione carnis suamet
et tunc aia incurrit pctm et crimen
pprium et efficitur turpissima ibo
nestissima et maculatissima. Si ei
ipsa no pbit macula et imundiciaz
et reputatur immunda per prop
am societatem naturalem cu car
ne ipsa ignorate multo magis co
trahet macula et reputabitur im
munda per ista societatem volun
taria qua ipamet facit et ista socie
tas est contra naturam quia per p
ma societatem dat vitam carni et
viuificat eam. Et postea per scda
societate ipa aia vlt recipere vita
a carne et nutrir a carne qz aia re
cipit vita ab illa re qua amat et in
qua delectat. et io aia non recipit
vitam tuc a carne quia hoc esset
contra naturam sz magis mortem
voluntaria. Et ista scda societas e
fortior et maior q prima quia tuc
anima vnitur cum carne scdm se
totam et magis est anima vnita
cum carne quando diligit ea qua
vlt per voluntate maiore sequi q
cum re cu qua est vnita per natu
ram. Sic g per prima societatem
cu carne dat vitam carni et facit
ipsam viuere et recipit mortez ab
ea ignoranter quia ppter ista so
cietate ieternu separabit a socie

te dei nisi mundeat. Sz p scda3 so-
cietate voluntaria et amoro3a ipa
recipit sua refectione et sua cōpla-
cencia et delectatione cū carne et
sic recipit morte voluntarie qz tal
delectatio z cōplacēcia et talis re-
fectō quā aia recipit volūtarie z p
amore et cōsensum cū carne ē ve-
niosa mortifera et corrupta et p
hoc aia incurrit penā eternā z do-
lore et separat a societate dei. z qz
per istas duas societates cuz car-
ne corrupta aia incurrit totū mā-
lum suū z mortē suā et perdit totū
bonū suū z vitā suā q cōsistit i so-
cietate dei p voluntatē et amore3
et iō necesse ē si debeat liberari a
tali morte et recipere vitā q habe-
at societate et ymonē cū alia car-
ne p̄ria carni proprie et illa ē caro
christi. Un de natura aie est semp
habere societate cū carne. et si aia
nō pōt habere societate naturalez
cū carne ppria et corrupta vt cuz
illa faciat vnā personā idiuiduaz
et iō restat q cū carne nō pōt ha-
bere nisi scdam societate que ē vo-
luntaria et per voluntatē amore3
et pprium cōsensum sic em sociat
et vnitur cū ppria carne christi qz
talis vnio christi fit per libez ar-
bitrium et ē in ptate sua sociari z
vniri cū illa carne cū qua magis
voluerit. Si igitur aia societur p
voluntatē amore et libez arbitri-
um cū carne christi amādo volen-
do cōplacendo et delectādo i ea

et in suis virtutibus et conditōni-
bus tunc qz societas talis est p vo-
luntatē et etiam maior et principi-
or societas aie est ppria societas
aie inq̄tuz est rōalis. ideo ipa aia
mūdabitur purificabitur renoua-
bitur totaliter et reputabitur mū-
da sine macula qz talis est qualis
est res cū qua sociatur per amore
et voluntatē nec aliter pōt mūda-
ri amaculis p̄me carnis et tūc aia
habebit societatem cū vtracq car-
ne sz nō eandē societate qz cū pri-
ma carne habebit solum societate
naturalem et cū scda habet socie-
tatem solum voluntariam p amo-
rem et cōsensuz et tunc anima da-
bit vitam carni proprie per p̄mā
societatem vt recipiat vitaz a car-
ne christi per scdam societates qz
per illam vnietur et sociabitur cū
deitate que latet in carne christi z
caro christi est caro dei et est ple-
na diuinitate et per consequens i
ea occultatum est omne bonum z
sic societas p̄me carnis nō pote-
rit inficere nec maculare ipaz ani-
mam q̄uis sit vnita cum ea p na-
turam. Unde magis est ppria
caro et magis propinqua ipsi ani-
me caro christi q̄ caro prima cuz
qua facit personam et magis de-
bet diligere eam sine compatiōe
qz caro xpi fuit crucifixa liberata
et mortua ppter salutem aie et p-
ptis et culpis suis que euenerāt
ppter societate sue caris corrupte

et liberauit eam a penis et doloribus eternis et a morte eterna que debebatur ei propter societatem cum prima carne sua mortifera. et ideo dicitur quod tuum poterit uniri et associari isti carni que totum bonum fecit ei et relinquere et odio habere illam carnem que tamen malum fecerat ei et facere conatur quantum poterit. Et ideo si ipsa possit deberet sociari et uniri tamen per naturam quam per voluntatem cum carne christi et habere abas societates cum ea et totaliter relinquere suam carnem et facere una personam cum ea. Sed quia non potest sociari ei nisi per voluntatem et amorem et non per naturam. Ideo dicitur quod tuum poterit ad minimum sociari et uniri et ligari cum ea per voluntatem et amorem ut ista societas vicat et super aliam et quasi si non esset per nihil reputare primam societatem ut si cut caro est nobilior prima carne si ne comparatione. Ita societas cum secunda carne superat societatem prime carnis. Que enim est comparatio carnis generata et concepta sine libidine o virgine per manus spiritus sancti ad carnem generatam libidinosam de corrupta muliere per concupiscentiam inordinatam et inordinatissimam viri. Que comparatio carnis filii dei que est unita eternaliter cum deitate ad carnem hominis corruptam que habet societatem cum nequissimo dyabolo. Que etiam comparatio carnis incorruptibilis immortalis invisibilis spiritualis celestis glorificate iam et deificate ad car-

nem corruptibilem mortalem visibilem et putrefactibilem. Que etiam comparatio carnis saluati redimendi vivificantis mundani et lauari omnes animas ad carnem dampnatam mortificantem deturpantem et inficientem animam sibi coniunctam. Que etiam comparatio carnis liberatis animam a pena eterna et carnis virginis incorrupte castissime ad carnem totaliter oppositam. Sic igitur ipsa anima dicitur fugere quantum poterit societatem talis carnis sue et si non poterit per naturam saltem per voluntatem et totaliter sociari et uniri cum alia carne perfectissima et quia non poterit naturaliter saltem per voluntatem et amorem. Ergo sicut continue et incessanter est unita cum carne prima per naturam et societatem naturalem. Ita continue et incessanter dicitur esse unita cum secunda carne secundum christi per amorem et voluntatem ut si cut continue ipsa dat vitam naturalem sue carni per societatem naturalem. Ita continue recipiat vitam voluntariam a carne christi per societatem amorem et voluntariam. Sic igitur anima habet duas habitationes et duo habitacula quia habet duas carnes in quibus habet habitare. Sed primam habitationem poterit continue perdere et involuntarie. Sed secundam habitationem nunquam poterit perdere si vult quia nunquam poterit separari a carne christi involuntarie nec per coactionem sed solum per propriam voluntatem. Et sic anima habet eternum habitaculum in quo

eternaliter pōt habitare si velit.
 vt igr̃ aīa recipiat societate et vni
 onem cū carne ch̃risti p̃ amore et
 voluntate et per p̃us recipiat vi
 tam et delectationē et refectionē
 ab ip̃a et relinquat totaliter socie
 tatē et vniōnē cū carne p̃ma et nul
 lomō refectionē nec delectationē
 mortiferā recipiat i ea. Jō x̃ps de
 dit carnē suā in sacramēto suo sc̃z
 corpus et sanguinē vt ip̃a aīa mā
 ducet s̃bam sue carnis et bibat s̃a
 guinē suū per voluntatē et amorē
 et hoc inuisibili sub visibili forma
 rez que cōuertūtur in carnē et s̃a
 guinē. Et q̃ ista societas d̃z eē cō
 tinua. ideo istud sacramētū d̃z cō
 tinuari et frequētari incessanter si
 ne interuallo temporis.

Quod sicut caro p̃mi hoīs per
 mltitudinē et diuisionē est cā mlti
 plicatōis et diuisionis aīaz. Ita
 caro x̃pi per suaz vnitatē et indiui
 sionem est causa vniōnis et indiui
 sionis animarum.

Et q̃ nō est nisi duplex caro
 p̃mi hoīs vid̃z et caro x̃pi
 et vtr̃q̃ est cōis caro lic̃z caro x̃pi
 descēdat de carne p̃mi hoīs s̃z tñ
 per talē modū q̃ nō potuit esse in
 fecta et iō est noua caro et p̃ria pri
 me carni. et iō q̃ vtr̃q̃ ē cōis oī
 b̃ aīab̃ et oīs aīa pōt sociari cuz
 vtr̃q̃ simul p̃pter duplicē socie
 tatē q̃ pōt habere oīs aīa. Et iō
 quia caro ch̃risti ē p̃ria carni p̃mi

hoīs sicut caro p̃mi hoīs ē cā mlti
 tudinis aīaz. Ita caro x̃pi ē cā
 vnitatis eaz. Vñ caro p̃mi hoīs
 multiplicatur et diuiditur in infi
 nitas partes et portiones et semia
 tur sicut granū semiatur et iō mul
 tiplicatur sicut granū in agro. Et
 iō ad mltiplicationē istius carnis
 multiplicatur aīe a deo qui creat
 tot aīas quot sunt portiones car
 nis et si caro nō mltiplicaretur n̄
 mltiplicaretur aīe q̃z plures aīe n̄
 pnt vniri cū vna carne per natura
 lem societate ac tñ oēs carnes mlti
 plicate sunt vna caro et pro vna
 carne reputantur q̃z ab vna carne
 descēdunt per eundē modū. Et q̃z
 etiā qñ mltiplicatur caro p̃mi hoīs
 minis multipl̃r malū corruptō et i
 fectio. Et iō sicut caro illa mltipli
 cata ē cā multiplicatōis aīarū.
 Ita etiā est cā diuisionis et separō
 nis ip̃az aīaz a deo et inter se q̃a
 p̃pter talē societate quā quelz aīa
 h̃z cū sua p̃pria carne corrupta q̃
 libet aīa diuiditur et separatur a
 deo et a qualz alia aīa per volūta
 tem et amorē. Et iō caro est cā di
 scordie et diuisionis aīaz a deo et
 inter se quia quelz h̃z suā p̃prias
 carnē et quot aīe tot carnes. Et iō
 si quelz aīa per voluntatē et amo
 rem habeat societate cū sua carne
 et nō solum per naturā necesse est
 q̃ ip̃e aīe inter se habeant diuio
 nem litem et inimiciā per volun
 tatem q̃z non oīs amant vnant

carne et talis amor vt iam dictus
est. ē venenosus et mortiferus et ideo
ex tali amore necessario oritur om-
ne malum et nullū bonū. et quia car-
no christi non potest multiplicari nec di-
uidi sed semper ē vna realiter exis-
tens in vno. et ideo quia anime habent societatem et
vniōem cum ipsa per voluntatem et
amorem. Ideo sequitur quod ipsa est causa
vniūtatē et concordie animarum. vnde omnes
anime possunt habere societatem et vniōem
cum ipsa quous non sit nisi vna nec
possit multiplicari quia talis societas
et vniō ē per voluntatem et amorem
et non per naturam et omnes anime possunt
amare vnam et eandem carnem sed
christi que crucifixa est pro omnibus ani-
mabus et vna non potest impedire aliam
et ideo omnes anime possunt vniui simul et so-
ciari cum ea per voluntatem et amo-
rem et per prout omnes insimul et si ef-
ficerent infinite anime recipere vitam a ta-
li carne et refectionem. Et ideo per ta-
lem societatem et vniōem omnes
anime efficiuntur vna anima et vni-
us voluntatis vnius intentionis vni-
us cordis et vnius amoris. Et
sic per carnem christi vnicam mul-
titudo animarum reducitur ad vni-
tatem. Et sic per carnem christi
anime vniuntur inter se et cum deo
per voluntatem et amorem. Et
sic vna caro christi sufficit omnibus
animabus ad dandum eis vitam.
et quia cum carne christi ē vnica anima
cuius et hoc per vniōem naturalem
que quidem anima est dignissima

et sanctissima. Et ideo etiam om-
nes anime quando sociantur in vna
carne christi etiam vniuntur et ha-
bent societatem cum vna anima
deificata. Et quia etiam est ibi dei-
tas. Ideo anime habent societatem per
carnem christi cum ipsa deitate. Et
sic anime sociantur et vniuntur cum
carne christi et cum anima christi et cum dei-
tate christi quare merito omnes efficiuntur
vna anima. et sic christus dando suam car-
nem animabus dat suam animam et suam
deitatem insimul et reducit omnes
animas ad vnam per suam carnem. Si-
cut igitur primo omnes anime exeunt
et creantur ab vno et eodem quia a
deo et multiplicatur ad multipli-
cationem carnis et corrumpuntur
Deinde iterum reducuntur ad deum
et mundantur per vniūtatē car-
nis et caro est causa multiplicationis
animarum et causa vniūtatē earum
et est causa quare anime exeunt a deo
per creationem et causa quare red-
deunt ad deum et est carum damp-
nationis animarum et causa salua-
tionis et causa mortis et causa vi-
te earum. et sic omnia facit caro sed in
eadem caro convenientissimum
est et summe necessarium igitur om-
ni anime rationali immortali secundum natu-
ram vite et coniuncte carni mor-
tali corrupte corrumpenti et mor-
tem danti spiritualementem vt ipsa socie-
tur per amorem carni christi im-
mortali purissime mundari et da-
ti vitam spiritualementem.

Conuenientissime etiā xps i hoc sacramēto nutrit cōseruat et vnō modo dat carnē suāz verā ad māducandum et vnit et sociat omnes aīas cū carne sua et substētat eas et nutrit et viuificat. Necessarium fuit igit̃ vt aīe ap̃propinquarēt carni christi et ip̃a caro app̃propinquaret eis tāta app̃propiatione qua nō possz cogitari maior et fieret p̃fecta societas et hoc nō pōt fieri nisi ip̃a caro sumatur realiter per modū cōmestionis visibilis. et ideo necesse est qd ip̃a caro christi veraciter sit cōtenta in isto sacramēto p̃ vita et substētatione mūdi. Ecce mirabilem scalā et cōpletissimam in hoc maximo sacramēto in quo oīa cōtinent qm̃ est ibi p̃mo forma et species visibilis et sacramētalīs p̃cis est p̃m⁹ grad⁹ scale. Deīde s̃b specie visibili est q̃a caro christi inuisibilis et iste est scd⁹ grad⁹ scale. Deīde in carne est sanguis christi inuisibilis et iste ē terti⁹ gradus scale. Deīde in carne et sanguine christi est aīa ei⁹ sanctissima et iste est quartus grad⁹ scale. Ultimo i carne sanguine et aīa est tota deitas infinita p̃sona filij dei et omīa ista sunt realit̃ in isto sacramēto et hoc p̃pter carnē christi. Est q̃ vnū visibile ibi et quattuor inuisibilia et ip̃a quattuor inuisibilia sūt vn⁹ christ⁹ qz caro christi sanguis xpi aīa christi et diuinitas xpi sūt ip̃e christ⁹ et vn⁹ christ⁹. igit̃ maxim⁹

mund⁹ ē christ⁹. Suscipiendo igit̃ spēm visibilē suscipitur inuisibilis caro christi latēs. Et suscipiendo carnē suscipitur sanguis in carne latēs. Et sustinēdo carnē et sanguinē suscipitur aīa christi. Et suscipiēdo carnē sanguinē et aīaz christi suscipitur diuinitas in eis latens. Si igitur suscipiēdo aquā baptismi exterius in corpore ex ordinatione christi suscipitur in aīa tanta grā. Igitur mltō magis suscipiendo istud sacramētum int⁹ in corpore in quo suscipiūtur inuisibiliter oīa p̃dicta suscipietur int⁹ in aīa gratia. Ecce igit̃ mod⁹ cū visibile s̃z maxia inuisibilia q̃a modicum ē quod apparet s̃z maxim⁹ ē quod latet. Ecce igit̃ viderē possum⁹ qualiter ista tria sacramēta scz baptismus cōfirmatio et eucharistia faciūt iter se vnā scalam perfectā qz de p̃mo ascēditur ad scd̃m et de scd̃o ad tertiū in suscipiendo et etiā quodl̃z istorū ē i se scala ad ascēdendū de visibili ad inuisibile et ad sustinendum inuisibile per visibile.

Declaratio per exēpla qualē vnā caro christi seu vnus corpus pōt esse simul et semel in diuersis partib⁹ seu in diuersis locis vnū et idem in numero.

Quia vnā et eadem caro christi est vita oīm aīarum et refectio et opz qd omīs christiani adulti accipiant et māducēt istā

carne in isto sacramento et cum
omnis xpiani non sint similes in uno lo-
co corporaliter. Et ideo necesse est quod
una et eadem caro christi possit esse si-
mul et semel in omnibus locis mundi
quod omnes xpiani indigent isto sacra-
mento et debet sumere ipsi. Unde
quod istud sacramentum est verissimum
ut probatum est et christus instituit et
ordinavit quod omnes sumerent suam car-
nem in isto sacramento sicut ordina-
vit quod omnes sumant aquam baptismi.
Ergo cum istud non possit fieri scilicet quod
omnes sumant istud sacramentum nisi
suis corporibus quod continetur realiter
in isto sacramento sit simul et semel
in pluribus locis. Sequitur quod neces-
sario ita potest esse hoc est quod sua car-
ro eadem numero existeret in multis
et pluribus locis quod hoc de neces-
sitate requiritur ad hoc sacramentum
propter ordinationem suam quod igitur hoc
sacramentum est summe verum et hoc
requiritur ad hoc sacramentum scilicet quod
corpus christi sit coniunctum et annexum
de necessitate cum hoc sacramento.
Sequitur quod ista caro christi potest et est
realiter in pluribus locis quam si hoc
non esset verum nec sacramentum esset
verum nec christus esset verax quod est
impossibile. Igitur ad certifican-
dum quod ita est sufficit ordinatio et insti-
tutio christi qui non potest mentiri nec
ordinare falsum. Et etiam sicut est ne-
cesse quod caro christi una numero sit in plu-
ribus locis simul et semel. Ita est ne-
cesse quod si forma seu species frangatur

et dividatur quod una et eadem caro christi
tota sit in qualis parte et tamen in una
sicut in altera quia caro christi non
potest frangi nec dividi in partes quod
glorificata est. Quomodo autem omnia
ista possunt fieri non est necesse sci-
re sed sufficit scire quod necesse est ita
esse et impossibile non esse propter veri-
tatem sacramenti quod hoc requirit
et propter veritatem christi qui ista sacra-
menta ordinavit qui istud sacramen-
tum non ordinasset si hoc fieri non
posset. Ad habendum autem veram certitudinem
et noticiam sufficientem sufficit scire quod christus ordinavit tale sa-
cramentum et videre per experien-
tiam opus et effectum sacramen-
tum et cognoscere qualiter homo
indiget tali sacramento et suam ne-
cessitatem et utilitatem. Sed quomodo
hoc possit fieri non est necesse scire.
Sed sufficit quod christus qui ordina-
vit sciat sicut sufficit infirmo quod
medicus sciat et cognoscat medi-
cinam esse bonam quam ordinat et quod
sentiat in se vel in aliis opus talis
medicines et quod cognoscat se indige-
re ipsa medicina nec requiritur quod in-
firmus sciat quomodo fit medicina
aut qualiter potest fieri sed sufficit quod
medicus qui ordinat sciat. Sacra-
menta autem non sunt ordinata ut homo
sciat et cognoscat quomodo fiant sed
ut per ipsam hominem recipiat salutem
gratiam et auxilium a deo et postea
ipsa gratia suscepta iuvet hominem ad
cognoscendum ea et veritatem ipsorum.

At tñ pōst q̄ homo est cert⁹ de nā
necessitate pōt ad maiores clarita
tes querere vltra p argumenta ad
magis cognoscendū mirabilia que
sūt in sacramētis. Et ideo qz in sa
cramento eucharistie sunt maiora
mirabilia ⁊ altiora q̄ in alijs sacra
mētis qz ibi vnū corpus xp̄i est si
mul et semel in plurib⁹ locis et eti
am tñ est in parua hostia sicut in
magna nec si diuidatur hostia p
pter hoc diuiditur corp⁹ xp̄i et in
qualz parte est totus xps. et ideo
magis difficile est intelligere istud
sacramētum q̄ alia qz oīa ista ap
parent ptra sensum et nō apparēt
per experientiam sensus. S; tñ nō
est mir⁹: si caro xp̄i p̄uncta insepa
rabili actu cū diuinitate ascēdat
ad istū gradū et possit esse siml et
semel in diuersis locis qz diuini
tas est vbiqz tota simul. et qz caro
est vnita diuinitati. Ideo ratione
diuinitat⁹ pōt esse simul ⁊ semel in
pluribus locis. sicut em̄ ratōne car
nis est in isto sacramēto diuinitat⁹
Ita diuinitas est causa quare ca
ro pōt esse in pluribus locis simul
et semel. Tñ hoc pōt fieri in alijs
rebus qz vna res multiplicat⁹ ⁊ est
tota simul ⁊ semel in plurib⁹ locis
Sicut em̄ vbiū simul et semel ē
in plurib⁹ auribus ⁊ tñ est in vna
aure sicut in alca s; tñ nō est eadē
vox in numero s; spē. Sic igitur
vna vox hoīs simul est in plurib⁹
auribus tota eadē spē. Nonne igit

pōt dari magis vnū gradū carni
xp̄i et corpori gloriofificato ⁊ pūctio
euz deitate: vt scz vnū et id nūme
ro exns possit esse i plurib⁹ locis. ⁊
Item etiā videm⁹ qz vna dictio si
ue sit magna siue parua sēp id ē
significatū rep̄tat vt ista dictio rex
siue sit ita magna siue parua sicut
tota terra vel sicut granū milij tñ
significat vnomō sicut in alio. ita
qz magnitudo dictōis vel puitas
nō variat significatū nec ppter b
qz est maior habz maior significā
tum nec qz min⁹ bz minus signifi
catum. Ita cōformiter qz forma si
ue spēs est sicut dictio significās
et corp⁹ xp̄i est sicut significatū in
Ideo neqz parua forma neqz ma
gna hostie aliqd variat qz tñ ē in
parua hostia sicut in magna quia
hostia seu forma visibilis nō ē ni
si signū corporis xp̄i: quīs ibi re
aliter cōtineatur corp⁹ xp̄i s; non
sicut locatū in loco nec sicut vnū
in vase s; sicut significatū i signo.
et significatū in dictione. Itē etiā
quīs ip̄a dictio multiplicetur non
ppter hoc multiplicatur significa
tum ymo sēp ē idē significatum
in se. ita quīs hostie multiplicetur
in infinitū nō ppter hoc multipli
catur corp⁹ xp̄i s; sēp manet idē
Et etiā q̄ diu illa dictio retinebit
formā et naturam suā sēp habe
bit significatū suū. ita qz q̄ diu for
ma seu spēs hostie retinebit suam
naturā sēp habebit int⁹ suū cor

pus xpi q: tunc qñ nō remanet for-
ma hostie nō remanet ampli⁹ cor-
pus xpi q: tunc nō remanet signu⁹
neq: significatū. Et ideo quelz ps
hostie habet formas et nomen ho-
stie. Ideo in qualz parte hostie si-
ue parua siue magna est tota ca-
ro xpi seu corp⁹. Item etiam hoc
pōt declarari in speculo q: in spe-
culo q̄tuncūq: magnu⁹ si esset ita
magnu⁹ sicut totus mund⁹ nō est
nisi vna ymago hois vni⁹. et tñ si
speculū frāgatur in infinitas ptes
in q̄lz pte apparebit tota ymago
q̄ apparebat in toto speculo inte-
gro ⁊ tāta apparebit in parte vna
sicut in alia. Ita lñ si esset vn⁹ pa-
nis ita magu⁹ sicut tot⁹ mundus
facta p̄secratōe nō essz s̄b specieb⁹
nisi vnū corpus xpi et vn⁹ xps et
si fierent mille partes vel plures
in q̄lz essz vez et totū corpus xpi
iō nūo. Sz in partib⁹ speculi nō
eadē ymago nūo esse pōt sz solum
spē. q̄re opz dare magis vnū gra-
du⁹ corpori xpi sez vt iō nūo sit in
plurib⁹ partibus hostie. Preterea
etiam declarari pōt qualiter corp⁹
xpi totū integrū pōt cōtineri in tā
parua q̄titate. Un⁹ corpus xpi est
factum spūale et trāsmutū in na-
turam aīe q̄tū fieri pōt q: sicut vi-
dem⁹ q: aīa nostra que est spūal⁹ ⁊
sine quāritate trāsmutat illa q̄ reci-
pit in se ad suā naturā ⁊ comodū su-
um et ad modū suū spūalez vt reci-
pit istam literā. a. et tūc reducit eā

ad spūalitatez. Ita q: q̄uis. a. scō-
ptum sit corporale et magnū quā-
tū et longū et latū tñ qñ est in aīa
nō est longū nec latū nec extēsum
sz est totū simul ad modū aīe. Ita
cōformiter corp⁹ christi q: est glo-
rificatū et reductū ad spūalitatez
q̄tū fieri pōt q: diuinitas trāsmu-
tauit aīaz xpi i suā naturā q̄tū fie-
ri pōt. et aīa deificata cū diuinita-
te deificauit corp⁹ ⁊ trāsmutauit
in naturā suā et assimilauit ipsum
sue nature q̄tū fieri pōt. et iō cor-
pus xpi nō occupat locū nec ē pō-
derosū et pōt esse totū simul in pū-
cto sine modo extēsiōis sine modo
lōgitudinis latitudinis et p̄fundi-
tati et eomō sicut ip̄e xps vlt. et iō
corp⁹ xpi in b̄ sacramēto nō occu-
pat locū nec est modo pōderosi nec
extēsi nec lōgi nec lati nec p̄fundi
sz om̄s partes eius sūt simul. et iō
totū simul pōt esse in quacūq: par-
ua parte loci. Un⁹ hoc videm⁹ per
experientiaz in rebus naturalib⁹
corporalib⁹ q: ymago rei corpora-
lis q̄tuncūq: magna sit est tota
simul nec est longa nec lata nec
extensa nec ponderosa nec grossa
nec spissa ⁊ tñ apparet esse sz nō ē
Un⁹ vna magna ecclesia ymo vna
ciuitas in simul intrat per pupil-
lam oculi que est similis puncto
indiuisibili. Et homo de noc-
te videt illam totam ciuitatem in
sompno cum propria sua forma
⁊ magnitudine sine diminutione

et tñ ymago illa que est int⁹ est q^z si punctus indiuisibilis quia intrauit per pupillam oculi. Ita cōfomiter cū corp⁹ xpī sit magis spūalile q^z ymago ipsa que trāsīt p^z pupillam pōt esse totū simul in puncto et tñ habebit omīs partes similes sine diminutione. Un⁹ quia corp⁹ xpī est in isto sacramēto ppter animā atrahendā ad se et vt aīa vnīatur xpō per amōres. et ideo ibi d^z esse modo incorporali cōuenienti aīe et nō modo p^zrio. et ideo d^z eē ibi modo spūali et nō modo corporali nec q^ztitatiuo nē locali nec occupatiuo nec grosso q^z tūc discōrderet ab aīa et quōmodo reduceret aīam ad modū corporalem et naturā quātitatiuā grossā et aīales et ipsa aīa in isto sacramēto d^z tota mutari in melius et in altiorē naturam q^z est sacramētum transmutatiuū. Et ideo nihil d^z esse in isto sacramēto repugnās aīe et nature sue. Ideo nullomō ipa aīa in isto sacramento deb^z cogitare nec querere nec q^ztitatez nec latitudinez nec lōgitudinem nec grossitudinez nec spissitudinē nec ponderositatez nec extensiōez nec calōres nec colorem nec saporez nec figuram. Et nota q^z tu debes intelligere pro forma in oībus super⁹ in isto capitulo positis figurā et in ceteris si videas esse necessāz nec aliquid quod possit percipere aīal brutū q^z oīa ista sūt ptra naturam

ipsi⁹ aīe et ei nō d^zueniūt s^z solum d^z querere et cogitare spūalitatez et illud p^zcise quod vba significāt et nō pl⁹ q^z hoc quod videtur est sicut vox et son⁹ et id quod ibi cōtinet est sicut significatio vocis et ipsuz significatū nō est longū nec latum nec pfundū nec q^ztuū nec locatū in q^ztum significatum. Sicut igr se h^z significatū i q^ztuū signifi^zcatur ad sonū vocis. sic se h^z cor^zpus xpī in isto sacramento ad formā et spēm que videtur. Et ideo sicut significatū in q^ztuū significatū per sonū vocis nō significatur vt quātitatiuū nec vt in loco nec longū nec latum et sic de alijs. sed tñ vt corp⁹. et sicut significatū respicit intellectū et nullomō sensum et ipse sonus vocis respicit sensuz q^z significatū tñ modo p^zcipitur p^z intellectū. Et sonus tñ modo p^zcipit a sensu auditus et nō p^zcipit significatū. et ideo significatur est intellectuale et spūale h^zq^z modū intellect⁹ et nō h^z modū sensus et p^zportional^z intellectui et non sensui. Et ideo aīal brutū q^z nō h^z intellectū s^z tñ modo sensum nō potest p^zcipere significatū s^z solū percipit sonum vocis. Ita silt corp⁹ xpī in q^ztum est significatū per spēm visibiles respicit tñ modo itellectū et nullomō sensuz et ipa spēs visibilis respicit sensū visus et ipm corp⁹ xpī tantūmō p^zcipit p^z intellectū et sensus visus tantūmō respicit spēs vi

visibiles. et ideo corpus christi est ibi modo
spirituali et huiusmodi intellectu et non se-
sus et proportionat intellectui et non
sensui. Et ideo animal potest percipere species
visibiles sed non corpus christi dei pre-
sentum. Sicut igitur anima facit distinctio-
nes inter voces et significatum ipsius
vocis. ita debet facere distinctio-
nes in hoc sacramento inter species visibiles
et corpus christi invisibile. Et quia an-
tequam ibi esset corpus christi in pane erat
duo quorum unum percipiebatur per sen-
sus visus et aliud per intellectum
quoniam species panis percipiebatur per vi-
sum tamen quam etiam percipiebat animal
brutum. Sed substantia panis percipiebatur
per intellectum. et ideo animal brutum
non potest percipere substantiam panis in-
visibilem. et ideo aliud est species panis
et aliud substantia. Unde in sompno et in spe-
culo apparere species panis hominis lapi-
dis scolaris. et tamen non est substantia pa-
nis hominis lapidis et scolaris. Ita
proformiter in hoc sacramento est for-
ma et species visibilis que fuit panis
sed non est substantia quia mutata est in cor-
pus et in carne christi virtute verbo-
rum significantium et facientium tale
transmutationem et remanet tamen modo
species panis et non substantia. Idem sicut substantia
panis se habet ad species panis sic se
habet quodmodo et non penitus corpus
christi ad species panis. Et quia substantia
panis solum percipiebatur per intel-
lectum ita etiam corpus christi ibidem eternis
loco substantie panis percipitur per intellec-
tum et non per sensum. Et quia substantia panis i-

se considerata in quantum percipitur per intel-
lectum non est longa nec ponderosa
nec colorata nec visibilis nec tangi-
bilis nec habens saporem nec est prece-
ptibilis per aliquem sensum corporeum
nec occupans locum et tota est in qua-
libet parte ubi est forma panis et non
est magis substantia panis in magna quan-
titate quam in parva. Ita similiter ipsum corpus
christi quod est in loco substantie panis non est
sub modo corporis extensi logi nec
lati nec profundum nec occupans lo-
cum et totum est in qualibet parte ubi est
forma seu species et non est magis
in magna quantitate quam in parva. et
ideo est ibi ad modum substantie panis in se co-
siderate et putatur percipitur per intel-
lectum. Et ideo sicut substantia panis in quan-
tum percipitur per intellectum huiusmodi
intellectus et huiusmodi omnes conditiones su-
perius dictas quia in quantum percipitur
per intellectum non habet quantitates
nec extensiones nec est in loco. et sic
de alijs. Sed est ad modum signifi-
canti respectu vocis et proportionat in-
tellectui. Ita similiter in sacramen-
to corpus christi. Qui igitur vult intelligere
quomodo corpus christi est in isto sa-
cramento necesse est quod consideret
substantiam panis puram putatur intellectus
percipit eam et in quantum preparatur ad
intellectum quia substantia panis putatur respicit
intellectum et percipitur ab intellectu
mutatur in corpus christi et nihil quod
possit percipi per sensum mutatur in
corpus christi. sic igitur in pane sunt duo
unum quod solum percipitur per intel-

lectū et aliud quod percipitur per sensū. Et illud quod percipit per intellectū mutatur in corp⁹ xpī tñ modo et illud quod percipitur p sensū remanet qz istō sacramētum est ppter aiam et libez arbitrium et nō ppter sensū. Et iō illud quod percipitur per intellectū mutatur tñ modo in corp⁹ xpī et sō illomō per quē percipitur per intellectū et p illū mod⁹ percipit p quē significat p vocē significantē qz intellect⁹ p mo intelligit et postea per vocē significat illō quod intelligit eomō et q. sic igr ipsa sba panis sub illomō quo est intellecta et significat per voces est illud quod mutatur in corpus xpī. Ita sili in isto sacramēto nō debz pueri in corp⁹ xpī nisi illud p se et tñ modo quod percipitur per intellectū per quem hō dñt a brutis. Et oīa q sūt in sacramētis debent pportionari aīe iux suū mod⁹ et inq̄tū intellectualis ē et dñt a brutis. Et qz corp⁹ xpī iaz existit ante q sba panis pueriatur in ipz. et iō tota illa spēs que videtur est quasi quoddā vestimentum accidentale corporis xpī et ipsū corpus xpī est vestitum veste aliena et ipsa forma panis que omēz habebat modum accidentis et in bearentis et que sbsistebatur in ipsa sba panis recipit modū nouū nobiliozem qz recipit modū sbe qui sine cōparatione excedit modum accidentis qz ipa forma accidenta

lis et spēs per se existūt et in nullo sbsistatur tanq̄ in sbo. Et sic oīa dignificatur in isto sacramēto et meliorantur et exaltantur qz ipsa sba panis pūtitur in corp⁹ christi glorificatum et ipsa accidentia q videntur recipiunt modū sbe et nō pnt plus ascēdere. Et tota spēs et forma que cōtinet oīa accidentia fit vestis et idumētū corporis xpī et ipsius xpī dei et hoīs que ē maior dignitas. Et iō dz ipsa species panis et vini cū magna haberi reuerēcia et honore tāq̄ vestis ihū xpī filij dei regis eterni. Et hec ē maxia hūilitas et benignitas xpī q velit esse vestitus ista veste humili et tñ descēdere et appinquare hoīb⁹. Primo em̄ voluit fili⁹ dei indui veste carnis et hūanitatis in utero virginis et cū illa pati et mori. et ulterius voluit vestiri et indui veste panis que est inferior vestis. Primo igitur induit suā diuinitatē veste carnis et deinde induit suā carnem veste panis. p mam vestē fecit p se ipsū s3 scōaz vestem fabricant homies. primo igitur induit suā diuinitatē veste carnis hūanitatis vt posset mori et pati p hoīe. Deinde induit suā carnē veste panis vt ess3 nutrimentum hoīs. Sic igr in isto sacramēto oīa sic exaltatur dignificatur et meliorantur multo igitur magis ipsa anima ppter quā istud sacramentum est ordinatū in isto sacra

mento exaltabitur dignificabitur
et deificabitur.

Quartū sacramētum est sacra-
mentū penitentie et est scda scala
hoīs. itez lapsi et spūale medica-
mētuz per quod hō xpianu? q. p.
pter offensā ptra xpm commissaz
post baptismū perdidit nouū esse
et vitam spūalez recuperat. Bein
itez ipsam vitam perditam. et sic
ei remissio et indulgētia fit et absol-
uitur ab obligatione infinita et la-
uatur ab omni macula et reconfi-
liatur christo.

Utiā autē dētū est sup?
q. vita spūalis assimilā vite
corporali. et ideo sicut in vita cor-
porali pmo est gñatio et scdo aug-
mentū et postea nutritio cōtinua
Ita sili in vita spūali pmo fuit ne-
cessaria gñatio spūalis et hoc erat
baptismū. Beinde augmētū spūa-
le et hoc erat sacramētuz pfirmā-
tionis deinde ptnua spūalis nu-
tritio: et hoc erat sacramētum cor-
poralis et sanguis xpi. Et ideo sic
in vita corporali si hō haberet vitā
impassibilē: ita q. nō possz ifirmā-
ri sufficerent ista tria scz gñā aug-
mentatio et nutritio. Similiter et
in vita spūali si homo haberet vi-
tam impassibilem: ita q. nō posset
infirmari sufficerēt et tria supdie-
ta sacramenta recipere: scz sacra-
mentum regnationis augmētatio-
nis et nutritionis. Sz quia sicut
homo pōt incurrere morbum cor-

poralempiculofum mortalē et cō-
tagiosū et mortales per quez pōt
pdere vitā corporalē. Ita etiā pōt
icurrere morbū spūalez piculosuz
p. quē possz pdere vitam spūalem
qm potest peccare et facere maluz
et p. pñs facere iniuriā deo. et sic p-
dere grām sibi dataz in baptismo
quia hō habet libertatem natura-
lez et libez arbitriū et ipa grā nō
est de natura liberi arbitrii: qz ali-
ud est grā et aliō est libez arbitriū
vt dictū est. et iō potest relinquere
grām et facere cōtra ipsā et pdere
eā sicut membrū sanuz pōt pdere
sensū et morā et est simile de mem-
bro respectu capitis et de christia-
no respectu xpi nisi qz mēbruz nō
hē libez arbitriū. Sicut igr mem-
brū pōt paliticari. Ita hō pōt pa-
raliticari in spūali vita et maxime
qz hō xpian? hē viuere inter iimi-
cos vite spūalis. ideo nisi pugnet
fortiter necesse est q. viuaf. sz non
pōt vinci nisi volūtarie et nō cōtra
suam voluntatez. Et ideo quia ho-
mo christian? potest incurrere in-
firmitatem mortalem post baptis-
mū necesse est hōi medicamentuz
spūale et curatio p. quā possz sana-
ri si fuerit infirm? ad mortem et re-
cuperare salutē perditam sicut me-
dicina corporal est necessaria post
q. hō incidit i morbū piculosuz
Iō penitētia patur medicamētum
ifirmitatē spūal in hoie p. sacramē-
ta ad destruendum pctm et offen-

sam commissam post baptismū q̄
uis ei autē reparationē baptismi
necessaria fuerit peitencia hōi ad
ulto ac tñ illa peitencia nō erat sa-
cramētuz qz erat inuisibilis qz ni-
hil apparet ex de illa peitencia ⁊ i-
oī sacramēto opz eē aliq̄ signa ex-
teriora q̄ significēt rez inuisibiles q̄
sit int⁹ in aīa. Et qz medicina inui-
sibilis ipius pcti ⁊ culpe cōtra de-
um ē vā remissio et indulgēcia et
venia ex pte dei qz tñc vā destrui-
tur pctm ⁊ deletur qñ remittitur ⁊
dat vicia ab illo ptra quē fctm ē qz
peccatū ⁊ offensa obligat offen-
dentē illi qui ē offens⁹ ⁊ cōtra quē
peccauit qz talis nature ē ipa cul-
pa qz tot culpe tot obligationes ⁊
tot debita. Et qz vā indulgencia
nō pōt recipi nisi culpa ⁊ offensa
displiceat illi qui cōmisit nec ali-
quis mereb habere veniā nisi di-
spliceat ei malū fecisse ⁊ offendisse
quē offendit qz oīs culpa ē volun-
taria. ⁊ iō nō pōt destrui nec dele-
ri nisi per p̄rium scz qz sic fuit vo-
luntaria q̄ fiat inuoluntaria ⁊ di-
spliceat. aliter semp remanet i suo
vigore ipa culpa. Et sic duo sunt
necessaria ad destructionē ipsius
pcti seu culpe cōtra deū vñū ē ex
parte dei offensi ⁊ hoc ē remissio ⁊
venia. Et aliū ē ex parte hoīs offē-
dentis ⁊ peccātis ⁊ hoc ē vā tristi-
cia displicēcia ⁊ dolor de offensa
cōtra deum. Nisi ei displiceat ho-
mini deū offendisse ⁊ o hoc triste

tur et doleat nō pōt recipere idul-
genciā ⁊ remissio int⁹ offensa ⁊ qz
radix peccati ē ipa volūtas. et iō
requirit qz ponat hō in corde suo
nunq̄ offendere deū. Aliter nō
esset vā displicēcia. requirit etiam
qz hō cognoscat se offendisse deū
et malū fecisse et peccasse ptra de-
um qz aliter nō possz ei displicere
nec posset dolere se offendisse de-
ū. Requirit etiā qz hō habeat spēs
recipiendi indulgenciā ⁊ veniā a
deo qz aliter nihil pficeret sibi ta-
lis displicēcia qz ad hoc ordina-
tur. Si igitur qz ex parte dei offē-
si d. 3 dari indulgenciā. iō ex parte
hoīs d. 3 esse capacitas indulgen-
cie. ⁊ iō d. 3 esse pparatio in hoīe ⁊
dispositio ad ipam recipiendā.
Sicut em̄ de⁹ dat aīam rōnalem
corpori capaci ⁊ disposito ad reci-
piendum eam qz si corp⁹ nō esset
pparatum nō daretur ei aīa. Ita
necesse est qz aīa pparetur ad idul-
genciam recipiendā a deo. aliter
nō daret ei. Et qz peccatū seu cul-
pa ē de directo cōtra deū ⁊ de⁹ ni-
hil h. 3 contra se nisi pctm vel cul-
pa int⁹ qz pctm vl' culpa offendit de-
um ⁊ nihil aliud ē p̄rium deo nisi
pctm. et iō hō non ē dign⁹ nec me-
retur recipere indulgenciā a deo
nec reuerti ad amicitia suam nec
pōt nisi impugnet et odio habeat
ipm peccatum tanq̄ inimicū dei
principale quod solū ē contra de-
um et totaliter displicet deo. quo

modo pōt enīz hō reuerti ad amicitiam dei nisi totaliter displiceat ei pctm et ipm fugiat et se custodiat cōtra ipm. Quō potest hō placere deo si sibi placeat inimic⁹ su⁹ et iō necesse ē qd si hō vult recipere indulgenciā a deo. ⁊ reuerti ad suā societate ⁊ amicitiaz p oibus modis impugnet et odio habeat destruat ⁊ persequat⁹ toto corde ⁊ q̄tum poterit ipm pctm quod solum priatur et inimicatur deo ⁊ ppter hoc habeat odio qd est cōtra deum ⁊ displiceat ei et maxie dat hōi displicere pctm qd ipemet fecit pctm ⁊ culpam et ppetrauit et ideo d3 ipm impugnare ⁊ psequi corde ore et opere interius et exterius. ⁊ iō d3 ipm detestari ⁊ habere odio in corde et accusare ore et verbo et operari cōtra ipm opere et facto aliter nō meretur habere indulgenciā a deo. et etiaz homo d3 impugnare pctm totis virib⁹ ⁊ ipm odio habere qd est inimicus suus ⁊ nullum aliū inimicū h3 nisi pctm qd obligat ipm ad eternaz penaz et separat ipm ab amicitia dei et a vita eterna. et iō tanq̄ cōtra inimicum suū ⁊ vex d3 homo omnibus modis esse contra peccatum. et iō d3 expellere peccatū de corde suo et accusare ⁊ vindicare se de ipso tanq̄ de suo inimico. Et qd etiam peccatum ē inimicus secretus ⁊ semp etiam occultus ⁊ vult occultari et nūq̄ vult mani-

festari qd talis ē natura sua. ideo homo per prius debz ipm detestari et manifestare et publicare ⁊ tūc homo impugnat ipm. aliter si homo teneat ipsum secretū in corde et nulli reuellet tūc nutrit ipsum ⁊ conseruat et facit quod ei conuenit qd hec est natura mali voluntarij et culpe ⁊ nunq̄ vult videri nec sciri. Et iō ista ē maxia iniuria et maximū vituperiū et maxia cōfusio ptra ipsū pctm sc3 vt releuetur et manifestetur et hō d3 facere omne vituperiū ptra pctm ⁊ omnem pfusionē que pateat ⁊ qd etiam ipsum pctm est deceptorius ⁊ fallendo intrat in hoīem. et iō d3 accusari. et per prius d3 iudicari ⁊ pugnari. et ideo homo d3 ipsū ponere in iudiciū ⁊ petere sentenciā ptra ipsum ⁊ pugnitiōē. Sic igr apparet qd ad pfectā destructionē peccati quod hō fecit nō soluz requiritur displicencia interiori voluntate seu odiū tristitia et dolor ymo etiam requiritur reuelatiō exteriori manifestatiō accusatiō iudicatio et pugnitiō. et sic hō preparat se ad recipiendum veniā et indulgenciā a deo qn facit oīa ista Ita sc3 qd detestetur ipsam culpā in aīo et odio habeat ipsum ⁊ verbo accuset et de facto deferat et pponat nūq̄ intrare. Quod igitur invisibilia debent esse in destructione peccati. vñ ex parte dei scilicet ipsa indulgencia ⁊ remissio et ali-

ud ex parte hoīs peccātis scz peni
tencia interior ī corde q̄ ē displi
cencia occulta et inuisibilis de of
fensa dei. 7 ista duo p̄portionātur
inter se. Et qz in oī sacramēto inui
sibile maifestatur et repñtatur per
visibile et opz q̄ illud quod sit ex
terius maifeste p̄portionetur eis
que sunt inuisibiliter interi⁹ ī aīa
Ideo sicut sūt duo inuisibilia ne
cessaria ad destructionē ipsi⁹ cul
pe vñ ex parte dei 7 aliud ex par
te hoīs qui offendit quoz vnuz ē
p̄paratoriū et aliud recipitur 7
datur. Ita cōformiter in hoc sa
cramēto sunt duo visibilia et ma
nifesta exterius que correspondēt
duobus inuisibilib⁹ vñ visibile
exterius ē ad significandum inui
sibile interius p̄paratoriū seu pe
nitenciā interiorē et inuisibile ip
sius hoīs que est in corde. Et q̄
verba et facta exteriora significāt
repñtant et expmūt quod est oc
cultū et inuisibile in corde. Et iō
verba et facta que hō facit 7 dicit
exteri⁹ per que significāt 7 decla
ratur q̄ hō q̄ peccat hz odio pec
catum et q̄ suuz cor recessit a pec
cato. Item istō visibile significat ī
uisibile p̄paratoriū 7 ex parte pec
cantis. Aliud visibile quod est et
apparet exterius est ad significā
dum illud inuisibile quod facit de
us in aīa scz indulgenciā et remis
sionē peccatoz et tale visibile est
ipsa absolutio que fit in hoc sacra

mento per verba exp̄sse significa
tia remissionē pcti et offense et in
dulgenciā. Un̄ sicut in alijs sacra
mentis sunt duo exteriora scz res
corporalis et visibilis sicut aqua
in baptismo et crisma in cōfirma
tione et vltra hoc sūt vba ordina
ta a christo q̄ significāt op⁹ inuisibi
le quod de⁹ facit int⁹ in aīa queq̄
dez verba p̄portionātur illi rei vi
sibili corporali Sic ī baptismo sūt
ista vba. ego baptiso te. que respō
dent p̄portionētur ī isto sacramē
to sunt duo exteriora vñ ē omia
facta 7 vba q̄ dicit hō penitēs 7 sūt
sicut aq̄ in baptismo et vltra hoc
sunt vba ordinata a xpo q̄ signifi
cant op⁹ inuisibile quod de⁹ facit ī
aīa queq̄dem vba correspondēt
p̄portionātur vbis 7 factis ipsius
penitētis 7 sūt ista. Ego absoluo
te. et ista correspondēt vbis 7 fac
tis ipsi⁹ penitētis qz hō penitēs p
vba et facta sua significāt cor suū
recessisse a pctō 7 sibi displicere of
fensa dei. Et per ista vba. ego ab
soluo te significatur q̄ de⁹ remisit
pctm et offensam. ergo vt hō q̄ of
fendit essz secur⁹ de remissione 7
indulgencia sua 7 nullomō dubi
taret xps ordinavit modū penitē
di scz q̄ doleat int⁹ d̄ offensa 7 q̄
expmat exterius signa dolorum
p̄ gemit⁹ lacrimas 7 plātū 7 q̄ di
cat et p̄fiteat ore suo ipsā culpā 7
offensā et accuset eā. Etia ordin
avit et instituit suū locū teneū seu vlt

carium loco sui corā quo ipse pei-
tens dicat et cōfiteatur culpā suā
et ostēdat signa dolorū cui dedit
prātem absolūēdi culpā noīe sui.
Et iō quicūq; offenderit christuz
et voluerit habere verā remissio-
nem faciat sicut christ⁹ ordinauit
istō sacramētuz penitēcie sic alia
sacramēta. et iō sicut alia sacramē-
ta sunt vā et dā in eis illud quod
significatur p ipā. ita istud sacra-
mentū ē sp̄ vez et dā a christo il-
lud qđ significatur per ipm scz re-
missio et indulgēcia culpaz et offē-
saz q̄ pmissē sunt post baptismū.
Et in hoc maifestatur ifinita dei
bonitas et clemēcia qm̄ vt hoīes
qui eū offenderūt nō desperēt p-
pter offēnsā ordinauit medicamē-
tum sacramētuz istud in quo pos-
sent redire itez et reuerti ad ipm
et recipere indulgēciā et in hoc
est maxia securitas qz ipemet ptra
quē fit pctm̄ ordinauit modum
quo possent hoīes placare ipsum
et recuperare suā amicitia et des-
dit formā et viā redeundi ad ip-
sum. et ideo istud sacramētū ē re-
spectu christiani qui iterum laps⁹
est post baptismū per quod iterū
potest ascēdere ad christum i qua
scala sunt tres grad⁹ scz cōtrictō
in animo cōfessio in verbo et satis-
factio in facto et vltimo absolutō
et sic hō ascēdit ad remissionē et in-
dulgēciā. Et qā remissio et in-
dulgēcia offēse nō potest fieri

nisi etiā recipiatur grā dei christi
seu bñ esse perdituz quia siml dñ
remititur offēsa et culpa datur
grā et absoluitur ab obligatione
infinita et pena eterna. Et iō i isto
sacramēto omnia ista siml fiūt scz
q̄ restituitur grā seu bñ esse et viz-
ta spūalis p̄dita et fit remissio cul-
pe et liberatur homo ab obligas-
tione pene eterne et totuz hoc fit
virtute mortis et passionis christi
quia dum hō recipit istud sacras-
mentū tūc participat passionem
christi et vnit cū ea et eā recipit p
se. Et iā declarum est q̄ mors chri-
sti superat oīa pctā que pnt fieri et
ideo satisfacit pro omibns pctis
dū tñ homo vniatur cum ea. Un-
qz sola mors christi pōt remittere
pctā et obligationē ad penā eter-
nam. Ideo quia in baptismo hō
totaliter vnitur cū christo et p
pñs tota passio applicatur ei ac si
esset tota sua et si ipse homo ipsaz
sustinuisset. et ideo ei fit plena re-
missio oīm peccatorum et totius
pene debite pro peccatis quia ho-
mo regeneratur et fit totus nou⁹
Sed quādo homo chustianus.
itez separat⁹ et diuis⁹ ē a christo
ppter offēnsaz tūc etiā separatus
est a virtute passionis et mortis
christi et a merito et p pñs ē oblig-
gatus ad penam eternaz sic ante
baptismū. sz i isto sacramento hō
itez diuis⁹ a xpō vnit cū xpō et p
pñs est ei applicatū meritū mori

et passionis xpi et fit particeps in eo. et ideo itez remittetur ei pena sicut p[er]us in baptismo. et ideo istud sacramentum est loco baptismi. Sed t[ame]n in baptismo fit plena remissio o[mn]is pene et[er]ne et etia[m] t[em]poralis. s[ed] in isto sacramento solu[m] fit remissio pene et[er]ne et absoluit obligatio ad pena[m] i[n]finita[m]. s[ed] adhuc manet obligatio ad pena[m] t[em]porale[m] q[uia] necesse est q[uo]d ho[m]o sustineat aliqua[m] pena[m] p[ro]pter p[ec]c[at]a. Et b[e]n[e] declarabitur magis q[uia] aliter applicat passio xpi ho[m]i[n]i in sacramento isto et aliter in baptismo et alio[m]o fit istud sacramentum et aliter aliud. q[uia] in sacramento baptismi recipit aqua exteri[or] q[uod] est aq[ua] xpi s[ed] in isto no[n] su[n]t nisi facta et v[er]ba i[ps]ius ho[m]i[n]is mer. et ideo s[e]c[un]d[u]m mod[u]m que h[ab]ent v[er]ba et facta exteriora et s[e]c[un]d[u]m dispositio[n]es inuisibiles et interiores in corde qua[m] significat v[er]ba et facta exteriora s[e]c[un]d[u]m hoc recipit meritum mortis et passionis xpi. Un[de] facta et v[er]ba exteriora in isto sacramento su[n]t loco aque i[n] baptismo in quo baptismi ho[m]o recipit alienu[m] q[uia] aqua[m] ad denotand[u]m q[uo]d ei applicat aliena v[ir]tus gratis. et ideo recipit in se illud quod p[er] aqua[m] significat que significat plenam et totalem remissionem o[mn]is pene q[uia] totu[m] abluit. S[ed] in isto sacramento ho[m]o recipit in seipso p[ro]prios actus et p[ro]pria facta et v[er]ba nihil alienu[m]. et ideo p[ro]portionabiliter recipit v[ir]tutem i[n]t[er]i[or]em capacitate[m] suorum actu[um] interioru[m]

et exterioru[m]. Et ideo qui magis dolet in corde et penitet et exteri[us] ostendit plangit et gemit et lacrimas et v[er]bo et ore accusat et detestat p[ec]c[at]a sua magis recipit de v[ir]tute et merito mortis et passionis xpi. Apparet igit[ur] q[uo]tu[m] et q[uo]liter istud sacramentum penitentie institutu[m] et ordinatu[m] a xpo vero medico sp[irit]uali est verissimu[m] medicamentum morbi sp[irit]ualis q[uia] totaliter destruit et erradicat ipsum p[ec]c[at]u[m] et p[ro]nat ei q[uia] per penitentia[m] interio[re]m et displicentia[m] destruitur radix p[ec]c[at]i q[uod] erat i[n]t[er]i[us] in corde per co[m]placentia[m] et volu[n]tate[m] q[uia] p[ro]placendo et volendo intraverat et per p[ro]nu[m] displicendo nolendo tristendo et odicendo necesse est q[uo]d erradicet et postea per p[ro]fessionem i[ps]i p[ec]c[at]u[m] erradicatu[m] euomit ex tanq[uam] mal[um] huiusmodi mor et corruptu[m] et venenosu[m] et manifestatur et discoperit et reuelat. quequid reuelatio et p[ro]fessio su[m]me p[ro]nat p[ec]c[at]o et nature p[ec]c[at]i q[uod] semp[er] de natura sua appetit totaliter occultari et retigi et coopiri et nullo modo videri. Et ideo q[uo]d p[ro]fite[re]t et reuelat i[ps]i maxime p[ro]nat ei et displicet ei t[un]c p[ec]c[at]u[m] totaliter fugit tanq[uam] p[ro]fusu[m] et no[n] h[ab]et locu[m] in ho[m]i[n]e nec i[n]t[er]i[us] nec ex[ter]i[us] q[uia] i[n]t[er]i[us] in corde ipugnat et erradicatur et ibi no[n] h[ab]et locu[m] et exteri[us] p[er] vocem oris reuelat. et sic necesse e[st] q[uo]d fugiat tanq[uam] p[ro]ditor falsarius et m[er]eat deceptor reuelat[ur] t[ri]stissime et rectissime igit[ur] xps ordinauit p[ro]fessio[n]em p[ec]c[at]i ad destruend[u]m i[ps]u[m] q[uia] d[icitu]r directo

est cōtra ipm et postea p satisfac-
tionē et emādam fit scim et opus
cōtrariū ipi pctō. et sic corde ⁊ ore
et opere destruitur ipm pctm ⁊ sic
ultimo cōueniētiissime hō absolutur
ab obligatiōe pene eterne des-
bite pro pctō et fit ei remissio duz
sic ipugnauit pctm et restituit om-
ne illō quod pdiderat ppter pctm
et restituitur ei illud quod datum
erat ei in baptismo. Et sic apparz
q duo sunt sacramenta quasi duo
medicamēta que purgāt et destru-
unt ipa pctā tanq malos et vene-
nosos humores scz sacramētum
baptismi et sacramētuz penitēcie
et hoc per duos modos distinctos
scz per modū purgationis qui fit
per fluxū ventris et per modū vo-
mitus et hoc pportionalit sic in me-
morā corporali q nō sūt nisi duo
modi purgādi malos humores o
corpore scz per ventrē inferi⁹ vel
per vomitū. Illa que fit per ven-
trem incipit superi⁹ et venit de al-
to et tēdit inferi⁹ sz vomit⁹ fit per
cōtrarium. Ita similiter baptism⁹
venit de alto et tēdit inferi⁹ quasi
purgās per ventrē inferi⁹. Et sa-
cramētum penitēcie purgat p vo-
mitū. Et sic purgatio que fit p vē-
trem inferius fit cū minori violē-
tia et fit leuius et purgat omīs hu-
mores malos. sz purgatiō que fit
per vomitū fit cū maxia violentia
Ita silt purgatio que fit per bap-
tismum fit cū pauca violētia et fit

leuiter. Sed purgatiō que fit p sa-
cramētum penitēcie qui fit p mo-
dum vomitus fit cum maxia violē-
tia. Sic igr q illud quod fit exte-
rius in sacramētis significat illud
quod fit interi⁹ in aia. et iō sic pec-
cata cōferendo et dicēdo euomūt
extra. ita significatur q exeūt ani-
mam et purgatur aia. ita q quā-
do sunt cōfessa totaliter sūt ex ani-
mam ablutione pri⁹ facta.

Quod samētum penitēcie ordi-
natum a xpo fit per modū volun-
tarij iudicij particularis et secreti
in quo idēz est accusās ⁊ accusat⁹
seu actor et reus et testis et re⁹ ve-
re accusat⁹ vere est absolut⁹ ⁊ q
tomagis fuerit vere accusat⁹ tan-
to magis erit excusatus.

¶ habendum autē maiore
euidēciā de sacramēto peni-
tencie cōsiderandū est qualiter duz
plex ordo est scz ordo nature ⁊ or-
do iusticie seu ordo iudicij seu ius-
diciarius. et isti duo ordines oīa
claudūt quia q recedit ab ordine
nature necesse est q cadat in ordi-
ne iusticie. Et hoc iam declaratur
est in tractatu de reparatiōe quali-
ter prim⁹ homo q recesserat ab or-
dine nature statim cecidit in ordi-
nem iusticie ⁊ punitiōis qui si iste
orzo iusticie nō esset ppter maluz
et pctm esset vniuersuz inordina-
tum quod fieri nō pōt. Et iō sicut
ante baptismū cōsideram⁹ duos
status in hoīe scz statum pīmū et

perfectū in quo hō fuit creat⁹ et
statum laps⁹ in quo hō volūtarie
per seipm cecidit. ita sili post bap
tismū p̄sideram⁹ duos stat⁹ hoīs
prim⁹ status est bon⁹ et sanus in
quo hō post baptismū ē restitut⁹
et renouat⁹ et iste stat⁹ correspon
det p̄mo statui primi hoīs q̄ erat
perfect⁹. Scōdus status ē status
lapsus in quo hō cadit post statū
baptismi. Sicut em̄ p̄m⁹ hō ceci
dit a primo statu suo p̄pter offen
sam in statū laps⁹. Ita sili hō xp̄ia
nus pōt cadere a statu nouo bap
tismi et hec p̄pter offensam et iu
riam. Et iō opz p̄pare istos duos
status p⁹ baptismū ad duos sta
tus añ baptismū. ⁊ sic erūt quattu
or status in hoīe seu in natura hu
mana. Sicut igr hō ante bap
tismū recessit a statu primo in quo
de⁹ ipm creauerat et cecidit in or
dinem seu in man⁹ iusticie et fecit
obligationē ad penā eternā et eti
am cecidit in pūgnitionē tēporā
lem. Ita p̄forimter qñ hō xp̄ian⁹
renouat⁹ et regnāt⁹ i baptismo
per grām xp̄i sine suis meritis re
cedit ab illo statu bono i quo xp̄s
en̄ per suā grām renouauit neces
se ē q̄ cadat in ordinē iusticie ⁊ iu
diciij et facit obligationē ad penā
eternā et etiā obligat⁹ ad penā tē
poralē et videt⁹ etiā q̄ de tāto ma
iore obligationē causat⁹ maior pe
na ei debetur de quāto status iste
in quo fuit renouat⁹ cū maiori di

ficultate ē fact⁹ q̄ status p̄mi hō
minis qz iste stat⁹ fuit etern⁹ p̄p̄
mortē dei hoīs ⁊ stat⁹ primi hoīs
fuit fact⁹ sine labore sine difficul
tate. et iō de tāto videt⁹ hō magis
culpabilis et reus et peior qñ per
didit volūtarie talē statū cū ma
xima difficultate sc̄m qz ibi cōiū
gitur maxia magnitudo. Un̄ faci
liter fuit hō factus a principio s̄
cū maxia difficultate fuit repara
tus et iō qui volūtarie perdit istū
statum grauissime peccat et maxi
mam pūgnitionē meret⁹. Itē etiā
qz qñ hō xp̄ianus perdit suum sta
tum et cadit ab eo volūtarie pec
cādo nō solū offendit deū creato
rem. ymo etiā redēptorē sic dupli
cat⁹ offensa. Etiam offendit totā
societatem xp̄ianorū qui sunt vnē
ti cū christo et sic offendendo chri
stum offendit oia mēbra xp̄i ⁊ totū
corp⁹ xp̄ianorū. et sic iniuria
que fit post baptismū statum gra
uissima ē et per p̄ns xp̄ianus obli
gatur ad maiore penā et pūgnitō
nem q̄ ante baptismū. Un̄ añ ba
ptismū hō offendit deū s̄ si p⁹ ba
ptismū hō offendat deū offendit
ipm deū sc̄m hoīem et crucifixū
pro hoīe de quāto de⁹ magis pro
pinqu⁹ fact⁹ est hoī de tāto inu
ria est malignior crudelior et pe
ior et etiā añ baptismū hō p̄pter
offensam obligatur deo creatori
suo. Sed p⁹ baptismū p̄pter effe
sam hō obligatur deo hoī creato

ri et redēptori. Itēz sicut ad repa-
randū hoīem de primo lapsu ne-
cesse fuit deum hoīez mori qz pec-
catum nō pōt destrui nisi p mortē
dei hoīs. Et sicut hō xpianus p
baptismū qn peccat indiget si de-
beat sanari vt de? homo moriatur
itēz p eo hoc est qm̄ ē in eo et sic
necesse ent xpm̄ mori corbidie p
pctis hominū. Sed qz xps deus
et hō semel mortuus ē āplus mo-
ri nō pōt qz fact? est immortalis et
sua mors nū valet semel facta ac
si corbidie fieret. Et iō si debeat
hō lapsus post baptismū liberari
a pctis necesse ē qz renouet. itēz
mortē filij dei in seipso et hoc p
memoriam deuotionē et fidē. Ut
igr̄ clare intelligam? repationem
istā necesse est cōpare lapsum istū
scdm̄ et primū statū regnationis
hoīs ad statum creatiōis et pme-
dictionis ei? et reparatiōē scdm̄
ad reparatiōē primā. Un̄ prim?
hō habuit duos stat? scz statum
perfectū in quo de? ipm̄ pmo fe-
cerat et statū lapsus in quo ppria
voluntate et culpa ceciderat. Et
aliq hoīes habuerūt istum statum
laps? quē statū receperūt ab eo qz
per ipm̄ et in ipso aliq fuerūt lapsi
sz quilz postea volūtate augmēta-
uit suū lapsū faciēdo sp̄ pctā et au-
gēdo culpas. et iō qz in pmo lapsu
hoīes vn? p? alium sunt lapsi de
necessitate magis labūt et peccāt
et augmētant lapsus. ideo regna-

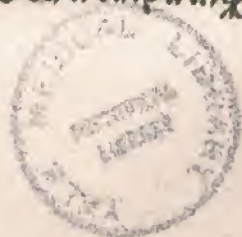
tur et renouatur gratis per baptis-
mum. qz si est puer nō necesse nisi
qz aliquis credat pro ipso in xpm̄
et cōsenciat qui totū lapsū accipit
ab alio nec aliqd addidit d. pprio
Sed si ē adult? necesse ē qz habet
at fidē propam et cōsensuz ppriū
et qz displiceat ei vita p̄terita lap-
sa sz nō opz qz portet aliquā penā
exteri? nec cōfiteat nec f. ciat plā-
tum nec luctuz qz q̄uis ppria vo-
luntate pctauerit ac tñ quodēmo-
dō necessitate peccauit p̄terea qz
habebat naturā lapsā et ipam ne-
cessitatē p aliū receperat. et iō pri-
ma repatiō hoīs p baptismū fit gū
et sine penitēcia exteriōi sz sufficit
fides ppria et interioz peitēcia seu di-
splicēcia et applicat ei tota mors et
passio xpi gū ad satisfaciendū p oī-
b? pctis suis q̄ dō necessitate fecit
q̄uis volūtate fecerit ac si ipse su-
stinuisset. p se ipso mortē illā et sic si
cut de? gratis fecit hoīem qn nō
erat ita gradū receperat ipm̄ qn la-
psus est. Sed qn hō nō erat non
requirebatur pprius p̄sens? vt fie-
ret. Sed qz hō qn est lapsus et re-
parand? existit iam est. et iō neces-
se est qz ipse p̄senciat et velit repa-
rari si adultus sit qz nihil dō fieri i
hoīe contra suam volūtatez nec
dō repari p̄tra libez arbitriū. Et
ideo ad reparādūz hoīem requis-
ritur pprius consensus sed ad sa-
ciendum hominem primo non re-
quirebatur quia non erat.

Sic igitur ad primam reparationem requiritur fides et credulitas in christo reparatore suo et displicentia de vita preterita sine alia satisfactione et penitentia exteriori et totum ei remittitur gratis ac si nunquam peccatum fecisset in eo et hoc quod ab alio habuit lapsum et necessitatem peccandi. Sed postquam homo per baptismum est regeneratus et restauratus et reparatus et reformatus de primo lapsu in quo erat per alium et non per seipsum si cadat et labatur ulterius in peccatum et offensam dei et per penitentiam in obligatione pene eterne non sic facilius potest reparari et resurgere de ipso lapsu secundo sicut de primo quod in isto lapsu post baptismum homo christianus cadit sua propria voluntate et sua propria culpa et non de necessitate quod iste casus seu lapsus secundarius non venit ei ab alio sicut lapsus primus quoniam iam erant restauratus a primo lapsu per baptismum. et ideo poterat stare et perseverare in illo si velet. et ideo si caderet totaliter imputetur ei et ipsemet est in culpa et non alius et ipse lapsus est sicut lapsus primi hominis in propria persona quod primus homo habuit primo statum perfectum et poterat stare in illo si voluisset. et sic primus homo in persona sua habuit statum duos. scilicet statum perfectum et statum lapsum. Ita iste cadit post baptismum duos habet statum primum scilicet bonum et sanum in quo stare poterat si voluisset et statum lapsum in quem

cecidit per se scilicet in hoc est diversa quod primus homo non habuit iterum aliquod inclinans nec instigans ad cadendum sed solum exterius. Sed homo christianus habet aliquid instigans interiorius ad cadendum et peccandum scilicet propriam carnem et etiam habet aliquid instigans exterius scilicet dyabolum invisibiliter. et ideo quantum ad hos casus lapsus post baptismum est magis venialis et minus culpabilis et non tam punibilis nec imputabilis sicut lapsus primi hominis in propria persona sicut igitur quod homo christianus cadit a statu suo homo post baptismum per se scilicet alio instigante sed non cogente nec de necessitate et poterat in illo stare si velet. et ideo non ita faciliter et leviter potest resurgere et restaurari de isto lapsu secundo sicut de primo qui restauratus erat quod iste lapsus totaliter est suus. et ideo necesse est placet faciat homo si vult resurgere et reparari de ipso lapsu quod quando voluit resurgere de primo lapsu quod non sunt equales isti duo lapsus nec equaliter imputabiles aut punibiles. Et ideo quod quando homo voluit resurgere de primo lapsu per baptismum necessaria fuit ei sedes propria et consensus et displicentia seu penitentia interior de vita preterita et passio christi supplebat totum residuum quod homo debeat Ideo si vult resurgere et restaurari de secundo lapsu necessaria fuit ei penitentia interior et exterior Si enim requiratur penitentia

cia interior in primo lapsu sequit
 q̄ pro isto lapsu sc̄do ultra hoc re
 quiratur penitēcia exterior cū me
 rito mortis ⁊ passionis xpi. Ergo
 ad reparandum hoīem de sc̄do las
 psu necessaria ē penitēcia interior
 et exterior et passio chusti. Et q̄ i
 penitēcia exterior opz q̄ sit pe
 na et pugnitiō fm̄ naturā et quā
 titatem pcti et opz q̄ hoc fiat per
 iusticiā et iudiciū q̄ hō cecidit in
 ordinē iusticie sicut p̄m̄ hō quā
 do peccavit quia pctm̄ de natura
 sua est punibile et iudicabile ⁊ ei
 debetur pena et pugnitiō ⁊ hoc o
 claratū est ad longū in capitulo
 de cōparatione hoīs per liberuz
 arbitriū q̄ hoīs de natura sua sūt
 remunerabilia vel pugnibilia et
 ideo requirūt iudicē qui exaiabit
 ea et retribuet unicuiq̄ quod ei
 debet. Et iō opz q̄ pctm̄ seu cul
 pa pugnatur iuxta suā naturam
 q̄ aliter esset inordinatō i vniuer
 so si nō daretur ei pena debita. Et
 ideo necesse est q̄ pctm̄ seu culpa
 debita veniat in iudiciū. Un̄ pec
 catū inq̄tum respicit deū infin
 itum et eternū cōtra quē fit tūc re
 quirat penā infinitā et eternā q̄a
 offensa ē infinita. et iō per iustici
 am dz pugnitiō esse ifinita. Sed
 inq̄tum pctm̄ respicit ip̄m hoīez
 qui peccavit tūc n̄ debetur ei pu
 gnitiō infinita. Un̄ pctm̄ ideo est
 pctm̄ q̄ est voluntariuz et inordi
 natum. Et iō q̄ voluntas ē inor

dinata nec talis inordinatō ē infi
 nita sz finita. iō nō debetur ei pu
 gnitiō ppter hoc infinita nec eter
 na. Un̄ in pctō tria possum⁹ cōsi
 derare p̄mū est offensa et iniuria
 seu p̄tent⁹ dei seu aduersio a deo
 sc̄dm est ip̄m maluz op⁹ quod in
 se est inordinatū et fieri nō debe
 ret. et tertiū est q̄ est voluntariuz
 et est ibi p̄p̄ius p̄sens⁹ et per cō
 sequēs delectatio et cōplacencia
 in malo quod ē cōtra deū. q̄tum
 ad primū debetur pctō seu culpe
 pena infinita q̄tuz ad sc̄dm ⁊ ter
 tium nō debetur ei pena ifinita sz
 finita et tēporalis. Quando igitur
 pctm̄ sc̄tm̄ est ista duplex pena ⁊
 pugnitiō debetur ei vna expte dei
 offensi et alia ex parte ipsi⁹ pcti i
 se. Sed quia pena ⁊ pugnitiō cor
 respōdent culpe. Ideo itz diu re
 manet culpa q̄ diu remanet pe
 na q̄ culpe debetur pugnitiō. Et
 ideo si culpa sit p̄petua necesse ē
 q̄ pena sit p̄petua. ⁊ si culpa sit tē
 poralis pena dz esse temporalis.
 Et ideo q̄ culpa iō est culpa q̄ ē
 voluntaria et placēs. et iō nō pos
 test destrui nisi per suum p̄riū scz
 q̄ fiat inuoluntaria et displiceat
 inq̄tum culpa est tūc moris si cū
 culpa est talis q̄ n̄ displiceat ma
 nebit in eo in p̄petuū. Et iō tunc
 pena ei debita necessario erit p̄pe
 tua q̄ inq̄tū in eternuz culpa dz
 esse sine sua p̄pria pena ei debita
 Sed si culpa inq̄tū culpa est dis

displiceat hōi tunc destruitur culpa
 in eo et per pñs pena nō debetur
 ei. Alteri⁹ p culpa nisi tñ pena q̄
 puenit tali culpe quia iaz lucrat⁹
 fuerat penam postq̄ culpa facta
 erat. Et sic q̄uis homi displiceat
 culpa inq̄tū culpa est nō tñ libera
 tus a pena que culpe debebat sed
 soluz liberatur ab hoc q̄ nō punit⁹
 in perpetuu⁹ pro illa culpa q̄ de
 structa est. Sic igr̄ q̄uis culpa sit
 finita pōt tñ habere penā ppetuā
 si ipa culpa sit perpetua. Sili cul
 pa inq̄tū est offensa et p̄emptus
 dei et aduersio a deo q̄ est infiniz
 ta d̄z h̄re penam infinitaz et si d̄z
 destrui op̄z q̄ displiceat hōi inq̄
 tum est dei offensa et iniuria et s̄b
 illa ratione. Aliter semp manz ipa
 offensa: et si cupa displiceat hōi in
 q̄tū est culpa seu iordinatio volū
 taria seu difformitas et turpitudō
 et nō displiceat ei inq̄tum offensa
 dei adhuc remanet culpa q̄tū ad
 deū et ei debetur pena infinita. et
 q̄ offensa dei est infinita ⁊ de⁹ est
 infinite bon⁹ q̄ sua bonitas est in
 finita. et iō ipsa culpa inq̄tū ē dei
 offensa est p̄tra bonitatē infinitaz
 Et iō si talis culpa debeat destrui
 inq̄tū est dei offensa requiritur dis
 plicencia infinita. Et etiāz iniuria
 dei q̄ honor suus infinit⁹ est les⁹
 requirit emendā infinitam q̄ nō
 sufficit displicencia de offensa nisi
 restituatur illud quod est lesuz. Et
 q̄ homo nō potest habere displi

centiam infinitam nec potest face
 re emendam infinitam aut satisfā
 ctōez. Et iō impossibile est q̄ hō pos
 sit per se destruere culpā inq̄tum
 est offensa dei q̄tūcūq̄ displice
 at ei. et iō necessaria est hōi mors
 xpi que est infiniti p̄cij vt iā decla
 ratum est. Et iō ipsa mors xpi cuz
 displicencia hois destruit culpam
 inq̄tū est offensa dei. Sic igr̄ hō
 in scdo lapsu si vult resurgere ne
 cesse est q̄ habeat displicentiā de
 culpa duobus modis sc̄z inq̄tuz
 est culpa et inq̄tum est offensa et
 inq̄tū est offensa dei p̄ mortē xpi
 tollitur totaliter et destruit offensā
 dei et sit plena satisfactio ⁊ emē
 da de ipa culpa inq̄tuz est culpa
 et offensa dei. S̄z adhuc reman⁹
 pena et punitio pro culpa inq̄tū
 culpa est et inq̄tū iordinata et vo
 luntaria. Et q̄ ista pena est finita
 Ideo homo pōt sustinere istaz pe
 nam per se et d̄z sicut etiam per se
 cecidit in culpā cū posset stare q̄
 iusticia hoc requirit. et ideo ei des
 betur pena tp̄alis p̄ ipa culpa iux
 ta quantitatez culpe nō ipa mors
 xpi debz satisfacere p̄ ipa pena q̄
 uis posset quia homo potest eā to
 lerare et debet postq̄ p se cecidit i
 culpam. Et ideo q̄ talis punitio
 seu pena d̄z correspondere culpe ⁊
 pporcionari. ideo necessari⁹ est or
 do iudiciari⁹ seu iusticie in h̄ mun
 do in quo ipa pctā seu culpe exa
 minentur iudicentur et debite p̄

miunt. puniuntur fm q̄ eis ſuenerit
ne ſit inordinatio in vniuerſo quia
pectā recte ordinatur qm recte pu-
niuntur pena que eis debet. Et qz
pectā ſūt duplicia quia aliqua ſunt
publica et aliqua occulta. et iō etiz
am eſt neceſſarius duplex ordo iu-
ſticie ſc3 publicus et occultus et p
p̄ns duplex iudiciū ⁊ duplex puni-
tio ſc3 publica ⁊ ſecreta qz pectā pu-
blica ſūt offeſſa publica ⁊ faciunt
ſcandalū publicū. et ideo de natu-
ra ſua requirūt punitōem publi-
cam. et quia pectā ſecreta et occultā
nō pnt puniri nec iudicari nec
examinari niſi reuelentur ⁊ mani-
feſtent. et ideo neceſſaria eſt cōfeſ-
ſio peccati. et iō neceſſarium eſt ſa-
cramentū penitentie pro pectis oc-
cultis in quo fiet iudiciū ſecretū
de pectō et examinatio ſecreta. ⁊ iō
penitentia exterior requirit cōfeſ-
ſionez peccati et punitionez debi-
tam. Et qz homo qui vult reſurge-
re de ſcdo lapſo oportet qz volun-
tarie faciat oīa que ſūt neceſſaria
ad deſtruendū pectm. et ideo opz qz
penitentia interior ſeu diſplicētia
et cōfeſſio et etiam pena ſeu puni-
tio ſiant voluntarie aliter nihil p-
ficerent. Bebet igitur ip̄a diſpli-
centia eſſe volūtaria et etiam pfeſ-
ſio et pena. Aliter q̄uis ſuſtineret
om̄ez penam et nō voluntarie ad
huc remaneret hō obligat⁹ ad pe-
nam. et qz cōfiteri peccatum eſt
pudor et pena. ideo etiam in pfeſ-

ſione fit quēd punitio pecti. et ideo
quāto ip̄a pfeſſio erit magis accu-
ſatoria et cū maiori pudore tanto
magis ſatiffacit p̄ pena culpe. et
iō iſta pfeſſio eſt voluntaria et nō
coacta qm homo accuſat ſe ip̄s vo-
lūtarie et ponit ſe i iudicio et quā-
to magis h̄ facit tanto magis pu-
nit pectm et ſe ip̄m. et iō magis pla-
cet deo et p̄ p̄ns magis excuſatur
apud deū. Sic igit parz qz ſacra-
mentū penitentie eſt ordinatū p̄p̄e
ſc̄m lapſum et h̄ p̄ mod⁹ iudicij p-
ticularis in quo hō d3 ſe ip̄s accu-
ſare. Et qz iſtud ſacramentum pōt
eſſe neceſſariū oī hōi qz quilibz pōt
cadere in pectm poſt baptiſmū iō
cū hoies ſint ſepati p̄ multa loca
iō neceſſarij ſūt plures iudices
a deo ordinati q̄ habeant p̄tatem
iudicādi p̄ ſciam et auctoritatē. et
iō qz iſta auctoritas ⁊ p̄as iudicā-
di d3 eſſe ordinata. iō neceſſe ē qz
in vno hoie p̄mo ſit tota p̄as vni-
uerſal⁹ et ille poſſit cōdicare alijs et
p̄ſtituere alios iudices p̄ totū mū-
dū vt hoies lapſi poſſint reſurgere
et reſtaurari. Parz etiā qz ſicut eſt
duplex lapſus. Ita etiā eſt duplex
mod⁹ reſurgēdi ſc3 p̄ baptiſmū. et
p̄ ſacramentū penitentie et q̄liter
pl⁹ opz qz hō op̄etur ad reſurgen-
dū de ſcdo q̄ de p̄mo et quō alijs
opatur baptiſm⁹ et alijs ſacramen-
tū penitentie qz baptiſm⁹ opatur p̄
mod⁹ gr̄e. S3 ſacramētū peniten-
tie p̄ mod⁹ iudicij et iuſticie.

Quod sic in pmo lapsu remanet aliquid ppetuū et indelebile de primo statu creatiōis. ita i scōo lapsu remanet aliqd ppetuū et indelebile de statu regnatiōis.

Et qz scōs lapsus hoīs post baptismū cōparat ad p̄mū lapsū post statū creatiōis. et iō sic in pmo lapsu remāsit in homie ymago ppetua creatoris q̄uis fuerit deformatā qz remāsit liberū arbitriū in quo sp̄ est ymago naturalis creatoris indelebilis. licz nō remāserit similitudo s̄z dissimilitudo. Ita igitur hō laps⁹ retinuit aliqd et aliquid p̄didit similitudinē creatoris et retinet suā ymaginē naturalē indelebile et ppetuā q̄ destrui nō pōt per quē hō laps⁹ habuit fundamētū et sp̄e resurgendi et p̄ quē itez potuit reueri ad similitudinē dei qz si ymago n̄ remāsisset nō potuisset reparari. Ita cōformiter in scōo lapsu remanet in hoīe ymago perpetua v̄l sigillū xpi saluatoris et redēptoris q̄uis sit deformatā. Ita qz hō in scōo lapsu aliquid retinet de statu baptismi et regnatiōis scz ymaginē xpi ppetuā indelebile seu sigillū suū. indelebile imp̄ssū in aīa qd̄ destrui nō pōt. Item aliquid p̄didit qz perdit similitudinē christi. si necesse ē em̄ qz sicut i pmo lapsu remanet ymago perpetua creatoris. ita in scōo lapsu remaneat ymago xpi redēptoris. et iō illud

signum seu character remanēs de xpo post baptismū ē fundamētū spei vt hō possit itez redire ad similitudinē xpi et amicitia qz si nihil remaneret in hoīe de xpo nō haberet fundamētū spei resurgendi. Sicut brachium cadit in lapsu et paralicatur verūptm̄ remanet aliquid ppetuū de capite scz nerui et aliquid perdit scz sensum et motū. Et si nerui destruerēt apli⁹ brachium restaurari nō possz nec posset recuperare sensū et motū. Ita p̄formit si hō in scōo lapsu nihil retineret de xpo qui ē caput n̄ possz resurgere. Et iō sic i brachio sp̄ remanēt nerui fundamentales qui ligāt brachiū euz capite. Ita s̄līr in hoīe lapso remanet ymago xpi seu character tanq̄ fundamētū ligās aliqliter hoīez euz xpo capite suo. et iō pōt eē sp̄ spei resurgēdi.

Quod sic baptism⁹ relinquit reliquias p̄mi laps⁹ in carne. ita sacramētum penitēcie relinquit reliquias scōi lapsus in aīa.

Factum est superius qz sacramētum baptismi ordinatū fuit cōtra p̄mū lapsū et sacramētū penitēcie p̄tra scōz et qz qn̄ hō vult resurgere de primo lapsu sufficit ei penitēcia interior scz displicentia vite p̄terite et fides et totū residuum operatur baptism⁹ per passionē xpi scz plenā remissionē oīs culpe seu offense et oīs pene

debite pro culpis, propriis et offensis. Et quoniam homo vult resurgere de lapsu secundo plus debet facere de proprio suo quia plus fecerit de malo quia non sufficit ei penitentia interior sed etiam exterior scilicet confessio satisfactio seu emenda et temporalis punitio et totum residuum operatur passio christi scilicet remissionem offense et pene eterne debite. Sed relinquit penam temporalem debitam ut dictum est. et ideo plus operatur baptismus quam sacramentum penitentie quantum ad passionem christi. ideo plus facit passio christi in baptismo quam in sacramento penitentie quia in sacramento baptismi tota passio applicatur baptizato ac si ipsemet sustinuisset ut totaliter innouetur et hoc non fit in sacramento penitentie. Et sicut per primum plus operatur homo per se et de suo proprio in sacramento penitentie quam in sacramento baptismi quia uterque lapsus ita requirit ut scilicet primo operetur de se et de proprio hic quam ibi tamen utrobique de necessitate operatur passio christi quia sine morte christi non potest fieri remissio primo utrobique soluit infinitum debitum. Et ideo sicut proportionaliter se habet baptismus ad primum lapsum et sacramentum penitentie ad secundum lapsum. Non sicut baptismus relinquit aliquas reliquias in carne de primo lapsu quia relinquit concupiscentiam carnis seu fontem peccati contra quem debet anima pugnare quod diu est in carne. Sed in anima non relinquit reliquias peccati quia totam

eam mundat et lauat et armat eam contra primum contra concupiscentiam carnis vinciosam ut non dominetur nec regnet. ita confirmiter sacramentum penitentie relinquit in anima reliquias secundi lapsus quia relinquit reliquias peccati scilicet quas dispositiones et maculas et propriasitudines ad peccandum que erant generantes in anima per operationes peccati quia quaelibet operatio bona vel mala relinquit in anima suam similitudinem per quam ad ipsam operationem similiter inclinatur et habilitatur ut ad operandum bonum vel malum et aliquam generatur consuetudo peccandi voluntaria. Unum primum peccatum seu malum opus duo remanent et tamen operatio transit et non remanet. Unum est offensa dei et exinde sequitur obligatio ad penam eternam et temporalem. Aliud quod remanet est dispositio et inclinatio ad sequendum similes operationes quia actus humani et operationes hominis habent istam conditionem quod semper relinquunt suas similitudines in homine et exinde iterationes et remanent consuetudo usus et habitatio ad faciendum voluntarie similes operationes malam et ista dispositio seu inclinatio vel habitatio est inicius corruptionis in anima generatum et hoc vocatur reliquie peccatorum. Unum in peccato duo sunt de necessitate scilicet aduersio a deo seu contemptus dei et relinquerede deum. et aliud est peruersio inordinata ad voluntariam operationem contra voluntatem dei scilicet quia homo relinquere deum et pervertit se ad propriam voluntatem

tatem et pponit suā voluntatem voluntati dei. et ideo propter pri-
mū fit offensa dei. et ppter scōm
scz ppter persionez inordinataz
et volūtariam ad bonū creatū ge-
neratur et fit dispositō et inclinatio
viciosa in aīa et hoc totū insiml vo-
catur pctm mortale qz separat ho-
minē a deo qui est vita aīe. et ideo
occidit aīaz statim et obligat eam
ad penam eternā et nō ppter hoc
quia pvertit se homo ad bonū cre-
atus et ad suā volūtates ppriam.
sz propter hoc qz relinquit deū et
ptempsit suū mādātū. Si aut ho-
mo pvertatur ad creaturas et ad
suā volūtates inordinatā et plusq
debeat absq deliberatōe et nō p-
pter hoc derelinquat deū tūc ē pec-
catū veniale et nō mortale et tunc
fit in aīa qued dispositio et inclina-
tio ad malū sz nō propter hoc to-
taliter recedit a deo licet nō tm ad-
hereat deo. et si tales actus multi-
plicent generabūt maiore inclina-
tōez et finaliter separabūt hoīez a
deo et fiet mors aīe et pctm morta-
le qz pvertent hoīem totaliter ad
creaturā: et homo totaliter relinqt
deū. et iō hñdo respectū ad deum
nō variatur pctā nec diuersifican-
t qz istomō pctm nō est nisi eversio
a deo et ptemptus dei. Sz hñdo
respectū ad bonū creatū diuersifi-
cant. et ideo sūt septez pctā morta-
lia in gñali et tm pueniunt in vno
qz quolz est eversio a deo et ptrem

pt² dei. Sic lgr sacramētuz peni-
tentie qz est ordinatū ad destruen-
dū pctm inqtrū est eversio a deo et
offensa dei et inqtrū obligat ad pe-
naz eternā de virtute sua destruit
culpā et offensas dei et eversionē
a deo et penā debitam prop^t hoc
eternā sz nō destruit inclinationez
et dispositionē relictā post pctm p
persionem ad creaturas nec pe-
nam debitā propter talē inordina-
tam persionez sz tm diminuit tal-
lez dispositionē et inclinationem vt
ñ dñetur et regnet et dat adiutoriū
et auxiliū aīe ad pugnandū ptra ta-
lem inclinationē occisam et ad de-
struendū eaz paulatim sicut hō per
seipm gñat ipam in seipo paulatī
Et sicut baptismus scindit ab aīa
om̄s reliquias tales et totaliter re-
mouet sz relinqt in carne lōge ab
aīa inclinationez viciosa ad malū li-
cz eam aliqliter scidat sz nō totali-
ter sz sacramētuz penitentie nō sci-
dit ab aīa totali reliqas et supflui-
tates relictas p pctm licz diuidat
et aliqliter scidat sz nō totali qz nō
ordinat nisi ad culpā et offensam
dei et ad penā eternā tollēdam.

Qd post sacramētuz penitēcie
bz hō sumere sacramētū eucaristie
ad nutritōez vite spūalis recupa-
te et ad remouēdū et purgādū reliq-
as pctōz et relictas post peitēciaz.

Et quia sacramētuz peniten-
cie restituit hoīem ad vitam
spūalem pducit et relinquit reliquā

as pctōz et etiā reliquit hoiez ob
ligatū ad penā tēporales. Et ideo
qz sacramētū corporis xpī est or
dinatū ad nutriendū hoiez in vita
spūali et ad pficiendū ipm. Ideo
post sacramētū penitēcie in quo
hō resurgit dō scōo lapsu et de mor
te recuperat vitā pditam et est res
cōsiliatus xpō dō iterū sumere ip
sum sacramētū corporis xpī et nō
ante dū existit in lapsu et in morte
qz nutrimentū p̄supponit vitā pre
existentem sicut em̄ homo mort⁹
nō dō nutrirī: ita hō exis in scōo
lapsu et qui pdidit vitāz spūalem
nō dō nutrirī. et sic magna iniuria
fieret nutrimento si daret mortuo.
Ita sine p̄paratione fieret maior i
uria sacramēto corporis xpī in quo
p̄tinetur tot⁹ xp̄s si daret hōi mor
tuo in vita spūali. Et iō talis n̄ nu
triretur p̄mo magis mors spūalis
augmētaret et culpa cresceret et in
iuria et sume noceret hōi sumenti
qz talis homo tenet maximū iūi
cum xpī in corde suo occultū et
amat scz ipm pctm̄ quod solū est
cōtra deum. et ideo si talis capiat
xp̄m in seip̄o facit ita magnū scan
dallum ac si velet occidere xp̄m si
cut si aliq̄s reciperet regem in do
mo sua in qua teneret inimicū ca
pitales regis occultū. etiā hoc es
set p̄tra significatōez ipius sacra
mētū qz est sacramētū unitatis et
pactis scz tal⁹ qui est in lapsu est di
uis⁹ a xpō et sepatus p̄ amorem et

volūtatez. et sic nō acciperet sacra
mētū p̄ se scz p̄tra se. et iō acquire
ret magnū tormentū siue crucia
tū qz acciperet illō quod est p̄tra se.
Et igr̄ hō laps⁹ p̄mo resuscitari a
morte spūali et redire ad vitā et re
cōsiliari xpō et v̄niri p̄ amorē sicut
em̄ hō añq̄ surrexit de p̄mo lapsu
p̄ baptismū nō debz sumere sacra
mētū corporis xpī. Ita etiā nō dō
cape si post baptismū ceciderit nē
si surrexerit p̄m⁹ de scōo lapsu. sic
igr̄ post sacramētū penitēcie dō
hō sumere sacramētū eucaristie ve
nutriat. Ita etiā qz purgātō fit p̄
calorē et ignē et ignis et amor spūal⁹
purgāt maculas spūales et qz i aia
post peitētiā remanēt reliq̄e pctō
rū scz iclinatōes et dispositōes vi
ciose q̄ ipediūt aiam ne totali ten
dat i xp̄m et aliq̄l obtenebrāt. Et
qz sacramētū eucaristie ē sacramē
tū amoris in quo augetur amor et
ignis spūal⁹ et dat. iō sacramētū eu
caristie purgat aiaz ab oib⁹ reliq̄s
pctōz et p̄burit et p̄sūt totū et re
mouet oēs dispositōes et iclinatō
nes aie et dat aie habilitates et dis
positōes ad oppositū. et sic aia
purgat illūiat et pficit. et iō etiā
p̄pter istas reliq̄as tollēdas dō hō
sumere post penitentiā sacramētū
eucaristie. Itē etiā qz p̄ sacramētū
eucaristie hō v̄nit magis et incor
pat xpō et p̄ p̄ns magis v̄nit pas
sioni et morti xpī q̄ satisfacit p̄ oib⁹
peccatis et etiam fit homini

remissio peccatorum debitorum. scilicet maior vel minor deuotione ad christum et ad mortem eius. Et sic illud quod sacramentum penitentie non potuit complere complet sacramentum eucharistie et sic sacramentum eucharistie reducit hominem post penitenciam ad puritatem baptismi et sic sacramentum eucharistie et sacramentum penitentie faciunt tantum in secundo lapsu sic baptizatus in primo. Et ideo quod post baptismum homo potest frequenter et frequenter cadere in peccatum et esse lapsus propter hoc homo debet se exercere continue in istis duobus sacramentis quod per sacramentum penitentie quantumcumque et quocienscumque homo ceciderit post baptismum per culpam et offensam contra deum commissam potest se ipsum resurgere et leuari a lapsu et recuperare vitam perditam et amicitiam veram et diuinam. Et per sacramentum eucharistie potest resumere vires spirituales et fortitudinem. et ideo ista duo sacramenta debent frequentari quod nullus potest sumere sacramentum baptismi nisi semel sicut homo semel fuit creatus et perfectus et non bis et homo semel est generatus et non bis. Ita solum semel debet esse regeneratus et non bis et maxime quod in sacramento regenerationis homo recipit in anima ymaginem seu caracterem christi indelebilem. et ideo reiterari non debet. Et ideo sacramentum penitentie et sacramentum eucharistie insimul iuncta supplent vicem baptismi. et si

cut homo post baptismum statim mouetur et transit ad regnum celorum. Ita etiam si homo exercitet se in sacramentis penitentie et eucharistie tantum purificabitur quod sine pena transibit ad regnum celorum.

Quod etiam tribulatio afflictio seu pena corporalis voluntaria cum amore christi purgat animam a reliquis peccatorum et satisfaciatur pro penis debitis et custodit animam ne inficiatur et cadat et vnit eam cum domino iesu christo.

Quoniam autem dictum est quod sacramentum penitentie relinquit in anima reliquias peccatorum scilicet inclinationes et dispositiones viciosas que inclinant animam ad res corporales et delectationes mundanas et impediunt animam ne totaliter vnatur cum christo per amorem. Ideo contrariatur anime et bono suo quod totum bonum anime est vniri christo per amorem et quanto magis vnietur magis perficietur et meliorabitur et totum suum malum est quod separetur et diuidatur a christo et vnatur cum carne et cum rebus creatis per amorem quod tunc inficitur tunc peccat tunc offendit tunc maculatur. Et ideo omne illud quod facit animam recedere et retrahi a delectationibus carnis et consolationibus mundanis et ab amore inordinato creatura rerum valde ad purgandum animam et ad mundandum eam quod anima non offendit deum nisi quod vadit ad creaturas et delectatur in eis inordinato et relin-

quit deū. Et ideo oīa illa que valent ad hoc vt scz aīa recedat a delectationibus creaturaz viciōsaz purgant aīam. Et iō qz tribulatio et afflictio carnis et mūdi et pena corporalis faciūt hoīem recedere a delectatōnibus et cōsolatōnibz carnis et mūdi vt aīa nulla delectationem nec cōsolationē recipiat nec in carne nec in mūdo. et iō seqtur qd ipa tribulatō sūmevalz ad purgandū aīam et purificanduz ab oībus reliquijs pctōz et inclinationibz et delectationibz viciōsis et hoc sūcū amore et morte xpi qz amor ligat aīam cū xpo et tribulatio exterior et afflictō que sentit facit aīam recedere et fugere a cōsolatōnibus delectatōnibus et desiderijs carnalibus. Sic g amor christi exns in aīa in vna parte et tribulatio seu afflictō in carne et in mundo ex alia parte purgāt aīaz ab oībus talibus dispositionibus inclinationibz et affectōnibz viciōsis que ipediēbāt aīaz qz duz aīa sentit tribulationē et afflictionem tristitiā et desolationē in carne et in mundo et nulla requiē nec delectatōnē ibi inuenit tūc amor xpi exns in aīa vnit eā et ligat magis cum xpo et purgat ipam aīam totaliter et ipse amor excitatur viuificatur et fortificat in se tāq ignis et iō purgāt ab aīa quicquid ē ibi priū ei et expellit omēz amorē priū et oēs affectiōes prias que i-

pediebāt aīam vt totaliter vniret cū christo p amorē et voluntate et tūc necesse ē qd aīa totaliter vniatur cū christo p amorē et voluntatem et tūc necesse est qd aīa totaliter ampletatur christū. et iō ipa tribulatō ē tanq mallēs siue martellus pcutiēs aīam et fatiēs ipaz intrare in christū p amorē remouēs ab aīa omēz rubiginē et ē etiā fornax cū follibz et amor christi ē igit incēsus et inflammat in fornace tribulationis et iō insil decoqūt aīaz et purgāt eā ab oī macula et infectione contraria per amorē carnis et mūdi. et iō tunc amīa fortiter roboratur fortificatur et illuiatur et pficitur et vnitur magis cuz christo et fit vnū cū eo et p pns purgāt ab oī macula viciōsa que eā lesit et inflamatur qz christus habz ignē in seipo refringibilē purificatiuū mūdificatiuū. Un ad faciliter purificandū aīam nō sufficeret amor christi nisi iuuaretur a tribulatione qz aīa bz libez arbitriū et nō cogitur ire ad christuz nec recedere a delectatōibz carnis et mūdi. et iō qz ipse delectatōnes ligāt aliqlit aīaz cū carne. et iō necessaria ē ipa tribulatō rōne libertatē aīe vt cogat ipaz exire vt voluntarie reliquat omēs delectatōes prias et vadat ad christū. Itē etiā nō solū tribulatio est necessaria ad purgandū aīam ab affectiōibz viciōsis. ymo etiā necessaria ē ad tenēduz aīam iam

obligatā et ligatā et vnitā cū xpō
ne recedat ab ipso et cadat et mo
riatur s; forti? p̄tinue vniatur p a
more. et sic sili? tribulatō necessaria
ē oī xp̄iano siue indigeat purifica
tione siue nō. Et iō q; tribulatio ē
tam bona tā vtilis tā medicinalis
tam necessaria oī christiano vt si
ne ipa null? p̄fecte possit vni cū
xpō per amorē. Sequitur q; sicut
xp̄s ordinauit sacramēta ad salu
tem xp̄ianoꝝ. Ita ordinauit tri
bulationes ad purgationē aīaz.
Ita q; sic sacramēta sūt necessaria
ita tribulatō est necessaria. Et q;
diu durabunt sacramēta etiāz du
rabit et tribulatō. Vñ q; in hac vi
ta xp̄iani p̄parentur ad aliā vitā
eternā. et ideo necesse ē q; tribula
tō sp̄ maneat in hac vita. Vñ nec
esse est q; fornax cū follib? semp
maneat et ignis incēsus inflama
tus. et iō sic necesse ē oī xp̄iano re
cipere sacramēta ita et tribulatio
nes et qui refutat tribulationē tal
separatur a xpō et elongat. Ita eti
am est necesse q; duz magis pctā
multiplicant q; tribulatō et sacra
mēta multiplicētur magis et fortifi
centur q; maior purgatō ē necessa
ria. Et sic xp̄s tā p sacramēta q; p
tribulationē cōplet et p̄fert salutē
aīaz. et q; tribulatio ē pena. iō si
voluntarie sustineat satisfacit pro
penis debitis p culpis q; oīs pena
volūtaria ē satisfactia. iō cū homo
post scōz lapsū qñ resurgit per sa

cramētum penitēcie remanet liga
tus ad penā tēporalē s; quantita
tem criminis et q̄litate culpe et q̄lita
tatem si voluntarie sustineat tribu
lationē et penā corporalē tūc satis
facit p pena ei debita et hoc s; m
q; magis vel min? volūtarie eam
sustinet. Si aut hō nō sit obligat
ad penā tēporalē tūc sustinēdo tri
bulationē et afflictionē volūtarie
ppter xp̄z acquirit merita. et sic tri
bulatō ē bona ad purgandū aīaz
et satisfaciendū p culpis et acq̄rē
dum merita et ad viuēduz et ligā
dum aīam cū christo et ad separā
dum eā a delectatōnib? et p̄sola
tōnibus mūdānis et carnalibus
que p̄riātur aīe et eā occidūt q̄re
summe amabilis d; esse tribulas
tio omni christo.

Quod si aīa post sacramētū pe
nitēcie exeat a corpore cū reliq̄s
peccatoꝝ et sine cōpleta satisfactō
ne p culpis necesse ē eā purgari et
pugnari in aliquo loco tā diu do
nec fuerit cōplete purgata et fue
rit pena persoluta.

Et q; aīa pōt exire de corpo
re suo nō purgata a p̄dictis
reliquiis pctōꝝ q; remanent post
sacramētū penitēcie etiā absq; p
solutiōe penaz p culpis debitis.
Et iō cū ppter hoc ipa aīa ipedia
tur ne totalit? possit vni cū deo p
amorē q; necesse ē q; ipa aīa nihil
habeat cōneū a deo s; q; sit tal? q̄l

creāt a deo i sui creatiōe sine macula sine ifectiōe sine aliq̃ mala inclinatiōe. ⁊ iō q̃cquid aia addit i seip̃a. postq̃ creata est vsq̃ ad exitum corporis cōuersando cū creaturis quod p̃rietur deo est necesse q̃ totum purget ⁊ renouetur. ⁊ iō q̃ amauit carnes et res corporales ordine inordinato ⁊ plusq̃ debeat ⁊ per p̃ns est imbibita tali amore ⁊ delectatiōe necesse est q̃ anteq̃ possit vniri deo vltima et cōpleta vnione q̃ purgetur completa purgatione et nihil remaneat de ex̃neo. Itēz etiā q̃ culpe debetur cōpleta punitio vt iam declaratū est. Ideo aia que n̄ portauit debitā punitiōē p p̃ctis suis necesse est q̃ puniatur q̃ hoc erigat iusticia dei anteq̃ sit digna h̃i di cōsorcium cū deo q̃ sine debita satisfactiōe aia nō d̃z saluari. ⁊ q̃ aia que exit de corpore exit de cura misericordie ⁊ cadit in curiā iuris ⁊ iusticie dei. Ideo necesse ē q̃ puniat post hanc vitā fm̄ rigorem diuine iusticie. Et q̃ iusticia dei est summa q̃ nō potest cogitari maior cum sit iudex iustissimus ⁊ summe punitu⁹ maloz q̃a in summo h̃z odio omne malum erigo sequitur q̃ mala que de⁹ puniunt post hanc vitā per suā iusticiā puniūt tāta punitiōe q̃ nō potest cogitari maior ⁊ cū tanto rigore ⁊ tanta seueritate q̃ nemo possit cogitare. Ideo aia que nō sustinuit

it penas debitas in corpore dum erat in misericordia dei postq̃ incidit in man⁹ iusticie punit tañta punitiōe quā nemo pōt cogitare. ⁊ iō sequitur q̃ tā ppter punitiōē q̃ ppter purgationē necesse est esse aliquod purgatoriū ⁊ punitiu⁹ aiaz nō eternaliter s̃z teporaliter. ⁊ sicut in hoc mundo dum aia ē in corpore purgatur per tribulationē et afflictionē et hoc in sim̄l cū amore xp̃i. Ita etiā op̃z q̃ amor ex̃ns in aia ⁊ tribulatio sine afflictio purgent aiam a reliquijs p̃ctoz post aie exitum a corpore. Ideo op̃z q̃ sit aliqua res punitiua et dolorosa. in qua aia purganda tm̄ sentiat d̃ dolore q̃tm̄ sentiat de delectatiōe ex̃nea cōtra deū et q̃ tm̄ penetrer dolor in visceribus ⁊ medullis aie. Et q̃ purgatio fit per p̃riū. ideo aia nō indiget purgari nisi ab amore rerum mūdanaz qui penetrauerat eas per delectationē quia per talem amorem ex̃neus aia est dissimilis deo et ideo fm̄ q̃ amor rez mūdaruz magis penetrauerit aiam ⁊ eius medulas scdm̄ hoc difficili⁹ purgabitur. Ista autem purgatiō ⁊ afflictio necesse est q̃ fiat per ignem naturalem vt iam declaratum fuit in capitulo de eterna iusticia. Si igr̃ amor xp̃i ex̃ns in aia existatus ⁊ adiut⁹ a tribulatiōe ignis ⁊ adolose sensibili purgabit ip̃am sicut aurum purgatur ab igne et

ipsa completa purgatione anime nullum dolore sentiet quia nihil habebit de extraneo neque cremabili. **Q**uestio est igitur homini purgare peccata et sustinere penam debitam pro peccatis dum vivit in mundo quod quod purgaretur et puniretur in alio per rigorem divine iusticie quia necesse est quod hic vel ibi puniatur et purgetur peccata voluntaria in hac vita per penitentiam et sacramenta et tribulationes vel in alio mundo per iusticiam dei quia peccatum non potest remanere impunitum et oportet quod eternaliter vel temporaliter puniatur eternaliter in inferno. temporaliter in hoc mundo vel in loco purgatorio. Sic igitur necesse est quod homo portet penam debitam pro peccatis que commisit post baptismum vel in hoc mundo vel in alio scilicet aliter hic et illic. Quis enim anime recedat de hoc mundo cum reliquis peccatoribus et sint obligate ad sustinendum penas pro culpis propter iusticiam proplend et tamen omnia illa que valebant eis dum erant in mundo ad purgandum peccata et ad satisfaciendum pro culpis valent etiam eis si fiant pro eis in hoc mundo per alios qui vivunt: scilicet non tamen quantum valuissent si fuissent sancta pro se ipsos quia enim sunt membra christi. et ideo possunt recipere influentiam a passione christi et amembris christi quia tamen ille anime quod omnes christiani viventes sunt unum corpus et membra unius capitulis. et ideo possunt se iuvare ad invicem. et ideo membra christi viventia scilicet christiani viventes possunt satisfacere

facere pro peccatis et culpis illarum animarum si faciant pro eis illa que valent ad satisfaciendum quia hoc non derogat divine iusticie. Quis igitur ipse anime non possint se iuvare ac tamen possunt iuvare per alios et debita que debebant possunt solui per alios amicos et eis coniunctos et per singulos quoniam quis puniatur per iusticiam dei tamen sunt in amicitia dei et in eius amore. Et ideo quicquid fiat pro eis deus acceptat et recompensatur pro debito quod debebant.

Que sunt illa que possunt ducere hominem lapsu percurrat voluntarie ad sacramentum penitentie.

Uoniam autem homo lapsus post baptismum non potest salvari nisi per penitentiam voluntariam et homo ratione sue libertatis non potest cogi ad penitentiam que etiam nihil proficeret nisi voluntarie currat ad penitentiam et quanto magis voluntarie curret ad penitentiam tanto magis ei proficiet. Ideo valde utile est bonum congregare insimul omnia illa que possunt ad invicem inducere ad penitentiam. Sequitur primum inductivum ad penitentiam principium autem quod inducit ad penitentiam est quia summe placet deo ipsa penitentia quia deus habet odio omne peccatum et nihil aliud habet odio quia nihil aliud est contra ipsum nihil ei est rebelle repugnans et inobediens nisi peccatum. Et ideo sequitur

de necesse q̄ ille sūme placz deo q̄
 toto corde toto ore et toto opere i
 pugnat pctm̄ et destruit q̄tū in eo
 est quia destruit et impugnat vez
 inimicū ipsius dei sicut sūme pla
 cet hōi cuiuslibz qñ quis impugnat
 inimicū capitalez eius et maxime
 pplaceret aliquis miles alicui re
 gi si occideret inimicū capitalez re
 gis ppter amorē regis. Si igr̄ hō
 per penitētiā hz odio toto corde
 et totis viribus ipm pctm̄ et ei dis
 pliceat ppter hoc qz est ptra deū
 et ipm accusat ore et opere et per
 sequit et totis viribz cōpellit ipm
 a se exire eo qz est ptra deū neces
 se est q̄ talis cōplaceat deo. Et iō
 ipsa penitētia est sacrificiū deo
 acceptabile et sūme placens deo
 ymo nullū mai⁹ sacrificiū nulluz
 maius placitū pōt facere hō deo
 d̄ seipso et ppijs actibz q̄ istō ymo
 hoc p̄mū sacrificiū quod hō dz fa
 cere et dare deo de seipso. et ideo
 deus statim adiuuat hoīem si ipse
 querat adiutoriū ptra pctm̄ iūm
 cum dei. Quomō em̄ de⁹ denega
 ret auxiliū hōi qui vult ipugnare
 inimicū ei⁹ ymo armabit ipz suis
 armis. Un̄ q̄ quis pctm̄ sit inimic⁹
 dei tñ de⁹ nō destruet ipm nisi hō
 cōsentiat et velit quia hō volūta
 riē recipit eū. et ideo nō pōt exire
 nisi volūtarie expellat ipz de seip
 so. Item etiā nō solū homo cōpla
 cet deo ymo hoībus aīcis dei qui
 sūme gaudent de hoc. et sic homo

simul acquirit amiciciā dei et oīm
 amicoz suoz. Igit̄ melius et hōi
 habere et acquirere amiciciā dei
 et oīm amicoz dei q̄ hīc amiciciā
 pcti iūmici dei qz pctm̄ est summa
 turpitudine sūma difformitas et ma
 licia et odibile in sūmo et nullomō
 amabile sz vituperabile. Et deus
 est sūma pulchritudo sūme bonus
 sūme amabilis et nullomō odibilis.
 et sic maxima est dīa inter deū
 et pctm̄. Ulteri⁹ etiā sūme placet
 deo penitētia qz hō per peniten
 tiā saluatur et restauratur qui erat
 pditus in eternū per seipm̄. et iō
 deus gaudet et pplacet qñ sua cre
 atura suū opus quod pdiderat sal
 uat et restauratur et etiā om̄s ami
 ci dei sūme gaudent de hoc et letā
 tur quia boni sūt et gaudent de bono.
 Si igr̄ ppter tm̄ placitū et tās
 tam pplacentiam quā de⁹ et om̄s
 amici eius capiunt in penitētia.
 Debz igitur homo conari totis vi
 ribz ad faciendū penitētiā de pec
 catis et criminibz suis.

Sequitur aliud inductiū ad
 penitētiā veram.

Item aliud quod pōt indu
 cere hoīez ad penitētiā est
 visio dei quia scz deus videt volū
 tatez hoīs et videt qualiter ip̄e hō
 tenet in se ip̄o in sua domo ppria
 in corde suo i secreto suo in illo qd̄
 meli⁹ hz inimicū dei capitalez et
 illud quod deus in sūmo hz odio
 et ei displicet et nō solū tenet ymo

deffendit ip̄z nutrit custodit aug-
mentat et inducit ip̄m inimicum
dei in domū suā voluntarie sp̄ote
et sine coactione. ymo quod pei⁹
est facit ip̄m q̄ ante nō erat et co-
gitat semper quō ip̄m multiplicz
et oia ista de⁹ p̄tinue vidz. Debz
iḡr hō in summo timere q̄ scz nō
teneat in seip̄o nec nutriat et cus-
todiat inimicū dei creatoris suiz
xp̄i redēptoris ip̄so vidēte p̄nte ⁊
sciente q̄uis em̄ sibi videat q̄ de-
us ip̄m nō videat nihil inuisibile
est deo nec occultū. Quis em̄ aus-
sus esset tenere et custodire et nu-
trire in domo sua inimicū regis ca-
pitalēz q̄ res sciret ⁊ videret hoc.
Quis em̄ esset aus⁹ facere talē in-
iuriam tm̄ cōtemptū talē offensā
regi. Quis nō deberet timere vin-
dictā regis. ymo etiā quis essz au-
sus solum cogitare q̄ velet recipe-
re inimicū regis in domo sua re-
gem sciente talē cogitationē. quis
esset aus⁹ habitare in regno et in
ciuitate et q̄ teneret in domo sua
inimicū regis rege sciēte. Et quis
esset ausus intrare domū regis et
pōrtare secū inimicū regis de pi-
ctum corā rege. Et quis etiā esset
ausus recipere et viuere de bonis
regis et q̄ teneret inimicū regis i
domo sua et seruire ei rege sciēte
Ergo postq̄ hō cognoscit q̄ pec-
catum quod ip̄e tenet in se est ini-
micus dei capitalis et q̄ de⁹ scit
hoc et videt sz nō statim expellit

ip̄m de seip̄o et de toto corde suo
ore et opere facit deo maximā in-
iuriam et offensam et maxim⁹ est
cōtemptus dei in hoc et per p̄ns
stat in magno periculo et in maxi-
mo adhuc p̄tinue nisi ip̄m subito
expellat de corde suo postq̄ scit ⁊
cognoscit q̄ inimic⁹ dei est et deo
summe displicet q̄ periculū ē ne
de⁹ faciat repēte vindictaz. ymo
est mirū quō de⁹ sustinet. et ideo
qui nō timet hoc periculū perdi-
dit sensū. Et ē ista sūma dei boni-
tas qua nō pōt cogitari maior qm̄
sustinet hoīem qui sustinet suum i-
nimum capitalē in domo sua ⁊ h̄
viuēdo in terra sua et de bonis su-
is. Et p̄pter tantā pacienciā et su-
stentationē apparet q̄ de⁹ nō vlt
hoīem perire sz expectat ip̄z vire-
niat ad penitenciā et saluetur nec
potest esse alia causa quare hoc
faciat nisi q̄ si ip̄e homo nō veni-
at ⁊ deus tantū fuerit expectans
maius periculum et maiore vin-
dictam incurrat q̄ cōtemptū tās-
tam dei bonitatē. Debet iḡr ho-
mo et p̄pter tantū et maximū pe-
riculum in quo est cōtinue existēs
et p̄pter tantā bonitatem dei nō
tenere inimicum dei capitalēz ne
subito veniat vindicta et ira dei
supra ip̄m propter contemptum
dei creatoris sui.

Sequitur aliud iudiciū in sen-
tentiā ad penitenciam.

Reterea aliud est quod hominem debet incitare ut currat ad penitentiam scilicet pugnatio peccati. Unum iam probatum est quod impossibile est aliter esse quam omnia facta verba cogitationes et operationes hominis iudicentur et recipiant debitam remunerationem boni vel mali et de necessitate omnia opera hominis malefacta et omnes male cogitationes et peccata de necessitate operum quod puniuntur quia non possunt remanere impunita. Et ideo si hoc mundo non puniuntur necesse est quod puniuntur in alio per iusticiam debitam. et ideo bonitas dei ordinavit quod peccata in isto mundo puniuntur per penitentiam et ordinavit suos iudices in hoc mundo loco sui qui iudicent et corripiant peccata et puniantur in hoc mundo fiat iudicium de ipsis et si reseruantur in alio mundo fiet iudicium ad condemnationem et vindictam. Et ideo si homo non vult in hoc mundo faceret penitentiam et iudicium de peccatis suis necesse est quod post hanc vitam eternaliter puniatur. et ideo vel in isto mundo vel in alio necesse est quod peccata puniuntur. Item etiam iam declaratum est in capitulo de eterna tristitia quot et quanta mala incurrat anima que non saluatur. Et cum anima sit immortalis in eternum cruciabitur. Debet igitur currere homo ad sacramentum penitencie ut eternam tristitiam et penam non incurrat ad quam de

necessitate deveniet si non faciat penitentiam. Si igitur homo non vult venire ad penitentiam et iudicium dei in hoc mundo in alio veniet velut autem. Veniat igitur ad iudicium secretum voluntarie coram iudice a deo ordinato et confiteatur peccata sua et accuset in veritate coram eo ut evadat iudicium eterne damnationis.

Sequitur aliud inductivum ad penitentiam.

Reterea aliud quod debet incitare hominem ad penitentiam est certitudo infallibilis mortis et incertitudo diei mortis qui enim securissimum est quod morietur et incertissimum quando morietur nec est ipso testate sua quod vivat per unam horam nec prolongare vitam suam per unam diem. Sed vita sua est in manu alterius quomodo ergo potest remanere in tanto periculo damnationis eterne per unam horam et incurrendi. Ita faciliter eternam tristitiam et eternam penam. Cum igitur homo. Ita faciliter possit evitare tanta mala que finem non habent per sacramentum penitencie quod tam faciliter fit ut volendo et loquendo quid enim facilius quam vellet et loqui ibi enim nullius est labor nulla fatigatio nolendo enim peccatum et loquendo peccatum destruitur et remittitur eterna pena et evadit homo tristitiam quam finem non habet

Stultissim⁹ igitur est hō qui voluntarie vult stare in illo periculo quo maius cogitari nō pōt cum possit ipm vitare. ita facilius quo facilius nō pōt cogitari et securus nō de die crastina nec hz in pote state sua viuere per vnam horam vel minus.

Sequitur aliud inductiuum ad penitenciam.

Item etiā aliquid quod d³ inducere hoīem ad penitenciam ē mors xpi et sanguis ei⁹ qui effus⁹ fuit pro pctis toti⁹ mundi. Un⁹ mors xpi superat oia pctā q⁹ fieri pnt vt declaratū est. et iō clar mat sanguis xpi ad oēs peccatores vt veniāt ad penitēciā et recipiant virtutē et influenciā ei⁹ q⁹ nō est effus⁹ nisi pro pctis ad lauā dum pctā. et iō qui cōtempnit sanguinem xpi et nō vult lauare peccata sua in sanguine suo dū viuit in hoc mundo necesse est q⁹ dāpnetur et maxie xpianus qui iam empt⁹ est semel p⁹cio sanguis xpi sine cōparatione pl⁹ dāpnabitur q⁹ oēs alij si cōtempnat sanguinē tam p⁹ciosum Quicumq⁹ igit vult fugere penas et puenire ad eternam vitam dū adhuc viuit i corpore et pōt facere penitēciā curre d³ ad sacramētum penitēcie vt in ppertuū viuat. Conari igitur d³ hō dum temp⁹ hz et pōt vt expella de se ipo de domo sua et de corde suo inimicū suū. ppriū et

inimicum capitalē suū creatoris et mortalē inimicū oim creaturaz scz ipsum peccatū ne i morte cū eo inueniat q⁹ cū eo iudicabitur ad ignē eternū et peribit internū. Qualiter pōt hō tollerare nec sustinere nec in agro nec in orto nec in domo nec in camera nec in corpore nec min⁹ i secreto cordis sui suū. ppriū et inimicū dei et ois creature per vnū momētum et nō solū tollerare scz quod peius ē diligere et amare. q⁹ diu ei hō tenet pctm in corde tam diu nō hz ipz odio. Quomō potest hō tenere et diligere inimicū suū scz peccatū per quod perdit vitā eternam et infinita bona et acquirit eterna et infinita tormēta et ppetua mala per que p⁹dit eternū gaudiū et acquirit eternam tristitiā Quomodo pōt homo tenere peccatum et diligere p quo destruetur do oportuit deū fieri hoīez et mori. Quomō potest hō sustinere se ipsum esse malū qui nō vlt nec potest sustinere res suas esse malas corruptas nec maculatas. Quomodo pōt sustinere et vele seipm esse malū et corruptū qui oēs alie res vult habere bonas scz bonam domū bonum agrū. et c. Quomodo igitur nō iudicabitur et cōdempnabitur iste hō iustissime qui cōtempnit sanguinē filij dei effusum. p eo et mortē suam et cōculcat et p nullo reputat qui

dimittit maxima bona aie et q̄rit
corruptibilia corporis. querit boz
no pmutabilia qui querit trāssito
ria et dimittit eterna. q̄ querit ter
rena et dimittit celestia. qui querit
aliena bona et dimittit sua ppria.
Quid em̄ turpi? quid peius. quid
abhoiabilius. quid magis inordi
natū q̄ homo qui hz aiam immor
talem et ponit spem suā in transsi
toria mortali corruptibili in re vi
uente per momētum. Cur etiā nō
iudicatur iste homo iustissime qui
tm̄ diligens est et tm̄ laborat in re
bus extra se et est negligentissim⁹
circa se et seipsuz dimittit p̄re qui
reparat ea que sūt extra se et relin
quit destruere que sūt intra se q̄ re
cte et pulcherrime ordinauit ea q̄
sūt ex se et ea que sunt intra rema
net pueris sine ordine qui est dili
gentissim⁹ ad corrigenduz defect
tus oim̄ aliaz rez vt sint optime
et perfecte et est negligentissimus
emendare suos proprios defect⁹
vt sit bon⁹ et p̄fect⁹ qui visitat cō
tinue sua bona exteriora ne d̄stru
antur et seipm̄ quem sup̄ oia exte
riora d̄z diligere dimittit defecti
bus plenū. qui vult q̄ oia alia red
dant sibi debitū et iusticiaz et ip̄e
sibimet ip̄i nō reddit debitū et iu
sticiam qui vult q̄ oia alia sibi pro
ficient et nō nocēat et ip̄e sibimet
nō vult p̄ficere qui tm̄ laborat cir
ca omnes res suas vt recte faciāt
opa sua et circa seipz nō studet vt

recta sint opera sua. Qui est dili
gentissim⁹ ad cognoscendū oia alia
ex se et seipm̄ nō curat cognosce
re. qui est supra omia alia et p̄pter
quē facta sūt oia. cogit⁹ igr̄ homo
q̄ sicut ip̄emet facit de reb⁹ suis si
bi subiectis et exterioribus qm̄ sūt
in vltimo: in viles et corrupte q̄
eas destruit et ponit in igne q̄ sili
faciet ille qui est sup̄ se de ip̄o si sit
inutilis et corrupt⁹. Et q̄ sicut hō
p̄dempnat et refutat om̄s res ex
se que sūt corrupte maculate et in
utiles. Ita ille qui est supra se cō
dempnabit et refutabit cū si sit cor
rupt⁹ inutilis et maculat⁹. Sicut
em̄ ipse homo vult eligere res ali
as. p̄ se bonas puras sinceras di
gnas et nō maculatas. Ita ille q̄ ē
supra eas sit nobilior vult h̄re pro
se res bonas puras et nō macula
tas. Curat igr̄ homo ad reponen
dū pctā sua et ad mūdandū et puri
ficandū et ad lauandū se ad sa cramē
tum penitentie anteq̄ diffinitiva
sua feratur p̄tra se currat ne i alio
mundo sit ei male.

Quantum sacramētuz est vlti
ma vinctio. et vltimū medicamētū
in quo datur gr̄a per quaz hō de
lapsu reparat⁹ exiēs de hac vīta
tendēs et transsiēs ad finalē gl̄iaz
disponitur p̄paratur et ordinatur
ad perfectam sanctitatē et spūale
vigorem et destruit pctā venialia
et currat infirmitatē et languorē seu
debilitatē spūalem ex pctō relicta

et alleviat infirmitatem corporalem
si infirmo expediat.

Uoniam autem hominem necesse est
mori et exire de hac vita et quia
anima ordinata est finaliter ad eternam
gloriam quam habet amando deum toto
corde et adherendo sibi totaliter
per voluntatem et recedendo totaliter
ab omni alio amore. Et quia anima existeret in
carne corrupta trahitur a carne multum
tociens et inclinatur ad eam quia habet con-
venientiam cum ea et ideo cum anima pri-
atur et efficitur honesta et iucundatur
per peccata venialia velit aut nolit et ali-
qualiter maculatur et impeditur ne totaliter
revertatur in deum per amorem dum
anima ab ipsa carne trahitur. Et ideo quia
anima debet transire de uno statu in ali-
um statum et oportet quod vadat immedi-
ate ad deum vel ad purgatorium vel
ad infernum. et ideo sequitur quod indi-
get nouo vigore ad fortiter amando
et ad totaliter intendendo se cum deo per
amorem. Et ideo indiget noua gratia
et nouo adiutorio ad faciliter et ce-
lenter euolando ad deum per totale
deuotionem sursum tendendo ut ipsa
totaliter eleuetur in deum et etiam si va-
dat ad ignem purgatorium ad purgan-
dum indiget vigorari ut faciliter susti-
neat dolorem ignis donec sit pur-
gata. Unum duo sunt qui possunt animam
impedire et aggravare ut non sit facili-
ter apta et preparata volare ad deum.
Unum est quod derelicta debilitas
ex peccato. quoniam enim anima sit purgata a
peccato mortali ac inmanet quod de

bilis in ea et quedam infirmitas
spiritualis. Sicut in infirmitate cor-
porali quoniam sit curata remanet quod-
dam debilitas in corpore. Aliud autem
est quod aggravat animam et attrahit
deorsum et aliquantulum retrahit a deo et
est peccatum veniale quod omnis culpa siue
mortalis siue venialis elongat animam
a deo. Sed culpa mortalis totaliter
elongat a deo sed venialis minorat et
diminuit amorem. Et ideo indiget
anima ut nullam culpam sentiat ut tota-
liter euolet ad deum. Et ideo quia per
sacramenta visibilia debet ipsa anima
curari sanari et perfici et recipere
gratiam est ordinatum ultimum sacramen-
tum ad animam perficiendam et sanan-
dam ab omni languore et debilitate spiri-
tualis in quo fiet ei remissio omnis
peccati venialis quo ad culpas sed non
quo ad penam ut ipsa anima exonera-
ta a culpis venialibus et alijs seque-
lis quod deprimunt ipsam deorsum velocius
et facilius transeat ad celum et conser-
uetur salutem eterne iocunditatis
et hoc per deuotionem leuantem tam
sursum et per peruersionem mentis ad
deum. quod quidem sacramentum est per
modum medicationis corporalis sicut
sacramentum baptismi per modum ab-
lutionis corporalis sicut autem in alijs
sacramentis per visibile significati-
uibile et per illud quod videtur
exterior illud inuisibile quod fit in-
terior in anima. Ita in isto sacramento
extremo visibile quod apparet et
sit exterior est unctio olei sacra-

modū medicatōis et curatōis cor-
poralis in septem partib⁹ corporis
determinat⁹ scz in oculis aurib⁹
naribus manib⁹ labijs pedib⁹ et
lumbis et hoc fit simul cū verbis
deprecatorijs et dat⁹ solū adult⁹ et po-
stulantibus et hoc solum in peri-
culo mortis. Et qz in oī sacramēto
visibile pportionat⁹ inuisibili. Et iō
considerand⁹ est qualiter in hoc sa-
cramēto fit talis pportio. Un⁹ sicut
exteri⁹ fit quedam medicatio i cor-
pore per modū vntionis cui⁹ oleo
quod est curatiuū vulnez. Ita si-
gnificat⁹ qd interius in aīa sanat⁹ et
curat⁹ per grām que ei dat⁹ et vngi-
tur vt facili⁹ transseat ad celū. Et
quia aīa cōtrahit infirmitates spi-
rituales in corpore et pctā venia-
lia et spāliter per illas septem par-
tes supradictas offendendo deus
in quibus est radix infirmitat⁹ spi-
ritualis. Ideo fit vntio in ill⁹ sep-
tem pdictis locis ad significand⁹ qd
aīa disponitur et pparatur p hoc
sacramentū ad plenitudinem sa-
nitatis per distinctōez et curatio-
nem oīs pcti venialis quod per il-
las septem partes cōmittitur. Itē
in hoc sacramēto est oleū simplex
et nō mixtum sicut in baptismo a
qua et in pfirmatōe crisma. Ad si-
gnificand⁹ qd sicut oleum est nitidū
de se que significat sanitatem et p
istud sacramentū cōsciencia hoīs
fit munda totaliter qd nulla culpa
maneat in ea et hoc per grāz que

datur. et iō hic nō amisceetur balsa-
mū cū oleo sicut in pfirmatōe qd
pfirmatio datur ad agonizand⁹ et
pugnand⁹ publice et ad puerfand⁹
inter alios homines vbi requiritur
odor bone fame que significat p
baptismū scz hoc in exitu et in tras-
situ ad celū sufficit et requiritur bo-
na et nitida psciencia qd significat
p oleū simplex racōe sue nitidinis
taq̄ fm quā iudicat iudex celestis
Item qz p istud sacramentū fit cu-
ratio a pctis venialib⁹: et hoc per
grām leuantē aīaz sursū per deu-
tione nō dat⁹. Ideo puilis qui nō
peccant venialiter nec pnt hīe de-
uocōez leuatē sursū que curat
pctā venialia. Item etiā in hoc sa-
cramēto requirit⁹ deuotio sursū le-
uans aīaz. et iō nō debet dari nisi
postulantib⁹ qui per deuotōnem
eleuant⁹. Item etiā nō dat⁹ nisi in-
firmis qz hoc sacramentū fit per
modū curatōis corporalis qd signi-
ficat spūales curatōez. et iō si nō
esset infirmitas corporalis nō esset
correspōdentia. Un⁹ quis per talē
vntōez nō curet infirmitas corpo-
ral⁹ nō est ppter b falsū signum qz
talis vntio nō dat⁹ ad curatōez
corporalē scz ad significand⁹ curati-
onē spūalē. Ita qd significet qd si
exteri⁹ in corpore dat⁹ vntio cor-
poral⁹ ipi corpori ifirmo. Ita pfor-
miter datur interi⁹ vntio spūalis
ipi aīe extē infirme. Et iō illa cu-
ratio semp fit que significatur. sed

corporal' nō fit nisi per aliquā acci-
dēs. Un̄ qz istud sacramentum fit
ad eleuand aīaz ad deū per deu-
otionez in qua aīa recipit vigorez
et eleuatur et lenficatur. Et qz aīa
regit corpus: iō multociens fit res-
pressio molestiaꝝ corporalium qz
aīe alleuatio redūdat ad releuan-
dū corp⁹. Et ideo licz istud sacra-
mētuz sit institutū ad curatōem et
alleuatiōem infirmitatū spūalis
scz pcti venialis qz pctm mortale
ē magis mors q̄ infirmitas et pe-
nitentia q̄ destruit ipm est magis
suscitatio q̄ medicatio ac tñ p ac-
cidens valz ad alleuatiōez infir-
mitatis corporalis et hoc ex tollē-
do quodmō aīam que regit corp⁹
et sanando et vigorando in bono
et exbonerando a malo et hoc fit
qñ infirmo expedit magis viuere
q̄ mori ad cumulanō maiora me-
rita et augmētend ea ⁊ pctā dimit-
tendo et repellēdo. Sicut em̄ spi-
ritus et aīa tristis defficit et cōsu-
mit corpus. Ita aīa leta viuificat
et releuat a doloribus suis. Et sic
ex oībus istis apparz magna dīa
et diuersitas inter extremāz vnc-
tionem et p̄firmationem que fit sīl-
per vinctōez qz cōfirmatio p̄parat
et p̄firmat aīam ad melius agoni-
zand et pugnand p̄tra hostes visi-
biles. Sed extrema vinctio ad ces-
lerius transire et euolare ad celūz
in regnū eternum. Licz etiam dis-
ponat aīam ad forcius resistendū

cōtra inimicos visibiles et occul-
tos. Item etiam qz sacramentū cō-
firmatōis fit in oleo mixto cū bals-
samo. sz istud sacramētuz fit i oleo
puro. Item etiaz est dīa in forma
verboꝝ qz illud fit in v̄bis indica-
tiuis sz istō fit in v̄bis d̄predicatio-
nis: et per hoc enā differt ab alijs
sacramētis que fiūt in forma indi-
catiua. Un̄ in isto sacramento ma-
gis puenit q̄ v̄ba habeant modū
deprecatiūz q̄ indicatiū ppter
multa. p̄mo qz suscipiēs hoc sacra-
mentū est destitut⁹ suis p̄p̄ijs vi-
ribus. Un̄ indiget reuelari et sub-
leuari per deprecationez. scōdo quia
aīa curatur per deuotionez et ele-
uatōez sursum ad spūalia q̄ est p-
pria curatio pcti venial' quod de-
orsuz trahit. Et ideo illud quod su-
per oīa excitat aīam ad hoc est de-
p̄catio seu oīo. Ideo conuenit eis
modus deprecatiūz. tertio qz dat
hoc sacramentū ex̄itib⁹ in exilu-
et recedentib⁹ ab alijs xpianis et
in manu solius dei requiescunt et
deo cōicant per deprecatōem q̄uis
em̄ hoc sacramentū in modo de-
p̄catuo detur tñ in se habet certitu-
dinē. Ita q̄ semp p̄fertur illud qd
significatur per tale sacramentū ⁊
per v̄ba nisi sit impedimentū ex pte
recipientis et hoc si hēat vinctōez
in se et nō credat. Item etiam p̄fir-
matio et extrema vinctio differunt
qz p̄firmatio fit in fronte. hoc autē
sacramētuz fit in septeꝝ partibus

corporis. Item confirmatio fit in tē
pore sanitatis. Hec autē vinctio in tē
pore egritudinis. Item confirmatio
datur nō solū adultis s; etiā puul
hec autē extrema vinctio solū adultis

Sextū sacramentū est odor p
quod cōmittit et datur certis pso
nis auctoritas et pās intellectua
lis indelebilis et permanēs dispē
sandi distribuendi ministrandi et
dandi sacramēta salutis noie et vi
ce xpi oibus hoibus.

Quoniam autē iam declaratū
est de quinq; sacramētis or
dinatis ad dandam vitam spūa
lez hoibus lapsis perditis et mor
tuis et ostensū est q̄liter baptis
regnat et eleuat a pmo lapsu: p
firmatio corroborat ad pugnandū eu
charistia nutrit. Penitētia itē re
leuat a scō lapsu si cōtingat et ex
trema vinctio purgat totaliter a ve
nialibus pctis sanat et vigorat et
preparat vt homo sit aptus intrare
faciliter in regnū celoz. Et sic
ista quinq; sacramēta sūt necessaria
cuilz hōi si vult saluari vel saltem
aliqua sūt necessaria et aliq̄ cōue
nientia et vtilia s; nō semp nēces
saria. Sicut autē ista sacramēta sūt
necessaria cuilz hōi lapsu vt susci
piat ea. Ita etiā est necesse q̄ sint
alique psone siue q̄ pfecto inueni
antur hoies qui habeāt pātem et
auctoritatē dandi et ministrandi ip
sa sacramēta. Et q̄ oia sacramēta
sūt xpi et ab ipso habeāt omēs vir

tutem. Id opz q̄ talis auctoritas
ministrandi detur a xpo cuius sunt
ip̄a sacramēta q̄ nullus pōt dare
ministrare nec tractare nec dispen
sare res alicui? dñi nisi de licentia
et auctoritate spāli cōmissa illius
cuius sūt nec hñt vigores quicq̄d
factum esset. Sic igr necesse est q̄
pās seu officiū dandi et ministrā
di sacramēta cōiectur et det spāli
ter aliquib; psonis spālibus et nō
oibus indifferenter. Sic igr xpus
ordinauit ip̄a sacramēta vt hoies
ea suscipiant. Ita necesse est q̄ or
dinauerit personas que ministrēt
ip̄a sacramēta. et sic necessaria est
pās in terra in hoib; discernēdū
ip̄a sacramēta nomie christi. et sic
duo sunt necessaria hoib; in terra
viventibus. Primus est ip̄a grā p
quam hoies generantur et saluant
et perficiūtur vt sint apti ad intrā
dum regnū celoz. et quia ip̄a grā
dat per sacramēta visibilia. Id est
necessarium scōm scz auctoritas et
pās ministrandi et tractandi ip̄a
sacramēta. et id in istis duob; est
totū pplementū ois salutis. Sic
enī in gnatione hois cōcurrit ho
mo et etiā deus ita q̄ hō ad mini
strat corpus et deus creat aīaz et in
simul pcurrūt ad gnationem hois
Ita pformiter ad regnandū et repa
randū hoīem p sacramēta q̄ sūt res
corporales deus pcurrere dicit et
hō scz vt hō ad ministrat corpora
le et visibile et deus erat ip̄az grāz
Sui

quia sacramentum est sicut corpus et
gratia sicut anima. et ideo sicut in generatione
homo administrat totum illud
quod est corporale et visibile et deus
illud quod est inuisibile scilicet animam rationa-
lem. Ita in generatione et reformatione
homo administrat totum illud
quod est corporale et visibile scilicet ipsum
sacramentum et deus dat totum illud
quod est inuisibile scilicet ipsam gratiam.
Ita quod sicut homo generatur ab homine per
ministerium corporis quasi per quoddam
officium a deo ordinatum. Et sicut
potestas ministrandi corpus data est homini
scilicet potestas creandi animam non potuit da-
ri quod soli deo puenit. Ita potestas mi-
nistrandi sacramentum visibile dari
debeuit homini. scilicet potestas creandi gratiam non
potuit dari nec conferri homini quod soli
christo puenit in quantum deus est. Sic igitur
puerientissimum est officium et potestas
ministrandi ipsa sacramenta corpo-
raliaabilia visibilia quod conferatur hominibus.
Et etiam quod maior unitas et amor ge-
neratur inter homines propter hoc quia
unus generatur ab alio quam si quis homo
totaliter fieret a deo. Ita similiter ma-
ior unitas amor et dilectio generatur in-
ter homines si unus regitur ab alio mi-
nisteriali et recipiat sacramentum ab
alio in quo recipiet vitam spiritualem
a christo. et ideo quod vita spiritualis consistit
in unitate et caritate: ideo pue-
nentissime ordinari debuit ut ho-
mines vice christi administrarent sa-
cramenta salutis hominibus ut magis
uniti fierent inter se.

Quod per istam auctoritatem seu po-

testatem constituitur et fit prelatum et or-
do et superioritas et inferioritas.

Et quod omnes christiani qui sunt membra
christi pueniunt in suscep-
tione sacramentorum quod omnes indigent
et omnibus sunt necessaria quod omnes indi-
gent vita spirituali. et ideo in hoc sunt
omnes equales nec unus est superior
nec dignior altero quantum ad hoc. scilicet
quod ut iam dictum est necessaria est
auctoritas et potestas ista sacramenta
ministrandi conferatur aliquibus
christianis. et ideo quod auctoritas et potestas
talis est dignitas et honoris et ele-
uat tales personas de uno gradu
super omnes alias personas que non habent
talem potestatem nec auctoritatem eis
committam et ponit eas in honore et
dignitate. Sicut etiam homo qui ge-
nerat alium ministrando corpus consti-
tuitur in aliquo honore super illum qui
generatur et dicitur pater eius cui debetur
honor. et ideo de necessitate fit differentia et
distinctio propter talem auctoritatem et
potestatem inter christianos fideles et inter me-
bra christi et etiam quod superioritas
et inferioritas et unus fit maior alio
et superior et per omnes generatur ordo
preminencia et prelatum quia ubi su-
perioritas et inferioritas necessa-
rius est ordo. et ideo talis potestas et auc-
toritas arguit ordinem quod de necessi-
tate facit inter christianos superioritatem
et inferioritatem. Sicut enim christiani
elevantur super non christianos de uno
gradu. Ita christiani habentes talem po-
testatem et auctoritatem super aliis christia-
nis non habentibus talem auctoritatem.

de vno gdu. Et sic inter xpianos est pueniencia 7 dñā 7 ratione cōueniencie est equalitas 7 rōe dñe est in equalitas supioritas 7 inferioritas. Qui aut habent ptātez pl² bñt q̄ qui nō bñt et totū est a xpo sicut aut oīa membra corporis humani pueniūt in vna vita 7 calore naturali per quem oīa viuūt s; postea drñt p diuersas ptātes q̄s bñt 7 officia. 7 sic fit inter fideles quia om̄s pueniunt q̄tū ad qualitātez s; distinguūt q̄tum ad ptātez 7 officiu. Et quia talis dñā 7 distinctō necessaria est inter fideles xpianos. Ita q̄ opz q̄ aliquis recipiat sacramēta 7 nō hēat ptātez dandi. Et aliqui sūt qui etiā recipiunt pmo 7 etiā bñt ptātez dādi alijs. Et iō d̄ necessitate sūt due ptes inter xpianos 7 quasi due gentes distincte scz laycalis 7 clerical² 7 sic tota pgregatio xpianoz diuidit in partem laycalē 7 clericalez et pars clericalis est superior 7 dignior. et iō maxime est magis propinqua xpo 7 magis filis quia in sil² clerici bñtes ptātem cōcurrunt xpo ad vnu corpus qz xp̄us dat grām inuisibiliter 7 clerici qui sūt ministri eius dant sacramenta visibiliter. 7 iō sūt coadiutores christi. et ideo sunt magni honoris 7 magne dignitat² ipi mistri xpi.

Qd̄ ista potestas inuisibilis et spiritual² datur per sacramentū visibile et manifestum signum sicut gratia dat in alijs sacramētis.

Et qz ista ptās mīstrandi est necessaria 7 ponit distinctō nēiter xpianos 7 mēbra xpi 7 separat teles psonas ab alijs et eleuat eas i dignitate 7 in gradu. 7 iō sic in alijs sacramētis p visibile dat i inuisibile 7 p aliquod signū manifestuz exteri² appens dat interi² in aia ipm inuisibile occultū 7 nō appares. Ita q̄ illud qd̄ exteri² fit significat illud qd̄ interi² fit. Ita q̄ exteri² sūt res corporales 7 verba audibilia q̄ significāt illud qd̄ interiorius recipit. Et iō necesse ē etiā q̄ tal² ptās dispēsandi 7 dandi sacramēta cū dat q̄ det aliqd̄ signū manifestū p aliq̄ vba q̄ significāt talē ptātez sic in baptismo p aquā visibile 7 p vba insimul pūcta dat ablutio in corpe 7 in aia grā. et iō necesse ē q̄ sit sacramētū ordis sic sacramētuz baptismi i quo dat ptās p quā fit grad² inter xpianos 7 ordo 7 srioritas iter xpianos. Un̄ qz tales psonae debēt separari 7 distinguī ab alijs psonis puenietissimū ē q̄ h̄ fiat p aliq̄ signa manifesta. Si ei ordinatū ē q̄ hō de n̄ xpiano fiat xpian² 7 pstituat in esse xpiano p aliqd̄ signū manifestū. Ita pgruū ē q̄ xpian² pstituat i tali gdu ptātis sup alios p aliq̄ signa manifesta et iō ista ptās tradi debuit p modū sacramenti. Et qz ista ptās est res spūalis et nō corporalis: iō debet poni in aia intus. Ideo necesse ē q̄ quando datur talis potestas

per sacramentū aliqd esse inuisibi-
le aliqd q̄ ipsa gr̄a et est aliquod si-
gnum seu sigillū imp̄ssuz quod di-
citur caracter spūalis ⁊ tale signū
spūale imp̄ssuz in aīa est ip̄a pr̄as
spūalis colocata seu fūdata in tali
signo seu caractere. Unde necesse
est q̄ tales p̄sone q̄ recipiūt talem
auctoritatē ⁊ pt̄atez magis assimi-
lant̄ xp̄o q̄ alie p̄sone et distincto
modo. Et q̄z alij xp̄iani assimulant̄
xp̄o per gr̄am, et etiā iste p̄sone cū
etiā receperint alia sacramenta
et op̄z q̄ vltra gr̄am que dat̄ oib⁹
per alia sacramēta recipiāt aliqd
aliud inuisibile in aīa p̄ quod ascē-
dant et eleuent̄ super alios modo
sp̄ali etiāz assimilent̄ xp̄o. Et ideo
in isto sacramēto ordinis imp̄mit̄
aliquid in aīa quod nō est ip̄a gr̄a
que renouat hoīem lapsū, et ideo
q̄uis p̄sona talis p̄dat gratiā sibi
datam per alia sacramenta nō p̄-
pter hoc perdit illud inuisibile seu
illam potestatem inuisibilem que
datur in isto sacramēto quia talis
potestas nō est ip̄a gratia s̄z distin-
gitur et sūt due res spūales ⁊ vna
potest esse sine alia, et ideo neq̄ p̄
peccatum neq̄ per offensaz neq̄
per lapsum xp̄ianus qui semel ac-
cepit talem potestatem et auctori-
tatez vilomodo perdere potest nec
est in pt̄ate sua amittere nec anul-
lare talem caracterem, et ideo tal̄
caracter est indelebilis et perma-
nens in eternum q̄ diu aīa erit, et

iō est perpetu⁹. Qui igit̄ accipit
sacramētū ordinis accipit rem spi-
ritualē indelebilē et inuariabilem
et semper manentem sicut aīa.

Quod bonitas aut malicia nō
diminuit nec mittat talem pote-
statem ministrandi sacramenta ⁊
cetera.

De aut̄ convenientissimuz
est q̄ sc̄z talis pr̄as seu cara-
cter indelebilis sit et permanens
etiā si gr̄a destruatur. Un̄ cum
talis potestas ⁊ auctoritas mini-
strandi ip̄a sacramēta datur illis
quib⁹ datur nō propter seip̄os s̄z
p̄pter alios et nō p̄pter illos qui
h̄nt talem pt̄atem, ⁊ ideo si tales
p̄sone que h̄nt talē potestatem pos-
sunt perdere suā bonitatē et grati-
am et p̄nt effici mali necesse est q̄
q̄uis perdāt bonitatē et gr̄am q̄
nullomō perdāt talem potestatem
seu auctoritatem. Un̄ q̄z necesse
est q̄ homines recipiant sacramen-
ta ad eoz salutē quia ita ordina-
tum est et ita etiā necesse est q̄ ali-
quibus p̄sonis detur potestas mi-
strandi et dandi ip̄a sacramēta et
hoc per sacramētum ordinis, ⁊ iō
necesse est q̄ bonitas seu malicia
ministrandi qui h̄z potestatez nihil
addat vel diminuat de potestate
eius q̄ ip̄a bonitas frequēter pōt
perdi et recuperari, ⁊ iō fieret ma-
ximum nocumētuz detrimētum ⁊
dampnū oibus alijs recipientib⁹

ipsa sacramenta si talis potestas destrueretur propter maliciam persone et malicia ministri preiudicaret et noceret saluti aliorum quod fieri non debet et etiam nullus est certus de bonitate vel malicia alterius. et sic semper esset dubium recipiens sacramentum reciperet vel sacramentum si requireret bonitas ministri sacramentorum. Cum autem talis potestas ministrandi non sit nisi auctoritas ministrandi ipsas res exterioris visibiles et verba audibilia quia christus dat gratiam invisibilem in ipsis sacramentis. Et ideo postquam minister nihil dat invisibile in anima nec potest sequitur quod bonitas vel malicia ministri nihil facit ad utilitatem sacramenti dum tamen faciat sicut christus ordinavit fieri. Unde non est nisi coadiutor et coopatur christi exterius. Sicut enim siue bonus siue malus sit homo nihil variat ad generationem quia etiam deus dat animam corpori siue sit generatum ab homine bono vel malo. Ita quod bonitas vel malicia hominis nihil impedit quia deus animam semper dat. Ita bonitas vel malicia ministri nihil impedit quoniam christus dat semper gratiam in sacramentis quia sacramentum est sicut corpus et gratia sicut anima. Sicut igitur deus non denegat animam corpori generato a malo homine. Ita non denegat animam sacramento administrato a malo ministro. Unde sacramenta sunt ipsius christi qui ea ordinavit et non ministri. et ideo

nihil potest mutare bonitas vel malicia ministri. Et quia aliud est potestas et aliud gratia. Ideo quis aliquis perdidit gratiam sibi datam in baptismo et sit in secundo lapsu potest recipere sacramentum ordinis et per quoniam potest recipere talem potestatem spirituales et caracterem impressum quia non presupponit gratiam seu bonitatem persone de necessitate sed solum requirit de necessitate quod sit christianus. Et sic apparet quod per talem potestatem acceptam nullus efficitur melior altero ratione auctoritatis accepte. Sed quoniam talis persona qui recipit talem et tam excellentem potestatem administrandi et dispensandi tam sanctissimas res sic sunt sacramenta debet superare alios in bonitate sic superat in auctoritate et potestate quia talia sacramenta non possunt digne et merito ex parte utriusque persone ministrari nisi persona ministrans et cui ministratur habeat bonitatem. Et ideo quis sacramentum ordinis sit institutum principaliter addandum ipsam potestatem spirituales tamen ex consequenti dat etiam gratiam sicut alia sacramenta sine qua gratia non potest illa potestas digne ministrari. Si igitur persona recipiens sacramentum ordinis habeat gratiam que datur in aliis sacramentis tunc augetur et crescit in isto sacramento et datur copiosior. Si autem non habeat gratiam sed est in peccato mortali scienter tunc nullam gratiam recipit

sz auget culpam et selu recipit potestatem que non requirit bonitatem de necessitate nec gram. Nemo igitur volens recipere sacramenta salutis intromittat se de bonitate vel malicia mistri qui distribuit et ministrat sacramenta sz solum recipiat ipsius sacramentum et virtutem eius et illi qui ordinavit et instituit sacramenta. Nemo credat quod plures recipiat a bono mistro quam a malo de virtute sacramenti quia minister nullam virtutem dat illi sacramento sz ille qui ordinavit et instituit et in cuius nomine sacramentum recipitur. Quid enim facit bonitas apotecarii in administratione medicine. Si enim medicina est de se bona et habet virtutem nihil impedit bonitas aut malicia ministrantis sufficit quod admistret ut debet et sicut est ordinata.

Quod patras spiritualis seu sacramentum ordinis primo et principaliter respicit principalissimum et maximum sacramentum quod est corpus et sanguis christi et ad illud ordinatur.

Uti autem necessaria est potestas dispensandi et ministrandi sacramenta et ad dandum tale prelatum est ordinatum sacramentum ordinis. Et quia ista potestas est propter ipsa sacramenta et ideo primo et principaliter debet respicere principalissimum et maximum sacramentum. Ubi principalis gradus et maxime potestas et respectu principalissimi et excellentissimi sacra-

menti et ab illo sacramento debet illa potestas denotari tamquam a digniori et nobiliori. Et quia sacramentum corporis et sanguis christi est principalissimum maximum et dignissimum sacramentum ut iam declaratum est quia in eo continetur totus christus deus et homo. et ideo sequitur quod sacramentum ordinis primo et principaliter de directo respicit prelatum qui habetur supra sacramentum corporis et sanguis christi et quod propter istud sacramentum principaliter sacramentum ordinis est institutum. et quia gradus illius potestatis est ultimus. Ideo institutum est quod debet fieri propter nobilitatem talis gradus super alios gradus. Ita quod debet precedere omnes alie potestates inferiores gradatim ordinate quia congruum et dignum est ut qui debet ascendere et eleuari ad tantam potestatem atque tale ascendat per gradus. Si ei tinctori diuissim vult ponere in panno cruce nobilissimum colore ultimum primo ponit in panno alios colores minus nobiles et gradatim ascendendo donec pannus sit dignus recipere ultimum colore et nobilissimum. Quod magis ille qui debet recipere potestatem ministrandi sacramentum corporis et sanguinis christi debet primo recipere alias potestates minus nobiles et inferiores gradatim ascendendo donec sit dignus recipere talem gradum potestatis et auctoritatis. Et ideo primo sunt sex

gradus ordinati et sex prates seu officia ante q̄ perueniatur ad gradum potestatis sup̄ sacramētū corporis et sanguis christi q̄ dignitas et solēpnitas illi? administratōnis et dispensationis requirit tot officia et tot prates distinctas. et iō sacramētum ordinis cōtinet septem grad? ordinatos et septē gradus seu officia ordinata que oia ordinantur ad vnum sacramētū scz corporis et sanguis christi. Et iō quous sunt septem grad? in omnes sunt vnum sacramētum ordinis q̄ semper sex p̄mi ordinantur ad se primum et septim? immediate ordinantur ad sacramētum corporis et sanguis christi. et iō p̄mi sex ḡdus sunt subministrantes et subseruiētes sicut em̄ in homie sunt potestates in aia per grad? ordinate ut fuit declaratum in capitulo de obligatōne. Ita q̄ sunt prates infime medie et sūme q̄ ibi sūt potestates vegetatiue et sensitiue et vltimo dignitas et potestas sup̄ma liberi arbitrii et q̄ om̄s inferiores prates sunt p̄pter libez arbitriū. Ita sili est in pratribus spūalibus ita q̄ sunt ibi prates infime dem̄ de medie et vltimo est sup̄ma potestas ad quaz om̄s ordinantur. Iste potestates spūales multiplicantur et distinguuntur per respectum ad sacramētū eucharistie. q̄ sacramētum ordinis ordinatur ad sacramētum eucharistie quod

est sacramētū sacramētoz. vñ p̄p̄ quissima et p̄cipal' prās et cōsecratio sic cōtractio illi? sacramēti et ista prās est ordo sacerdotalis seu sacerdocium. Alie prates sunt ad ordinandum aliquod misterium in isto sacramēto. ita q̄ i corporeat prāti sacerdotali et hoc vel in ordine ad ipm sacramētum vel in ordine ad suscipientes ipsum. Et iō fm̄ quod acquiritur perfectō et cōplēmentum ipsius officij et misterij fm̄ hoc multiplicatur ipe potestates spūales. Nam oportet aliquos ministrare quasi a remotiori et aliquos appropinquare et aliquos de p̄mo et nihil p̄ficat in tāto misterio quod nō d̄z eē summe ordinatum. Et iō sunt septem potestates spūales ordinate ad vnum sacramētum eucharistie seu septem ḡdus ordinis. p̄m? ē incipiendo ab infimis grad? in hostiariis seu gradus p̄mus est potestas hostiarij. scōus est potestas lectoris. tertius est prās exorciste. quartus ē potestas acoliti. quint? est officium s̄bdyaconi. sext? ē prās seu officium dyaconi. septim? et vltim? ē prās seu officium sacerdoti. et quibz istoz graduū hz potestatem distictam et suā opationē p̄p̄uā q̄ respicit sacramētū eucharistie mō ordinato. sz q̄ tales p̄sone q̄ recipiūt tales prates spūales assumūt de alijs et eleuant sup̄ alias p̄sonas et iō oportet q̄ p̄mo fiat quedē dif-

inctio visibilis vt tales persone discernantur ab alijs. et iō pmo ante oia precedit tonsura in capite ad distinguendū. Et sic apparet qualiter pars clericalis eleuatur per grad^o ordinaros sup^o partem laycale. et sic est ibi pmo ordo superioritatis et inferioritatis inter partē clericale et laycalem per talem ptatem. Deinde in ipa parte clericali fit superioritas et inferioritas per grad^o ordinaros et distinctos et iō pars clericalis est ordinata in se et infra se per talē ptatē spūalem. Et iō recte sacramentum in quo datur ipa ptas spūalis dicitur sacramentum ordinis qz pmo ordiat duas ptes gñales i christiannitate scz laycalem et clericale. Et scōo etiam ordiat ipam partem clericalem in se dando distinctos grad^o potestatis. Et iō istud sacramentum ordinis ē ordinatum distinctum et potestatiuum.

Cōparatio istaz ptatum spūalium et ordinum ad ordines aliarum rerum.

Ossum^o em cōparare ordinem ptatum spūalium ad ordines aliarum rerum vt magis cognoscantur. Un sicut videmus qz potestates naturales que sunt in homine duob^o modis reperiuntur scz pūctum et diuisim qz ptates vegetatiue reperiuntur i arborib^o et plantis et ibi nō sunt ptates sensitue nec ptas liberi arbitrij. et sicut ptas

tes sensitue reperiuntur in animalib^o et ibi nō reperiuntur ptates liberi arbitrij. Et in hoie reperiuntur omnes ptates insit^o iuncte et ordinate et nulla deficit. ita qz totū cōplementum est in homie nec aliqua ptas maior pōt ei addi qz in ptate liberi arbitrij est stat^o. Ita cōformiter iste ptates spūales seu officia qā sunt ppter hoiem et debēt cōformari ad hominē et reperiuntur cōiunctum et diuisim. Et reperiuntur persone in quibus solū est tonsura clericalis et nō pl^o et etiā sunt persone in quib^o est ptas subdyaconatus et nō plus. et vltra ē etiā dyaconatus in aliquibus et nō plus. Sed vlti^o omis iste ptates insit^o mul sunt cōiuncte in sacerdote et hec est ptas sacerdotalis quasi cōplementum et cōsummatō oim. et sic in sacerdote est totū cōplementum sicut in homie. Sicut igr ptas liberi arbitrij se hz ad alias ptates naturales sic se hz ptas sacerdotalis quodēmodo ad alias inferiores. et sicut sup^o libez arbitrium nō est alius grad^o ptatis naturalis Ita supra gradū potestatis sacerdotalis nō est alius grad^o potestatis spūalis. et sicut omes potestates inferiores naturales sūt ppter ptatem liberi arbitrij et seruiunt et ministrant mediate vlt^o immediate ipi et per quedē ordinē. Ita oēs ptates spirituales inferiores sunt propter potestatem sacerdotale et

ei seruiunt et ministrant mediate vel immediate. et sicut potestates naturales inferiores nobilitantur in homine quoniam sunt coniuncte cum libero arbitrio quod est dignissimum in natura. ita quod sint magis excellentes quam dum sint separate a libero arbitrio in aliis rebus. Ita conformiter inferiores potestates spirituales nobilitantur in sacerdote quoniam sunt coniuncte in potestate sacerdotali. Item sic potestates inferiores naturales scilicet vegetatiue et sensitivae non ordinantur ad deum immediate nec uniuntur cum deo immediate nec loquuntur cum deo sed ordinantur ad deum mediate libero arbitrio.

Sed potestas liberi arbitrii immediate et sine aliquo medio ordinatur ad deum et unitur cum deo immediate et cum deo loquitur immediate. Ita quod iter deum et liberum arbitrium nullus cadit mediuz. Ita proportioniter potestates spirituales inferiores non ordinantur immediate ad sacramentum eucharistie in quo est christus verus deus nec cum ipso sacramento uniuntur immediate sed ordinantur ad ipsum mediate potestate sacerdotali. Sed ipsa potestas sacerdotalis immediate ordinatur ad ipsum sacramentum eucharistie et unitur cum deo. et per ipsum cum christo. et inter potestates istam sacerdotalem et sacramentum eucharistie nullum est medium. Et sic liberum arbitrium est propinquissimum deo per naturam. Ita sacerdos per potestatem sacerdotalem. Et sic quis liberum arbitrium

sit difformatum per malitiam ac tamen semper est propinquum deo per naturam. Ita quis sacerdos sit difformatus per malitiam tamen ipse est propinquus dicto sacramento eucharistie per potestatem sacerdotalem quae semper manet et sicut liberum arbitrium est immortale et semper durans sic potestas sacerdotalis semper durat in homine quod diu vivit homo. Item etiam sic omnes creature inferiores in quibus sunt omnes potestates naturales inferiores reducuntur ad deum mediante homine quoniam immediate est coniunctus deo per liberum arbitrium. Ita quod homo est medium inter deum et omnes creaturas per naturam. Ita omnia que sunt infra sacerdotem et omnes gradus inferiores et etiam pars laycalis reducuntur ad sacramentum eucharistie et per consequens ad deum mediante sacerdote qui est coniunctus immediate isti sacramento in quo est deus et hoc per potestatem sacerdotalem. Ita quod sacerdos est medium per suam potestatem inter christum qui est in ipso sacramento et omnes alios inferiores. Et sicut in homine continentur omnes creature inferiores et homo habet convenientiam cum omnibus et ideo reducit omnes creaturas ad deum. Unde in se continet naturam elementorum arborum et animalium. Ita conformiter in sacerdote continentur omnes gradus inferiores et infima per christianitatem. et cum omnibus habet convenientiam ipse sacerdos quod continet in se primam partem laycalem quod primo

fuit layc⁹ sicut alij et retinet i se totum illud q^{uod} in illo statu recepit. et etia^m continet in se omⁿis grad⁹ inferiores. et ideo sacerdos quasi i se oia continens reducit oia ad deū i sacramento eucharistie et ibi oia cōiungit et sic p^{ro}ptas liberi arbitrij ex natura sua ē supra omⁿis p^{ro}ptas naturales ita p^{ro}ptas sacerdotalis ex natura sua p^{ro}pria eo q^{uod} est talis est super omⁿis alias p^{ro}ptas spūales. Et sicut est vn⁹ sol⁹ hō p^{ri}m⁹ quē de⁹ fecit p^{ri}mo per man⁹ suas et per illum fecit et multiplicauit alios homines in natura. Ita fil^{ius} nō ē nisi vn⁹ p^{ri}mus sacerdos quē de⁹ p^{ri}mo fecit per manus suas et per illum fecit alios sacerdotes et multiplicauit et iste hō ē xp^{ist}us qui ē p^{ri}mus et sol⁹ ver⁹ sacerdos qui immediate est cōiunct⁹ cū deitate. Sic igit^{ur} quodēmo^do sicut se h^{ab}et i natura p^{ro}ptas liberi arbitrij ad oēs res inferiores et ad deū sic se h^{ab}et sacerdos per p^{ro}ptatem sacerdotale i christianitate ad omⁿis inferiores et ad sacramentum eucharistie in quo ē deus. Sicut emⁱⁿ hō respicit deū i natura. ita sacerdos sacramēta respicit in quib⁹ est de⁹. Item etia^m alia cōparatio pōt fieri ad christi anū qui respicit colores q^{uod} sic colores reperiūtur duob⁹ mōis scz cōiunctis et diuisis q^{uod} tinctoz q^{uod} vult ponere vnum colorē nobilissimū in aliquo pāno p^{ri}mo ponit alios colores min⁹ nobiles et in

feriores per suos gradus et paulatim pān⁹ recipit colores semp^{er} ascendēdo ad nobilio^{re} colorē donec deueniat ad vltimū colorē et ibi ē finis. et qu^{od}uis oēs illi colores insil^{unt} sint cōiuncti in vno pāno ac tū sunt etia^m diuisi in plurib⁹ pānis. ita q^{uod} vn⁹ pānus h^{ab}et tū vnū colorē et ali⁹ aliū et sic d^{icitur} alijs. Ita quodēmodo fit in p^{ro}ptatibus spūalibus ordinatō que datur i sacramento ordinis ordiatio et sp^{iritu} ascendēdo d^{icitur} vna p^{ro}ptate ad aliā donec deueniat ad sacerdotiū qui est vltim⁹ ordo. Sic igit^{ur} p^{ro}ptas qualiter ordo p^{ro}ptatū spūalium p^{ro}formatur quodēmodo ordinibus p^{ro}ptatum naturalium q^{uod} sunt in hoīe et etia^m ordinibus aliar^{um} rez. Tū q^{uod} oia sūt p^{ro}pter hoīem et etia^m fiūt in hoīe cōueniēs est q^{uod} oia p^{ro}portōnātur hoī et si ordo est in reb⁹ naturalib⁹ cōueniēs est q^{uod} sit in reb⁹ spūalib⁹ q^{uod} sunt p^{ro}pter aiām rōalem de cuius natura est p^{ro}ppe cognoscere ordinē et oia agere et ip^{sa} bñ ordinare ordinare.

Quod sic p^{ro}ptas spūal^{is} sacerdotis respicit p^{ri}ncipalit^{er} sacramētū eucharistie. ita etia^m per p^{ri}ns scōario respicit sacramētū penitēcie.

Et q^{uod} sacramentum ordinis i quo datur potestas spūalis respicit ip^{sa} sacramēta et ad ip^{sa} ordinatur et op^{er} q^{uod} talis p^{ro}ptas datur fm q^{uod} ip^{sa} sacramēta exigunt et requirunt. Et ideo q^{uod} iam dictum est

in sacramēto penitēcie q̄ illud sacramētum fit per modū iudicij particularis et secreti ⁊ q̄ ibi est necessarius iudex qui audiat peccata et discuciat discernat et iudicet ⁊ hoc de necessitate requirit illud sacramētū. Et q̄ nuli⁹ potest iudicare nec exercere op⁹ iudicandi nisi receperit prātem ab illo cui⁹ sūt illi qui peccant. et ideo necessaria est ptās iudicādi pccā et absoluendi ppter sacramētū penitēcie. Un̄ cum declaratū sit q̄ null⁹ d̄z recipere sacramētuz corporis christi qui sit i lapsu sc̄do q̄ op⁹ q̄ p̄mo resurgat ⁊ recipiat vitam ⁊ hoc nō pōt fieri nisi per sacramētum penitēcie. et sacramētuz penitēcie n̄ pōt fieri nisi sit aliquis qui habeat prātem ⁊ auctoritatē iudicādi peccata ⁊ absoluēdi. ⁊ iō cōcluditur euz necessitate q̄ talis ptās iudiciaria detur i sacramēto ordinis. Et q̄ ista ptās est colligata cū prāte dispensandi sacramētū eucharistie eo q̄ hoies n̄ pōt recipere tale sacramētū nisi absoluētur p̄us a pccis. ⁊ iō sicut sacerdos per sacramētuz ordinis recipit prātem sup̄ sacramētū eucharistie ita recipit potestātē sup̄ sacramētuz penitēcie q̄ ad vnaz sequitur alia. Et sic sacerdos recipit prātem iudicādi et absoluēdi et talis ptās vocatūr clauis q̄ aperit hoī lapso vt intret ad sacramētum corporis xpi vt ipm reci-

piat et per dñs introducit hoīem in societate fidelīū xpianoz ⁊ in amicitia xpi ⁊ p dñs i regnū celorum q̄ antea erat ex p pccm̄. Sic aut̄ sacerdos sic talis prās respicit sacramētū eucharistie ⁊ ex psequēti sacramētū penitēcie. Itē etiā respicit oia sacramēta q̄ purgāt peccata sic ē sacramētuz baptismi qd cōcordat cū sacramēto penitēcie vt declaratuz fuit s̄z nō requiritur tāta ptās in sacramēto baptismi sic in sacramēto penitēcie q̄ illud nō fit per modū iudicij s̄z sufficit administrare aquā cum v̄bis ordinis et nō op⁹ ibi iudicare nec audire pccā illi⁹ q̄ recipit aquā baptismalē. Sed in sacramēto penitēcie necesse ē q̄ hō s̄bmittat se totaliter prāti sacerdotali q̄ ē ptās iudicandi ⁊ absoluēdi v̄l etiā refutādi. ⁊ ideo in isto sacramēto administrando requiritur spūalis ptās q̄ nō requiritur in sacramēto baptismi. Itē etiā q̄ sacramētuz extreme v̄ctionis purgat pccā. ⁊ ideo etiā ex p̄nti sacerdos recipit prātem administrandi illd sacramētum ⁊ sic sacerdos p sacramētuz ordinis recipit prātem administrandi dispensandi ⁊ p̄ferēdi sacramētū eucharistie p̄ncipaliter q̄ ad illud ordinatur et ex p̄nti sacramētuz penitēcie baptismi ⁊ extreme v̄ctionis

Quod administratio sacramenti ordinis requirit excellēciā ⁊ p̄minenciā ptāi sup̄ prātem sacerdotale.

Uoniam autem ordo est sacramentum sic alia sacramenta. et ideo sicut fuit necessaria potestas et auctoritas dispensandi et ad ministrandi. alia sacramenta et propter hoc institutum est et ordinatum sacramentum ordinis in quo daretur talis potestas. Ita etiam de necessitate operis quod sit potestas dispensandi ministrandi et conferendi ipsum sacramentum ordinis quod aliter non esset sacramentum et talis potestas operis quod habeat excellenciam preeminenciam et dignitatem super potestatem que datur in sacramento ordinis et ideo necesse est quod fiat ascensus et eleuatio ulterius super sacerdotem sic sacerdotalis potestatem que fuit ultima in sacramento ordinis. et sic operis quod sit superioritas et inferioritas ultimarum. Et ideo sicut omnes christiani primo conveniunt in susceptione sacramentorum. et in hoc erant equales et postea ex illis eleuatur aliqui ut recipiant potestatem administrandi sacramenta et tales sunt sacerdotes. Ita conformiter operis quod ex sacerdotibus qui sunt equales per sacramentum ordinis eleuatur aliqui superius super alios sacerdotes qui habent potestatem conferendi et administrandi sacramentum ordinis. Sicut enim ille qui recipit potestatem sacerdotalem et eleuatur super alios necesse est quod sit christianus. Ita ille qui eleuatur super sacerdotes et arripit potestatem conferendi sacramentum ordinis in quo datur potestas sacerdotalis operis quod sit sa-

cerdos. Ecce igitur ordinem rectum scilicet lam ascendendi quod primo homo eleuatur de primo laplu in quo est tota natura humana per sacramentum baptismi et alia sacramenta in quibus datur gratia et sit christianus et ista est prima eleuatio et radicalis et est quedam superioritas et dignitas christiani super non christianum quod non christianus adhuc est in lapsu vniuersali totius nature humane et christianus iam eleuatus est et resurrexit. Deinde christianus eleuatur ulterius et recipit sacramentum ordinis et fit sacerdos et recipit potestatem sacerdotalem et hec est eleuatio secunda. et secunda superioritas quod christianus ordinatus ascendit super christianum non ordinatum. Et quod operis quod aliquis sit qui habeat potestatem et auctoritatem dandi sacramentum ordinis et ordinandi sacerdotem et sic necessaria est potestas auctoritas quod excellens potestatem et auctoritatem sacerdotalem simplicem. Sic igitur sic sacerdos immediate respicit christianos non ordinatos seu partem laycale. ita potestas et auctoritas que excedit potestatem sacerdotalem immediate respicit sacerdotes. Et quod nullus christianus potest eleuari ad sacerdotium nisi per sacramentum ordinis et non potest recipere sacramentum ordinis a seipso sed ab aliquo et nullus potest dispensare nec conferre sacramentum ordinis alicui christiano nisi habeat potestatem et auctoritatem conferendi illud sacra-

mentū prātiūz z ordinatiūm z
 distictiūz eleuatiū et dignifica-
 tiū: et null⁹ pōt habere talē ptā-
 tem z auctoritatē a seipō nisi rec-
 perit ipām immediate a xpō cui⁹
 sūt oīa sacramenta. et iō sequit de
 necessitate vel q̄ ipse xp̄s met in p-
 pria persona pferat sacramentum
 ordinis z constituat sacerdotes et
 dat eis potestatem sacerdotālē vlt
 q̄ pstituat et ordinet aliquēz vica-
 riū loco sui cui det ptātes z aucto-
 ritates suā scz pferendi sacramen-
 tū ordinis et pstituendi sacramē-
 tum ordinis per vniuersū mūdō.
 Et q̄ xp̄s nō debuit remanere in
 terris sz ascendere in celū nec de-
 buit cōuersari intra hoīes post su-
 am resurrectōez. et ideo necessari-
 um fuit q̄ ipse ordinauerit et cōsti-
 tuerit p̄mū sacerdotem seu p̄mos
 sacerdotes in terris cui sine q̄bus
 dederit ptātem z auctoritatem cō-
 ferendi z distribuendi sacramen-
 tū ordinis z per p̄ns ordinādi et
 pstituēdi alios sacerdotes in ter-
 ra. ita q̄ in p̄mo ipō sacerdote seu
 in ip̄is si plures fuerint a xpō im-
 mediate ordinato vel ordinat nō
 solū sit etiam auctoritas seu ptās
 sacerdotālis que est ptās super sa-
 cramentū corporis xp̄i et ptās iu-
 dicandi z absoluendi: ymo etiam
 est ptās excellentior z magis am-
 pla et extensa sz pstituēdi et ordi-
 nandi alios sacerdotes loco sui p
 sacramentū ordinis. et sic patz ne-

cessitas ponendi p̄mū sacerdotes
 seu p̄mos a xpō immediate ordina-
 tum seu ordinatos q̄ aliter null⁹
 sacerdos possz ordinari neqz per
 p̄ns sacramēta salutis possent dis-
 ipēlari z sic passio xp̄i z mors sua
 et redēptio essent frustra q̄ per sa-
 cramentā datur z cōicatur passio
 christi hoībus vt declaratū est q̄
 uis aut christus ordinauerit z cō-
 stituerit plures sacerdotes imedi-
 ate per ipm ac tñ debuit cōstitue-
 re vnū sacerdotē vicariū suū q̄
 haberet p̄minēciā et excellen-
 ciā sup alios nec aliter christia-
 tas nec societas christianoz essz
 vna nec regulata nec ordinata nē
 fundata in vnitāte sz in pluralita-
 te z diuisione et per cōsequens in
 debilitate et nō in fortitudine q̄
 vnitās est cā oīs fortitudinis z di-
 uisio cā oīs debilitatis. Et cū chri-
 stus sit sapientissim⁹ nō potuit fū-
 dare christianitatē et societatem
 christianoz in diuisione sz in vni-
 tate. Sic igit si christ⁹ ordinauerit
 plures sacerdotes necesse ē q̄
 ordinauerit vnū p̄ncipalē qui ha-
 beret excellenciā et p̄minēciā
 super alios qui esset caput et p̄s-
 ceps alioz qui singulariter et spe-
 cialiter rep̄ntaret personā suā z
 esset loco sui z esset quasi ipsemet
 post q̄ ipsemet debebat ascendere
 in celū et nō habitare inter hoīes.
 Sic igit pbata est necessitas po-
 nēdi vnū primūz sacerdotē vicariū

unū immediatum christi qui sit ca-
put xpianitatis et societatis christi-
anorum quod reparet personam ipsius
christi in terris.

Qualiter excellentia potestatis et
auctoritatis sit in isto primo sacerdote
sive presbitero.

Et quia ipse primus sacerdos non
solus est sacerdos: sed est primus
et vicarius christi representans personam
christi. et ideo non solum huius potestates sacer-
dotales quod est potestas super corpus christi
et potestas iudicandi et absoluendi
peccata hominum. Sed etiam huius istas potes-
tatem per excellentiam et in summo. ita
quod non potest esse maior. Et ideo oportet quod
habeat potestatem universalem proferendi
et dispensandi sacramentum ordinis
omnibus generaliter et constituendi et ordi-
nandi sacerdotes per universum mundum
indistincte. et etiam oportet quod habeat iudi-
candi potestatem universalem indeter-
minatam sine mensura et absoluendi.
Et ideo oportet quod habeat potestatem iudicandi
et absoluendi omnia peccata et crimina
omnium christianorum sine aliquo determi-
natione et limitatione. et sic necesse est
quod sua potestas sit universalis nullomodo
coartata limitata nec mensurata eo
quod est prima immediate a deo christo col-
lata per modum vicariatus et vicegeren-
tis in terris quia talis debet esse prima
potestas et talis est necessaria ut sit ple-
na et nihil ei deficiat. Et quia potestas
sacerdotalis est duplex quantum
ad opus scilicet potestas supra sacra-
mentum corporis et sanguis christi

et potestas iudicandi et absoluendi pec-
cata in sacramento penitentiae seu
potestas iudiciaria seu iudicialis. Et
iste due potestates quousque sint in una ra-
dice vel sint colligate tamen dicuntur quia
prima potestas scilicet super sacramentum cor-
poris et sanguis christi non potest cresce-
re nec diminui nec principalior unum
quam alius et de ista potestate omnes sacer-
dotes sunt equales in ipsa. Et ideo
quo ad ipsam potestatem primus et sum-
mus sacerdos vicarius christi non
huius maiorem potestatem quam alij sacerdo-
tes ordinati ab eodem sunt omnes ei
equales in ista potestate. Sed ipse huius
plus in hoc quod huius potestatem proferendi
sacramentum ordinis in quo datur
potestas talis nec ipse dat talem potestatem
sed christus immediate in ipso sacra-
mento ordinis quia talis potestas est carac-
ter impressus in anima vel fundatus in
tali caractere sacerdotali et nullus
potest aliquid imprimere in animam nisi christus
Et ideo potestas sacerdotalis super cor-
pus christi immediate descendit a
christo et non a primo sacerdote quod con-
fert sacramentum. et ideo super sacerdo-
talem potestatem non est alia potestas nec
alius gradus potestatis quantum ad sacra-
mentum corporis christi. Sed solum primus
sacerdos huius istam potestatem cum ma-
iori ampliatione et extensione in quantum
homo potest conferre sacramentum ordinis
in quo confertur talis potestas. Sed
quantum ad secundam potestatem iudiciariam
que etiam colligata est cum prima
potestate et insimiliter datur ei maxima dis-

ratia qz ista ptas pōt crescere ⁊ di-
minui restringi ⁊ coartari ⁊ ampli-
ari ⁊ est maior et minor et nō quo
ad radicem qz ista ptas datur ime-
diate a christo p characterem sacer-
dotalē qz colligata est cū pma sed
solū q̄tū ad vsū ⁊ exercitiū qz ista
ptas iudicādi et absoluedi nō pōt
opari nec exire in op⁹ nec in vsuz
nisi habeāt hoies sibi subiectos q̄
possunt iudicari ⁊ absolui et rectis-
pere operationē talis ptatis. Sic
igī ista ptas q̄tuz ad vsū requirit
hoies sup quos operet. S3 pma
ptas sacerdotalis nō requirit hoies
sup quos operet s3 solū materiam
scz panem ⁊ vinū qz talis ptas n̄
exercetur circa hoīem imediate
nisi in q̄tū administrat et sacramē-
tum. Sic igī in ptate sacerdotali
sc3a q̄ est ptas iudicādi ⁊ absolue-
di duo sūt p̄sideranda scz ipsa po-
testas ⁊ ip̄e act⁹ siue exi⁹ in actū
⁊ q̄tū ad ip̄am ptatem in se est eq̄-
litas in oibus sicut in pma ptate
S3 q̄tū ad vsuz requirit hoies q̄
iudicentur et absoluant⁹ et pctā q̄
iudicentur ⁊ absoluant⁹. et ideo qz
p̄mo sacerdoti vicario xp̄i est p̄ces-
sa p̄mo vniuersalis ptas iudicādi
⁊ absoluedi om̄s hoies et oia pctā
⁊ crimina. et ideo ip̄e h3 istaz po-
tēstatem p̄pletam ⁊ p̄fectam ⁊ h3
vsū p̄pletū et p̄fectum ⁊ ptatem
exercēdi ad om̄s hoies. et iō om̄s
christiani sūt ei soli subiecti q̄tuz
ad istaz ptatem ⁊ a nullo alio p̄nt

iudicari nec absolui. et ideo vsus
istius ptatis est in eo plen⁹ ⁊ com-
plet⁹. et ideo necesse est q̄ si sacero-
dotes qui receperunt potestatem
iudicandi et absoluedi p sacramē-
tum ordinis debeāt vti sua ptate
circa hoies ⁊ iudicare ⁊ absolue-
re q̄ iste p̄mus sacerdos cui subiec-
tisūt om̄s xp̄iani quo ad ptatē iudi-
ciariam subiciat et hoies ⁊ deter-
minet in quos possit exercere suā
ptatem qz aliter nullus sacerdos
poterit iudicare nec absolue alio
quē hoiez in terra qz nō om̄s sunt
p̄mi sacerdotes. Quis igī nō cōfe-
rat ptatem iudicandi nec absolue-
di qz christ⁹ hoc facit tñ ip̄e debz
dare ptatem sup tales hoies quia
ip̄e est iudes vniuersalis om̄m chri-
stianoz. ⁊ ideo ista ptas iudicādi
et absoluedi pōt esse maior ⁊ mi-
nor et magis ampla vl' restricta se-
cūdū q̄ plures vel pauci sūt sub-
iecti tali ptati et etiam quo ad ip̄a
sa peccata maiora vel minora ⁊ q̄-
tum ad istam ptatem iudicandi ⁊
absoluedi semper supra ptatem
sacerdotalem est ptas p̄mi sacer-
dotis ⁊ summi qui potest totaliter
impedire vsū vel dare homines
qui subiciātur ptati sacerdotali se-
cūdū q̄ voluerit ⁊ p̄sistit in volū-
tate sua. Sic igī p̄m⁹ ⁊ sūmus sa-
cerdos vicarius xp̄i in terra habz
in se ptatem sacerdotalem ⁊ habz
in se ptatem p̄ferendi sacramētuz
ordinis vniuersaliter ⁊ ordinandi

quos voluerit et hys vniuersale potestatem iudicandi et absoluendi super omnes christianos indistincte et in eo est radicata et plantata ista potestas et ipse potest distribuere christianos per plures partes et dare alijs sacerdotibus ab ipso ordinatis certam portionem hominum christianorum in quo quilibet sacerdos exerceat suam potestatem et talis potestas iudicandi et absoluendi recepta a primo sacerdote vocatur potestas iurisdictionis seu iurisdictionis quia nullus alius sacerdos hys potestatem absoluendi et iudicandi aliquem christianum nisi talis fuerit sibi data ab ipso vicario christi cuius est tota et completa potestas iurisdictionis. Et sic apparet quod duplex est potestas scilicet potestas ordinis que datur in sacramento ordinis et potestas iurisdictionis. prima immediate descendit a christo et non a primo sacerdote: sed secunda descendit a christo et datur primo sacerdoti vicario eius. et ulterius ipse vicarius distribuit illam quibus vult et sicut vult quia est sua et tota ei data est potestas. Et sic sacerdos ordinatus per sacramentum ordinis recipit potestatem ordinis sed non potestatem iurisdictionis. Sed quia primus sacerdos et vicarius christi non potest esse per vniuersum mundum et necessarium est quod ubique sint sacerdotes qui administrarent sacramenta et iudicarent et absoluant christianos de peccatis suis. Et ideo quia ipse hys potestatem vniuersalem sibi datam. ideo potest distribuere et dare partem sue potestatis alijs sa-

cerdotibus et distribuere eis secundum portiones christianitatis qui loco sui exerceant potestatem iurisdictionis et etiam preferant sacramentum ordinis et multiplicent sacerdotes qui habeant potestatem dispensandi sacramenta immediate. Et tales sacerdotes immediate recipientes potestatem iurisdictionis et potestatem dandi et dispensandi sacramentum ordinis ab ipso primo et summo sacerdote vocantur episcopi quia sunt immediate super sacerdotes simplicem potestatem habentes. Sicut igitur necessarium est primo summo sacerdos secundo sunt necessarii sacerdotes episcopi qui habent partem iurisdictionis et potestatem administrandi sacramentum ordinis et ordinandi sacerdotes alios. et necessarii sunt sacerdotes simplices qui immediate ministrant alia sacramenta christianis. Et necessarii sunt tres sacerdotes ut sit completum scilicet simplex sacerdos magnus sacerdos et summus sacerdos. Ita quod simplex sacerdos accipit a magno sacerdote sacramentum ordinis scilicet ab episcopo et preterit sue iurisdictionis et immediate respicit populum et ei administrat sacramenta. Sed magnus sacerdos respicit suam potestatem a summo sacerdote. et ideo simplex sacerdos est superior quam pars laycalis et magnus sacerdos quam simplex sacerdos. Et summus sacerdos. sacerdos sacerdotum est: et est superior quam magnus sacerdos seu episcopus episcoporum. Et sic per sacramentum ordinis possit

tuitur mirabilis ordinatio in christi-
 stianitate que dicitur esse ordinata secundum
 potestatem iudiciariam. Sic igitur hec
 potestas iudiciaria scilicet iudicandi et
 absoluendi que est potestas iurisdic-
 tionis quantum ad vsum primo pces-
 sa et totaliter et plenarie data vni
 videlicet summo episcopo et summo sacer-
 doti cui collata est tanquam summo ca-
 piti potestas vniuersalis et deinde di-
 uiditur in partes. Ita quod diuiditur in
 episcopos magnos sacerdotes de
 inde descendit in sacerdotes simpli-
 ces qui presbyteri vocantur et hoc ab
 vno capite. Et ideo licet quilibet sacerdos
 habeat potestatem ordinis et clauem que
 est iudicandi et absoluendi tamen vlti-
 sue potestatis tamen non se extendit ad
 illos qui sibi sunt subiecti ordinate.
 Et quia potestas administrandi sacra-
 menta est indelebilis et perpetua in se
 sic probatur de potestate sacerdota-
 li licet potestas iurisdictionis possit per-
 di. Et ideo sic sacerdos non potest perde-
 re potestatem sacerdotalem sibi colla-
 tam in sacramento ordinis. Ita etiam
 nec episcopus qui est supra sacer-
 dotem nullomodo potest perdere po-
 testatem conferendi sacramentum ordinis
 quia est et essentialis adiuncta et an-
 nexa cum potestate et gradu sacerdota-
 li nec ista potestas est potestas iurisdic-
 tionis nec cum tali potestate imponi-
 tur in anima alius character super charac-
 tere sacerdotale quia ille est vltimus
 character. Unde primus sacerdos imme-
 diate ordinatus a christo seu primi sa-

cerdotes qui habebant potestatem ad-
 ministrandi sacramentum ordinis propter
 talem potestatem non habebant alium
 characterem in anima nisi sacerdotalem
 Est sicut dicendum de alijs sacerdoti-
 bus qui recipiunt potestatem consecra-
 di ordines. non igitur datur alijs alius
 character sed ipse character sacerdota-
 lis prius existeris quodemodo. crescit in
 potestate et dilatatur amplius et di-
 gnificatur. Unde sacerdotalis potestas
 est sic potestas liberi arbitrii super quam
 non est alia aliqua potestas natura-
 lis. Sed sic libere arbitrius potest
 crescere et dignificari per scias et
 virtutes artes et officia et propter
 hoc vnum libere arbitrius ascendit su-
 pra aliud et non naturaliter nec ra-
 dicaliter. ita possumus dicere conforter
 miter quod quousque potestas sacerdotalis
 sit vltimus gradus radicabilis in po-
 testatibus spiritualibus que datur per sa-
 cramentum ordinis ac tamen potest crescere
 et ampliari et dignificari ut sic pote-
 stas sacerdotalis se extendit ad alia
 sacramenta. Ita se extendit ad sacra-
 mentum ordinis. ita quod non sit alia po-
 testas noua sed prima magis ampliata
 et dilatata est. et ideo sic potestas sa-
 cerdotalis est indelebilis. ita et potestas
 episcopalis que radicitur in potestate
 sacerdotali. item etiam sic potestas
 episcopalis se extendit super sacerdo-
 tale ad conferendum sacramentum or-
 dinis quod est potestatiuum quia in eo datur
 potestas. Ita etiam se extendit ad
 sacramentum confirmationis in quo

dat p̄b̄is et oib⁹ alijs potestas pu-
gnandi publice p̄tra inimicos xp̄i
et ē q̄si officium sp̄uale. et iō q̄ ibi
requiritur maxia p̄tās magna infir-
mitas et magnū robur tale sacra-
mētum d̄z administrari et dari nō p̄
simplicē sacerdotē q̄ h̄z p̄tātes sim-
plicē s̄z per magnū sacerdotē epi-
scopum q̄ h̄z potestātē et excellē-
ciā et h̄z potestātē sup̄ p̄tātes quo
ad sacramētūz ordīs quod ē pote-
statiūz et quo ad sacramētūz cō-
firmationis et sic duo sacramenta
d̄nt administrari a solis magnis sa-
cerdotibus sc̄z episcopis.

Epilogatio.

Itē igit appet ex oib⁹ sup̄di-
dictis quō ps clericalis ē ex-
cellēter ordiata regulata et disposi-
ta p̄ mirabiles grad⁹ q̄si p̄ mira-
bilissimā scalā ab infimis ad sup̄-
ma ascēdendo et descēdendo a su-
p̄mis ad ifima. q̄m p̄m⁹ ascens⁹ ē
tōtura clericalis. sc̄dus ē psamista-
tus et isti duo nō sunt ordīs sed
sūt p̄paratorij ad ordīes. tertius
est hostiari⁹. quart⁹ est lectoriat⁹
quint⁹ ē exorcistat⁹. sext⁹ ē acolit⁹
septim⁹ ē s̄bdiaconat⁹. octau⁹ est
dyaconat⁹. nou⁹ ē sacerdotiū seu
p̄soterat⁹ et hic ē finis i ordinibus
Sed p̄ modū sup̄plemēti sup̄poit
istis ordinib⁹ sacris episcopatus
patriarchat⁹ et papat⁹ aq̄bus sacri
ordīs fluūt et dispātantur et sic

decim⁹ ascēl⁹ ē episcopatus et vñ
cui⁹ patriarchat⁹ et vltim⁹ papa-
tus in quo est sūmus sacerdos. et
q̄ potestas p̄ excellēciāz q̄to ma-
gis descēdit tanto magis dilatat⁹
quāto magis ascēdit tāto magis
diminuitur sicut etiā sit i scala na-
re q̄ quāto magis ascēdit rēdit ad
vnitatē. et iō plures sūt epi pautio-
res archiep̄i paucissimi patriarche
et vn⁹ pater patrū qui merito
papa vocatur tanq̄ vn⁹ p̄mus sū-
mus sp̄ualis pater oīm patrū. et
ideo oīm fidelium ch̄stianoꝝ p̄n-
ceps princip⁹ caput indiuisum
pōtifer summ⁹ xp̄i vicari⁹ fōs ori-
go et regula oīm p̄ncipatiū sp̄ua-
lium i ch̄stianitate a quo tāq̄ a
summo deriuat ordiata p̄tās vsq̄
ad ifima mēbra xp̄ianitatē. Ecce
igit qualiter ps clerical⁹ eleuat mō
ordinato et mirabiliter sup̄ partēz
laycalē. Sic igit per tonsurā cleriz-
calē i qua sit quedē eleuatō aliq̄s
est honorād⁹ mltō magis d̄nt ho-
norari qui pl⁹ eleuātur p̄ sacramē-
tum ordīs fm̄ suos grad⁹ et multo
magis ep̄s. et sic ascēdendo. et sic
appet q̄liter per vnū sūmūz sacer-
dotē tota xp̄ianitas ē in se ordiata
et colligata et fortissime vnita. Et
q̄m ista p̄tās que sit vniuersaliē p̄-
mi et sūmi sacerdotē ē sp̄ necessaria
toti ch̄stianitati tāq̄ p̄ma ifluēs
in oīs p̄tates ab ip̄a deriuatas.
Et iō q̄ prim⁹ sacerdos poterat

mo: et p̄tās istat erāt sibi data n̄
p̄pter seipm̄ s̄z p̄pter alios. et ideo
sic debuit sibi dari a christo tal' po
testas vt possz trensire i aliū post
ipm̄ et hoc fuit necesse. Et ideo qz
ista p̄tās solum depēdz a christo i
quo erat suscepta et nō ab alijs et
tota erat ipsi? p̄mū sacerdoti ime
diate ordinati a christo. seq̄tur q̄
taliter fuit tradita ei q̄ ip̄e habuit
potestatē et auctoritatē ordinandi
et disponēdi de ip̄a p̄tate fm̄ mo
dum et formā q̄liter trāsiret i aliū
post ipm̄ et relinq̄ret eā toti christi
anitati qz postq̄ semel sibi data fu
it potuit ordinare de ea sic voluit
ad vtilitatē christianitatē et cōmodū
qz p̄pter hoc data fuit. et iō pote
stas ista vniuersalis nō pōt perdi
s̄z sp̄ manet i xp̄ianitate radicalit̄
sicut p̄mū sacerdos cui? erat or
dinauit. Et sic apparet q̄ p̄tās spi
ritualis durabit et p̄manebit q̄
diu christianitas durabit. et qz xp̄s
est immortalis ex n̄s sp̄ vni? et iō ea
que ip̄e ordinauit sp̄ p̄manebūt. et iō
xp̄ianitas ab ip̄o ordinata per sua
sacramēta et suū p̄mū sacerdotē
vicariū ei? et per alios p̄mos sacer
dotes vnitos cū p̄mo sacerdote
vicario suo sp̄ durabit q̄ diu mun
dus durabit qz perire nō pōt nisi
xp̄s pereat quod fieri nō pōt. Ip̄e
em̄ est sacerdos summus in q̄tū hō
nō descēdens ab alio sacerdote s̄z
immediate a deo et manet in celū
in eternum qui est benedictus in

secula seculorum. Amen.

De cōparatione partis clerica
lis ad partem laycalem.

Uoniā aut dictū ēq̄ tota xp̄i
anitas de necessitate patifz
diuiditur in duas p̄tes ḡnales scz
in partē clericale et laycale seu in
partē dantē et admistrantē sacra
menta et in partē suscipientez ista
q̄ iste due partes distinguūtur per
dare et accipere et per hoc pars q̄
dat ē nobilioz q̄ illa que accipit. et
qz pars clericalis ē ordinata i se pul
cherrime et mirabilissime tāq̄ pul
cherrima gerarchia gradatim or
dinata. et iō necesse ē etiā q̄ pars
laycalis sit in se ordinata suomō. vñ
iste due partes faciūt vnā ecclias
et vnū corp? et q̄si vnū hoīem. Et
iō qz vna ē superior alia inferior vna
dās et alia recipiēs et insit se h̄nt si
cut corp? et aia qz sic ex corpore et
aia fit vn? hō ita q̄ corp? ē pars i
ferior et aia superior et corp? reci
pit influenciā et aia ifluit ei et dat cor
pori vitā. et iō sic se h̄z aia ad cor
pus sic se h̄z pars clerical' ad par
tem laycale qz fit quasi vn? homo
maxim? ex parte clericali et layca
li. et qz sic aia est in se ordinata per
suas potestates vt iam declaratū
fuit. ita et iā suomō corp? est ordi
natum in seipso per sua mēbra et
organa visibilia. Et ideo etiam
necesse est q̄ sicut pars clericalis

est i seipſa mirabilr & pulcherrime
ordinata per mirabilez gerarchiā
Ita etiāz pars laycalis sit in se or
dinata suomō & pporcionaliter p
suam gerarchiam. Et q: pars cle
ricalis est ordinata in seipsa p po
testatem spiritualem que cōstituit
in ea multos grad⁹ vt declaratur
est. Ita etiāz pars laycalis dz esse
ordinata in seipsa per potestatem
corporalem seu tēporalem q: sicut
est ptās spiritual'. Ita etiāz est po
testas corporal' seu tēporalis. q: si
cut est aia ita est corp⁹. et sicut sūt
bona que recipit aia in se. Ita sūt
bona q recipit corpus in se. & sicut
aia hz suā vitam spūalem. ita cor
pus hz vitam corporalē. Due igr
sūt vite vna terrena & alia celestis
vna corporea et alia spūalis vna
qua corp⁹ viuit ex aia & alia q aia
viuit ex deo. Et vtraqz habz suum
bonū quo nutritur & vegetatur vt
possit subsistere & permanere. vita
aut terrena seu corporalis nutrit
bonis terrenis et vita spūalis nu
trit bonis spūalibus. Ad vitaz ter
renaz ptinent oia que sūt terrena
& ad vitaz spūalem pertinent oia
que sūt spūalia. Et iō sicut fuit ne
cessaria ptās spūalis administrādo
bona spūalia scz ipa sacramenta in
quib⁹ psistit vita spiritualis. Ita
est necessaria ptās terrena & secu
laris administrādo bonā terrena.
Et sic fuit necessaria ptās siue iu
risdictio spūal' ita est necessaria po

testas iurisdictionis tēporalis. Et iō
sicut ps clerical' est ordinata p po
testatem spūalem. Ita pars layca
lis est ordinata p ptātem terrenāz
& sicut spūalis ptās habz multos
gradus & multos ordines ptāruz
et tñ omēs sūt sub vno capite. Ita
ptās terrena hz suos grus & omēs
hnt vnū caput scz ptātem regiam
vel imperialem. Quanto aut vita
spūalis ē dignior & q̄to aia est di
gnior q̄ corp⁹ tanto ptās spūalis
precedit & excellit terrenā seu secu
larem ptātem in honore et digni
tate. Et sicut aia nō fecit corp⁹ iz
de⁹ fecit tam aiam q̄ corp⁹. sicut
aia regit corp⁹ ita spūal' ptās dz
regere corporalē nec ptās spūal' if
instituit corporalē sz de⁹ imedia
te ordinavit et instituit eā & sic cor
pus ē ppter aiam & ad ipam ordi
natur. Ita ptās terrena ē ppter po
testatē spūalē et sicut corp⁹ est sub
iectum aie. ita ptās terrena dz cē
subiecta spūali. Ex hijs oibus ap
parēt tres esse mirabiles ordines
in mūdo pmo ordinē nature q̄ iā
in principio libri isti⁹ positus est
qui ē ordo creaturaz et alij duo
ordines sūt in natura hūana & in
xpianitate per duas ptātes. scz or
do ptātis spūalis et ordo ptātis
corporalis seu tēporalis. Et de
tanto ordines isti duo excellūt or
dinē nature de quāto hoies excel
lūt alias creaturas q: isti duo or
dines fundātur in hoib⁹ in ordi

ne autē nature de quāto vna crea-
tura eleuatur sup̄ aliā de tāto hō
eleuatur sup̄ om̄s creaturas. sed
in istis duob⁹ ordinibus hō ele-
uatur sup̄ hoīem et ppl⁹ sup̄ po-
pulum et gēs supra gentē. Si igr̄
mirabilis est mund⁹ ppter mira-
bile ordinē nature multo magis
mirabilis ē ip̄a christianitas seu
ecclesia ppter duos mirabiles ordi-
nes duarū ptātū. Compara igr̄
istos duos ordines adinuicē ⁊ vi-
debis excellenciam eorū.

De cōparatione duarū potes-
tatum inter se.

Quia potestas tēporalis seu
corporalis que respicit ⁊ or-
dinat partē laycālē est tāq̄ cor-
pus et ptās spūalis que respicit
et ordinat partē clericālē ē sic
aīa. Et ideo sicut de⁹ primo fecit
corp⁹ q̄ aīam q̄ primo corp⁹ pre-
paratur ad reparationē aīe et vlti-
mo aīa recipitur in corpore et iō
ip̄m perficit et informat et viuī-
ficat. Ita cōformiter potestas ter-
rena seu secularis p̄us fuit in ter-
ra q̄ spūalis et de⁹ primo ordina-
uit ip̄am q̄ erat tanq̄ corp⁹. et iō
debutit precedere vt p̄prietur ad
receptionē potestatis spūalis sic
corpus ad aīam. Et iō per multa
milia annoz fuit ptās terrena in
mūdo et cōtinue paulatī dispone-
batur et p̄parabatur. et qñ fuit di-
sp̄sita et preparata ad recipiendū
p̄testatē spūalē tunc venit x̄ps

in mundū ordinans potestatem
spūalem et tūc potestas terrena
erat per vniuersum mūdum ordi-
nata et habebat suū caput in ma-
iori ciuitate toti⁹ mundi sc̄z in ro-
ma. et ideo in illa ciuitate in qua
terrena ptās habebat suū caput.
Ibi ptās spūalis recepta fuit ⁊ col-
locata et ip̄a ptās ibi posuit suū
caput et subiugauit sibi ptātē ter-
renam. Oportuit autē q̄ potestas
spūalis poneret suū caput in ma-
iori ciuitate toti⁹ mundi. ⁊ sic po-
testas terrena recepit spūalem sic
corpus aīam et quasi fecerūt vñū
hoīem nouum. et iō insil⁹ sunt mix-
te per totam christianitatē ⁊ vna
iuuat aliā. Un̄ postq̄ potestas
terrena que primo erat nō fuit de-
structa per aduentū ptātis spūas-
lis sc̄z est sibi subiecta et sermēs sis-
gnum est q̄ ptās tēporalis a deo
erat q̄ si a deo nō fuisset destruc-
ta fuisset nec mixta fuisset cū spūali.
Et ideo sicut aīa viuificat et ifor-
mat corp⁹. Ita potestas spūalis
ultimo veniēs tanq̄ nobilioz ⁊ ex-
cellentioz et tanq̄ forma et aīa ei⁹
viuicat et informauit ⁊ reduxit eā
ad deum sicut aīa reducit et ordi-
nauit corp⁹ ad deū. Si igr̄ terres-
na ptās separet a spūali ptātē tūc
necessario ē mortua ⁊ sepata a deo
totaliter et est corp⁹ sine aīa. Ca-
ueant igr̄ terreni p̄ncipes qualif
p̄decessores eorū quoz ipsi sūt suc-
cessores fuerūt subiecti et obediēs

tes potestati spūali. Cogitēt quali-
ter caput potestatis terrene scz ro-
manum imperiū subiectus fuit ca-
piti prātis spūalis p mille annos
z vltra. Timeant igitur omēs chri-
stiani qui nūc sūt maiores z mino-
res christum cuius vicarius sub-
iugauit sibi omēz potestatem ter-
renam. Timeant omēs principes
christiani qz eoz predecessores q
fuerūt excellēiores z maiores sb-
iexerūt colla sua vicario eius et ei
tanq̄ veri subditi seruerūt. Quis
igitur ausus est persequi ecclesiaz
xpi. Cogitēt omēs christiani q chri-
stianitas nō erat aliqn z qualiter
incepit z creuit z ad sūmam altitu-
dinez deuenit. qualiter perseuera-
uit z continue pmansit. Timeant
igitur christiani filiū dei sicut pre-
decessi sui fecerūt honorēt eū sicut
predecessores honorauerūt vide-
ant magnitudinez z excellentiam
predecessoz z paruitatez eoz z
cognoscant q nihil sūt in respectu
eoz. Sic igitur illi qui tam excel-
lentes fuerūt timuerunt xpm z ei
obedierūt z crediderunt z fideles
fuerunt et eū tantum honoraue-
runt. Multo magis igr qui nunc
sūt cū nihil sint respectu illoz de-
bēt magis timere christuz z ei obe-
dire z credere z eū honorare z suo
vicario subditi esse. Cognoscāt eti-
am omēs gētes ihm xpm esse verū
filiū dei cui prās z principat?
durauit per mille annos z vltra et

durat in maiori ciuitate toti? mū-
di q dñabitur vniuerso orbi i qua
erat caput terrene prātis.

Septimuz z vltimū sacramen-
tum est sacramentum matrimonij
quod est pūctio inseparabilis viri
z mulieris introducta per libez
cōsensū aioz ex parte vtriusqz ex
psum p vbum vel aliquod signū
z est institutus vt sit officiū sacra-
mētuz z remediuz. officiū ad mul-
tiplicandō sacramētuz ad significā-
duz z remediuz ptra pctā.

Quoniam autēz de? nō fecit
omēs homies siml sicut fecit
angelos in simul. Sz solū fecit pri-
muz hoiez z pma mulierē immedi-
ate p se sine adiutorio alteri? et ob-
dinauit q hoies multiplicarētur i
terra p mod gñationis z ppagato-
nis. ita q vn? descenderet z gñā z
ref ab altero vt sic maior essz vni-
tas et amor inter hoies vt sic se re-
putarent quasi vnuz hoiez duz vi-
derent se omēs descendisse ab vno
homine. et sic modus gñandi essz
signuz vnitatis z societatis. Et qz
totuz principale bonuz hominis
est vt habeat pūctionem z socie-
tatem cuz deo qz per talem socie-
tatem homo recipit vitaz a deo z
totum bonuz suuz. Ita q vita ho-
minis cōsistit in societate vt iā dic-
tus est. Et iō quia ista societas ho-
minis cum deo est occulta inuisibi-
lis z spūalis z est finis z cōplemē-
tum hominis debuit significari si

figurari et representari quod fieri potuit per res sensibiles et visibiles ut semper homo haberet aliquod signum manifestum visibile per quod representaretur et significaretur ei coniunctio quam debet habere cum deo per amorem tanquam per suum principale bonum. et ideo quod coniunctio et societas inuisibilis debet significari et figurari per coniunctionem visibilem que est istud signum representans istam coniunctionem spirituales ideo debuit esse propinquissimus ipsi homini. et ideo ordinavit deus quod non solum genus humanum per generationem multiplicaretur sed taliter et tali modo multiplicaretur et cresceret ut modus generandi et multiplicandi esset signum visibile figura et representatio istius coniunctionis et societatis spiritualis et inuisibilis quam homo semper debet habere cum deo per amorem in quo persistebat totus status hominis. Et ideo ordinavit deus et instituit ut propter propagationem generationem et multiplicationem hominum fieret per coniunctiones viri et mulieris quod coniunctio esset indivisa et singularis et hoc est matrimonium. Et ideo a principio fecit primum virum et primam mulierem et non plures viros nec plures mulieres sed unicam et singularem mulierem uni viro coniunctam et voluit quod ista coniunctio esset inseparabilis et indissolubilis. et ideo istud matrimonium fuit ordinatum a deo in principio nature humane ad duo scilicet ut esset in officium generandi et multiplicandi homines et ut esset signum et sacra-

mentum representationis coniunctionis inuisibilis et spirituales anime cum deo per amorem liberales et spontaneam. Unde a principio deus fecit duas coniunctiones mirabiles in humana natura. prima fuit quando coniunxit animas rationales cum carne seu cum corpore et ista fuit naturalis et non precessit consensus quod ipsa nesciebat eo quod nondum erat. sed deus coniunxit animam cum corpore et istud fuit primum matrimonium. Alia vero coniunctio nec fecit deus in humana natura quando coniunxit mulierem cum viro in una societate inseparabili. et ista societas fuit maior et nobilior et ista fuit voluntaria liberalis et non naturalis et per primum consensus viri et mulieris et per amorem utriusque et prima societas erat signum et representatio istius coniunctionis quod sic anima est superior et maior et dignior et caro est inferior. Ita vir est maior superior et dignior et mulier inferior. Et sicut una anima fuit coniuncta cum una singulari carne et non cum pluribus. Ita unus vir cum una muliere non cum pluribus. Et sic prima coniunctio non poterat destrui nisi per mortem. ita nec coniunctio viri et mulieris non poterat destrui nisi per mortem. sic igitur prima societas que fuit in humana natura radicalis et fundamentalis scilicet anime cum carne significabat et representabat secundam societatem coniunctionis que erat in humana natura que erat viri et mulieris et ista secunda figurabat et representabat tertiam coniunctionem seu societatem que est anime cum deo seu humane nature

cuz deo et ista est maxima oim. Et sic ambe societates que erāt in humana natura erant ppter tertiā que erat hoīs cum deo.

De comparatione istarū societatum inter se.

Et qz iste tres societates sūt ordinate inter se et vna ascendit sup̄ aliā in dignitate et nobilitate quasi per quādā scalā et vna re pñtat aliā. et iō cōparemus eas adinuicez. Un̄ due pme que sunt infra naturā hūanā sūt ppter illam que ascendit sup̄ hūanā naturā. In pma em̄ pñctōe et societate corpus ascendit ad aīā et cōiungit cū ea naturalr. In scōa societate mulier ascendit ad virū et cōiungit cū eo per libez arbitriū et cōsensum. Et qz mulier hz carnez et spm̄ seu aīā et vir etīāz ibi. Iō fit duplex pñctio seu societas scz aīe cū aīā et carnis cū carne qz aīa viri pñgit cū aīa mulieris et cōuerso per amorem et consensū et caro viri cū carne mulieris. Sed in tertia societate tā vir q̄ mulier cōiungit cū deo et nō solū vir et mulier sz tota hūana natura debz cōiungi cū deo quia ppter hoc facti sūt. Sicut igr̄ in pma pñctōe et societate que est aīe cū carne ipsa caro viuificatur exaltat et nobilitat per societatem cū aīā racōali. Ita q̄ ex seip̄a nō habz vitā ymo est nihil. Et sic etiam in scōa societate ip̄a mulier viuificat fortificat

et exalta tur per societatem cuz viro. Ita etiam significatur q̄ tā vir q̄ mulier et tota societas seu congregatio hoīm viuificantur nobilitantur et exaltantur per societatem et pñctionem cū deo. et sicut tota caro est cōiuncta cū aīā et tota mulier cum viro. Ita tam vir q̄ mulier qui faciūt vnam societate et vnā congregationez debent coniungi cū deo per amorem et per psequēs tota cōgregatio viroz et mulieruz. Sicut aut̄ in hūana natura fuerit due societates seu pñctōes. pma aīe cū carne que faciūt vnā personam indiuiduam. et scōa mulieris cū viro qui faciunt vim amorem et societatem inseparabilem. Ita significatur q̄ due erant pñctiones possibiles humane nature cū deo: vna ad modū aīe cum carne per vnionē personalem. Ita q̄ deus et homo cōcurrent in vna persona et alia erat p amorem et voluntatez nec aliter pōt hūana natura pbinari aut pñgi cū deo nisi istis duobz modis. Et qm̄ fili⁹ dei est vnit⁹ psonaliter cū hūana natura et iō ppleta est societas que se hz p modū vnionis aīe cū carne. Et qz xps de⁹ et homo in vna persona vltorius cōiungit et vniuit sibi xpianitatē que est vna societas et vna pgregatio oīm christianozum que vocatur ecclesia que habz modū vnitatis et veram vnitatem q̄tum fieri potest: q̄a tota christianitas

est cōiuncta cū vno sūmo sacerdo
te vicario christi: et iō tota ecclesia
h3 modū mulieris seu vxoris et
christi? h3 moduz viri que tota ec
clesia est quasi vna persona et chri
stus alia persona et est ibi matris
monium sic inter primū virū et pri
mā mulierē. Sicut igit in primo
statu hoīs aī lapsū erat cōiun
ctio et societas viri et mulieris cū
deo mūdum incarnato et ista erat
per amorē. Ita q̄ ibi erat ecclesia
et congregatio hoīm. Sed mo
do in reparatiōe facta ē cōiunctio
et societas christianitatis seu ec
clesie cū filio dei facto hoīe et in car
nato et sic modo due sūt pūctio
nes seu due societates. prima est
filij dei cū hūana natura et cū hu
manitate sua, ppria et singlari. et
scda societas est christi dei et hoīs
cū tota christianitate q̄ est sua ec
clesia et est tota sua et ista est maxi
ma cōiunctio et maxia societas q̄
possit esse qz maxim? christi? de? et
hō est maxia ecclesia. Et sunt ibi
due vxores prima vxor est hūani
tas filij dei. et scda est ecclesia que
est vxor christi dei et hoīs. Un? ec
clesia semper se h3 ad modū pme
mulieris qz sic prima mulier descē
dit de viro et fuit formata de viro
Ita tota ecclesia descēdit a christo
et ē formata de christo qz tota chri
stianitas est reuocata et restaura
ta per sacramēta christi q̄ hnt to
tā virtutē a passione christi et amo

re. et ideo recte tota christianitas
seu ecclesia ē vxor et mulier seu spō
sa christi. Et iō istud matrimoniū
christi et ecclesie sue recte figuratur
per matrimoniū viri et mulieris
qz sic vir et mulier hnt cōformitas
tem in natura. Ita christi? et sua ec
clesia hnt cōformitatē i natura q̄a
christi? h3 carnē hūanā sic ecclesia.
et ideo ē ibi duplex societas vna
per amorē et dilectiōem et alia p
cōformationē carnis sic mulier et
vir hnt societatem per amorem
et per societatem carnis.

Quod sacramētū matrimoni
est antiquum et etiā nouū sacra
mentum.

Et qz matrimoniū pp̄ hoc ē
sacramētuz qz est signū et q̄a
significat aliquā rem sacrā sacra
tam inuisibilē et spūalem. Et quia
nobili? et mai? et principali? sine
cōporatione est illud quod signifi
cat qz signuz est, pp̄ter significatū
et nō ecōuerso. et ideo sine cōpas
ratione nobilior est illa cōiunctio
spūalis que significat per matris
monium q̄ ipm matrimoniū. Et
quia ipm matrimoniū est institus
tum et ordinatū ad significanduz
et repñtandū cōiunctionē et vnio
nem spūalem que fit et fieri d3 in
ter hūanam naturā seu aīam et de
um qz vtraqz est voluntaria per li
berum cōsensum. Et iō qz cōiunc
tio aliter fuit a principio nature
hūane in statu perfecto et aliter i

reparatione post lapsū qz a pīncipiō natura būana pīūgebatur solū per amorē et cōsensum libez. Sed post lapsum in reparatione facta ē noua cōiunctio inter deū z naturā būanam qz persona filij dei sibi cōiunxit naturā būanam in vnitāte persone et fact⁹ est de⁹ hō qui est christ⁹. Et vltēr⁹ ipse christ⁹ de⁹ homo cōiunxit sibi nouam societātē qz formauit ecclesiaz seu christianitatē totā nouam per sacramēta et abluīt et lauit. Et sic facta est noua cōiunctio spūalis inter christū et suā nouā ecclesiaz et sic sunt tres cōiunctiōes spūales. Et iō postq̄ matrimoniū fuit ad hoc pīncipaliter institutū ad significandū primā cōiunctiōē spūalem. Ita etiā de nouo debuit institui et ordinari ad significandū nouā pīunctiōē inter personā filij dei et būanam naturā quā assūpsit. z pīunctiōē nouā inter christū et ecclesiam nouā qz vtraqz ē voluntaria et p pīensum libez et vtraqz est ad modū matrimoniij. Et iō matrimoniū est antiquū z pīmum sacramētū et ē etiā nouum sacramētū sic baptīz⁹ et alia q̄a dignū est qz ista cōiunctiō noua facta in repatione significet et repñtetur sic illa antiq̄. Et sic matrimoniū ē sacramētū christi sic alia q̄si innouatum ad nouā significatiōē. et sic pīunctiōes spūales repñtantur p matrimoniū scz pīma q̄

erat hoīs cū deo per amorē solū et alie due noue scz filij dei cū natura būana quā assūpsit et xpi cū ecclesia sua quā formauit. vñ i vtraqz pīuctiōe ē vñiō duoz vñi⁹ agēd et influētis et alteri⁹ vt patiēti z suscipiēti z hoc p vīclm amoris quod pcedit ex mera volūtate et iō recte significat⁹ et repñtat⁹ vtraqz istaz pīunctiōē spūaliū per matrimoniū qd ē pīunctiō duaz psonarū quaz vna ē sic agēs z illūēs scz virilis sex⁹ et alia sic patiēti z suscipiēti que est muliebris sexus et hoc ex mutuo pīensu volūtatis. Et iō videt⁹ qz sacramētū matrimoniij est magnū sacramētū propter istas pīunctiōes spūales q̄s repñtat et significat spūaliter ppē tertīā cōiunctiōē et vltimā q̄ ē christi z ecclesie. Vñ illa rectissime repñtat⁹ i matrimonio qz sic in matrimonio est duplex pīunctiō vna p amorē q̄ est cōpleta. Alia est corporis q̄ seq̄tur ex pīma z ibi ē tota cōsummatiō matrimoniij. Ita sīc i christi cōiunctiōe z sue ecclesie sūt due pīunctiōes vna p amorē et vtraqz pte z alia p pīformitatez z silitudinez nature qz christ⁹ et ecclesia sua hñt cōformitatē carnis et sic sunt due magne z maxie cōiunctiōes.

Qd matrimoniū iōtuz ē sacramētum xpi dat grām et adiutoriū spūale ptra carnalē pīcupiscenciā et ad operandum illa que sunt ne

cessaria in matrimonio.

Et quia matrimonium est sacramentum christi sic alia sacramenta et ideo opus quod sic alia sacramenta dant certam gratiam et spirituale et aliquod adiutorium spirituale sic homo indiget ita etiam sacramentum matrimonii dat certam gratiam et adiutorium spirituale sic indiget homo in hijs que sunt necessaria ad matrimonium. unde cum in matrimonio debet boni facultas et potestas utendi uxore sua ad precreationem pleris et hoc ex divina institutione datur etiam ibi gratia cum qua convenienter illud fieri possit sic dictum fuit in sacramento ordinis et in illis que digne sumunt sacramentum minimum in fide christi et recta intentione ut scilicet unius ex consensu boni amoris ad precreandum plene ad dei servitium. tales recipiunt gratiam in matrimonio que adiuvat eos contra concupiscentiam carnalem. et per talem gratiam anima subleuatur a corruptione et concupiscentia inordinata libidis ut sit ibi copula singularis copula utilis et copula inseparabilis. et quia ista sunt accidentia in matrimonio ut sit perfectus et sanctus. et sic ex ista gratia datur remedium contra inordinationes concupiscentie et nascitur triplex bonum matrimonii. Unum ipsa carnalis concupiscentia inclinatur ad multas mulieres quia luxuriosus non est potest de una. et ideo in matrimonio datur gratia boni ut uni soli uxori velit coniungi et sic inclinatur ad multas mulieres tollitur per copulam singularem

Concupiscentia etiam inclinatur ad delectationem et non ad utilitatem fructus vel pleris. et luxuriosus non querit nisi satisfacere concupiscentie sue. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut non cognoscat uxorem nisi propter prolem. et sic talis inclinatur tollitur per copulam utilem et fructuosam. Item etiam concupiscentiam carnalis post impletionem generat fastidium. unde luxuriosus postquam cognovit unam respuit eam et vadit ad aliam. et ideo in matrimonio datur gratia et adiutorium ut semper velit esse cum una. et sic tale fastidium tollitur per copulam inseparabilem. Et ulterius ex copula singulari nascitur bonum fidei ut ad aliam non accedat et ex copula utili sequitur bonum pleris et ad bonum ordinatum est minimum in quantum est officium nature. Et etiam ex copula inseparabili oritur bonum sacramenti quia talis copula et coniunctio inseparabilis est sacramentum coniunctionis spiritualis itaque dicere. et sic tria bona nascuntur ex matrimonio scilicet fides seu fidelitas pleris et sacramentum. et sic minimum prestat remedium contra concupiscentiam quia per gratiam que in eo datur reprimat concupiscentiam carnis in sua radice et non fit magna. et etiam per illa tria bona que sunt in matrimonio ipsius matrimonium honestat ipsam carnalem concupiscentiam ut scilicet accipit qui propter concupiscentiam creat turpitudinem sit honestus quia illa bona cooperantur illam turpitudinem illius actus que

alis esset turpissimus et in excusa-
bilis et nullomodo licit^{us}. Ita q^{uod} illa
tria bona vel vnū illo^{rum} excusat co-
itum vt nō sit peccatū quod alis esset
peccatū et sic matrimoniū dat reme-
dium vt nō sit peccatū quod esset pec-
catum q^{uia} pl^{urimum} hñt illa tria bona de
honestate et bonitate q^{uod} opatō il-
la habeat de turpitudine et inbo-
nestate. Item etiā matrimonium
dat remediū cōtra ardorē cōcupi-
scencie et om̃s ei^{us} corruptiones q^{uod}
sequerēt^{ur} si matrimoniū nō esset
quia dū hō satisfacit cōcupiscēcie
in actu matrimoniali tūc ip̃a pec-
piscēcia nō ita incitat s^{ed} remittit^{ur}
feruor libidinis q^{uia} multi p^{ro}pter
per p^{ro}cupiscēciā nisi haberēt vxorē
res quā cognoscēdo euadūt ardo-
rem et adustionē carnis et sic ma-
trimoniū liberat a peccato quod
alis p^{ro}mitterēt^{ur}. et sic apparet q^{uod}
in matrimonio tria p^{ro}siderāt^{ur} s^{ed}
signum seu significatō seu sacra-
mentum officiū et remediū. et q^{uod} tum
ad significatōnē duplex ē signifi-
catio q^{uia} significat cōiunctionē chri-
sti et ecclesie sue per amorē et con-
iunctionē et cōfirmationē nature.
et s^{ed} duplex est officiū in matri-
monio. vnū est per mutuā nutri-
tionē viri et mulieris q^{uia} adinuicē
se sonēt nutriunt et iuuāt. et aliud
est officiū ad p^{ro}creandū p^{ro}lem.
Similiter est duplex remediū
vnū q^{uod} tum ad fluxū cōcupiscēcie
vt s^{ed} hō nō intēdat nec inuideat

om̃es mulierē. Aliud remediū est
q^{uod} tum ad inordinatōnē vt s^{ed} nō
cognoscat mulierē rōe libidinis et
delectatōnis nec sine affectu ma-
rimoniali s^{ed} amore p^{ro}lis. et sic sūt
duo significata duo officia duo re-
media. s^{ed} primū significatū et pri-
mum officiū et primū remediū ē
in sacramēto matrimoniij q^{uod} tum ad
cōiunctionē aīo^{rum}. s^{ed} scōm signifi-
catum et scōm officiū et scōm reme-
dium sūt in sacramento matrimo-
nij q^{uod} tum ad cōiunctionē corpo^{rum}.
Sicut at^{que} in alijs sacramētis ē ali-
quid visibile seu sensibile exterius
apparēs et aliquid inuisibile q^{uod} s^{ed}
gnificatur. Ita similiter in isto sa-
cramēto q^{uia} aliter nō esset sacramē-
tum. Et iō in isto sacramēto sūt v^{er}-
ba et signa exteriora seu actus et
operationes exteriores loco rerū
corporalium que sunt in alijs sa-
cramētis sicut in baptismo abluz-
tio aque. et iō istud sacramētū fit
sicut sacramētum penitēcie i quo
nō pōitur aliqua res corporalis.
sicut q^{uod} v^{er}ba exterius dicta a viro et
a muliere per que significat et de-
claratur cōsensus interior ambe^{rum}.
sunt totū illud q^{uod} p^{ri}mo apparet i
matrimonio et ipse cōsens^{us} inters-
ior ē illud q^{uod} p^{ri}mo significatur i
matrimonio sic cōfessio significat
cōiunctionē et duplicēciām interio-
rem in ip̃o sacramēto penitēcie. et
deinde causatur inter virū et mu-
lierem vinculū obligatorū inuisi-

bile et spūale et cōiunctō que est
nunq̄ dissolui pōt et hoc ex ordi-
natione diuina q̄ deus matrimoniū
instruit ppter significatōez spūa-
lis p̄iunctōis. Et istud vinculum
obligatoriū causatur ppter mutu-
um p̄sensū viri et mulieris exp̄s-
sus et declaratū per v̄ba exteriora
v̄triusq̄ vel per signa alia est pro-
prie matrimoniū sc̄z causat matri-
moniū. et sic sūt ibi tria per ordinē
sc̄z v̄ba exteriora significancia et
ipse p̄sensus liber spontane⁹ et mu-
tu⁹ viri et mulieris et ip̄m vinculū
obligatoriū indissolubile et infrā-
gibile et tale vinculū est sacramen-
tum et significat p̄iunctōem spūa-
lem inter deū et aiām et inter fili-
um dei et hūanam naturā sibi p-
sonaliter copulatā et iter christus
et ecclesiam. Et ideo ppter talem
significationē causatur tale vincu-
lum indissolubile. Et vltim⁹ ex ta-
li vinculo obligatorio p̄ quod vir
transit in p̄tatem mulieris et mu-
lier in p̄tatem viri q̄tū ad corpus
sequitur vltima p̄iunctio q̄ est co-
pula carnalis. et ideo ppter illam
obligatōez vir tenetur reddere de-
bitum mulieri et mulier viro. et sic
apparet qualiter p̄sensus volūta-
ri⁹ per v̄ba exp̄s̄sus causat per-
petuam obligatōnem ex dei ordi-
natione. Item etia⁹ apparet q̄ in
matrimonio possūt semp̄ esse duo
bona sc̄z fides et sacramentum q̄
uis semp̄ nō sequat̄ p̄les et fruct⁹

Un̄ sep̄ pōt eē ibi fides et fidelitas
p̄ter solutōez debiti. etiā semp̄ est
sacramentum et signū cōiunctio-
nis spiritual̄ ymo p̄iunctiōis spi-
ritualiū iam dictaz.

Qd̄ sūme timere debet ois xp̄i-
anus ne violet matrimonium nec
suum nec alterius.

Et q̄ ip̄m matrimoniū ē m̄
sacramētum et tā magnum
et ē institutū et ordinatū ad rep̄-
tandum et significādū tam ma-
gnas et tā sanctissimas cōiunctōes
spūales super⁹ dictas cauere dñt
om̄s illi qui sūt i m̄rimonio ne tur-
pent vel violet m̄m sacramētum a
deo ordiatū q̄ qui violet et detur-
pat signū facit iniuriā rei q̄ signi-
ficatur per signū et illi qui instituit
tale sacramētū sige sinū. Et que
maior iniuria q̄ iniuriare cōiunctō-
nem filij dei cum hūana natura in
vna persona que ē sūme honoran-
da et cui⁹ cōiunctionis ip̄m m̄rimo-
niū ē signū. et que maior iūria
q̄ iniuriare cōiunctionē christi et
ecclesie cui⁹ matrimoniū ē exp̄sum
signū qui em̄ istas cōiunctōes cō-
tempnit et iūriat dign⁹ est maxia
vindicta inbonorat em̄ hūanitatē
christi personā filij dei et totā eccle-
siam et sūt carnē dei. Caueāt om̄s
hoies ne violet et deturpēt matri-
moniū alteri⁹ querēdo v̄ro: ē alte-
rius. Cogitet hō q̄tum vitupat et
inbonorat christum qui hoc fecit

Honorandū est igitur ipm matris
monium ppter xpm.

Comparatio xpi ad ecclesiā sicut
viri ad vxorē et spōsi ad spōsam.

Et qz xps se habet ad ecclesiā
am sen xpianitatez sicut vir
et sponsus ad vxorem et spōsaz. et
iō sicut quilz bon⁹ sponsus amat
suā spōsaz amore casto bono et pu
ro et singulari et everso spōsa bo
na spōsum. Ita sifr xpus diligit ec
clesiā amore castissimo purissimo
et mūdissimo et etiā ecclesia amat
ipm et iste amor est immortalis et
perpetuus et sicut sponsus ver⁹ et
bon⁹ amat decorat et pulchrificat
spōsam suā quātum pōt iux hono
rem suū. Ita xps ornat ecclesiā oī
ornamento et corporali et spūali et
int⁹ et ex qrtū fieri pōt iux honore
suū. Et sicut bonus spōsus nō per
mittit suā spōsaz errare nec deui
re. Et sicut spōsus deffēdit suā spō
sam. Ita xps ecclesiā suā. Et sicut
bona spōsa amat et timet et hono
rat suū spōsum sic et ecclesia xpm
Et vt oia' concludam⁹ sicut in om
nib⁹ se hz bon⁹ sponsus ad bonā
spōsam sic xps veraciter et cōple
te se habet et habebit continue ad
suam ecclesiā. Et qz sponsus est

immortalis: ideo sponsa erit immor
talis. Et sic omnibus modis erit
proporcio.

Elaratum est igitur demo
do et forma in quibus ielus
christ⁹ dei filius et verus homo
tāq⁹ verus medic⁹ et saluator dat
bene esse grām et salutes oī homi
ni lapso et qualiter homo de facto
recipit et qualiter virt⁹ passionis
et mortis christi applicatur homi
et etiā de mō regnandi renouādi
et incorporādi hoīez cū xpo et mani
festū q̄lit christ⁹ operat⁹ circa ho
minem renouand⁹ perficiend⁹ et cō
plendum per res visibiles et sensi
biles que sūt sacramēta et qz virt⁹
salutifera deriuatur et de scēdit a
diuinitate que est in christo p ei⁹
humanitatem in ipsa sacramēta

Ita qz ipsa sacramēta visibilia
sunt instrumenta christi per q̄ tan
git hoīem et applicat suā virtutez
hoī indigēti et virt⁹ passionis ei⁹
copulatur hoībus et qz ipsa sacra
mēta sūt q̄dem memorabilia passi
onis significantia passionem ptes
ritam qz ipsa passio operat⁹ in hoī
bus p memoriā eius. Et ideo chri
st⁹ impleuit ecclesiā suā et xpianita
tē suis memorialib⁹ et virt⁹ passio
nis sue q̄ ē trāsacta semp manet

et saluat hoies. Declaratū est etiā quomō ista sacramēta sūt ordinata et instituta scōm necessitatē hominis cui sacramenta debent applicari et q̄ quinq; p̄ma sacramēta scz baptis̄m confirmatio extrema vñctio eucharistia et penitētia respiciunt indigentia; cuiusl; hois in se principaliter inq̄tū est singularis persona. sed duo vltia scz ordo et matrimonium ordinātur ad alterū. Ita q̄ ille q̄ recipit ea recipit p̄ncipaliter p̄pter alios et nō p̄pter se quia ad hoc ordinātur quia sacramentum ordinis ordinatur ad multiplicationem spiritualem xp̄ianorū et ecclesie ipsi et ad multiplicandū et renouandū in esse spūali quia per ipm datur potestas ad ministrandū sacramēta. S; matrimonium ordinat ad multiplicationem naturalē et corporalem fidelium xp̄ianorū et ad renouandū et multiplicandū in esse nature vnde sicut in natura hominis sunt quedam vires et vtutes

ordinate ad p̄seruationē p̄sone in diuidue. Et quē ad p̄seruationē sp̄ei. Sic sibi in spūalibus: quinq; sacramēta sūt ad gratiam conferēdam et perficiendam circa ipsam personam. Sed ordo et matrimonium sunt ad conseruandū et perficiendam ecclesiam. Et ideo quia ista duo respiciunt multitudinem et alia quinq; respiciunt personā singulārē sicut multitudo sequitur vnitatem ita ista duo sacramenta sequunt alia quinq;. Et vltimo ponitur sacramentum matrimonij quia modicum habet de spūalitate nisi q̄tum ad significatū q̄ in hoc est maximum sacramētum. Declaratū est etiā qualiter duo sunt effectus sacramentorū qui remanent in homine recipiente scilicet gratia et character seu signum indelebile. Et sic ex omnibus apparere possunt numerus ordo sufficiencia et comparatio sacramentorum. Et sic apparet qualiter ipsa christianitas et ecclesia

xpi est multa armis et medicamen-
 tis spiritualibus. Ita quod nihil ei deficiat
 in aliquo. Et totum bonum eccle-
 sie et christianitatis et totus thesaurus
 eius consistit in sacramentis et totus
 exercitatus eius est in usu sacramen-
 torum. Et sic ipsa christianitas et eccle-
 sia continet in se totam virtutem christi per
 ipsa sanctissima sacramenta. et ideo
 est habundantissima plenissima et
 dictissima in rebus spiritualibus. Et ita
 apparet quod ipsa sacramenta sunt bo-
 na principalia ipsius christianitatis et ec-
 clesie christi et omnia alia sunt minus princi-
 palia et quasi accidentalia et acces-
 soria et quasi quedam ornamenta vel sub-
 stantamenta. Unde christianitas a christo
 dicitur et derivatur. et ideo bona que
 christus ei dedit sunt principalia sic sunt
 sacramenta in quibus dedit seipsum
 ecclesie eius. Sed alia bona ecclesie
 dantur ab hominibus et ideo cauendum est
 et summe fugiendum ne bona christiani-
 tatis et ecclesie et alia bona minus
 principalia data ab alijs que sunt ni-
 hil et quasi accidentalia reputentur princi-
 palia et maiora. O quanta iniuria
 esset facere ista contra christum. O quan-
 to preceptum. O quanta inordinatio et
 cecitas et deviatio. Cauere igitur debe-
 mus summe minister ecclesie a tanto
 malo et tanta iniuria. Et quid etiam
 significaret hoc nisi reputare cor-
 pus magis principale et aiam mi-
 nus principalem et ponere corpus
 super aiam et mortale super immortale et
 corporale super spirituale et visibile super

pra invisibile. Ecce igitur hoc est to-
 tum puertere ordinem christianitatis et
 ecclesie christi quantum est in se: quod igitur
 talis minister qui hoc faceret contra cor-
 daret cum christo cuius est minister cuius
 bonorum ipse dispensator: quod esset
 dignus dispensare et ministrare bo-
 na christi principalia que per nihil repu-
 tat. Sint igitur solliciti et intenti omnes
 ministri ecclesie ut honorent sacra-
 menta christi quorum sunt dispensatores pro-
 pter quod sunt in honore ut perue-
 niat cum eo ad regnum suum in eternum.
 Et sic est finis et complementum
 sacramentorum.

De iudicio vniuersali et resur-
 rectione generalis ostendit quod iudicium
 vniuersale est venturum de necessi-
 tate cum resurrectione generalis in quo
 omnes homines et tota natura humana
 resurgit cum proprijs corporibus ad re-
 cipiendo punitionem completam et fina-
 lem retributionem et suum finale com-
 plementum secundum veram iusticiam.

Notandum autem iste liber seu ista
 scia est de homine ut in princi-
 pio libri dictum est. Iam oportet tractare
 in isto libro omnia illa que pertinent
 ad hominem de principio usque ad finem
 et totum processum ipsius hominis
 seu humane nature. Et quia iam da-
 ta est in isto libro cognitio suffici-
 ens de homine et ostensum quod homo
 factus est a deo et quod propter ipsum fac-
 ta sunt omnia et qualiter homo obli-
 gatur deo et ad quod homo in quantum est

talis nature q̄ est premiabilis de
 suis operib⁹ et ostensum est totū
 debitū hoīs. et vīdū est etiam qua
 liter hō fuit lapsus a suo p̄mo sta
 tu et qualiter facta est reparatio. Et
 ostensum est qualiter per sacramē
 tūz homo surgit de lapsu sanatur
 et reducitur ad statū perfectūz vt
 possit operari et facere opera que
 debet facere si vult. Sic igit̄ duo
 opera que deus est operat⁹ circa
 hoīem iam p̄cesserūt. scz opus cō
 ditionis et restauratōis seu repa
 rationis. et ideo nō restat nisi ter
 tium opus glorificationis et p̄mia
 tōis seu finalis retributōis quia
 tria opera sūt dei circa hoīez. scilz
 opus p̄ditōis opus restauratōis
 et opus glorificatōis et etiā indu
 ditur in ip̄is opus gubernatōis
 Ipse enī homo est opus dei vnūz
 p̄pter qd̄ fecit oīa alia opa ad cu
 ius salutem et vtilitatem sua pui
 dentia semp̄ apparet manifeste ef
 se intēta. Et iō impossibile est q̄ de⁹
 relinq̄t hoīem incōpletum et quin
 p̄pleat oīa opera sua que sūt com
 plenda circa hoīem fm̄ q̄ natura
 hoīs requirit. postq̄ enī incipit et
 cōtinuat op⁹ q̄ ex bonitate sua cō
 pleat. Et qz homo est talis nature
 sue volūtatis libere et spōtanee q̄
 nullomō pōt cogi sz operatur libe
 re et est dñs suorū operum et hoc
 nō habent alie res inferiores que
 operant̄ ex necessitate. Et ideo iā
 cōclusum fuit superius in quodez
 capitulo de cōparatione hoīs ad

alias res penes libez arbitriū q̄
 opera hoīs hñt talem naturā sup
 opera aliaz rez q̄ sūt remunerab
 ilia et eis debetur retributio. ita
 q̄ homo talr fact⁹ est q̄ p̄ sua pro
 pria opa d̄z acquirere retributio
 nē et suū finale p̄plemētum. Ita q̄
 p̄us d̄z mereri et lucrari et postea
 ea d̄z fieri retributō et dari merces
 p̄ iusticiā. ita q̄ hō est talis natu
 re q̄ d̄z recipere suū p̄plemētūz et
 suū finale bonū per iusticiā et per
 merita et ei d̄z dari p̄ modō corone
 p̄miationis et solutōis et iuste retri
 butionis qz alr nō sufficeret homī
 Et iō ibid̄ cōclus⁹ fuit q̄ necesse est
 q̄ opa hoīs iudicētur distuciant̄ et
 vaciter recipiant quod eis debet̄
 fm̄ v̄am iusticiā. et iō vt nō oportet
 at hic reitare oīa illa que dicta sūt
 ibi i illo copitulo recurrend⁹ ē ad il
 lud capitulū qz est fūdamētum et
 radix ist⁹ partis. Et iō iam est fir
 mū et impossibile alijs esse q̄n fiat iu
 diciū v̄ez et discussio de operib⁹
 hoīs siue bonis siue mal. et iō nō
 restat declarare nisi q̄lit̄ fiet iudī
 cū illud et tal̄ discussio et q̄liter fiet
 ista retributio remuneratō et soluz
 tio. itē etiā iā declaratū ē in capitu
 lo de gaudio et f̄sticia q̄lit̄ necesse
 erit q̄ quelz aīa recuperet corp⁹ su
 um p̄pui ad cōplemētū gaudij v̄l
 tristicie et sic p̄bata ē resurrectō cor
 porū. et iō nō restat p̄bare nisi q̄lit̄
 fiet. Et qz istō erit vltimūz op⁹ dei
 circa hūanā naturā et erit p̄sūma
 b iij

tio toti⁹ hūane nature et p⁹ p⁹ns to-
 tius mūdi qui factus est ppter ho-
 miez. et ideo oportebit q⁹ ista retri-
 butio final⁹ q⁹ erit pplementum oim
 fiat eomō quo cōuenit hoī et deo.
 Un⁹ ist⁹ op⁹ solū erit op⁹ dei siue
 adiutorio alicui⁹ creature et ipa
 hūana natura p⁹m q⁹ opata fuerit
 solū recipet retributōez et solutōez
 sibi debitā. et iō mod⁹ faciēdi istā
 finalem retributōez et solutōez si
 bi debitā oportebit q⁹ sit iux⁹ natu-
 ram ipsoz ope⁹ bonoz et maloz
 et p⁹m q⁹ eis cōuenit q⁹ necesse ē q⁹
 bona opera et mala habeāt suum
 pplementū. Et q⁹ bonis operibus
 debet honor laus et gloria. Et ma-
 lis operib⁹ debet verecūdia p⁹fusio
 et dedecus vituperiū et obp⁹riuz
 et iō oportebit q⁹ bona opa et me-
 ritoria que sūt facta ppter deū re-
 cipiāt tū honorez tātam laudez et
 tantā gloriā q⁹ nō possit cogitari
 maior et mala opera et culpabilia
 que sūt facta ptra deū recipiāt tā-
 tam p⁹fusionem qua nō possit co-
 gitari maior et per p⁹ns hoīes qui
 fecerūt ipa opa bona vel mala re-
 cipient laudē v⁹ p⁹fusionez. et ideo
 ppter hoc necesse est q⁹ fiat iudici-
 um vniuersale in quo sil⁹ sint oīs
 hoīes et oīs angeli et oīs creatu-
 ra hūis intellectū et racōem et ipse
 deus vt oīa bona opa v⁹ mala vi-
 deant⁹ et cognoscant⁹ ab oībus cla-
 re et lucide vt scz ille qui fecit ope-
 ra bona vel mala videat ipa clarif-

sine et etiā oīs alij videāt q⁹uis
 em⁹ cui⁹z hoī statim et promptel⁹it
 certa cognitio de sua dampnatōe
 vel p⁹mo nō tū est oībus notū. Jō
 ista ē maior laus vel cōfusio q⁹ pōt
 esse. Hoc aut⁹ nō potest eē nisi in iu-
 dicio vniuersali in quo erit de⁹ et
 tota hūana natura et angelica. Et
 ideo necesse erit q⁹ ppter hoc qui-
 bz portet oīa opa sua scripta in se-
 ipso et in sua cōscientia et q⁹ ipse cō-
 sciēcie et corda hoīz clarissime ab
 oībus cognoscant⁹ vt sic boni reci-
 piant vniuersalem et gūalem lau-
 dem et honorem et mali recipiant
 gūalem et vniuersalem p⁹fusionez
 Nec aliter bona opera et mala ha-
 berent suū pplementū et etiā hoc
 sūme puenit opibus malis q⁹ pro-
 pria p⁹unicio maloz ope⁹ est ipa
 p⁹fusio q⁹ homines magis timent
 confusione⁹ q⁹ aliquid aliud quia
 etiam pena ignis cōpetit aiabus
 quia etiā possunt sentire dolore⁹
 sicut homo sz nō possūt sentire cō-
 fusione⁹. Et ideo hoc solū puenit
 hominibus et rebus rationalibus
 et ideo vellent magis hoīes pati
 penam doloris q⁹ recipere confu-
 sionem. et ideo etiā quia ipa mala
 opera sūt talis nature q⁹ semp vo-
 lunt occultari et nullomodo vide-
 ri nec cognosci. et ideo ppria p⁹un-
 cio est q⁹ publicent manifestentur
 vt recipiant confusione⁹ et verecū-
 diam. Et ideo q⁹ ipsa mala. ma-
 la opera debent puniri et recipe⁹

se suā ppriam retributionez in sū-
mo et hoc nō possz fieri nisi fiat iu-
diciū vniuersale in quo recipiant
vniuersalem confusionem. Un̄ si
ista publica cōfusio et gñalis non
fieret mala opera et pctā nō puni-
rent ad suū cōplementuz nec de-
baret eis vltimā retributōez. Un̄
nihil magis abhorret et timet ma-
li hoies q̄ confusionē et nihil ma-
gis p̄tra volūtatem eoz. et iō ma-
gis vellēt puniri quacūq; alia pe-
na q̄ comparere corā deo et corāz
oibz hoibus et angelis. Et quia
super oīa homies vellēt q̄ secre-
ta cordiū nō cognoscerent et cogi-
tatōes eoz quia nihil magis vult
homo malus abscondere q̄ consi-
lium secretū sui cordis et intencio-
nem malā et falsā et dolum exñtez
in corde. et ideo p̄ necessariuz erit
q̄ cōsilia secreta cordis et male co-
gitatōes et intentōes et doli et frau-
des que erant occulte publicētur
et manifestantur tanta manifesta-
ciónē tāta claritate q̄ nō possit es-
se maior vt sic fiat publica cōfusio
et tāta qua nō possit esse maior vt
sicut in secreto cordis dilexerūt p̄-
prium honorem secrete et ppriam
laudem p̄tra honorem dei. Ita se-
creta cordis manifestent oibz ad
eoz confusionem. Sicut em̄ dic-
tum est de operibus malis et con-
silijs cordiū. Ita sili dicendū est de
operibus bonis et intencionibus
Un̄ illud quod est cōfusio maloz

opez est laus gloria et honor bo-
noz opez quia sic publicatio bo-
noz opez est causa laudis hono-
ris et glorie. Et iō sicut operibz ma-
lis et cogitacionibz debet publica
confusio tanta qua nō possit cogi-
tari maior. Ita etiam bonis operi-
bus et bonis intencōibus debetur
publica laus et tanta q̄ nō possit
esse maior. Un̄ tam boni q̄ mali
laudabūt bona opera et approba-
bunt et vilipendent vituperabunt
et abhorrebunt omnia mala et i se
ip̄is et in alijs quia omēs recte iu-
dicabunt et laudabunt quod lau-
dendum est et vituperabūt quod
vituperandū est et vtentur ratione.
Sic igitur publica confusio et pu-
blica laus publica approbatio et
publica reprobatio de necessitate
concludunt q̄ iudicium vniuersa-
le fiet in quo simul omnes homi-
nes compareāt cū omnibus suis
operibz et cogitacōibus. Aliter
etiam quia nō sūt nisi duo iudica-
bilia scz bona et mala que sūt con-
traria inter se. Et ideo qz duo con-
traria magis cognoscūtur vident
et manifestantur qñ sūt insimul et
vnū pñciali iux aliud vt sic clarif-
sime vnū ppter aliud magis ma-
nifestetur necesse erit q̄ semel oīa
bona opera simul p̄iungantur pñ-
cialiter et videant vnū iuxta aliud
vt sic per talem approximationez
ipsa mala appareant magis vitu-
perabilia et abominabilia et ip̄a
b iij

bona appareāt magis laudabilia
vt sic publica pfusio sit maior ppter
publicā laudē. Et publica laus sit
amoz ppter publicā pfusionē ⁊ vnū
augmētat aliō. sic igr natura bo-
noz opeꝝ ⁊ natura maloz de ne-
cessitate pcludūt ⁊ reqrūt iudiciū
vniuersale oī hōi in simul. et iō ne-
cesse ē qd de⁹ correspōdeat eis iux-
toꝝ naturā alē vniuersā nō possz
eē ppletū qz s̄ deficeret quod fieri
nō potest scz qd aliquid deficiat
at in vniuerso

Sequūtur alie racōes q̄ pbāt
s̄ iō et alia fūdamēta ex pte hoīs.

Reterea natura gaudiij ⁊ na-
tura tristicie pcludūt iudici-
ū vniuersale eē vtrūqz. Vñ neces-
se est qd bonoz gaudiū sit tm̄ qd nō
possit esse maior ⁊ maloz tristicia
sit tāta q̄ nō possit eē maior ⁊ s̄ lo-
quēdo de gaudio et tristicia q̄ ve-
niūt ex. ⁊ iō qz boni gaudebūt ma-
gis eo qz sua opa videbūt et app-
babunt punice corā deo ⁊ hūana
natura tota ⁊ corāz oīb⁹ āgelis q̄
si s̄ nō fieret. Et etia⁹ mali magis
tristabūt de publica pfusione. ⁊ iō
ad plemētūz gaudiij ⁊ tristicie ne-
cesse ē qd fiat iudiciū publicum et
vniūsale corā hoīb⁹ ⁊ oīb⁹ angel⁹.

Alia ratio.

Reterea hūana natura ē vna
⁊ nō due ⁊ tota est iudicabil⁹
p iudiciūz retribucōis et totalr est
vn⁹ iudex scz de⁹. Et iō toti hūa-
ne nature puenit iudiciū retribu-

cōis ppletū et finale et cōe vt siml.
tota iudicef et nō fiāt duo iudicia
sz vnū de oīb⁹ siml. Vñ cū oīs
hoies sint pmiabiles vel punibi-
les p iusticiā cū sint eiusdē nature
puenit valde qd fiat vnū iudiciūz
gñale in quo simul sit tota hūana
natura qz p finalez retributōez to-
ta hūana natura cōplebit ⁊ sūma-
bit. et ideo tota simul d̄z psumari
⁊ cōpleri q̄tū ad vltimū plemen-
tū. et ideo final⁹ et cōplera retribu-
tio ē vltima forma cui nihil āpli⁹
adde⁹ nec diminue⁹. Vñ valde in-
racōale esset qd quilz hō p se sepa-
ratū cōplere⁹ sine alio ⁊ reciperet
suā vltimā retributōez siue i bono
siue in malo qz q̄uis vn⁹ hō sit p-
or altero q̄tū ad gñationez ⁊ vn⁹
moriat⁹ p̄us q̄ ali⁹. Ita qd nō oīs
in sil⁹ generent nec in siml⁹ moriant⁹
tm̄ nō ppter hoc vn⁹ d̄z p̄us iudi-
cari iudicio finali q̄ alē nec psum-
mari nec ppleri qz ista p̄oritas vl⁹
posterioritas non est alicui a seip-
so sz ab alio nec aliq̄s ppter istam
p̄oritatez vl⁹ posterioritatez mere⁹
vl⁹ demere⁹ qz null⁹ meruit vel de-
meruit qz esset p̄or vel posterior. ⁊
ip̄a retributio final⁹ cuiusqz d̄z fieri
fm̄ pp̄ia merita vl⁹ demerita. et
sic postq̄ p̄oritas vl⁹ posterioritas
nihil facit ad retributōem cū oīs
hoies sint vn⁹ nature ⁊ sūt iudica-
biles iudicō retributōis ⁊ ab vno
⁊ eodē iudice q̄ finalr vnicuiqz pōt
dare in simul suā retributōem fina-

lez. sequit̃ q̃ tota hūana natura ⁊
 quelz eius pars in sil' d̃z iudicari
 finali iudicio retribucōis nec vna
 pars debz p̃cedere aliaz nisi sit ali
 qua causa singulariter et p̃rogatis
 ua spūalis. Uñ oportz q̃ tota hu
 mana natura semel sit tota cōgre
 gata et tota videat seip̃am in p̃p̃a
 forma qz postq̃ p̃ iudiciū retribu
 cionis d̃z diuidi in duas p̃tes an
 teq̃ finaliter iudicet̃: necesse est q̃
 p̃us p̃ungat̃ vt sit tota simul quia
 diuisio seu particio p̃supponit ali
 quā vnionez. Et quia tota hūana
 natura nūq̃ potuit esse simul et in
 p̃p̃ia forma tēpore meriti ⁊ gñati
 onis cōueniens est q̃ tota sit siml'
 tempore p̃mij ⁊ retribucōis vt ille
 due p̃tes gñales que fiēt de hu
 mana natura semel adinuicem se
 videāt p̃ncialr et p̃ talē separatio
 nem vt vna ps scz bonorū sūme
 gaudeat et alia scz malorū tristē
 et in eternūz tota bonorū recordet̃
 de miseria malorū ad eorū gaudi
 um et leticiā et pars malorū epū
 so ad eorū p̃fusionez et tristitiam
 quod nō fieret nisi oēs mali semel
 viderent ad oculum omnes bo
 nos et boni viderent omnes ma
 los. Uñ notitia per experienciam
 est perfecta notitia et talis cogni
 tio nō deficiet imperpetuū bonis
 et malis. Opz igitur q̃ tota hūa
 na natura semel sit cōgregata insi
 mul et postea diuidat̃ qz mali ma
 gis cruciabūt̃ in se ip̃is et boni

magis gaudebūt̃ q̃ si hoc nō fieret.
 Sic igitur ex parte nature hu
 mane cōcluditur q̃ opz q̃ vnū iu
 diciū gñale fiat de tota natura in
 simul et ita puenit nature huma
 ne et operibus eius.

Quod iudiciū vniuersale toti⁹
 humane nature requirit resurrec
 tionē generalē insiml' omnium ho
 minum.

Et qz natura humana d̃z cō
 summari p̃ finalē retributio
 nez. et ideo est iudicabilis iudicio
 retribucōis: et ideo eomō d̃z fieri
 vltima retributio q̃ puenit nature
 hūane. et ideo quia ad humanaz
 naturam p̃tinent corpus et aia qz
 est p̃posita ex natura corporali et
 spūali qz tres nature sūt in vniuer
 so vt declaratū fuit in capitulo de
 natura angelica scz corporalis t̃m
 et natura corporalis ⁊ spūalis insil'
 et ista ē hūana natura. Igr̃ ad hu
 manā naturā p̃tinet due nature scz
 corporal' ⁊ spūal'. i. corp⁹ ⁊ aia. Igr̃
 postq̃ ip̃a est iudicabilis et p̃m̃ia
 bilis et d̃z recipere finalē retribu
 cōez et d̃z p̃pleri necesse est q̃ ius
 dicet̃ tam in corpore q̃ in aia siml'
 qz aia n̄ ē hūana natura nec corp⁹
 t̃m s̄z vtrūq̃ insil' cōiunctum: et iō
 qz hō est iudicabilis necesse est q̃
 aia remittatur corpori vt hō iudic
 etur et recipiat finalē retributio
 nem. Uñ hō meruit vel demeruit
 nō in corpore t̃m nec in aia t̃m s̄z i
 vtroq̃ simul. Igitur sil' in corpore
 b v

et aia d3 iudicari 7 pmiari vel pu
niri finalit et in corpore et in aia si
mul d3 recipere sua vltiaz retribu
tionē q̄uis em̄ aia statū dūz exit a
corpore vel pmiatur ī celo vel pur
gatur ī purgatorio vel dāpnatur ī
īferno tñ nō est cōpleta retributio
nec finalis nisi aia remittatur cor
pori qz aia nō est hō nec corp⁹ est
hō. 7 qz iudiciū vniuersale retribu
tionis in quo d3 eē finalis retribu
tio fieri d3 simul de tota būana na
tura sequitur d̄ necessitate q̄ tota
būana natura resurget ī corpore 7
q̄ quelz aia recuperabit corp⁹ p
prium. Un̄ opz q̄ quilz hō qui ē
pars būane nature cōpareat in vl
timo et finali iudicio quod respiz
cit totā naturā būanā et totaz cō
munitatē et totam vniuersalitātē
hoīm inq̄tum sunt boies vt sic to
ta natura būana cōpleta sit cū oī
bus suis partib⁹ et sum̄ et nihil de
ficiat d̄ būana natura. Igitur insi
mul colligata sunt resurrectio gñā
lis et iudiciū. Itē etiā hoc idē re
quirīt cōplemētum vniuersi qd̄ cō
stat ex tribus naturis sc3 ex corpo
rali tñ et spūali tñ 7 ex natura cō
posita ex vtracq̄. q̄ cū natura cor
pōralis tñ maneat in eternū et na
tura spūalis tñ maneat in eternum
necesse est q̄ natura cōposita ex
vtracq̄ maneat in eternū. et qz ī na
tura būana sit separatō istāz dua
rum naturaz p mortē seq̄tur q̄ in
vniuersali et finali retributōe in q̄

oīa cōplebūtur q̄ tota naturā bu
mana reitegrabitur tā in corpore
q̄ in aia s3 nō iū eodē statu s3 fm̄
exigenciā meritoz et demeritoz
qz hoc requirit ordo vniuersi. Igit̄
ordo et cōplemētum toti⁹ vniuer
si requirit q̄ fiat vniuersal⁹ retribu
tio et cōpleta oīm meritoz et de
meritoz vt nihil remaneat īpuni
tū nec irremunitū vsq̄ ad minimū
ordo 7 etiā cōplemētū vniuersi req̄
rit q̄ sint tres nature iā dicte. Igit̄
ex istis cōcluditur gñalis resurrec
tio hoīm bonoz et maloz et post
q̄ aia manebit in eternū necesse ē
q̄ cord⁹ suū maneat in eternū siue
in bono siue in malo qz vtrūq̄ est
ad decorē et pulchritudinē vniuer
si qz totū erit fm̄ rectū iudiciū et
iusticiam in qua cōsistit decor et
pulchritudo vniuersi. Un̄ nō pōt
esse q̄ pars aliq̄ būane nature re
maneat in eternum et alia nō qz ē
vna natura. et iō vel tota d3 rema
nere vel nihil de ea. Et iō postq̄
aia remanet ppetuo necesse ē etiā
q̄ corp⁹ remaneat ppetuo nec po
test esse q̄ aliqua aia recuperet su
um corp⁹ 7 aliqua nō qz ordo vni
uersi req̄rit q̄ tota būana natura
remaneat in eternū tñ in corpore
7 aia. Et iō q̄uis pueri nō eēnt iu
dicabiles qz nihil demeruerūt ex
ppria culpa nisi ex culpa aliena q̄
īputatur eis nisi sint baptizati. ac
tñ ppter cōplemētum vniuersi ne
cesse erit eos resurgere quia nō so

Iam iudiciū gñale requirit resurre-
ctionē oīm hoīm. ymo etiā ordo et
complementum vniuersi.

Alia ratio.

Item etiā iaz declaratū ē in
capitulo et tractatu d lapsu
q̄ hūana natura in primo statu p
fecto fuit sc̄ta immortalis. Sz mors
intrauit ppter culpā penāz punitōez
primi hoīs vt declaratū est. ita q̄
si primus hō nō peccassz nūq̄ aia
fuisse separata a corpore z aia rea-
liter et finaliter fuisset remūnera-
ta in gl̄ia. et ideo intēcio dei erat
q̄ hūana natura sil' in corpore et
aia maneret in eternū. Ergo cū hu-
mana natura nō obstāte q̄ mors
intrauerit ppter pctm̄ debeat reci-
pere vltimā mercedē sc̄om merita
vel demerita. seq̄tur q̄ reintegra-
bitur i corpore et aia qz istomodo
de⁹ ordinauerat q̄ in corpore et
aia eternaliter remuneraret vlt' pu-
niretur. vñ postq̄ de⁹ nō destruxit
naturam hūanam sz fecit eaz mul-
tiplicari vt ad oculuz ptz. sequit̄
q̄ ip̄e vult q̄ d natura humana fi-
at illud quod ip̄e finaliter ordina-
uit. Et iō ppter primā ordinatio-
nem dei opz q̄ tota hūana natu-
ra sil' in corpore et aia recipiat suā
vltimā mercedem etc.

Alia ratio.

Reterea cū iaz declaratū sit
q̄ opz q̄ resurrectio fiat cū
nos videam⁹ ad oculū q̄ hoīes
moriuntur et tñ nō resurgāt qz vi-
demus corpora eoz remanere in
terra signū ē q̄ spectatur resurrec-
tio gñalis oīm insimul postq̄ oēs
debent resurgere.

Alia ratio.

Item vel null⁹ resurgeret vlt'
oīs resurgēt. Igr̄ si aliq̄s
resurrexerit iam argumētum est q̄
oīs resurgēt. Sed iam resurrexe-
rit xp̄s ver⁹ hō q̄ fuit vere mortu⁹
Igr̄ etiam oīs resurgēt qz resurrec-
tio debetur nature hūane nec est
ipossibile postq̄ iam sc̄m̄ est sicut
em̄ vn⁹ potuit resurgere. Ita etiaz
oīs per eā virtutē qua ille resur-
xit poterūt resurgere. Sed q̄ iā
xp̄s qui fuit verissime mortuus re-
surrexit a mortuis z viuat i corpo-
re et aia in eternā hoc certissimū
est et nō dubiū qz si xp̄s nō resur-
rexerit a mortuis sz adhuc est mor-
tuus quero vñ venit tota xp̄ianiz-
tas que añ nō erat que tota fāda-
tur in xp̄o et radicatur et in nomis-
ne christi est fundata que tota cre-
dit in christum et in nomine chris-
ti facit oia. Si ei christus adhuc
est mortuus cū fuerit ita crucifix⁹
et ab inimicis suis occisus et fue-
rit summe pauper nihil hñs i hoc
mūdo quero quis hoīs aus⁹ fuisse

predicare ipm post mortem suam
 queso quis predicasset ipsum per
 totum mundum cū tanta fortitudi
 ne quis fuisset ita stultus. q̄ cū nos
 videamus ad acculū ipsam christi
 anitatem sic fundatā sic ordinatā
 sic regulatā et sibi totaliter obe
 dientem et sciam⁹ verissime fuisse
 mortuum et sepultū sic cōparem⁹
 omnia illa que secuta sunt post ad
 ipam mortem impossibile est eē q̄
 ipse adhuc sit mortuus q̄ nisi ipse
 met fecerit omnia illa que secuta
 sunt mortem suā null⁹ ali⁹ feciss⁹
Si em̄ granum frumēti quod po
 nitur et sepellitur in terra totaliter
 moriatur et nō reuiuiscat tunc ni
 hil ampli⁹ apparet de eo super ter
 ram nec se multiplicat. Si autem
 sequatur multiplicatio signum est
 q̄ granum reuixit et viuificatū est
Ita similiter postq̄ xps vere mor
 tuus fuit et sepultus si nō reuixit
 in eternum nec in eo sit virtus per
 quā resurgeret. sequitur q̄ nulla
 multiplicatio secuta est mortem su
 am. Sed cū ad oculū videam⁹
 christum fuisse multiplicatum in i
 finitum post mortem suam et con
 uertisse infinitos homines totalit⁹
 ad se ipsum ad suam fidem ad suū
 amorem ad moriendum pro ipso
 sequitur q̄ ipse verissime. Iterum
 factus est vnus et resurrexit. hoc
 nō potuit fieri nisi in eo esset vir
 tus aliqua s̄ nō humana q̄a cor
 pus nō potuit se ipsum facere vi

uū nec anima potuit suscitāre cor
 pus suum. Igitur sequitur q̄ ibi
 erat virtus dei que hoc fecit. Igi
 tur virtus diuino suscitauit chri
 stū a mortuis. Igitur deitas erat
 cum corpore. Sic igitur postq̄
 de facto iam christus resurrexit a
 mortuis. sequitur q̄ om̄s homines
 resurgent eadem virtute et poten
 ciam per quā ipse resurrexit s̄ nō
 in eodē statu s̄ mēbra sua s̄z chri
 stiani fideles resurgent sibi similes
 et om̄s alij qui fuerunt ei cōtrarij
 resurgent ei dissimiles quare seq̄
 tut q̄ resurrectio generalis erit.
Eum igit⁹ causa et rō quare resurrec
 tio fieri maneat q̄uis homines mo
 riantur q̄tuz ad corpus. Sequit⁹
 q̄ deus ad quem pertinet facere
 illam resurrectionem corporū fa
 cit eam loco et tempore congruis
 et opportunis. Unde virtus et cau
 sa resurrectionis ex parte nature
 humane seu hominis est ipm me
 ritum vel demeritum quod sc̄m
 est per animam simul cum corpo
 re. et etiam completum vniuer
 si. Et ideo q̄uis homo moriatur
 semper remanet causa resurrectio
 nis. Et ideo necessario opotet q̄
 resurrectio corporum fiat quia ali
 ter esset vacuum in vniuerso.

Argumentum quod erit q̄ de
 terra iterum formentur eadē cor
 pora que prius erant.

¶ Aut de terra possint formari illa eadē corpora q̄ pri⁹ erāt insil' et hoc iā patz et pōt maifestari per illa q̄ iā facta sūt. Certū ē ei q̄ de⁹ a principio formauit imunerabiles spēs creaturaz de vna ⁊ eadem terra qz oēs spēs arborū herbarū aialiu ⁊ corpora hoim formata sūt de vna et eadē terra. si igr̄ h̄ potuit fieri q̄re fieri nō poterit de eadē terra sic d̄ plurib⁹ ex qb⁹ cōpositū erat quodl3 corp⁹ hūanuz itez fiat idē corp⁹. ita q̄ ql3 corp⁹ fiat de suis pprijs puluerib⁹ i quibus resolutū fuit et hoc per potentia virtutē ⁊ volūtate dei marie qz iusticia hoc req̄rit. ita ei possibile est q̄ corp⁹ hūanuz qd̄ semel fuit Itez fiat de suis pprijs pluerib⁹ sic qm̄ nō erat formatū fuit de terra et si possibile fuit tot corpora hoiz qm̄ nō erāt fieri q̄re nō erit possibile illa eadē corpora postq̄ sel' fuerunt. Itez refieri per manū dei et reformari et si fieri potuit q̄ aliq̄ corpora essent icorruptibilia sicut sunt corpora celestia q̄re fieri n̄ poterit vt etiā corpora hoim fiāt icorruptibilia per manū dei. si igr̄ de⁹ fecit mundū et hoiez qm̄ n̄ erat ex sola bñplacito sua q̄re etiā n̄ reformabit corpora hūana. Itez iusticia req̄rete et meriti ⁊ demeriti etiā hoc requirētib⁹ ⁊ clamātib⁹ et ordinē vniuersi hoc req̄rente. igr̄ videtur q̄ impossibile ē qm̄ de⁹ faciat resurrectionē gñalē oim' corporuz

hūanorū postq̄ iusticia merita et demerita et cōplemētum vniuersi h̄ req̄rāt et ipm̄ nō pōt negare se ⁊ ipm̄ qm̄ faciat qz ita ei cōuenit.

Quod iudiciū vniuersale cum suis cōditionib⁹ oñditur de necessitate eē futurū ex pte honoris dei

Eclaratū ē at q̄ iudiciū vniuersale cū resurrectione gñali est venturū i vniuerso ⁊ hoc ex pte nature hūane qz ita puenit ei. sed nūc oñditur hoc idē ex pte honoris dei q̄ de necessitate fiet. vñ ne necesse ē q̄ iudiciū retributiōis fiat siue in gñali sic in pticulari ⁊ h̄ ē radix Si ei de⁹ ex sua bñplacito nullo req̄rente fecit hūanā naturā cū nō esset mltō magis facit debetam retributiōem et hoc qz merita vlt' demerita hoc req̄rūt et clamāt et totū vniuersū clamat. et iō quasi coact⁹ et req̄sit⁹ opz q̄ de⁹ faciat iudiciū retributiōis et tribuat vnicuiq̄ illud qd̄ ei debetur ⁊ cōpleta retributiōe in eternū tal' maneat et null⁹ ali⁹ nisi de⁹ pōt facere finalē retributiōem qz null⁹ nisi de⁹ pōt correspōdere meriti vlt' demeritis nec pōt esse talis iudex retributiōis. Et qz iudiciū final' retributiōis ē op⁹ soli⁹ dei ex se vt iā declaratum ē i capitulo de honore dei et q̄cquid de⁹ opatur extra se totū operatur ad suūz honore et ad suā laudē et glām. et iō qz iudiciū finalis retributionis est vltimum op⁹ dei circa naturā huma

nam qz ibi fit totus cōplemētum.
et ideo opz qz in suo vltio ope de
operet maifestādo honorē sue prā
tis sue sapiēcie sue iusticie z recti
tudis. Un dare vnicuiqz qd suū
est. est op² prātis sapiēcie et iusti
cie. z iō necesse ē qz fiat ad tātā lau
dem honorē et glām sue prāt sue
rectitudinis et iusticie qz nō possit
maior esse. et iō opz qz in tali ope
re iudiciali maifestetur i sūmo sua
maiestas prās sua sapiēcia et sua
maxia iusticia z rectitudo xitatis
hoc aut nō fieret si de quolz hoie
tm fieret iudiciū particulare et se
cretuz. et iō necesse ē qz de² faciat
iudiciū vltimū finalis retributiōis
corā oi creatura q poterit cogno
scere z iudicare et ois creatura te
stetur z cognoscat suū iudiciū esse
rectissimū z oēs cognoscāt rectitu
dinē sue iusticie. z iō necesse ē qz fi
at iudiciū vniuersale in quo pnci
palit ois creatura rōalis erit vtrū
deat z clarissime cognoscat iudici
um dei eē verissimū. et qz istō iudi
cium dz eē honorabilissimū z per
fectissimū vt nihil deficiat de his
qz pertinet ad iudiciū. Ideo opor
tebit qz in isto iudicio fiāt manife
stissime declaratiōes oim meritoz
et demeritoz et etiā ferātur sentē
cie irreuocabiles fm exigenciam
meritoz et demeritoz et finaliter
fiāt iustissime retributiōes pmiōz
et stipēdiōz qz iudiciū finale req
rit ista vt in declarationibz meri

toz maifestetur auctoritas et sum
mitas prātis et maiestati z i iustis
retributiōibus stipēdiōz maifeste
tur plenitudo sue iusticie et boni
tatis Et qz radix retributiōis et re
munerationis est itēcio occulta in
corde cuiuslz et fm talē intēcione
dz fieri iudiciū et retributiō. z ideo
vt apptissima et lucidissima decla
ratio meritoz et demeritoz sic ne
cesse est qz corda et itācijas z cō
filia secreta cordiuz clarissime ma
nifestetur videantur et cognoscāz
tur ab oibus. z iō necesse erit qz cō
sciencia secreta cuiuslz nō solū sibi
met sit maifesta. ymo etiam oibus
alijs. et sic oportebit qz liber vniū
cōsciencie et cuiuslz apiatur et oia
merita vl demerita in psciēcia cu
iuslz clarissime et maifestissime co
gnoscat. Et sic necesse erit qz oia
opera et facta cuiuslz scripta sint
in psciēcia vt sic qlz cognoscat tā
ta certitudie tāta veritate oia ope
ra z fctā tā ppria qz alioz qz nō pōt
esse maior certitudo. et iō qz nihil
magis certum ē cuiuslz qz psciēcia
ppria qz nihil est ei magis pns et
ideo oportebit qz i cōsciencia relu
ceant oia opera facta et intēciones
vt sic fiat appertissima delaratio
oim meritoz et demeritoz. et sic
oīs iudicent et clarissime verita
tem equitatē z rectitudinē iuditō
rum dei vt scz quilz cognoscat qz
iustissime ē remunerat² fm sua me
rita vel demerita. et nō solū de se

ipso s; de quocūq; alio. Et q; i isto iudicio opz q; feratur sentēcia finalis iuxta exigenciā meritoꝝ vel demeritoꝝ et q; nō poterūt eē ibi nisi due partes sc; bonoꝝ ⁊ maloꝝ. et iō necesse erit q; sint due sentencie vna cū bonis et alia cū malis q; istud iudiciū fiet ad honore et gl'iam p'tatis et maiestatis dei. ideo oportebit q; fiat cū tāta solēp'itate et magnificentia q; nō possit cogitari maior. et q; bonoꝝ p'tatis est q; timeatur ab oibus et maxie potestatis iudiciarie q; de se ipoztat terroꝝ et timoꝝ. ⁊ ideo oportebit q; iudex o'ndat in ipso iudicio vniuersali tātam p'tatem tantā maiestatem q; nō possit magis maifestari. et iō necesse erit q; in illo iudicio fiāt oia illa que p'nt facere illā potestātē timeri q; de' est summe timend' et maxie inq'tum iudex et iō opz q; in summo iudicio appareat vt sūme timend' tanq' iudex vt sic ois creatura in summo timeat ipz tanq' iudicē quia iudex inq'tum iudex timeri debz. ⁊ ideo summ' iudex sūme timeri debz et maxime quādo iudicat principa-liter. Et ideo tale iudiciū erit necessario summe timēduz sūme terribile. et ideo q; tale iudiciū fiet vt fieri debz vt nihil possit defficere de hijs que pertinent ad iudiciū ppter hoc et añ iudiciū ⁊ in ipso iudicio oportebit q; sit sūm' timoꝝ summus terroꝝ summ' tres

moꝝ vt non possit esse maior quia ita requirit potestas et maiestas tanti iudicis. Et etiam hoc requirit contemptus ipsorum maloꝝ hominum qui cōtempserunt deū et nō timuerunt eum offendere vt scilicet tunc in summo timeant ipsum tanq' iudicem. ⁊ ideo omnes culpabiles tunc tantum timebunt in iudicio vniuersaliter q; cogitari non pōt. Sed boni quia timuerunt eum offendere et sciēti se ipsos sine culpa. Ideo q'uis timeant ipsuz tunc tamē propter talem timoꝝ nō affligentur quia securi erunt de eorum saluatione. Sic igitur considerando honore dei et opus iudicij finalis poterimus concludere oīs condiōes que debent esse in vltimo iudicio quia necesse erit q; fiat ad summū honorem laudem et gl'iam diuine maiestatis q; istō erit perfectissimum opus dei et vltimuz. ⁊ ideo oportebit q; sit honorabilissimum et excellentissimum et solempnissimum et summe manifestum super omnia opera que fieri possūt maxime quia iudiciū importat honorem de natura sua et super omnia opera pertinet ad honorem. Et ideo quia deo conuenit maxime honor et per consequēs maxie cōuenit ei facere iudiciū quia ē opus honoris. Et sic honor dei de necessitate pcludit iudiciū vni

uersale eē venturū et etiā cōcludit
oēs cōditiones istius iudiciū.

Quod autoritas infallibil' libri
scripture seu libri dei etiā dicit iu-
diciū vniuersale esse futurū cui in
sūmo ē credendum.

Et qz iā declaratum fuit q
duo sūt libri scz liber creature
et liber scripture et vterqz est dei et
ābo correspōdet. Et iō qz iā pbatū
est qz liber scripture scz biblia ē lib
dei. et ideo qz liber scripture i vtro
qz testamēto dicit et afirmat iu-
diciū vniuersale eē venturū et dicit
formā et modū q̄liter fiet et q̄s erit
iudex vniuersalis oīz qm nouū te-
stamētū dicit et affirmat ihm xp̄z
qui ē de⁹ et homo et per⁹ fili⁹ dei
vt iā pbatum ē et declaratū esse ve-
rum iudicē vniuersalē oīm et ipse
loquit de seipso dicēs se eē talē iu-
dicē venturū in fine mundi et iudi-
catūz oīs hoīes et qz resuscitabit
et faciet oīs resurgere et qz reddz
vnicuiqz iuxta opa sua sic bona si-
ue mala. Sic igitaz ex testimoio
libri creaturaz q nō mēciūtur tā
ex auctoritate infallibili libri scrip-
ture q est auctoritas dei et filij dei
que in infinitū certior ē oī rōe pclu-
ditur iudiciū vniuersale eē absqz
dubio venturū et gñalez resurrectō
nem omnium hominum:

De pparatiōe illi⁹ diei iudiciū
ad oēs alios dies pcedentes.

Et qz dies iudiciū erit vltia
dies et finis oīm diez et i il-
la die oīa opa factā i alijs dieb⁹ p-

cedētib⁹ ab iūcio mūdi pgregabūf
et apparebūt insimul et recipient
suā mercedē. et ideo illa dies com-
paratur ad alios dies pcedētes sic
vniuersale ad particulare sic totū
ad partes qz illa dies iudiciū erit
dies vniuersalis et cōtinebit in se
oīs dies pcedentes in virtute qz
oīs sunt pars. Et qz oīa opera fa-
cta a principio mūdi in oībus die-
bus pcedētib⁹ vsqz ad illam diē
cōgregabuntur in illa die et simul
erūt et apparebūt siml' discutiens
do. et iudicabūtur et pmiabuntur
vel ad bonū vel ad malum et quic
qd dispersus et diuisū factū est in
oībus diebus totum siml' erit i illa
die. Et iō illa dies iudiciū erit ma-
ior sola qz oīs alij pcedētes et va-
lebit tm sic oīs dies qz oīa ope-
ra alioz diez erunt in illa die. Et
etiā qz deus in illa die tm vl' pl⁹
opabitur q̄tuz alijs dieb⁹ pcedē-
tibus qz sil' resuscitabit et reficiet in
illa die oēs hoīes quos diuersi in
alijs dieb⁹ a pncipio mūdi fecit et
faciz eos imortales q̄tū ad corp⁹
liz nō i eodē statu sz fm merita vl'
demerita. et iō illa dies erit sola ip-
sius dei qz sol⁹ de⁹ opabit in illa
die et hoīes nihil operabūtur qā
alijs dies pcedētes fuerūt dies ho-
minū qz fuerūt dati hoīb⁹ ad ope-
randū et illa dies tota erit dei qā
nllū op⁹ fiet i illa die fiet nisi op⁹
vltimū dei et oēs creature cessabūt
opari. ecce igitaz diuisionē diez et di-
scussionē qz vltima dies erit dies

dñi et om̃s alij dies sunt dies boi-
num et hoc ppter opera. Et q̃ illa
dies erit soli⁹ dei. ideo erit maxia
dies nobilissima et solēpnissima. ⁊
ideo etiā quia illa dies erit tota ip-
sius dei sicut alij dies hois sic ho-
mines vsq̃ ad illā diem operabū-
tur et ampli⁹ nihil operabūtur s̃
solum recipiēt mercedē suoz ope-
rum. Item etiā post illā diem de⁹
nihil operabitur q̃ illa erit sua. et
iō necesse erit q̃ oīa opa sua clau-
dantur in illa die. et iō necesse erit
q̃ in illa die de⁹ ostēdat opera sue
pt̃atis sue sapientie bonitatis ⁊ iu-
sticie in sūmo q̃ ampli⁹ nil opera-
bitur. Et iō oportebit q̃ tūc in illa
die operetur tm̃ q̃tū fieri poterit
ad honorē laudem et gl̃iam sue sū-
me pt̃atis et maiestatis et sue sum-
me sapientie ⁊ iusticie. ⁊ sic in illa
die necesse erit q̃ de⁹ ostendat suā
gl̃iam suā magnificēciam et suam
magestatē in operib⁹ suis et ostē-
dat se eē dñm iudicē oīm. Et iō q̃
illa dies erit soli⁹ dei et oīa opera
dei claudētur in illa die sicut ope-
ra hominū clausa erūt oportebit
q̃ in illa die fiant opera summi ri-
moris et opera sūme vindicte ⁊ sic
dies illa iudiciij erit perfectio et
cōsummatio et cōplēmētum oīm
diez. Et iō om̃s dies respiciunt ⁊
currūt ad illam diē quasi ad suum
cōplēmētum q̃ om̃s dies recipi-
unt in illa die suas remuneratōes
et mercedē. et iō om̃s dies p̃ceden-
tes essent frustra et vani nisi veni-

ret illa dies. et iō om̃s dies quasi
naturaliter expectant illā diē. Et
sicut lapis appetit centum et om̃s
partes terre tendūt ad vnū centū
Ita oēs dies ad tendūt illā diē tā
q̃ ad suā quietē quia illa dies erit
gñalis finis oīm diez et p̃mum
et retributio oīm diez. Sicut igitur
op⁹ dei erit cōplēmētum ope-
rum hois. ita illa dies erit cōple-
mentum alioz dierum.

De memoria illius diei vltime

Et q̃ opera oīm diez respici-
unt op⁹ illius diei et expec-
tant q̃ necesse est q̃ oīa opera pre-
cedenciū diez cōiungantur cum
opere illius diei sicut corp⁹ cū aīa
et materia cū forma q̃ opera pre-
cedenciū diez sunt opa meriti vlti-
de meriti et op⁹ illi⁹ diei erit op⁹
retributionis munerationis et res-
munerationis et appbationis vlti-
p̃bationis et iō de necessitate ope-
ra oīm diez apparebūt in illa die
quia aliter essent vacua. vt sc̃z ius-
dicentur et discutiētur et recipiēt
mercedem eis cōuenientem. et iō
memoria illi⁹ diei esse d̃z cōtinua
in oībus hoībus qui debēt opera-
ri et sunt operadores oīm operum
que in illa die apparebūt quia illa
dies erit ppter opera hominū ad-
dandum cōplēmētum eis. Et iō
cuz op⁹ cuiusq̃ respiciat op⁹ illi⁹
diei d̃z illa dies cōtinue eē in me-
morā et in opere cuiusq̃ diei. Tūc
cū hō sit liber ad operādum bonū
vel malū et nō operetur de necē

firmitate et magis inclinatur ad malum
 quod ad bonum necessaria est in eo con-
 tinua memoria illius diei ut excites
 usque ad ultimum de potentia ad ope-
 randum bonum et ad fugiendum malum
 ut sic continua memoria illius diei
 ei expellat ad se omnem negligenci-
 am et generet in eo maximam dili-
 gentiam. Et sic memoria illius diei est
 stimulum pungens hominem ad bonum ope-
 randum. ubi autem non est memoria illius
 diei non potest esse bonum opus sed malum.
 Dis enim artifex et operarius dum co-
 gitat quod opera sue artis venient in iu-
 dicium illud et ad examen tunc ope-
 ratur meliori modo quo potest. sic homo
 si cogitet illum diem in quo omnia ope-
 ra sua iudicabuntur operabitur melio-
 ri modo quo poterit aliter erit piger
 et negligens. et magis sine compara-
 tione debet esse diligens ut meliori modo
 quo poterit operetur quia opera sua
 examinantur per quemcumque scilicet per su-
 mum iudicem qui errare non potest. et sic
 memoria illius diei est maxime influ-
 encie et maxime virtutis ad bonum ope-
 randum et secundum quod erit maior vel mi-
 nor memoria secundum hoc melius et ma-
 gis vel minus influet. Si autem nul-
 la sit memoria nihil influet et sic nul-
 lum opus erit bonum. Item etiam illa debet
 esse in continua memoria quia erit ma-
 xima dignissima et sollemnissima
 inter omnes dies et erit dies domini pu-
 ra. et ideo est digna ut habeatur ideo
 continua memoria aliter est maximus
 contemptus dei nisi homo continue recor-

detur de illa magna die sua et de
 illo opere maximo suo quo faciet
 in illa die circa totum humanum genus.
 Sic igitur propter maximam utilita-
 tem ad fugiendum contemptum dei ne-
 cessaria est continua memoria illius
 diei. Sunt autem tres principales dies
 que debent manere in memoria hominis
 scilicet dies natiuitatis eius et dies mortis
 eius et dies iudicii que est finis. Isti
 tres dies claudunt omnes homines et se-
 habent proportionem quia ante quam sint isti dies
 sunt incertissimi et nullus est certus
 de eis donec sunt. Nullus est certus de
 die natiuitatis nisi quando natus est. Item
 sicut nihil certi morte. Ita nihil cer-
 ti die mortis. Ita nihil cer-
 ti debet esse homini quod iudicium et nihil in-
 certius quam dies et hora eius.

De finali executione iudicii et ge-
 nerali separatione bonorum et malorum.

Acto autem et completo iudi-
 cio vniuersali tunc necesse
 est quod fiant due congregationes et
 due societates ex tota humana natu-
 ra et omnes boni faciant unam societas-
 tem et aggregationem et omnes mali fa-
 ciant suam et sic erunt due societates
 opposite adinuicem. Et quia etiam natu-
 ra angelica iam a principio mundi
 fuit diuisa in duas societates op-
 positas ut iam declaratum est. et quia
 primum angelus qui recessit de celo
 est caput omnium malorum angelorum qui
 sunt membrati et omnes homines mali
 sunt incorporati cum dyabolo mas-

gho et facti sunt mēbra eius vt de
claratuz ē. Et omīs hoīes qui non
sunt mēbra xpī de necessitate sunt
mēbra dyaboli. et iō sū et semel to
ta illa societas tam maloꝝ ange
loꝝ q̄ maloꝝ hoīm descendet ad
locū pprium sibi et cōueniētem scz
ad centū terre. vbi est inferi⁹ vt in
eternuz puniātur ibi et tormētē.
Inqua societate p̄m⁹ angel⁹ erit
caput et p̄nceps et sic oēs mali ho
mines tam in corpore q̄ in aīa et
naliter cruciabūtur vt iam decla
ratum fuit in capitulo de tristitia
ad plenū. et sic tam mali angeli q̄
mali hoīes habebunt eternaliter
vnum et idē caput. Sicut autē ma
li angeli et mali hoīes faciūt vnū
corp⁹ et vnā societate. Ita boni
angeli et boni hoīes faciūt aliā so
cietatem et aliud corp⁹ vbi xpūs
erit caput. Sed sic p̄m⁹ angelus
cum tota societate sua tam ange
loꝝ q̄ hoīm descendet ad suā ciuit
tatē ifra terrā. Ita xpūs cū tota sua
societate tā bñoꝝ āgeloz q̄ hoīz
glificatoꝝ in corpore et aīa ascēdz
ad suam ppriā ciuitatē celestē in
sācto loco celi vbi oīa illa gaudia
erunt que declarata sunt in capi
tulo de gaudio Sic ḡ hoīes adbe
rentes dyabolo eternā tristitiā pa
cienē et cruciabuntur cum eo. Et
hoīes adherētes xpō ieternū gau
debūt cū eo et cū angelis ei⁹ i celo
Ad quod gaudiū nos producere
dign ē ihūs xpūs fili⁹ dei et virgis

gliose qui viuit et regnat de⁹ bñ
dictus in scloꝝ secula Amen.

Et sic explicit liber creaturaruz
scū liber d̄ hoīe p̄pt̄ quē sūt alie cre
ature ichoat⁹ et icept⁹ ē a reuerā
do raymōdo sebeide i artib⁹ et me
dicinā m̄ḡro et i sacra pagina egre
gio p̄fessore regēte i alma vniuer
sitate studiū tholosani. Anno dñi
m. cccc. xxxiiii. et p̄plet⁹ et teriat⁹ i
eadē vniuersitate. Anno dñi. M.
cccc. xxxvi. xi. die mensis februa
rij que fuit dies sabbati ad glām
laudē et honorē sanctissime trinit
atē et gl̄orissimē virgis marie ma
tris dñi nrī ihū xpī filij dei et ad vti
litatē oīm xpianoꝝ alioꝝ hoīm.

YALE
MEDICAL LIBRARY

HISTORICAL
LIBRARY

Accession no.

8571

Author

Raymond, & Sabunde

Theologia naturalis

[Lyons, about 1496]

Call no.

Incunabula

R-34

(Goff)

